တိုင်းရင်းသားရေးရာ

Ethnic Affairs

အမှတ် ၂၀၊ မတ် ၂၀၂၆

ရွေးကောက်ပွဲ၊ အစိုးရသစ်နှင့်

ပြည်ထောင်စုဖွားတိုင်းရင်းသားတို့၏ မင်္ဂလာပြည့်လျှမ်း နှစ်ဆန်းချိန်ခါ

wdkif;&if;om;a&;&m

trSwf (20)

rwf 2026

အကြမ်းဖက်မှုပပျောက်ရေးအတွက် ပြည်သူသို့ အသိပေးနှိုးဆော်ချက်

၁။ ပြည်သူအတွက်ဟု သုံးနှုန်း၍ ရဟန်းသံဃာများ၊ ဆရာ၊ ဆရာမများအပါအဝင် နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းများနှင့် ပြည်သူကိုသတ်ဖြတ်၊ လုယက်ခြင်းကို CRPH၊ NUG၊ PDF အမည်ခံ အကြမ်းဖက်အုပ်စုများက ဥပဒေမဲ့ကျူးလွန်နေသည်။

၂။ ခြိမ်းခြောက်၊ လူသတ်၊ အဖျက်အမှောင့်လုပ်ရပ်များ လုပ်ဆောင်နေသည့် CRPH၊ NUG၊ PDF အကြမ်းဖက်သမားများကို အားပေးမှု၊ ထောက်ခံမှု၊ ကူညီထောက်ပံ့မှု မပြုခြင်းသည် ပြည်သူလူထု၏ အသက်အိုးအိမ်စည်းစိမ်ကို ကာကွယ်ပေးခြင်း ဖြစ်သည်။

၃။ ယင်းတို့၏ လက်နက်/ခဲယမ်း ကိုင်တွယ်သယ်ဆောင်မှုနှင့် အကြမ်းဖက်သမားတို့၏ သတင်းကို လျှို့ဝှက်ပေးပို့ခြင်းသည် အပြစ်မဲ့ပြည်သူများ၏ အသက်အိုးအိမ် စည်းစိမ်ကို ကာကွယ်ပေးခြင်းဖြစ်သည်။

Public Notice for elimination of violence

1. So called "CRPH", "NUG" and "PDF" terrorist groups are unlawfully committing killings monks, teachers, civil servants and general people and lotting under the pretext of sayings "for the people".
2. Not rendering encourage support and assistance to the "CRPH", "NUG" and "PDF" terrorists that are committing intimidations, killings and destructive activities could be construed as protecting lives and property of general public.
3. Giving information secretly relating to bearing of their arms, ammunitions and terrorists to authorities could be tantamount to protecting lives and property of innocent people.

wdkif;&if;om;a&;&m

trSwf (20)

rwf 2026

jrefrma&;&mavhvmrItzGJU

jrefrma&;&m
trSwf- 22^24(yxrxyf) yef;qdkifvrf;
aumufwHwm;rD;U, &efukefNrdKU
zkef;- 01 8387568
Email: myanmaaffairs@gmail.com

jrefrma&;&ma v vma&; tzGu xkwa0olno/	
wefzdk;	8500 usyf
tkyfa&	1000
vkyfief;tzGJUcGJ	jreffma&;&ma vhvma&; tzGU
xkwa0ol	0Dwufxef;wdk; (02346)
yHkESdyfol	0aDZmjrifxef; (00241)
	atZuyHkESdyfwdkuf
	trSwf (118)? (4) vrf;
	ykodrfjr&yfuGuf a'gykHNrdKUe,f
	&efukefNrdKU

rmwum

t ,f fDwmhpum;

	ရွေးကောက်ပွဲ၊ အစိုးရသစ်နှင့် ပြည်ထောင်စုဖွား တိုင်းရင်းသားတို့၏ မင်္ဂလာပြည့်လျှမ်း နှစ်ဆန်းချိန်ခါ	9

t x|u@

၁။	နှစ်သစ် စိတ်သစ် အကြံသစ် aZ ,	14

Ekdif hkdif a&;

၂။	စိတ်ရှည်သည်းခံ လမ်းကြောင်းမှန်ရမည့် ဒုတိယအကြိမ် နိုင်ငံရေး အသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလ a'ufwma t ifd	17
၃။	ရွေးကောက်ပွဲအလွန် မြန်မာ့နိုင်ငံရေးနှင့် တိုင်းရင်းသားတို့၏ အခန်းကဏ္ဍ rifva&if	24
၄။	ပါတီစုံကိုယ်စားပြုမှု၏ ပြယုဂ်နှင့် အချိုးကျကိုယ်စားပြုစနစ်(PR) က ပုံဖော်ပေးလိုက်သည့် လွှတ်တော်သစ် au Ekdwifh	32
၅။	ငြိမ်းချမ်းသော ရှမ်းပြည်နယ်အရှေ့ပိုင်း တိုင်းရင်းသားတို့ဌာနေ 0ift ;v ,f"wk	39
၆။	ဘရာဇီးနိုင်ငံ၏ ဖက်ဒရယ်စနစ်အကြောင်း တစေ့တစောင်း arifbk(tn r)	48

pDyGm;a&;

၇။	ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေချင် တိုင်းရင်းသားတို့ ဒေသတစ်ခွင် au Zif	56

vlra&;

½kd&m"avh

၈။	ကချင်တိုင်းရင်းသားတို့၏ လူနေမှုစနစ်နှင့် ဓလေ့များ a'ufwmau fqfG6(ork)	64

၉။ မှိုင်းကာရီရှင်မ 74
armifbef;aqGx m;0 , f)
၁၀။ ထားဝယ်ဒေသမှ ရှင်မာလဲနှင့် ဝေဿန္တရာပွဲတော် ယဉ်ကျေးမှုဓလေ့ 83
jrefmajroef;vGif
၁၁။ ရခိုင်ပြည်နယ်အတွင်းရှိ မရမာကြီးတိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုအကြောင်း 91
တစေ့တစောင်း
0;Drmif£k
၁၂။ ရခိုင်လူမျိုးတို့၏ အမည်နာမ မှည့်ခေါ်ခြင်းဓလေ့ 99
arlu;Dif
၁၃။ နေအိမ်နှင့်ပတ်သက်သော ချိုချင်းဓလေ့များ(၂) 105
trf;rf;vmif£D
၁၄။ မြို့တိုင်းရင်းသားများ၏ ရှေးရိုးစဉ်လာ ဝတ်စားဆင်ယင်မှု 113
wuf;w(Krdu mif)
၁၅။ ကယားရိုးရာ အဲဒိုပေါ်မီ ခေါ် ဒီးကူပွဲတော် 125
eef;arpktmif
၁၆။ ကယားလူမျိုးတို့၏ ကလူပွဲတော် 132
uEÅA0wD;bk;(jyef;fqu)f
၁၇။ ရောက်ခဲ့ရသည့် ယောဒေသ 137
aomif;0if;(, 0faus;r)
၁၈။ ယဉ်ကျေးသိမ်မွေ့ တိုင်းလိုင်(ရှမ်းနီ) တိုင်းရင်းသားတို့၏ ရိုးရာဓလေ့ 143
ESf;yGif
pmay , 0faus;rI
၁၉။ တိုင်းရင်းသားတို့၏ 'ယ' သံနှင့် 'ရ'သံ 149
atmiftmift;
x iffay;aus mfu m; wdkif;&if;fo m;
၂၀။ ထင်ရှားသော ကယားပြည်နယ် နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များနှင့် 155
ဘွဲ့ထူး ဂုဏ်ထူး ရရှိသူများ
0;Dusmfbef;(z , f)kH

၂၁။ မွန်သွေးမကင်းသည့် အနုသုခုမ စာဆိုပညာရှင်များ(၇) 165
&mrn aoG

၂၂။ စာပေဂီတသုခုမ စွယ်စုံရသည့် စာရေးဆရာမကြီး စောမုံညင်း 170
okwoD ifr

0ya'

၂၃။ လိုအပ်နေသော အမုန်းစကားတားမြစ်ရေးဥပဒေ 177
oefaZmf t if(w&m; vTwfawmf&Sd)

၂၄။ ရှမ်းပြည်နယ်တွင် နေထိုင်သည့် လူနည်းစု အဲန်တိုင်းရင်းသားများ၏ 185
ရိုးရာဓလေ့ဖြတ်ထုံးများ
wkd&ifo; a&;&m okwoD

o bm0ywf0ef;u if

၂၅။ ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင်ဖြင့် လူမှုဘဝအဆင့်အတန်း မြင့်မားရေးသို့ 193
armif armif rif bef (pufrI wuúodkvf)

taxG xG

၂၆။ အတ္တ၊ ဇီဝ၊ အသက်၊ လိပ်ပြာ၊ ဝိညာဉ်ဟူသည် 202
xuf;Dif

၂၇။ အလှပလှမြို့ကလေး(ဘူးသီးတောင်) 213
armif bef;vif

t,fwDmpum;

a&;@umuyf@pkdopfEIfhynfxmifpkG;wdkif;&if;om;wdkY
r*FvmynfhvrfEpfqefcdef

“လောကီမင်္ဂလာဖြင့် ပြည့်နှက်နေသောနှစ်ဆန်းချိန်ခါသည်
ရဲရင့်တက်ကြွသော ခြေလှမ်းများဖြင့်
လောကသစ်ဆီ ဦးဆောင်ခေါ်ယူသွားမည့်
အစိုးရသစ်၏ မင်္ဂလာပြည့်လျှမ်းသော ကာလဖြစ်သဖြင့်
တိုင်းရင်းသားများ ပါဝင်သော အစိုးရသစ်အတွက်
မင်္ဂလာပြည့်လျှမ်း နှစ်ဆန်းချိန်ခါဟု
ကင်ပွန်းတပ်ရမည် ဖြစ်ပေသည်”

ပြည်သူများ လိုလားတောင့်တနေသည့် ပါတီစုံဒီမိုကရေစီ အထွေထွေ ရွေးကောက်ပွဲကြီးကား အောင်မြင်စွာ ပြီးမြောက်ခဲ့လေပြီ။ ပါတီစုံဒီမိုကရေစီဆိုသည့်အတိုင်း လွတ်လပ်တရားမျှတစွာ ယှဉ်ပြိုင်လိုသော နိုင်ငံရေးပါတီပေါင်း ၅၇ ပါတီ၊ တစ်သီးပုဂ္ဂလ ၉၁ ဦး အပါအဝင် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်လောင်း ၄၈၅၄ ဦးက အမည်တင်သွင်းကြသည်။ ၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ ၂၈ ရက်၊ ၂၀၂၆ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၁၁ ရက်နှင့် ၂၀၂၆ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၂၅ ရက်နေ့တို့တွင် အများပြည်သူရှေ့မှောက်၌ ပွင့်လင်းမြင်သာစွာ ယှဉ်ပြိုင်စေပြီးလည်း ဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာအဘိဓာန်တွင် **ပါတီ**ကို လမ်းစဉ်တစ်ရပ်ရပ်ကို ချမှတ်ဆောင်ရွက်သော နိုင်ငံရေးအဖွဲ့အစည်း၊ **စုံ**ကို အပြည့်အဝရှိ၍၊ လိုအပ်သော အရေအတွက်စေ့ခြင်း၊ **ဒီမိုကရေစီ**ကို ပြည်သူတို့၏ ဆန္ဒအရ ပြည်သူ့ကိုယ်စားလှယ်များဖြင့် နိုင်ငံအုပ်ချုပ်သော စနစ်တစ်မျိုး၊ **အထွေထွေ**ကို အမျိုးမျိုး၊ **ရွေးကောက်ပွဲ**ကို အရွေးခံပုဂ္ဂိုလ်များအနက်မှ မိမိလိုလားသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ရွေးကောက်တင်မြှောက်သည့် အခမ်းအနား၊ **ပွဲ**ကို ပရိသတ်စုဝေးသဘင်၊ လူအများစုဝေးဆင်နွှဲသော ပျော်ရွှင်မှုအခမ်းအနား စသည်ဖြင့် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ထားရာ ပါတီစုံဒီမိုကရေစီ အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲကို ပြည့်စုံတိကျစွာ အဓိပ္ပာယ်ပြုရပါလျှင် ပြည်သူအများက အပြည့်အစုံရှိနေသော နိုင်ငံရေးအဖွဲ့အစည်းများအတွင်းမှ ပြည်သူ့ကိုယ်စားလှယ်များဖြင့်သာ နိုင်ငံကို အုပ်ချုပ်သောစနစ်တစ်ရပ် ဖော်ဆောင်ရန်အတွက် မိမိတို့ဆန္ဒဖြင့် ရွေးချယ်တင်မြှောက်သည့် သဘင်အခမ်းအနားဟု ပြန်ဆိုရမည် ဖြစ်သဖြင့် လွန်စွာ အဓိပ္ပာယ်ရှိလှသော အခမ်းအနား၊ ကျက်သရေမင်္ဂလာနှင့် ပြည့်စုံသော သဘင်ပွဲအခမ်းအနားပင် ဖြစ်ပါသည်။ မိမိတို့ဆန္ဒအတိုင်း မိမိတို့နှစ်သက်ရာပါတီ၊ ယင်းပါတီတို့၏ ပြည်သူ့လွှတ်တော်၊ အမျိုးသားလွှတ်တော်၊ တိုင်းဒေသကြီး/ ပြည်နယ်လွှတ်တော်၊ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးတို့၏ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်တို့ကို အီလက်ထရောနစ်စက်များ အကူအညီဖြင့် လွတ်လပ်မြင်သာစွာ မဲပေးခွင့်ရကြသည့်အတွက်လည်းကောင်း၊ စည်းကမ်းကျနစွာ ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ အမှားအယွင်း အလွန်နည်းပါးသော အမှန်တရားများကိုလည်း မျက်ဝါးထင်ထင် တွေ့မြင်ရပြီးလည်း ဖြစ်ပါသည်။

မိမိတို့နိုင်ငံကို ခေတ်မီဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်အောင်၊ ဒေသတွင်းနိုင်ငံများနှင့် ရင်ပေါင်တန်းနိုင်အောင် ပြည်သူ့ကိုယ်စား ဆောင်ရွက်ပေးကြမည့် ကိုယ်စားလှယ်များကို ရင်ထဲမှ စေတနာအမှန်ဖြင့် ရွေးချယ်ခဲ့ကြသည့်အတွက် မဲဆွယ်စည်းကာလက မြင်ခဲ့၊ ကြားခဲ့၊ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးယုံကြည်ကိုးစားခဲ့မှုတို့သည် ရလဒ်မှန်များဟု ပြောဆိုပါက လွန်အံ့မထင်ချေ။ ပိုမိုကောင်းမွန်သည့် အနာဂတ်ဆီသို့ ဆွဲခေါ်မည့်လက်များ၊ တွန်းပို့မည့်ခြေလှမ်းပိုင်ရှင်များကို အသည်းကြားမှ မဲတစ်ပြား၊ နှလုံးပုံအပ် မဲတစ်ချပ်ဖြင့် လှိုက်လှိုက်လှဲလှဲ ယုံယုံကြည်ကြည် ပေးခဲ့သည့် ရလဒ်အဖြေကောင်းများသည် စေ့မြွေသိပ်သည်း၊ ရွှေ့ရွှေ့ဆည်းလော့၊ စရည်းအိုးခွက်၊ ကြီးစွာလျက်လျင်၊ စဉ်ဆက်ကျများ၊ ပြည့်သောလားသို့ မိမိတို့နှင့် ဆန္ဒတူသူများ၏ နှလုံးပုံအပ်မဲတစ်ချပ်ချင်းစီ စုပေါင်း၍ စဉ်ဆက်ကျများ ပြည့်သောလားသို့ ဖြစ်ခဲ့ကြလေပြီ။ စရည်းအိုးခွက်ဖြည့်ရသကဲ့ပင် မိမိတို့၏ ဆန္ဒများလည်း ပြည့်ဝခဲ့ကြပေပြီ။ ထို့အတူ မိမိတို့ကို ကိုယ်စားပြုသည့် ပြည်သူ့ကိုယ်စားလှယ်များဖြင့် ပြည့်နှက်စုပေါင်းလျက် မကြာမီ အစိုးရသစ်တစ်ရပ်

ကိုလည်း ဖွဲ့စည်းကြတော့မည် ဖြစ်ပေသည်။ ယင်းအစိုးရသစ်တွင် မိမိတို့ရွေးချယ်တင်မြှောက်ထားသည့် ကိုယ်စားလှယ်များ ကျရာနေရာအသီးသီးတွင် ပါဝင်ကြမည်ဖြစ်ရာ တိုင်းရင်းသားများ၏ ပါတီကိုယ်စားလှယ်များလည်း မလွဲမသွေ ပါဝင်လာမည် ဖြစ်ပေသည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ် ပါတီစုံ ဒီမိုကရေစီ အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲအတွက် နိုင်ငံရေးပါတီအလိုက် ခိုင်လုံမဲရရှိမှု အခြေအနေကို ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်က ထုတ်ပြန်ထားရာ ပြည်သူ့လွှတ်တော်မဲဆန္ဒနယ် ၂၆၃ နယ်၊ အမျိုးသားလွှတ်တော်မဲဆန္ဒနယ် ၉၉ နယ်၊ တိုင်းဒေသကြီးလွှတ်တော် သို့မဟုတ် ပြည်နယ်လွှတ်တော်မဲဆန္ဒနယ် ၂၉၇ နယ်နှင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုး မဲဆန္ဒနယ် ၂၉ နယ်တို့တွင် ပြုလုပ်ပေးခဲ့ပြီး ခိုင်လုံမဲရခိုင်နှုန်းများနှင့်တကွ ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့ရှိရပေသည်။ ခိုင်လုံမဲရရှိမှု ရာခိုင်နှုန်းအားဖြင့် တစ်ရာခိုင်နှုန်းကျော်သည့်ပါတီရှစ်ခုရှိခဲ့ပြီး ယင်းတို့မှာ ပြည်ထောင်စုကြံ့ခိုင်ရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးပါတီ ၄၄ ဒသမ ၁၉ ရာခိုင်နှုန်း၊ တိုင်းရင်းသားစည်းလုံးညီညွတ်ရေး ပါတီ ၁၃ ဒသမ ၂၈ ရာခိုင်နှုန်း၊ ပြည်သူ့ပါတီ ၈ ဒသမ ၈ ရာခိုင်နှုန်း၊ ပြည်သူ့ရှေ့ဆောင်ပါတီ ၇ ဒသမ ၆၂ ရာခိုင်နှုန်း၊ ရှမ်းနှင့် တိုင်းရင်းသားများ ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီ (ကျားဖြူပါတီ) ၆ ဒသမ ၁၁ ရာခိုင်နှုန်း၊ မြန်မာနိုင်ငံ တောင်သူလယ်သမားများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးပါတီ ၅ ဒသမ ၂၇ ရာခိုင်နှုန်း၊ ပအိုဝ်းအမျိုးသားအဖွဲ့ချုပ် (PNO)ပါတီ ၂ ဒသမ ၅၂ ရာခိုင်နှုန်း၊ မွန်ညီညွတ်ရေးပါတီ ၁ ဒသမ ၁၁ ရာခိုင်နှုန်းတို့ဖြစ်ကြသဖြင့် ပါဝင်ယှဉ်ပြိုင်သော တိုင်းရင်းသားပါတီများအနေဖြင့် (၁)ရှမ်းတိုင်းရင်းသားများ ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီ၊ (၂) ပအိုဝ်းအမျိုးသားအဖွဲ့ချုပ်၊ (၃) မွန်ညီညွတ်ရေးပါတီ၊ (၄)ကရင်ပြည်သူ့ပါတီ၊ (၅) ဓနုတိုင်းရင်းသားများ ဒီမိုကရေစီပါတီ၊ (၆) ကရင်အမျိုးသား ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီ၊ (၇) အင်းအမျိုးသားအဖွဲ့ချုပ်ပါတီ၊ (၈) ဖလုံ-စဝေါ် ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီ၊ (၉)နာဂအမျိုးသားပါတီ၊ (၁၀) တိုင်းလိုင်(ရှမ်းနီ) အမျိုးသားများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးပါတီ၊ (၁၁) ညီညွတ်သော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ ဒီမိုကရေစီပါတီ၊ (၁၂) ရခိုင်ဦးဆောင်ပါတီ၊ (၁၃)ကချင်ပြည်နယ်ပြည်သူ့ပါတီ၊ (၁၄) ရှမ်းနီ (တိုင်းလျန်) သွေးစည်းညီညွတ်ရေးပါတီ၊ (၁၅) ရခိုင်တိုင်းရင်းသားများပါတီ၊ (၁၆)အာခါအမျိုးသားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးပါတီ၊ (၁၇)ပအိုဝ့် အမျိုးသားညီညွတ်ရေးပါတီ၊ (၁၈) မွန်တိုးတက်ရေးပါတီ၊ (၁၉) ဒီမိုကရေစီပါတီသစ် (ကချင်)၊ (၂၀)ကယားပြည်နယ် ပြည်သူ့ပါတီ၊ (၂၁)လီဆူးအမျိုးသားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးပါတီ၊ (၂၂) ကိုးကန့်ဒီမိုကရေစီနှင့် ညီညွတ်ရေးပါတီ၊ (၂၃) ခမီအမျိုးသားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးပါတီ၊ (၂၄)ဇိုမီ အမျိုးသားပါတီ၊ (၂၅) ရခိုင်ပြည်နယ်အမျိုးသားအင်အားစုပါတီ၊ (၂၆)ချင်းပြည်နယ်ကွန်ဂရက်ပါတီ၊ (၂၇) မြိုတိုင်းရင်းသားဖွံ့ဖြိုးရေးပါတီ၊ (၂၈) ခူမီးအမျိုးသားပါတီ၊ (၂၉) ‘ဝ’အမျိုးသားပါတီ၊ (၃၀)ပအို့ဝ်အမျိုးသားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးပါတီနှင့် (၃၁) ညီညွတ်သောတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများပါတီတို့ ဖြစ်ရာ ပါဝင်ယှဉ်ပြိုင်သည့်ပါတီပေါင်း ၅၇ ပါတီတွင် ၃၁ ပါတီ ပါဝင်ယှဉ်ပြိုင်သည့်အတွက် ၅၃ ဒသမ ၃၅ ရာခိုင်နှုန်း (ထက်ဝက်ကျော်) ပါဝင်ယှဉ်ပြိုင်ကြောင်း တွေ့ရှိရပေသည်။ နိုင်ငံတော်အကျိုးမျှော်ကိုးကြရာတွင် တိုင်းရင်းသားများသည် နိုင်ငံရေးနည်းလမ်းဖြင့် ဒီမိုကရေစီကျကျ ဝင်ရောက်ယှဉ်ပြိုင်ကြကြောင်း မှတ်တမ်းပြုဖွယ်ရာ ဖြစ်ပေသည်။

ဤတွင် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ၏ တိုင်းရင်းသားလူမျိုး ခုနစ်မျိုးဖြစ်သည့် ကချင်၊ ကယား၊ ကရင်၊ ချင်း၊ မွန်၊ ရခိုင်၊ ရှမ်း အားလုံးပင် ပါဝင်ယှဉ်ပြိုင်ကြပြီး ကချင်တိုင်းရင်းသား

၅ ပါတီ၊ ကယားတိုင်းရင်းသား ၁ ပါတီ၊ ကရင်တိုင်းရင်းသား ၃ ပါတီ၊ ချင်းတိုင်းရင်းသား ၆ ပါတီ၊ မွန်တိုင်းရင်းသား ၂ ပါတီ၊ ရခိုင်တိုင်းရင်းသား ၂ ပါတီ၊ ရှမ်းတိုင်းရင်းသား ၁၁ ပါတီနှင့် ညီညွတ်သော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများပါတီအဖြစ် ဝင်ရောက်ယှဉ်ပြိုင်ခဲ့ကြကြောင်း အထင်အရှား တွေ့ရပေသည်။ တစ်ရာခိုင်နှုန်းကျော် ပါတီရှစ်ပါတီတွင် တိုင်းရင်းသားပါတီ သုံးပါတီ ပါဝင်ပြီး ရာခိုင်နှုန်းအားဖြင့် ၃၇ ဒသမ ၅ ရာခိုင်နှုန်း (သုံးပုံတစ်ပုံကျော်) ပါဝင်နေကြောင်းကိုလည်း တွေ့ရှိရပေသည်။ ထို့အတူ ကရင်ပြည်သူ့ပါတီ၊ ဓနုတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ ဒီမိုကရေစီပါတီတို့ကလည်း တစ်ရာခိုင်နှုန်း ကပ်လျက်ရရှိကြသည်ကိုလည်း တွေ့ရပေသည်။ ထို့ကြောင့် ခေတ်မီဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သောနိုင်ငံအဖြစ် ဒေသတွင်းနိုင်ငံများကြား ရပ်တည် ရင်ပေါင်တန်းလိုသော စိတ်ဆန္ဒများ တိုင်းရင်းသားများကြားတွင် အပြည့်အဝရှိကြောင်း ဤရွေးကောက်ပွဲ ပါဝင်ယှဉ်ပြိုင်မှုက သက်သေခံလျက်ရှိပေသည်။

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ပွင့်တော်မမူခင် ရှေ့ ၁၂ နှစ်တာကာလလုံး မဇ္ဈိမတိုင်းတွင် မင်္ဂလာဟူသည် မည်သည့်အရာကို ခေါ်မှန်းမသိကြချေ။ မိမိ ထင်ရာမြင်ရာကို မင်္ဂလာဟု ထင်ကြလေသည်။ တချို့က မနက်စောစော ငါးအရှင် တဖျတ်ဖျတ်လူးနေသည်ကို မင်္ဂလာဟု ထင်ကြ၏။ တချို့ ညှစ်ပြီးစ နွားနို့အစိမ်း၊ အချို့က ဘိုကြီးမားသော နွားထီး (နွားလား ဥသဘ)၊ အချို့က ၁၂ နှစ်အရွယ် ကုမ္မာရီ ခေါ် မိန်းမငယ်ကို မြင်ရလျှင် စသည် စသည် မင်္ဂလာဟု သတ်မှတ်ကာ တစ်နေ့တာ ကြည်နူးအေးချမ်းမှုကို ရယူကြရသည်။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာပွင့်လာသည့်အခါတွင် မထင်မရှား နတ်သားတစ်ပါး၏ မေးလျှောက်မှုအရ မင်္ဂလာတရား ၃၈ ပါးရှိကြောင်း၊ မဇ္ဈိမဒေသတွင် သိမြင်ကြရလေသည်။ အချို့ပညာရှိများက လူမိုက်များနှင့် မပေါင်းဖော်အပ်ဘဲ ပညာရှိကို မှီဝဲဆည်းကပ်ခြင်းမှအစ လောကဓံ ရှစ်ပါးနှင့်ကြုံသော် တုန်လှုပ်မှုမရှိခြင်း၊ ဘေးမရှိခြင်း၊ အဆုံးတို့သည် လောကုတ္တရာနှင့် လောကီ လောကုတ္တရာ ဆက်စပ် မင်္ဂလာများသာ ဖြစ်သည်ဟု ယူဆကြပြီး လောကီမင်္ဂလာ ၁၂ ပါးကို သီးသန့် ဖြည့်စွက်ကြပြန်သည်။ မူလ လောကီမင်္ဂလာတွင် (၁)မွေးဖွားခြင်း၊ (၂) ရတနာသုံးပါး၊ အဘိုးအဘွားပူဇော်ပြသခြင်း၊ (၃) ဆံပင်ရိတ်ခြင်း၊ (၄) ပုခက်တင်ခြင်း၊ (၅) ကွမ်းဦးခွံ့ခြင်း၊ (၆) အမည်မှည့်ခြင်း၊ (၇)နေလပြခြင်း၊ (၈) ထမင်းဦးခွံ့ခြင်း၊ (၉) ဆံပင်ထုံးဖွဲ့ခြင်း၊ (၁၀) နားသခြင်း၊ (၁၁) သာသနာ့ဘောင် သွတ်သွင်းခြင်း၊ (၁၂)ထိမ်းမြားမင်္ဂလာပြုခြင်း စသည့် ၁၂ ရပ်ကို လောကီမင်္ဂလာအဖြစ် သတ်မှတ်ကြသော်လည်း နောင်အခါ မွေးဖွားစဉ် မိခင်၏နာကျင်ခံစားရမှု၊ ညစ်ထေးပေကျံမှုတို့ကြောင့် နုတ်ပယ်သည့်နည်းတူ အမှတ်စဉ် (၃)၊ (၈)နှင့် (၉)တို့ကိုလည်း နုတ်ပယ်၍ ဗုဒ္ဓ၊ ဓမ္မ၊ သံဃာပူဇော်ကန်တော့များနှင့်အတူ သင်္ကြန်ကိုပါ ထည့်သွင်းလျက် လောကီမင်္ဂလာ ၁၂ ပါး သတ်မှတ်ကြလေသည်။ အချို့ အိမ်သစ်တက်ခြင်း၊ ကောက်ဦးပေါ်ခြင်း ထည့်သွင်းကြသော်လည်း နှစ်သစ်ကူးပြောင်းသည့်သင်္ကြန်ကိုမူ ပညာရှင်အများစုက ထည့်သွင်းကြလေသည်။ မြန်မာသက္ကရာဇ် (ကောဇာသက္ကရာဇ်) ၁၃၈၇ ခုနှစ်သည် လာမည့် ဧပြီလ သင်္ကြန်အပြီးတွင် ကုန်ဆုံးမည်ဖြစ်ပြီး ၁၃၈၈ ခုနှစ် နှစ်ဆန်းချိန်အခါသမယသည် မြန်မာနှစ်ဆန်း ၁ ရက်နေ့မှ စတင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ လောကီမင်္ဂလာတွင် ပါဝင်သည့် ကူးပြောင်းခြင်းအဓိပ္ပာယ်ရ သင်္ကြန်သည် နှစ်ဟောင်းကုန်ဆုံး၍ နှစ်သစ်သို့ ကူးပြောင်းရောက်ရှိခြင်းဖြစ်ပေရာ နှစ်ဦးအစသည် လောကီမင်္ဂလာ ၁၂ ပါးတွင် ပါဝင်သော အခါသမယလည်း ဖြစ်ပေသည်။

မြန်မာတို့သည် နှစ်ဟောင်းကုန်လွန်၍ နှစ်သစ်သို့ ကူးပြောင်းသည့် သင်္ကြန်အတာပွဲနှင့် နှစ်ဆန်းချိန်ခါကို မင်္ဂလာယူကာ စာပေဖြင့် တခုတ်တရ ရေးဖွဲ့ခဲ့ထားကြသည်ကိုလည်း ခေတ်တိုင်းမှာပင် မှတ်မှတ်ထင်ထင် တွေ့မြင်နိုင်မည် ဖြစ်ပေသည်။

ကွမ်းရေတော်ကိုင် ဦးယာက "ဂိမှိတည့်တန်ခူး၊ လဆန်းထူး၊ နှစ်ဦးမိဿနှင့် သဘင်တည့် ပျော်မြဲ၊ အတာပွဲ" ဟူ၍ လည်းကောင်း။

မြဝတီမင်းကြီးဦးစက "ခါနွေဆန်း လန်းစီစီ၊ မှုန်ရွှေဝတ်ကယ် ဖူးတံညီ" ဟူ၍ လည်းကောင်း။

သပြေခက်နဲ့ ရေပက် ခေတ်ဟောင်းတေးတွင် "နှစ်ဆန်းငယ် သင်္ကြန်၊ သစ်သစ်သာ ဖန်တော့တယ်၊ နိုင်ငံကျော့ ပြည်သူမှာ၊ ပန်ဆုယူ တာရေသွန်းချိန်မို့"ဟူ၍ လည်းကောင်း၊

စာရေးကြီး ဦးမောင်ကလေးက "နတ်သင်္ကြန်၊ အိမ်စံပယ်မှန်းလို့ ရေဖျန်းတဲ့ ဇေယျတု အောင်မင်္ဂလာ" ဟူ၍ လည်းကောင်း။

နန်းတော်ရှေ့ဆရာတင်က "ချိန်ခါမီပေါင်းမည်၊ မိန်ရာသီပြောင်းပြီ၊ ရာသီတော်ပွဲ သဲစေတီ၊ ပန်းဝေရီ ဘေးမသန်း၊ အေးချမ်းသည်" ဟူ၍လည်းကောင်း နှစ်ဆန်းချိန်ခါကို မင်္ဂလာယူ၍ တစ်ဦးချင်းစီ၏ စိတ်ဓာတ်များသာမက နိုင်ငံတော်တွင်ပါ ကျက်သရေမင်္ဂလာ အပေါင်း ခညောင်းစေရန် တောင်းပတ္ထနာများ ပြုခဲ့ကြသည်ကို တွေ့မြင်နိုင်ပေသည်။

၁၃၈၇ ခုနှစ်သည် နိုင်ငံအတွက် ခေတ်မီဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်စေရန်နှင့် ဒေသတွင်း နိုင်ငံများကို ရင်ပေါင်တန်းနိုင်စေရန်အတွက် ကြိုးပမ်းမှုအဖြစ် ရွေးကောက်ပွဲကာလကို ကျင်းပခြင်းကာလ ဖြစ်ပေရာ ယင်းရွေးကောက်ပွဲရလဒ်များအရ သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းရင်းသား များ အပါအဝင် ကိုယ်စားလှယ်များ၊ ယင်းတို့ပါဝင်ရာ ပါတီများ အသီးသီး ပေါ်ထွက်လာသည့် နည်းတူ ထိုအပေါင်းအစုဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည့် အစိုးရသစ်သည်လည်း မကြာမီပေါ်ထွက် လာမည် ဖြစ်ပေသည်။ လောကီမင်္ဂလာဖြင့် ပြည့်နှက်နေသော နှစ်ဆန်းချိန်ခါသည် ရဲရင့်တက်ကြွသော ခြေလှမ်းများဖြင့် လောကသစ်ဆီ ဦးဆောင်ခေါ်ယူသွားမည့် အစိုးရသစ်၏ မင်္ဂလာပြည့်လျှမ်းသော ကာလဖြစ်သဖြင့် တိုင်းရင်းသားများပါဝင်သော အစိုးရသစ်အတွက် မင်္ဂလာပြည့်လျှမ်း နှစ်ဆန်းချိန်ခါဟု ကင်ပွန်းတပ်ရမည် ဖြစ်ပေသည်။

အယ်ဒီတာအဖွဲ့

epSfopfpdwfopftBuHjyKpf

aZ,s

"ဓမ္မတာအားဖြင့် လူတို့မှာ အတိတ်ကာလ၌ မနေရ။
ပစ္စုပ္ပန်ကာလ၌သာလျှင်နေ၍
အနာဂတ်ကာလကို မျှော်တကြရသည် ဖြစ်သဖြင့်
တစ်နှစ်ပြီး တစ်နှစ် ကာလသာလျှင်
ပထမမူလ အရေးကြီးသောအရာဖြစ်သောကြောင့်
မိမိထံသို့ ရောက်လာအပ်သောကာလကို
အကောင်းဆုံး အသုံးပြုလိုက်ရန်သာ
အရေးအကြီးဆုံး ဖြစ်ပေကြောင်း။"

လပဟာလွင်တီးပြင်ကျယ်ကြီးတွင် ခရီးသွားသောသူတို့မှာ ဤသစ်ပင်ကြီး ဤလှျိုရိုးကြီး ဤလမ်းကွေ့ကြီး စသည်ဖြင့် တစ်ထောက် တစ်ထောက်ခရီးကို မှတ်သားသွားလာရသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ သမုဒ္ဒရာပြင်ကျယ် ပင်လယ်ကြီးများတွင် သင်္ဘောလွှင့်ကြရသော သင်္ဘောသားတို့မှာ ဤဆိပ် ဤကမ်း ဤအငူ ဤကျွန်း စသည်ဖြင့် လမ်းကြောင်း အဆစ်အပိုင်းပြု၍ ခရီးစဉ်ကို မှတ်သားသွားလာကြရသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ မီးရထား မီးသင်္ဘော စသည်ဖြင့် သွားလာကြသူများမှာ မည်သည့်မြို့ရွာသို့ရောက်ပြီဟု ခရီးလမ်းစခန်းကို မှတ်သား သွားလာရလေသကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ အစိုးရမင်းတို့ ဖောက်လုပ်ခင်းကျင်းပေးထားအပ်သော ပေတစ်ရာမင်းလမ်းမကြီးများ၌ သွားလာရသူတို့မှာ လမ်းဘေးတစ်လျှောက်တွင် စိုက်ထူထားသော မှတ်တိုင်များကိုကြည့်၍ ဘယ်နှမိုင် ဘယ်နှဖာလုံရောက်ပြီဟု မှတ်သားသွားလာ ရလေဘိသကဲ့သို့လည်းကောင်း ဤလောက လူ့ဘဝကြီး၌ ဖြစ်လာရသော လူအပေါင်းတို့မှာ မည်သည့်ခုနှစ်ကုန်၍ မည်သည့်ခုနှစ်သို့ ရောက်ပြီဟု မိမိတို့ဘဝအချိန်ကို တစ်နှစ်ပြီးတစ်နှစ် ကာလပရိစ္ဆေဒ ပိုင်းခြားမှတ်သားနေထိုင်၍သွားကြရမည်ဖြစ်သည်။

ယခုလည်း ကျွန်ုပ်တို့မှာ ခရစ်တော်နှစ် သို့မဟုတ် အင်္ဂလိပ်လူမျိုး အစရှိသည့် ဥရောပတိုက် လူအမျိုးမျိုးတို့ မှတ်သားရေတွက် အသုံးပြုကြသော ခုနှစ်သက္ကရာဇ်ဖြစ်သည့် ၁၉၃၃ ခုနှစ်တည်းဟူသော နှစ်သစ်သို့ ကူးပြောင်းရောက်ရှိခဲ့ကြပေပြီဖြစ်၍ ကျွန်ုပ်တို့မှာ ဘဝသက်တမ်း၌ ခရီးတစ်ထောက်လွန်ခဲ့ကာ နောက်ထပ်ခရီးတစ်ထောက် စတင်ဆက်လက်သွားနေကြရပြီဟု မှတ်ယူနိုင်သည်ဖြစ်သည်။

လွန်ခဲ့သည့်နှစ်ဟောင်း၌ မည်သူမဆို တစ်ကိုယ်စီ တစ်ကိုယ်စီ အသီးသီးအားဖြင့် မိမိတို့ဆိုင်ရာ ဆိုင်ရာ ဝမ်းမြောက်ဖွယ်ရာများ၊ နှစ်သိမ့်ဖွယ်ရာများ၊ မျှော်လင့်ဖွယ်ရာများနှင့်တကွ ဝမ်းနည်းဖွယ်ရာ၊ ပူပင်သောကရောက်ဖွယ်ရာ၊ စိတ်ပျက်ဖွယ်ရာ၊ စိတ်မရောင့်ရဲဖွယ်ရာ၊ လွမ်းစရာ ဆွေးစရာ စသည်ဖြင့် ဆိုးကောင်းနှစ်ရပ်တို့ကို အနည်းအများအားဖြင့်သော်လည်းကောင်း ကိုယ်စီကိုယ်င တွေ့ခဲ့ကြရမည်ဖြစ်သည်။

သို့သော် သွားလေပြီးသော နှစ်ဟောင်းသည် သွားလေပြီ။ ကျွန်ုပ်တို့သည် ထိုနှစ်ဟောင်းကို ပြန်၍ နေကြရတော့မည်မဟုတ်။ ကျော်လွန်ကုန်ဆုံး၍ မည်သည့်အခါမျှ ပြန်၍ မတွေ့ရန် အဆုံးသတ်သွားလေပြီ ဖြစ်သောကြောင့် ထိုနှစ်အတွင်း ကျွန်ုပ်တို့ တွေ့ကြုံခဲ့ရသည့် သုခဒုက္ခတို့ကို ပြန်၍ တွေ့နိုင်ကြတော့သည်မဟုတ်။ ပြီးစီးခဲ့သော အရာများဖြစ်သဖြင့် ထိုအရာတို့ကို ကျွန်ုပ်တို့ ပြန်လှန်တွေးတောနှမြောခြင်း၊ ဝမ်းနည်းခြင်းဖြစ်၍နေရန်မလို။ ကျွန်ုပ်တို့ ရှေ့မှောက်သို့ ရောက်လာသည့် နှစ်သစ်ကိုသာလျှင် မှုန်မှိုင်းတွေဝေခြင်း ကင်းစင်ကြည်လင်သော စိတ်သစ် အကြံသစ်များနှင့် မျက်နှာမူသင့်ပေသည်။

ဓမ္မတာအားဖြင့် လူတို့မှာ အတိတ်ကာလ၌ မနေရ။ ပစ္စုပ္ပန်ကာလ၌သာလျှင်နေ၍ အနာဂတ်ကာလကို မျှော်တကြရသည်ဖြစ်သဖြင့် တစ်နှစ်ပြီး တစ်နှစ် ကာလသာလျှင် ပထမမူလ အရေးကြီး သောအရာဖြစ်သောကြောင့် မိမိထံသို့ ရောက်လာအပ်သောကာလကို အကောင်းဆုံး အသုံးပြုလိုက်ရန်သာ အရေးအကြီးဆုံးဖြစ်ပေကြောင်း။ ထိုသို့မဟုတ် နောက်ကဖြစ်ပျက်ခဲ့သည့် အရာများကို စိတ်တွင်သိုလျက် မရှင်းမလင်းဖြစ်၍နေပါမူ လက်ရှိအချိန်အား ကောင်းစွာ အသုံးမပြုလိုက်ရဘဲ ရှိမည်ကို စိုးရိမ်ရပေကြောင်း။ လွန်ခဲ့သည့်နှစ်က

ဆိုးခဲ့သည်ဖြစ်စေ၊ ကောင်းခဲ့သည်ဖြစ်စေ ငါသည် ယခုနှစ်၌ ကောင်းအောင်ပြုမည်။ ငါသည် လွန်ခဲ့သည့်နှစ်ကထက် ယခုနှစ်တွင် ပိုမိုတိုးတက်အောင်ပြုမည်ဟူသော အဓိဋ္ဌာန်ဖြင့် ကြည်လင်သောစိတ်၊ ကောင်းသော စိတ်၊ မလျော့သောစိတ်၊ သာယာသောစိတ်၊ ကောင်းသော မေတ္တာတရားဖြင့် ပြည့်လျှမ်းသော စိတ်သစ်စိတ်လွင်တို့ကို ပြုပြင်သိုမှီးလျက် နှစ်သစ်ကို ရှေးရှု၍ မိမိဘဝ ခရီးတစ်ထောက်ကို ဆက်လက်သွားကြအပ်ပေသည်။

ဇေယျ

[ဆရာကြီးဇေယျအား ဂုဏ်ပြုထုတ်ဝေသော "ဆရာဇေယျ နှစ်တစ်ရာပြည့် အထိမ်း အမှတ် ၁၉၀၀–၂၀၀၀ ပြည့်နှင့် "ဇေယျစာစုများ(၁)"စာအုပ်မှ ပြန်လည်ကူးယူဖော်ပြခြင်း ဖြစ်ပါသည်]

pdwfSifonf;cHvrf;aumif;rsm;&Snf
'kd;tudEdkif;a&;toGif;ajymif;a&;umv

a'ufwmatmifrsd;

❝ သို့ပါ၍ အနာဂတ်တွင်
ယခုစတင်ကျင့်သုံးလာပြီဖြစ်သော
အချိုးကျခွဲဝေသောမဲစနစ်(PR)
(Proportional Representation)ကို
တစ်စထက် တစ်စ
ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်သုံးစွဲရန်
လိုလာသည်။ ❞

၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁ ရက်နေ့တွင် မြန်မာ့တပ်မတော်မှ အာဏာကို ထိန်းခဲ့ပြီးနောက် ငါးနှစ်အကြာ ယခုကာလတွင် ဒီမိုကရေစီအရိပ်အယောင်များ ပြန်လည်ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့သည်။ ထိုစဉ်က တပ်မတော်မှ အာဏာထိန်းခဲ့မှုဖြစ်စဉ်ကိုကြည့်သော် အောက်ပါအချက်များကို သုံးသပ်တွေ့ရှိရပါသည်။

ထိုစဉ်က အာဏာရပါတီ NLD သည်–

(က) နိုင်ငံအတွင်း၌ တပ်မတော်လိုလားသည့် အင်အားကြီးမားသောလူနည်းစုကို လျစ်လျူရှုခဲ့ခြင်း၊

(ခ) ဥပဒေကို လေးစားဂရုပြုရန်ပျက်ကွက်ခြင်း။

တပ်မတော်မှ နိုင်ငံတော်အာဏာကို ထိန်းခဲ့ရသည့်ဖြစ်စဉ်မှာ အချက်များစွာရှိခဲ့ရသော်လည်း ခြုံငုံသုံးသပ်ပါက အထက်ပါ (၂)ချက်သည်သာ မူဝါဒပိုင်းဆိုင်ရာ အကြောင်းခြင်းရာ ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။

နိုင်ငံတော်အာဏာကို ထိန်းခဲ့ရသည့် ဖြစ်စဉ်တွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ကိုးကားခဲ့ခြင်းဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ဆက်လက်၍ တပ်မတော်မှ ကိုင်စွဲထားသည်ဟု ယူဆနိုင်ပါသည်။

ပြီးခဲ့သည့် ၂၀၁၅ နှင့် ၂၀၂၀ ရွေးကောက်ပွဲများတွင် ပြည်ထောင်စုကြံ့ခိုင်ရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးပါတီသည် မဲပေးသူအားလုံး၏ ၂၅ ရာခိုင်နှုန်းမှ ၃၅ ရာခိုင်နှုန်းကြားတွင်ရှိသော်လည်း ထိုစနစ်သည် အရေးနိမ့်သွားသူပြည်ထောင်စုကြံ့ခိုင်ရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးပါတီ ထောက်ခံသူများ၏ အသံနှင့် ပြောရေးဆိုခွင့်ကို ရပ်ဆိုင်းသွားစေခဲ့သည်။ ထိုသူများအပေါ် စာနာမှုမရှိခဲ့။ သာဓကတစ်ခုက သမိုင်းတွင်ရှိခဲ့ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင်းရှိ အဓိကလွှမ်းမိုးသူ လူမျိုးစုများကို လေ့လာပါက ဗမာတို့ ၆၈ ရာခိုင်နှုန်း မှ ၇၀ ရာခိုင်နှုန်းအကြားရှိနေသည်။ နိုင်ငံရေးအရ မှားသည်၊ မှန်သည်ကို မဆိုထား လွတ်လပ်ရေးအကြိုကာလတွင် လူနည်းစုကြီး (Big minority)ဟု ယူဆရမည့် ကရင်တိုင်းရင်းသားများအတွက် သံသယနှင့် ကြောက်ရွံ့မှုကို ဖြေဖျောက်နိုင်မည့် နည်းလမ်းမရှိဘဲ လွတ်လပ်ရေးရယူမှု၏ ရလဒ်သည် ယနေ့ပြည်တွင်းစစ်၏ အကြောင်းတရားတစ်ချက်ဟု ဆိုရသော် လွန်မည်မထင်ပေ။

ဒုတိယအကြိမ် လွှတ်တော်ကာလတွင် ထိုစဉ်က အာဏာရပါတီဖြစ်သည့် NLD လွှတ်တော်အမတ်များအနေဖြင့် တပ်မတော်နှင့် ပြည်ထောင်စုကြံ့ခိုင်ရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးပါတီကိုယ်စားလှယ်များအပေါ် မထီမဲ့မြင်ပြုခြင်း၊ လွှတ်တော်စင်မြင့်တွင် ထိုပုဂ္ဂိုလ်များ၏ အသံကိုပြက်ရယ်ပြုခြင်းတို့ တွေ့ခဲ့ရသည်။ သို့ပါ၍ အနာဂတ် မြန်မာနိုင်ငံရေးတွင် လူနည်းစု၏ ဆန္ဒကို အလေးထားရမည်။ လူနည်းစုအတွက် တစ်ချက်လွှတ်အာဏာ (Veto) များ သတ်မှတ်ခွင့်ပြုပေးခြင်း၊ လူနည်းစုနှင့်ပတ်သက်သည့်ကိစ္စများတွင် ဆုံးဖြတ်ချက်တစ်ခုချမှတ်ရာ၌ အကောင်အထည်ဖော်ရမည့် မဲရာခိုင်နှုန်းကို ကိစ္စရပ်၏ထိခိုက်လွယ်မှုကိုအခြေခံ၍ သုံးပုံနှစ်ပုံ သို့မဟုတ် ၆၅ ရာခိုင်နှုန်းအထိရမှသာ ဆောင်ရွက်ခြင်းတို့ကို သတ်မှတ်ရန် ဖြစ်ပါသည်။ သို့ပါ၍ အနာဂတ်တွင် ယခု စတင်ကျင့်သုံးလာပြီဖြစ်သော အချိုးကျခွဲဝေသောမဲစနစ်(PR) (Proportional Representation) ကို တစ်စထက်တစ်စ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်သုံးစွဲရန် လိုလာသည်။

ယနေ့ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အဓိကပြဿနာများကို လေ့လာရသော် မြန်မာနိုင်ငံ၏ရွေးကောက်ပွဲစနစ်တွင် ချို့ယွင်းမှုများကို မြင်တွေ့ရသည်။ မြန်မာ့ဒီမိုကရေစီကျင့်သုံးမှုပုံစံသည် ဗြိတိသျှပုံစံမှ ဆင်းသက်လာခဲ့ရာ ဗြိတိသျှတို့တွင် အစဉ်အလာအရ ကွန်ဆာဗေးတစ်နှင့် လေဘာပါတီတို့မှာ အဓိကဖြစ်ပြီး လစ်ဘရယ်ပါတီဆိုသော ပါတီအလတ်စားတစ်ခုပါဝင်မှသာ သုံးပါတီအထိသာရှိသည်။ ပါတီကြီးနှစ်ခုကလည်း အင်အားချင်းညီမျှနေခဲ့သဖြင့် အပြန်အလှန် ထိန်းညှိမှုပုံစံမှာ အလိုလိုပင် အားကောင်းနေခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ လွှတ်တော်စနစ်တွင် အထက်ကတင်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ကိုယ်စားပြုမှု မျှခြေတစ်ခု သို့မဟုတ် ပီပြင်သော အပြန်အလှန်ထိန်းညှိရေးစနစ်တစ်ခုသို့ ရောက်သည်အထိ စိတ်ရှည်စွာ တည်ဆောက်ရပေမည်။

မြန်မာ့နိုင်ငံရေးကိုကြည့်သော် ဒေသနိုင်ငံရေးနှင့် ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံရေး၊ အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့်ဆိုရသော် Regional Politics နှင့် Union ခေါ် Federal Potitics ဟု နှစ်ပိုင်းကွဲနေသည်ကို တွေ့ရပေသည်။ ယခုပြီးခဲ့သော ရွေးကောက်ပွဲတွင်ပင်လျှင် ကိုယ်စားလှယ်အများစုအနေဖြင့် ဒေသနိုင်ငံရေး (Regional Politics) ကိုသာ အဓိကထားနေကြသည်ကိုသာတွေ့ရသည်။ အဓိကထောက်ပြနိုင်သည်မှာ ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများအနေဖြင့် ထိုဒေသတွင်နေထိုင်ကြောင်း အိမ်ထောင်စုဇယား ပုံစံ(၁၀) လိုအပ်ခြင်းဖြစ်သည်။

ဤအချက်များကပင်လျှင် ဒေသနိုင်ငံရေး လွှမ်းမိုးနေကြောင်း ညွှန်းဆိုပြသချက်တစ်ခုဖြစ်သည်။ အမေရိကန်နိုင်ငံရေးနယ်ပယ်တွင်မူ ဤကိစ္စမှာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရပင်လျှင် ရှင်းလင်းစွာ ခွဲခြားပြီးဖြစ်သည်။ ပြည်နယ်လွှတ်တော်များသည် ဒေသဖွံ့ဖြိုးရေးအပါအဝင် ဒေသနိုင်ငံရေးဖြစ်ပြီး ပြည်ထောင်စုအောက်လွှတ်တော်(Congress) နှင့် အထက်လွှတ်တော် (Senate) တို့သည် ပြည်ထောင်စုအဆင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့် ဥပဒေပြုရေးကို အဓိကထားလုပ်ဆောင်ကြသည်။

ပစ္စုပ္ပန်အခြေအနေ

၂၀၂၆ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် စတင်မည့် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်တွင် အောက်ပါအခြေအနေများကို တွေ့ရှိရပေမည်–

(က) ပြီးခဲ့သည့် ဒုတိယအကြိမ်လွှတ်တော်ကဲ့သို့ပင် ပါတီတစ်စုတစ်စည်းတည်းမှ အနိုင်ရရှိသည့်အပြင် ဟန်ချက်ညီထိန်းကျောင်းပေးမည့် တပ်မတော်သားကိုယ်စားလှယ် အစုအဖွဲ့ကပင်လျှင် အာဏာရပါတီနှင့် ရပ်တည်ချက်တူမျှနေခြင်း။

(ခ) အချုပ်အခြာအာဏာ (၃) ရပ်ဖြစ်သော ဥပဒေပြုရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် တရားစီရင်ရေး အာဏာ (၃)ခုအကြား အပြန်အလှန်ထိန်းကျောင်းမှု အားနည်းခြင်းတို့ကို မျှော်လင့်နိုင်ပေသည်။ သို့သော် အားသာချက်များမှာ–

(ဂ) အစိုးရ၏အုပ်ချုပ်ရေးကိစ္စများတွင် ပိုမိုထိရောက်လာနိုင်ခြင်း။

(ဃ) ဥပဒေပြုကိစ္စရပ်များတွင်လည်း အစိုးရနှင့်လွှတ်တော်ကြား ပွတ်တိုက်မှုလျော့နည်းနိုင်ခြင်း။

နိုင်ငံတော်၊ အစိုးရနှင့် ပြည်သူတို့ ရင်ဆိုင်ရမည့် အချက်များ

ယခု ပြီးခဲ့သည့် လွှတ်တော်အရပ်ရပ်ဆိုင်ရာ ရွေးကောက်ပွဲများတွင် လာရောက် ပြီး မဲဆန္ဒမထည့်သော လူဦးရေမှာ အကြမ်းအားဖြင့် တည်ငြိမ်ရေးကို ဆန့်ကျင်ဘက်သို့ တိမ်းညွတ်သော အင်အားစုဟု ဆိုနိုင်သည်။

လာရောက်မဲပေးသူ၏ တစ်ဝက်ခန့်မှာ ပြည်ထောင်စုကြံ့ခိုင်ရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးပါတီသို့ မဲပေးခဲ့ကြသည်။

ဤသို့ဖြင့် ပြည်ထောင်စုကြံ့ခိုင်ရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးပါတီသည် အစိုးရဖွဲ့နိုင်သောပါတီ ဖြစ်လာခဲ့သည်။ သို့ပါ၍ Popular Government ဟု မဆိုနိုင်ဘဲ Minority Government ခေါ် လူနည်းစုအစိုးရဟု ခေါ်ဆိုနိုင်ပါသည်။ ဤဖြစ်ရပ်ကို ပါလီမန်ဒီမိုကရေစီကျင့်သုံးသောနိုင်ငံများ၌ ၅၀ ရာခိုင်နှုန်းထက်မကျော်သော ကိုယ်စားလှယ်များက အစိုးရဖွဲ့သည့်အခါ တွေ့ရသည့်ပုံစံမျိုးဖြစ်ပါသည်။ ပါလီမန်အခြေခံ ဝန်ကြီးချုပ်အုပ်ချုပ်သောစနစ်မဟုတ်ဘဲ သမ္မတအုပ်ချုပ်ရေးအခြေခံစနစ် ဖြစ်၍ အစိုးရအနေဖြင့် တည်ငြိမ်မှုကိုမူ ရရှိမည်သာဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် အာဏာရပါတီနှင့် အစိုးရသည် လူထုထောက်ခံမှုကို မဲအရေအတွက် အနိုင်အရှုံးမှသည် အစစ်အမှန် လူကြိုက်များစေရန် ဆောင်ရွက်ရတော့မည်ဖြစ်ပါသည်။ ဤနေရာ တွင် အာဏာရပါတီ သို့မဟုတ် လူပုဂ္ဂိုလ်များ အကြား ထိန်းညှိမှုစနစ်နှစ်ခုကို တင်ပြလိုပါသည်။ အနောက်တိုင်းတွင် မူဝါဒ (Principle) ကို အဓိကထား၍ အရှေ့တိုင်းတွင် ပုဂ္ဂိုလ်ရေးကို အဓိကထားသည်။ မူဝါဒစနစ်မှာ ပိုမို ကောင်းမွန်သည်ဟု ယူဆပါသည်။ သို့သော် မူဝါဒအရ Check & Balance လုပ်နိုင်မည့် အပြိုင်အမတ်ကိုယ်စားလှယ်များမရှိသဖြင့် မလုပ်နိုင်လျှင်မူ ပါတီတွင်း စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးယန္တရားမှာ ရှင်သန်ရန် လိုလာပါသည်။

> **“ သို့သော် အာဏာရပါတီနှင့် အစိုးရသည် လူထုထောက်ခံမှုကို မဲအရေအတွက် အနိုင်အရှုံးမှသည် အစစ်အမှန် လူကြိုက်များစေရန် ဆောင်ရွက်ရတော့မည် ဖြစ်ပါသည်။ ”**

တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး၊ အကြမ်းဖက်ဝါဒဆန့်ကျင်ရေးနှင့် ပြည်သူ့ရေးရာစီမံခန့်ခွဲမှု

ပြီးခဲ့သည့် ငါးနှစ်တာကာလအတွင်း အကြမ်းဖက်

များ၏ စိမ့်ဝင်ထိုးဖောက်မှု၊ ဆူပူသောင်းကျန်းမှုများကြောင့် စီးပွားရေးပျက်ယွင်းမှုနှင့်အတူ တည်ငြိမ်အေးချမ်းရေးပါ ပျက်ပြားခဲ့ရပါသည်။ ပြည်သူ့ရေးရာ စီမံခန့်ခွဲရေးတွင်လည်း နိုင်ငံသားအခွင့်အရေးကိုပါ ယာယီ ဆိုင်းငံ့ခဲ့ရပေသည်။ သို့သော် ဒီမိုကရေစီအရုဏ်ဦးသည် ပေါ်ထွက်လာခဲ့ပြီဖြစ်ပါသည်။ တပ်မတော်မှ အာဏာထိန်းမှုဖြစ်စဉ်တွင် မလွှဲမရှောင်သာ ဆိုင်းငံ့ခံရသော နိုင်ငံသားအခွင့်အရေးများမှာ လွှတ်တော်ပေါ်ပေါက်လာမှုနှင့်အတူ ချက်ချင်း ပြန်လည်ရရှိမည်ဟု မယူဆနိုင်ပါ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ပြည်တွင်းဆူပူသောင်းကျန်းမှု နှိမ်နင်းရေးမှာ တာဝန်ကြီးတစ်ရပ် အဖြစ်ရှိနေ၍ဖြစ်သည်။

ပြည်သူ့ရေးရာစီမံခန့်ခွဲရေးတွင်လည်း ပြည်တွင်းဆူပူသောင်းကျန်းမှု၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုများက ရှိနေသေးသည်။ အကြမ်းဖက်သမားများထံသို့ ထောက်ပံ့ပို့ဆောင်ရေးအား ဖျက်ဆီးရန်၊ တပ်မတော်အတွက် လူသစ်စုဆောင်းရန်၊ အကြမ်းဖက်များ၏ အဖျက်အမှောင့်လုပ်ငန်းများအား တားဆီးရန် စသည့် တာဝန်များ ရှိနေသည်။

သို့ပါ၍ ဒီမိုကရေစီပြန်လည်ရရှိပြီဆိုသည့်တိုင်အောင် စိတ်လွတ်ကိုယ်လွတ် ဒီမိုကရေစီအခွင့်အရေးများ ဖြစ်မလာနိုင်ပေ။ စစ်ရေးအားဖြင့် အကြမ်းဖက်များ လွှမ်းမိုးထားသောနယ်များရှိ အနည်းဆုံးအားဖြင့် မြို့နယ်အဆင့် မြို့များအားလုံးကို နိုင်ငံတော်အစိုးရ၏အာဏာစက် လွှမ်းခြုံနိုင်မှသာ ဒီမိုကရေစီအပျော်ကို ခံစားနိုင်ပေသည်။

တစ်ကျော့ပြန်ဒီမိုကရေစီနှင့် စီးပွားရေးအခွင့်အလမ်းများ

နိုင်ငံရေးအရ ဒီမိုကရေစီပြန်လည်ရှင်သန်လာသည့်တိုင် စီးပွားရေးအရ ကျပ်တည်းစွာဖြင့် ကာလတစ်ခုကို ကျော်လွှားရဦးမည်။ လက်ရှိအားဖြင့် တိုင်းပြည် ရင်ဆိုင်နေရသည်မှာ–

(က) စီးပွားရေးပိတ်ဆို့မှုများရှိနေခြင်း၊
(ခ) လူနှင့် ကုန်ထုတ်စွမ်းအားများဆုံးရှုံးရခြင်း၊
(ဂ) လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေးများ ပြတ်တောက်ခြင်း၊
(ဃ) ငွေကြေးဖောင်းပွခြင်းနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများဆုံးရှုံးခြင်း၊
(င) ဂိတ်များမှ ငွေကောက်ခံခြင်းအပါအဝင် အဂတိလိုက်စားမှုများ ထူပြောခြင်း။

စီးပွားရေးပိတ်ဆို့မှုများ

ဒီမိုကရေစီအစိုးရတက်လာလျှင် ပိတ်ဆို့မှုအချို့မှာ ပြေလျော့သွားနိုင်သည်။ သို့သော် နိုင်ငံတကာအနေဖြင့် လက်ရှိကာလတွင် မြေစမ်းခရမ်းပျိုးပြီးမှသာ တဖြည်းဖြည်းနှင့် ရုပ်သိမ်းနိုင်သည်။ သို့ပါ၍ လက်ငင်းချက်ချင်း ပဒေသာပင်ပေါက်လာမည်မဟုတ်ပါ။

လူနှင့် ကုန်ထုတ်စွမ်းအားစုများ ဆုံးရှုံးရခြင်း

စစ်မက်ဖြစ်ပွားမှုကြောင့် လူသားအရင်းအမြစ်များ တိုင်းပြည်အတွင်းမှထွက်ခွာသွားပြီး ၎င်းတို့နှင့် အတူ ငွေကြေးခနဦးစွာ အရင်းအမြစ်များပါရှိဆုံးရှုံးသွားခြင်း။

လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေးများ ပြတ်တောက်ခြင်း

လုံခြုံရေးအခြေအနေအရလည်းကောင်း၊ လမ်းတံတားများ ဖျက်ဆီးခံရမှုကြောင့်လည်းကောင်း စီးပွားရေးအခြေခံများ ပျက်စီးကုန်ခြင်း။

ငွေကြေးဖောင်းပွခြင်းနှင့်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ ဆုံးရှုံးခြင်း

စစ်ကာလအသုံးစရိတ်ကြီးမားလာမှုကြောင့် ငွေကြေးဖောင်းပွမှုဖြစ်ကာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုတန်ဖိုးများ ကျဆင်းခြင်း။

အဂတိလိုက်စားမှုများ ထူပြောနေခြင်း

ငွေကြေးဖောင်းပွမှုဟုလည်းကောင်း၊ ဒေသန္တရအုပ်ချုပ်ရေးတွင် ကြီးကြပ်မှု(Control) ကို တင်းကျပ်စွာ ဆောင်ရွက်ရန်မဖြစ်နိုင်သောအခြေအနေတစ်ခုကြောင့်လည်းကောင်း အဂတိလိုက်စားမှုများ များပြားနေသည်ကို တွေ့ရပေသည်။

သဘာဝအရင်းအမြစ် သယံဇာတများ သို့မဟုတ် အားသာချက်လော၊ ကျိန်စာလော

ကေအိုင်အေလှုပ်ရှားမှုပေါ်ပေါက်စက ကျောက်စိမ်းမှသာ အခွန်ဝင်ငွေရှာနိုင်သော ကေအိုင်အေသည် ကျောက်စိမ်းနှင့်ဘိန်းရောင်းဝယ်ရေးအတွက် ထိုင်းနိုင်ငံကိုသာ အားကိုးနေရ၍ ရှမ်း၊ ကယားနှင့် ထိုင်းနယ်စပ်တွင် နောင်မိုးစခန်းကိုထူထောင်ကာ လက်နက်၊ ခဲယမ်းစုဆောင်းခဲ့ရသည်။ တရုတ်ပြည်၏ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနှင့်အတူ သစ်သယံဇာတနှင့် ယခုအခါ မြေရှားသတ္တုတို့ကပါ မီးလောင်ရာလေပင့် ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ထိုင်းနယ်စပ်ကို မှီခိုရန်မလိုတော့။ ထို့ပြင် PDF အကြမ်းဖက်သမားများ ကြီးစိုးရာနေရာများတွင်ရှိသော ရေနံမှော်များ၊ ရွှေမျောဖောင်များမှာလည်း ဒေသအတော်များများတွင် ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့သည်။ ရောဝတီမြစ်ဝှမ်းတစ်လျှောက် အထူးသဖြင့် ဒီရေဝင်ရောက်ရာ မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ထိပ်ပိုင်း၊ ဟင်္သာတမြို့နားအထိပင် ရွှေဖောင်လုပ်ငန်းများ ရောက်ရှိနေသည်ဟု သိရသည်။ တိုင်းပြည်တွင် စစ်မီးတောက်လောင်နေသော်လည်း တိုင်းပြည်အတွင်း ငတ်မွတ်ခြင်းပြဿနာနှင့် မတွေ့ကြုံရသည်မှာလည်း ဤတရားမဝင်လုပ်ငန်းများကြောင့်ဟု ယူဆနိုင်သည်။ သို့ပါ၍ ထိုထိုသော ကုန်ထုတ်စွမ်းအားစုများကို တရားဝင်ဖြစ်အောင် ဆောင်ရွက်ရန်မှာ တစ်ကျော့ပြန် ဒီမိုကရေစီအရဏ်ဦးတွင် အဓိကဆောင်ရွက်ရမည့် ကိစ္စတစ်ခုဖြစ်လာပေသည်။

အနာဂတ်ရောင်ခြည်များ

ဒီမိုကရေစီအသွင်ကူးပြောင်းမှုကို ၁၉၈၈ ခုနှစ်နောက်ပိုင်းတွင် မြင်တွေ့ရသည်မှာ နှစ်ကြိမ်ဖြစ်သည်။ ပထမအကြိမ်မှာ ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ် ရွေးကောက်ပွဲအပြီးကာလဖြစ်ရာ ယခု ၂၀၂၅ ခုနှစ်ရွေးကောက်ပွဲသည် ဒုတိယအကြိမ်ဖြစ်သည်။ ယခုအပါအဝင် ကာလ နှစ်ခုလုံးကို အသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလဟု ဆိုချင်ပါသည်။ ကူးပြောင်းရေးကာလ (Transition Periods)ကို ကျော်ဖြတ်ပုံမှာမူ မတူညီပေ။ ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်သည် လက်တွဲခေါ်ယူခြင်းဖြစ်ပြီး ၂၀၂၅ ခုနှစ်သည် ဆန်ခါတိုက် စစ်ထုတ်ခြင်းဖြစ်သည်။ ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဒီမိုကရေစီအရေးလှုပ်ရှားသူများသည်

တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများသည် (Radicals)အသွင်များဖြင့်လည်းကောင်း၊ ထိခိုက်နာကျင်မှုမရှိဘဲ ကူးပြောင်းလိုသူများသည် (Evolution) အသွင်ဖြင့်လည်းကောင်း ပူးပေါင်းပါဝင်လာကြသည်။ ၂၀၂၅ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲ ဖြစ်စဉ်သည် ဒီမိုကရေစီစံနှုန်းများအရ ကျေနပ်အားရဖွယ်ဟု မဆိုနိုင်သေးပေ။ သို့သော် ဤရွေးကောက်ပွဲတွင် ဒီမိုကရေစီအရေခြုံသော လူထုလူတန်းစား၊ တိုက်ပွဲအမည်ခံလူတန်းစား ချေမှုန်းရေးသမားများ၊ အစွန်းရောက်များကိုမူ လက်တွဲဖြုတ်သွားစေခဲ့သည်။ ဤနိုင်ငံတွင် အစွန်းရောက်များ အောင်မြင်နိုင်မည့် အခြေအနေမရှိကြောင်းကို ကမ္ဘာသို့ သိသာစေခဲ့ပြီ ဖြစ်သည်။

တစ်ဖက်တွင်လည်း နိုင်ငံ၏ အောင်ပွဲဟု ဟစ်ကြွေးနိုင်ခြင်း မရှိသေးပေ။ တက်လာမည့် ဒီမိုကရေစီအစိုးရသစ်သည် ၂၀၁၁ ခုနှစ် ပထမဒီမိုကရေစီခေတ်ဦးအစိုးရနှင့်မတူဘဲ စိန်ခေါ်မှုများကိုရင်ဆိုင်ရပေမည်။ ဤစိန်ခေါ်မှုကပင်လျှင် တက်ကြွပြီး အရည်အချင်းရှိသော မျိုးဆက်သစ်ခေါင်းဆောင်များကို ပေါ်ထွန်းစေလိမ့်မည်ဖြစ်ပါသည်။

ဒေါက်တာအောင်မျိုး

a&;GuumufjG vGef;refmEkdifiHa&;ESifh wdkif;&if;om;wdkY tcef;u@

rif;va&mif

"ကိန်းဂဏန်းအချက်အလက်များအရ
ယခုကျင်းပပြီးစီးခဲ့သည့် ပါတီစုံဒီမိုကရေစီ
အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲတွင်
တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်များတွင်
အခြေစိုက်ထားသည့် တိုင်းရင်းသားပါတီအများအပြား
ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခံခဲ့ရသည်ကို
လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။"

ရွေးကောက်ပွဲဟူသည် ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံရေးစနစ်၏ အဓိကကျသော အစိတ်အပိုင်းတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ဒီမိုကရေစီစနစ်ကျင့်သုံးသည့်နိုင်ငံများတွင် လွတ်လပ်၍ တရားမျှတသော ရွေးကောက်ပွဲများကို ပုံမှန်အတိုင်း ကျင်းပလေ့ရှိကြပြီး မဲအများဆုံးရရှိသည့် နိုင်ငံရေးပါတီများက ဦးဆောင်၍ လွှတ်တော်အရပ်ရပ်နှင့် အစိုးရအဖွဲ့ ဖွဲ့စည်းခြင်း၊ နိုင်ငံတော်အကြီးအမှူး ဖြစ်သည့် သမ္မတ၊ ဝန်ကြီးချုပ်ရာထူးများကို ခန့်အပ်တာဝန်ပေးအပ်ခြင်းများပြုလုပ်၍ သတ်မှတ်သက်တမ်းအလိုက် နိုင်ငံ၏ အုပ်ချုပ်ရေး၊ ဥပဒေပြုရေး၊ တရားစီရင်ရေး အာဏာ သုံးရပ်ကို ခွဲဝေကျင့်သုံးဆောင်ရွက်ကြကြောင်း လေ့လာသိရှိရပါသည်။

၂၀၂၆ ခုနှစ် နှစ်ဆန်းကာလမှစတင်ကာ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအသီးသီးတွင် ရွေးကောက်ပွဲများ ကျင်းပခဲ့ကြသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။ အထူးသဖြင့် အာရှတိုက်မှ ဂျပန်နိုင်ငံနှင့် မိမိတို့၏ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများဖြစ်သည့် ထိုင်းနိုင်ငံနှင့် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံတို့တွင်လည်း ရွေးကောက်ပွဲ များကို ကျင်းပပြုလုပ်ခဲ့ကြောင်း နိုင်ငံတကာ သတင်းမီဒီယာများမှတစ်ဆင့် တွေ့မြင်ဖတ်ရှုခွင့် ရရှိခဲ့ပါသည်။ အလားတူ မိမိတို့နိုင်ငံ၏ ပါတီစုံဒီမိုကရေစီအထွေထွေရွေးကောက်ပွဲတစ်ရပ် ကို ၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ ၂၈ ရက်မှစတင်ကာ အပိုင်း(၃)ပိုင်းခွဲ၍ ကျင်းပပြုလုပ်ခဲ့ရာ အပိုင်း(၁)ကို ၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ ၂၈ ရက်နေ့တွင်လည်းကောင်း၊ အပိုင်း(၂)ကို ၂၀၂၆ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၁၁ ရက်နေ့တွင်လည်းကောင်း၊ အပိုင်း(၃)ကို ၂၀၂၆ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၂၅ ရက်နေ့ တွင်လည်းကောင်း အောင်မြင်စွာ ကျင်းပပြုလုပ်နိုင်ခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည်။

လွတ်လပ်၍ တရားမျှတသော ရွေးကောက်ပွဲဖြစ်ခဲ့

ကျင်းပပြီးစီးခဲ့သည့် ပါတီစုံဒီမိုကရေစီအထွေထွေရွေးကောက်ပွဲတွင် ပြည်ထောင်စု ရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်၌ တရားဝင်မှတ်ပုံတင်ထားကြသည့် နိုင်ငံရေးပါတီ ပေါင်း ၅၇ ပါတီ ဝင်ရောက်ယှဉ်ပြိုင်ခဲ့ကြသည်။ ယင်းတို့အနက် တစ်နိုင်ငံလုံးအတိုင်းအတာဖြင့် ဝင်ရောက် ယှဉ်ပြိုင်ခဲ့သည့် ပါတီ ၆ ပါတီနှင့် တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အဆင့်တွင်သာ ဝင်ရောက် ယှဉ်ပြိုင်ခဲ့ကြသည့်ပါတီမှာ ၅၁ ပါတီ ဖြစ်ကြောင်း သိရသည်။

ယခုကျင်းပခဲ့သည့် ပါတီစုံဒီမိုကရေစီအထွေထွေရွေးကောက်ပွဲ၌ ပြည်သူ့လွှတ်တော် မဲဆန္ဒနယ် ၂၆၃ နယ်၊ အမျိုးသားလွှတ်တော် မဲအများဆုံးသူအနိုင်ယူစနစ်(FPTP)မဲဆန္ဒနယ် ၇၃ နယ်၊ အချိုးကျကိုယ်စားပြုစနစ်(PR) မဲဆန္ဒနယ် ၂၆ နယ်၊ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ် လွှတ်တော် မဲအများဆုံးရသူ အနိုင်ယူစနစ်(FPTP) မဲဆန္ဒနယ် ၂၅၅ နယ်၊ တိုင်းဒေသကြီး လွှတ်တော်နှင့် ပြည်နယ်လွှတ်တော် အချိုးကျကိုယ်စားပြုစနစ်(PR) မဲဆန္ဒနယ် ၄၂ နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးလွှတ်တော် သို့မဟုတ် ပြည်နယ်လွှတ်တော် တိုင်းရင်းသားလူမျိုး မဲဆန္ဒနယ် ၂၉ နယ်တို့တွင် ရွေးကောက်ပွဲများ ကျင်းပပြုလုပ်ပေးခဲ့ကြောင်း ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲ ကော်မရှင်၏ တရားဝင်ထုတ်ပြန်ကြေညာချက်များအရ သိရသည်။

ထို့အပြင် ကျင်းပပြီးစီးခဲ့သည့် ပါတီစုံဒီမိုကရေစီအထွေထွေရွေးကောက်ပွဲတွင် ပြည်ထောင်စုကြံ့ခိုင်ရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးပါတီက ပြည်သူ့လွှတ်တော်၊ အမျိုးသားလွှတ်တော်၊ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်လွှတ်တော်၊ တိုင်းရင်းသားလူမျိုး မဲဆန္ဒနယ်များအပါအဝင် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် ၇၃၉ ဦး ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခံခဲ့ရသည်။ အလားတူ

တိုင်းရင်းသားစည်းလုံးညီညွတ်ရေးပါတီက ၆၈ ဦး၊ ရှမ်းနှင့်တိုင်းရင်းသားများ ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီ(ကျားဖြူ)က ၃၉ ဦး၊ ပြည်သူ့ပါတီက ၃၀ ဦး၊ ပြည်သူ့ရှေ့ဆောင်ပါတီက ၂၀ ဦးနှင့် မြန်မာနိုင်ငံတောင်သူလယ်သမား ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးပါတီက ခြောက်ဦးရွေးကောက်တင်မြှောက်ခံခဲ့ရကြောင်း ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်၏ ထုတ်ပြန်ကြေညာချက်တွင် ဖော်ပြပါရှိသည်။

ထို့မှုမက တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အခြေစိုက် တိုင်းရင်းသားပါတီများအနက် ပအိုဝ်းအမျိုးသားအဖွဲ့ချုပ်ပါတီက ၁၈ ဦး၊ မွန်ညီညွတ်ရေးပါတီက ၁၇ ဦး၊ နာဂအမျိုးသားပါတီက ၁၂ ဦး၊ ရခိုင့်ဦးဆောင်ပါတီက ရှစ်ဦး၊ ကရင်အမျိုးသားဒီမိုကရက်တစ်ပါတီက ခုနစ်ဦး၊ ဇိုမီးအမျိုးသားပါတီက ခုနစ်ဦး၊ ရခိုင်တိုင်းရင်းသားများပါတီက ခြောက်ဦး၊ ရှမ်းနီ(တိုင်းလျှန်)သွေးစည်းညီညွတ်ရေးပါတီက ငါးဦး၊ ခနုတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများဒီမိုကရေစီပါတီက ငါးဦး၊ တိုင်းလိုင်(ရှမ်းနီ)အမျိုးသားများဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးပါတီက လေးဦး၊ အင်းအမျိုးသားအဖွဲ့ချုပ်ပါတီက လေးဦး၊ ကယားပြည်နယ် ပြည်သူ့ပါတီက သုံးဦး၊ ကချင်ပြည်နယ်ပြည်သူ့ပါတီက သုံးဦး၊ ပအိုဝ်းအမျိုးသားညီညွတ်ရေးပါတီက သုံးဦး၊ ကရင် ပြည်သူ့ပါတီက သုံးဦးတို့ ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခံခဲ့ရသည်။

အလားတူ လီဆူအမျိုးသားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးပါတီ (ဒူးလေးပါတီ)၊ ဒီမိုကရေစီပါတီသစ်(ကချင်)ပါတီ၊ ဖလုံ-စဝေါ်ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီတို့က နှစ်ဦးစီ ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခံခဲ့ရသည်။ ချင်းပြည်သစ်ကွန်ဂရက်ပါတီ၊ ပအိုဝ်းအမျိုးသားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးပါတီ၊ အာခါအမျိုးသားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးပါတီနှင့် ဝ အမျိုးသားပါတီတို့က တစ်ဦးစီ ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခံခဲ့ရကြောင်း သိရသည်။

ဖော်ပြပါ ကိန်းဂဏန်းအချက်အလက်များအရ ယခုကျင်းပပြီးစီးခဲ့သည့် ပါတီစုံဒီမိုကရေစီ အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲတွင် တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်များတွင် အခြေစိုက်ထားသည့် တိုင်းရင်းသားပါတီ အများအပြား ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခံခဲ့ရသည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

ရွေးကောက်ပွဲအလွန် မြန်မာ့နိုင်ငံရေး

နိုင်ငံတော်အနေဖြင့် ပြည်တွင်းပြည်ပ အဘက်ဘက်မှ ဟန့်တားနှောင့်ယှက်မှုများ၊ ဘေးပယောဂ သွေးထိုးသွေးခွဲသပ်လျှိုမှုများ၊ အဖျက်အမှောင့်လုပ်ရပ်များ၊ အခက်အခဲအကျပ်အတည်းအမျိုးမျိုးကြားမှ နိုင်ငံတော်အစိုးရနှင့် တည်ငြိမ်အေးချမ်းမှုကိုလိုလားသော ပြည်သူများ၏ စုပေါင်းကြိုးပမ်း ဆောင်ရွက်ဖော်ဆောင်မှုများကြောင့် ပါတီစုံဒီမိုကရေစီ အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲကို အောင်မြင်စွာ ကျင်းပပြီးစီးနိုင်ခဲ့ပြီ ဖြစ်ပါသည်။

ယခုကျင်းပပြီးစီးခဲ့သည့် ရွေးကောက်ပွဲအပေါ် ဆန့်ကျင်ဘက်နိုင်ငံရေး အဖွဲ့အစည်းများ၊ ပြည်ပသြဇာခံ သတင်းမီဒီယာများနှင့် ကိုယ်ကျိုးရှာ အဆိုးမြင်ဝါဒီများက အကြောင်းအမျိုးမျိုးပြကာ ဆန့်ကျင်ကန့်ကွက်ခဲ့ကြ၊ ခေါင်းစဉ်အမျိုးမျိုးတပ်ကာ စွတ်စွဲပြစ်တင်ပုတ်ခတ်တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြသည်။

သို့ရာတွင် လက်ရှိတည်ဆဲအစိုးရက ရွေးကောက်ပွဲအကြိုကာလ၊ ရွေးကောက်ပွဲ

ကျင်းပသည့် ကာလမှာပင် ပြည်တွင်းပြည်ပမှ နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများ၊ သံတမန်များ၊ သတင်းမီဒီယာများနှင့် ရွေးကောက်ပွဲ စောင့်ကြည့်လေ့လာသည့်အဖွဲ့များအား တရားဝင် ဖိတ်ခေါ်ကာ လွတ်လပ်ပွင့်လင်းစွာ စောင့်ကြည့်လေ့လာခွင့်၊ သတင်းရယူခွင့်များကို ဥပဒေနှင့်အညီ ခွင့်ပြုပေးခဲ့သည်။

သို့ဖြစ်၍ တရုတ်၊ ရုရှား၊ အိန္ဒိယ၊ ဂျပန်၊ ကာဇက်စတန်၊ ကမ္ဘောဒီးယား၊ ဘယ်လာရုစ်၊ ဗီယက်နမ်၊ နီကာရာဂွာနိုင်ငံများမှ ကိုယ်စားလှယ်များ၊ ပြည်တွင်းပြည်ပမှသတင်းမီဒီယာ အဖွဲ့များက ၂၀၂၅ ရွေးကောက်ပွဲကို လာရောက်စောင့်ကြည့် လေ့လာခဲ့ကြသည်။

တရုတ်နိုင်ငံ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနမှ အာရှရေးရာအထူးကိုယ်စားလှယ် Mr.Deng Xijun က–

"ကျွန်တော့်အနေနဲ့ တွေ့ရှိချက်တွေကို ပြောရမယ်ဆိုရင် ပထမဆုံးအနေနဲ့ မဲရုံပြင်ဆင်ထားရှိမှုတွေက စနစ်ကျတယ်။တက်ကြွစွာပါဝင်နေတဲ့ မဲဆန္ဒရှင်တွေကိုလည်း တွေ့ရပါတယ်။ နောက်ဆုံး မဲရုံမှာ မဲရုံပိတ်ဖို့ တစ်နာရီခွဲလောက်ပဲလိုတော့တာတောင် မဲပေးဖို့ စီတန်းစောင့်နေကြတာကို တွေ့ရတယ်။ ရွေးကောက်ပွဲမှာ တာဝန်ထမ်းဆောင်ကြတဲ့ ဝန်ထမ်းတွေကလည်း လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်တာ မှန်ကန်တိကျ ကောင်းမွန်တာကို တွေ့ရပါတယ်" ဟု မှတ်ချက်ပြုပြောကြားခဲ့သည်။

ထို့အတူ တရုတ်နိုင်ငံနှင့် မြန်မာနိုင်ငံတို့သည် ကောင်းမွန်သော ချစ်ကြည်ရင်းနှီးသော နိုင်ငံများ ဖြစ်ကြောင်း၊ မိမိတို့အနေဖြင့်လည်း မြန်မာနိုင်ငံကို အကူအညီပေးရန် အမြဲတမ်း အဆင်သင့်ရှိပါကြောင်း၊ နှစ်နိုင်ငံအကြား ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုများရရှိအောင် ထူထောင်သွားရန် ဆန္ဒရှိပါကြောင်း၊ ဒါကြောင့် ယခု ရွေးကောက်ပွဲမှသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေး၊လူမှုရေး စသည့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုများကို ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သွားရန် ဆန္ဒရှိပါကြောင်း ထုတ်ဖော်ပြောကြားခဲ့သည်။

အလားတူ ရုရှားဖက်ဒရေးရှင်းနိုင်ငံ ဒူးမားလွှတ်တော် ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌ H.E.Mr.Sholban kara-Ool ကလည်း မြန်မာ့ရွေးကောက်ပွဲကို ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျလာရောက်လေ့လာခဲ့ပြီး အောက်ပါအတိုင်း မှတ်ချက်ပြုပြောကြားခဲ့သည်။

"မဲပေးတဲ့သူတချို့ဟာ သူတို့မိသားစုဝင်တွေနဲ့ မဲရုံတွေမှာ စောင့်ဆိုင်းနေတာကို တွေ့ရပါတယ်။ ဒါက တကယ့်ကို အပေါင်းလက္ခဏာဆောင်တဲ့သဘော ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလိုမျိုးတွေကိုကြည့်ရတာ ကျွန်တော်တို့အနေနဲ့ ရွေးကောက်ပွဲကို ပြည်သူတွေက ယုံကြည်မှုရှိတယ်။ လုံခြုံရေးကိစ္စရပ်တွေကိုလည်း ယုံကြည်မှုရှိတယ်ဆိုတဲ့ သဘောလက္ခဏာတွေကို ဆောင်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် အခုကျင်းပတဲ့ ရွေးကောက်ပွဲအပေါ်မှာ ကျွန်တော့်အနေနဲ့ ဂုဏ်ယူဝမ်းမြောက်ကြောင်း ပြောကြားလိုပါတယ်။ ရွေးကောက်ပွဲ အောင်မြင်စွာ ကျင်းပနိုင်တာရယ် ရွေးကောက်ပွဲအပေါ်မှာ ဆောင်ရွက်ပေးထားတဲ့ တာဝန်ရှိသူတွေရဲ့ ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုတွေ၊ လုံခြုံမှုအပြည့်အဝပေးနိုင်တာအတွက် ကျွန်တော်တို့ ရုရှား Delegation အဖွဲ့ကိုယ်စား ဂုဏ်ယူပါတယ်လို့ ပြောကြားလိုပါတယ်" ဟူ၍ ၂၀၂၅ ခုနှစ် ပါတီစုံဒီမိုကရေစီအထွေထွေ ရွေးကောက်ပွဲအပေါ် မှတ်ချက်ပြု သုံးသပ်ပြောကြားသည်။

ထိုသို့ ရွေးကောက်ပွဲကို ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျ လာရောက်လေ့လာခဲ့ကြသည့် နိုင်ငံ

ရပ်ခြားမှ အစိုးရအဖွဲ့ကိုယ်စားလှယ်များ၊ တရုတ်နိုင်ငံ၊ အိန္ဒိယနိုင်ငံတို့မှ တာဝန်ရှိသူများ၊ ဒေသတွင်းနှင့် အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများမှ ရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင် အဖွဲ့ဝင်များ၊ သံတမန်များ၊ လွှတ်တော်အမတ်များ ကလည်း ၂၀၂၅ ခုနှစ်ပါတီစုံဒီမိုကရေစီ ရွေးကောက်ပွဲသည် လွတ်လပ်ပွင့်လင်းမှုရှိသော၊ တရားမျှတမှုရှိသော ရွေးကောက်ပွဲတစ်ရပ်ဖြစ်ကြောင်း ရှုမြင်သုံးသပ် အသိ အမှတ်ပြုခဲ့ကြသည်။

"ထိုမျှမက ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ ဘောင်အတွင်းမှ နိုင်ငံသူ နိုင်ငံသားများ၊ တိုင်းရင်းသားများ ရသင့်ရထိုက်သော အခွင့်အရေးများ အပြည့်အဝ ရရှိခံစားနိုင်ရေး အတွက် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်း တိုင်ပင်ဆောင်ရွက် ကြရပါဦးမည်။"

လာခြင်းကောင်းသော ၂၀၂၆ ခုနှစ်

မြန်မာနိုင်ငံ တည်ငြိမ်အေးချမ်း သာယာဝပြော မည်၊ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာမည်ကို မရှုစိမ့် မလိုလားကြ သည့် ပြည်ပသြဇာခံအတိုက်အခံအဖွဲ့များ၊ သတင်းမီဒီယာ ကျင့်ဝတ်များ၊ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများကို ချိုးဖောက်ကာ ကိုယ်ကျိုးစီးပွားအခြေခံ ပြည်ဖျက်အမည်ခံ မီဒီယာများ ၏ အမျိုးမျိုးအဖုံဖုံသော နှောင့်ယှက်ဖျက်ဆီးမှုများ၊ အခက်အခဲ အကျပ်အတည်းများကို နိုင်ငံတော်နှင့် နိုင်ငံရေးပါတီအဖွဲ့အစည်းများ၊ ပြည်ထောင်စုဖွား တိုင်းရင်း သား ပြည်သူများ၏ စုစည်းညီညွတ်မှုအင်အားဖြင့် ဖောက်ထွက်ရင်ဆိုင်ကျော်လွှားလျက် ၂၀၂၅ ခုနှစ် ပါတီစုံ ဒီမိုကရေစီ အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲတစ်ရပ်ကို အပြော မဟုတ်ဘဲ အလုပ်နှင့်သက်သေတည်ကာ လွတ်လပ်၍ တရားမျှတမှုအပြည့်ဖြင့် အောင်မြင်စွာ ကျင်းပပြုလုပ် နိုင်ခဲ့ပြီ ဖြစ်ပါသည်။

ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်ဥက္ကဋ္ဌ ဦးသိန်းစိုးကလည်း ၂၀၂၆ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီ ၁၃ ရက်နေ့က နေပြည်တော် ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲ ကော်မရှင်ရုံး အစည်းအဝေးခန်းမ၌ နိုင်ငံရေးပါတီများမှ တာဝန်ရှိသူများနှင့် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးပွဲတွင် –

"၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ဒီဇင်ဘာ ၂၈ ရက်မှ ၂၀၂၆ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီ ၂၅ ရက်နေ့အထိ ကျင်းပခဲ့သည့် ရွေးကောက်ပွဲ အပိုင်း(၃)ပိုင်းလုံးတွင် မဲပေးပိုင်ခွင့်ရှိသည့် မဲဆန္ဒရှင် စုစုပေါင်း ၂၄ ဒသမ ၂၂ သန်းကျော်ရှိပြီး မဲပေးသူ ၁၃ ဒသမ ၁၄ သန်းကျော်ရှိ၍ မဲပေးမှုရာခိုင်နှုန်း ၅၄ ဒသမ ၂၂ ရာခိုင်နှုန်းကျော်ဖြစ်ပါကြောင်း" ပြောကြားခဲ့သည်။

ထို့အတူ ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်အနေဖြင့် ရွေးကောက်ပွဲအပိုင်းလိုက် ပိုမိုပြည့်စုံ၍ စနစ်တကျဖြစ်စေရန်၊ မဲရုံများတွင် မဲဆန္ဒရှင်ပြည်သူများ လွယ်ကူအဆင်ပြေစွာ မဲပေးနိုင်ရေး ဆောင်ရွက်ပေးခဲ့ပါကြောင်း၊ ပြည်တွင်းပြည်ပမှ ရွေးကောက်ပွဲစောင့်ကြည့်လေ့လာသူများ၊ နိုင်ငံတကာသံရုံးများမှ ကိုယ်စားလှယ်များကို ဖိတ်ကြား၍ ရွေးကောက်ပွဲအပိုင်းအားလုံးကို စောင့်ကြည့်လေ့လာခဲ့ကြပြီး လွတ်လပ်ပြီး တရားမျှတသော ရွေးကောက်ပွဲ၊ ပွင့်လင်းမြင်သာသည့် ရွေးကောက်ပွဲ၊ ဒီမိုကရေစီစံနှုန်းများနှင့်အညီ အောင်မြင်သည့် ရွေးကောက်ပွဲအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုခဲ့ပါကြောင်း နိုင်ငံရေးပါတီများနှင့် တွေ့ဆုံစဉ် တရားဝင်ထုတ်ဖော်ပြောကြားခဲ့သည်။

ထို့အပြင်–

"ရောနှောထားသော ကိုယ်စားလှယ်အချိုးကျစနစ်(MMP) ပြောင်းလဲကျင့်သုံးခြင်းအားဖြင့် ရွေးကောက်ခံရသည့် ပါတီအရေအတွက် မြင့်မားလာပါကြောင်း၊ နိုင်ငံရေးပါတီ ၃၂ ပါတီ ဝင်ရောက်ယှဉ်ပြိုင်သည့် ၂၀၁၀ ရွေးကောက်ပွဲနှင့် ပါတီ ၉၁ ပါတီ ဝင်ရောက်ယှဉ်ပြိုင်သည့် ၂၀၁၅ ရွေးကောက်ပွဲတို့တွင် နိုင်ငံရေးပါတီ ၂၂ ပါတီမှ ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများသာ ရွေးကောက်ခံခဲ့ရသော်လည်း ယခုရွေးကောက်ပွဲတွင် ပါဝင်ယှဉ်ပြိုင်ခဲ့သည့် နိုင်ငံရေးပါတီ ၅၇ ပါတီအနက် နိုင်ငံရေးပါတီ ၃၁ ပါတီမှ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များနှင့် တစ်သီးပုဂ္ဂလကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦးတို့ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခံခဲ့ရပါကြောင်း၊ထို့ကြောင့် ယခင်ရွေးကောက်ပွဲများထက် တိုင်းရင်းသားပါတီများ၊ ပါတီငယ်များ လွှတ်တော်အတွင်း ကိုယ်စားပြုခွင့် ပိုမိုရရှိလာပါကြောင်း" ပြောကြားသည်။

ယခင်ကာလက ကျင်းပပြုလုပ်ခဲ့သည့်ရွေးကောက်ပွဲများတွင်ရွေးကောက်ပွဲမဲအများဆုံးရသူအနိုင်ယူ(FPTP) စနစ်တစ်မျိုးတည်းမှ ယခုရွေးကောက်ပွဲတွင် ရောနှောထားသောကိုယ်စားလှယ် အချိုးကျစနစ်(MMP)ကိုပါ ထည့်သွင်းကျင့်သုံးဆောင်ရွက်ခဲ့ရာ တိုင်းရင်းသားပါတီများ၊ ပါတီငယ်များအတွက် ကိုယ်စားလှယ်အရေအတွက် ပိုမိုရရှိသည့် အခွင့်အလမ်းသစ်၊ အကျိုးကျေးဇူးသစ်များကို ဖော်ဆောင်ပေးနိုင်ခဲ့ကြောင်းလည်း ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်ဥက္ကဋ္ဌ ဦးသိန်းစိုးက ပြောကြားခဲ့ရာ ၂၀၂၅ ရွေးကောက်ပွဲသည် All Inclusive ဖြစ်ပြီး တိုင်းရင်းသားပါတီများအတွက် လွှတ်တော်အရပ်ရပ်တွင် မိမိတို့တိုင်းရင်းသားဒေသများ၏ လူမှုရေး၊ စီးပွားရေး၊ ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို ပိုမိုဖော်ထုတ်ဆွေးနွေးတင်ပြခွင့်ရရှိမည့် အခွင့်အလမ်းများ၊ အကျိုးကျေးဇူးများရရှိလာမည့် ပဏာမရှေ့လှမ်းများပင်ဖြစ်ကြောင်း ရှုမြင်မိပါသည်။

မြန်မာ့နိုင်ငံရေးနောက်ခံသမိုင်း

မြန်မာ့နိုင်ငံရေးနောက်ခံသမိုင်းကြောင်းကို ပြန်လည်ငဲ့စောင်းကြည့်မည်ဆိုပါက မြန်မာတို့သည် ရှေးနှစ်ထောင်ပေါင်းများစွာကပင် ကိုယ့်မင်းကိုယ့်ချင်း ကိုယ့်ထီးကိုယ့်နန်းဖြင့် တင့်တယ်ဝင့်ထည်စွာ နေထိုင်လာခဲ့ကြသူများဖြစ်သည်။ ကိုယ်ပိုင်စာပေနှင့်ယဉ်ကျေးမှုအနုလက်ရာများ၊ ကိုယ်ပိုင်ဓလေ့ထုံးတမ်းစဉ်လာများ၊ အမျိုးဘာသာ သာသနာတို့ဖြင့် ဒေသတွင်းနိုင်ငံများအကြား ရပ်တည်နေထိုင်ဖြတ်သန်း လာခဲ့ကြသူများ ဖြစ်သည်။ အမျိုးဂုဏ် ဇာတိဂုဏ်

မြင့်မားခဲ့ကြသူများလည်း ဖြစ်သည်။

သို့ရာတွင် ၁၈၈၅ ခုနှစ်၌ မြန်မာတို့ ထီးကျိုးစည်ပေါက်ကာ သူ့ကျွန်ဘဝသို့ မမျှော်လင့်ဘဲ ကျရောက်ခဲ့ရသည်။ သို့သော်လည်း သူ့ကျွန်အဖြစ် နှိမ့်နစ်မခံလိုသော ရှေးမြန်မာလူကြီးသူမများ၊ ရဟန်းသံဃာများ၊ တိုင်းရင်းသားလုပ်သားပြည်သူများက နယ်ချဲ့ကိုလိုနီတို့အား နည်းအမျိုးမျိုးဖြင့် ဆန့်ကျင်တွန်းလှန်ခဲ့ကြသည်။ ထိုမှတစ်ဆင့် နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေး၊ အမျိုးသားလွတ်မြောက်ရေး အသင်းအဖွဲ့များကို ဖွဲ့စည်းထူထောင်ကာ လွတ်လပ်ရေးကြိုးပမ်းမှုများကို သမိုင်းအစဉ်အဆက် လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည်။

အထူးသဖြင့် ဆရာကြီး သခင်ကိုယ်တော်မှိုင်း၊ သခင်ထွန်းအုပ်၊ သခင်ဘသောင်းတို့၏ နိုင်ငံရေးစိတ်ဓာတ် ထက်မြက်နိုးကြားမှု၊ ကိုအောင်ဆန်း၊ ကိုဗဆွေ၊ ကိုဘဟိန်း၊ ကိုအောင်ကျော်တို့ ဦးဆောင်သော မျိုးချစ်လူငယ်မောင်မယ်များ၊ တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားများ၏ တက်ကြွသောလှုပ်ရှားမှုများကြောင့် မြန်မာ့နိုင်ငံရေးဒီရေ မြင့်တက်လာခဲ့ပြီး ၁၉၄၈ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီ ၄ ရက်နေ့တွင် သူ့ကျွန်ဘဝမှလွတ်မြောက်ကာ ရာနှုန်းပြည့်လွတ်လပ်၍ အချုပ်အခြာအာဏာ အရပ်ရပ်ကိုပိုင်စိုးသည့် လွတ်လပ်သောအမိနိုင်ငံတော်ဘဝကို လက်ဝယ်ပိုင်ပိုင် ပြန်လည်ဆုပ်ကိုင် ရရှိနိုင်ခဲ့သည်။

ထိုသို့မြန်မာတစ်နိုင်ငံလုံး လွတ်လပ်ရေးရရှိရေးအတွက် ရှေးရှုဆောင်ရွက်ခဲ့ကြရာတွင် တောင်တန်းဒေသနေ တိုင်းရင်းသားခေါင်းဆောင်ကြီးများ၏ ရဲရဲဝံ့ဝံ့ စွန့်စွန့်စားစား အသက်သွေးချွေးများစွာ ပေးဆပ်စတေး၍ ပူးပေါင်းပါဝင်တော်လှန်တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြသည်ကိုလည်း သမိုင်းကမှတ်တမ်းများ တင်နိုင်ခဲ့ကြပါသည်။

တိုင်းတစ်ပါးနယ်ချဲ့လက်အောက် ကျရောက်ခဲ့စဉ်က မြေပြန့်ဒေသမှ ဗိုလ်မင်းရောင်၊ ထိပ်တင်စောရန်ပိုင်၊ ဗိုလ်ဥတ္တမ၊ ရွှေချိုးဖြူမင်းသား စသည့် ဗမာအမျိုးသားခေါင်းဆောင်များဦးဆောင်ကာ ဗြိတိသျှနယ်ချဲ့တို့ကို ဆန့်ကျင်တွန်းလှန်တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြသည်။ ထိုနည်းတူစွာပင် ကချင်တိုင်းရင်းသားဒေသမှ ဖုံကန်ဒူဝါ၊ ဆမားဒူဝါ၊ ဆဒုံးဒူဝါ၊ ဂရားဒူဝါ၊ ဗိုလ်ဘိုးစော၊ ဗိုလ်ထီ၊ ဦးအောင်မြတ်၊ ဦးခမ်းလှိုင်၊ ကယားတောင်တန်းဒေသမှ စောလဖော၊ ထွက်လူ၊ ချင်းတောင်တန်းဒေသမှ ကွြန့်ဘိခ်၊ ဦးတက်၊ ဦးပြား၊ ရှမ်းပြည်နယ်မှ ကျိုင်းတုံစော်ဘွား၊ မြင်စိုင်းမင်းသား၊ လင်းပင်မင်းသား၊ ရပ်စောက်စော်ဘွား၊ စောမဟာ၊ နော်ခမ်းဦး အပါအဝင် တိုင်းရင်းသား သွေးချင်းညီအစ်ကိုများက ရရာလက်နက် စွဲကိုင်၍ ကျရာတာဝန်ကျေပွန်စွာ စုစည်းညီညွတ်သော အားမာန်များဖြင့် စုပေါင်းတွန်းလှန်တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြသောကြောင့် အမိပြည်ထောင်စုကြီး လွတ်လပ်ရေးပန်းကို ဆင်မြန်းနိုင်ခဲ့သည် မဟုတ်ပါလော။

ဘယ်သူခွဲခွဲ တို့မကွဲ

လွတ်လပ်ရေးရရှိပြီးချိန်မှ အစပြုကာ နယ်ချဲ့တို့၏ သွေးခွဲမှုအဖုံဖုံ ဒေးပယောဂ အစုံစုံကို မိမိတို့ တွေ့ကြုံရင်ဆိုင် ဖြတ်သန်းခဲ့ရသည်။ သို့ရာတွင် တောင်ပေါ်မြေပြန့်နေ တိုင်းရင်းသားညီအစ်ကိုမောင်နှမများ၏ သွေးစည်းညီညွတ်မှု၊ စည်းလုံးညီညာမှု၊ အေးအတူပူအမျှ အတူတကွစုစည်းနေထိုင် ဖြတ်သန်းလာမှု၊ တစ်စိတ်တည်း တစ်ဝမ်းတည်းရှိမှုများကြောင့်သာလျှင် နှစ်ပေါင်း ၇၀ ကျော်၊ ၈၀ နီးပါး အမိပြည်ထောင်စုကြီး ဥမကွဲ သိုက်မပျက်

အစွန်ရှည်ကြာ တည်ရှိနေပါသည်။

တိုင်းရင်းသားတို့အရေး ဆွေးနွေးအဖြေရှာ

မကြာမီသော ကာလအပိုင်းအခြားတစ်ခုမှာ ၂၀၂၅ ပါတီစုံဒီမိုကရေစီအထွေထွေရွေးကောက်ပွဲမှ ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခံရသော ပြည်သူ့ကိုယ်စားလှယ်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည့် လွှတ်တော်အရပ်ရပ်တို့ ပေါ်ပေါက်လာတော့မည်ဖြစ်သည်။ ထို့မှုမက နိုင်ငံ့တာဝန်ကို ကျေပွန်ထမ်းဆောင်ကြမည့် ပြည်သူ့အစိုးရတစ်ရပ်လည်း ပေါ်ထွန်းလာတော့မည်ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတော်တည်ငြိမ်အေးချမ်းရေး၊ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး၊ လူမှုစီးပွားဘဝများ တိုးတက်မြင့်မားလာစေရေးအတွက် ဦးတည်ကြိုးပမ်း ထမ်းဆောင်ကြရပါဦးမည်။ ထို့မှုမက ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဘောင်အတွင်းမှ နိုင်ငံသူ နိုင်ငံသားများ၊ တိုင်းရင်းသားများ ရသင့်ရထိုက်သော အခွင့်အရေးများ အပြည့်အဝရရှိခံစားနိုင်ရေးအတွက် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်း တိုင်ပင်ဆောင်ရွက်ကြရပါဦးမည်။ ထို့မှတစ်ဆင့် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်နိုင်ရေးဆီ ဦးတည်လျှောက်လှမ်းကြရပါဦးမည်။

ထို့အပြင် ယခုရွေးကောက်ပွဲတွင် တိုင်းရင်းသားဒေသအခြေစိုက် တိုင်းရင်းသားပါတီများ၊ တိုင်းရင်းသား ကိုယ်စားလှယ်များ ပိုမိုရွေးချယ်ခံရသဖြင့် လွှတ်တော်အသီးသီးတွင် တိုင်းရင်းသားတို့၏ အသံကို ပိုမိုနားထောင်ခွင့်ရရှိကြမည် ဖြစ်ပါသည်။ တိုင်းရင်းသားဒေသများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး၊ တိုင်းရင်းသား လူမျိုးစုများ၏အခွင့်အရေးများ ပိုမိုရရှိနိုင်ရေးအတွက် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်နိုင်ကြမည်လည်း ဖြစ်သည်။

မည်သို့ဆိုစေ မြန်မာ့နှစ်သစ်ကူးအကြိုကာလတွင် ဖွဲ့စည်းဖြစ်တည်လာမည့် ရွေးကောက်ခံ အစိုးရသစ်အဖွဲ့အနေဖြင့် တည်ငြိမ်ခြင်း၊ အေးမြခြင်းနှင့် ငြိမ်းချမ်းခြင်းနိမိတ်ပုံများကို ဆောင်ကြဉ်းလာမည့် ပြည်သူ့အစိုးရသစ်တစ်ရပ်ပင် ဖြစ်ပါကြောင်း လေးနက်ယုံကြည်စွာ ရှုမြင်မိပါတော့သည်။

မင်းလရောင်

ypwDud;ukd&f;jyrl\ jy,kEStc|cud;ukd&f;jypepf (PR) uyfkzmfay;vdkbonfhvTwfawmfopf

auszEdkwifh

❝ပါတီစုံမှကိုယ်စားလှယ်များ
လွှတ်တော်အတွင်း ပိုမိုပါဝင်လာခြင်းကြောင့်
နိုင်ငံရေးအခင်းအကျင်းမှာ ပိုမိုကျယ်ပြန့်ကာ
ဒီမိုကရေစီ၏ အနှစ်သာရကိုလည်း
ပိုမိုဖော်ဆောင်နိုင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။❞

ရွေးကောက်ပွဲစနစ် (Electoral System)ဆိုသည်မှာ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ ပြည်သူများကို ကိုယ်စားပြုရန်အတွက် ပါတီစုံဒီမိုကရေစီအထွေထွေရွေးကောက်ပွဲများတွင် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များကို ရွေးချယ်ရာ၌ အသုံးပြုသည့်စနစ်တစ်ခုပင်ဖြစ်သည်။ ရွေးကောက်ပွဲများတွင် အရေးအကြီးဆုံးမှာ ရွေးကောက်ပွဲစနစ်ပင်ဖြစ်ပြီး စနစ်တစ်ခုကို ပြောင်းလဲကျင့်သုံးခြင်းသည် နိုင်ငံရေးပါတီမျိုးစုံ ပါဝင်နိုင်မှုနှင့် နိုင်ငံရေးစနစ် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုကို အရှိန်အဟုန်မြှင့်တင်ပေးနိုင်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ၂၀၂၅ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲ၌ နိုင်သူအကုန်ယူစနစ် (FPTP)အပြင် အချိုးကျကိုယ်စားပြုစနစ်(PR)ကိုပါ ထည့်သွင်းကျင့်သုံးခဲ့ခြင်းက သမိုင်းဝင်အလှည့်အပြောင်းတစ်ခု ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ဤသို့ စနစ်ပြောင်းလဲလိုက်ခြင်းကြောင့် တိုင်းရင်းသားကိုယ်စားလှယ်များ စုံညီစွာပါဝင်လာနိုင်ခြင်းနှင့် အများပြည်သူ လိုလားတောင့်တသည့် ပါတီစုံဒီမိုကရေစီစနစ် ပေါ်ထွန်းလာစေရန် အထောက်အကူပြုစေခဲ့ပါသည်။ ထို့အပြင် ပါတီစုံမှ ကိုယ်စားလှယ်များ လွှတ်တော်အတွင်း ပိုမိုပါဝင်လာခြင်းကြောင့် နိုင်ငံရေးအခင်းအကျင်းမှာ ပိုမိုကျယ်ပြန့်ကာ ဒီမိုကရေစီ၏ အနှစ်သာရကိုလည်း ပိုမိုဖော်ဆောင်နိုင်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်သည် ၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ ၂၈ ရက်နေ့တွင် စတင်၍ အပိုင်းလိုက်ကျင်းပခဲ့သည့် ပါတီစုံဒီမိုကရေစီ အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲကြီးကို အောင်မြင်စွာ ကျင်းပပေးခဲ့သည်။ ဤရွေးကောက်ပွဲတွင် ပြည်သူ့လွှတ်တော် မဲဆန္ဒနယ် ၂၆၃ နယ်၊ အမျိုးသားလွှတ်တော်အတွက် (FPTP) ၇၃ နယ်နှင့် (PR) ၂၆ နယ်တို့ ပါဝင်ကျင်းပခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့အတူ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်လွှတ်တော်အတွက် (FPTP) ၂၅၅ နယ်နှင့် (PR) ၄၂ နယ်၊ တိုင်းရင်းသားလူမျိုး မဲဆန္ဒနယ် ၂၉ နယ် စုစုပေါင်း မဲဆန္ဒနယ် ၆၈၈ နယ်တွင် ကျင်းပခဲ့သည်။ ရွေးကောက်ပွဲကျင်းပပြီးနောက် ကော်မရှင်အနေဖြင့် အနိုင်ရရှိသည့် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ၏ စာရင်းကို ကြေညာချက်အမှတ် (၃၁/၂၀၂၆) ဖြင့် ၂၀၂၆ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီ ၃ ရက်နေ့တွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ ဤထုတ်ပြန်ချက်အရ ပါတီစုံမှ ကိုယ်စားလှယ်များ လွှတ်တော်အတွင်းသို့ ရောက်ရှိလာသည်ကို ရှင်းလင်းစွာ တွေ့မြင်ရမည် ဖြစ်သည်။ ကော်မရှင်၏ အသေးစိတ်ထုတ်ပြန်မှုများကြောင့် ပြည်သူလူထုအနေဖြင့် မိမိတို့ ပေးလိုက်သော ဆန္ဒမဲများ၏ ရလဒ်ကို ပွင့်လင်းမြင်သာစွာ သိရှိခွင့်ရရှိခဲ့ကြခြင်းဖြစ်သည်။

ပြီးခဲ့သည့် ၂၀၂၅ ခုနှစ်ရွေးကောက်ပွဲ၏ ထူးခြားချက်မှာ အချိုးကျကိုယ်စားပြုစနစ်(PR) ကြောင့် လွှတ်တော်အတွင်း ပါတီပေါင်းစုံ ရောက်ရှိလာခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ နိုင်သူအကုန်ယူစနစ် (FPTP) မဲဆန္ဒနယ်များ၌ အနိုင်မရသော်လည်း PR စနစ်အရ ခွဲတမ်းနေရာများရရှိခြင်းကြောင့် အနိုင်ရသည့် ပါတီပေါင်း ရှစ်ပါတီအထိ ရှိခဲ့သည်။ ကော်မရှင်က ထုတ်ပြန်သည့် အပြီးသတ် စာရင်းအရ ရွေးကောက်ပွဲတွင် အနိုင်ရသည့် နိုင်ငံရေးပါတီ စုစုပေါင်း ၃၁ ပါတီအထိ ရှိလာခဲ့ခြင်းက စံချိန်တင် အောင်မြင်မှုတစ်ခုဖြစ်သည်။ ယင်းတို့အနက် ရှစ်ပါတီမှာ FPTP စနစ်ဖြင့် တစ်နေရာမှ အနိုင်မရသော်လည်း ပြည်သူတို့၏ ထောက်ခံမဲအချိုးအစားအရ လွှတ်တော်ထဲသို့ တရားဝင် ဝင်ရောက်ခွင့် ရရှိခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ဤအချက်သည် အချိုးကျကိုယ်စားပြုစနစ်၏ အားသာချက်ဖြစ်ပြီး ပါတီကြီးတစ်ခုတည်းက လွှမ်းမိုးထားမှုကို လျှော့ချပေးနိုင်ကာ အများအသံကို ကိုယ်စားပြုစေခဲ့ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ယခုလွှတ်တော်သည် ယခင်ကထက် ပိုမိုစုံလင်သော နိုင်ငံရေးအင်အားစုများ ဆုံဆည်းရာနေရာ ဖြစ်လာခဲ့ခြင်း

ဖြစ်ပေသည်။

ပြည်သူ့ရှေ့ဆောင်ပါတီ (PPP) သည် PR စနစ်၏ အကျိုးကျေးဇူးကို သိသာစွာ ရရှိခဲ့သည့် နိုင်ငံရေးပါတီတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ၎င်းပါတီသည် အမျိုးသားလွှတ်တော် မဲဆန္ဒနယ် ငါးခုနှင့် တိုင်းနှင့် ပြည်နယ်လွှတ်တော် မဲဆန္ဒနယ် ၁၉ ခုတို့တွင် PR စနစ်ဖြင့် အနိုင်ရခဲ့သည်။ တစ်နိုင်ငံလုံး အတိုင်းအတာဖြင့် ယှဉ်ပြိုင်ခဲ့သော ပါတီခြောက်ခုအနက် နေရာအနည်းငယ်သာ ရရှိခဲ့သော်လည်း PR စနစ်ကြောင့် လွှတ်တော်တွင်း အသံထွက်ခွင့် ရရှိခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ အလားတူပင် မြန်မာနိုင်ငံတောင်သူလယ်သမားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးပါတီသည်လည်း တိုင်းနှင့်ပြည်နယ်လွှတ်တော် PR မဲဆန္ဒနယ် ခြောက်နေရာတွင် အနိုင်ရရှိခဲ့သည်။ ယင်းပါတီသည် ယခင်ရွေးကောက်ပွဲများတွင် အနိုင်ရဖူးခြင်း မရှိခဲ့သော်လည်း ယခု PR စနစ်ကြောင့် လွှတ်တော်ထဲသို့ စတင်ရောက်ရှိလာခဲ့သည်။ ဤသည်မှာ မဲဆန္ဒရှင်များ၏ ဆန္ဒမဲတိုင်းကို တန်ဖိုးထားသောစနစ်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် ရလဒ်ကောင်းများပင် ဖြစ်ပါသည်။

တိုင်းရင်းသားဒေသအခြေစိုက်ပါတီငယ်လေးများအတွက်လည်းအချိုးကျကိုယ်စားပြု စနစ်သည် မျှော်လင့်ချက်အသစ်များကို ဖော်ဆောင်ပေးနိုင်ခဲ့သည်။ ကယားပြည်နယ် ပြည်သူ့ပါတီသည် (PR) စနစ်ဖြင့် သုံးနေရာ အနိုင်ရရှိခဲ့ပြီး ဒီမိုကရေစီပါတီသစ် (ကချင်)နှင့် ဖလုံ–စဝေါ် ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီတို့က နှစ်နေရာစီရရှိခဲ့သည်။ ထို့ပြင် မွန်ပြည်နယ်အခြေစိုက် အမျိုးသားအကျိုးစီးပွားတိုးတက်ရေးပါတီနှင့် ရန်ကုန်အခြေစိုက် ၈၈ မျိုးဆက်ကျောင်းသား လူငယ်များပါတီတို့သည်လည်း နှစ်နေရာစီဖြင့် အသီးသီး အနိုင်ရခဲ့ကြသည်။ ချင်းပြည်နယ် အခြေစိုက် ချင်းပြည်သစ်ကွန်ဂရက်ပါတီသည်လည်း ပြည်နယ်လွှတ်တော် တစ်နေရာအတွက် (PR) စနစ်ဖြင့်ပင် အောင်ပွဲခံနိုင်ခဲ့သည်။ ဤသို့ ပါတီငယ်များ နေရာရလာခြင်းသည် နိုင်ငံရေး လုပ်ဆောင်ရာတွင် ပါတီကြီးခြင်း၊ ငယ်ခြင်းထက် ပြည်သူ့ဆန္ဒကသာ အဓိကဖြစ်ကြောင်း သက်သေပြနေခြင်းဖြစ်သည်။ ဤစနစ်သစ်အောက်တွင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများ၏ အသံကို ပိုမိုကျယ်လောင်စွာ ကြားလာရတော့မည် ဖြစ်ပါသည်။

ယခုရွေးကောက်ပွဲတွင်(PR)စနစ် ကျင့်သုံးခဲ့သည့် မဲဆန္ဒနယ်ပေါင်း ၄၀၅ ခုအတွက် တွက်ချက်မှုများအရ ပြည်ထောင်စုကြံ့ခိုင်ရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးပါတီက (PR) နယ်မြေ ၂၀၀ ကျော်တွင် အနိုင်ရခဲ့သည်။ ပါတီအလိုက် အနိုင်ရရှိမှု စာရင်းချုပ်အရ ကြံ့ခိုင်ရေးပါတီသည် ကိုယ်စားလှယ် ၇၃၉ ဦးဖြင့် အများဆုံးအနိုင်ရရှိခဲ့သည့်ပါတီကြီးအဖြစ် ရပ်တည်ခဲ့သည်။ ဒုတိယအများဆုံးအဖြစ် တိုင်းရင်းသားစည်းလုံးညီညွတ်ရေးပါတီ(တစည)က (PR) ၅၇ နေရာ အပါအဝင် စုစုပေါင်း ၆၈ နေရာ ဖြင့် အောင်မြင်မှု ရရှိခဲ့သည်။ ရှမ်းပြည်နယ် အခြေစိုက်မှ တစ်နိုင်ငံလုံးအဆင့် ပြောင်းလဲယှဉ်ပြိုင်ခဲ့သည့် SNDP ပါတီသည်လည်း (PR) ၂၆ နေရာ အပါအဝင် စုစုပေါင်း ၃၉ နေရာ အနိုင်ရရှိခဲ့သည်။ ပြည်သူ့ပါတီသည်လည်း PR စနစ်၏ အကျိုးကျေးဇူးကြောင့် အမျိုးသားလွှတ်တော် ငါးနေရာနှင့် တိုင်းနှင့်ပြည်နယ်လွှတ်တော် ၂၅ နေရာအထိ ရရှိခဲ့သည်။

ထူးခြားချက်အနေဖြင့် ယခုရွေးကောက်ပွဲတွင် တစ်သီးပုဂ္ဂလ ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦးသာ အနိုင်ရရှိခဲ့သည်ကို တွေ့ရှိရပြီး ၎င်းသည် ယခင်ရွေးကောက်ပွဲများနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် အနည်းဆုံး ဖြစ်သည်။ ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်တွင် ခြောက်ဦး၊ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ခုနစ်ဦး အနိုင်ရခဲ့ဖူးသော်လည်း

ယခုအခါ ပါတီအခြေပြုနိုင်ငံရေးစနစ်က ပိုမိုအားကောင်းလာသည်ကို တွေ့ရသည်။ အနိုင်ရ ပါတီ ၃၁ ပါတီအနက် ၁၀ နေရာအထက် နိုင်သည့်ပါတီ ရှစ်ပါတီရှိပြီး ငါးဦးမှ ၁၀ ဦးကြား နိုင်သည့်ပါတီ ခုနစ်ပါတီအထိ ရှိခဲ့သည်။ ကျန်ရှိသည့် ပါတီ ၁၆ ခုမှာ ငါးဦးအောက်သာ အနိုင် ရခဲ့သော်လည်း လွှတ်တော်အတွင်းသို့ ဝင်ရောက်ခွင့်ရရှိခဲ့ကြခြင်းဖြစ်သည်။ ဤစာရင်း ဇယားများအရ PR စနစ်သည် ပါတီပေါင်းစုံ၏ ကိုယ်စားပြုမှုကို အမှန်တကယ် ဖော်ဆောင် ပေးနိုင်ခဲ့ကြောင်း ထင်ရှားနေပါသည်။ လူနည်းစုအသံများကို လေးစားသော ဒီမိုကရေစီ ယဉ်ကျေးမှုအတွက် ဤစနစ်သည် အခြေခံကောင်းတစ်ခု ဖြစ်လာခဲ့သည်။

မဲပေးသည့်စနစ်နှင့် ပတ်သက်၍လည်း ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်က မဲဆန္ဒရှင်များ နားလည်လွယ်စေရန် ရှင်းလင်းတင်ပြခဲ့သည်။ မဲဆန္ဒရှင်တစ်ဦးသည် မိမိကြိုက်နှစ်သက်သည့် ကိုယ်စားလှယ်လောင်းကို ယခင်ကကဲ့သို့ တစ်ကြိမ်သာ မဲပေးရန် လိုအပ်ပြီး PR စနစ်အတွက် သီးခြားမဲပေးရန် မလိုအပ်ပါ ။ (FPTP) မဲဆန္ဒနယ်မှ ရရှိသော မဲများကိုပင် (PR)အတွက် ပါတီရရှိသည့်မဲများအဖြစ် ပေါင်းစည်းတွက်ချက်ကာ ကိုယ်စားလှယ် ခွဲတမ်းများကို သတ်မှတ်ပေးခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ဤ(MMP)ပုံစံသည် မဲဆန္ဒရှင်များ၏ ဆန္ဒမဲတိုင်းကို တန်ဖိုးရှိစေပြီး ပါတီအလိုက် ရရှိသည့် ထောက်ခံမှုအချိုးအစားနှင့်အညီ နေရာရရှိစေသည့် စနစ်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် မဲဆန္ဒရှင်များအနေဖြင့် ရှုပ်ထွေးမှုမရှိဘဲ မိမိတို့နှစ်သက်ရာကို လွတ်လပ်စွာ ရွေးချယ်နိုင်ခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤစနစ်ကို ကျင့်သုံး ခြင်းဖြင့် မဲဆန္ဒရှင်များ၏ ဆန္ဒနှင့် ကိုယ်စားပြုမှုအကြား ကွာဟချက်ကို အတိုင်းအတာတစ်ခု အထိ လျှော့ချနိုင်ခဲ့သည်။

အချိုးကျကိုယ်စားပြုစနစ်(PR)ကို ပြောင်းလဲကျင့်သုံးလိုက်ခြင်းသည် နိုင်ငံရေးပြုပြင် ပြောင်းလဲမှု၏ အကြီးမားဆုံးသော ရလဒ်တစ်ခုပင် ဖြစ်သည်။ တိုင်းရင်းသားဒေသနယ်မြေ အခြေပြု ပါတီများအတွက် ပြည်သူလူထုယုံကြည်အောင် လုပ်ဆောင်နိုင်ပါက လွှတ်တော် တွင်း ရောက်ရှိရန် အခွင့်အလမ်းပိုများလာခဲ့သည်။ ပါတီကြီးခြင်း သို့မဟုတ် ငယ်ခြင်းသည် အဓိကမဟုတ်ဘဲ ပြည်သူများ၏ ဆန္ဒမဲရရှိမှုကသာ အဓိကဖြစ်ကြောင်း ဤရလဒ်များက သက်သေပြခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ နိုင်ငံရေးလုပ်ဆောင်လိုသည့် ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများ အနေဖြင့်လည်း ဖွဲ့ရှိရှိနှင့် ပြည်သူလူထုနှင့် အမြဲထိတွေ့နေရန် လိုအပ်ကြောင်း သင်ခန်းစာ ရရှိစေခဲ့သည်။ ရွေးကောက်ပွဲနီးမှ မဲဆွယ်စည်းရုံးခြင်းမျိုးထက် ပြည်သူနှင့်ဝေးကွာမနေဘဲ အနီးကပ်ထိန်းထားနိုင်သူများသာ ရေရှည်တွင် အောင်မြင်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ဤသည်မှာ ပါတီစုံဒီမိုကရေစီစနစ်၏ ခိုင်မာသော ခြေလှမ်းတစ်ရပ်ပင်ဖြစ်သည်။

PR စနစ်ကျင့်သုံးခြင်းသည် ပါတီငယ်များနှင့် တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများအတွက် အခွင့်အရေးသစ်ဖြစ်ကြောင်း ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်ဥက္ကဋ္ဌကလည်း ပြောကြားခဲ့သည်။ ဤစနစ်သည် FPTP စနစ်၏ အားနည်းချက်များကို လျှော့ချပေးနိုင်ပြီး တစ်ပါတီတည်းက လွှမ်းမိုးကြီးစိုးမှု မရှိစေရန် ဟန့်တားပေးနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင် ၁၉၃ နိုင်ငံ အနက် ၁၁၁ နိုင်ငံတွင် PR စနစ်ကို ကျင့်သုံး နေခြင်းက ယင်းစနစ်၏ ထိရောက်မှုကို ဖော်ပြနေခြင်း ဖြစ်သည်။ မဲဆန္ဒရှင်များ၏ ဆန္ဒမဲများ အလဟဿ မဖြစ်စေဘဲ ၎င်းတို့ထောက်ခံသည့် ပါတီများ နေရာရရှိ လာစေခြင်းက ဒီမိုကရေစီ၏

တန်ဖိုးကို မြှင့်တင် ပေးခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင် ဝန်ထမ်းများအနေဖြင့်လည်း ဤစနစ်ကို ကျွမ်းကျင်စွာ နားလည်ထားရန် လိုအပ်သည်။ PR စနစ်၏ သဘောတရားကို သိရှိနားလည်ခြင်းဖြင့် ရွေးကောက်ပွဲလုပ်ငန်းစဉ် များကို ပိုမိုချောမွေ့စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ယာယီ သမ္မတ နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေးနှင့် အေးချမ်းသာယာရေး ကော်မရှင်ဥက္ကဋ္ဌ ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင် ကလည်း ယခုကျင့်သုံးသည့် MMP စနစ်သည် ပါတီငယ်များနှင့် တိုင်းရင်းသားပါတီများအတွက် နေရာရစေရန် ရည်ရွယ်ခြင်းဖြစ်ကြောင်း ၊ FPTP စနစ်တစ်မျိုးတည်းကိုသာ အသုံးပြုမည်ဆိုပါက နိုင်သူအကုန်ယူသည့် သဘောအရ ပါတီကြီးများကသာ လွှတ်တော်ကို ကြီးစိုးသွားနိုင်ကြောင်း၊ PR စနစ်နှင့် ထိန်းညှိလိုက်ခြင်းဖြင့် တိုင်းရင်းသား ညီအစ်ကို မောင်နှမများ၏ အကျိုးစီးပွားကို အမှန်တကယ်ဆောင်ရွက်ပေးမည့်သူများ လွှတ်တော်တွင်း ရောက်လာမည် ဖြစ်ကြောင်း၊ ပြည်သူများအနေဖြင့် ဆင်ခြင်တုံတရားနှင့် ဆုံးဖြတ်မဲပေးသည့်ဓလေ့ကို မွေးမြူကြရန်လည်း တိုက်တွန်းပြောကြားခဲ့ဖူးသည်။ ဤစနစ် ပြောင်းလဲမှုသည် နိုင်ငံတော်တည်ငြိမ်ရေးနှင့် ဒီမိုကရေစီရှင်သန်ရေးအတွက် အရေးကြီးသော မူဝါဒဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုတစ်ရပ်ဖြစ်သည်။

“ ဒီမိုကရေစီနှင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို အခြေခံသည့် ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ရာတွင် လူနည်းစု၏ဆန္ဒကို လေးစား တန်ဖိုးထားရန်မှာ အလွန်ပင် အရေးကြီးသည်။ ”

ဒီမိုကရေစီနှင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကိုအခြေခံသည့် ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ရာတွင် လူနည်းစု၏ ဆန္ဒကို လေးစားတန်ဖိုးထားရန်မှာ အလွန်ပင် အရေးကြီးသည်။ အချိုးကျကိုယ်စားပြုစနစ်သည် ယင်းရည်မှန်းချက်ကို အကောင်အထည်ဖော်ရန်အတွက် လက်တွေ့ကျသော နည်းလမ်းကောင်းတစ်ခုပင်ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံရေးအရ တောင်းဆိုမှုများကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့်အညီ ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ရာတွင် လွှတ်တော်အတွင်း ပါတီစုံညီ ပါဝင်နေခြင်းက ပိုမိုထိရောက် စေမည်ဖြစ်သည်။ မိမိတို့ နိုင်ငံနှင့် ကိုက်ညီသည့် ဖက်ဒရယ်ပုံစံကို တည်ဆောက်ရာတွင် အသိတရား၊ သတိတရားများဖြင့် ဝိုင်းဝန်း ဆောင်ရွက်ကြရန် အရေးကြီးသည်။ ယင်းမှာ နိုင်ငံတော်၏

အန္တိမရည်မှန်းချက်ဖြစ်သော ငြိမ်းချမ်းသာယာသည့် လူ့ဘောင်အဖွဲ့အစည်း တည်ဆောက်ရေး အတွက် လမ်းခင်းပေးခြင်း ဖြစ်သည်။ မျှဝေခံစားခြင်းနှင့် ပေါင်းစည်းနေထိုင်ခြင်းတို့သည် ဖက်ဒရယ်စနစ်၏ အနှစ်သာရများ ဖြစ်ပေသည်။

၂၀၂၅ ရွေးကောက်ပွဲတွင် နိုင်ငံရေးပါတီအလိုက် ခိုင်လုံမဲရရှိမှုများအရ ပြည်ထောင်စုကြံ့ခိုင်ရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးပါတီက ၄၄ ဒသမ ၁၉ ရာခိုင်နှုန်းဖြင့် အများဆုံး ရရှိခဲ့သည်။ တစည ပါတီက ၁၃ ဒသမ ၂၈ ရာခိုင်နှုန်း၊ PPP ပါတီက ၇ ဒသမ ၆၂ ရာခိုင်နှုန်း၊ ကျားဖြူပါတီက ၆ ဒသမ ၁၁ ရာခိုင်နှုန်း၊ မြန်မာနိုင်ငံတောင်သူလယ်သမားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးပါတီက ၅ ဒသမ ၂၇ ရာခိုင်နှုန်း၊ PNO ပါတီနှင့် မွန်ညီညွတ်ရေးပါတီတို့သည်လည်း ၂ ရာခိုင်နှုန်းနှင့် ၁ ရာခိုင်နှုန်းကျော် အသီးသီး ရရှိခဲ့ကြသည်ကို တွေ့ရသည်။ ခိုင်လုံမဲ စုစုပေါင်း ၁၃ သန်းကျော်ရှိသည့်အနက် ပါတီငယ်များက ရရှိသောမဲများသည် PR စနစ်ကြောင့် အလဟဿ မဖြစ်တော့ဘဲ ကိုယ်စားလှယ်နေရာများအဖြစ် ပြောင်းလဲသွားခဲ့သည်။ ဤသည်မှာ မဲဆန္ဒရှင်များ၏ ဆန္ဒကို လေးစားသော အချိုးကျကိုယ်စားပြုစနစ်၏ အားသာချက်ပင်ဖြစ်သည်။ ပြည်သူတို့၏အသံကို ရာခိုင်နှုန်းအလိုက် တွက်ချက်ကာ လွှတ်တော်အတွင်း နေရာပေးခြင်းသည် တရားမျှတမှု၏ ပြယုဂ်တစ်ခုဖြစ်သည်။

ရွေးကောက်ပွဲအတွင်း နိုင်ငံရေးပါတီပေါင်း ၅၇ ပါတီမှ ကိုယ်စားလှယ်ပေါင်းများစွာ ဝင်ရောက်ယှဉ်ပြိုင်ခဲ့ကြပြီး ၎င်းတို့အနက် ၃၁ ပါတီ အနိုင်ရရှိခဲ့ခြင်းက ပါတီစုံစနစ်၏ အောင်ပွဲဖြစ်သည်။ တစ်သီးပုဂ္ဂလကိုယ်စားလှယ်များ၏ ခိုင်လုံမဲ ၂ ဒသမ ၃၁ ရာခိုင်နှုန်း ရှိခဲ့သော်လည်း တစ်ဦးတည်းသာ အနိုင်ရခဲ့ခြင်းက ပါတီဖွဲ့စည်းမှု အားကောင်းလာခြင်းကို ညွှန်ပြနေသည်။ ကော်မရှင်အနေဖြင့် ပါတီအလိုက် ခိုင်လုံမဲရာခိုင်နှုန်းနှင့် အနိုင်ရကိုယ်စားလှယ် အရေအတွက်ကို အသေးစိတ် ထုတ်ပြန်ပေးခဲ့ခြင်းက ရလဒ်များကို ယုံကြည်စိတ်ချစေခဲ့သည်။ PR စနစ်ကို ပထမဆုံးအကြိမ် ကျင့်သုံးခဲ့သော်လည်း ရလဒ်များမှာ မျှော်လင့်ထားသည်ထက် ပိုမိုစုံလင်စွာ ထွက်ပေါ်လာခဲ့သည်။ ဤအောင်မြင်မှုသည် နောင်လာမည့် ရွေးကောက်ပွဲများအတွက်လည်း ကောင်းမွန်သော အစဉ်အလာတစ်ရပ်ကို ထူထောင်ပေးနိုင်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

ရောနှောထားသော ကိုယ်စားလှယ်အချိုးကျစနစ် (MMP)ကို ကျင့်သုံးခြင်းကြောင့် ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခံရသည့် နိုင်ငံရေးပါတီအရေအတွက် ပိုမိုများပြားလာပြီး ယခင်ရွေးကောက်ပွဲများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက တိုင်းရင်းသားပါတီများနှင့် ပါတီငယ်များအနေဖြင့် လွှတ်တော်အတွင်း ကိုယ်စားပြုခွင့် ပိုမိုရရှိလာခဲ့သည်။

နိုင်ငံရေးပါတီ ၃၂ ပါတီ ယှဉ်ပြိုင်ခဲ့သည့် ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ် ရွေးကောက်ပွဲနှင့် ၉၁ ပါတီ ယှဉ်ပြိုင်ခဲ့သည့် ၂၀၁၅ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲများ၌ နိုင်ငံရေးပါတီ ၂၂ ပါတီမှ ကိုယ်စားလှယ်များသာ ရွေးကောက်ခံခဲ့ရသည်။ သို့သော် ယခုကျင်းပသည့် ရွေးကောက်ပွဲတွင်မူ ဝင်ရောက်ယှဉ်ပြိုင်သော နိုင်ငံရေးပါတီ ၅၇ ပါတီအနက် ၃၁ ပါတီမှ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များနှင့် တစ်သီးပုဂ္ဂလ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦးတို့ ရွေးကောက်တင်မြှောက် ခံခဲ့ရခြင်း ဖြစ်သည်။

အချုပ်အားဖြင့်ဆိုရသော် ၂၀၂၅ ခုနှစ် ပါတီစုံဒီမိုကရေစီ အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲသည် မြန်မာ့နိုင်ငံရေးသမိုင်းတွင် PR စနစ်ကြောင့် ထူးခြားသော ပြောင်းလဲမှုများကို ဆောင်ကြဉ်း

ပေးခဲ့သည်။ လွှတ်တော်အတွင်းသို့ ပါတီပေါင်းစုံ၊ တိုင်းရင်းသားအင်အားစုပေါင်းစုံ ရောက်ရှိလာခြင်းသည် နိုင်ငံတော်တည်ဆောက်ရေးအတွက် အလွန်ကောင်းမွန်သော လက္ခဏာရပ်ဖြစ်သည်။ နိုင်သူအကုန်ယူစနစ်၏ အားနည်းချက်များကို PR စနစ်ဖြင့် ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ခဲ့ခြင်းကြောင့် ပြည်သူတို့၏ ဆန္ဒမဲများမှာ ပိုမိုတန်ဖိုးရှိလာခဲ့သည်။ ဤသို့ ပါတီစုံပါဝင်သော လွှတ်တော်အသစ်သည် တိုင်းပြည်၏အနာဂတ်အတွက် လိုအပ်သော ဥပဒေများနှင့် မူဝါဒများကို ပိုမိုကျယ်ပြန့်စွာ ဆွေးနွေးနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ဤခရီးလမ်းသည် ဒီမိုကရေစီနှင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်ဆီသို့သွားရာတွင် ခိုင်မာသောအုတ်မြစ်တစ်ခု ဖြစ်သည်။

ပါတီစုံကိုယ်စားပြုမှု၏ ပြယုဂ်အဖြစ် ပေါ်ထွက်လာသော ဤလွှတ်တော်သစ်သည် ပြည်သူတို့၏ အကျိုးစီးပွားကို အကောင်းဆုံးဖော်ဆောင်နိုင်လိမ့်မည်ဟု ယုံကြည်ရပါသည်။ အချိုးကျ ကိုယ်စားပြုစနစ် (PR)ကြောင့် ရရှိလာသော ကိုယ်စားလှယ်များသည် မိမိတို့ပါတီ၏ မူဝါဒများနှင့် ပြည်သူတို့၏အသံကို လွှတ်တော်အတွင်း တင်ပြနိုင်ကြတော့မည်ဖြစ်သည်။ မတူကွဲပြားသောအမြင်များကို စုစည်းကာ တိုင်းပြည်အကျိုးကို ဝိုင်းဝန်းဖော်ဆောင်ကြခြင်းဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေးစနစ်မှာ ပိုမိုရင့်ကျက်လာမည်ဖြစ်သည်။ ၂၀၂၅ ရွေးကောက်ပွဲသည် စနစ်သစ်၏ အောင်မြင်မှုကို သက်သေပြခဲ့ပြီးဖြစ်ရာ ရှေ့ဆက်ရမည့် နိုင်ငံရေးခရီးတွင်လည်း ဤအချိုးကျကိုယ်စားပြုမှုသည် အဓိကမဏ္ဍိုင်အဖြစ် ဆက်လက်တည်ရှိနေမည် ဖြစ်သည်။ ပါတီစုံ၊ အင်အားစုံဖြင့် တည်ဆောက်သော လွှတ်တော်သည်သာလျှင် ပြည်ထောင်စုကြီး၏ အနာဂတ်ကို လှပစေလိမ့်မည်ဟု ယုံကြည်ပါသည်။

ကျော်နိုင်တင့်

ကိုးကား

- https://mdn.gov.mm/my/mnmaaniungngnnng-rekeaakpaicncsc-mixed-member-proportional-system-mmp-mnmaaalng
- https://news-eleven.com/article/309652
- စံတော်ချိန်ဒစ်ဂျစ်တယ်
- https://www.facebook.com/popularnewsjournal/posts/ pfbid02FWR1bR1bRw5KzaR7utFYR1mS59aMJaeY2BGKi1yeAD48gNethUnKdnguR2RJrKqDBCUl
- https://news-eleven.com/article/309783
- One News Myanmar

Nidc;rf;aom &Sfjynf , ft a&ydk;fwkdf&ifom;wkd;Yae

0ift m;v , f"mwk

"မြန်မာနိုင်ငံသည် ၁၉ ရာစုအစောပိုင်းကာလအထိ
နယ်ခြားမှတ်တိုင်များဖြင့်
နယ်ခြားသတ်မှတ်ခြင်း မပြုနိုင်ခဲ့သေးချေ။
၁၉၆၀ ပြည့်နှစ်တွင် မြန်မာ–တရုတ်
နယ်ခြားမှတ်တိုင်များ သတ်မှတ်နိုင်ခဲ့ပြီး
၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်၌ တရုတ်နိုင်ငံက နယ်စပ်ခြံစည်းရိုး၊
သံဆူးကြိုးအခိုင်အမာခတ်၍
ဆက်ဆံရေးတံခါးပေါက်ထားကာ
စစ်ဆေးရေးဂိတ်များထားရှိကြောင်း သိရသည်။"

စာရေးသူ၏အမြင်

သဘာဝတရားက ပေးထားသည့် ကမ္ဘာ့အမြင့်ဆုံး ဟိမဝန္တာတောင်တန်းကြီး၏ အဆက်ဖြစ်သော ခါကာဘိုရာဇီတောင်တန်းသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏မြောက်ဖျားဒေသဖြစ်သည်။ နှစ်စဉ် ဒီဇင်ဘာလရောက်သော် ထိုဒေသသည် ရေခဲဖုံးလွှမ်းပြီး နှင်းတောင်ဖြစ်သည့် ဒေသဖြစ်သည်။ စာရေးသူသည် ပန်ဝါတောင်မြို့လေးသို့ ၁၉၈၈ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် တရုတ်နိုင်ငံ ယူနန်ပြည်နယ် တာလီမြို့ဟောင်းနှင့် ရှန်ကွမ်မြို့သစ်ခရီးစဉ်တွင် တရုတ်နိုင်ငံဘက် ပန်ဝါတောင်ကြားလမ်းမှတစ်ဆင့် ပန်ဝါတောင်မြို့သို့ နေ့ချင်းပြန် သွားရောက်ခဲ့ဖူးသည်။ ပန်ဝါတောင်ကြားလမ်းကဲ့သို့သော တရုတ်–မြန်မာ တောင်ကြားလမ်းဆယ်ခုသည် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ခေတ်ကတည်းကရှိခဲ့ကြောင်း မှတ်သားခဲ့ရသည်။

မြန်မာနိုင်ငံမြောက်ဖျား ကချင်ပြည်နယ်သည် သဘာဝလက်ဆောင်အဖြစ် ကျောက်စိမ်း၊ ပယင်း၊ ရွှေနှင့် မြေရှားသတ္တုအမျိုးမျိုးထွက်ရှိကြောင်း ထင်ရှားလေသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ၁၉ ရာစုအစောပိုင်းကာလအထိ နယ်ခြားမှတ်တိုင်များဖြင့် နယ်ခြားသတ်မှတ်ခြင်းမပြုနိုင်ခဲ့သေးချေ။ ၁၉၆၀ ပြည့်နှစ်တွင် မြန်မာ–တရုတ်နယ်ခြားမှတ်တိုင်များ သတ်မှတ်နိုင်ခဲ့ပြီး ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်၌ တရုတ်နိုင်ငံက နယ်စပ်ခြံစည်းရိုး၊ သံဆူးကြိုးအခိုင်အမာခတ်၍ ဆက်ဆံရေးတံခါးပေါက်ထားကာ စစ်ဆေးရေးဂိတ်များ ထားရှိကြောင်း သိရသည်။

ယခုတင်ပြမည့် ရှမ်းပြည်နယ်အရှေ့ပိုင်း တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုတို့၏ ဌာနေအကြောင်းတင်ပြခြင်းတွင် မြို့များအကြောင်း၊ နေထိုင်ခဲ့သော နေထိုင်နေသည့်လူမျိုးစုတို့၏ သဘာဝသမိုင်းများ ပါဝင်လာမည်ဖြစ်ရာ မည်သည့်လူပုဂ္ဂိုလ်၊ လူမျိုးစုတို့အား ထိခိုက်စေလိုသည့်သဘော အလျဉ်းမရှိပါကြောင်း ဝန်ခံပါသည်။

စာရေးသူသည် ၂–၅–၁၉၆၇ ရက်နေ့ဖွား မိုင်းယန်းမြို့ဇာတိဖြစ်သည်။ အာခါရိုးရာဘာသာ ကိုးကွယ်ကြီးပြင်းခဲ့သည်။ ယခု နှစ်ခြင်းခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်တစ်ဦးဖြစ်ပါသည်။ ၁၉၇၄–၁၉၉၄ ခုနှစ်ကာလသည် ကျောင်းသားဘဝဖြစ်သည်။ ၂၆–၂–၁၉၉၄ ရက်နေ့တွင် ဘွဲ့ယူခဲ့ပါသည်။ မြန်မာစာ၊ အင်္ဂလိပ်စာ၊ ထိုင်းစာ၊ အာခါစာ၊ လားဟူစာတို့ကို နားလည်ပါသည်။ ၁၂–၂–၁၉၉၄ ရက်နေ့တွင် ကျိုင်းတုံမြို့၌ အိမ်ထောင်ပြုခဲ့သည်။ သားသမီးနှစ်ဦး ထွန်းကားပါသည်။ ၁၅–၄–၁၉၉၄ ရက်နေ့တွင် ဇနီးသည် ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းဖြစ်ရာ တာချီလိတ်မြို့သို့ ပြောင်းရွှေ့ခဲ့သည်။ အရက်၊ ဆေးလိပ်၊ ဘီယာ မူးယစ်ဆေးဝါးကင်းရှင်းအောင် နေထိုင်ပါသည်။ ၁၉၉၅–၂၀၀၆ ခုနှစ်တွင် စားသောက်ဆိုင်လုပ်ငန်းမန်နေဂျာတာဝန် ငါးနှစ်၊ ထိုင်း–မြန်မာ နယ်ခြားဘာသာပြန်လုပ်ငန်းနှင့် စာရေးခဲ့သည်။ ၂၀၀၆–၂၀၀၇ ခုနှစ်၊ တာချီလိတ်မြို့ Regional Guide RG–001 ဧည့်လမ်းညွှန်ဖြစ်ခဲ့သည် (ထိုင်း/ အင်္ဂလိပ်)။ ၂၀၀၅ ခုနှစ်က တာချီလိတ်မြို့ မိမိလူမျိုးစု၏ရှေ့မီ နောက်မီပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် ရင်းနှီးမှုရှိခဲ့ပြီး ၁၀–၁–၂၀၀၇ ရက်နေ့ တာချီလိတ်မြို့နယ် အာခါ စာပေနှင့်ယဉ်ကျေးမှုအဖွဲ့ စတင်ဖွဲ့စည်းခဲ့ရာ စာရေးသူက အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးတာဝန် ယူခဲ့သည်။ တာဝန်ယူနေမြဲဖြစ်သည်။ (အကျိုးဆောင်) နှစ်ထပ်ဆောင်ရုံးခန်း တည်ဆောက်နိုင်ခဲ့သည်။ ၂၆–၂–၂၀၀၈ ရက်နေ့မှ ၂၆–၆–၂၀၀၈ ရက်နေ့အထိ ၂၀၀၈ ခုနှစ်အခြေခံဥပဒေ အတည်ပြုရေးကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်အမှတ် (၃၈)ဖြစ်ခဲ့ပြီး မော်ကွန်းမှတ်တမ်းဝင်လက်မှတ်ကို ရရှိခဲ့သည်။ ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ် အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲ

တစ်သီးပုဂ္ဂလ အာခါတိုင်းရင်းသားရေးရာ၌ ဝင်ရောက်အရွေးခံခဲ့သည်။ USDP ပါတီ အနိုင်ရသွားခဲ့သည်။ ၂၀၁၅-၂၀၂၅ ခုနှစ်ကာလ ၄-၄-၂၀၁၅ ရက်မှစ၍ အာခါအမျိုးသားဖွံ့ ဖြိုးတိုးတက်ရေးပါတီ အမှတ်(၉၃) အထွေထွေအတွင်းရေးမှူး ဦးဆောင်ဖွဲ့စည်းတာဝန်ယူ စတင်ခဲ့သည်။ ၂၀၂၆ ခုနှစ်တိုင် အမှတ်(၁၄)ANDP ပါတီ၏ (အကျိုးဆောင်)တာဝန် ထမ်းဆောင်နေပါသည်။

ရှမ်းပြည်နယ်(အရှေ့ပိုင်း) အထူးဒေသတို့၏ပန်းခင်း

ခေတ်အဆက်ဆက်တွင် ရှမ်းပြည်နယ်အရှေ့ပိုင်းဒေသသည် လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များ ရှိခဲ့သည်-

(က) **ရှမ်းစော်ဘွားတပ်ဖွဲ့များ။** (၁၉၆၂-ခုနှစ်ထိ) ခေတ်ပြောင်းခဲ့သည်။ မရှိတော့ပါ။

(ခ) **တရုတ်ဖြူ KMT တပ်ဖွဲ့များ။** (၁၉၆၀-၁၉၈၀) ခေတ်ပြောင်းခဲ့သည်။ မရှိတော့ပါ။

(ဂ) **ဗကပတပ်ဖွဲ့များ။** (၁၉၇၀-၁၉၈၉) ခေတ်ပြောင်းခဲ့သည်။ မရှိတော့ပါ။

(ဃ) **တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်များတပ်ဖွဲ့။** ("ဝ"၊ ရှမ်း၊ အာခါ၊ လားဟူ၊ ကိုးကန့် ငြိမ်းချမ်းရေးအထူးတပ်ဖွဲ့များ)

(င) **BIA၊ BDA မှ စတင်ဖွဲ့စည်းခဲ့သည့် မြန်မာ့တပ်မတော်။** (၁၉၄၂ ခုနှစ်မှ ယနေ့ထိ)

မြန်မာ့တပ်မတော်နှင့်အတူ အထူးဒေသ(၂) UWSA ငြိမ်းချမ်းရေးတပ်ဖွဲ့

Burma Independent Army(BIA)ကို ၁၉၄၂ ခုနှစ်က စတင်ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ၁၉၄၈ ခုနှစ် လွတ်လပ်ရေးနှင့်အတူ တိုးတက်ခဲ့သည်။ ၁၉၈၉ ခုနှစ်တွင် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့တစ်ခုဖြစ်သော UWSA နှင့်အထူးဒေသ(၂)ကို ၁၇-၄-၁၁၉၈၉ ရက်နေ့တွင် ငြိမ်းချမ်းရေး တည်ဆောက်နိုင်ခဲ့သည်။ UWSA ငြိမ်းချမ်းရေးလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့ဝင် "ဝ"၊ လားဟူ၊ ရှမ်း၊ အာခါ၊ ကိုးကန့် လူမျိုးစုများ ပါဝင်စုဖွဲ့ထားသည်။

၂၀၁၉ ခုနှစ်၊ ဧပြီလ ၁၇ ရက်နေ့၊ ပန်ဆန်း(ခ)ပန်ခမ်းမြို့တော်သို့ စာရေးသူတို့ တာချီလိတ်မြို့နယ် အာခါစာပေနှင့်ယဉ်ကျေးမှုကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့ ဖိတ်ကြားခံရပြီး ကားဖြင့် သွားရောက်ခဲ့ကြသည်။ မိုင်းယန်းမြို့လမ်းကြောင်းမှ သွားရောက်ခဲ့သည်။ မိုင်းဖျန်မြို့၊ မိုင်းပေါက်မြို့များကို ဖြတ်သန်းသွားခဲ့ရသည်။ ဝ၊ ရှမ်း၊ အာခါ၊ လားဟူ၊ ကိုးကန့် လုပျိုဖြူများ နှင့် လူကြီးများမှနေ၍ မြို့တိုင်း ခရီးဦးကြိုပြု ဧည့်ခံခဲ့ကြသည်။

လမ်းမကြီးဝဲယာ ရော်ဘာစိုက်ခင်းများရှိသည်။ ခေတ်မီနိုင်လွန်ကတ္တရာလမ်းမကြီး ဖြစ်နေသည်။ ခေတ်မီဓာတ်ဆီဆိုင်များရှိသည်။ လျှပ်စစ်မီးတိုင်များခေတ်မီကြသည်။ အဆောက်အအုံများအားလုံး တရုတ်နိုင်ငံပုံစံအတိုင်း ရှိနေသည်။ မော်တော်ယာဉ်များ SW-2 နံပါတ်များဖြင့် တွေ့ရသည်။

မြို့တိုင်း တရုတ်နိုင်ငံယွမ်ငွေသုံးကြသည်၊ တရုတ်ဘာသာစကားမှာ အများသုံးဖြစ် သည်။ ရော်ဘာပင်၊ ကြံပင်တို့က စက်မှုသီးနှံဖြစ်၍ သကြားစက်၊ ရော်ဘာစက်ရှိပြီး တရုတ် နိုင်ငံသို့ တင်ပို့ကြသည်ဟု သိရသည်။ အုပ်ချုပ်ရေးတွင် ဒေသနေလူမျိုးစုကိုယ်စားလှယ် အားလုံး ပါဝင်ခွင့်ပြုထားသည်။

ပန်ဆန်း(ခ)ပန်ခမ်းမြို့သည် လမ်းဘေးခေတ်တိုင်များအားလုံး ကွဲချိုပုံစံဖော်ထားသည်။ ခေတ်မီအားကစားကွင်းတွင် အခမ်းအနားကျင်းပခဲ့သည်။ ခေတ်မီလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့၊ တိုင်းရင်းသားရိုးရာဝတ်စုံ၊ အကအဖွဲ့၊ ပန်းသေးဝတ်စုံအဖွဲ့၊ နေ့စဉ်သုံးစိုက်ပျိုးရေးကရိယာများအဖွဲ့ ကပြရင်း အခမ်းအနားသို့ချီတက်၍ ဧည့်သည်တော်များအား အလေးပြုခဲ့ကြသည်။ အုပ်ချုပ်ရေးရုံးအနီး အထူးဒေသ(၂)၏ အမြင့်ပေ ၁၀၀ ခန့်ရှိ ငြိမ်းချမ်းရေးကျောက်တိုင် စိုက်ထူထားသည်။

တံတားတစ်စင်းသည် ပေ ၃၀၀ ခန့်ရှည်၍ ပေ ၆၀ ခန့်ကျယ်ပြီး တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ကူးလူးသွားလာခွင့်ရှိသည်။ စာသင်ကျောင်းများ၊ ဆေးရုံများ၊ ခေတ်မီဟိုတယ်များ၊ ခေတ်မီဈေးကြီး၊ ခေတ်မီစားသောက်ဆိုင်များသည် တရုတ်နိုင်ငံအလားရှိနေသည်။ ငြိမ်းချမ်းရေး၏ အကျိုးခံစားရပြီဟု ကြည်နူးခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၉ ခုနှစ်၊ ကိုဗစ်-၁၉ ကာလ ကပ်ဘေးသင့်ချိန်တွင် တက်ကြွစွာပါဝင်ခဲ့သောသတင်းများ ထင်ရှားခဲ့လေသည်။

NDAA ငြိမ်းချမ်းရေးတပ်ဖွဲ့ အထူးဒေသ(၄)မိုင်းလားမြို့ခရီး

မြန်မာနိုင်ငံ ရှမ်းပြည်နယ်အရှေ့ပိုင်း ကျိုင်းတုံမြို့၏ အရှေ့ဖျားဖြစ်သော မိုင်းလားမြို့သည် နိုင်ငံတော်အစိုးရနှင့် ၃၀-၆-၁၉၈၉ ရက်နေ့က ငြိမ်းချမ်းရေးသဘောတူညီမှုရရှိခဲ့ကြောင်း၊ ထိုသို့ဖြင့် ၃၀-၆-၂၀၁၉ ရက်နေ့တွင် အထူးဒေသ(၄)၊ မိုင်းလားမြို့၌ ကျင်းပသောနှစ်(၃၀)ပြည့်အခမ်းအနားသို့ စာရေးသူတို့၏ တာချီလိတ်မြို့နယ် အာခါစာပေနှင့်ယဉ်ကျေးမှုကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့ ဖိတ်ကြားခံရ၍ ကိုယ်စားလှယ်အဖြစ် သွားရောက်ခွင့်ရခဲ့သည်။

မိုင်းယုမြို့လမ်းကြောင်းဖြင့် မိုင်းလားမြို့သို့ကားဖြင့်သွားရောက်ခဲ့ကြသည်။လမ်းမကြီးသည် ကွန်ကရစ်နှင့်နိုင်လွန်ကတ္တရာလမ်းမကြီးဖြစ်နေခဲ့သည်။ လမ်းမဘေးဝဲယာရော်ဘာစိုက်ခင်းများ ဖြစ်နေသည်။ ကျိုင်းဝလျှပ်စစ်စက်ရုံမှ မီဂါဝပ် ၆၀ ထုတ်ပေးသည်ဟု သိရသည်။ ဂေဟာစနစ်ထိန်းသိမ်းရေးပန်းခြံတစ်ခုကဲ့သို့ ထိန်းသိမ်းတည်ဆောက်ထားသည်။ မိုးရာသီဖြစ်၍ စိမ်းစိုလန်းဆန်းနေသည့် စပါးခင်းများ လှပသာယာနေသည်။ ဆမ်တောင်းလူမျိုးရွာ ဖြတ်ပြီးသွားရသော လမ်းပိုင်းရှိသည်။

အထူးဒေသ(၄)နယ်မြေသုံးမော်တော်ယာဉ်များကို Special Region No(4) SR-4 နံပါတ်များမှ မှတ်ပုံတင်သုံးခွင့်စီမံထားသည်။ မိုင်းလားဈေးသည် ၂၄ နာရီဖွင့်သောဈေးဟု သိရသည်။ ခေတ်မီလှပနေသည်။ ၂၄ နာရီမီးရောင်က တရုတ်နိုင်ငံ၏ပုံစံ အဆောက်အအုံများကို ဖော်ကျူးပေးနေလေသည်။

မိုင်းလားမြို့ ခေတ်မီအားကစားကွင်းအနီး ချိုးငှက်ပုံပါ ငြိမ်းချမ်းရေးကျောက်တိုင်ကြီးကို အမြင့်ပေ ၁၀၀ ခန့်ဖြင့် တည်ထားလေသည်။ ဒေသအုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့ကောင်စီတွင် ဒေသနေလူမျိုးစုများ အချိုးကျစုံလင်စွာ ပါဝင်ခွင့်ပြုထားလေသည်။ စစ်မှုထမ်းရာတွင်လည်း သားသမီးအရေအတွက်၏ တစ်ဝက်ကို ခွဲတမ်းပေးကြရသည့်စနစ်ဖြစ်သည်။ ကြည်ကြည်ဖြူဖြူနှင့် လူမျိုးစုတိုင်း ပါဝင်အမှုထမ်းကြသည်ဟု သိရသည်။

မိုင်းလားမြို့ အထူးဒေသ(၄)၏ ငြိမ်းချမ်းရေးနှစ်(၃၀)ပြည့် အမှတ်တရ ဖားကန့်အသားကျောက်ပြားတွင် "ငြိမ်းချမ်း၊ စည်းလုံး၊ ဖွံ့ဖြိုး"ဟူသော မြန်မာစာ၊ ရှမ်းစာ၊ ကိုးကန့်စာ၊

အာခါစာတို့ဖြင့် ရေးထိုးထားသော ဆောင်ပုဒ်ကျောက်ပြားနှင့် စာအုပ်၊ မှတ်တမ်းခွေ၊ လွယ်အိတ်၊ ရင်ထိုး၊ တံဆိပ်လက်ဆောင်များရခဲ့သည်။ အထူးပျော်ရွှင်ခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် အထူးဒေသ(၄)သည် ရှမ်းပြည်နယ်အရှေ့ပိုင်းမြို့တော်ကြီးနှင့်အပြိုင် ငြိမ်းချမ်းသောဒေသ အဖြစ် သမိုင်းမော်ကွန်းတင်နိုင်ခဲ့လေပြီ။

နယ်ခြားစောင့်တပ်ဖွဲ့နှစ်ဖွဲ့

နိုင်ငံတော်အစိုးရ၏နယ်စပ်ဒေသတိုင်းရင်းသားပြည်သူ့စစ်တပ်ဖွဲ့များအား နယ်ခြားစောင့်တပ်ဖွဲ့ Border Guard Force (BGF)ပြောင်းလဲပေးခဲ့သည်။

၁။ အမှတ်(၂၀၀၈)မိုင်းယုဒေသရှိ အာခါ၊ လားဟူ၊ ရှမ်းလူမျိုး ပြည်သူ့စစ်များ အခြေခံပါဝင်သော တပ်ဖွဲ့ထားရှိခြင်းဖြင့် အရှေ့ရှမ်းပြည်နယ်၏ ငြိမ်းချမ်းရေးအစောင့်တပ်ဖြစ်ခဲ့သည်။

၂။ အမှတ်(၂၀၀၉)တာချီလိတ်-ပန်ဟတ်နယ်ခြားစောင့်တပ် လားဟူ၊ အာခါ၊ ရှမ်းပြည်သူ့စစ် အခြေခံပါဝင်သော တပ်ဖွဲ့တို့ကို တပ်မတော်အရာရှိ ၃၀ ရာခိုင်နှုန်း၊ ပြည်သူ့စစ် ၇၀ရာခိုင်နှုန်းဖြင့် ဖွဲ့စည်းတာဝန်ပေး၍ နေရာချထား ထောက်ပံ့ပေးခဲ့သည်။ ထိုသို့ဖြင့် ရှမ်းပြည်နယ်အရှေ့ပိုင်း၏ ငြိမ်းချမ်းရေးအစောင့်တပ်အဖြစ် ဖော်ဆောင်နိုင်ခဲ့လေသည်။

ရှမ်းပြည်အရှေ့ပိုင်းဒေသ (၂၀၁၉ ကိုဗစ်ကပ်ရောဂါဘေး)

ရှမ်းပြည်နယ်အရှေ့ပိုင်းဒေသသည်လည်း ကမ္ဘာနှင့်ဆက်စပ်နေရသည့်ဒေသတစ်ခုဖြစ်ကြောင်း နားလည်ခဲ့သည်။ ၂၀၁၉ ခုနှစ်နှောင်းပိုင်းက ကိုဗစ်ကာလကပ်ဘေးသည် လူ လူချင်းကြောက်ခဲ့ကြရလေသည်။ မိမိရပ်ရွာမြို့လမ်းများ ကာရံပိတ်ဆို့ထားခဲ့ကြသည်။ စည်းကမ်းဖောက်သူများအား ရပ်ရွာကအိမ်ကို lockdown ပိတ်ဆို့ပညာပေးခဲ့ကြသည်။

ကိုဗစ်ကာလသည် မြို့ရွာများရှိ လူများသည် မိမိကိုယ်ကို မလုံခြုံဖြစ်ခဲ့ကြရလေသည်။ ကိုဗစ်ကာလ၏ ထူးခြားဖြစ်စဉ်များရှိခဲ့သည်။ ရှမ်းပြည်နယ်အရှေ့ပိုင်းတွင် လူမှုကူညီရေးအသင်းများပေါ်ပေါက်ခဲ့ပြီး ကူညီဖေးမခဲ့ကြသည်။ ရပ်ရွာအမည်ပေးသည့်အဖွဲ့များ၊ ဘာသာရေးအသင်းအမည်ပေးအဖွဲ့၊ လူမျိုးစုအမည်ရအဖွဲ့များကလည်း ဒေသတစ်ခုလုံး ငြိမ်းချမ်းရေးအထောက်အကူပြုခဲ့ကြလေသည်။ ထိုသို့ဖြင့် ဒေသအား အဆင်ပြေငြိမ်းချမ်းစေနိုင်ခဲ့သည်။

ကိုဗစ်ကာလတွင် ဈေးရောင်းသည့်ဈေးသည်များ အိမ်တိုင်ရာရောက်ပို့ပေးခဲ့ကြသည်။ Delivery ခေါ် ဝန်ဆောင်မှုတိုးတက်ခဲ့သည်။ ဒေသအခေါ်(ပေါ်ပူး)ဈေးသည်များက ကျေးလက်တိုင်းရင်းသားကျေးရွာများအထိ ကား/ဆိုင်ကယ်တွဲခြင်းများပါလျက် ခေတ်စားခဲ့သည်။ ထိုအဖွဲ့များသည် ဒေသလုံခြုံရေးတာဝန်ယူထားသူများ၏ နား၊ မျက်စိဖြစ်ခဲ့ကြ၍ မကောင်းမှုများကို ကူညီထိန်းကျောင်း၍ ဒေသငြိမ်းချမ်းရေးကို အထောက်အကူဖြစ်ခဲ့သည်။

ကိုဗစ်-၁၉ ကာကွယ်ဆေးထိုးခြင်း

ကိုဗစ်ကပ်ရောဂါဘေးအချိန်သည် နာတာရှည်ရောဂါခံစားနေသူများ၊ စိတ်ရောဂါဝေဒနာရှင်များ ခက်ခဲစွာ သွားလာခဲ့ရသည်။ ထို့နောက် မြို့ပြများတွင် အစိုးရက ပုဂ္ဂလိကဆေးရုံ၊ ဆေးခန်းများ တိုးတက်ဖွင့်လှစ်ခွင့်ပြု၍ ဝန်ဆောင်မှုပေးနိုင်ခဲ့သည်။

ရှမ်းပြည်အရှေ့ပိုင်း တာချီလိတ်မြို့တွင် စံလင်းဖြိုး ကုမ္ပဏီက တရုတ်နိုင်ငံအကူအညီဖြင့် အောက်ဆီဂျင်စက်ရုံ တည်ထောင်၍ ရှမ်းအရှေ့တစ်ခုလုံးသို့ အောက်ဆီဂျင် ဓာတ်ငွေ့ အခမဲ့ဝန်ဆောင်မှုပေးခြင်းကို လူမျိုးဘာသာမရွေး ဖြန့်ဝေပေးခဲ့သည်။ မြို့နယ်တိုင်းတွင် မြို့မိမြို့ဖများ၊ ချမ်းသာ သည့် စေတနာရှိသူများ၊ ကုမ္ပဏီများစုဖွဲ့၍ ကိုဗစ်စင်တာ များ ဖွင့်လှစ်ခဲ့ကြသည်။ ရွှေ့ပြောင်းအလုပ်သမားများကို ကူညီစောင့်ရှောက် ကျွေးမွေးပြီး မိမိဌာနေသို့ ခရီးသွား နိုင်ရေး ကူညီပေးခဲ့ပြီး ဒေသအကျိုး သယ်ပိုးခဲ့ကြသည်။

နိုင်ငံတော်အစိုးရကလည်း မိမိနိုင်ငံသားတို့၏ အသက်ရှင်ခွင့်ရရှိရေးကာကွယ်ဆေးများ၊ ကမ္ဘာ့ကျန်းမာ ရေးအဖွဲ့ (WHO)နှင့်ပူးပေါင်း၍ အခမဲ့ ကိုဗစ်ကာကွယ် ဆေး ပထမ၊ ဒုတိယ၊ တတိယအကြိမ်ထိ ထိုးနှံပေး၍ ပြည်သူကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ပေးခဲ့ကြသည်။

ထိုကဲ့သို့ ကမ္ဘာ့ကပ်ရောဂါကြီးကျရောက်ခဲ့ရ သော်လည်း နိုင်ငံတော်၊ ဒေသအာဏာပိုင်၊ ပြည်သူလူထု တို့သည် စုပေါင်းစည်းလုံးညီညွတ်၍ စိတ်စေတနာထား အခမဲ့ဝန်ဆောင်မှုပေးခဲ့ကြပြီး အသက်ရှင်ခွင့်ရရှိရေး ကြိုးပမ်း၍ ဒေသကို ငြိမ်းချမ်းဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေခဲ့သည်။

> **“ဌာနေ တိုင်းရင်းသားများ အားလုံးသည် မိမိတို့အမြင် ယုံကြည်ချက်တို့ဖြင့် ပြုလုပ်ကျင်းပ ကြသော နှစ်သစ်ကူး ယဉ်ကျေးမှုသည် မှန်ကန်ကြပါကြောင်း၊ ကမ္ဘာ့အမွေအနှစ်ထိန်း ယူနက်စကိုကလည်း မှတ်တမ်းတင်ထား လေသည်။”**

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ရှမ်းပြည်နယ်အရှေ့ပိုင်းဒေသ၏ ဖြစ်တည်မှု

အာရှဒေသနိုင်ငံများရှိ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစု တို့၏ နေ့ရက်လတွက်ချက်ရသည့် ယဉ်ကျေးမှုပြက္ခဒိန် အရ ၂၀၂၄ ခုနှစ်သည် နဂါးနှစ်၊ ၂၀၂၅ ခုနှစ်သည် မြွေနှစ် ဟူ၍ တွက်ချက်ကြလေသည်။ ရာသီစက်ဝိုင်း၏ မြွေနှစ် နှင့် နဂါးနှစ်များတွင် သဘာဝဘေးသင့်သည်ဟု အယူ ရှိပြီး ၂၀၂၄ နှင့် ၂၀၂၅ ခုနှစ်တွင် ကျရောက်ခဲ့လေသည်။

၂၀၂၆ ခုနှစ်၊ ရှမ်းပြည်နယ်အရှေ့ပိုင်း–မဖြေရှင်းနိုင်သေး သည့် ဖြစ်တည်မှုများ

နိုင်ငံတော်က စီမံကိန်းစီမံချက်များဖြင့် လုပ်ဆောင် ပေးနေခဲ့သော်လည်း မိမိတို့၏ ဒေသတွင် ခေတ်အဆက် ဆက် အမြစ်တွယ်လာခဲ့သော မူးယစ်ဆေးဝါး ပြဿနာ သည် မိမိတို့၏ဒေသကို ခြိမ်းခြောက်နေမြဲဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတကာနှင့်မူးယစ်ဆေးဝါးအန္တရာယ် ကင်းရှင်းရေး၊

လုံးဝပပျောက်ရေးတွင် စိန်ခေါ်မှုများ ရှိနေလေသည်။ ထို့အပြင် နိုင်ငံတကာနှင့် ဆက်ဆံနေရသော ခေတ်ကြီးနှင့်အပြိုင် လူကုန်ကူးခြင်း ပြဿနာများလည်း ခြိမ်းခြောက်မြဲဖြစ်သည်။

ရှမ်းအရှေ့တွင် ဘိန်းစိုက်ခင်းများကို စာရေးသူငယ်စဉ်က ခရီးသွားလျှင်တွေ့ခဲ့ရဖူးသည်။ သို့သော် မျက်မှောက်ခေတ်တွင် မတွေ့ရတော့ပေ။ သို့ရာတွင် ဘိန်းစားဟူသော လူတန်းစား ရှိနေခဲ့သည်ကို တွေ့နေရသည်။ အကြမ်းဖက်မှုကား မရှိသလောက်နည်းပါသည်။

ထို့ကြောင့် နိုင်ငံတော်က မူဝါဒချမှတ်၍ လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာန၊ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးဦးစီးဌာနနှင့် ဘေးအန္တရာယ်ဆိုင်ရာစီမံခန့်ခွဲမှုဦးစီးဌာနတို့ ပူးပေါင်း၍ မူးယစ်ဆေးစွဲသူလူငယ်များကို လူနာအသွင်ဖြင့် ဆေးဝါးကုသစောင့်ရှောက်ပေးနေခဲ့သည်။

၂၀၁၈ ခုနှစ်နောက်ပိုင်း ကျိုင်းတုံမြို့၊ တာချီလိတ်မြို့တို့တွင် လူထုအခြေပြုပြန်လည်ထူထောင်ရေး၊ အခမဲ့အချိန်အကန့်နှင့် ရွှေ့ပြောင်းအမြင်ဖွင့်သင်တန်း၊ အခြေခံလက်မှုသင်တန်းပေး၍လည်းကောင်း၊ မြေပြင်လူထုအခြေပြုလူမျိုးစုခေါင်းဆောင်များနှင့်ပူးပေါင်း၍လည်းကောင်း၊ ပုဂ္ဂလိက တစ်ပိုင်တစ်နိုင် ခရစ်ယာန်သာသနာအဖွဲ့များပူးပေါင်း၍ လည်းကောင်း မူးယစ်ဆေးစွဲလူနာများ လျှော့ချနိုင်ရန်အတွက်–

(က) လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာန၊ ကျိုင်းတုံမြို့နှင့် နှစ်သက်ဂေဟာ၊ ပန်ကွဲတောင် (ကိုယ်ထူကိုယ်ထ) လွယ်မွေအုပ်စုနယ်မြေ ဂေဟာ၊

(ခ) လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာန၊ တာချီလိတ်မြို့နှင့် ဦးကျလော မိုင်းကိုးဆေးဖြတ်စခန်း (ကိုယ်ထူကိုယ်ထ) မိုင်းကိုးအုပ်စုနယ်မြေ ဂေဟာများ ဖွင့်လှစ်ခဲ့သည်။

အထက်ပါဂေဟာများသည် လူမျိုးဘာသာ ကျား/မ မခွဲခြားဘဲ အချိန်ကာလ သတ်မှတ်၍ ပြန်လည်ထူဆောင်ရေး (Rehabilitation)လုပ်ငန်းတွင် စာရေးသူက အာခါစာပေနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအဖွဲ့ကိုယ်စား သွားရောက်၍ အမြင်ဖွင့်အားပေး သင်တန်းဆရာအဖြစ် ပါဝင်ပေးခဲ့ပါသည်။

ထို့ကြောင့် ရှမ်းပြည်နယ်အရှေ့ပိုင်းသည် ရွှေတြိဂံဒေသဟူသော ထင်ရှားသည့် သမိုင်းမှတ်တမ်းဝင်သည့် မူးယစ်ဆေးဝါး၏မကောင်းသောအမည်သတင်းဖြစ်သော်လည်း အစိုးရတာဝန်ရှိသူများနှင့် ဒေသနေ ပြည်သူလူထုအားလုံး နား၊ မျက်စိတို့ ပူးပေါင်းပါဝင်ကူညီမှုဖြင့် မူးယစ်ဆေးဝါးလုံးဝကင်းရှင်း၍ လူကုန်ကူးမှုများကို တားဆီး လျှော့ချနိုင်သောဒေသအဖြစ် ကြိုးစားနေသည့်နည်းတူ သာယာငြိမ်းချမ်းသော မိသားစုများနေထိုင်ရာ ရွှေတြိဂံဒေသကြီးလည်း ဖြစ်ရလိုပါကြောင်း ဆန္ဒပြုအပ်ပါသည်။

၂၀၂၆ ခုနှစ်၊ ရှမ်းအရှေ့ဒေသ၏ ပို့ကုန်/သွင်းကုန်များအခြေအနေ

ရှမ်းပြည်နယ်အရှေ့ပိုင်း၏ ဌာနေတိုင်းရင်းသားများသည် နေ့စဉ်အသက်မွေးရသော စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် အမဲလိုက်ငါးဖမ်းခြင်းသည် အဓိကလုပ်ငန်းဖြစ်ခဲ့သည်။ သို့သော် ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ် နောက်ပိုင်းတွင် နိုင်ငံတကာသို့ ဆန်စပါး၊ ကြက်သွန်နီ၊ ကြက်သွန်ဖြူ၊ ပဲအမျိုးမျိုး၊ ပြောင်းဆန်၊ ရော်ဘာ၊ ကော်ဖီ၊ လက်ဖက်ခြောက်၊ ငှက်ပျောသီး၊ ထောပတ်သီး၊ ပျားလိမ္မော်သီး၊ ရွှေ၊ မဂ္ဂနီးစ်၊ မြေရှားသတ္တုများ တင်ပို့နိုင်သည်ဟု မှတ်သားရသည်။

ပြည်ပမှ မော်တော်ယာဉ်များ၊ စက်ဆီများ၊ ဓာတ်မြေဩဇာများ၊ အိမ်ဆောက်ပစ္စည်းများ၊

လျှပ်စစ်ပစ္စည်းများ၊ စားသုံးဆီ၊ ဆား၊ ဆေးအမျိုးမျိုး၊ စက်ပစ္စည်းအချို့နှင့် အချိုရည်များ တင်သွင်းနေရလေသည်။

ရှမ်းအရှေ့ပိုင်းမှ တရုတ်နိုင်ငံ၊ လာအိုနိုင်ငံနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံများသို့ နေ့ချင်း ၁၀ နာရီ အတွင်း ခရီးသွားရောက်နိုင်သော အခွင့်အရေးခရီးစဉ် ရှိထားလေသည်။ စာရေးသူ၏ ၁၉၈၈ ခုနှစ်မှ ယနေ့တိုင် နှစ်စဉ်အခွင့်သာတိုင်းသွားလာခွင့်ရသော ဒေသဖြစ်ပါသည်။

ရှမ်းပြည်နယ်အရှေ့ပိုင်းဒေသသည် ရွှေနှင့် မဂ္ဂနီးစ်သတ္တုတူးဖော်နိုင်ရေးကုမ္ပဏီ ၁၀၀ ကျော်ရှိခြင်း၊ သွင်းကုန်ထုတ်ကုန်ကုမ္ပဏီများ ရာဂဏန်းရှိခြင်းနှင့် နယ်ခြားကူးလူး သွားလာလည်ပတ်သူများ၊ ဆေးကုသသည့် ခရီးသွားများထံမှ နိုင်ငံတော်အခွန်ငွေဘဏ္ဍာများ ရရှိသည့် ဒေသဖြစ်ပါသည်။ ဟိုတယ်နှင့် ခရီးသွားလာရေးရုံးများထားရှိသည်။ Regional Guide များက ဝန်ဆောင်မှုပေးနေကြသည်။ ပြည်တွင်းပြည်ပမှ Express အမြန်ယာဉ်လိုင်းများ၊ ကုန်စည်ပို့ဆောင်ခြင်းများ စည်ကားခေတ်စားနေပါသည်။

အရှေ့ပိုင်းရှမ်းပြည်နယ်ဒေသသည် ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်နောက်ပိုင်း ဆက်သွယ်ရေးသုံး တယ်လီဖုန်း၊ ဝိုင်ဖိုင်ကုမ္ပဏီများအပြိုင်အဆိုင် ခေတ်မီတိုးတက်ခဲ့သည်။ မိမိလူမျိုးမိသားစုသာ ချက်ပြုတ် စားသုံးခဲ့သောဟင်းလျာများသည် မြန်မာထမင်းဆိုင်၊ ရှမ်းထမင်းဟင်းဆိုင်၊ အာခါ ရိုးရာထမင်းဟင်း၊ လားဟူရိုးရာထမင်းဟင်း၊ ဝရိုးရာထမင်းဟင်းလျာဆိုင်များ ထူးခြားသည့် အချက်များအဖြစ် တရုတ်ထမင်းဟင်းဆိုင်နှင့်အပြိုင်ဖွင့်လှစ်၍ ဈေးကွက်ဖြစ်ထွန်းနေလေသည်။

တာချီလိတ်မြို့နှင့် ရှမ်းပြည်နယ်အရှေ့ပိုင်းသည် ၃၁-၁၂-၂၀၂၅ ရက်နေ့ ည ၁၁ နာရီ ကျော်သော် ပြိုင်ပွဲကဲ့သို့ မီးပုံးလွှတ်ခြင်း၊ ဗျောက်အိုးသံများသည် ထိုင်းနိုင်ငံ မယ်ဆိုင်မြို့နှင့် မြန်မာနိုင်ငံ တာချီလိတ်မြို့သည် တံတားတစ်ခုသာခြားနေ၍ ဆူညံသည်လား၊ သာယာသည် လား နှစ်စလုံးဖြစ်နေပါတော့သည်။

ဌာနေတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများသည်လည်း ၂၀၂၅ ခုနှစ် မြွေနှစ်မှ ၂၀၂၆ မြင်းနှစ်သို့ နှစ်ကူးခြင်းရှိသည်။

(၁) ၁၇-၁၁-၂၀၂၅ ရက်နေ့ ရှမ်း(ခ)ပီမောဝ်တိုင်းခေါ် နှစ်သစ်ကူးပွဲနေ့ဖြစ်ခဲ့သည်။

(၂) ၁၇-၁၂-၂၀၂၅ ရက်နေ့သည် ကရင်နှင့်အာခါ ခါးထောင်းဖား နှစ်သစ်ကူးပွဲတော် ဖြစ်သည်။

(၃) ၁၇-၁-၂၀၂၆ ရက်နေ့သည် လားဟူလူမျိုး ဟော်ကြားဝေ တပို့တွဲလဆန်း(၁) ရက်နေ့ နှစ်သစ်ကူးနေ့ဖြစ်သည်။

(၄) ၁၇-၂-၂၀၂၆ ရက်နေ့သည် တရုတ်လူမျိုးနွယ်စု၏ တပေါင်းလဆန်း(၁)ရက်နေ့ နှစ်သစ်ကူးနေ့ ဖြစ်ပါသည်။

ဌာနေတိုင်းရင်းသားများအားလုံးသည် မိမိတို့အမြင် ယုံကြည်ချက်တို့ဖြင့် ပြုလုပ် ကျင်းပကြသော နှစ်သစ်ကူးယဉ်ကျေးမှုသည် မှန်ကန်ကြပါကြောင်း၊ ကမ္ဘာ့အမွေအနှစ်ထိန်း ယူနက်စကိုကလည်း မှတ်တမ်းတင်ထားလေသည်။ ရှေးကာလကနဦးတွင် မိမိလူမျိုးဝတ်စုံ သည် ရောင်းရန်မရှိခဲ့ပေ။ သို့သော် ယနေ့ခေတ်ကာလတွင် ရိုးရာအထည်ဆိုင်များသည် ဈေးကွက်စီးပွားရေးစနစ်သို့ တက်လှမ်းနိုင်ခဲ့ပြီ။ လူမျိုးစုတို့၏ဝတ်စုံသည် လူမျိုးကိုယ်စားပြု ဝတ်စုံသာမက နှစ်သက်ရာဝယ်ယူနိုင်သော အနေအထား ဖြစ်နေသည်။ မတူညီကွဲပြားမှု

များမခွဲခြားတော့ဘဲ နှစ်သက်ရာဝယ်ယူနိုင်သော ဈေးကွက်စီးပွားရေးစနစ်နှင့်အပြိုင် ငြိမ်းချမ်းသော လူနေမှုစနစ် ဖြစ်ထွန်းသက်သေထူနေကြလေသည်။

ရှမ်းပြည်နယ်အရှေ့ပိုင်း ငြိမ်းချမ်းသောဌာနေ၏ ဖြစ်တည်မှု

ရှမ်းပြည်နယ်အရှေ့ပိုင်း၊ ကျိုင်းတုံ၊ တာချီလိတ်မြို့နှင့် မိုင်းဖြတ်မြို့တို့၏ မြို့ပြနှင့် ကျေးလက်တောင်တန်းမြေပြန့်များတွင် နေထိုင်ကြသောဌာနေတိုင်းရင်းသားများဖြစ်သော လူများစု ရှမ်း၊ အာခါ၊ လားဟူ၊ ဝ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများသည် ဘာသာ၊ လူမျိုးမခွဲခြား၍ အိမ်ထောင်ပြုခြင်းဖြင့် မိမိဒေသကို သာယာငြိမ်းချမ်းစေနိုင်ခဲ့သည်။

၂၀၂၁–၂၀၂၅ ခုနှစ် ကာလသည်ပင် ရှမ်းပြည်အရှေ့ပိုင်းဒေသနယ်မြေများသည် ခက်ခဲသော်လည်း အကြမ်းဖက်မှုနည်းပါးခဲ့သည်။ ၂၀၂၂ ခုနှစ် ထိုင်း–မြန်မာနယ်စပ်လျှပ်စစ်မီး ပြဿနာရှိခဲ့သော်လည်း ဒေသအာဏာပိုင်ခေါင်းဆောင်တို့၏ အမြော်အမြင်ကြီးမားမှု၊ ပံ့ပိုး ဝန်ဆောင်ပေးမှုများက အခက်အခဲတို့အား အချိန်တိုအတွင်း ဖြေရှင်းနိုင်ခဲ့သည်။

သို့ဖြစ်၍ စာရေးသူနေထိုင်သော တာချီလိတ်မြို့ကြီးသည် နိုင်ငံတော်အဆင့်၊ ပြည်နယ်အဆင့် ဂုဏ်ထူးဆောင်ဘွဲ့ရ၊ တံဆိပ်ရဗုဒ္ဓသာသနာ ဆရာတော်ကြီးများ၊ စီးပွားရေး လုပ်ငန်းရှင်များ၊ အကျိုးဆောင်များစုစည်းရာမြို့ဖြစ်နေသည်။ ထူးခြားချက်လည်းရှိသေးသည်။ ကိုဗစ်ကာလနောက်ပိုင်း တာချီလိတ်ကျိုက်ထီးရိုးတောင်တက်လမ်းလည်း ပေါ်ထွက်ခဲ့သည်။ တာချီလိတ်ရွှေတိဂုံစေတီလည်း ရှိသည်။ ထို့အပြင် ခေတ်မီအဆောင်အယောင်နှင့် ကိုးမြို့ ရှင်နတ်နန်းလည်းထင်ရှားလေသည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ ၂၈ ရက်နေ့ မှ ၂၀၂၆ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၁၁ ရက်၊ ၂၅ ရက်နေ့ များတွင် ကျင်းပခဲ့သည့် ပါတီစုံဒီမိုကရေစီ အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲသည် ရာနှုန်းပြည့် အောင်မြင်စွာမဲပေးနိုင်၍ ငြိမ်းချမ်းစွာပြီးစီးခဲ့လေပြီ။

ရှမ်းပြည်နယ်အရှေ့ပိုင်းဒေသ မြို့ရွာများတွင် ခေတ်အဆက်ဆက် အုပ်ချုပ်ခဲ့ကြသည့် အစိုးရ၏ဒေသအာဏာပိုင်တို့နှင့်လက်တွဲ၍ ပူးပေါင်းရပ်တည်ခဲ့ကြသည့် ဗုဒ္ဓဘာခေါင်းဆောင်များ၊ ခရစ်ယာန်သာသနာခေါင်းဆောင်များ၊ အစ္စလမ်ခေါင်းဆောင်များ၊ ဟိန္ဒူဘာသာ ခေါင်းဆောင်များ၊ ရိုးရာနတ်ကိုးကွယ်သူတို့၏ ကြပ်မတ်ထိန်းသမ်းကြသူများ၊ တရုတ် ဘုံကျောင်းခေါင်းဆောင်များ၊ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးဆိုင်ရာခေါင်းဆောင်များ၊ တစ်ခုတည်းသော စာရေးသူတို့၏အာခါအမျိုးသား ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးပါတီခေါင်းဆောင်များနှင့် အခြားနိုင်ငံရေး ပါတီတို့၏ခေါင်းဆောင်များ၊ နယ်မြေဒေသလူထုဌာနေခေါင်းဆောင်များ အားလုံးတို့အား ငြိမ်းချမ်းသာယာသောဒေသအဖြစ် ပို့ဆောင်ပေးနိုင်သည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းများအဖြစ် ထာဝရ တည်တံ့နိုင်ပါစေကြောင်း ဂုဏ်ယူတင်ပြလိုက်ရပါသည်။

ဝင်အားလယ်–ခာတု

ကိုးကား

- ကျိုင်းတုံစစ်တမ်း–မောင်မောင်စိုးရေးသည်
- ၃၁.၈.၂၀၁၆ ရက်နေ့နိုင်ငံတော်သို့တင်သွင်းသည့် “ဝ”တိုင်းရင်းသားဖွံ့ဖြိုးရေး ပါတီစာတမ်း

b&m;ZDkif Hzuf&,f pepf ta&umif;wapwapmif;

armifbkv (t nmajr)

“ဒေသန္တရအဆင့်သို့ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်းသည်
ဒီမိုကရေစီအတွက်သာမက အစိုးရ၏ လုပ်ဆောင်နိုင်စွမ်းနှင့်
ထိရောက်မှုတို့အတွက်ပါ လိုအပ်သည်ဟု ဆိုကြသည်။”

ယခုဆောင်းပါးသည် ၁၉၉၀ ပြည့်လွန်နှစ်များနှင့် ၂၀၀၀ ပြည့်လွန်နှစ်များအစောပိုင်း ဘရာဇီးနိုင်ငံတွင် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည့် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်းနှင့် ဗဟိုသို့ ပြန်လည်စုစည်းခြင်း ဆိုင်ရာ ဆန့်ကျင်ဘက် အရှိန်အဟုန်များကို ဆွေးနွေးတင်ပြထားပါသည်။ ဖက်ဒရယ်စနစ်များရှိ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်း၏ သဘောသဘာဝနှင့်ပတ်သက်သော သီအိုရီပိုင်းဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များကို ဦးစွာဆွေးနွေးပြီးနောက် မူဝါဒရေးရာ အစုအဖွဲ့နှစ်ခုကို ဆန်းစစ်ထားပါသည်။ ၎င်းတို့မှာ (၁)နိုင်ငံတော်အဆင့်နှင့် ဒေသန္တရအဆင့် အစိုးရများအကြား ဘဏ္ဍာရေးဆက်နွှယ်မှုကို ထိန်းညှိသည့် ကိစ္စရပ်များ၊ (၂) လူမှုဝန်ဆောင်မှုများ (အခြေခံပညာရေး၊ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု၊ လူမှုကူညီကယ်ဆယ်ရေး) ပေးအပ်ရာတွင် တာဝန်ဝတ္တရားများကို ပြန်လည်သတ်မှတ်သည့် ကိစ္စရပ်များ ဖြစ်သည်။

ယေဘုယျအားဖြင့် ပညာရပ်ဆိုင်ရာယူဆချက်များနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်အနေဖြင့် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာဆုံးဖြတ်ချက်များနှင့် ရည်မှန်းထားသည့် ဝင်ငွေလွှဲပြောင်းပေးမှု အစီအစဉ်များတွင် ဗဟိုသို့ ပြန်လည်စုစည်းမှုအချို့ရှိခဲ့သော်လည်း ဗဟိုသို့ ပြန်လည်စုစည်းရေး ဦးတည်ချက်သက်သက်သာ ရှိနေသည်ဟု တစ်ထပ်တည်း မပြောနိုင်ကြောင်း ယခုဆောင်းပါးတွင် ထောက်ပြထားပါသည်။ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်းနှင့် ဗဟိုသို့ ပြန်လည်စုစည်းခြင်း လမ်းကြောင်းနှစ်ခုစလုံးသည် မတူညီသော တွန်းအားများ၊ မတူညီသော ရည်ရွယ်ချက်များနှင့် ရလဒ်များ ဒွန်တွဲတည်ရှိနေခြင်း ဖြစ်သည်။

ဆယ်စုနှစ်တစ်ခုကြာ ခိုင်ခိုင်မာမာ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခဲ့ပြီးနောက် ဘရာဇီးဖက်ဒရယ်စနစ်သည် ဗဟိုသို့ ပြန်လည်စုစည်းခြင်းဖြစ်စဉ်သို့ ကူးပြောင်းနေပြီလား မေးခွန်းထုတ်မှုများ ရှိလာပါသည်။ ဘရာဇီးနိုင်ငံတွင်းနှင့် ပြည်ပရှိ ပညာရပ်ဆိုင်ရာ အသိုင်းအဝိုင်းကတော့ ထိုသို့ဖြစ်နေသည်ဟု ယူဆပုံရပါသည်။

၁၉၈၀ ပြည့်လွန်နှစ်များ ဘရာဇီးဒီမိုကရေစီအသွင်ကူးပြောင်းရေးအစီအစဉ်တွင် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်းသည် အဓိကကိစ္စရပ်တစ်ခု ဖြစ်ခဲ့သည်။ ဗဟိုချုပ်ကိုင်သည့် (၁၉၆၄–၁၉၈၄)ဆုံးဖြတ်ချက်များ၊ ဘဏ္ဍာရေးအရင်းအမြစ်များနှင့် စီမံခန့်ခွဲမှုစွမ်းရည်များကို ဗဟိုအစိုးရလက်ထဲ၌သာ စုပြုံထားခဲ့သည်။ ထိုစဉ်က ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု အလွန်ပြင်းထန်သော ဖက်ဒရယ်စနစ် (Centralized Federalism)ဖြစ်ခဲ့ပြီး တစ်ပြည်ထောင်စနစ် (Unitary State) နှင့်ပင် မခြားနားတော့ပါ ။

ဒေသန္တရအဆင့်သို့ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်းသည် ဒီမိုကရေစီအတွက်သာမက အစိုးရ၏ လုပ်ဆောင်နိုင်စွမ်းနှင့် ထိရောက်မှုတို့အတွက်ပါ လိုအပ်သည်ဟု ဆိုကြသည်။ ၎င်းသည် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရာတွင် ပြည်သူ့အသံပါဝင်လာစေပြီး အစိုးရ၏ လုပ်ဆောင်ချက်များကို ပြည်သူက စောင့်ကြည့်နိုင်စေခြင်းဖြင့် ရုံးလုပ်ငန်းကြန့်ကြာမှု၊ အကျင့်ပျက်ခြစားမှုနှင့် တာဝန်ရှိသူတို့၏ ကိုယ်ကျိုးစီးပွားနွယ်ယှက်မှုများကို လျှော့ချနိုင်မည်ဟု ယူဆခဲ့ကြသည်။ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်းသည် ချောမွေ့သော ဖြစ်စဉ်တစ်ခုမဟုတ်ခဲ့ပါ။ ဆန့်ကျင်ဘက်အနေဖြင့် ဘရာဇီး၏ ဒီမိုကရေစီ အတွေ့အကြုံသစ်တွင် အားကောင်းသော ဗဟိုသို့ပြန်လည်စုစည်းမှု လမ်းကြောင်းများလည်း အလုပ်ဖြစ်ခဲ့သည်လည်းရှိသည်။

ယခုဆောင်းပါးသည် ဘဏ္ဍာရေးဆက်နွယ်မှုများနှင့် လူမှုဝန်ဆောင်မှုဆိုင်ရာ တာဝန်ဝတ္တရားများကို ဆန်းစစ်ခြင်းဖြင့် အဆိုပါဆန့်ကျင်ဘက်အားပြိုင်မှုများကို ဆွေးနွေးထားပါသည်။ ဗဟိုသို့ ပြန်လည်စုစည်းခြင်းမှာ သီးသန့်ဖြစ်နေသည်ဟု မဆိုလိုဘဲ ဖြစ်စဉ်နှစ်ခုစလုံးသည် မတူညီသော တွန်းအားများအောက်တွင် ဒွန်တွဲဖြစ်ပေါ်နေခြင်းသာ ဖြစ်သည်။

ဖက်ဒရယ်စနစ်နှင့် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်း (Federalism and Decentralization)

ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်းဆိုသည်မှာ အစိုးရ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် တာဝန်ဝတ္တရားများကို ဗဟိုအစိုးရထံမှ ကြားခံပြည်နယ်အစိုးရများ၊ ဒေသန္တရအစိုးရများ သို့မဟုတ် တစ်ဝက်တပျက်လွတ်လပ်သောအဖွဲ့အစည်းများ/ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍများသို့ လွှဲပြောင်းပေးခြင်း"ကို ဆိုလိုသည်။ သို့သော် "ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်း" ဟူသော ဝေါဟာရသည် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက် ကျယ်ပြန့်လွန်းသည်။ ၎င်းကို မူဝါဒရေးရာ ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်နှင့် ဘဏ္ဍာရေးစွမ်းအားများကို ဒေသန္တရအာဏာပိုင်များထံ လွှဲပြောင်းပေးခြင်း၊ ဗဟိုက ချမှတ်ထားသော မူဝါဒနှင့်အစီအစဉ်များကို အကောင်အထည်ဖော်ရန်နှင့် စီမံခန့်ခွဲရန် တာဝန်များကိုသာ ဒေသန္တရသို့ လွှဲပေးသော်လည်း ရန်ပုံငွေကို ဗဟိုက ထိန်းချုပ်ထားခြင်းနှင့် အစိုးရ၏ တာဝန်ဝတ္တရားများကို ရပ်ဆိုင်းလိုက်ပြီး ပုဂ္ဂလိက သို့မဟုတ် အစိုးရမဟုတ်သော ကဏ္ဍများသို့ လွှဲပြောင်းပေးခြင်းဟူ၍ ပုံစံအမျိုးမျိုးအတွက် အသုံးပြုလေ့ရှိသည် ။

အဆိုပါပုံစံတစ်ခုချင်းစီသည် အစိုးရအဆင့်ဆင့်ကြား ဆက်ဆံရေးအပေါ် မတူညီသော သက်ရောက်မှုများရှိစေသည်။ ထို့ပြင် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်းသည် ဗဟိုအစိုးရ၏ အခန်းကဏ္ဍ လုံးဝမှေးမှိန်သွားခြင်းကို မဆိုလိုပါ ။ ဗဟိုအစိုးရအနေဖြင့် စံချိန်စံညွှန်းသတ်မှတ်ခြင်း၊ ထိန်းညှိခြင်းနှင့် ပြန်လည်ခွဲဝေခြင်းဆိုင်ရာ အခန်းကဏ္ဍသစ်များကို ပြောင်းလဲယူဆလာခြင်းလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။

ဖက်ဒရယ်စနစ်နှင့် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်းတို့၏ ဆက်စပ်မှုမှာလည်း ရှုပ်ထွေးလှသည်။ အမေရိကန်နိုင်ငံရေး သိပ္ပံပညာရှင် ဝီလျံရိုင်ကာ (William Riker) က ဖက်ဒရယ်စနစ်တည်ဆောက်ခြင်းကို နိုင်ငံရေးအရ ဗဟိုသို့စုစည်းမှု ဖြစ်စဉ်တစ်ခုအဖြစ်ရှုမြင်ပြီး အခြား နိုင်ငံရေးသိပ္ပံပညာရှင်တစ်ဦးဖြစ်သူ ဒန်နီရယ်အယ်လာဇာ(Daniel Elazar)ကမူ ဖက်ဒရယ်စနစ်သည် ဗဟိုမှအာဏာခွဲဝေပေးခြင်း မဟုတ်ဘဲ အခွင့်အာဏာများကို ဗဟိုချက်မများစွာတွင် ပြန့်ကျဲနေစေခြင်း (Non–centralization) ဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။

လက်ရှိ ခေတ်သစ်ဖက်ဒရယ်စနစ်များကို ပုံစံနှစ်မျိုးဖြင့် ခွဲခြားနိုင်သည်။ ယင်းတို့မှာ (၁)ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုရှိသော ဖက်ဒရယ်စနစ်(Centralized Federalism)– ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရအစိုးရများသည် ဗဟိုအစိုးရ၏ အုပ်ချုပ်ရေးအေးဂျင့်များသဖွယ်ဖြစ်သွားပြီး ဗဟိုက ဆုံးဖြတ်ချက်နှင့် ဘဏ္ဍာရေးကို အဓိကထိန်းချုပ်ထားခြင်း၊ (၂)ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သော ဖက်ဒရယ်စနစ် (Cooperative Federalism)– အစိုးရအဆင့်ဆင့်ကြား ပူးတွဲလုပ်ဆောင်သော်လည်း ဒေသန္တရအဆင့်များတွင် ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ခွင့်နှင့် ဘဏ္ဍာရေးအရင်းအမြစ် ရှာဖွေနိုင်စွမ်းရှိနေခြင်းတို့ဖြစ်သည်။

ဒီမိုကရေစီ ဘရာဇီးနိုင်ငံ၏ ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ် (Fiscal Federalism)

၁၉၈၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသစ်သည် ဘရာဇီးလူထု၏ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျှော့ချလိုသောဆန္ဒကို စည်းမျဉ်းများအဖြစ် ပြောင်းလဲပေးခဲ့သည်။ ပြည်နယ်နှင့် မြို့နယ် (Municipalities)များကို ဗဟိုအစိုးရနှင့် တန်းတူဥပဒေကြောင်းအရ အဆင့်အတန်းရှိသော "ဖက်ဒရယ်အဖွဲ့ဝင်များ" (Entes Federativos)အဖြစ် အသိအမှတ်ပြုခဲ့သည်။

၁၉၈၈ နောက်ပိုင်းတွင် အခွန်ဘဏ္ဍာခွဲဝေမှုသည် ပြည်နယ်နှင့် အထူးသဖြင့် မြို့နယ်များအတွက် ပိုမိုအကျိုးရှိလာစေရန် ပြောင်းလဲခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း ၁၉၉၀ ပြည့်လွန်နှစ်များအတွင်း ဗဟိုအစိုးရသည် လူမှုရေးဆိုင်ရာ အစီအစဉ်များကို ရန်ပုံငွေထောက်ပံ့ရန်အတွက် "လူမှုရေးဆိုင်ရာ ထည့်ဝင်ကြေးများ" (Social Contributions) ဟူသော အခွန်မဟုတ်သော ဘဏ္ဍာငွေရှာဖွေနည်းကို တိုးမြှင့်သုံးစွဲလာခဲ့သည်။ ၎င်းသည် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်းကြောင့် ဆုံးရှုံးသွားသောဘဏ္ဍာငွေကို ဗဟိုအစိုးရက ပြန်လည်ဖြည့်တင်းရန် ကြိုးပမ်းမှုတစ်ခုဖြစ်သည်။

ဒေသန္တရအစိုးရများ၏ ဘဏ္ဍာရေးကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်ကို ကန့်သတ်သည့် လမ်းကြောင်း နှစ်ခု ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်။ ယင်းတို့မှာ (၁)ငွေကြေးဖောင်းပွမှုထိန်းချုပ်ရေးနှင့် စီးပွားရေး တည်ငြိမ်ရေး (ဥပမာ– Real Plan)အတွက် ဗဟိုအစိုးရက ဆောင်ရွက်ရမှုများ (၂) လူမှုရေး အစီအစဉ်များအတွက် ရန်ပုံငွေသေချာစေရန် ကြိုးပမ်းမှုများဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် ပြည်နယ် အစိုးရများ၏ ကြွေးမြီကိစ္စများကို ဗဟိုနှင့်ညှိနှိုင်းဖြေရှင်းရခြင်းသည် ပြည်နယ်များ၏ ဘဏ္ဍာရေး လွတ်လပ်မှုကို အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ ထိန်းချုပ်ခံရစေသည့်အကြောင်းရင်းတစ်ခု ဖြစ်လာခဲ့သည်။

ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာတင်းကျပ်မှုနှင့် လွတ်လပ်ခွင့်ကန့်သတ်ချက်များ

ပြည်နယ်နှင့် မြို့နယ်အစိုးရများသည် စီးပွားရေးတည်ငြိမ်အောင် ကြိုးပမ်းနေသည့် ဗဟိုအစိုးရ၏ အားထုတ်မှုများအပေါ် "အခလွတ်စီးနင်းသူများ" (Free–riders)သဖွယ် ပြုမူတတ်ကြသည်ဟူသော ယုံကြည်ချက်ကြောင့် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချထားသော ဖက်ဒရယ် စနစ်နှင့် ဘဏ္ဍာရေး ခြိုးခြံချွေတာမှုတို့မှာ အတူတကွ သွား၍မရနိုင်ဟု လူအများက ယူဆလာကြသည်။ ထို့ကြောင့် ဒေသန္တရအစိုးရများ၏ အသုံးစရိတ်သတ်မှတ်ခြင်းနှင့် ဘဏ္ဍာငွေ ခွဲဝေခြင်းဆိုင်ရာ ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်ကို တစ်နည်းနည်းဖြင့် ထိန်းချုပ်ရမည်ဟူသော အယူ အဆသည် ဘရာဇီးအထက်တန်းလွှာများအကြား နေရာရလာခဲ့သည်။ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျှော့ချခြင်း၏ ကောင်းကွက်များကို လက်ခံခဲ့ကြသည့် ယခင်သဘောတူညီချက်များသည် ငွေကြေးတည်ငြိမ်ရေးနှင့် စီးပွားရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ ဖိအားများအောက်တွင် တဖြည်းဖြည်း မှေးမှိန်သွားခဲ့သည်။

၁၉၉၄–၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်၊ ဖာနန်ဒိုဟင်းနရစ်ကာဒိုဆို (Fernando Henrique Cardoso) အစိုးရလက်ထက်တွင် ပြည်နယ်ကြွေးမြီများ ပြန်လည်ညှိနှိုင်းမှု အခြေအနေမှာ သိသိသာသာ ပြောင်းလဲသွားသည်။ ဗဟိုအစိုးရသည် ပြည်နယ်များ၏ ဘဏ္ဍာရေးစာရင်းများကို ပြုပြင်ရန် အတွက် တင်းကျပ်သော စည်းကမ်းချက်များကို ချမှတ်ခဲ့သည်။ ၎င်းတို့တွင် ကြွေးမြီစုစုပေါင်း၊

အခွန်ရရှိမှု၊ ဝန်ထမ်းလစာစရိတ်နှင့် ပြည်သူပိုင်လုပ်ငန်းများကို ပုဂ္ဂလိကပိုင်ပြုလုပ်ရေး စသည့် "ပန်းတိုင်များ"ပါဝင်သည်။ ယင်းဖြစ်စဉ်၏ အရေးပါသောရလဒ်တစ်ခုမှာ ပြည်နယ်အစိုးရများသည် ၎င်းတို့ပိုင်ဆိုင်သည့်ဘဏ်များကို ထိန်းချုပ်ခွင့် ဆုံးရှုံးသွားခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုဘဏ်များကို ဗဟိုအစိုးရလက်အောက်သို့ လွှဲပြောင်းပေးခဲ့ရပြီးနောက် ပုဂ္ဂလိကပိုင်ပြုလုပ်ခြင်း သို့မဟုတ် ဖျက်သိမ်းခြင်းများ ပြုလုပ်ခဲ့သဖြင့် ပြည်နယ်အစိုးရလက်ထဲတွင် ဘဏ်အနည်းငယ်သာ ကျန်ရှိတော့သည်။

ပြည်နယ်ကြွေးမြီများ ညှိနှိုင်းပြီးနောက် ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဘဏ္ဍာရေးတာဝန်ခံမှု ဥပဒေ (Fiscal Responsibility Law – LRF)ကို လွှတ်တော်က အတည်ပြုခဲ့သည်။ အဆိုပါ ဥပဒေသည် ဖက်ဒရယ်စနစ်အတွင်းရှိ အစိုးရအဆင့်ဆင့်၏ ဘဏ္ဍာရေးအမူအကျင့်ကို ဗဟိုမှ ထိန်းချုပ်ရန်နှင့် ဒေသန္တရအဆင့်တွင် စည်းကမ်းမဲ့သုံးစွဲမှုများကို တားဆီးရန် ထုတ်ပြန်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ၎င်းသည် အစိုးရအဆင့်တိုင်းတွင် ဘဏ္ဍာရေးစည်းကမ်းရှိစေရန် ရည်ရွယ်သော်လည်း ပြည်နယ်နှင့် မြို့နယ်များ၏ ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ခွင့်အပေါ် တင်းကျပ်သော ကန့်သတ်ချက်များ ဖြစ်လာခဲ့သည်။ နိုင်ငံတကာအတွေ့အကြုံအရ ပြည်နယ်များက ၎င်းတို့ဘာသာ ဘဏ္ဍာရေးစည်းကမ်းများ ထုတ်ပြန်စေသည့် အခြားနည်းလမ်းများရှိသော်လည်း ဘရာဇီးနိုင်ငံသည် ဗဟိုကချမှတ်သော နည်းလမ်းကိုသာ ရွေးချယ်ခဲ့သည်။

ဒုတိယနည်းလမ်းမှာ လူမှုရေးအစီအစဉ်များအတွက် ရန်ပုံငွေများ ပုံမှန်ရရှိစေရန်နှင့် စနစ်တကျသုံးစွဲစေရန် အစိုးရအဆင့်ဆင့်၏ အခွန်ဘဏ္ဍာငွေများထဲမှ ရာခိုင်နှုန်းအချို့ကို သီးသန့် ဖယ်ထားစေခြင်းဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဗဟိုအခွန်၏ ၁၈ ရာခိုင်နှုန်းနှင့် ပြည်နယ်/မြို့နယ်အခွန်၏ ၂၅ ရာခိုင်နှုန်းကို ပညာရေးအတွက် သုံးစွဲရန်နှင့် ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်တွင် အစိုးရအဆင့်တိုင်း၏ အသားတင်အခွန် ၁၂ ရာခိုင်နှုန်းကို ကျန်းမာရေးအတွက် သုံးစွဲရန် သတ်မှတ်ခဲ့သည်။ ယင်းသို့ သီးသန့် သတ်မှတ်ပေးထားသော ရန်ပုံငွေများသည် လူမှုဝန်ဆောင်မှုများ ပေးအပ်ရာတွင် အစိုးရအဆင့်ဆင့်အကြား ဆက်ဆံရေးကို ခိုင်မြဲစေသည့် ကွင်းဆက်များ ဖြစ်လာခဲ့သည်။

ဖက်ဒရယ်စနစ်သစ်အတွင်းရှိ လူမှုရေးမူဝါဒများ

ဘရာဇီး၏ လူမှုရေးကဏ္ဍတွင် တာဝန်ဝတ္တရားများ ပြန်လည်သတ်မှတ်ခြင်းသည် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုပြင်းထန်သောစနစ်မှသည် "ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သောဖက်ဒရယ်စနစ်" (Cooperative Federalism)သို့ ကူးပြောင်းသည့် ဖြစ်စဉ်တစ်ခုဖြစ်သည်။ ဒီမိုကရေစီလှုပ်ရှားသူများအတွက်မူ "ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်း"သည် "ဒီမိုကရေစီဖော်ဆောင်ခြင်း"နှင့် အဓိပ္ပာယ်တူပေသည်။ အခြေခံလူမှုဝန်ဆောင်မှုများအတွက် မြို့နယ်အစိုးရများ(Municipalities) က တတ်နိုင်သမျှ တာဝန်ယူသင့်သည်ဟု ၎င်းတို့က ယူဆခဲ့ကြသည်။

၁၉၈၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် ကျန်းမာရေး၊ လူမှုကူညီရေး၊ ပညာရေး၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ အိမ်ရာနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး စသည့် ကဏ္ဍများတွင် ဗဟို၊ ပြည်နယ်နှင့် မြို့နယ်တို့အကြား တာဝန်များကို ခွဲဝေပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန် ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။ အထူးသဖြင့် ညီညွတ်သော ကျန်းမာရေးစနစ်(SUS)သည် အစိုးရအဆင့်ဆင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု၏

ပြယုဂ်တစ်ခု ဖြစ်လာခဲ့သည်။

၁၉၉၀ ပြည့်လွန်နှစ်များအတွင်း လူမှုရေးမူဝါဒများတွင် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်းသည် ရေရှည်ဖြစ်စဉ်တစ်ခု ဖြစ်ခဲ့သည်။ ၎င်း၏ အောင်မြင်မှုမှာ ဗဟိုအစိုးရက ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်နှင့် အရင်းအမြစ်များကို စွန့်လွှတ်လိုစိတ်ရှိမှု၊ မြို့နယ်များက တာဝန်ယူချင်လာအောင် မက်လုံးပေးနိုင်မှုနှင့် မြို့နယ်များ၏ စီမံခန့်ခွဲမှု စွမ်းရည်တို့အပေါ်မူတည်နေသည်။

သို့သော် ၁၉၉၄ ခုနှစ် မတိုင်မီအထိ စီးပွားရေးမတည်ငြိမ်မှုနှင့် ငွေကြေးဖောင်းပွမှုများကြောင့် ယင်းဖြစ်စဉ်မှာ နှောင့်နှေးခဲ့ရသည်။ ငွေကြေးဖောင်းပွမှုမြင့်မားနေချိန်တွင် ဗဟိုအစိုးရသည် ဒေသန္တရသို့ လွှဲပြောင်းပေးရမည့် ရန်ပုံငွေများကို အချိန်ဆွဲထားခြင်းဖြင့် အကျိုးအမြတ်ရယူခဲ့သည်။ ထိုသို့ ရန်ပုံငွေရရှိမှုမသေချာခြင်းကြောင့် မြို့နယ်အစိုးရများသည် တာဝန်သစ်များယူရန် ဝန်လေးခဲ့ကြသည်။ နောက်ပိုင်းတွင်မှ ဗဟိုအစိုးရသည် မြို့နယ်များက တာဝန်ယူလာစေရန် သင့်လျော်သော အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ ယန္တရားများကို တည်ဆောက်နိုင်ခဲ့သည်။

“ဒီမိုကရေစီစနစ်သည် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချရေးဆိုင်ရာ စိတ်ကူးစိတ်သန်းများကို တွန်းအားပေးခဲ့သည်”

အခြားတစ်ဖက်တွင် ၁၉၉၀ ပြည့်လွန်နှစ်များအကုန်တွင် "ငွေသားတိုက်ရိုက် လွှဲပြောင်းပေးသည့်အစီအစဉ်များ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်။ အဆိုပါအစီအစဉ်များသည် ကနဦးတွင် ဒေသန္တရအစိုးရများ၏ အစပျိုးမှုဖြင့် စတင်ခဲ့သော်လည်း ၁၉၉၈ ခုနှစ်နောက်ပိုင်းတွင် ကာဒိုဆို (Fernando Henrique Cardoso)အစိုးရက အစီအစဉ်ခြောက်ခုကို ဖန်တီးကာ ဗဟိုအစိုးရက တိုက်ရိုက်စီမံခန့်ခွဲသည့်စနစ်သို့ ပြောင်းလဲခဲ့သည်။ ဗဟိုအစိုးရ၏ အကြောင်းပြချက်မှာ ဒေသန္တရအဆင့်တွင် နိုင်ငံရေးအရ အလွဲသုံးစားလုပ်ခြင်းကို ရှောင်ရှားရန်နှင့် ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုကို ပိုမိုထိရောက်စွာ ဖြေရှင်းရန်ဖြစ်သည်။ လက်ရှိ လူလာဒါဆေးလ်ဗား (Lula da Silva) အစိုးရသည်လည်း အဆိုပါအစီအစဉ်များကို ဗဟိုအစိုးရ၏ ထိန်းချုပ်မှုအောက်တွင် တစ်စုတစ်စည်းတည်း ဖြစ်အောင်လုပ်ဆောင်ရန် ဆွေးနွေးလျက် ရှိသည်။

ကျန်းမာရေးနှင့် ပညာရေးကဲ့သို့သော ရိုးရာ

နယ်ပယ်များတွင် အစိုးရအဆင့်ဆင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုနှင့် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်းက လွှမ်းမိုးထားသော်လည်း ဆင်းရဲမွဲတေမှု လျှော့ချရေးဆိုင်ရာ မူဝါဒအသစ်များတွင်မူ ဗဟိုက ဆုံးဖြတ်ချက်ချသည့်စနစ် ပြန်လည်ဝင်ရောက်လာသည်ကို တွေ့ရသည်။

ယနေ့ခေတ် ဘရာဇီးဖက်ဒရယ်စနစ်သည် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျော့ကျသွားပြီဖြစ်သည်။ ဒီမိုကရေစီစနစ်သည် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချရေးဆိုင်ရာ စိတ်ကူးစိတ်သန်းများကို တွန်းအား ပေးခဲ့သည်။ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်းကို ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံတည်ဆောက်ရေး၏ အစိတ်အပိုင်း တစ်ခုအဖြစ် မှတ်ယူခဲ့ကြသည်။

၁၉၈၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ထုတ်ပြန်ပြီးနောက် ၁၇ နှစ်တာကာလအတွင်း ကျန်းမာရေး၊ ပညာရေးနှင့် လူမှုကူညီရေးဆိုင်ရာ တာဝန်များကို မြို့နယ်အစိုးရများထံသို့ တဖြည်းဖြည်း လွှဲပြောင်းပေးနိုင်ခဲ့သည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် ဗဟိုအစိုးရသည် စီးပွားရေး တည်ငြိမ်မှုနှင့် ဘဏ္ဍာရေးညီညွတ်မှုရရှိရန် ကြိုးပမ်းရာတွင် ပြည်နယ်နှင့် မြို့နယ်များ၏ ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်ကို အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ ကန့်သတ်ခဲ့သည်။

သို့သော် အဆိုပါကန့်သတ်ချက်များကြောင့် ဘရာဇီးသည် ဗဟိုသို့ပြန်လည်စုစည်း သည့် လမ်းကြောင်း (Re-centralization)သို့ လုံးလုံးလျားလျား ရောက်သွားပြီဟု မဆိုနိုင်ပါ။ ဘရာဇီး၏ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သော ဖက်ဒရယ်စနစ်အတွင်း၌ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချလိုသော အင်အားစုများနှင့် ဗဟိုသို့ပြန်လည်စုစည်းလိုသော အင်အားစုများအကြား အားပြိုင်မှုမှာ အမြဲရှိနေပြီး ၎င်းသည် ကိုင်တွယ်ရသည့် ကိစ္စရပ်အပေါ် မူတည်၍ မတူညီသောရလဒ်များကို ထွက်ပေါ်စေခြင်းသာဖြစ်သည်။

အားသာချက်များ

ဒီမိုကရေစီ ခိုင်မာစေခြင်း။ အခွင့်အာဏာကို ဗဟို၌သာ စုပြုံမထားဘဲမြို့နယ် (Municipality)အဆင့်အထိ ခွဲဝေပေးခြင်းကြောင့် ပြည်သူလူထုနှင့် ပိုမိုနီးစပ်သော အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်ကို ဖော်ဆောင်နိုင်ခဲ့သည်။

လူမှုဝန်ဆောင်မှုများ ပိုမိုထိရောက်လာခြင်း။ ကျန်းမာရေးနှင့် အခြေခံပညာရေး ကဲ့သို့သော ကဏ္ဍများကို ဒေသန္တရအစိုးရများက တိုက်ရိုက်စီမံခန့်ခွဲသည့်အတွက် ဒေသ လိုအပ်ချက်နှင့်ကိုက်ညီသော ဝန်ဆောင်မှုများကို ပိုမိုမြန်ဆန်စွာ ပေးအပ်နိုင်ခဲ့သည်။

ဘဏ္ဍာရေးခွဲဝေမှုစနစ်ရှိခြင်း။ အခွန်ဘဏ္ဍာများကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ ပြည်နယ်နှင့် မြို့နယ်များသို့ တိတိကျကျ ခွဲဝေပေးခြင်းက ဒေသန္တရအစိုးရများ၏ ရပ်တည်မှုကို အားကောင်းစေသည်။

အစိုးရအဆင့်ဆင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု။ "တစ်စုတစ်စည်းတည်းသော ကျန်းမာ ရေးစောင့်ရှောက်မှုစနစ်"ကဲ့သို့သော စနစ်များသည် ဗဟို၊ ပြည်နယ်နှင့် မြို့နယ်တို့အကြား မူဝါဒနှင့် ဘဏ္ဍာရေးအရ မည်သို့ ဟန်ချက်ညီညီ ပူးပေါင်းရမည်ကို စံနမူနာပြနိုင်ခဲ့သည်။

အားနည်းချက်များ

ဘဏ္ဍာရေးစည်းကမ်းမဲ့မှု။ အချို့သော ပြည်နယ်နှင့် မြို့နယ်အစိုးရများသည် ဗဟို၏

အကူအညီကို အားကိုးပြီး အသုံးစရိတ်များကို အလွန်အမင်း သုံးစွဲခဲ့ကြသဖြင့် နိုင်ငံတော်၏ စီးပွားရေးတည်ငြိမ်မှုကို ထိခိုက်စေခဲ့သည်။

ဗဟို၏ကန့်သတ်ချက်များ။ ဘဏ္ဍာရေးတာဝန်ခံမှုဥပဒေကဲ့သို့သော ဥပဒေများသည် စည်းကမ်းရှိစေရန် ရည်ရွယ်သော်လည်း တစ်ဖက်တွင် ဒေသန္တရအစိုးရများ၏ ကိုယ်ပိုင် ဆုံးဖြတ်ခွင့်ကို ဘောင်ခတ်လိုက်သကဲ့သို့ ဖြစ်စေသည်။

မူဝါဒများထပ်နေခြင်း။ အစိုးရအဆင့်ဆင့်အကြား တာဝန်ဝတ္တရားများ ရှင်းရှင်း လင်းလင်း မရှိသည့်အခါ သို့မဟုတ် မူဝါဒများထပ်နေသည့်အခါ လုပ်ငန်းစဉ်များ ကြန့်ကြာမှု ဖြစ်စေနိုင်သည်။

နိုင်ငံရေးအလွဲသုံးစားမှု။ ဆင်းရဲမွဲတေမှုလျှော့ချရေး အစီအစဉ်များကို ဒေသန္တရ အဆင့်တွင် မဲဆွယ်စည်းရုံးရေးအတွက်အသုံးချခြင်း သို့မဟုတ် အကျင့်ပျက်ခြစားမှုများ ဖြစ်ပေါ်နိုင်သည့် စိန်ခေါ်မှုများ ရှိနေသည်။

သုံးသပ်ချက်

ဘရာဇီးနိုင်ငံ၏ ဖက်ဒရယ်စနစ်သည် "ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်း"(Decentralization) နှင့် "ဗဟိုသို့ပြန်လည်စုစည်းခြင်း" (Centralization)အကြား စဉ်ဆက်မပြတ် အားပြိုင်နေ သည့် စနစ်တစ်ခု ဖြစ်သည်။ ဘရာဇီးနိုင်ငံသည် ပညာရေးနှင့် ကျန်းမာရေးတွင် အောင်မြင်စွာ အာဏာခွဲဝေနိုင်ခဲ့သော်လည်း စီးပွားရေးတည်ငြိမ်မှုနှင့် ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုတိုက်ဖျက်ရေး တွင်မူ ဗဟိုအစိုးရက ပြန်လည်ထိန်းချုပ်ရန် ကြိုးပမ်းလေ့ရှိသည်။ ယင်းမှာ ဖက်ဒရယ်စနစ်သည် တည်ငြိမ်အေးစက်နေသောအရာမဟုတ်ဘဲ နိုင်ငံ၏အခြေအနေအရ လိုအပ်သလို ညှိနှိုင်း နေရသည့် ဖြစ်စဉ်ဖြစ်ကြောင်း ပြသနေပါသည်။ ဘရာဇီးဖက်ဒရယ်စနစ်တွင် အားနည်းချက် များ ရှိနေလင့်ကစား ပြဿနာများကို ဖက်ဒရယ်မူဘောင်အတွင်းမှသာ ဖြေရှင်းနေခြင်းမှာ ၎င်းတို့စနစ်၏ ခိုင်မာမှုကို ပြသရာရောက်ပါသည်။

ဆောင်းပါးကို နိဂုံးချုပ်ပါမည်။ ဘရာဇီး၏ အတွေ့အကြုံအရ ဖက်ဒရယ်စနစ် အောင်မြင် ရန်အတွက် အာဏာခွဲဝေပေးရုံဖြင့် မလုံလောက်ဘဲ အစိုးရအဆင့်ဆင့်အကြား "တာဝန်ခံမှု ရှိသော ဘဏ္ဍာရေးစည်းကမ်းနှင့် ညှိနှိုင်းပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သည့် ယန္တရား"တို့သည် အလွန် အရေးကြီးကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

မောင်သုတ(အညာမြေ)

ကိုးကား

- http://socialsciences.scielo.org/scielo.php?script=sci_arttext&pid= S0104–44782006000100002

zGHUwkd;wkd;wufapcsifwkdif&ifom;wdkY\'owpfcsuf

aumfZif

“ခေတ်မီနည်းစနစ်များဖြင့်
ကုန်ပစ္စည်းများကို စိုက်ပျိုး၊ ထွန်ယက်
ထုတ်လုပ်လာသော အချိန်တွင်မူ
မိသားစုစားဝတ်နေရေး
ဖူလုံသည့်အပြင် ပိုလျှံလာသဖြင့်
ဈေးကွက်တင်ပို့ရောင်းချလာကြသည်။”

ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ စီးပွားရေးကဏ္ဍကို ၁၉၇၅ ခုနှစ်ထုတ် တိုင်းရင်းသားတို့၏ တူညီသော ရိုးရာဓလေ့ထုံးစံများစာအုပ်တွင် အပိုင်း(၆) ပိုင်းခွဲ၍ တင်ပြထားသည်ကို တွေ့ရပေသည်။ ယင်းတို့မှာ (၁)လယ်ယာစိုက်ပျိုးခြင်း၊ (၂) အမဲလိုက်ခြင်းနှင့် ငါးရှာခြင်း၊ (၃)မွေးမြူရေး၊ (၄)ဓာတ်သတ္တုရှာဖွေခြင်း၊ (၅) အိမ်တွင်းမှုလုပ်ငန်း (၆)စုပေါင်းလုပ်ငန်းဟူ၍ ဖြစ်ပေသည်။ ၁၉၇၅ ခုနှစ် အခြေအနေသည် ယနေ့ကာလနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် လွန်ခဲ့သော နှစ်ငါးဆယ်ကာလကဖြစ်သဖြင့် ဆယ်စုနှစ် ငါးခုကျော်လွန်သွားပြီ ဖြစ်သည့်အတွက် အများကြီးကွာခြားကောင်း ကွာခြားသွားနိုင်သည်ဟု ထင်စရာရှိသော်လည်း တိုင်းရင်းသားဒေသများသည် များသောအားဖြင့် ဝေးလံသီခေါင်ခြင်း၊ မိရိုးဖလာစွဲ ကြီးမားကြခြင်း၊ လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး ခက်ခဲခြင်းတို့ကြောင့် အချို့လုပ်ငန်းများ ပိုမိုကြီးကျယ် ပြောင်းလဲဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာကြသော်လည်း (ဥပမာ လက်ဖက်၊ ကော်ဖီစိုက်ပျိုး ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ မြေရှားသတ္တုဝဥစိုက်ပျိုးခြင်း လုပ်ငန်းများ ပေါ်ပေါက်လာခြင်းနှင့် ကြာချည်ကဲ့သို့ အဝတ်အထည်လုပ်ငန်း၊ ဂျပ်ခုတ်လုပ်ငန်းများ တိုးတက်လာခြင်း စသည်) မိရိုးဖလာလုပ်ငန်းများ လုပ်ကိုင်ပုံများတွင် များသောအားဖြင့် သိသိသာသာ ပြောင်းလဲမှုမရှိသည်ကို တွေ့ရ ပေသည်။ အဆိုပါစာအုပ်တွင် လယ်ယာလုပ်ငန်းကို တောင်ယာစိုက်ပျိုးရေး၊ လှေကားထစ်စိုက်ပျိုးရေး၊ မြေပြန့်စိုက်ပျိုးရေးနှင့် ဥယျာဉ်ခြံမြေ စိုက်ပျိုးရေးဟူ၍ လေးမျိုးခွဲထားသည်ကို တွေ့ရသည်။

ကချင်၊ ကယား၊ ကရင်၊ ချင်း၊ မွန်၊ ရခိုင်၊ ရှမ်းတိုင်းရင်းသားတို့၏ စီးပွားရေးသည် ထိုအချိန်က မိမိတို့ ဝမ်းစာဖူလုံမှုအတွက်သာ စိုက်ပျိုးကြခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှု လုပ်ငန်းအားလုံးကို ရိုးရာနည်းဖြင့်သာ လုပ်ကိုင်ကြလျက် လုပ်ငန်းတိုင်းမှ ရရှိသော သီးနှံနှင့် ကုန်ပစ္စည်းများကို ဈေးကွက်သို့ စီးပွားဖြစ်ရောင်းချရန် ရည်ရွယ်ခြင်းမရှိဘဲ မိသားစုစားဝတ်နေရေး ဖူလုံမှုအတွက်သာ အဓိကထားကြခြင်းဖြစ်သည်။ နောင်သော် ခေတ်မီနည်းစနစ်များဖြင့် ကုန်ပစ္စည်းများကို စိုက်ပျိုး၊ ထွန်ယက် ထုတ်လုပ်လာသော အချိန်တွင်မှ မိသားစုစားဝတ်နေရေးဖူလုံသည့်အပြင် ပိုလျှံလာသဖြင့် ဈေးကွက်တင်ပို့ရောင်းချလာကြသည်။ ဤသို့ဖြင့် ဈေးကွက်စီးပွားရေး ဖြစ်လာကာ တိုးသထက် တိုးအောင် စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်ကြရင်း ပို၍ပို၍ ကြီးကျယ်လာအောင် တွေးတောကြံဆလုပ်ကိုင်မှုများ ရှိလာကြလေသည်။

ကချင်၊ ကယား၊ ကရင်၊ ချင်း၊ ရှမ်းတိုင်းရင်းသားတို့၏ နေထိုင်ရာဒေသတွင် များသောအားဖြင့် တောင်ပေါ်ဒေသများသာ ဖြစ်ကြသဖြင့် မိုးများစွာ ရရှိသည့်အတွက် ဆန်စပါး၊ ပြောင်း၊ ပဲနှင့် အေးမြသော ရာသီဥတုကို ကြိုက်နှစ်သက်သည့် သီးနှံများကိုသာ ဦးစားပေး စိုက်ပျိုးကြလေ့ရှိသည်။ တိုင်းရင်းသားများသည် အများအားဖြင့် တောင်ယာလုပ်ငန်းကိုသာ လုပ်ကိုင်ကြပြီး တောင်ယာလုပ်ငန်းမှာ တိုင်းရင်းသားတို့၏ ဝမ်းရေးအတွက် အဓိကကျသော ရှေးသမားရိုးကျ စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းတစ်ရပ်ပင် ဖြစ်သည်။ တောင်ပေါ်ဒေသနေထိုင်သူတို့၏ စိုက်ပျိုးရန်မြေမှာ တောင်စောင်းများသာ ဖြစ်သဖြင့် ထိုတောင်စောင်းများတွင်သာ စိုက်ပျိုးရန် မြေကို ခုတ်ထွင်ရှင်းလင်း၊ မီးရှို့၊ စူးထိုး၊ မျိုးစေ့ချ စသည့် မိရိုးဖလာအတိုင်း စိုက်ပျိုးမှုသာ အဓိက ဖြစ်သည်။

ကချင်တိုင်းရင်းသားတို့၏ တောင်ယာစိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းမှာ ရာသီလိုက်၍ တောင်

စောင်းများတွင် စိုက်ပျိုးကြခြင်းဖြစ်သည်။ မိရိုးဖလာအားဖြင့် တောင်ယာစိုက်ပျိုးရန်အတွက် နှစ်စဉ်နှစ်တိုင်း မိုးဦးမကျမီ ဆောင်းကုန်ခါနီး တပို့တွဲလနှင့် တပေါင်းလတွင် မြေကိုခုတ်ထွင် ရှင်းလင်းပြီး အမှိုက်များကို တစ်လခန့် အခြောက်ခံထား၍ မီးရှို့သည်။ မီးရှို့ထားသော တောင်ယာကွက်များကို ထပ်မံရှင်းလင်းပြီး ကဆုန်လ ပထမပတ်နှင့် ဒုတိယပတ်အကြား မိုးတစ်ပြိုက် နှစ်ပြိုက်ရွာသည်နှင့် စပါးကို စတင်စိုက်ပျိုးသည်။ သီးညှပ်ပင် (သခွား၊ ငရုတ်၊ ခရမ်း၊ ကျောက်ဖရုံ၊ မုန်ညင်း စသည်)များအတွက် နေရာထားသည်။ စပါးကို တစ်ထွာ ကျော်ကျော်ခွာကာ စူးထိုးနည်းဖြင့် စိုက်ပျိုးသည်။ သခွား၊ ငရုတ်၊ ခရမ်းတို့မှာ ဝါခေါင်လတွင် စတင်စားသုံးနိုင်ပြီ ဖြစ်သည်။ တန်ဆောင်မုန်းလကုန် နတ်တော်လဆန်းတွင် တောင်ယာ လုပ်ငန်း ပြီးစီးလေသည်။

ကယားတိုင်းရင်းသားများသည်လည်း ကချင်အမျိုးသားများနည်းတူ တောင်ယာ လုပ်ငန်းကို ရာသီဥတု၊ စိုက်ပျိုးရေရရှိမှုပေါ်မူတည်၍ လုပ်ကိုင်ကြသည်။ တောင်ယာကွက်ကို သစ်ကိုင်းများ၊ ဝါးများနှင့် ကာရံကာ နယ်နိမိတ်သတ်မှတ်၍ တောင်ယာခုတ်ထွင်ခြင်း၊ မီးရှို့ခြင်း၊ စူးထိုး ပျိုးကြဲခြင်း၊ ကောက်ရိတ်သိမ်းခြင်းတို့ ပြုလုပ်ကြသည်။ တပေါင်းလတွင် စတင်ခုတ်ထွင်ပြီး တန်ခူးလတွင် မီးတားများဖြင့် မီးရှို့သည်။ ကဆုန်လတွင် ပျိုးကြဲသည်။ နတ်တော်လတွင် တောင်ယာလုပ်ငန်း ပြီးစီးသည်။ စပါးအပြင် ဂျုံဖြူ၊ ပြောင်း၊ မြေပဲ၊ နှမ်းလျင်၊ ပဲအမျိုးမျိုး၊ ငရုတ်၊ ကြက်သွန်ဖြူတို့ကို စိုက်ပျိုးကြပြီး သီးညှပ်အဖြစ် ဟင်းသီးဟင်းရွက်များကို စိုက်ပျိုးကြသည်။ ကယားတိုင်းရင်းသားများနှင့်တကွ ဂေခို၊ ဂေဘား၊ ပရဲ့၊ ကယမ်း၊ မနုမနော၊ ယင်းတော်၊ ယင်းတလဲတိုင်းရင်းသားအားလုံးတို့သည် တောင်ယာလုပ်ငန်းကိုစုပေါင်းလုပ်အား ဖြင့် ပြုလုပ်လေ့ရှိကြသည်။

ထို့အတူ ကယားတိုင်းရင်းသားများကဲ့သို့ပင် တောင်ပေါ်ဒေသတွင် နေထိုင်သော ကရင်တိုင်းရင်းသားများသည်လည်း မြေကွက်ရှာဖွေ၊ တပို့တွဲလဆန်းတွင် တောင်ယာခုတ်၊ တန်ခူးလဆန်းတွင် မီးရှို့ပြီး လမကုန်မီ မီးမလောင်သေးသော သစ်မြစ်များကို ပြာနည်းသည့် နေရာတွင် မီးပြန်ရှို့သည်။ မိုးရွာသည့်အခါ ပြာများ စိမ့်ဝင်ပြီး မြေဩဇာရစေသည်။ ထို့နောက် စူးထိုး စိုက်ပျိုးကြသည်။ သီတင်းကျွတ်လကုန်ခါနီးတွင် ရိတ်သိမ်းကြသည်။ စပါးနှင့်ရောစ၍ သခွား၊ ရွှေဖရုံ၊ ကျောက်ဖရုံ၊ ပဲ၊ ခရမ်းချဉ်၊ ငရုတ်၊ ပိန်းဥ၊ ပလောပီနံ၊ နှမ်းနှင့် ဆေးပင်များကို စိုက်ပျိုးကြသည်။

ထိုနည်းတူပင် ချင်းတိုင်းရင်းသားများသည်လည်း တောင်စောင်းများတွင် တောင်ယာ လုပ်ကိုင်ပြီး တန်ဆောင်မုန်းလမှစ၍ ပြာသိုအထိတောင်ယာခုတ်၊ တပေါင်းနှင့် တန်ခူးတွင် မီးတားများနှင့် မီးရှို့၊ မိုးတစ်ပြိုက် နှစ်ပြိုက်ရွာသည့် တန်ခူးနှင့်ကဆုန်လများတွင် စတင် စိုက်ပျိုးကြသည်။ တော်သလင်းနှင့် တန်ဆောင်မုန်းလများတွင် ရိတ်သိမ်းကြပြီး ပြောင်း၊ ဆပ်၊ ပိန်းဥ၊ ကန်စွန်းဥ၊ ချင်း၊ ဖရုံ၊ သခွား၊ ပဲအမျိုးမျိုးကိုလည်း သီးညှပ်များအဖြစ် ရောစ၍ စိုက်ပျိုးကြသည်။

ရှမ်းတိုင်းရင်းသားတို့သည် တောင်စောင်း၊ တောင်ကမ်းပါး၊ ကုန်းမြေမြင့်တို့တွင် မြေ နေရာရွေးချယ်ပြီး သီတင်းကျွတ်၊ တန်ဆောင်မုန်းလတို့တွင် တောင်ယာခုတ်ကာ တန်ခူးလ တွင် မီးရှို့ကြသည်။ ကဆုန်လတွင် စူးထိုး၍လည်းကောင်း၊ ပေါက်ပြား တူရွင်းသုံး၍ လည်းကောင်း၊

ကျွဲနှင့်ထွန်၍လည်းကောင်း စိုက်ပျိုးကြပြီး ပြာသိုတပို့တွဲလများတွင် ရိတ်သိမ်း၊ တလင်းနယ်သည်။ ဘူး၊ ဖရုံ၊ သခွား၊ ခဝဲ၊ ခရမ်းတို့ကိုလည်း ရောနှောစိုက်ပျိုးတတ်ကြသည်။

တောင်ပေါ်နေ တိုင်းရင်းသားတို့သည် ထိုသို့ မိရိုးဖလာ ကိုင်း၊ တောင်ယာစိုက်ပျိုးခြင်း၊ ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာ (Shifting Cultivation) စနစ်ကိုသာ အားကိုးအားထားပြုကြရသဖြင့် ရာသီဥတု၊ ပိုးမွှားအန္တရာယ်များကြောင့် တစ်ခါတစ်ရံ အချို့နှစ်များတွင် ဝမ်းစာပင်မရကြတော့ဘဲ ကြီးမားသောဒုက္ခများနှင့် ရင်ဆိုင်ခဲ့ကြရသည်။ ထို့ကြောင့် ၁၉၇၀ ပြည့်နှစ် ပတ်ဝန်းကျင်တွင် လှေကားထစ်စိုက်ပျိုးရေး(Terrace Farming)ကို ရှေးယခင်ကပင် တစ်ပိုင်တစ်နိုင် လုပ်ကိုင်လာခဲ့သည်။ တောင်ပေါ်ဒေသများ၏ လှေကားထစ်စိုက်ပျိုးရေးသည် မိသားစုစားဝတ်နေရေးကိုပင် ကျော်လွန်၍ စီးပွားဖြစ်လုပ်ကိုင်နိုင်သည်အထိ အကျိုးတရားကြီးမားသဖြင့် ယခုအခါ ထိထိရောက်ရောက် လုပ်ကိုင်လာကြသည်ကိုလည်း အချို့ဒေသများတွင် တွေ့ရသည်။ ယခင်က ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာစနစ်သည် တစ်နေရာကို နှစ်အနည်းငယ်လုပ်ကိုင်ပြီး နေရာသစ်ပြောင်းရွှေ့ကာ မူလနေရာကို မစိုက်ပျိုးတော့ဘဲ မြေဆီမြေသြဇာပြန်ဖြစ်အောင် စောင့်ကြရသဖြင့် စိုက်ပျိုးရေထိန်းသိမ်းနိုင်မှုမရှိခြင်း၊ သဘာဝမြေဆီလွှာကုန်ဆုံးခြင်း၊ မြေဆီမြေနှစ် အနယ်ထိုင်ခြင်းကို မထိန်းနိုင်ခြင်း၊ မြေအက်ကွဲခြင်းနှင့် မြေပျက်စီးမှုကို မထိန်းနိုင်ခြင်း၊ ရေစိမ့်နိုင်အားလျော့နည်းစေခြင်း၊ မြေတည်ဆောက်ပုံနှင့် အရည်အသွေးကောင်းမွန်မှုကို ပျက်စီးစေနိုင်ခြင်း၊ ရေအရင်းအမြစ်ဆုံးရှုံးမှုကို ထိန်းသိမ်းနိုင်စွမ်းမရှိခြင်း၊ မြေချဲ့သဖြင့် သစ်တော၊ သစ်ပင်ပျက်စီးခြင်း (Biodiversity)၊ လျှောစောက် (၂–၁၀)ရာခိုင်နှုန်းအထက်တွင် စပါး၊ သီးနှံစိုက်ပျိုးရန် အခက်အခဲရှိခြင်း၊ သီးနှံထွက်နှုန်း လျော့ကျခြင်း(တစ်ဧကသီးနှံထွက်နှုန်း အလွန်နည်းပါးခြင်း)၊ စားနပ်ရိက္ခာ ဖူလုံရေးနှင့် လူမှုဘဝ အဆင်ပြေရေးကိုပါလျော့ကျစေခြင်း၊ သဘာဝအလှ ဖန်တီးမပေးနိုင်သဖြင့် ခရီးသွားလုပ်ငန်း (Ecotourism)ဖြင့် မဆွဲဆောင်နိုင်ခြင်း၊ ထို့ကြောင့်ပင် ဒေသဖွံ့ဖြိုးမှု နောက်ကျန်ခဲ့ခြင်း စသည့် ဆိုးကျိုးများကိုကြုံတွေ့ခဲ့ကြသည်။ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံကြီးတချို့သည် ၁၉၃၀ ပြည့်နှစ် ပတ်ဝန်းကျင်မှပင် လှေကားထစ်စိုက်ပျိုးရေး စတင်ခဲ့ပြီး နောက်ပိုင်းတွင် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများဖြစ်သည့် ထိုင်း၊ ဗီယက်နမ်၊ ဖိလစ်ပိုင်၊ အင်ဒိုနီးရှား (မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကလော၊ တောင်ကြီးနှင့် ရှမ်းပြည်နယ်တောင်ပိုင်းနေရာတချို့)တွင် စတင်ပြုလုပ် စိုက်ပျိုးလာခဲ့ကြသည်။ တောင်ပေါ်ဒေသများအတွက် ထိုသို့ အကျိုးတရားများ ရှိနေသော်လည်း လှေကားထစ်စိုက်ပျိုးခြင်းသည် မတည်ငွေ (ကနဦး ကုန်ကျစရိတ်)များခြင်း၊ မီးရှို့မှုမရှိသဖြင့် သဘာဝမြေသြဇာမရရှိခြင်း၊ လျှောစောက်အတိုင်းအတာ အနိမ့်အမြင့် တွက်ချက်ရန် ကျွမ်းကျင်သူ လိုအပ်ခြင်း၊ စနစ်တကျမဆောင်ရွက်ပါက မြေဆီလွှာထိခိုက်ခြင်း၊ စက်ကိရိယာ အသုံးပြုခြင်းထက် လုပ်အားကိုသာအဓိကထားရခြင်း၊ မြေနံရံများ ပြိုကျတတ်ခြင်း၊ စိုက်ပျိုးရန် မြေပြင်ဆင်ချိန် ကြာမြင့်ခြင်း၊ မိုးရွာသွန်းမှုများပြီး မတ်စောက်သောနေရာများတွင် ပြုလုပ်ရန် ခက်ခဲခြင်းတို့ကြောင့် ထင်သလောက် တိုးမပေါက်ဘဲ များသော အားဖြင့် မိရိုးဖလာအတိုင်းပင် စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်နေကြသည်က များနေပေသည်။ ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာစနစ်သည် ၁၉၉၁ ခုနှစ်ဝန်းကျင်က ကမ္ဘာ့စိုက်ပျိုးမြေ၏ ၃၀ ရာခိုင်နှုန်းကျော် လွှမ်းခြုံခဲ့သောစနစ်ဖြစ်သဖြင့် တောင်ပေါ်ဒေသနေတိုင်းရင်းသားတို့ မိရိုးဖလာစွဲနေသည်မှာလည်း သဘာဝကျသည်သာ ဖြစ်သည်။ မတည်ငွေနှင့်

မြေပြင်ဆင်ချိန် ကြာမြင့်ခြင်းတို့ကလည်း နေ့စဉ်လိုအပ်နေသော စားဝတ်နေရေးအတွက် ကြီးစွာသော အဟန့်အတားများ ဖြစ်နေကြပေသည်။ မိရိုးဖလာ ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာစနစ် (Swidden Farming or slash and burn agriculture)တွင် အောက်ပါအချက်များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားမည်ဆိုပါက အထိုက်အလျောက် ဆိုးကျိုးလျော့ပါးမှု နည်းနိုင်သည်ကို ကျွမ်းကျင်သူများက အကြံပြုထားကြသည်။ လျောစောင်း ၀ ဒသမ ၃ ရာခိုင်နှုန်းဆိုလျှင် လယ်စပါးသာ သင့်လျော်ပြီး ၃ ရာခိုင် နှုန်းမှ ၈ ရာခိုင်နှုန်းအထိ ယာသီးနှံ၊ ၈ ရာခိုင်နှုန်းမှ ၁၅ ရာခိုင်နှုန်းအထိ ယာသီးနှံနှင့် မြေဆီထိန်းပင်များ၊ ၁၅ ရာခိုင်နှုန်းမှ ၃၀ ရာခိုင်နှုန်းအထိ နှစ်ရှည်ပင်များနှင့် ၃၀ ရာခိုင်နှုန်းမှ ၃၅ ရာခိုင်နှုန်းအထိ သစ်တောများနှင့်သာ သင့်တော်သည့် သတ်မှတ်ချက်များပင် ဖြစ်၏။

“ မတည်ငွေနှင့် မြေပြင်ဆင်ချိန် ကြာမြင့်ခြင်း တို့ကလည်း နေ့စဉ် လိုအပ်နေသော စားဝတ်နေရေး အတွက် ကြီးစွာသော အဟန့်အတားများ ဖြစ်နေကြ ပေသည်။ ”

ထို့အတူ ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာစနစ်တွင် အချို့ဒေသများတွင် ပုံမှန်ထက်ပိုလွန်၍ မိုးရွာသွန်းမှုမျိုး ရှိကြရာ တစ်ခါတလေ မိုးကြီးမှုအပါအဝင် ယင်းဒေသများ၏ မြေဆီလွှာများကို ရေစက်ရေပေါက်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ရေစီး၏တိုက်စားမှုကြောင့်လည်းကောင်း မြေဆီလွှာပျက်စီးမှုမှ ကာကွယ်ရန် အောက်ပါအတိုင်း ကြံပြုထားပေသည်–

မီးရှို့မှုကိုလျှော့ပြီး မြေဖုံးစနစ်ကိုအသုံးပြုခြင်း(Mulching)

ရွှေ့ပြောင်းမည့်မြေတွင် သစ်ပင်များကို အကုန်မီးမရှို့ဘဲ အရွက်၊ သစ်ခက်ငယ်များကို မြေပေါ်တွင် ပုံထားခြင်းဖြင့် မိုးဒဏ်ကို ခံနိုင်ပြီး မြေဆီလွှာပျက်စီးမှု၊ ရေစီးနှင့် မျောပါမှုကို ထိန်းထားနိုင်ပြီး ကြာရှည်စွာ မြေငွေ့ထိန်းထားနိုင်မှု စသည့်အကျိုးများ ရရှိစေသည်။ (ကုန်ကျစရိတ်နည်း၍ အကျိုးရှိသော နည်းလမ်း ဖြစ်သည်)

တောင်စောင်းလိုက် တန်းစိုက်ခြင်း (Contour Planting)

ပုံမှန်စိုက်ပျိုးလေ့ရှိသော အပေါ်မှ အောက်သို့ တန်း၍မစိုက်ဘဲတောင်စောင်းအလျားလိုက် ကြိုးတန်း၍ စိုက်ခြင်းဖြင့် မိုးကြီးခြင်းကြောင့် အလျင်ဖြင့်စီးလာသော

ရေစီးနှုန်းကို အဟန့်အတားဖြစ်စေသည့်အတွက် မြေဆီလွှာပြုန်းတီးမှု သက်သာစေသည်။ (လိုအပ်ပါက လှေကားထစ်အသေး(Mini–terrace) ပြုလုပ်ခြင်းဖြင့် ပိုမို အဟန့်အတား ဖြစ်စေသည်)

စပါးတစ်မျိုးတည်းမစိုက်ဘဲ ပေါင်းစပ်စနစ်ဖြင့် စိုက်ပျိုးခြင်း

စပါးနှင့် ပဲမျိုးစုံကို ပေါင်းစပ်စိုက်၍ မတ်စောက်သောဘက်တွင် ကော်ဖီ၊ လက်ဖက်ပင် စသည့် နှစ်ရှည်ပင်များ ပေါင်းစပ်စိုက်ခြင်းဖြင့် ပိုးမွှားဒဏ်ကို သီးနှံတစ်မျိုးသာ ခံစားစေ နိုင်သည်။

မြေအနားပေးစနစ် အသုံးပြုခြင်း

စိုက်ပျိုးပြီးမြေကို နိုက်ထရိုဂျင်ပြန်ဖြည့်ပင်များဖြစ်သော ပဲမျိုးစုံ၊ မြေဖုံးပင်များ စိုက်၍ မြေကို တစ်ရာသီ၊ နှစ်ရာသီအနားပေးခြင်းဖြင့် မူလမြေကဲ့သို့ပင် ပြန်လည်စိုက်ပျိုး နိုင်သည့်အတွက် နေထိုင်ရာနှင့် ပို၍ ပို၍ ဝေးလာသော နေရာပြောင်းရွှေ့ရမှုကို ကာကွယ်နိုင် ပါသည်။

တိုးမြင့်လာသော လူဦးရေနှင့်အတူ မြေသြဇာနှင့် သဘာဝသစ်တောအရင်းအမြစ်များ ထိန်းသိမ်းရန် လိုအပ်လာသော ယခုလိုကာလတွင် လှေကားထစ်စိုက်ပျိုးရေးသည် အကောင်း ဆုံးနှင့် အတည်တံ့ဆုံး နည်းလမ်းဖြစ်ကြောင်း လက်တွေ့သိမြင်လာကြသော်လည်း လှေကားထစ် စိုက်ပျိုးခြင်းသည် အခြား သီးညှပ်မျိုးစုံစိုက်ပျိုးမှု (Diversification) မရှိပါက မြေဆီလွှာကို ထိန်းမထားနိုင်ခြင်း၊ ပိုးမွှားကျရောက်ပါက အခြားသီးနှံမကျန်ဘဲ သီးနှံအလုံးစုံ ပျက်စီးခြင်း၊ သီးနှံတစ်မျိုးတည်းကို အားကိုးနေရသဖြင့် အခြားဟင်းသီး ဟင်းရွက်၊ သစ်သီးဝလံ လိုအပ်မှုကို မဖြည့်ဆည်းနိုင်ခြင်းတို့ကြောင့် ပြောင်း၊ ပဲ၊ သစ်သီးဝလံ၊ ဟင်းသီးဟင်းရွက်ပင်များကို တွဲဖက်စိုက်ပျိုးသင့်သည် ဖြစ်ပါသည်။ ထို့အတူ အခြားနည်းလမ်းတစ်ခုမှာ သစ်ပင်ပေါင်းစပ် စိုက်ပျိုးခြင်း (Agroforestry)ပင် ဖြစ်သည်။ သစ်သီးဝလံနှင့် ဆေးဖက်ဝင်ပင်များကို ပေါင်းစပ် စိုက်ပျိုးသဖြင့် မြေဆီလွှာကို ကာကွယ်နိုင်သည့်နည်းတူ မျိုးစုံမှ ဝင်ငွေရရှိလာပြီး ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုကိုလည်း ပိုမိုခံနိုင်ရည်ရှိလာမည် ဖြစ်ပေသည်။

လှေကားထစ်စိုက်ပျိုးခြင်းတွင် သီးနှံတစ်မျိုးတည်းက ပိုးမွှားအန္တရာယ်ရှိသဖြင့် သီးနှံမျိုးစုံ စိုက်ပျိုးသည့်နည်းသုံးသော်လည်း အချို့ပိုးမွှားတို့မှာ သီးနှံမျိုးစုံကို ဖျက်ဆီးတတ် သဖြင့် သဘာဝပိုးမွှားထိန်းချုပ်နည်းကိုလည်း ပူးတွဲလုပ်ဆောင်သင့်သည်။ သဘာဝပိုးမွှား ထိန်းချုပ်နည်းတွင် ဓါတုဆေးပေါ် လုံးဝမမှီတည်ဘဲ နိမ့်ရွက်၊ ချင်း၊ သံပုရာခွံ စသည်တို့ကို သုံးစွဲပါက ကုန်ကျစရိတ်နည်းပြီး မြေဆီလွှာကို ထိခိုက်ပျက်စီးမှု နည်းပါးစေမည် ဖြစ်ပါသည်။ အော်ဂဲနစ်ဖြစ်သဖြင့် လူအတွက်လည်း ထိခိုက်မှု မရှိနိုင်ပေ။

ပိုးမွှားအန္တရာယ်နည်းတူ လှေကားထစ်စိုက်ပျိုးရေးတွင် ရေစနစ်သည်လည်း အဓိက အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်လေသည်။ မိုးရွာသောအခါ လျှောစောင်းအတိုင်း မိုးရေစီးဆင်းသဖြင့် လျှောစောင်း စောင်းလေလေ မိုးရေစီးဆင်းနှုန်းမြန်လေလေဖြစ်ကာ ရေကိုထိန်းသိမ်းနိုင်မှု ခက်ခဲသည့် နည်းတူ မိုးရေတိုက်စားသဖြင့် မြေဆီလွှာပါ ပျက်စီးပြီး အပင်များ ဖြစ်ထွန်းရန်

ခက်ခဲသွားရခြင်း ဖြစ်လာပေသည်။ လှေကားထစ်စနစ်တွင် ကျလာသော မိုးရေကို လှေကားထစ် အကန့်များဖြင့် ထိန်းထားနိုင်ခြင်းဖြင့် သိုလှောင်ထားနိုင်ခြင်း၊ မလိုအပ်သောအချိန် ထုတ်ပစ်နိုင်ခြင်း၊ သီးသန့်လှောင်ကန်သဖွယ်ပြုလုပ်၍ အနိမ့်အမြင့်ပေါ် မူတည်ကာ ရေဖြန့်ဝေရေးစနစ် ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်း၊ မိုးခေါင်ချိန် ရေလိုအပ်မှုကို ကာကွယ်နိုင်ခြင်း စသည့် အကျိုးကျေးဇူးများ ရရှိစေသည်။ လှေကားထစ် စိုက်ပျိုးရာတွင် တစ်ဦးချင်း၊ တစ်အိမ်ထောင်ချင်းထက် အဖွဲ့အစည်း (Cooperative)ဖွဲ့ပြီး သူ့ကိုယ်ကူ၊ ကိုယ့်သူကူစနစ် ဆောင်ရွက်ပါက နေ့ချင်းပြီး၊ သုံးရက်၊ တစ်ပတ်အတွင်းပြီး စသည့် အချိန်ကန့်သတ်ချက်ရှိသော စိုက်ပျိုးမှု၊ ရိတ်သိမ်းမှု စသည်တို့တွင် အဆင်ပြေနိုင်သကဲ့သို့ ပေါင်းစုညီညွတ်သော စိတ်ဓာတ်၊ ရိုင်းပင်းကူညီသော စိတ်ဓာတ်များလည်း ပိုမိုဖြစ်ထွန်းစေမည် ဖြစ်ပေသည်။ ထို့အတူ စိုက်ပျိုးပစ္စည်းများ ဝယ်ယူသယ်ဆောင်ခြင်း၊ ဈေးကွက်ချိတ်ဆက်ခြင်းများတွင်လည်း အခွင့်အလမ်းများ ပိုမိုရရှိစေမည် ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် သီးနှံတစ်မျိုးတည်း တစ်သမတ်တည်းမထားဘဲ သီးနှံမျိုးစုံထွက်ရှိချိန် (ပေါ်ချိန်)မျိုးစုံ၊ ဝင်ငွေမျိုးစုံဖြစ်အောင် ဆောင်ရွက်ပါက ပိုးမွှားကျရောက်ခြင်း၊ မိုးကြီးခြင်း၊ မိုးခေါင်ခြင်း စသည်တို့ကို ပိုမိုခံနိုင်သဖြင့် စနစ်တစ်ခုတည်းကိုသာ အကောင်းဆုံးမထားဘဲ မိမိဒေသ၏ ရာသီဥတု၊ မြေအမျိုးအစား၊ လျှောစောင်းအနေအထားတို့ကို မှန်ကန်စွာ သုံးသပ်၍ တစ်ပိုင်တစ်နိုင်မှသည် စီးပွားရေးဈေးကွက်ဝင်သည်အထိ ပြုလုပ်သင့်ပါသည်။

စားဝတ်နေရေးသည် နေ့စဉ်မပြတ် လိုအပ်မှုပင်ဖြစ်ပေရာ ချက်ချင်း လှေကားထစ်ပြောင်းရန် ဆိုသကဲ့သို့ အခက်အခဲ မလွဲမသွေ ရှိမည်ဖြစ်သည်။ ကုစားရန်နည်းမှာ မြေဧရိယာကို မိရိုးဖလာ စိုက်ပျိုးမပျက်ထား၍ တစ်ဖက်တွင်လည်း ဧရိယာအချို့ကို လှေကားထစ်ပြောင်းလုပ်ဆောင်ရန်ဖြစ်ပေသည်။ တောင်ကုန်း၏ ရေဆင်းမှုတွင် စုဆင်းသည့်ဘက်ကို ရေဆင်းလမ်း (Spillway) လုပ်၍ ပေ ၄၀–၅၀ ခန့်ကို ရှေ့ပြေးစမ်းသပ်ကာ လှေကားထစ် ပြုလုပ်ရန်ဖြစ်သည်။ လှေကားထစ်သည် တောင်စောင်းမတ်စောက်မှုအပေါ် အခြေခံ၍ မတ်စောက်မှု ၁၀ ရာခိုင်နှုန်းမှ ၁၅ ရာခိုင်နှုန်းတွင် အကျယ် ၁၀ ပေမှ ၁၃ ပေ (လမ်းလျှောက်ရ လွယ်ကူစေသည်)။ မတ်စောက်မှု ၁၅ ရာခိုင်နှုန်းမှ ၂၅ ရာခိုင်နှုန်းတွင် အကျယ် ၆ ပေမှ ၁၀ ပေ (တက်လျှင် အားသုံးရသော အခြေအနေ)၊ မတ်စောက်မှု ၂၅ ရာခိုင်နှုန်းအထက်တွင် အကျယ် ၅ ပေမှ ၆ ပေ (တက်ရန်ခက်ခဲသောအနေအထား)ရယူရမည်ဖြစ်ပေသည်၊ မတ်လေလေ အထစ်(အကျယ်) ကျဉ်းလေလေ ဖြစ်ပါသည်။ အလွန်ကျဉ်းပါက အလုပ်လုပ်ရ ခက်ခဲတတ်ပြီး ကျယ်လွန်းပါကလည်း မြေဖိအားများသဖြင့် လှေကားထစ်နံရံပြိုကျမှု ဖြစ်နိုင်ပေသည်။ တစ်ထစ်ပြိုကျပါက မြေအလေးချိန်များပြီး အောက်ထစ်များပါ ဆက်တိုက်ပြိုကျတတ်သဖြင့် အထူးသတိထားရန် လိုအပ်ပေသည်။ တစ်ထစ်၏ နံရံအမြင့်ကို တစ်ပေ ခွဲခန့်ထားပြီး ပေ ၄၀ မှ ၅၀ အရှည် လှေကားထစ်တစ်ခုကို ပထမဆုံး စမ်းသပ်ကြည့်နိုင် ပေသည်။ တောင်စောင်းမတ်ပါက နံရံအောက်တွင် မြေကို ထိန်းရန် မြေဖုံးပင် (Cover Crops) (မြက်ကဲ့သို့ အပင်မျိုး)ကို စိုက်ပျိုးရမည် ဖြစ်သည်။ လျှောစောက်ကို လိုက်၍ မြေအကျယ်၊ အမြင့်ရွေးချယ်ပြီးသောအခါ ထပ်မံအရေးကြီးသည်မှာ လျှောစောက်အလိုက် စိုက်ပျိုးမည့် သီးနှံပင် ရွေးချယ်ခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ သီးနှံပင်ရွေးချယ်မှု မှားယွင်းပါက ဖြစ်ထွန်းသင့်သလောက် ဖြစ်ထွန်းမည်မဟုတ်သည်ကို သတိပြုသင့်ပေသည်။

ရွေးချယ်ရာတွင် လျှောစောက် ၀ မှ ၅ ရာခိုင်နှုန်းကို ပြေပြစ်သည်၊ လျှောစောင်း

အနည်းငယ်သာရှိသည်ဟု သတ်မှတ်နိုင်ပြီး စပါး(Wet rice)(ဆက်လက်စိုက်ပျိုးရန် သင့်လျော်)၊ ပဲမျိုးစုံ၊ ဟင်းသီး ဟင်းရွက်များကို စိုက်ပျိုးနိုင်ပါသည်။ ရေသိုလှောင်မှု ရေထိန်းစနစ်ကောင်းမည်ဆိုပါက အထွက်နှုန်းကောင်းမွန်မည် ဖြစ်ပေသည်။

လျှောစောက် ၅ ရာခိုင်နှုန်းမှ ၁၅ ရာခိုင်နှုန်းကို အလယ်အလတ်ဟု ယူဆနိုင်ပြီး လှေကားထစ် (Terrace) သေချာပြုလုပ်ထားပါက စပါးကိုပင် စိုက်ပျိုးနိုင်ပြီး သေချာစွာ လုပ်မထားပါက ပြောင်း၊ ပဲ၊ မြေပဲနှင့် မြေဖုံးပင်များ (Cover Crops)များ စိုက်ပျိုးနိုင်သည်။ မြေဖုံးပင်များထည့်စိုက်ခြင်းသည် မြေဆီလွှာတိုက်စားမှု (Erosion)ကို လျော့ကျစေသည်။ ယင်းလျှောစောက်သည် စပါးတစ်မျိုးတည်း မဟုတ်ဘဲ ပြောင်း၊ ပဲမျိုးစုံ စိုက်ပျိုးပါကလည်း သင့်လျော်သော လျှောစောက်အမျိုးအစား ဖြစ်ပေသည်။

လျှောစောက် ၁၅ ရာခိုင်နှုန်းမှ ၃၀ ရာခိုင်နှုန်းသည် အလွန်လျှောသည်ဟု ပြောရမည့် လျှောစောက်မျိုးဖြစ်သဖြင့် စပါးစိုက်ပါက တစ်နှစ်တည်းသာ လုပ်ကိုင်သင့်သော လျှောစောက်မျိုး ဖြစ်သည့်အတွက် ကော်ဖီ၊ လက်ဖက်များစိုက်ပျိုးရန် သင့်လျော်သော မြေစောက် အမျိုးအစား ဖြစ်ပေသည်။ သစ်သီးပင်များ စိုက်ပျိုးနိုင်ပြီး သစ်ပင်နှင့် သီးနှံပေါင်းစပ်ခြင်း (Agroforestry) အတွက်လည်း ကောင်းမွန်သော စိုက်ပျိုးခြင်းမျိုးဖြစ်ပေသည်။ ဥပမာအားဖြင့် လက်ဖက်မျိုးနွယ် (Camellia)၊ ကော်ဖီ အာရာဘီကာ (Coffee Arabica)များ စိုက်ပျိုးပါက မြေကို ဖုံးအုပ်ပြီး မိုးကြီးချိန် မြေဆီလွှာတိုက်စားမှုကို ကာကွယ်နိုင်လေသည်။

လျှောစောက် ၃၀ ရာခိုင်နှုန်းအထက်ဖြစ်ပါက စောက်သည်ဟု သတ်မှတ်ပြီး လယ်ယာ စိုက်ပျိုးမှုထက် သစ်တော၊ သစ်ပင် စိုက်ပျိုးခြင်းက ပို၍ သင့်လျော်သည် ဖြစ်သည်။ လိမ္မော်၊ သရက် စသည့် သစ်သီးပင်နှင့် သစ်မာပင်များ စိုက်ပျိုးသင့်သော လျှောစောက်မျိုး ဖြစ်သည်။ ပဲအမျိုးမျိုးသည် မြေဆီလွှာတွင် နိုက်ထရိုဂျင်ဓာတ်တိုးစေသည့်အပြင် စားသုံးမှုကိုပါ အထောက်အပံ့ဖြစ်စေသဖြင့် စိုက်ပျိုးသင့်သော (Cover Crop) များ ဖြစ်ပေသည်။

ကျော်ဇင်

ucsifwdkif&if;om;wdkY vlaerpkpkpESdavhm;

a'gufwmaumsmfaqGef(ork|f)

❝ကချင်တိုင်းရင်းသားတို့ရဲ့
ဘာသာစကားကို လေ့လာကြည့်ရင်
အသံရှည်ဖြင့် အဆုံးသတ်လေ့ရှိတယ်။
ဒါကြောင့် ဒီဒေသရဲ့ ဘာသာစကားဟာ
တိဗက်လူမျိုးတွေရဲ့ ဘာသာစကားက
ဆင်းသက်လာတယ်လို့ ဆိုရပါမယ်။ ❞

ကချင်ပြည်နယ်ဟာ မြန်မာနိုင်ငံမြောက်ဖျားပိုင်းမှာ တည်ရှိတဲ့အတွက် တရုတ်နိုင်ငံ၊ အိန္ဒိယနိုင်ငံတို့နဲ့ ထိစပ်နေပြီး အင်ခိုင်ဘွမ်၊ ဆွမ်ပတ်ဘွမ်၊ ဆွမ်ပရာဘွမ်၊ ဖွန်စီမာရာဘွမ်၊ ရှအုဘွမ်၊ အီမောဘွမ်နဲ့ ခါကာဘိုရာဇီ စတဲ့ တောင်တန်းကြီးများဝန်းရံပြီး သဘာဝရှုခင်းများနဲ့ ပနံရတဲ့ ပြည်နယ်တစ်ခုဖြစ်တယ်။ ဒါကြောင့် ဒီဒေသရှိ တိုင်းရင်းသားတို့ရဲ့ အခြေစိုက်နေထိုင်ပုံကို ကြည့်ရင် တောင်တန်းဒေသ၊ မြစ်ဝှမ်းဒေသနဲ့ မြေပြန့်ဒေသဆိုပြီး ကွဲပြားတာတွေ့ရတယ်။ တောင်ပေါ်ဒေသနေထိုင်ပုံကိုကြည့်မယ်ဆိုရင် ကျေးရွာအများစုကို နေရာအနှံ့အပြားမှာ တွေ့ရလို့ အိမ်ခြေအားဖြင့် သုံးအိမ်မှ ၂၀၊ ၂၅ အိမ်ခန့် အစုလိုက်နေထိုင်သလို နေရာအတည်တကျမထားဘဲ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်လေ့ရှိတယ်။ ဒါကိုလေ့လာကြည့်ရင် တောင်ပေါ်ဒေသမှာရှိတဲ့ တိုင်းရင်းသားတွေဟာ ရွှေ့ပြောင်းစိုက်ပျိုးတဲ့ တောင်ယာစနစ်ကြောင့်လား၊ နိုင်ငံရေးအခြေအနေအရ ဗြိတိသျှတွေရဲ့အုပ်ချုပ်မှု မခံလို၍လား၊ လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး ခက်ခဲတဲ့အတွက်ကြောင့်လား စတဲ့ အချက်တွေကြောင့် ဒီလိုအစုလိုက် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ခြင်း ဖြစ်နိုင်တယ်။ ဒါရဲ့ အကျိုးဆက်ကတော့ တောင်ပေါ်ဒေသရှိ တိုင်းရင်းသားတွေအနေနဲ့ ကျယ်ပြန့်တဲ့ လူမှုအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုထူထောင်ဖို့ အလွန်ခက်ခဲပါတယ်။

မြေပြန့်ဒေသနဲ့ မြစ်ဝှမ်းလွင်ပြင်များကတော့ စိုက်ပျိုးရေးအတွက် အခြေတကျလုပ်ကိုင်နိုင်သလို လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး ကောင်းမွန်နိုင်တဲ့အတွက်ကြောင့် အသင့်အတင့်ကျယ်ပြန့်တဲ့လူမှုအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုထူထောင်ရန် လွယ်ကူပါတယ်။ ဒါကြောင့် ကချင်တိုင်းရင်းသားတို့ရဲ့ လူမှုစနစ်နဲ့ ယဉ်ကျေးမှုဓလေ့ဟာလည်း တောင်ပေါ်မြေပြန့် အနည်းငယ်ကွာခြားပါတယ်။ လူမျိုးတစ်မျိုးရဲ့ ဓလေ့ယဉ်ကျေးမှုကိုလေ့လာရာမှာ အဲဒီလူမျိုးရဲ့ ဆင်းသက်လာပုံနဲ့ ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုတို့ဟာ အရေးပါပါတယ်။

ကချင်တိုင်းရင်းသားတွေရဲ့ ဆင်းသက်မှုနဲ့ပတ်သက်လို့ပြောရရင် သမိုင်းသုတေသီတွေရဲ့အဆိုအရ မြန်မာနိုင်ငံမှာရှိတဲ့ တိုင်းရင်းသားတွေဟာ မွန်–ခမာအုပ်စု၊ တိဗက်–မြန်မာအုပ်စု၊ ထိုင်း–တရုတ်အုပ်စု တစ်နည်းပြောရရင် မွန်ဂိုလွိုက်မျိုးနွယ်စုက ပေါက်ဖွားလာတဲ့အတွက်ကြောင့် ကွာခြားမှု မရှိလှဘူးလို့ဆိုရမယ်။ ဒါပေမဲ့ ဒီကချင်ဒေသမှာရှိတဲ့ တိုင်းရင်းသားတွေရဲ့ခန္ဓာကိုယ်ဟာ ပိုမိုတောင့်တင်းသလို ခြေသလုံးတွေတုတ်ခိုင်ပြီး ပေါင်တံတိုတာကို တွေ့ရပါတယ်။ အရပ်အမောင်းကလည်း ပျမ်းမျှအားဖြင့် အမျိုးသားတွေဟာ ငါးပေအထက် အနည်းငယ်မျှရှိသလို အမျိုးသမီးတွေလည်း အနည်းငယ်ပုတာတွေ့ရပါတယ်။ ဒါဟာ တောင်ပေါ်သားတွေဆိုတော့ တောင်ဆင်းတောင်တက်လုပ်ရတာများသလို ရေမြေသဘာဝနဲ့ အစားအသောက်တွေပေါ်မှာ မူတည်တယ်လို့ဆိုရပါမယ်။ သမိုင်းသုတေသီအချို့ကတော့ ကချင်တိုင်းရင်းသားတွေဟာ တိဗက်–မြန်မာအနွယ်ဝင်တွေလို့ ဆိုကြတာကိုလည်း တွေ့ရပါတယ်။

ဆက်လက်ပြီး ကချင်တိုင်းရင်းသားတွေရဲ့ ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုကို လေ့လာကြည့်မယ်ဆိုရင် အရင်က နတ်ကိုးကွယ်မှုဓလေ့ဟာ အထွန်းကားဆုံးဖြစ်ပါတယ်။ ဒါကလည်း သူတို့ရဲ့ကောင်းမှု၊ မကောင်းမှုအားလုံးကို နတ်တွေက ဖန်တီးတယ်လို့ ယူဆထားကြလို့ပဲ ဖြစ်တယ်။ နတ်တွေကို ဒေသအလိုက်၊ လုပ်ငန်းအလိုက် အမည်တပ်ပြီး ကိုးကွယ်ကြတော့ ဘယ်နတ်ဟာ ဘယ်အချိန်မှာပေါ်တယ်ဆိုတာ သူတို့တစ်တွေရဲ့ ပုံပြင်တွေ၊ သမိုင်းကြောင်းတွေက မှန်းဆဖော်ထုတ်နိုင်တယ်။ ကချင်တိုင်းရင်းသားတွေမှာ နတ်သီချင်းတွေရှိကြတယ်။

နတ်ပူဇော်ရင် “မ” တယ်၊ မထီမဲ့မြင်လုပ်ရင် “ကိုင်” (ပြစ်ဒဏ်ပေး)တယ်ဆိုတာ ယုံကြတယ်။ မပူဇော်ဘဲ မနေနိုင်ပါ။ ဒါနဲ့ဆက်စပ်ပြီး နတ်ကောင်း နတ်ဆိုး ခွဲခြားထားတာတွေ၊ နတ်နဲ့ ဆက်နွယ်ပြီး အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းပြုတာတွေ တွေ့ရပါတယ်။ တွေ့ရသမျှ နတ်ကောင်း တွေကတော့ –

- ဖန်ဝါနိန်ဆန်ကြေးဝါနိန်ကျန် (ကျွန္ဓန်း ခေါ် မခတ်နှင့် ဝေးရှန်းခေါ် ဖိုခတ်တို့မှ ပေါက်ဖွားသော တန်ခိုးရှင်)
- မြေနတ်–ရှဒစ်နတ်၊
- ကောင်းကင်နတ်–မဒိုင်နတ်၊
- မုန်းနတ်–အူမားနတ် (ကျေးရွာတစ်ရွာစီကို စိုးမိုးသော နယ်ရှင်မြေရှင်နတ်ဖြစ်ပြီး ကျေးရွာကို ကာကွယ်ပေး)
- ဂွမ်ဂွမ်နတ် (အိမ်ထောင်စုအလိုက်၊ မျိုးနွယ်အလိုက် ကိုးကွယ်သော ဘိုးဘွားနတ်လို့) သတ်မှတ်ပြီး တွေ့ရသမျှ နတ်ဆိုးတွေကတော့ –
- ဂျထုံ (အသက်ကြီးသူတွေ ရုတ်တရက်သေဆုံးပြီးဖြစ်သော နတ်ဖြစ်ပြီး တောထဲတွင် မုဆိုးနဲ့တံငါကို ဒုက္ခပေးတတ်)
- ဆောန် (အမျိုးသမီးများမီးဖွားသည့်အခါ ဒုက္ခပေးသောနတ်)
- ကြမ္မာ၊
- ဖြီ (စုန်းနတ်)
- ဆဝါ (ငယ်ရွယ်သူတွေ ရုတ်တရက်သေဆုံးပြီးဖြစ်သောနတ်) ဆိုပြီးတော့ တွေ့ရပါတယ်။

နတ်နဲ့ဆက်နွယ်ပြီး အသက်မွေးမှု ပြုသူတွေကတော့ –

- ဂျိုင်ဝါ (အကြီးဆုံးနတ်ဆရာ)
- ဒွမ်ဆာ (နတ်ဆရာ)
- နင်ဝေါဒ် (နတ်ဟောဆရာ)
- မြိတွယ် (နတ်ပူးဆရာ)
- ခင်ဂျောင် (နတ်စာပြင်ဆင်သူ)
- မွန်လွမ်း (ခေါင်ရည်အရက်ပြင်သူ) ဆိုပြီးတွေ့ရပါတယ်။

ဒီနတ်ဆရာတွေဟာ သားစဉ်မြေးဆက် အရိုက်အရာဆက်ခံခြင်းမဟုတ်၊ ဆရာစဉ်ဆက် သင်ကြားတတ်မြောက်ခြင်းလည်းမဟုတ်၊ အများကခန့်အပ်သူလည်းမဟုတ်၊ ကိုယ်တိုင် လေ့လာပြီး အများကလက်ခံလာ၍ ဖြစ်လာသူများပင် ဖြစ်ကြပါတယ်။ နတ်ကိုးကွယ်မှုတွေကို တနိုင်းမြို့နယ်ရဲ့အရှေ့ဘက် အင်ဂုန်းလ၊ အင်ယွန်ကုန်း စတဲ့ ကျေးရွာပတ်ဝန်းကျင်တွေမှာ နတ်ရွာဆိုတာရှိပြီး အဲဒီမှာ နတ်ကျော့(ပူဇော်ပွဲ)တွေ ရှိပါသေးတယ်။ ဒီနတ်ဆရာတွေဟာ သူတို့ရဲ့ လူမျိုးသမိုင်းကြောင်း၊ ရိုးရာပုံပြင်၊ စကားပုံတွေ၊ ကဗျာလင်္ကာတွေကို နှုတ်တိုက်ဆောင် ခဲ့ကြတယ်။ ဒါကြောင့်လည်း သူတို့တစ်တွေဟာ သူတို့လူမျိုးတွေရဲ့ စံပြပုဂ္ဂိုလ်တွေဖြစ်သလို လူမှုအဖွဲ့အစည်းတစ်ခု ထူထောင်ရာမှာလည်း ဦးဆောင်သူများလို့ဆိုရပါမယ်။ ဒီလိုကိုးကွယ်မှု ဟာ ကြောက်ရွံ့စိုးရိမ်ခြင်းကနေပြီး စတင်ခဲ့တာ ဖြစ်တယ်။ ဓမ္မပဒ၊ စာမျက်နှာ ၁၈၈ မှာ–

"ဗဟုံ ဝေ သရဏံ ယန္တိ၊ ပဗ္ဗတာနိ ဝနာနိစ၊
အာရာမရုက္ခစေတျာနိ၊ မနုဿာ ဘယတဇ္ဇိတာ။"

အဓိပ္ပာယ်က ကြောက်စိတ်မွှန်နေတဲ့လူတွေဟာ သူတို့အထွတ်အမြတ်ထားတဲ့ တော၊ တောင်၊ သစ်ပင်ကြီးတွေဆီ သွားကြတယ်။ သူတို့ကိုးကွယ်ရာ စေတီတွေဆီ ချဉ်းကပ်ကြတယ်လို့ အဓိပ္ပာယ်ရတယ်။ ရည်ရွယ်ချက်ကတော့ အန္တရာယ်နဲ့ရင်ဆိုင်ရတဲ့အခါ သတ္တိတွေ၊ စွမ်းအားတွေရဖို့နဲ့ နှစ်သိမ့်မှုတွေရဖို့ပဲဖြစ်တယ်။ မျက်မှောက်ခေတ်မှာလည်း လူတွေဟာ အကျပ်အတည်းတွေ့တဲ့ အခါမျိုးမှာ ပိုပြီးတော့မှ ဘာသာရေးသမားတွေ ဖြစ်လာတတ်တယ်။ ဒါ့ကြောင့် ဣဿရနိမ္မာနဝါဒ (ဖန်ဆင်းရှင်)ဟာ ကြောက်ရွံ့ခြင်း၊ စိုးရွံ့ခြင်းတွေကို တုံ့ပြန်တဲ့အနေနဲ့ ပေါ်လာတာ ဖြစ်တယ်။

ယနေ့တိုင်ပြုလုပ်ဆဲဖြစ်တဲ့ မနောပွဲဟာလည်း ရှေးအခါကတော့ နတ်နဲ့ဆက်နွှယ်ပြီး ကတဲ့ ပူဇော်ပွဲ ဖြစ်ပါတယ်။ မနောပွဲနဲ့ပတ်သက်လို့ လေ့လာကြည့်တဲ့အခါ ၁၀မျိုးခန့် တွေ့ရပါတယ်။ ဒါတွေကတော့ –

- ထိန်ခရိန်မနော (အိမ်သစ်တက် ပူဇော်ပွဲ)
- ပဒန်မနော (လွတ်လပ်တဲ့နေ့၊ ပြည်နယ်နေ့ ပူဇော်ပွဲ)
- ဆွတ်မနော (ဥစ္စာပစ္စည်းကြွယ်ဝချမ်းသာဖို့အတွက် ပူဇော်ပွဲ)
- ဂျူးမနော(ဒူဝါအကြီးအကဲ သင်္ဂြိုဟ်ပြီး ခြောက်လကြာမှ ပူဇော်ပွဲ)
- ကွမ်းရန်မနော (အိမ်ခွဲတဲ့အခါ ပူဇော်ပွဲ)
- နိုန်ထန်မနော (စစ်ထွက်ခါနီး ပူဇော်ပွဲ)
- နွမ်ရှုလိုင်မနော (လက်ထပ်တဲ့အခါ ပူဇော်ပွဲ)
- နတ်ဂျော့မနော (ကပ်ဆိုက်တဲ့အခါ ပူဇော်ပွဲ)
- နော်ရာထူမနော (မြေရှင်းမြေနုတ်တဲ့အခါ ပူဇော်ပွဲ)
- နောင်ဆွပ်မနော (ရုတ်တရက် မရည်ရွယ်ဘဲပူဇော်ပွဲ)ဆိုပြီး တွေ့ရပါတယ်။

ဒီလိုမနောပွဲတစ်ခုပြုလုပ်တဲ့အခါမှာလည်း လွန်ခဲ့တဲ့ နှစ် ၃၀ ကျော်လောက်က အနည်းဆုံးကုန်ကျငွေဟာ ကျပ်တစ်သိန်းခန့်ရှိပြီးတော့ အများဆုံး ကျပ် ၁၀ သိန်းအထက်ရှိတယ်လို့ ခန့်မှန်းပြောဆိုကြပါတယ်။ နောက်ပြီး ဒီမနောပွဲဟာလည်း လူမှုစနစ်အရ တီထွင်လာခဲ့ကြတဲ့ အကတစ်မျိုးပါပဲ။ ဒီအကဟာ စုပေါင်းနေထိုင်မှုတို့၊ ညီညာမှုတို့ဆိုတဲ့ သရုပ်သကန်များသာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါဟာ အချင်းချင်းရင်းနှီးမှု၊ တစ်ဦးအလေ့အထ တစ်ဦးသိမှု၊ တစ်ဦးအားနည်းချက်ကို တစ်ဦးဖြည့်စွမ်းပေးနိုင်မှုအတွက် ကကွက်အမျိုးမျိုးနဲ့ ဖန်တီးထားလို့ ဒီလူ့အဖွဲ့အစည်းဟာ တည်တံ့ခိုင်မြဲလာပြီး တိုးတက်လာတယ်လို့ ဆိုရပါမယ်။ ဒါကြောင့်လည်း ရိုးရာနတ်ပွဲကနေ အများအောင်ပွဲအဖြစ် ပြောင်းလဲလာပြီလို့ ဆိုရပါမယ်။ ဒါကလည်းအသစ်အသစ်သောသဘောတရားတွေတိုးပွားလာတာနဲ့အဟောင်းအဟောင်းတွေ ဖယ်ပေးရတယ်ဆိုတာ သဘာဝကျပါတယ်။ နောက်တစ်ချက်က လူမျိုးတစ်မျိုးရဲ့ ယဉ်ကျေးမှုဟာ တစ်ခေတ်နဲ့ တစ်ခေတ်မတူဘဲ ပြောင်းလဲမှုရှိသလို ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုဟာလည်း လိုက်ပြီးပြောင်းလဲတတ်တယ်ဆိုတာ တွေ့ရပါမယ်။

ကချင်ပြည်နယ်မှာ ၁၈၉၀ ပြည့်နှစ်နောက်ပိုင်းမှာ နတ်ကိုးကွယ်မှုအစား ခရစ်ယာန် ဘာသာ ကိုးကွယ်မှုဘက်ကို ဦးတည်လာပါတယ်။ အကြောင်းရင်းကတော့ ရိုမန်ကက်သိုလိပ်က ၁၈၇၂ ခုနှစ်၊ တရုတ်ပြည်ရောက် ခရစ်ယာန်သာသနာပြုအဖွဲ့က ၁၈၇၅ ခုနှစ်၊ အောဘီအမ် အမေရိကန်နှစ်ခြင်းသာသနာက ၁၈၇၇ ခုနှစ်၊ အင်္ဂလိကန်အသင်းတော်က ၁၉၂၈ ခုနှစ်တွေမှာ အသီးသီးရောက်လာပြီး သာသနာပြုလိုက်တာ အခုဆိုရင် ကချင်တိုင်းရင်းသားအများစုဟာ ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်များဖြစ်လာကြတယ်။

လူမျိုးတစ်မျိုးရဲ့ဓလေ့ယဉ်ကျေးမှု တိုးတက်ခြင်း၊ ဆုတ်ယုတ်ခြင်းဆိုတဲ့နေရာမှာ ဘာသာ စကားနဲ့ စာပေကလည်း ကဏ္ဍတစ်ခုဖြစ်တယ်။ ကချင်တိုင်းရင်းသားတို့ရဲ့ ဘာသာစကားကို လေ့လာကြည့်ရင် အသံရှည်ဖြင့် အဆုံးသတ်လေ့ရှိတယ်။ ဒါကြောင့် ဒီဒေသရဲ့ ဘာသာ စကားဟာ တိဗက်လူမျိုးတွေရဲ့ ဘာသာစကားက ဆင်းသက်လာတယ်လို့ ဆိုရပါမယ်။ တိဗက်လူမျိုးတွေဟာလည်း အသံရှည်နဲ့ အဆုံးသတ်လေ့ရှိပါတယ်။ ဒ့ါပြင် အနောက်ဘက် အာသံနယ်စပ်နဲ့ နီးစပ်ဆက်နွယ်နေတဲ့ တိုင်းရင်းသားတွေက နာဂ၊ ချင်း စတဲ့ တိုင်းရင်းသား စကားတွေပါမယ်၊ အရှေ့ဘက်ဆိုရင် တရုတ်စကားတွေပါမယ်၊ တောင်ဘက်ဆိုရင် မြန်မာ၊ ရှမ်း စကားလုံးတွေပါမယ်။ ဒါပေမဲ့ ကချင်တိုင်းရင်းသားအားလုံးရဲ့ ဘာသာစကားဟာ သဒ္ဒါအခြေခံတူညီသလို အသုံးအနှုန်းနဲ့ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်တွေလည်း တူညီပါတယ်။ ယေဘုယျ ကချင်တိုင်းရင်းသားတို့ရဲ့ စကားကိုလေ့လာကြည့်ရင် အကြမ်းအားဖြင့် ခြောက်မျိုး တွေ့ရတယ်။ အဲဒါတွေကတော့ ဂျိမ်းဖောစကား၊ မရူ(လော်ဝေါ်)စကား၊ အဇီးစကား၊ ဖိုင်ဝါးစကား၊ လီဆူစကားနဲ့ ရဝမ်စကားတို့ ဖြစ်တယ်။ ရဝမ်စကားနဲ့ လီဆူစကားကတော့ အခြားစကားတွေနဲ့ သိသာစွာ ကွာခြားပါတယ်။ ဂျိမ်းဖောစကားမှာ–

- ခနူးစကား (မေခနဲ့ မလိခမြစ်ဖျားဒေသတွေမှာ ပြောဆို)
- ဟူကောင်းစကား (ဟူကောင်းချိုင့်ဝှမ်းမှာပြောဆိုပြီး နာဂ၊ ချင်း၊ ရှမ်း၊ ဗမာစကားများ ရောနှော)
- ထိန်နိုင်စကား (မီးရထားသံလမ်းတစ်လျှောက်ပြောဆိုပြီး ဗမာဝေါဟာရများ ရောနှော)
- ဂေါင်ရီစကား (ဗန်းမော်ခရိုင်အရှေ့ပိုင်းမှာပြောဆိုပြီး တရုတ်သံပေါက်ပြီး အဇီး ဝေါဟာရ ရောနှော)
- ဒူလင်စကား (ဆွမ်ပရာဘွမ်၊ အင်ဂျန်းယန်၊ ပူတာအိုတို့ရှိ ဒူလင်မျိုးနွယ်တို့ ပြောသောစကား) ဆိုပြီးတွေ့ရသလို လော်ဝေါ်စကားမှာလည်း –
- ဒဂေါ့လောင်ဘစ်စကား– ဇောင်းဘုတ်စကား (ချီဖွေ၊ ဆော့လော်၊ ဝိုင်းမော်၊ မြစ်ကြီးနားတို့တွင် ပြောဆို)
- ဂယန်းနော့စကား (ဆွမ်ပရာဘွမ်နယ်တစ်ဝိုက်ပြောဆို)
- ထော့လန်စကား (ဆော့လော်နှင့်ပူတာအိုအကြား ပြောဆို)
- လာဆူစကား (ရဝမ်တို့နှင့်ရောနှောနေထိုင်သော လော်ဝေါ်တို့ပြောဆို) ဆိုပြီး တွေ့ရပါတယ်။

ဒါတွေဟာ မိမိတို့ရဲ့အနွယ်၊ မိမိတို့ရဲ့အုပ်စုကို ဘာသာစကားနဲ့ အမှတ်လက္ခဏာပြုထား တာလို့ ပြောနိုင်တယ်။ ဒါတင်မကဘဲ မိသားစုအမည်တွေနဲ့လည်း သင်္ကေတပြုကြပါတယ်။

စာပေကိုလေ့လာကြည့်တဲ့အခါမှာ ကချင်စာပေဟာ ၁၈၉၅ ခုနှစ် အစောပိုင်းမှာ ပီပီပြင်ပြင်မရှိခဲ့ပါဘူး။ သူတို့စာပေဟာ သားရေပြားပေါ်မှာ ရေးထားတာဖြစ်ပြီး ရိက္ခာရှားပါးလို့ မီးဖုတ်စားလိုက်တာနဲ့ ပျောက်ကွယ်သွားခဲ့တယ်လို့ ဆိုတယ်။ ဒါဟာ ပါးစပ်ရာဇဝင်ပါ။ ယုတ္တိရှိရှိ စဉ်းစားပြောမယ်ဆိုရင် နိုင်ငံရေးအခြေအနေကြောင့်လား၊ သဘာဝဘေးအန္တရာယ်ကြောင့်လား၊ အချိန်ကာလ ကြာမြင့်သွားလို့လားဆိုပြီး စဉ်းစားရပါမယ်။ ကချင်တိုင်းရင်းသားတွေအနေနဲ့ စာပေမရှိဘူးဆိုပေမယ့် ရက်၊ လ၊ နှစ် မှတ်တာတွေဟာ စိတ်ဝင်စားဖို့ ကောင်းပါတယ်။ ပြက္ခဒိန်တော့ မရှိပါ။ “ယမ်း” လို့ခေါ်တဲ့ အပေါက်သုံးဆယ်ပါ သစ်သားပြားပေါ်မှာ တုတ်ချောင်းစိုက်ပြီး ရက်ကိုသတ်မှတ်တယ်။ ရက် ၃၀ ကို တစ်လယူတယ်။ ကချင်တိုင်းရင်းသားတွေဟာ သူရိယပါသစနစ်နဲ့ စန္ဒြပါသစနစ် နှစ်မျိုးလုံး ရောထွေးသုံးတယ်။ တစ်ဆယ့်ငါးရက်ကို လပြည့်လို့ သတ်မှတ်ခြင်းဟာ စန္ဒြပါသစနစ်ကို အခြေခံပြီး ဥတုရာသီနဲ့ သဘာဝကိုအစွဲပြုပြီး လ သတ်မှတ်လို့ သူရိယပါသစနစ်ကို အခြေခံတယ်လို့ ပြောရမယ်။ ကချင်တိုင်းရင်းသားတွေရဲ့ လအမည်ကို လေ့လာတဲ့အခါ –

(၁) ကလားတာ – တံမြက်စည်းလုပ်သော ကိုင်းပင်ပန်းပွင့်ချိန်၊

(၂) မဂျီတာ – ဆိုးဆေးအဖြစ်အသုံးပြုသော မဂျီတာပန်းပွင့်ချိန်၊

(၃) မဂါးတာ – ပေါက်ပင်ပန်းပွင့်ချိန်၊

(၄) ခရူတာ – မြေပြန့်ဒေသရှိ ခရုပန်းများ ပွင့်သောအချိန်၊

(၅) ရာတာ– သဘာဝပေါက်ပင်၊ ကောက်ပဲသီးနှံပင်များ စတင်ပေါက်ချိန်၊

(၆) ဝတ်တာ – လေပြင်းတိုက်ခိုက်သော အချိန်၊

(၇) ရှလာတာ – ရှလာပန်း ပွင့်ချိန်၊

(၈) ဂျထွမ်းတာ – ဂျထွာပန်း ပွင့်ချိန်၊

(၉) ဆငန်တာ – ငါးများ မြစ်ဖျား၊ ချောင်းဖျားတက်သောအချိန်၊

(၁၀) ရှီမရီတာ – ခြောက်သွေ့သောအချိန်၊

(၁၁) ဂွပ်ရှီတာ – ကောက်ပဲသီးနှံ ရိတ်သိမ်းချိန်၊

(၁၂) ဂွပ်တုံတာ – တစ်နှစ်တာကုန်ဆုံးခြင်း၊

(၁၃) လဒီတာ – ၁၀ နှစ်ကြာရင် လထပ်တိုးယူခြင်းတို့ ဖြစ်တယ်။

ဒီနေရာမှာ သူရိယပါသစနစ်ကို အခြေခံရင် တစ်နှစ်မှာ ရက်ပေါင်း ၃၆၅ ရက် ခြောက် နာရီ ရှိပြီး စန္ဒြပါသစနစ်ဆိုရင် ၃၅၄ ရက် ၈ နာရီကျော်ပဲ ရှိတယ်။ ဒီနေရာမှာ “လဒီတာ” ဆိုတာတွေ့ရတော့ စန္ဒြပါသစနစ်ကို ပိုပြီး အခြေခံထားတယ်။ စန္ဒြပါသစနစ်အရဆိုရင် ၁၂ လမှာ တစ်နှစ်ပြည့်ရန် ၁၁ ရက်လို၊ သုံးနှစ်ကြာရင် တစ်လကျော်လိုပြီး ၁၀ နှစ်ကြာရင် တစ်လထပ်တိုးယူရမှာဖြစ်တယ်။ ဒီတော့ ကချင်တိုင်းရင်းသားတွေမှာ မြင့်မားတဲ့ ထိုးထွင်းကြံဆမှုတွေ ရှိနေပြီးသားလို့ ပြောချင်ပါတယ်။

ရိုးရာအဆင်တန်ဆာ ဆင်ယင်မှုအပိုင်းကို လေ့လာကြည့်ရာမှာ ကချင်တိုင်းရင်းသားများဟာ ခေါင်းပေါင်း ပေါင်းလေ့ရှိကြတယ်။ ဒါဟာ ကျန်းမာရေးအတွက် သဘာဝဒဏ်ကို ကြိုတင်ကာကွယ်ဖို့နဲ့ ဘေးအန္တရာယ်တွေကို ရင်ဆိုင်ကာကွယ်ဖို့အတွက် လက်နက်တစ်ခု အဖြစ် အလွယ်ရအောင် ဆင်မြန်းတယ်လို့ အသက်ကြီးတဲ့သူတွေက ဆိုတယ်။ နောက်ပိုင်း

မှာတော့ မိမိတို့ဒေသအလိုက်၊ မျိုးနွယ်စုအလိုက် ပုံသဏ္ဌာန်တွေသတ်မှတ်ပြီး အလှအပတွေ ဆင်မြန်းလာကြတယ်။ ပန်းနဲ့အကွက်ဖော်တဲ့ ဂျပ်ခုတ်ခေါင်းပေါင်းကို ရောဂတီမြစ်ဝှမ်းနဲ့ သံလမ်းရိုးတစ်လျှောက် ဆင်မြန်းပြီး ရိုးရိုး ဝါချည်နဲ့ ပိုးချည်ခေါင်းပေါင်းကို ကချင်ပြည်နယ် မြောက်ပိုင်း တိုင်းရင်းသူတွေ ဆင်မြန်းပါတယ်။ ဒ့ါပြင် ပန်းရောင်ခေါင်းပေါင်းကို လရှီ၊ အဖြူရောင် ခေါင်းပေါင်းကို ရဝမ်၊ နက်ပြာရောင်ခေါင်းပေါင်းကို အဇီး၊ အနားမြိတ်ခေါင်းပေါင်းကို လော်ဝေါ်တို့က ဆင်မြန်းကြပါတယ်။ ဒီအခါမှာ ခေါင်းပေါင်းဟာ သူတို့တစ်တွေရဲ့ မျိုးနွယ်စု သင်္ကေတလို့ ဆိုရမလို ဖြစ်လာပါတယ်။

ပြီးတော့ ကချင်တိုင်းရင်းသားတွေရဲ့ အင်္ကျီတွေမှာ အနက်ရောင်ကို အများဆုံးတွေ့ရပါတယ်။ ဒါကို လွယ်လွယ်ပြောရင် ဆိုးဆေးပညာ မထွန်းကားသေးဘူးလို့ ဆိုနိုင်တယ်။ တစ်ဝက်တော့ မှန်နိုင်တယ်။ ကချင်တွေအနေနဲ့ တရုတ်၊ တိဗက်၊ အာသံတို့နဲ့ အဆက်အသွယ်ရှိခဲ့တော့ ဆိုးဆေးပညာ မရဘူးလို့ တထစ်ချ ပြောမရပါဘူး။ ထမီအနေနဲ့ အဆင်ကွဲလွဲမှုမှတစ်ပါး အခြားကွဲပြားမှု မရှိတာကို တွေ့ရပါတယ်။ ခြေစွပ်ဆင်မြန်းခြင်းကတော့ တောင်ပေါ်တိုင်းရင်းသားများဖြစ်တဲ့အတွက် လမ်းလျှောက်၊ တောင်တက်များတဲ့အခါ ကြွက်ကြောတက် ဝေဒနာ ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။ ဒါကိုကာကွယ်ဖို့ဖြစ်သလို အအေးဒဏ်၊ မှက်၊ ခြင် စတဲ့ အန္တရာယ်မှ ကာကွယ်ရန်အတွက်လည်း ဖြစ်ပါတယ်။ ခြေသလုံးကြိမ်ကွင်းများမှာ မြွေအန္တရာယ်မှ ကာကွယ်နိုင်တယ်လို့ယုံကြည်ကြတယ်၊ နောက်ပြီး ရေနစ်သေသူရဲ့အလောင်းကို ရှာမတွေ့ရင်လည်း ကြိမ်ကွင်းကို ယူပြီး သေသူရဲ့ အဝတ်စနဲ့ချည်ပြီး ရေမျှောရင် သေသူကို တွေ့တယ်လို့ ယုံကြည်ကြတယ်။ ဒီတော့ ကချင်တိုင်းရင်းသားတွေဟာ လောကဓာတ်အစီအရင်တွေကို အစောပိုင်းကာလကတည်းက ယုံကြည်နေပြီလို့ပြောရပါမယ်၊ ခါးစည်းတွေကတော့ များသောအားဖြင့် သားရေပြားများ ဖြစ်ကြပါတယ်။ ကချင်တိုင်းရင်းသားတွေအနေနဲ့ စစ်တိုက်ခြင်း၊ အမဲလိုက်ခြင်း ဝါသနာထုံတဲ့အတွက် ဒိုင်း၊ ဓားတို့ပါသော်လည်း မိုက်သားနေရာလွတ်နေတော့ အကာအကွယ်တစ်ခုအနေနဲ့ စည်းထားခြင်း ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။

"ထိမ်းမြား လက်ထပ်ရေးမှာ ညီအစ်ကိုမျိုးနဲ့ သမက်မျိုးက အကုန်အကျခံတယ်။ အမှုအခင်းဖြစ်ရင် ညီအစ်ကိုမျိုးက စုပေါင်း လျော်ပေးတယ်။ စစ်မက်ဖြစ်ပွားရင် မျိုးနွယ်အလိုက် ကူညီတယ်။"

ကချင်တိုင်းရင်းသားတွေရဲ့ လူမှုအဖွဲ့အစည်းထူထောင်ရာမှာ မိသားစုစနစ်ကို ဖော်ဆောင်နေကြောင်း စုပေါင်းလုပ်ဆောင်ခြင်းဓလေ့က ပေါ်လွင်ပါတယ်။ ဥပမာ ထိမ်းမြား လက်ထပ်ရေးမှာ ညီအစ်ကိုမျိုးနဲ့ သမက်မျိုးက အကုန်အကျခံတယ်။ အမှုအခင်းဖြစ်ရင် ညီအစ်ကိုမျိုးက စုပေါင်းလျော်ပေးတယ်။ စစ်မက်ဖြစ်ပွားရင် မျိုးနွယ်အလိုက် ကူညီတယ်။ ကချင်လူ့အဖွဲ့အစည်းမှာ နောက်ထပ်အရေးပါတာကတော့ "ဂျာဖာဂါ" ဖြစ်တယ်။ ဂျာဖာဂါ ဆိုတာ လူမှုဆက်ဆံရေးမှာ လက်ဆောင်ပဏ္ဏာ၊ လျော်ကြေး၊ ကွမ်းဖိုး စသည်တို့မှာ သုံးတဲ့ ပစ္စည်းများကိုခေါ်တယ်။ ဒါ့ကြောင့် ဂျာဖာဂါ ရဲ့ အဓိပ္ပာယ်ကိုဖွင့်ကြည့်ရင် တတ်သိနားလည် တာ၊ သည်းခံတတ်တာ၊ ခွင့်လွှတ်တတ်တာ၊ ရက်ရောတတ်တာ စတာတွေကို ကိုယ်စားပြု နေတယ်လို့ ထင်ပါတယ်။

ကချင်တိုင်းရင်းသားတွေရဲ့ မျိုးနွယ်မတိမ်ကောရေး ထိန်းသိမ်းပုံမှာ အိမ်ထောင် ထူထောင်ရေးပဲ ဖြစ်တယ်။ ဒါကို ဆွေမျိုးတော်စပ်ပုံက သာဓကပြနေတယ်။ ကချင်တိုင်းရင်းသား တို့မှာ မည်မျှ မျိုးနွယ်များစေကာမူ ဆွေမျိုးတော်စပ်ရာမှာ အိမ်ထောင်စုကိုအခြေခံပြီး ညီအစ်ကိုမျိုး (ကဖိုကနောင်)၊ ယောက္ခမမျိုး(မယူ)၊ သမက်မျိုး(ဓာမ)ဆိုပြီး သုံးမျိုးရှိတယ်။ အိမ်ထောင်ဖက်ရွေးရာမှာ မြန်မာတွေဆိုရိုးစကားမှာ –အိမ်ထောင်မှု ဘုရားတည်၊ ဆေးမင်ရည် စုတ်ထိုး ဤသုံးမျိုးမပိုင်ရင် နောင်ပြင်ရန်ခက်တယ်လို့ဆိုတယ်။ ကချင်တိုင်းရင်းသားတွေ ကလည်း "ယိခယင်ရွှတ်ယန်လနိန်မည်၊ နွမ်းလာရွှတ်ယန် ပရတ်မည်"တဲ့ အဓိပ္ပာယ်က တောင်ယာခုတ်မှားလျှင် တစ်နှစ်သာ ဒုက္ခရောက်မည်၊ အိမ်ထောင်ဖက်မှားလျှင် ရာသက်ပန် ဒုက္ခရောက်မည်လို့ဆိုတယ်။ မယူမျိုးဆိုတာ မိခင်ရဲ့ မောင်၊ အစ်ကိုတို့မှ မွေးဖွားသောသူများ ဖြစ်တယ်။ ဥပမာ မရစ်အမျိုးသားနဲ့ လဖိုင်အမျိုးသမီး လက်ဆက်ခဲ့ရင် လဖိုင်အမျိုးသမီးရဲ့ ဆွေမျိုးအားလုံးဟာ မယူမျိုးလို့ သတ်မှတ်ကြတယ်။ ဒါကို ပုံသေ ပြောမရပါ။ ဓာမအမျိုးဆိုတာ ဖခင်ရဲ့ အစ်မ၊ နှမတို့မှ မွေးဖွားသူများကို ဆိုတယ်။ ညီအစ်ကိုမျိုးဆိုတာ မျိုးနွယ်တူ ပေါက်ဖွားတာကိုဆိုတယ်။ ဥပမာ မရစ်မျိုးနွယ်ကပေါက်ဖွားတဲ့ မိသားစုနာမည်တွေမှာ လမာ၊ ဖောင်ဂျဲ၊ ခင်ဂျောင် တို့ဟာ မျိုးနွယ်တူ ညီအစ်ကိုတွေဖြစ်တယ်။ ဒါကြောင့် ဓာမမျိုး က ယောကျ်ားလေးနဲ့ မယူမျိုးက မိန်းကလေးသာ လက်ဆက်ကြတယ်။ ဓာမက မိန်းကလေးနဲ့ မယူယောကျ်ားလေး လက်ထပ်ရိုးထုံးစံမရှိပါ။ ညီအစ်ကိုမျိုးချင်းလည်း လက်ဆက်ရိုး ထုံးစံမရှိပါ။ ဓာမ၏ လက်ထပ်ပွဲဟာ နောက်ထပ် လက်ထပ်ပွဲကို ကြိုဆိုနေခြင်းဖြစ်တယ်။ တစ်နည်းပြောရင် ဓာမအမျိုးသားနဲ့ မယူအမျိုးသမီးတို့မှမွေးသော အမျိုးသားသည် မိခင်ဘက်မှ မွေးသော အစ်ကို၊ မောင်မှ မွေးသော မိန်းကလေးနဲ့ လက်ထပ်ခြင်းဖြစ်တယ်။ ဒါ့ကြောင့် ယောက္ခမမျိုးလို့ ခေါ်တာတွေ့ရပါတယ်။ တကယ်လို့ လက်မထပ်ဖြစ်ရင်တောင်မှ ဓားလွယ်နဲ့ လွယ်အိတ် ပေးရပါတယ်။ ညာတိဗလ လို့ထင်ရပေမယ့် ပဒေသရာဇ်စရိုက် လွှမ်းမိုးတယ်လို့ ဆိုချင်တယ်။ ဒီလို လက်ဆက်ခြင်းဟာ ဆေးပညာအရပဲဖြစ်ဖြစ်၊ ပဒေသရာဇ်ဘုရင်တွေရဲ့ ရာဇဝင်ကိုပဲ ကြည့်ကြည့် ကောင်းကျိုးမရှိတာ တွေ့ရမယ်။

ကချင်တိုင်းရင်းသားတွေမှာ မှတ်တမ်းတင်ထားတဲ့ ဥပဒေဆိုတာ မတွေ့ပါ။ အသက် အရွယ်ကြီးသူတွေက အမှုအခင်းကို စေ့စပ်ဖျန်ဖြေပေးရင်း ဆုံးဖြတ်ချက်တွေဟာ မှုခင်း ဆိုင်ရာ လိုက်နာမြဲဖြတ်ထုံး(ဥပဒေ)လို့ သတ်မှတ်ပြီး လိုက်နာကြတယ်။ အမှုအခင်းနဲ့

ပတ်သက်ပြီး ရှဝါရှားဆိုတဲ့ ကျောက်ကြေးတန်ဖိုးတွေ သတ်မှတ်ထားတယ်။ ကချင်တွေရဲ့ ရိုးရာဖြတ်ထုံးဆိုတာ ဒါပဲလို့ ပြောနိုင်ပါတယ်။ ကျောက်ကြေးပစ္စည်းတွေကို တတ်နိုင်သမျှ ဖော်ပြရမယ်ဆိုရင် ဓား၊ လှံ၊ တောင်ရှည်ပုဆိုး၊ မောင်း၊ ငွေဒင်္ဂါး၊ ရွှေထည်၊ သန္တာပုတီး၊ တူမီး သေနတ်၊ ဆင်စွယ်၊ ဒယ်အိုး၊ ဖိုခနောက်၊ ဆေးအိုးတံ၊ ငွေဓားလွယ်၊ လွယ်အိတ်၊ ကျွဲ၊ နွား၊ အရက်နဲ့ ငွေကြေးတို့ ဖြစ်တယ်။

ကချင်တိုင်းရင်းသားစကားပုံတွေကိုလေ့လာကြည့်တဲ့အခါ ကချင်တွေစာမတတ်ခင်က ရှိခဲ့တဲ့ ကချင်စာပေဖြစ်တယ်။ စကားပုံဆိုတာ အကြောင်းအရာတစ်ခုကို နမူနာပြပြီး အကြံပြုခြင်း၊ သတိပေးခြင်းဆိုတဲ့ အကြောင်းရင်းကို ဖော်ပြထားတာဖြစ်တယ်။ အတွေ့အကြုံက ပြောတဲ့ မှတ်သားစရာစကားများဖြစ်တယ်။ စကားပုံတွေထဲက အယူသည်းမှုတွေလည်း တွေ့နိုင်တယ်။ စကားပုံအများစုဟာ လူ့အဖွဲ့အစည်းနဲ့ပတ်သက်တဲ့ အကြောင်းတွေပဲဖြစ်တယ်။ စကားပုံတွေကို ပိုင်းခြားကြည့်ရင် လူ့သဘာဝ၊ လူမှုအကျင့်၊ လူမှုဆက်ဆံရေး၊ လူ့ပတ်ဝန်းကျင် နဲ့ ယေဘုယျလူသားဆိုပြီး တွေ့ရမယ်။ တွေ့ရသမျှ ဖော်ပြရရင်–

- ခါဂိုင်ဗျူရေမဂေ (လော်ဝေါ်)
  ခွေးကောင်း လူကိုမဟောင်၊ လူကောင်း သူများကို မကဲ့ရဲ့။
- ယမ်ခုတ်ဖော်မော ယမ်ထော့ဖော်ဒိုင်(လော်ဝေါ်)
  အိမ်တွင်းဆုံးမ၊ အိမ်ပြင်အလိမ္မာရ။
- တဒွန်ရေတမြုပ်ပျဲ့(လော်ဝေါ်)
  ပြောသောစကား စားမပစ်နှင့်။
- နှင်းဖော်ဗျုပ်၊ နော်ဂေါက်ဂိုင် (လော်ဝေါ်)
  ကျိန်ဆဲခံသူ ကျန်းမာ၊ နင်းခံသောစပါး ပိုထွား။
- လောင်မော်ချယ်ငွန် ဆော်မော်ဒွန်ငွန် (လော်ဝေါ်)
  ကျွဲအိုခြံမွှား၊ လူအိုစကားမှား။
- လဗျူ(ကချင်)
  အိမ်ထောင်ပြုရာတွင် လိုက်နာရမည့် ကျင့်ထုံး။
- ကျားနဲ့လူ (ကချင်)
  တိရစ္ဆာန်ထက် လူကထက်မြက်ပုံ။

တောတောင်သဘာဝ၊နေ့စဉ်သုံးပစ္စည်း၊အပင်တွေနဲ့ဆက်စပ်ပြီး စကားထာတွေလည်း တွေ့ရပါတယ်–

- ဖော်ချောင်မဝင် ဂျောင်ဆူ(လော်ဝေါ်)
  ရိက္ခာမပါသော ခရီးသည် (စိတ်ဆန္ဒ)
- ဘမဂမ်ဂမ်ဗျက်ဂမ်းရာငေါ့ဖိုင် (လော်ဝေါ်)
  တောင်ထိပ်အနှံ့ ခြစ်သောငှက် (ဆီးပင်)
- ဇင်ဆောင်ဖော်ဖြူဖော်ရ (လော်ဝေါ်)
  တစ်ဆယ့်နှစ်ရာသီ ဆန်ဖြူစားသူ (ဝါကြိတ်ခြား)

ဒီစကားထာတွေကို လူပျိုအပျို ချစ်တင်းနှောတဲ့အခါ၊ လူကြီးချင်း ပညာစမ်းတဲ့အခါ၊

ကလေးတွေ ပျော်ရွှင်စေလိုတဲ့အခါတွေမှာ သုံးကြတယ်။ အက္ခရာတင်ထားသော စာပေများ မရှိစဉ်ကပင် ကချင်သမိုင်း၊ ပုံပြင်၊ စကားထာ၊ နတ်ပူဇော်သောအခါ ရွတ်ဆိုသည့်ဆုတောင်း ကဗျာများ ခေတ်အဆက်ဆက် နှုတ်တိုက်မှတ်သားခဲ့တာ ပေါ်လွင်ပါတယ်။

ကချင်တိုင်းရင်းသားတွေကိုကြည့်ရင် ဂီတကိုမြတ်နိုးတယ်။ နူးညံ့သိမ်မွေ့တဲ့နှလုံးသားနဲ့ ပျော်ရွှင်မှု ထာဝရပိုင်ရှင်များလို့ ဆိုရမယ်။ ဂီတဖြင့် အသက်မွေးသူမရှိပါ။ ဂီတတူရိယာပစ္စည်း များ ရောင်းချခြင်းမတွေ့ပါ။ ရသအဖြစ်၊ ဖျော်ဖြေရာအဖြစ် သဘောထားဟန်တူတယ်။ တေး သီချင်းတွေ ဆန်းစစ်ကြည့်ရင် အခံနဲ့ အအုပ်၊ ကာရန်မိသော ဝါကျများဖြစ်တယ်။ နမူနာပြရရင်–

- အပျိုစုရာ ကြိမ်ခွေစုတယ်။
- လူပျိုစုရာ ဓားလွယ်စုတယ်။
- တောင်ယာမှာကွယ် သီးနှံစားမယ်။
- အပျိုကိုလဲ လိုက်ရှာတော့မယ်။
- သီးနှံတွေက ပေါတယ်ပေါတယ်။
- အပျိုကိုတော့ ရှာမတွေ့တယ်။
- အပျိုရှိတဲ့နေရာဟာကွယ်
- တောင်ယာတောနဲ့ ရွာသာယာရယ်။

သမိုင်းကိုပြောတဲ့ စကားပုံ၊ စကားထာ၊ တေးကဗျာတွေကို သီးသန့်သုတေသနပြု၍ ထိန်းသိမ်းသင့်ပါတယ်။

အချုပ်အားဖြင့် တိုင်းရင်းသားသမိုင်းမှာ အထောက်အထားရှားတယ်။ ပါးစပ်ရာဇဝင် များတယ်။ လက်ခံနိုင်တာ ရှိမယ်။ လက်မခံနိုင်တာ ရှိမယ်။ ခေတ်အဆက်ဆက် နှုတ်နဲ့ပြော ဆိုရလို့ ပြောသူနဲ့နားထောင်သူတို့ သိမှု၊ မှတ်မှု ကွာခြားမယ်။ လိုရင်းမရောက် ရည်ရွယ်ချက်များ လွဲချော်နိုင်တယ်။ ဒီတော့ ထင်မြင်ယူဆချက်မှန်သမျှ တိုးတက်တဲ့ လေ့လာမှု၊ တွေးခေါ်မှုနဲ့ ပညာများက ပြောင်းလဲသွားမယ်။ လူမှုအဖွဲ့အစည်း တိုးတက်ပြောင်းလဲခြင်းဟာ စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံရေး၊ သာသနာရေးတို့နဲ့ဆိုင်တယ်။ ပညာရပ်ဆိုင်ရာလေ့လာမှုဆောင်းပါးဖြစ်လို့ လူအားလုံးနဲ့ အတွေးအမြင် မတူနိုင်။ သမိုင်းဆိုတာ အတိတ်ကိုမှတ်တမ်းတင်တယ်၊ အနက် ကောက်ချက်ထုတ်တယ်၊ ပြီးမှ အနာဂတ်ကို မှန်းကြည့်တယ်။ ဒါသမိုင်းအလုပ်ပါ။ ဒါကြောင့် ဒီဆောင်းပါးဟာ အသိပညာနဲ့ လေ့လာမှုနောက် ရေးထားတာဖြစ်ပါကြောင်း။ လူမှုစနစ်နဲ့ ယဉ်ကျေးမှုဓလေ့ရဲ့ ဒဿနအမြင်နဲ့ ရှုမြင်တင်ပြထားပါတယ်။

ဒေါက်တာကျော်ဆွေညွန့်(သမိုင်း)

rdkif;um&DS

armifbef;aqG(xm;0,f)

"မှိုင်းကာရီသူကြီး၏သမီးကို ကောက်ထား၍
မှိုင်းကာရီရှင်မဟု ခေါ်သည်။
အနောက်ဆောင်တွင် အတူနေကြရသည့်
ကတော်ငယ်များတွင် ဝေဒီရှင်မ ကြာညီးလှနှင့်
မှိုင်းကာရီရှင်မ ရှင်စောဦးတို့သည်
အခင်မင်ဆုံး လင်ညီအစ်မ ဖြစ်ကြ၏။"

ထားဝယ်မြို့မှ အရှေ့ဘက် ၁၀ မိုင် အကွာ တောင်သုံးလုံး ကျောက်မဲတောင်၊ မေတ္တာရွာများသို့သွားရာ ကားလမ်းပေါ်တွင် ပကာရီရွာဟု ရှိပါသည်။ ၎င်းရွာမှ မြောက်ဘက်သို့ သွားလျှင် ဟာမြင်းကြီးမိုင်းသို့ ရောက်ရှိ၏။ ပကာရီရွာသည် ယခုအခါ မော်တော်ကားများ စခန်းချရာ လမ်းဆုံဖြစ်နေသဖြင့် ထမင်းဆိုင်၊ ဈေးဆိုင်တို့နှင့် စည်ကား၏။ ပကာရီကို ရှေးက မှိုင်းကာရီ ဟုခေါ်သည်။ ဇင်းမယ်ကိုအစိုးရသော ယွန်းမင်းကြီး စောလွန်းရွှေ လာရောက် မြို့တည် စိုးစံခဲ့သည်ဟု ထားဝယ်ရာဇဝင်တွင်ဆို၏။ ထားဝယ်မင်းများ လက်ထက်တွင်မူ သူကြီးများသာ အုပ်ချုပ်တော့သည်။

ပကာရီရွာအရှေ့ဘက်နှစ်ဖာလုံခန့်အကွာ ကားလမ်း၏ ညာဘက်ချောင်းတစ်ဖက်ကမ်း ကျောက်နံရံပေါ်တွင် စေတီငယ်တစ်ဆူ ရှိပါသည်။ ကြိုးတံတားနှင့် ကူး၍ရ၏။ ယခုအခါ ဘုန်းကြီးကျောင်းတစ်ကျောင်းရှိပြီး သမင်ကလေးများ မွေးထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ၎င်းစေတီဘွဲ့တော်ကိုလည်းကောင်း၊ ဘုရားဒကာကိုလည်းကောင်း မည်သူမျှမသိကြတော့ပါ။ ရှေးလူကြီးများ ပြောစကားအရ ရွှေတောင်စား မင်းကတော် မှိုင်းကာရီရှင်မ တည်ခဲ့သည်ဟုသာ သိရ၏။ ရှမ်း (ထိုင်း) နိုင်ငံ ရောက်သွားသော သူ့မောင်တော်အား ဤနေရာမှလာ၍ မျှော်ရင်း တည်ခဲ့သဖြင့် "မျှော်တော်မူ"စေတီခေါ်သည်ဟု မှိုင်းကာရီရှင်မ၏ ကြေကွဲဖွယ်အကြောင်းများ ကို ကြားသိရသည်ကား–

ကောဇာသက္ကရာဇ် ၁၁၀၂ တွင် ဟံသာဝတီပါ အင်းဝဘုရင်လက်အောက်ခံ ထားဝယ်မှ သာဂရမြို့စား ဦးနဲလှသည် မွန်–မြန်မာ အရေးတော်ပုံဖြစ်နေခိုက် အခွင့်ကောင်းယူကာ အင်းဝဘုရင် ဟံသာဝတီသို့ ပါသွားချိန်တွင် သာဂရမြို့၌ မင်းနဲလှဟု သီးခြားမင်းအဖြစ် အင်းဝကို ခြားနား၍ အုပ်ချုပ်လေသည်။ ထိုစဉ်က ဟံသာဝတီမှ မွန်တို့ကလည်း သာဂရကို လှည့်မကြည့်နိုင်သောအချိန် ဖြစ်၏။ သာဂရမြို့သည် ရှမ်း (ထိုင်း)၊ ယွန်း(ဇင်းမယ်)နှင့် မွန်တို့ ၏ တိုက်ခိုက်မှုကို အကြိမ်ကြိမ်ခံခဲ့ရသည်ကို မင်းနဲလှ ဆင်ခြင်ပုံရသည်။

ကုန်သွယ်ရေးကြောင်းသွားလာမှု ပိုမိုအဆင်ပြေစေရန်နှင့် ကြီးကဲလာသည့် မွန်တို့၏ ဒဏ်မှ ရှောင်ရှားရန် မင်းနဲလှသည် ၁၁၁၃ ခုနှစ်တွင် ထားဝယ်မြစ်အတိုင်း စုန်ဆင်း၍ ယခုထားဝယ်မြို့၏အနောက်တောင်ထောင့်အရပ်တွင်ရှိသော ကြက်စာပြင်ရပ်ကွက်နေရာတွင် တလိုင်းရှောင်မြို့ကိုတည်၍ သာဂရမှ ပြောင်းလာခဲ့လေသည်။ နှစ်နှစ်ခန့်သာစိုးစံပြီး ဗေဒင် ကိန်းခန်းအရ ၁၁၁၆ ခုနှစ်တွင် ယခုထားဝယ်မြို့နေရာတွင် အုတ်မြို့ရိုးအခိုင်အမာပြု၍ သာယာဝတီဟု သမုတ်ကာ မြို့သစ်တည်ခဲ့လေသည်။ ထားဝယ်လူမျိုးတို့ နေထိုင်၍ ထားဝယ် မြို့ဟုသာ အမည်တွင်သည်။ မင်းနဲလှ၏ အိမ်တော်နေရာသည် ယခု ထားဝယ်မြို့မရဲစခန်း တည်နေရာနှင့် မျက်နှာချင်းဆိုင်နေရာတစ်ဝိုက်တွင်ဖြစ်သည်။ မင်းနဲလှတွင် အမိက မင်းကတော် နှစ်ယောက်ရှိ၏။ ထားဝယ်လို "ဆော်ဂီးရှင်" ခေါ်သည့် "ဆော်ကြီးရှင်" နှင့် "မြော့ဆော်ရှင်" ဟုခေါ်သည့် "မြောက်ဆောင်ရှင်" တို့ဖြစ်ပါသည်။ အခြား ကတော်ငယ်လေး များလည်း အနောက်ဆောင်တွင် နေကြရသည်။ ဝေဒီသူကြီး၏ သမီးကို ကောက်ထားသဖြင့် ဝေဒီရှင်မ ဟု ခေါ်သည်။ ရင်သူကြီး၏ သမီးကို ကောက်ထားသဖြင့် ရင်ရှင်မဟု ခေါ်သည်။ ကလိန်အောင်သူကြီး၏ သမီးကို ကောက်ထားသဖြင့် ကလိန်အောင်ရှင်မဟု ခေါ်သည်။ နတ်ရေသောင် (ယခုကနက်သီရိ) သူကြီးသမီးကို ကောက်ထား၍ နတ်ရေသောင်ရှင်မ ဟု

ခေါ်သည်။ မိုင်းကာရီသူကြီး၏သမီးကို ကောက်ထား၍ မိုင်းကာရီရှင်မဟု ခေါ်သည်။ အနောက်ဆောင်တွင် အတူနေကြရသည့် ကတော်ငယ်များတွင် ဝေဒီရှင်မ ကြာညီးလှနှင့် မိုင်းကာရီရှင်မ ရှင်စောဦးတို့သည် အခင်မင်ဆုံး လင်ညီအစ်မဖြစ်ကြ၏။

“ညီမလေး မစောဦးရေ၊ ဖြစ်နေတဲ့ သတင်းတွေကြားသိရဲ့လား”

“ညီမ ဘာမှမသိဘူး ဝေဒီမမရယ်၊ ဘာသတင်းတွေဖြစ်နေလို့လဲ”

“အရှင်မင်းကြီးနဲ့ ဝန်တွေ အမတ်တွေ ခေါင်းချင်းဆိုင်ပြီး အကြံထုတ်နေကြတယ်”

“ဘာဖြစ်လို့တုံး”

“မွန်တွေ အရေးနိမ့်ပြီး အလောင်းမင်းတရားကြီးက စိုးစံတော်မူနေတယ် မဟုတ်လား။ အခု ယိုးဒယားကို ချီလာတော့မတဲ့။ တို့များရဲ့ အရှင်မင်းကြီးက အင်းဝကို ခြားနားထားတော့ နိမ်နင်းခံရမှာ အမှန်ပဲ”

“အကျိုးတော့ နည်းပြီထင်ပါတယ် ဝေဒီမမရယ်။ ဘယ်လိုလုပ်ကြမတုံး”

“ကြားရတာကတော့ အရှင်မင်းကြီးက ကလိန်အောင်နားက သွားကြိုပြီး အညွှံခံမယ်လို့ သိရတာပဲ”

ဝေဒီရှင်မနှင့် မိုင်းကာရီရှင်မတို့ ဤသို့ပြောနေကြသည့် နောက်တစ်နေ့တွင်ပင် မင်းနဲလှနှင့် မှူးမတ်အပေါင်းတို့သည် အလောင်းမင်းတရားကြီးကို သွားကြိုရန် ကလိန်အောင်သို့ ထွက်သွားကြ၏။ ကတော်မယားများအနက် ဆောင်ကြီးရှင်၊ မြောက်ဆောင်ရှင်နှင့် ကလိန်အောင်ရှင်မတို့သာ ပါသွားကြသည်။ သို့သော် မင်းတရားကြီးနှင့် မတွေ့ရဘဲ မင်းတရားကြီး၏ စစ်တံခွန်တပ်မှ စစ်သည်များက စစ်ဦးဘီးလူးဆိုသကဲ့သို့ မင်းနဲလှနှင့် အပေါင်းအပါ တစ်စုကို ကျားခုန်အရပ်တွင် သတ်ပစ်လိုက်ကြလေသည်။ မင်းနဲလှသည် ကောဇာသက္ကရာဇ် ၁၁၂၁ ခုနှစ် နတ်တော်လပြည့်ကျော် ၅ ရက်၊ ကြာသပတေးနေ့တွင် ကံကုန်ပါသည်။ နန်းသက် ၁၉ နှစ် ဟု ဆိုပါ၏။

မင်းနဲလှနှင့် အပေါင်းအပါတစ်စု အသတ်ခံရသည့်သတင်း စံအိမ်တော်သို့ ရောက်လာသောအခါ ကျန်ကတော်မယားများမှာ အားကိုးရာမဲ့ ကမ္ဘာပျက်လေတော့သည်။ မင်းနဲလှထံတွင် ခစားနေသော ရွှေတောင်ရွာစား မောင်ရှင်ဇော် အကူအညီဖြင့် မိုင်းကာရီရှင်မသည် မိုင်းကာရီရွာ သူ့ဖခင်ထံ ပြန်ရောက်သွားလေသည်။ ကျန်ကတော်မယားများသည်လည်း အသီးသီး ပတ်သက်ရာ ပတ်သက်ကြောင်းဖြင့် ပြေးကြလေ၏။ မင်းနဲလှ မရှိသည့်နောက် ရွှေဘိုမှ ချီလာသည့် တပ်မှူး၊ ဗိုလ်မှူးတို့က ရေဝန်ဒေဝဒိဗ္ဗကို ထားဝယ်မြို့ဝန်ခန့်အပ်၍ အုပ်ချုပ်စေခဲ့သည်။ မိုင်းကာရီသူကြီး နောင်အိုသီးအိမ်တွင် ဖြစ်၏။ ရွှေတောင်ရွာစားဟောင်း မောင်ရှင်ဇော် ရောက်နေလေသည်။

“ရွှေဘိုကခန့်တဲ့ မြို့ဝန်သစ်က ဦးတို့ကို အသိအမှတ်ပြုပြီး သူကြီးဆက်ခန့်ထားတော့ ပိုနေမြဲ၊ကျားနေမြဲပေါ့ကွယ်။မောင်ရှင်ဇော်လည်းသွားခစားရင် ဆက်လက်သူကောင်းပြုမှာပေါ့”

“ဒီရွှေဘိုသားတွေကို ဦးမညွတ်ချင်ပါဘူး ဦးရယ်။ ကျွန်တော့်မှာ အကြံအစည်ရှိတယ်။ နီးရင်သာ ဦးကိုဖွင့်ပြောမယ်။ ကျွန်တော်တို့ သွေးစည်းကြရအောင်နော်။”

ထိုအချိန်၌ မိုင်းကာရီရှင်မဟောင်း ရှင်စောဦးသည် လက်ဖက်ရည်ကြမ်းနှင့် ဆတ်သားခြောက်ဖုတ် ပန်းကန်ကိုင်ကာ ထွက်လာ၍ မောင်ရှင်ဇော်ကို ဧည့်ခံသည်။ သူတို့နှစ်ဦး၏

မင်းနဲလှထံတွင် ပတ်သက်မှုကို သိသဖြင့် သူကြီးမင်းသည်–

“ကဲ.. မင်းတို့ မောင်နှမ စကားပြောရစ်ကြဦး” ဟု ဆိုကာ ထသွားလေသည်။

“ဒါနဲ့ ခုနက နားစွန်နားဖျား ကြားလိုက်တယ်။ အစ်ကို့ အကြံအစည်ဆိုတာက ဘာတုံး အစ်ကိုရဲ့”

“တိုးတိုး ရှင်မရဲ့၊ ဒီကိစ္စက တခြားသူတွေ သိသွားလို့ မဖြစ်ဘူး”

“ခုများတော့ ရှင်မတွေ၊ ဘာတွေလုပ်မနေပါနဲ့ အစ်ကိုရယ်။ ရွှေထီးဆောင်းခဲ့တဲ့ဘဝ ပြီးခဲ့ပြီပဲ”

“ဘယ်ပြီးရမှာတုံး၊ ပြန်ပြီး ဆောင်းရဦးမယ်”

မောင်ရှင်ဇော်၏ စကားကို ရှင်စောဦးသည် နားမလည်ဟန်ဖြင့် ကြည့်နေရာ –

“အစ်ကို့မှာ ရွှေဘိုကခန့်တဲ့ မြို့ဝန်ကိုဖြုတ်ချဖို့ အကြံအစည်ရှိတယ်။ လူစုနေတာတော်တော် လေးရပြီ၊ ရှမ်း (ထိုင်း)တွေ အကူအညီလည်းရမယ်”

မောင်ရှင်ဇော်၏အပြောကြောင့် ရှင်စောဦးသည် တအံ့တသြဖြစ်သွားပြီး–

“ကြမ်းကြားလေကြား အစ်ကိုရယ်။ သူတစ်ပါး ကြားသွားရင်ဖြင့် ရာဇဝတ်သင့်နေပါဦးမယ်။ မကြံစည် ကောင်းရာပဲ။ မြန်မာဘုရင်ကို အန်တုနိုင်မှာမို့လား”

“အန်တုနိုင်ရမှာပေါ့။ ယောကျ်ားကောင်းတို့ ဆိုတာ ဒီအတိုင်း ခေါင်းငုံ့ခံမနေရဘူးလေ။ ငှက်ဆိုတာ ပျံရင်းသေသလို လူဟာလည်း ကြံရင်းသေရမယ်။ အဲ... အစ်ကို အထွတ်အမြတ်ရောက်ရင်သာ ရှင်မဟာ မှိုင်းကာရီရှင်မ ပြန်ဖြစ်ရမပေါ့”

မောင်ရှင်ဇော်၏ စကားအဓိပ္ပာယ်ကို ရိပ်မိသွားသဖြင့် ရှင်စောဦးသည် ခေါင်းငုံ့သွားကာ ရက်သွား၏။ စကားလွှဲချင်သဖြင့်–

“လက်ထက်တော်ကို သတိရရင် ကျွန်မအမြဲသွားတဲ့ နေရာလေးရှိတယ်။ အစ်ကိုလိုက်ကြည့်မလား” ဟု ပြောပြောထထ ထွက်သွားလေရာ မောင်ရှင်ဇော်လည်း နောက်က လိုက်ပါသွားလေသည်။ သူတို့သည် မှိုင်းကာရီ သူကြီးအိမ်ဘေးမှိုင်းကာရီချောင်းအတွင်းမှ လှေကလေးဖြင့် ချောင်းရိုးအတိုင်း အထက်သို့ ဆန်တက်သွား၏။

> **“မောင်ရှင်ဇော်သည် မင်းနဲလှ လက်ထက်တော်တွင် ရွှေတောင်ရွာကို စားခဲ့ရပြီး ခစားရသူ ဖြစ်လာသည်။ ယခု ထားဝယ်မြို့လယ်ရှိ စေတီကြီးမှာ ရွှေတောင်စားမင်း တည်သဖြင့် ရွှေတောင်စား စေတီတော်ကြီး ဟု ခေါ်ခြင်းဖြစ်သည်။”**

ရှင်စောဦးကိုယ်တိုင် ပဲ့ကိုင်လေသည်။ မောင်ရှင်ဇော်က ရှေ့မှသာ ကူ၍လှော်ပေးရသည်။ အတော်ဝေးဝေး လှော်ပြီးသွားသောအခါ ချောင်း၏ ညာဘက်တစ်နေရာ၌ လှေကိုထိုးဆိုက်လိုက်သည်။ လှေကားထစ်သဖွယ်ဖြစ်နေသော အုတ်ထစ်များကို တက်ပြီးနောက် ကျောက်နံရံပေါ်သို့ ရောက်သွားကြ၏။ ကျောက်နံရံထိပ်သည် ဝါးနှစ်ပြန်ခန့်မြင့်သည်။ ထိပ်တွင် ဖျာနှစ်ချပ်စာလောက် အကျယ်အဝန်းရှိသည့် ကွက်လပ်ကလေးမှာ ရှင်းနေလေသည်။ ကျောက်သားပေါ်တွင်ဖြစ်၍ ပြောင်ချောနေ၏။ ထိုနေရာတွင် ထိုင်ကာ ပတ်ဝန်းကျင်ကို မျှော်ကြည့်နေကြသည်။ တိတ်ဆိတ်နေခြင်းကို မောင်ရှင်ဇော်၏ စကားသံက ဖြိုခွင်းလိုက်၏။

“သာယာဝတီစံအိမ်တော်ကို ရှင်မရောက်တုန်းက အသက်ဘယ်လောက်ရှိပြီလဲ”

“ကျွန်မ အဲဒီတုန်းက ၁၇ နှစ်သမီးပဲရှိသေးတယ်။ စံအိမ်တော်သိမ်း အခမ်းအနားနဲ့အတူ ကျွန်မနဲ့ ကလိန်အောင်ရှင်မတို့ကို တစ်နေ့တည်း ကောက်တော်မူတာ။ ကျွန်မမှာ ငိုလိုက်ရတာ။ ကိုယ့်အဖေလောက်ရှိတဲ့ အရှင်မင်းကြီးကို ဘယ်လိုမှ မယူချင်ဘူး။ ဒါပေမဲ့ မှိုင်းကာရီ သူကြီးသမီးကို တော်ကောက်တယ်ဆိုတော့ ဘာမှပြောပိုင်ခွင့်မရှိဘူးလေ။ အဖေကလည်း လာဆက်ရတာပေ့ါ။ အဲဒီတုန်းက ကျွန်မ ဒီနေရာလေးကိုပဲ ပြေးလာပြီး ငိုလိုက်ရတာ။ အဖေ့ကို ဘယ်လိုပဲပြောပြော အဖေက ဘာမှမတတ်နိုင်ဘူး သမီးရယ်။ အဖေ့အသက်ဟာ သမီးလက်ထဲမှာပဲ ရှိတယ်ဆိုတဲ့ စကားနဲ့ပဲ ကျွန်မဘဝက ကတော်မယား ဖြစ်ခဲ့ရတယ်”

“ဒီတုန်းက အစ်ကိုက ရွှေတောင်စားဘဝနဲ့ စံအိမ်တော်မှာ ခစားနေပြီ။ ကလိန်အောင်သူကြီးသမီးနဲ့ မှိုင်းကာရီသူကြီးသမီး နှစ်ယောက်ဟာ သိပ်ချောလွန်းလို့ တော်ကောက်ခံရတယ်။ စံအိမ်တော်သစ် တက်ပွဲမှာ နှစ်ယောက်စလုံးကို သိမ်းပိုက်မယ်လို့ ကြားနေရတော့ ဒီသူကြီးသမီးနှစ်ယောက်ကို သိပ်မြင်ဖူးချင်တာပေ့ါ။ တကယ်လည်း မြင်ရရော နှစ်ယောက်စလုံးဟာ လှကြပါတယ်။ ကလိန်အောင်ရှင်မ အလှက အစ်ကို ဘယ်လိုမှ မခံစားရပါဘူး။ မှိုင်းကာရီရှင်မအလှကျတော့ ကိုယ့်မှာ ခံစားလိုက်ရတာ။ တစ်ချိန်တည်းမှာပဲ ငါ့အရှင်ရဲ့ မယားဖြစ်တော့မှာမို့ ငါ့သခင်မပါလားဆိုတဲ့ စိတ်နဲ့ မျိုသိပ် ခဲ့ရတယ်။ အစ်ကိုဟာ ကိုယ်စားရတဲ့ ရွှေတောင်ရွာက ပေါက်တိုင်းချောင်းအတိုင်း လှေနဲ့ဆန်တက်ပြီး မှိုင်းကာရီသူကြီးအိမ် မကြာခဏ ရောက်ဖူးတာပဲ။ သူကြီးမှာ ဒီလောက်လှတဲ့သမီး ရှိတယ်ဆိုတာ ကြားလည်း မကြားဖူး၊ မြင်လည်းမမြင်ဖူးဘူး”

“ကျွန်မကတော့ အစ်ကို့ကိုမြင်ဖူးတယ်”

“ဟုတ်လား…ဘာဖြစ်လို့ထွက်မလာလဲ”

“အို…ထွက်လာလို့ဖြစ်မလား”

“ဒါဖြင့် ခုနကတော့ ဘာဖြစ်လို့ထွက်လာတာလဲ"

“ ဒါ က တော့ အိ မ် တော် ကြီး မှာ က တ ည်း က တ စ် ယော က် ကို တ စ် ယော က် သိပြီးမဟုတ်လား”

“အစ်ကိုလေ…အိမ်တော်ကြီးကို အမြဲ အကြောင်းရှာရှာပြီး လာတယ်။ ဘာဖြစ်လို့လဲ၊ သိလား”

“ဘာဖြစ်လို့လဲ”

“ရှင်မကို တွေ့ချင်လို့ပေ့ါ”

"တွေ့တော့ ဘာလုပ်မှာလဲ"

"တွေ့လိုက်ရရင် စိတ်ချမ်းသာသွားပါပြီ ရှင်မရယ်။ ဒါပေမဲ့ သိပ်မတွေ့ရပါဘူး။ ပွဲလမ်းသဘင်ကျရင်သာ ခဏတစ်ဖြုတ်မြင်လိုက်ရတာပါ။ ဒါကြောင့် အရှင်မင်းကြီးတို့ သတင်းကြားတာနဲ့ အိမ်တော်ကြီးကို အပြေးလာပြီး ရှင်မကို ကယ်ထုတ်ခဲ့တာပေါ့"

"ကျေးဇူးတင်ပါတယ် အစ်ကိုရယ်"

"ကျေးဇူးအတင်ခံချင်လို့ မဟုတ်ဘူး။ ရွှေထီးပြန်ဆောင်းပေးချင်လို့။ ဆောင်းမယ် မဟုတ်လား" မောင်ရှင်ဇော်၏ စကားကို အဖြေမပေးဘဲ ရှင်စောဦးသည် ရီဝေသော မျက်လုံးများ ဖြင့်သာ ကြည့်နေပါသည်။ မောင်ရှင်ဇော်၏ပြန်စိုက်ကြည့်သည့် မျက်လုံးဒဏ်ကို မခံနိုင်ဘဲ ရက်သွေးလေးဖြင့် ဝင်တော့မည့် နေလုံးကြီးဘက်သို့ မျက်နှာမူလိုက်လေသည်။ သူတို့နှစ်ဦးသည် မကြာခဏပင် ဤကျောက်နံရံကြီးပေါ်သို့ လာရောက်တွေ့ဆုံကြသည်။ မောင်ရှင်ဇော်က သူ၏အကြံကို မှိုင်းကာရီသူကြီးအားဖွင့်ပြောကာ စည်းဝါးရိုက်ကြ၏။ ရှင်စောဦးအနေဖြင့် မောင်ရှင်ဇော်အား ငြင်းပယ်ရန် အကြောင်းမရှိပါ။ ၁၇ နှစ်သမီးမှာ ၅၀ ကျော် အဘိုးကြီး၏ အသိမ်းပိုက်ကိုခံခဲ့ရသည်။ အချစ်ဆိုသည်မှာ ဘာမှန်းမလည်လိုက်။ အတွေ့အထိတွင်လည်း ဘာမှ မခံစားလိုက်ရ၊ ဝတ္တရားတစ်ခုကို ထမ်းဆောင်နေသည့်အလား သာ ခံစားရသည်။ ယခုမှ အသက် ၂၂ နှစ်ခန့်သာ ရှိသေးသည်။ မောင်ရှင်ဇော်က အသက် ၃၀ ဖြစ်၍ အရွယ်အားဖြင့် လိုက်ဖက်ကြ၏။ သို့နှင့် သူတို့နှစ်ဦးချစ်သူဘဝ ရောက်သွား ကြလေသည်။ တစ်နှစ်ဆိုသောအချိန်သည် ဘာမှုမကြာလိုက်ပါ။ မြို့ဝန်ဒေဝဒိဗ္ဗကို မင်းနဲလှ လက်ထက်က တပ်မှူးဟောင်းမောင်နဲအောင်နှင့် မောင်ရှင်ဇော်တို့ ပူးပေါင်းပြီးလုပ်ကြံကာ ထားဝယ်မြို့တွင် မင်းရှင်ဇော်အမည်ဖြင့် သီးခြားမင်းပြု၏။ ရွှေတောင်စားဖြစ်ခဲ့သဖြင့် ရွှေတောင်စားမင်းဟု တွင်သည်။ သူ၏ဖခင်သည် ရွှေတောင်ရွာမှ ပန်းပဲဆရာကြီး ဦးရွှေခေါင် ဖြစ်၏။ ဦးရွှေခေါင်၏ညီ ဦးမြတ်ဖြူဆိုသူသည် တစ်ချိန်က (ဦးနဲလှမတိုင်မီက) ထားဝယ်မြို့ နေရာကို စားရသူ(အုပ်ချုပ်သူ) ဖြစ်ခဲ့ဖူး၏။ သို့ကြောင့် မောင်ရှင်ဇော်သည် မင်းနဲလှ လက်ထက် တော်တွင် ရွှေတောင်ရွာကို စားခဲ့ရပြီး ခစားရသူဖြစ်လာသည်။ ယခု ထားဝယ်မြို့လယ်ရှိ စေတီကြီးမှာ ရွှေတောင်စားမင်းတည်သဖြင့် ရွှေတောင်စားစေတီတော်ကြီး ဟု ခေါ်ခြင်း ဖြစ်သည်။

ရွှေတောင်စားမင်းသည် ယခု နန်းတော်ရာကျောင်းနေရာ၌ မြို့ဝန်ဒေဝဒိဗ္ဗ အိမ်တော်ရာ ကို မောင်နဲအောင်အားပေး၍ တပ်မှူးကြီးခန့်သည်။ မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၁၂၂ ခုနှစ်တွင် ယခု ပိန္နဲတောရပ်၊ ကံ့ကော်ပင်ကျောင်း အရှေ့ ရွှေကျောင်းကြီးနေရာ၌ နန်းတော်တည်ပြီး နန်းစံ သည်။ မှိုင်းကာရီသူကြီး နောင်အိုသီးကိုလည်း ရာထူးဌာနန္တရာပေးရာ မင်း၏ ယောက္ခမဖြစ်၍ ရာထူးရသည်ဟု အပြောမခံလိုသောကြောင့် မှိုင်းကာရီရွာသူကြီးအနေဖြင့်သာ ဆက်လက် နေပါရစေဟု တောင်းပန်ကာနေလေသည်။ ရှင်စောဦးအား ချက်ချင်းပင် ကတော်မြှောက်၍ မှိုင်းကာရီရှင်မဟု ခေါ်တွင်စေသည်။ မှိုင်းကာရီရှင်မ၏ ညွှန်ကြားမှုဖြင့် ဝေဒီရှင်မဟောင်း ကြာညီးလှကိုလည်း ကတော်မြှောက်သည်။ ဝေဒီရှင်မဟုပင် တွင်သည်။ မင်းရှင်ဇော် လက်ထက်တော်တွင် ထိုကတော်နှစ်ပါးကို ဆောင်ကြီးရှင်၊ မြောက်ဆောင်ရှင်ဟူ၍ မခေါ်တွင် စေပါ။ ကတော်မယား အမြောက်အမြားမထားဘဲ ထိုနှစ်ပါးနှင့်သာ စိုးစံသည်။

မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၁၂၆ ခုနှစ်တွင် အလောင်းမင်းတရားကြီး၏ ဒုတိယသားတော် ဆင်ဖြူရှင်မင်းလက်ထက် ဗိုလ်မှူးမဟာနော်ရထာ၊ ယိုးဒယားသို့ ထားဝယ်ကြောင်း ချီလာပြန်သည်။ မင်းရှင်ဇော် မခုခံနိုင်ပါ။ အညွှံ့လည်းမခံဘဲ ယိုးဒယား (ထိုင်း)သို့ ခိုဝင် သွားသည်။ ထိုသို့ ရုတ်တရက် ခိုဝင်သွားရ၍ မှိုင်းကာရီရှင်မနှင့် ဝေဒီရှင်မတို့ နှစ်ဦးစလုံး ကျန်ခဲ့ပြန်သည်။ ဝေဒီရှင်မနှင့် မှိုင်းကာရီရှင်မတို့ ထိုအချိန်က မှိုင်းကာရီ ရောက်နေကြ၏။ ကံကောင်းသည်မှာ မင်းရှင်ဇော်နောက် ၁၁၂၈ ခုနှစ်တွင် ထားဝယ်ကိုမြို့ဝန်အဖြစ်အုပ်ချုပ်သော မဟာနော်ရထာသည် မင်းရှင်ဇော်၏ ကတော်မယားနှစ်ယောက်ကို အရေးမယူသကဲ့သို့ မှိုင်းကာရီသူကြီး နောင်အိုရီကိုလည်း အရေးမယူခဲ့ချေ။ သို့သော် သူကြီးရာထူးကို လက်လွှတ် ခဲ့ရသည်။

မှိုင်းကာရီရှင်မနှင့်ဝေဒီရှင်မတို့နှစ်ဦး ကျန်ခဲ့ရသည်မှာ အကြောင်းရှိ၏။ မင်းရှင်ဇော် (ရွှေတောင်စားမင်း) မြို့ဝန်ဒေဝဒိဗ္ဗကို လုပ်ကြံဖြုတ်ချစဉ်က ယိုးဒယား (ထိုင်း) အကူအညီ ပါခဲ့သည်။ ဗိုလ်မှူး မဟာနော်ရထာ ယိုးဒယားသို့ ထားဝယ်ကြောင်း ချီလာခြင်းမှာ လင်းဇင်း နယ်စား ထောင်ထားခြားနား၍ နှိမ်နင်းရန် ချီလာခြင်းဖြစ်သည်။ ဗိုလ်မှူး မဟာနော်ရထာ ထားဝယ်သို့ ရောက်ခါနီးတွင် မင်းရှင်ဇော် ထားဝယ်တွင် မရှိပါ။ နတ်ရေသောင်ဆိပ်ကမ်းသို့ ရောက်နေသည်။ မင်းနဲလှလက်ထက် နတ်ရေသောင်ရှင်မ၏ ညီမအလွန်လှသည် သတင်း ကြား၍ သွားကောက်ခြင်းဖြစ်သည်။ ဤသည်ကို သဘောမတူကြသည့် ဒေဝီရှင်မနှင့် မှိုင်းကာရီရှင်မတို့က မှိုင်းကာရီသို့ ရှောင်ထွက်သွားချိန်ဖြစ်သည်။ မင်းရှင်ဇော်သည် အသစ် စက်စက် ကောက်ထားသော ကတော်မယားလေးနှင့် အတူပါခဲ့သည့် အခြွေအရံများပါ နတ်ရေသောက်ဆိပ်ကမ်းမှ မြိတ်ဘက်သို့ ရုတ်တရက် ထွက်ပြေးကြရသည်။ ယိုးဒယား(ထိုင်း) တို့ကလည်း မင်းရှင်ဇော်ကို ထိရောက်သော အကူအညီမပေးနိုင်ကြပါ။ ထိုအချိန်က မြိတ်သည် ယိုးဒယား(ထိုင်း)လက်အောက်ခံဖြစ်၏။ မဟာနော်ရထာသည် မင်းရှင်ဇော်ကို ပေးအပ်ရန် တောင်းဆိုရာ မြိတ်ရှိ ယိုးဒယားဘုရင်ခံက မပေးအပ်ချေ။ မဟာနော်ရထာသည် တိုက်လှေကြီး အစီး ၄၀ ဖြင့် ထားဝယ်မှ ရေကြောင်းနှင့် မြိတ်သို့ စစ်ချီတိုက်ခိုက်ရာ မြိတ်မြို့မှ ယိုးဒယား (ထိုင်း)သို့ ဆုတ်ပြေးကြရသည်။

မှိုင်းကာရီသူကြီးသစ်မှာ အခြားသူမဟုတ်ပါ။ သူကြီးဟောင်း နောင်အိုသီး၏ ညီမသား ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် မှိုင်းကာရီရှင်မဟောင်း ရှင်စောဦးတို့သည် အခြေမပျက် နေထိုင်ကြရ သည်။ ညနေစောင်း အချိန်ရောက်တိုင်း ရှင်စောဦးသည် သူ့လှေကလေးကို လှော်ကာ သူတို့ နှစ်ဦးမကြာခဏ ဆုံတွေ့ကြသည့် ကျောက်နံရံကြီးပေါ်သို့ လာရောက်လေ့ရှိသည်။ နံရံပေါ် ကွက်လပ်ကလေးတွင် ထိုင်ကာ အရှေ့ဘက်သို့ မျှော်ကြည့်လေ့ရှိပါသည်။ ညနေစောင်း အကျနေဖြင့် မှိုင်းကာရီချောင်းရေသည် လက်လက်တောက်နေသည်။ လူကြီးသူမပြောသံအရ အရှေ့ဘက် တနင်္သာရီချောင်းဖျားကို ကျော်လိုက်လျှင် ယိုးဒယား(ထိုင်း)နယ်သို့ ရောက်သည် ဟု ဆိုပါသည်။ တနင်္သာရီချောင်းဖျားအတိုင်း စုန်ဆင်းသွားက မြိတ်ဘက်သို့ရောက်ပြီး ၎င်းမှတစ်ဆင့် ယိုးဒယား(ထိုင်း)သို့ အလွယ်တကူ ရောက်နိုင်သည်။ ထားဝယ်မှ မေတ္တာကို ဖြတ်၍ သွားမည်ဆိုလျှင် နွားလဘို့တောင်ကြီးကို ကျော်ရမည်။ ရှင်စောဦးအဖို့ ဖြစ်နိုင်လျှင် သည်တောင်ကြီးကိုပင် ဖြိုလိုက်ချင်တော့သည်။

သူ့အနေဖြင့် သူ့မောင်တော်ကို ပထမ စိတ်ကွက်မိသည်။ ဒေဝီရှင်မနှင့် သူတို့ လင်ညီအစ်မ အချစ်ကို မျှဝေနိုင်သော်လည်း အခြားသူတစ်ဦးကိုမူ မသဒ္ဒါပါ။

"ဩော်......အစ်ကိုရယ်၊ အစကတော့ ကျွန်မတို့ နှစ်ယောက်နဲ့ပဲ မခွဲဘဲ တစ်သက်သာ နန်းထိုင်မယ်ဆိုပြီးတော့ ခုတော့ ချက်ချင်း စိတ်အပြောင်းအလဲက မြန်လိုက်တာ။ လာပြီး သတင်းပေးဆွယ်နေသူများကလည်း ရှိသကိုး။ မျက်နှာလို မျက်နှာရပေ့။ ဒီလိုသာ ခရီးမလွန်နေဘူးဆိုရင် ကျွန်မတို့နဲ့ ရှင်ကွဲ ကွဲရမှာ မဟုတ်ဘူး။

ဟင်...ဒီလိုလည်း ခပ်ကောင်းကောင်းပါပဲလေ။ ကြမ္မာကကို ဒီအတိုင်း ဖန်တီးလာတာကလား။ ကျွန်မတို့နဲ့အတူ ရှိနေရင်အင်းဝတပ်က သုတ်သင်လိုက်မှာပေ့။ အတူ သေပွဲဝင်ကြရရင်လည်း အကောင်းသား။ တကယ်လို့ အစ်ကို့ကို သုတ်သင်ပြီး ကျွန်မတို့ ကျန်ခဲ့ရင်လည်း သေကွဲ ကွဲရမှာပဲ။ အစ်ကိုသေမယ့်အတူတူတော့ အခုလို ရှင်ကွဲကွဲနေကြ တာကမှ တော်သေးတယ်။ အစ်ကိုတို့ အခု တစ်ပြည်တစ်ရွာမှာ ဘယ်လိုနေကြမယ် မသိဘူးနော်။ သူ့မယားအသစ်စက်စက်လေးနဲ့ ကြည်နူးနေမှာပါ။ ကျွန်မကသာ သတိရနေတာကလား" ဟူသော ရင်ထဲမှစကားများကို မထွေးနိုင် မအန်နိုင် မထုတ်ဖော်နိုင် ဖြစ်နေသည်။ မှောင်လာသဖြင့် ဖခင်ကြီးက လိုက်လာခေါ်ရသည်။ ဤသို့ပင် နေ့စဉ်နှင့်အမျှ သည်နေရာကလေးသို့ လာ၍ အတွေးနယ်ချဲ့နေ၏။

အိမ်တွင်နေလျှင်လည်း အိပ်ရာထဲ တလူးလူး တလိမ့်လိမ့်နှင့် သူ့မောင်တော်ကို သာ တမ်းတမ်းတတဖြစ်နေရ၏။ မောင်တော်၏ သဏ္ဌာန်၊ မောင်တော်၏ အသံကိုသာ ကြားယောင် မြင်ယောင်နေသည်။ ယုတ်စွအဆုံး မောင်တော်၏ ကိုယ်သင်းအနံ့ကလေးကိုပင် သတိရနေ သည်။ ရှင်စောဦး၏ အခြေအနေသည် ကြာလေဆိုးလေဖြစ်လာသည်။ မအိပ်နိုင် မစားနိုင် တမှိုင်မှိုင်ဖြစ်လာ၍ ကျန်းမာရေးပင် ထိခိုက်လာ၏။ သမီး၏ အခြေအနေမမှန်မှုကို သိမြင် နေသည့် မိဘနှစ်ပါးသည် ရတက်မအေး ဖြစ်လာကြသည်။

"အဖေ့အနေနဲ့ ဘာလုပ်ပေးရမလဲ သမီးရယ်၊ ရှမ်းထဲကို လိုက်ပို့ဆိုလည်း ပို့ပေးပါမယ်"

"လိုက်ပို့ဆိုတာတော့ ဟုတ်ပြီ အဖေရယ်၊ သူတို့က ဘယ်မှာနေတယ်ဆိုတာ သိမှ မသိဘဲ" ဟုပြန်ပြောသဖြင့် ဖခင်ကြီးမှာ "ဒီလိုလည်း ဟုတ်တာပဲလေ" ဟု ခေါင်းတညိတ်ညိတ်နှင့် စိတ်မကောင်းကြီးစွာ ဖြစ်ရသည်။ ထိုသို့ နေစဉ် ဒေဝီရှင်မဟောင်း ကွယ်လွန်သွားသည်ဟု သတင်းရောက်လာ၏။ ရှင်စောဦး၏ အခြေအနေမှာ ပို၍ဆိုးလာတော့သည်။

"သူလည်းငါ့လို့ပဲနေမှာပဲ။ အစ်ကို့ကို လွမ်းတဲ့စိတ်နဲ့ ဒီလိုဖြစ်သွားတာဖြစ်မယ်။ ဝေဒီမမရေ ...ကျွန်မလည်း မမနောက်ကိုလိုက်လာမယ်။ အစ်ကိုနဲ့ မပေါင်းရမှတော့ ဒီလောကကြီးထဲမှာလည်း ဆက်မနေချင်တော့ပါဘူး"ဟု တမ်းတမ်းတတ ပြောလာသည်အထိ အခြေအနေဆိုးလာသည်။ ဖခင်ကြီး အားခေါ်ပြီး...

"အဖေရယ်....ကျွန်မအစ်ကိုနဲ့ တွေ့နေကျနေရာလေးမှာ စေတီလေးတစ်ဆူတည်ပေးပါ" ဟု မှာသဖြင့် ဖခင်ကြီးမှာ ဘုရားတည်ရန် နားလည်သော ဆရာတော်အမှူးရှိသည့် ရပ်ရွာ လူကြီးများနှင့် တိုင်ပင်၍ တည်ပေး၏။ သူကြီးဟောင်း၏ အရှိန်အဝါ မကုန်သေးသဖြင့် ကိုးတောင်ပြည့်စေတီလေးမှာ ချက်ချင်းပင်တည်၍ ပြီးသွားသည်။ ရှင်စောဦးအခြေအနေက စေတီတည်ရာသို့ပင် မသွားနိုင်တော့ပါ။ သူ့မောင်တော်ပေးခဲ့သည့် ပတ္တမြားလက်ဝတ်တော်ကို

ဥာပနာ၍လှူလိုက်သည်။ စေတီအနားတွင်သွား၍ အနေကဇာတင်ပွဲတွင် ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျ ရေစက်ချချင်သည်ဆိုသဖြင့် ကျန်းမာရေး ထူထူထောင်ထောင် ဖြစ်လာအောင် ခေတ္တဆိုင်း နေရသည်။

တစ်ညတွင် လူခြေတိတ်ချိန်၌ အသက် ၄၈ ကျော် ကရင်ကြီးနှစ်ယောက် တိုးတိုး တိတ်တိတ် ရောက်လာသည်။ သူကြီးဟောင်း နောင်အိုသီးက အကျိုးအကြောင်းမေးရာ သူတို့သည် တနင်္သာရီချောင်းဖျားအတိုင်းလာခဲ့ကြောင်း၊ သူတို့နှင့်အတူ မင်းရှင်ဖော်၏ တပ်မှူးကြီး ပါလာကြောင်း၊ တပ်မှူးကြီးက သူ၏ မိဘများအား သွားတွေ့ဆုံပြီး သူ့ညီကို ခေါ်မည် ဖြစ်ကြောင်း ပြီးလျှင် ရှင်စောဦး ကို လာခေါ်မည်၊ သူတို့နှစ်ဦးအား ဝှက်ထားပေးပါဟု ပြန်ပြောလေသည်။ ဤသတင်းကိုကြားသည်နှင့် ရှင်စောဦးသည် အိပ်ရာမှ ထထိုင်လေတော့ သည်။ နောင်အိုသီးသည် ကရင်ကြီးနှစ်ယောက်ကို စပါးကျီထဲတွင် ဝှက်ထားလိုက်သည်။ ရှင်စောဦးသည် ထိုနေ့မှစ၍ စားစားသောက်သောက်ဖြစ်လာရာ ထူထူထောင်ထောင် ဖြစ်လာ တော့၏။ စိတ်သာပဓာနဆိုသည်မှာ မှန်လေစွ။

ခုနစ်ရက်ခန့်ကြာသောအခါ ညဘက်တွင်ပင် တပ်မှူးကြီး ဦးနဲအောင် သူ၏ညီဖြင့် ရောက်လာသည်။ မင်းရှင်ဖော် ယခုအခါ မြန်မာနယ်ခြား ရှမ်း(ထိုင်း) ထဲတွင် အခြေတကျရှိနေ ကြောင်း၊ ရှမ်း အကူအညီဖြင့် ပြန်တိုက်မည်ဖြစ်ကြောင်း၊ သို့ကြောင့် ဒေဝီရှင်မနှင့် မှိုင်းကာရီ ရှင်မတို့အား လိုက်လိုလျှင် လိုက်လာကြစေရန် ခေါ်ခိုင်းကြောင်း၊ ဒေဝီရှင်မအား ဆက်သွယ် ကြည့်ရာကွယ်လွန်သွားပြီ ဖြစ်သည်ကိုသိရကြောင်း၊ သို့ကြောင့် မှိုင်းကာရီရှင်မကို လာခေါ် ကြောင်း ပြောပြလေသည်။ ရှင်စောဦးသည် လိုက်ပါမည်ဟု ချက်ချင်းအဖြေပေးလေသည်။ မိဘနှစ်ပါးမှာ မလိုက်စေလိုပါ။ တပ်မှူးကြီး ဦးနဲအောင်သည် ဓာတ်သိ အကြောင်းသိဖြစ်၍ စိတ်ချရသော်လည်း ဒေဝီရှင်မ မပါ၍ ဤ ယောကျ်ားသား ဦးလေးနှင့် သူ့သမီးတစ်ဦးတည်းကို မထည့်လိုကြချေ။ သမီးကလည်း ကျန်းမာစ ဖြစ်သည်။ အခြေအနေအရ သူတို့လည်း နံနက် ကျီးမနိုးခင်တွင် အရှေ့ဘက်သို့ ထွက်ခွာကြမည်ဟုပြောသဖြင့် သမီး သည့်ထက်ကျန်းမာအောင် စောင့်ဖို့ရာလည်း အချိန်မရ။ သူတို့သမီးခံစားနေရသည့် ဒုက္ခကိုလည်း မျက်မြင်ကိုယ်တွေ့ပင် ဖြစ်သည်။ အကယ်၍ ဇွတ်တားမြစ်ပြီးထားခဲ့လျှင်လည်း စိတ္တဇနာဖြင့်ပင် ဘဝဆုံးသွားမည်ကို သိသဖြင့် ကံတရားအတိုင်းပင် ရှိစေတော့ဟု လိုက်ပါရန် သဘောတူလိုက်ရလေသည်။

နောက်တစ်နေ့ နံနက်အရုဏ်တက်တွင် သူတို့ ငါးဦးထွက်သွားကြသည်ကို နောင်အိုသီး အိမ်မှ လွဲ၍ မှိုင်းကာရီတစ်ရွာလုံးမည်သူမျှ မသိလိုက်ပါ။ နောက်မှသာ သတင်း တစ်စတစ်စ ပျံ့နှံ့ပြီး ရှင်စောဦးအကြောင်းကို သိကြရသည်။ သက်ဆိုင်ရာမှလည်း ဤသတင်းကို မသိ၍ လား၊ အလေးမမူ၍လား မသိရပါ။ မည်သို့မျှ အရေးမယူခဲ့ချေ။ မှိုင်းကာရီရှင်မ ရှင်စောဦး သတင်းသည် ထိုအချိန် ထိုအခါမှစ၍ ဘာမျှမသိရတော့ချေ။ မင်းရှင်ဖော်နှင့် မှိုင်းကာရီရှင်မတို့ အကြောင်းနှင့်ပတ်သက်ပြီး သက်သေပြစရာဟူ၍ မျှော်တော်မူစေတီတစ်ဆူသာ ကျန်ခဲ့လေသည်။

မောင်သန်းဆွေ(ထားဝယ်)

xm;0,f a'orS &Sifrm;vlUSHa0 ó EÅmyGJvmf, Oáu;rI'avh

jrefrmajr oef;vGif

❝'ယနေ့အချိန်တွင်လည်း ထားဝယ်ခရိုင်ရှိ
မြို့နယ်နှင့် ကျေးရွာများတွင် ရှင်မာလဲပွဲတော်နှင့်
ဝေဿန္တရာပွဲတော်ကို အစဉ်အလာမပျက်
ကျင်းပလေ့ရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသေးသည်။
ထားဝယ်ဒေသတွင်လည်း
သီတင်းကျွတ်လပြည့်နေ့တွင်
ရှင်မာလဲပွဲတော် သို့မဟုတ်
ဝေဿန္တရာပွဲတော်ကို ကျင်းပလေ့ရှိသည်❞

တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီး ထားဝယ်ဒေသတွင် ရှေးအခါကပင် ရှင်မာလဲပွဲတော်နှင့် ဝေဿန္တရာပွဲတော်ကို သီတင်းကျွတ်လပြည့်နေ့တွင် အစဉ်အလာအရ ကျင်းပလေ့ရှိပါသည်။ ယနေ့အချိန်တွင်လည်း ထားဝယ်ခရိုင်ရှိ မြို့နယ်နှင့် ကျေးရွာများတွင် ရှင်မာလဲပွဲတော်နှင့် ဝေဿန္တရာပွဲတော်ကို အစဉ်အလာမပျက် ကျင်းပလေ့ရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသေးသည်။

ရှေးအခါက ရှင်မာလဲပွဲတော်ကို ဘုန်းတော်ကြီး ကျောင်းဝင်းအတွင်း အမိုးပြာသာဒ်ဆောင်နှင့် ကျောင်းဆောင်တစ်ခုပြုလုပ်ကာ အလယ်တွင် ပေစာဖတ်မည့် ပုဂ္ဂိုလ်ထိုင်ရန် ပလ္လင်တစ်ခုထား၍ ကျင်းပလေ့ရှိပါသည်။ ထို့နောက် ဆီမီးတစ်ထောင်၊ ကြာပန်းတစ်ထောင်၊ နှင်းဆီ၊ စံပယ် စသော ပန်းများတစ်ထောင်စီနှင့် ထည့်၍ပြင်ဆင်ကာ ပူဇော်ထားရှိသည်။ ထို့ပြင် တံခွန်ကုက္ကားတစ်ထောင်စီနှင့် ထမင်းဆုပ် တစ်ထောင်စီကိုလည်း ပြင်ဆင်ထားရှိပါသည်။

“ရှင်မာလဲပွဲတော်”၊ “ဝေဿန္တရာပွဲတော်”ဟု အဘယ်ကြောင့် ခေါ်ဝေါ်ကြသည်ကို ထားဝယ်မြို့မှ စာရေးဆရာကြီး ရွှေဝယ်ဇေ အောက်ပါအတိုင်း ရှင်းလင်းတင်ပြခဲ့ပါသည်–

“သီဟိုဠ်ကျွန်း ရောဟနဇနပုဒ်၌ သီတင်းသုံးနေတော်မူသည့် ရှင်မာလဲ (ရှင်မာလယ) မထေရ်သည် တာဝတိံသာနတ်ပြည်ရှိ စူဠာမဏိစေတီတော်ကို ဖူးမြော်ရန်ကြွသွားရာ အရိမေတ္တေယျအလောင်းတော်နတ်သားနှင့် တွေ့ဆုံလေ၏။ “အရှင်ဘုရား သဗ္ဗညုဘုရား အဖြစ်သို့ ရောက်သော ကျွန်ုပ်ကို ဖူးမြော်လိုသောငှာ ကောင်းစွာကုန်သော သူတို့သည် မဟာဝေဿန္တရာဇာတ်တော်ကို တစ်နေ့ချင်းကုန်အောင် နာစေသတည်း။ ဆီမီးတစ်ထောင်တို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပဒုမ္မာကြာပန်းတစ်ထောင်တို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကြာညိုပန်းတစ်ထောင်တို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ တံခွန်တစ်ထောင်တို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ထမင်းဆုပ်တစ်ထောင်တို့ဖြင့်လည်းကောင်း အလုံးစုံသော ပူဇော်သကာတို့ကို စီရင်၍ မဟာဝေဿန္တရာဇာတ်တော်ကို ပူဇော်၍ တရားနာရသော သူတို့သည် ကျွန်ုပ်ဘုရား ဖြစ်သောအခါ ကျွန်ုပ်၏မျက်မှောက်၌ ရဟန္တာအဖြစ်သို့ရလတ်ကုန်အံ့သတည်း”ဟု အလောင်းတော်နတ်သားက ရှင်မာလဲမထေရ်အား လျှောက်ကြားတော်မူသည့်အတိုင်း ဂါထာတစ်ထောင်တို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော ဝေဿန္တရာဇာတ်တော်ကို ရဟန်း၊ ရှင်သာမဏေတို့နှင့် လူပုဂ္ဂိုလ်တို့က ပေစာတွင် ဖတ်ကြားသည်ကို ပရိသတ်များက နာယူကြလေသည်။ ယင်းပွဲတော်ကို “ရှင်မာလဲပွဲတော်” ဟူ၍လည်းကောင်း၊ “ဝေဿန္တရာပွဲတော်”ဟူ၍လည်းကောင်း ခေါ်ကြလေသည်။

ထားဝယ်ဒေသတွင်လည်း သီတင်းကျွတ်လပြည့်နေ့တွင် ရှင်မာလဲပွဲတော် သို့မဟုတ် ဝေဿန္တရာပွဲတော်ကို ကျင်းပရာတွင် ကျင်းပသည့်နေရာမှာ အများအားဖြင့် ဘုန်းကြီးကျောင်း ပရဝုဏ်အတွင်း၌ ကျင်းပပြုလုပ်ကြလေသည်။ ထားဝယ်ဒေသတွင် ရှင်မာလဲပွဲတော် သို့မဟုတ် ဝေဿန္တရာပွဲတော်ကျင်းပသည့် ခင်းကျင်းစီစဉ်ပုံကို ဆရာကြီး ရွှေဝယ်ဇေ က အောက်ပါအတိုင်း ပြည့်စုံစွာ မှတ်တမ်းတင်ထားပါသည်–

ရှင်မာလဲပွဲတော် ခင်းကျင်းစီစဉ်ပုံမှာ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းပရဝုဏ်အတွင်း မြေကွက်လပ်၌ အမြင့်အကျယ် သင့်လျော်စွာဖြင့် အမိုးပြာသာဒ်ဆောင်နှင့် ကျောင်းဆောင်တစ်ခု ပြုလုပ်ပြီး အလယ်ဗဟိုတွင် ဖတ်မည့်ပုဂ္ဂိုလ်၏ ထိုင်ရာပလ္လင်တစ်ခု၊ ဆီမီးတစ်ထောင်၊ ပဒုမ္မာကြာပန်းတစ်ထောင်၊ (ကံ့ကော်ပန်းကား တပေါင်း၊ တန်ခူးလများ၌သာပွင့်၍ ယင်း

ကံ့ကော်ပန်းအစား ဝါဆိုပန်း၊ နှင်းဆီပန်း၊ စံပယ်ပန်း) စသည့် ထင်ရှားသောပန်းများ ထည့်ကြလေသည်။

၎င်းပြင် တံခွန်တစ်ထောင်သာမက ကုက္ကားတစ်ထောင်၊ ထီးတစ်ထောင်တို့လည်း ထပ်လှော်က် ထည့်သွင်းပါရှိသဖြင့် ၎င်းတို့ကို ဖတ်မည့်နေရာပတ်လည်၌ တင့်တယ်ဝေဆာစွာ ဆင်ယင်ထားရှိကြလေသည်။ ထမင်းဆုပ်တစ်ထောင်ကိုကား ဇရာမသပိတ်ကြီးတစ်လုံး အတွင်း၌ ထည့်ထားလေသည်။ ယင်းနောက် အနဝတတ်အိုင်သဏ္ဍာန် အင်တုံကြီးတစ်လုံး၌ ရေအပြည့် ထည့်ထားလေသည်။

ထို့ပြင် ဝေဿန္တရာကျောင်းဆောင်နှင့် အတောင် ၃၀ ခန့်အကွာတွင် ဝေဿန္တရာကျောင်းဆောင်ထက် အနည်းငယ်မျှမြင့်လျက် တာဝတိံသာနတ်ပြည်ရှိ သိကြားမင်းစံရာ မဟာသုဒဿနမြို့အသွင် ယာယီပြုလုပ်ပြင်ဆင် ဆောက်တည်ထားလေသည်။ ယင်းအဆောင်နှစ်ခုကို တစ်ခုနှင့်တစ်ခု နတ်လမ်းပမာ ကြိုးတန်းနှစ်ခု သွယ်တန်းထားပြီးလျှင် ၎င်းနတ်လမ်းမှ ဝေဇယန္တာရထားနှင့် သိကြားမင်းစေတမန်ဖြစ်သည့် နှစ်တောင်ခန့်အမြင့်ရှိသော မာတလိနတ်သားရုပ်ပုံသည် စာတွဲကိုင်ရန် ပြင်ဆင်ပြုလုပ်ထားရှိလေသည်။ တရားတော်နာမည့် ပရိသတ်များကား ကျောင်းဆောင်ပေါ်ရှိ စာဖတ်ပလ္လင်အခန်း၏ ရှေ့မျက်နှာစာနှင့် ဝဲယာတစ်ဖက်တစ်ချက်တွင် ရိုသေစွာ ထိုင်နေကြလေသည်။ စာဖတ်မည့် ပုဂ္ဂိုလ်များအတွက် တစ်ဦးလျှင် ကန်တော့ပွဲတစ်ပွဲစီ ပြင်ဆင်ထားရှိလေသည်။

သီတင်းကျွတ်လပြည့်နေ့ အရုဏ်တက်အချိန်တွင် ကြေးစည်သံ၊ ခရုသင်းမှုတ်သံနှင့် ဝိုင်းတော်ကြီးမှ ရေကင်းတီးသံများကို တညံညံ တီးမှုတ်ကြလေသည်။ အသံကြားရာ သုဒဿနမြို့ကြီးအနီးသို့ ချဉ်းကပ်ကာ လူထုပရိသတ်များပြားစွာ ရောက်ရှိလာကြလေသည်။ ယင်းလူထုတို့အထဲမှ လုပ်ျိဖြူ အရွယ်သန့် လေးယောက်တို့သည်ကား သုဒဿနမြို့ကြီးပေါ်သို့ တက်ကာ မြို့တံခါးဝအနီး၌ ရိုသေစွာစီညီလျက် ဣန္ဒြေရရ ထိုင်နေကြလေသည်။ ယင်းအခါ ဝယ် မာတလိနတ်သားသည် ဝေဇယန္တာနတ်ရထားပေါ်၌ မတ်တတ်ရပ်ကာ ရှင်မာလဲ ပေစာတွဲထုပ်ကို လက်နှစ်ဖက်ဖြင့် ကိုင်လျက် ဝေဿန္တရာကျောင်းဆောင်ဆီသို့ဦးလှည့်ရှေးရှုနေလေသည်။

“တေဇာဝေဖြာ ကြေညာလေ ထင်ရှားထင်ရှား၊
မှတ်ချိန်စာ နတ်ဣန္ဒာ ရပ်ဝတီသာ စိုးတဲ့သိကြား၊
ဝိသုကြုံ ကြံစည်ငြားတာက ဖန်တီးထား ကျောင်းတော်သာ၊
မေတ္တေယျလောင်းနတ်ဒေဝါငယ်လေ သေအချာ ညွှန်ကြား၊
ထင်စွာသာ ရှင်မာလယာ ဆင်ခြင်ရာ ဟောမြွက်စကား။
တိမ်ပြာရှိန်ဝါ မိလ္လာလေ ရှက်သန်းရှက်သန်း၊
ခြေမှန်စွာ ဝေဇယန္တာ ဗွေအာကာမောင်းနှင်ကြွမြန်း၊
မာတလိ သူဖန်ဆင်းတာက အံ့မခန်း ထူးထွေစွာ၊
လောင်းဝေဿန် ဇာတ်မဟာကိုလေ ဖတ်စေဌာပို့ငြား၊
ရည်မိဋ္ဌာန် ကြည်စိတ်သန် ပြည်နိဗ္ဗာန် ရောက်လိမ့်မမှား။”

ယင်းကောင်းကင်ကြိုးသံသီချင်းများကို အဆိုပါ ခေတ်မယ်လှပျိုဖြူ လေးငါးဦးတို့က ဝိုင်းတော်ကြီးနှင့် တွဲဖက်သီဆိုကြရာ နတ်လမ်းပေါ်မှ ဝေဇယန္တာနတ်ရထားနှင့် မာတလိနတ်သားသည် ဝေဿန္တရာကျောင်းဆောင်ဆီသို့ တဖြည်းဖြည်း ဆင်းသက်ရောက်ရှိလာလေတော့မည်။

ယင်းအခါ ပထမဦးစွာ ဖတ်မည့်ပုဂ္ဂိုလ်က ရှင်မာလဲဝတ္ထု ပေတွဲထုပ်ကိုယူပြီး ဖတ်ကြားလေတော့သည်။ ရှင်မာလဲ(ရှင်မာလယ)ဝတ္ထုကား ရှစ်ကြောင်းရေးပေချပ်(“က”အစ “ဃ”အဆုံး) ၃ အင်္ဂါနှင့် ဖ ချပ်၊ ပေါင်း ၄၂ ချပ်ရှိ၍ အချို့ပွဲတော်၌ နှစ်ယောက်တက်၍သော်လည်းကောင်း ဖတ်ကြရလေသည်။

ရှင်မာလဲအတွဲ ဖတ်၍ဆုံးလျှင် ကြေးစည်သံနှင့် ခရုသင်းသံတို့ဖြင့် တီးမှုတ်အချက်ပေးလိုက်ရာ ဝိုင်းတော်ကြီးက အမျိုးမျိုးတီးမှုတ်လျက် ခေတ်မောင်၊ ခေတ်မယ်များနှင့် အရွယ်လတ်၊ အရွယ်အိုတို့ပါမကျန် မိမိတို့ဝါသနာအလျောက် ဆိုကြ၊ ကကြသည်မှာ တပျော်တပါးပင်။ ယင်းသို့ အချိန်အနည်းငယ်မျှလောက် ဆိုကြ ကကြပြီး ရပ်နားလေသည်။

ယင်းနောက် ဝေဿန္တရာဇာတ်တော်ကြီး ပေထုပ် ၁၄ တွဲကို အစီအစဉ်အတိုင်း ပထမတွဲကစ၍ နောက်ဆုံးအတွဲအထိ အတွဲတိုင်းတို့ကို ရှင်မာလဲအတွဲကဲ့သို့ပင် မာတလိနတ်သားက ကောင်းကင်ကြိုးသီချင်းသံကဲ့သို့ နာခံလျက်ပို့ဆောင်ပြီး တစ်ဦးစီ၊ တစ်ဦးစီ ဖတ်ကြားနာယူကြလေသည်။ ယင်းသို့ ဖတ်ကြားနာယူကြရာ၌“တစ်နေ့ချင်းကုန်အောင် နာစေသတည်း”ဟူ၍ အရိမေတ္တေယျအလောင်းတော်နတ်သားက ရှင်မာလဲမထေရ်အား လျှောက်ထားသည့်အတိုင်း သီတင်းကျွတ်လပြည့်နေ့နံနက်အရုဏ်တက်အချိန် သို့မဟုတ် နံနက်စောစောအချိန်စ၍ ဖတ်ကြားကြရာ ညဉ့် ၁၀ နာရီကျော်ခန့်အချိန်တွင်လည်းကောင်း၊ ၁၁ နာရီကျော်အချိန်ခန့်တွင်လည်းကောင်း ပြီးဆုံးခြင်းသို့ရောက်လေသတည်း။

ဤသည်မှာ ရှေးအခါက ထားဝယ်ဒေသတွင် သီတင်းကျွတ်လပြည့်နေ့တွင် ရှင်မာလဲပွဲတော် သို့မဟုတ် ဝေဿန္တရာပွဲတော်ကို အစဉ်အလာ ကျင်းပလေ့ရှိကြသည်ကို မှတ်တမ်းတင်ထားရှိခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

ယခုအခါတွင်လည်း တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီး ထားဝယ်ခရိုင် ထားဝယ်ဒေသရှိ ကျေးရွာများတွင် သီတင်းကျွတ်လပြည့်နေ့တွင် ရှင်မာလဲပွဲတော် သို့မဟုတ် ဝေဿန္တရာပွဲတော်ကို အစဉ်အလာမပျက် ဆက်လက် ကျင်းပလျက်ရှိပါသည်။ သို့သော် မိမိတို့ကျေးရွာအလိုက် ရှင်မာလဲပွဲတော် သို့မဟုတ် ဝေဿန္တရာပွဲတော်ကို ပုံစံအမျိုးမျိုးဖြင့် ကျင်းပလျက်ရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

ယခုအခါ ရှင်မာလဲပွဲတော် သို့မဟုတ် ဝေဿန္တရာပွဲတော်ကို ရှင်မာလဲစာနာသည် သို့မဟုတ် ရှင်မာလဲဖတ်သည်။ ဝေဿန္တရာစာနာသည် သို့မဟုတ် ဝေဿန္တရာစာဖတ်သည်ဟုလည်း ခေါ်ဆိုကြပါသည်။ ထားဝယ်ခရိုင် သရက်ချောင်းမြို့နယ် ညောင်ဇင်ရွာဘုန်းကြီးကျောင်းတွင် ရှင်မာလဲဝတ္ထုကို နှစ်စဉ် သီတင်းကျွတ်လဆန်း ၁၄ ရက်နေ့၊ ညနေ ၃ နာရီအချိန်မှစဖတ်၍ သီတင်းကျွတ်လပြည့်ကျော် ၁ ရက်နေ့၊ နံနက် ၈ နာရီတွင် ဆွမ်းသိမ်းပွဲပြုလုပ်သဖြင့် စုစုပေါင်းသုံးရက် ကျင်းပပါသည်။ ညောင်ဇင်ရွာတွင် ရှင်မာလဲဝတ္ထုနှင့် ဝေဿန္တရာဇာတ်တော် နှစ်မျိုးလုံးကို ရွတ်ဆိုလေ့ရှိကြောင်းကို တွေ့ရှိရပါသည်။

ရှင်မာလဲဝတ္ထုနှင့် ဝေဿန္တရာဇာတ်တော်စာတွဲ ရွတ်ဖတ်ရန်နေရာကို ဘုန်းကြီးကျောင်းဝင်းအတွင်းတွင်ဖြစ်စေ၊ ဘုရားဝင်းအတွင်းတွင်ဖြစ်စေ ကျင်းပပြုလုပ်ပါသည်။ စာတွဲ ရွတ်ဖတ်ရန်အတွက် နေရာကို ရာဇမတ်ကာ၍ ထောင့်လေးထောင့်တွင် ကြံ၊ ငှက်ပျောပင်၊ တံခွန်၊ ကုက္ကားတိုင်များ စိုက်ထူထားပါသည်။ ကန်တော့ပွဲကို ဘုရား၊ ရွာပွဲ၊ ရွတ်ပွဲ စသည်ဖြင့်ရှိပြီး ကန်တော့ပွဲအတွင်းတွင် အုန်းသီးတစ်လုံး၊ ငှက်ပျောတစ်ဖီး၊ ဆေး၊ ထုံး၊ ကွမ်း၊ ကွမ်းသီး၊ ဖယောင်းတိုင်၊ အမွှေးတိုင်များ ပါဝင်ပါသည်။ စာတွဲဖတ်ရန်အတွက် ဘုန်းတော်ကြီးများမှ နမောတဿဖြင့် ဖွင့်ပါသည်။ ထို့နောက် ငါးပါးသီလဆောက်တည်ခြင်း၊ ဩဝါဒပေးခြင်း၊ ဘုရားပင့်၊ နတ်ပင့်ခြင်းများပြီးလျှင် ရှင်မာလဲဝတ္ထုမှ စတင်၍ ရွတ်ဖတ်ပူဇော်ပါသည်။ လပြည့်နေ့ ညနေပိုင်းတွင် ရွာထဲမှ အလှူရှင်များက သစ်သီးဆွမ်းများ လာရောက်ကပ်လှူ ပူဇော်ကြပါသည်။ တရားနာလည်း လာရောက်ကြပါသည်။ ရှင်မာလဲဝတ္ထု၊ ပဋ္ဌာန်းနှင့် ဝေဿန္တရာဇာတ်တော်ကြီး ရွတ်ဆိုနေစဉ်ဆီမီးများကို မပြတ်ထွန်းညှိထားလေ့ရှိကြောင်း သိရှိရသည်။ ရှင်မာလဲဝတ္ထုနှင့် ဝေဿန္တရာဇာတ်တော်တို့ကို ရွတ်ဆိုပွဲကျင်းပရာတွင် သံဃာတော် ၂၁ ပါးက အခန်းလိုက်ရွတ်ဆိုကြကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ သီတင်းကျွတ်လဆန်း ၁၄ ရက်၊ ညနေ ၄ နာရီတွင် ရှင်မာလဲဝတ္ထုကို စတင်ရွတ်ဆို၍ ည ၈ နာရီတွင် ပြီးဆုံးပါသည်။ ရှင်မာလဲဝတ္ထု ရေးသားထားသော ပေစာတွဲနှစ်တွဲ ရှိပါသည်။ ပေစာတစ်တွဲကို တစ်နာရီကြာ ဘုန်းတော်ကြီး တစ်ပါးစီ အလှည့်ကျ ရွတ်ဖတ်ပူဇော်ပါသည်။ ထို့နောက် ပဋ္ဌာန်းအကျယ်ပွဲကို ဆက်လက်၍ ကျင်းပရာ နောက်တစ်နေ့ သီတင်းကျွတ်လပြည့်နေ့ နံနက်တွင် ပဋ္ဌာန်းရွတ်ပွဲ ပြီးဆုံးသည်။ ထို့နောက် သီတင်းကျွတ်လပြည့်နေ့ နံနက်တွင် ဝေဿန္တရာဇာတ်တော်ကို စတင်ရွတ်ဆိုရာ သီတင်းကျွတ်လပြည့်နေ့ ညနေ ၈ နာရီခန့်တွင် ပြီးဆုံးသည်။ သီတင်းကျွတ်လပြည့်ကျော် ၁ ရက်နေ့တွင် ဆွမ်းဆန်စိမ်းလောင်းပွဲကို ကျင်းပသည်။ နံနက် ၈ နာရီ ဆွမ်းသိမ်းပွဲတွင်လည်း ဖွင့်ပွဲပြုလုပ်ခဲ့သည့် သံဃာများက နမောတဿ ရွတ်ဆို၊ ငါးပါးသီလဆောက်တည်၊ ဩဝါဒပေး၊ နတ်ပြန်ပို့၊ ရေစက်ချ၊ အမျှဝေခြင်းများ ပြုလုပ်ပါသည်။ သီတင်းကျွတ်လပြည့်ကျော် ၁ ရက်နေ့ ဆွမ်းသိမ်းပွဲတွင် သံဃာအပါး ၂၀၀ ကျော်အား ဆွမ်းဆန်စိမ်း လောင်းလှူပူဇော်ကြပါသည်။ ဘုရားဆွမ်းတင်ထားသော သစ်သီးနှင့် မုန့်များအား ပရိသတ်နှင့် ကလေးများကို ဝေငှပေးပါသည်။

ထားဝယ်ခရိုင် သရက်ချောင်းမြို့နယ် ညောင်ဇင်ရွာတွင်ကျင်းပသော ရှင်မာလဲပွဲနှင့် ဝေဿန္တရာပွဲတော်တွင် ထူးခြားသည်မှာ မီးပုံးပျံကြီးကို ပြုလုပ်၍ မီးပုံးပျံလွှတ်တင်ပွဲကို ထူးထူးခြားခြား ကျင်းပခြင်းဖြစ်သည်။ ဆွမ်းဆန်စိမ်းလောင်းပွဲ ပြီးဆုံးသောအခါတွင် လှူဖွယ်ဝတ္ထုများ တင်ဆောင်ထားသော မီးပုံးပျံလွှတ်တင်ပွဲကို ကျင်းပလေ့ရှိကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ မီးပုံးပျံ၏အောက်ခြေရှိ ခြင်းကြီးအတွင်းတွင် ဆန်အိတ်တစ်အိတ်၊ ဝတ္ထုအလှူငွေများနှင့် ပဒေသာပင်ငယ်များ ထည့်သွင်းပါရှိသည်။ ဤသည်မှာ မီးပုံးပျံကျသောနေရာတွင် ကံစပ်သူများက အဆိုပါပံ့သကူအလှူဝတ္ထုပစ္စည်းတို့ကို ယူဆောင် အသုံးပြုနိုင်စေရန်ရည်ရွယ်၍ ထည့်သွင်းလှူဒါန်းရခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ထားဝယ်ခရိုင် လောင်းလုံမြို့နယ် ပန်းတင်အင်းကျေးရွာ ရွာလယ်ကျောင်းကြီးတွင် ရှင်မာလဲနှင့် ဝေဿန္တရာဇာတ်တော်ကြီးရွတ်ဆိုပွဲကို နှစ်စဉ်ကျင်းပလျက်ရှိပါသည်။ ရှင်မာလဲနှင့်

ဝေဿန္တရာဇာတ်တော်ကြီးမရွတ်ဆိုမီ တော်သလင်း လဆန်း ၁၄ ရက်၊ နံနက် ၆ နာရီမှစတင်၍ အဘိဓမ္မာ တရားကို စတင်နာကြားသည်မှာ တော်သလင်းလပြည့်နေ့၊ နံနက် ၆ နာရီတွင် ပြီးဆုံးသည်။ ထို့နောက် တော်သလင်းလပြည့် နံနက် ၆ နာရီမှစတင်၍ ရှင်မာလဲတရားနှင့် ဝေဿန္တရာဇာတ်တော်ကြီးကို ရွတ်ဆိုကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ ထိုသို့ ရွတ်ဆိုရာတွင် ရှင်မာလဲနှင့် ဝေဿန္တရာပေစာကို ဘုန်းကြီးကျောင်းရှိ ဘုန်းတော်ကြီးများ သာမက ကိုရင်များနှင့် ရပ်ရွာမှ လူငယ်များက အလှည့်ကျရွတ်ဆိုကြကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ ဤသည်မှာ တော်သလင်းလပြည့်ကျော် ၃ ရက်အထိ ဖြစ်သည်။

ဤတွင် ထူးခြားသည်မှာ ရှင်မာလဲတရား၊ ဝေဿန္တရာဇာတ်တော်ကြီးတို့နှင့်အတူ အဘိဓမ္မာတရားကို အတူတကွ နာကြားကြခြင်းပင်ဖြစ်ပါသည်။

“ ဤတွင် ထူးခြားသည်မှာ ရှင်မာလဲတရား၊ ဝေဿန္တရာ ဇာတ်တော်ကြီး တို့နှင့်အတူ အဘိဓမ္မာ တရားကို အတူတကွ နာကြား ကြခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။”

ထားဝယ်ခရိုင် လောင်းလုံမြို့နယ် တောင်မင်းပြောင်ကျေးရွာတွင်မူ ဝေဿန္တရာဇာတ်တော်ကြီး ရွတ်ဆိုပွဲကိုသာ ကျင်းပကြောင်းကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ဝေဿန္တရာ ရွတ်ဆိုပွဲဆိုသော်လည်း ဝေဿန္တရာဇာတ်တော်ကြီး အပြင် ဇာတ်ကြီးဆယ်ဘွဲ့မှ သင့်လျော်ရာ အခြားဇာတ်တော်များမှ ဇာတ်တော်ငါးခုမျှကိုလည်း ရွတ်ဆိုကြောင်း ထူးခြားစွာ တွေ့ရှိရသည်။ သို့သော် ရှင်မာလဲဝတ္ထုကိုမူ ဖတ်ရှုကြားနာခြင်းမပြုကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

တောင်မင်းပြောင်ကျေးရွာတွင် ဝေဿန္တရာ ရွတ်ဆိုပွဲကို သီတင်းကျွတ်လတွင် ဆောင်ရွက်လေ့ရှိကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ ဝေဿန္တရာရွတ်ပွဲကို တောင်မင်းပြောင်ကျေးရွာ၏ အရှေ့မြောက်ဘက် ကူးတို့ဆိပ် အနီးရှိ ဇိနမာရ်အောင်အဓိဋ္ဌာန်ဆုတောင်းပြည့်စေတီ ဘုရားဝင်းထဲတွင် ကျင်းပလေ့ရှိရပါသည်။ ဘုရားဝင်း အတွင်းတွင် တရားဟောစင်ကို ဝါးဖြင့် ရာဇမတ်ကွက်ကာ၍ ထားရှိပြီး လူအများက ဆီမီး၊ ဆွမ်း၊ သစ်သီး စသည့် လှူဖွယ်ဝတ္ထုများကို လာရောက်လှူဒါန်းပြီး တရားရွတ်ဆိုသည်ကို နားထောင်လေ့ရှိသည်။ ဝေဿန္တရာရွတ်ဆိုပွဲကို သီတင်းကျွတ် လဆန်း ၁၃ ရက်၊ မွန်းလွဲ ၃ နာရီမှ စတင်ကျင်းပသည်။ ဦးစွာ ဝေဿန္တရာဇာတ်တော်ကြီးကို ဘုန်းတော်ကြီးများနှင့်

ကျေးရွာမှ အမျိုးသားများက အလှည့်ကျရွတ်ဆိုကြကြောင်း ဆိုပါသည်။ ရာဇမတ်ကွက်ကာထားသော တရားဟောစင်တွင် ဝေဿန္တရာဇာတ်တော်ကြီးကို ရွတ်ဆိုမည့်ကျေးရွာမှ အမျိုးသားများက ကန်တော့ပွဲကိုရွက်၍ တရားဟောစင်ပေါ်သို့ တက်ရောက်ကာ အလှည့်ကျရွတ်ဆိုလေ့ရှိသည်။ သို့သော် ယခုအခါတွင် ကန်တော့ပွဲရွက်ခြင်းအစား ငွေပဒေသာပင်ငယ်တစ်ခုကိုကိုင်၍ တရားဟောစင်ပေါ်သို့ တက်ရောက် ရွတ်ဆိုလေ့ရှိကြောင်းကို တွေ့ရှိရသည်။ ဝေဿန္တရာ ဇာတ်တော်ကြီးပြီးလျှင် ဇာတ်ကြီးဆယ်ဘွဲ့မှ ကောင်းနိုးရာရာ ဇာတ်တော်ငါးခုခန့်ကို ဆက်လက်ရွတ်ဆိုကြရာ သီတင်းကျွတ်လပြည့်နေ့ နံနက် ၈ နာရီခန့်တွင် ပြီးဆုံးသည်။ ဤတွင် ထူးခြားသည်မှာ ဝေဿန္တရာဇာတ်တော်အပြင် ဇာတ်ကြီးဆယ်ဘွဲ့မှ အခြားထင်ရှားသော ဇာတ်ငါးဇာတ်ကို ရွေးချယ်၍ ရွတ်ဆိုသည်မှာ ထူးခြားပါသည်။

ထားဝယ်ခရိုင် လောင်းလုံမြို့နယ် ဆင်ပုနစ်ရွာ မြသပိတ်ကျောင်း ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းဝင်းအတွင်း၌လည်း ဝေဿန္တရာပွဲတော်ကို နှစ်စဉ်ကျင်းပမြဲ ဖြစ်ပါသည်။ ဝေဿန္တရာပွဲတော်ကို သီတင်းကျွတ်လဆန်း ၁၄ ရက်၊ နံနက် ၇ နာရီမှ စတင်ရွတ်ဆိုပါသည်။ ထိုသို့ရွတ်ဆိုရာတွင် ဘုန်းတော်ကြီးများသာ ရွတ်ဆိုကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ ဝေဿန္တရာပွဲတော်ကို သီတင်းကျွတ်လပြည့်နေ့ နံနက် ၇ နာရီတွင် ပြီးဆုံးပါသည်။ ဆင်ပုနစ်ရွာတွင် ကျင်းပသော ဝေဿန္တရာပွဲတော်မှာ တစ်မျိုးထူးခြားပါသည်။ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းဝင်းအတွင်း သစ်သားလှေတစ်စင်းပြုလုပ်၍ ဆီမီး၊ ပန်း၊ ဆွမ်းနှင့် လှူဖွယ်ဝတ္ထုပစ္စည်းတို့ အမျိုးမျိုး တစ်ထောင်စီကို ထိုသစ်သားလှေကြီးအတွင်း အလှူရှင်များက လာရောက်ထည့်၍ လှူဒါန်းကြကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ ထို့အပြင် အနေတော်အရွယ်မျှရှိသော ငါးငယ်ကလေးတစ်ထောင်ကိုလည်း ရေဇလုံတစ်ခုထဲတွင်ထည့်၍ လှူဒါန်းထားသည်။ ဝေဿန္တရာဇာတ်တော်ကြီး ဖတ်ပြီးသည့် သီတင်းကျွတ်လပြည့်နေ့ နံနက်တွင် ထိုသစ်သားလှေကြီးကို ရွာထဲသို့ လှည့်လည် အပူဇော်ခံသည်။ ထို့နောက် ထိုလှေကို နီးစပ်ရာချောင်းမှ မြစ်အတွင်းသို့ ဆွဲယူသွားပြီး လှေနှင့် လှူဖွယ်ဝတ္ထုများကို မြစ်အတွင်းသို့ မျှောလိုက်ကြသည်။

ထိုသို့ သစ်သားလှေကြီးလုပ်၍ လှူဖွယ်ဝတ္ထုများ တစ်ထောင်စီကို ထည့်သွင်းလှူဒါန်းသည့် အစဉ်အလာမှာ ဧရာဝတီတိုင်းဒေသကြီး ပုသိမ်ခရိုင်တွင် ကျင်းပလေ့ရှိသော ရှင်မာလဲပွဲခေါ် လှော်ကားပွဲနှင့် ဆင်တူနေကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။

တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီး ထားဝယ်ခရိုင်တွင် ရှင်မာလဲပွဲနှင့် ဝေဿန္တရာပွဲတော်ကျင်းပရာ၌ သီတင်းကျွတ်လတွင် ကျင်းပလေ့ရှိကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ သီတင်းကျွတ်လဆန်း ၁၃ ရက်၊ ၁၄ ရက်နေ့များမှ သီတင်းကျွတ်လပြည့်နေ့နှင့် လပြည့်ကျော် ၁ ရက်နေ့အထိတိုင်အောင် ဒေသအလိုက် အချိန်အမျိုးမျိုး သတ်မှတ်ကျင်းပလေ့ရှိသည်။ လောင်းလုံမြို့နယ် ပန်းတင်အင်းရွာတွင်မူ တော်သလင်းလဆန်း ၁၄ ရက်နှင့်လပြည့်နေ့တွင် ကျင်းပလေ့ရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

သရက်ချောင်းမြို့နယ် ညောင်ဇင်ရွာနှင့် လောင်းလုံမြို့နယ် ပန်းတင်အင်းရွာတို့တွင် ရှင်မာလဲဝတ္ထုနှင့် ဝေဿန္တရာဇာတ်တော်ကြီးကို နာကြားကြကြောင်းတွေ့ရှိရပြီး လောင်းလုံမြို့နယ် ဆင်ပုနစ်ရွာနှင့် တောင်မင်းပြောင်ရွာတွင်မူ ဝေဿန္တရာဇာတ်တော်ကြီးတစ်ခုတည်းကိုသာ နာကြားကြကြောင်း သိရှိရပေသည်။ ထူးခြားသည်မှာ တောင်မင်းပြောင် ကျေးရွာတွင်

ဝေဿန္တရာဇာတ်တော်ကြီးကိုသာမက ဇာတ်ကြီးဆယ်ဘွဲ့မှ အခြားကောင်းနိုးရာရာ ဇာတ်တော်များကိုလည်း ရွေးနုတ်၍ ရွတ်ဆိုကြကြောင်း ဆိုပါသည်။

လောင်းလုံမြို့နယ် ဆင်ပုနစ်ကျေးရွာတွင် ဝေဿန္တရာရွတ်ဆိုပွဲ၌ သစ်သားလှေကြီး တစ်စင်းပြုလုပ်၍ ဆွမ်း၊ ပန်း၊ ဆီမီး စသော လှူဖွယ်ဝတ္ထု တစ်ထောင်စီတို့ကို ထည့်သွင်း ပူဇော်ကာ ရပ်ရွာအတွင်းလှည့်လည်ခြင်း၊ မြစ်အတွင်းမျှောခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်ကြသည်။ ဤသည်မှာ ဧရာဝတီ မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသရှိ ဗုဒ္ဓဘာသာ ကရင်လူမျိုးတို့၏ မဂ္ဂင်ဖောင်လှေကြီးပွဲတို့နှင့် ဆင်တူမှုရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ထားဝယ်ဒေသတွင် ရှင်မာလဲနှင့် ဝေဿန္တရာဇာတ်တော်ကြီး ရွတ်ပွဲများမှာ ရှင်သန်နေဆဲ ဒြပ်မဲ့ယဉ်ကျေးမှုများအဖြစ် တွေ့ရှိရသော်လည်း အချို့ဒေသများမှာ ဒေသခံများအနေဖြင့် ပွဲတော်ကျင်းပရခြင်းကို ခြေခြေမြစ်မြစ် နားမလည်တော့သဖြင့် ရှင်မာလဲ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ ရေးအစဉ်အလာအရ လုပ်ဆောင်ရမည့် လုပ်ရိုးလုပ်စဉ်၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို မသိနားမလည်တော့ခြင်းများ ရှိလာပေသည်။ ထို့ကြောင့် ထားဝယ်ဒေသအတွင်း ရှင်မာလဲယဉ်ကျေးမှုအမွေအနှစ်များကို ရေရှည်တည်တံ့ ထိန်းသိမ်းနိုင်ရေးအတွက် ယဉ်ကျေးမှုအမွေအနှစ်ထိန်းသိမ်းရေးအဖွဲ့များနှင့် ဒေသခံပြည်သူများက ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ကြရန် လိုအပ်နေပေသည်။

မြန်စာမြေ သိန်းလွင်

&cdkifjynfe,ftwGif;&Sd
r&rmBuD;wdkif;&ifom;rsm;\EGifh pk a umif;fwapwapmif;

OD;armifEk

“မရမာထောင်၌ မှီတင်းနေထိုင်ကြသူများကို “မရမာကြီး” ဟူ၍ ခေါ်တွင်သည်ဖြစ်ရာ ယင်းမရမာကြီးတို့မှာ မြောက်ဦးမြို့တော်တစ်ဝိုက်နှင့် လေးမြို့မြစ်(အညွှနနဒီ) မြစ်ဝှမ်းဒေသ၌ ရှိနေကြပါသည်။”

[မရမာကြီးတိုင်းရင်းသားစာပေနှင့်ယဉ်ကျေးမှုအသင်းဥက္ကဋ္ဌဦးမောင်နု ပြုစုရေးသားသော "ရခိုင်ပြည်နယ်အတွင်းရှိ မရမာကြီးတိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စု၏ သမိုင်းကြောင်း၊ စာပေ၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ရိုးရာဓလေ့ထုံးတမ်းများနှင့် အခြေခံစာရင်းအချက်အလက်များ" စာအုပ် (ရခိုင်ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့၊ တိုင်းရင်းသားရေးရာဝန်ကြီးဌာန၊ ၂၀၂၅ ခုနှစ်)မှ ကောက်နုတ်ချက်များ]

ရခိုင်ပြည်နယ်အတွင်းရှိ မရမာကြီးတိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုတို့၏ ပင်ရင်းဒေသသည် ယခင် ရခိုင်ပိုင်နက်(ယခု ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်)၊ စစ်တကောင်းမြစ်ညာ ကံသာချောင်း၊ ပလောင်ထိုင်ခွင်အရပ်ဒေသဖြစ်သည်။

အေဒီ ၁၃၆၈ တွင် မြောက်ဦးနန်းတွင်းအရေးတော်ပုံကြောင့် ရခိုင်ဘုရင် သီရိသုဓမ္မရာဇာမင်း ကံကုန်လေရာ ထိုမင်း၏သား ငတုံးခင်သည် နောက်ပါလူစုနှင့် ကံသာချောင်းဝ အရပ်သို့ ထွက်ပြေး၍ မူလရှိနေသော ဝေသာလီရခိုင်မျိုးနွယ်ဝင်များနှင့် ရောနှောနေထိုင်ကြလေသည်။ ငတုံးခင်အုပ်ချုပ်နေသော ရခိုင်အုပ်စုဝင်တို့နေသည့်ရွာကို ဗိုလ်ရွာဟု ခေါ်ရာမှ ဘရူဝါ ဖြစ်လာလေသည်။

ဘင်္ဂလီတို့က ရခိုင်လူမျိုးတို့ကို "မရမာ" ဟု ခေါ်သဖြင့် ထိုဗိုလ်ရွာသား ဘရူဝါအုပ်စုသည် ရခိုင်မျိုးနွယ်စုဖြစ်ခြင်းကြောင့် မရမာဟု ခေါ်တွင်ကြရာမှ နှောင်းခေတ်ရခိုင်တို့က ရခိုင်ရှေးဦးလူဖြစ်၍ "ကြီး" တစ်လုံးထပ်ဖြည့်ပြီး "မရမာကြီး" ဟုခေါ်တွင်လာကြသည်ဟု ဆိုကြသည်။

ရခိုင်ဘုရင် စန္ဒဝိဇယရာဇာ (အေဒီ ၁၇၁၀–၁၇၃၁) လက်ထက်တွင် အနောက်ကံသာအရပ်၌ နေထိုင်လာခဲ့ကြသော ရခိုင်ရှေးမင်းမျိုးမင်းဆွေ၊ မှူးမျိုးမတ်မျိုး၊ ရခိုင်အဆက်အနွယ်တို့ကို ရခိုင်ပြည်မသို့ ပြန်ခေါ်ခဲ့လေသည်။ အချို့လည်း ပြန်လာကြ၍ အချို့လည်း ပြန်မလာဘဲ ကံသာမြို့၌ပင် အခြေစိုက်လျက် ကျန်ခဲ့ကြသည်။ ထိုပြန်လာသူများကို စန္ဒဝိဇယရာဇာဘုရင်သည် (၁) မြောင်ထောင်၊ (၂) နန်းတက်ထောင် ဟူ၍ မြို့ထောင်၊ ရွာထောင်များတည်ထောင်ပေးခဲ့ရာ လူနေအိမ်ခြေများစွာ တိုးတက်လာခြင်းကြောင့် ထောင်ပေါင်း ခုနစ်ထောင်အထိ တိုးချဲ့ဖွဲ့စည်းထားခဲ့ရသည်။

ထိုထောင်များအနက် ဒသမမြောက်ဖြစ်သောထောင်ကို "မရမာထောင်" ဟူ၍ တွင်လေသည်။ မရမာထောင်၌ မှီတင်းနေထိုင်ကြသူများကို "မရမာကြီး" ဟူ၍ ခေါ်တွင်သည်ဖြစ်ရာ ယင်းမရမာကြီးတို့မှာ မြောက်ဦးမြို့တော်တစ်ဝိုက်နှင့် လေးမြို့မြစ်(အဥ္ဇနနဒီ)မြစ်ဝှမ်းဒေသ၌ ရှိနေကြပါသည်။

မရမာကြီးမျိုးနွယ်အုပ်စုများ

မရမာကြီးမျိုးနွယ်အုပ်စုတွင် အောက်ပါမျိုးနွယ်အုပ်စုများ ရှိခဲ့သည်ဟု ဆိုသည်–

(၁) မိန်းမကြီးမျိုး (ဝါ) မိဖုရားမျိုး၊ (၂) လက်ျာမြန်မျိုး၊ (၃)ဇေားကြီးမျိုး၊ (၄)ရွှီနားတောင်းမျိုး၊ (၅)ငွီနားတောင်းမျိုး၊ (၆)အသည်ကလာမျိုး၊ (၇) ရွှီလုံမျိုး၊ (၈)ငွီလုံမျိုး၊ (၉)လယ်ပိုင်မျိုး၊ (၁၀)ဒူလာမျိုး၊ (၁၁)ဇဗီလာမျိုး၊ (၁၂)တရချာမျိုး၊ (၁၃)တူလံမျိုး၊ (၁၄)မူလံမျိုး၊ (၁၅)ကဒလုမျိုး၊ (၁၆)လှမျိုး၊ (၁၇)လှဝါလှမျိုး၊ (၁၈)ဒုံးမောင်သျှင်မျိုး၊ (၁၉)တူကျာမောင်သျှင်မျိုး၊ (၂၀) သပိတ်မျိုး၊ (၂၁)ရွှင်ကျာမျိုး(သူတောင်းစားမျိုး)၊ (၂၂)ဒုံးချင်းမျိုး(မျက်လှည့်သည်မျိုး)၊ (၂၃)

တယုရာဇာမျိုး၊ (၂၄)ကန်ချေမျိုး၊ (၂၅)ကန်ကြီးမျိုး၊ (၂၆) ဆေးတန်မျိုးဟူ၍ ၂၆ မျိုး ကွဲပြားစွာ ရှိခဲ့လေသည်။

ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်ဘက်မှထုတ်ဝေသော စာအုပ်စာတမ်းများတွင် မရမာကြီးတို့သည် ရခိုင်ဖြစ်ကြောင်း၊ မရမာကြီးကို "မရမာမောဂ်" ဟု ခေါ်ကြောင်း ဖော်ပြထားကြသည်။ ဘင်္ဂလား စစ်တကောင်းတောင်တန်းဒေသ၌ မရမာကြီးတို့ ယခုတိုင် အများအပြားနေထိုင်လျက် ရှိနေကြပါသည်။

အရပ်စွဲ၊ အလုပ်အကိုင်အစွဲပြု၍ မည်သို့ပင် ကွဲပြားစွာခေါ်တွင်စေကာမူ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် စစ်စစ် ဖြစ်ကြသဖြင့် ဒုရေးသုရေး၊ ကင်ပွန်းတပ်၊ ရှင်ပြုနားသ၊ ထိမ်းမြားမင်္ဂလာ၊ အသုဘ၊ သက်ကြီးဝါကြီးတို့အပေါ်ဆက်ဆံရေး စသည့်ကိစ္စအရပ်ရပ်တို့တွင် တူညီသော ဓလေ့ထုံးစံ များကို စောင့်ထိန်းလိုက်နာကြသဖြင့် မရမာကြီးတို့ သည် ရခိုင်မျိုးနွယ်စုဝင်များ ဖြစ်ကြောင်း သက်သေပြနေပါသည်။

စစ်ကြိုခေတ်က မရမာကြီးတို့သည် မောင်တောမြို့နယ်၌ အများအပြား နေထိုင်ခဲ့ကြ သည်။ ကုလား-ရခိုင်အဓိကရုဏ်းကြောင့် မောင်တောမှ အခြားလုံခြုံရာမြို့နယ်အများအပြားသို့ ရောက်ရှိပျံ့နှံ့သွားခဲ့ကြသည်။ ထို့နောက်တစ်ဖန် အခြေအနေအရပ်ရပ်ကြောင့် ၂၀၁၂ ခုနှစ် နောက်ပိုင်းမှစ၍ မရမာကြီးအိမ်ထောင်စု အများအပြားသည် ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီးနှင့် အခြားအဆင်ပြေရာ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးများသို့ စုစုပေါင်းလူဦးရေ၏ ထက်ဝက်ခန့် ပျံ့နှံ့ရောက်ရှိသွားရာ ၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် မရမာကြီး လူငယ်ကွန်ရက်က နောက်ဆုံးပြုစု ကောက်ခံခဲ့သော မရမာကြီးလူဦးရေစာရင်းအရ ရခိုင်ပြည်နယ်အတွင်း စစ်တွေ၊ ပုဏ္ဏားကျွန်း၊ မြောက်ဦး၊ မင်းပြား၊ မောင်တော၊ ကျောက်ဖြူ မြို့နယ်ခြောက်ခုတွင် မရမာကြီးမျိုးနွယ်စု လက်ရှိစုစုပေါင်း ၈၁၉၅ ဦး နေထိုင်လျက်ရှိကြကြောင်း သိရှိရပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာကိုးကွယ်မှု

မရမာကြီးတို့သည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များဖြစ်သည်နှင့်အညီ ဘုရား၊ တရား၊ သံဃာ ရတနာမြတ်သုံးပါးကို လွန်စွာ ကြည်ညိုအားထားကြပါသည်။ ဥပုသ်နေ့များတွင် တစ်ရွာလုံး ဥပုသ်စောင့်ကြသည့်အစဉ်အလာ ရှိကြပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာရေးဆိုင်ရာ အခါကြီးရက်ကြီး များတွင် လူငယ်လူရွယ်တို့က သက်ကြီးရွယ်အို၊ အဘိုးအဘွား မိဘတို့အား ကန်တော့ခြင်း၊ ခေါင်းလျှော်ပေးခြင်း၊ လက်သည်းခြေသည်းလှီးပေးခြင်း စသည်တို့ကို ပြုလုပ်ပေးခြင်းဖြင့် ကုသိုလ်ယူကြသည်။ အလှူဒါနပြုလုပ်ကြသည်။ သက်သတ်လွတ် စားကြသည်။

မရမာကြီးတိုင်းရင်းသားဘာသာစကား

မရမာကြီး တိုင်းရင်းသားတို့တွင် ကိုယ်ပိုင်ဘာသာစကား ရှိပါသော်လည်း ထိုပင်ရင်း စကားကို စစ်တကောင်းဘက်တွင် နေထိုင်သူများသာ ပြောဆိုနေကြသည်။ မရမာကြီးဘာသာ စကားသည် ဒိုင်းနက်(သက္ကမ)တို့ပြောဆိုသော စကားနှင့် ရာနှုန်းပြည့်နီးပါးဆက်နွယ်မှုရှိပြီး ပြောဟန် ဆိုဟန်မှာလည်း အတူတူပင်ဖြစ်သည်။ မရမာကြီးလူမျိုး ဆရာတော်ဦးဝိမလ စာရေး၏ အဆိုအရမူ မရမာကြီးဘာသာစကားသည် မာဂဓဘာသာစကားတမျိုးဖြစ်သည်ဟု

ဆိုပါသည်။

ရခိုင်ဒေသတွင် နေထိုင်ကြသော မရမာကြီးတို့မှာမူ ပညာရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးဆိုင်ရာများတွင် ဘာသာစကားအခက်အခဲ အဟန့်အတားမဖြစ်စေရေးအတွက် အများနားလည်လက်ခံသုံးစွဲသော ရခိုင်ဘာသာစကားကိုသာ ပြောဆိုကြပါသည်။

ဓလေ့ထုံးစံ

သားဦးသမီးဦးနာမည်များတွင် "ဦး" တပ်သည်။ ဘိုးဘေးအစဉ်အလာမပျက်စေရန် အမည်နာမများ၏ နောက်တွင် "ဘရူဝါ" တပ်သည့်အလေ့အထ ယခုတိုင်ရှိကြပါသေးသည်။ ဥပမာ မောင်သာဖြူ ဘရူဝါ၊ မလှအေးနု ဘရူဝါ။

ရှင်ပြု၊ မင်္ဂလာဆောင်၊ သာရေးနာရေး၊ လူမှုရေးကျင့်ဝတ်များကအစ အရာရာတွင် ရခိုင်လူမျိုးတို့နှင့် အလွန်တူညီ နီးစပ်ကြပါသည်။ မရမာကြီးတို့သည် ကျွဲနွားတို့ကို ကျေးဇူးရှင်များအဖြစ် သတ်မှတ်ကာ အမဲသားစားသုံးခြင်းကို ရှောင်ကြဉ်ကြပါသည်။

ရာသီပွဲတော်များ

မရမာကြီးတို့၏ရာသီအလိုက်ပွဲလမ်းသဘင်များမှာလည်း ရခိုင်-မြန်မာပြက္ခဒိန်လများနှင့်အညီ ဗုဒ္ဓဘာသာထုံးတမ်းဓလေ့များကို အခြေခံပြီး တန်ခူးလ သင်္ကြန်ပွဲ၊ ကဆုန်လ ညောင်ရေသွန်းပွဲ၊ ဝါဆိုလ ဝါဆိုသင်္ကန်းကပ်လှူပွဲ၊ သီတင်းကျွတ်လ ကောက်ဦးဆွမ်းတင်ပွဲ၊ တန်ဆောင်မုန်းလ မီးထွန်းပွဲ၊ တပေါင်းလ ထမင်းထောင်ပွဲ(ဆွမ်းတော်ကြီးကပ်လှူပွဲ)တို့ကို ကျင်းပလေ့ရှိကြသည်။ ကဆုန်လပြည့်နေ့နှင့် တန်ဆောင်မုန်းလပြည့်နေ့တို့တွင် ပြုလုပ်လေ့ရှိသော ဗုဒ္ဓပူဇနိယပွဲတော်များတို့မှာ ထင်ရှားသည်။

ဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့မှု

မရမာကြီးတို့သည် ဦးထုပ်ဆောင်းလေ့ မရှိကြ။ အလျား ခြောက်တောင်ရှည်သော အဝတ်ဖြူကို ခေါင်းတွင်ပတ်၍ လှပစွာ ပေါင်းထားကြသည်။ အစွန်အစချထားခြင်း မရှိချေ။ မရမာကြီး ယောကျ်ား သာမန်လူကြီးများသည် အလျား ၁၀ တောင်ခန့်ရှိသော ဒိုတီခေါ် ပုဆိုးဖြူကို ခါးဝတ်ပုဆိုးအဖြစ် ဝတ်ဆင်ကြသည်။ အင်္ကျီမှာ အဖြူ၊ အဝါ၊ အညို စသော အရောင်မျိုးရှိသော အထည်ကို ခါးရှည်ရှည်ချုပ်၍ ဝတ်ဆင်ကြသည်။ ယင်းအင်္ကျီကို မရမာကြီးတို့ အခေါ်ဖြင့် ပန်စာဘီ(ပန်ဈာဘီ) ဟု ခေါ်ကြသည်။ တိုက်ပုံအဖြစ် အလျား လေးတောင်၊ ငါးတောင်ခန့်ရှိသော အဝတ်အဖြူရောင်ကို လက်ကတော့ စံပါယ်တင်ကာ ဝတ်ဆင်ကြသည်။ ကိုယ်တွင်ရုံ၍လည်း ထားတတ်သည်။

အမျိုးသမီးများမှာ ခါးမှစ၍ ကိုယ်တွင် ရစ်ပတ်ထားနိုင်သည့် အလျား ၁၀ တောင်၊ အနံနှစ်တောင်ကျော်ရှိသော အဝတ်ထမီတစ်မျိုးကို ဝတ်ဆင်၍ အင်္ကျီမှာ ကိုယ်ကျပ်ခါးတိုမျိုးကို ဝတ်ဆင်ကြသည်။ မိန်းမပျိုများသည် ဆာရီ(ထမီ)ကို ခေါင်းပေါ်တင်ခြင်းမပြုဘဲ အိမ်ထောင်သည်ဖြစ်ပါက ခေါင်းပေါ်တင်လေ့ရှိကြသည်။ မုဆိုးမဖြစ်ပါက ဆာရီကို အနားရစ်မပါရဘဲ အဖြူသက်သက်ကိုသာ ဝတ်ဆင်ကြရသည်။ ထို့ကြောင့် ဆာရီဝတ်ဆင်ပုံကြည့်လျက် အပျို၊

အိမ်ထောင်သည်၊ မုဆိုးမ ဟူ၍ ခွဲခြားသိနိုင်သည်။

အမျိုးသမီးများသည် ရွှေ၊ ငွေ၊ ကြေးတို့ဖြင့် ပြုလုပ်သော ပုတီး၊ ဆွဲကြိုး၊ ဆွဲပြား၊ လက်ကောက်၊ ခြေကျင်း၊ နားတောင်း၊ ဆံထိုး စသည့် လက်ဝတ်အဆင်တန်ဆာများကို အသက်အရွယ်အလိုက်၊ အပျိုအအိုအလိုက် ခွဲခြားဝတ်ဆင်ကြသည်။ ယောကျ်ားများ လက်ဝတ်တန်ဆာဝတ်ဆင်လေ့ မရှိကြပါ။ နာရေးကိစ္စတွင် အဝတ်ဖြူသက်သက်သာဝတ်၍ ကိုယ်ရုံလက်ကတော့ စံပါယ်တင် သွားလာလေ့ရှိကြသည်။

လက်ရှိ ရိုးရာဝတ်စုံ

ယခုမျက်မှောက်ကာလတွင် မရမာကြီးတို့၏ အမျိုးသားအင်္ဂါရပ်နှင့်ဆီလျော်အောင် အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီး ဝတ်စုံတစ်ရပ်ကို ခေတ်နှင့်ဆီလျော်သော ဝတ်စားဆင်ယင်မှုမျိုး တီထွင်ဝတ်ဆင်လာကြသည်။

အမျိုးသားများမှာ အလျား ခြောက်ပေ၊ အနံ ကိုးလက်မရှိခေါင်းပေါင်းကိုရစ်ပေါင်းကြပြီး ဘယ်ဘက်တွင် အစွန်ချလေ့ရှိသည်။ တိုက်ပုံဘယ်ဘက်ပခုံးပေါ်တင်သည်မှာ ရဟန်းသံဃာတို့ သင်္ကန်းဘယ်ပခုံးတင်သည့် အလေ့အထနှင့်အညီဖြစ်သည်။ ယခုအခါ မရမာကြီး အမျိုးသားအလံအဖြစ်အသုံးပြုသည့် အပြာ၊ အဝါ၊ အနီ သုံးရောင်စပ် (သာသနာ့အလံတော်၏ အပေါ်ပိုင်းသုံးရောင်)ကို မရမာကြီးတို့ကိုယ်ပိုင်အထိမ်းအမှတ်လက္ခဏာ ခိုင်မာမှုကိုဖော်ညွှန်းသည့်အနေဖြင့် တိုက်ပုံ၏ဘယ်ဘက်တွင် ရှေ့နောက်ချ သုံးရောင်စပ်ဖြင့် အမျိုးသားဝတ်စုံ ဖော်ထုတ်ဝတ်ဆင်လာကြပါပြီ။ လုံချည်ကိုလည်း ဝတ်ဆင်ရခက်သည့် တောင်ရှည်အစား မိမိတို့ရိုးရာ လုံချည်ဆင်တစ်မျိုးကို ရွေးချယ်ပြီး လုံချည်၏ဘယ်ဘက်တွင် မရမာကြီးတို့၏ ရိုးရာ အစဉ်အလာဖြစ်သော အနက်ရောင်ကြိုးကျစ်တစ်ခုကို ခါးကြိုးသိုင်းချည် ဝတ်ဆင်ကြပါသည်။

အမျိုးသမီးတို့မှာလည်း နောက်ထမီ ထိုင်မသိမ်း အင်္ကျီပုံစံမျိုးဝတ်ဆင်ကာ နောက်တွဲဆံထုံး ထုံးကြသည်။ အပြာ၊ အဝါ၊ အနီ သုံးရောင်စပ် အမျိုးသားအင်္ဂါရပ် လက္ခဏာပါသည့် စလွယ်တဘက်ကို ဘယ်ပခုံးတင် ညာဘက်စလွယ်သိုင်းချပြီး ဝတ်ဆင်ကြသည်။

> **“ “ကဆုန်လပြည့်နေ့” ကို မရမာကြီး အမျိုးသားနေ့အဖြစ် မရမာကြီး အမျိုးသားတစ်ရပ်လုံးက သဘောတူ သတ်မှတ်ခဲ့ကြပါသည် ”**

ရှေးယခင်ခေတ် မရမာကြီး တိုင်းရင်းသား
အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီးတို့၏
ဝတ်စားဆင်ယင်မှုပုံစံ

လက်ရှိ ရိုးရာဝတ်စုံ

မရမာကြီးအမျိုးသားနေ့ ဖြစ်ပေါ်လာပုံ

ယခုအခါ ရခိုင်ဒေသနေတိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများသည် မိမိတို့အသီးသီး၏ အမျိုးဂုဏ် ဇာတိဂုဏ်တို့ကို အနာဂတ်တွင် ဖွံ့ဖြိုးမှုပီပြင်စွာ အကောင်အထည်ဖော်စေနိုင်မည့် သက်ဆိုင်ရာ အမျိုးသားနေ့ကို ကိုယ်စီသတ်မှတ်ကျင်းပလာကြသည်။

ထို့အတူ မရမာကြီးလူမျိုးတို့မှာလည်း မိမိတို့သည် သကျသာကီယ ခတ္တိယရာဇာ မျိုးနွယ်(ရာဇဝံသ)မှ ဆင်းသက်လာသူများဟု ယုံကြည်ထားရှိမှု၊ မျိုးရိုးဂုဏ်နှင့် ဘုရား၊ တရား၊ သံဃာ ရတနာသုံးပါးတို့ကို ကြည်ညိုမြဲမြံစွာ စောင့်ထိန်းမှု၊ သာသနာတည်တံ့မည်ဟု ယုံကြည်လေးစားရှိမှု၊ အမျိုးကို စောင့်ထိန်းမှုနှင့် အမျိုးသားစည်းလုံးညီညွတ်မှုတို့ကို ထာဝစဉ် တည်ဆောက်နိုင်ရန် “ကဆုန်လပြည့်နေ့”ကို မရမာကြီးအမျိုးသားနေ့အဖြစ် မရမာကြီး အမျိုးသားတစ်ရပ်လုံးက သဘောတူ သတ်မှတ်ခဲ့ကြပါသည်။

ထို့ပြင် မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၃၁၈ ခုနှစ် (ခရစ်သက္ကရာဇ် ၁၉၅၅) ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာတင်ပွဲကြီး တွင် မရမာတို့၏ကျေးဇူးရှင် ဦးသျှောင်ဆရာတော်ဘုရားကြီး အသျှင်ပညာလောက(ပြည် တွင်းပြည်ပသာသနာပြုမရမာကြီးဆရာတော်)သည် သဘာပတိအဖြစ်ဆောင်ရွက်ခဲ့ပြီး ထိုနှစ် ကဆုန်လပြည့်နေ့တွင် အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတဘွဲ့တံဆိပ်တော်ကို ကပ်လှူပူဇော်ခံခဲ့ရသော နေ့ဖြစ်သဖြင့်လည်း ကဆုန်လပြည့်နေ့ကို မရမာကြီးအမျိုးသားနေ့အဖြစ် အားလုံးက လိုလား နှစ်ခြိုက်စွာ အတည်ပြုလိုက်ကြခြင်းဖြစ်ပါသည်။

အထင်ကရ မရမာကြီး ဆရာတော်ကြီးများ

မရမာကြီးဆရာတော်ကြီး အသျှင်ပညာလောကသည် မင်းတုန်းမင်းတရားကြီး ပဉ္စမသင်္ဂါယနာတင်ပွဲတွင် ရခိုင်ပြည်မှ တက်ရောက်ခဲ့သော အသျှင်သာရမေဓာဆရာတော်ကြီး၏ တပည့်အရင်းဖြစ်သည်။ စစ်တကောင်းတွင် မွေးဖွားပြီး စစ်တွေ၊ မော်လမြိုင်၊ ကာလကတ္တား၊ နယူးဒေလီ၊ အာသံ၊ ရန်ကုန်တို့တွင် သာသနာပြုခဲ့ပြီး ရန်ကုန်မှ ဆရာတော်ကြီးများအားလုံးက "ဗုဒ္ဓဘာသာဝီရိယထမ္ဘ"ဘွဲ့ထူးကို ချီးမြှင့်ခြင်းကိုခံခဲ့ရပါသည်။ ရန်ကုန်မြို့၊ အထက်ပန်းဆိုးတန်းလမ်း၊ ကန်တော်ကလေး၊ စစ်တကောင်းဗုဒ္ဓဘာသာအသင်းကျောင်းတိုက်တွင် နာယကအဖြစ်မှ သက်တော် ၉၃ နှစ်၊ ဝါတော် ၇၃ ဝါ ၁၂-၅-၁၉၇၁ ရက်နေ့၌ ဘဝနတ်ထံ ပျံလွန်တော်မူခဲ့လေသည်။

အသျှင်ဝိမလစာရသည် သံဃရာဇာဂိုဏ်းဝင် ဝါတော်အငယ်ဆုံးရဟန်းတစ်ပါးဖြစ်ပြီး အသျှင်ပညာလောက၏ ဩဝါဒခံယူပြီး စစ်တွေမြို့ ကုန်သည်လမ်းရှိ မရမာကြီးကျောင်းဟောင်း၏ လမ်းတစ်ဖက်တွင် မာရမာကြီးကျောင်းသစ်ကို တည်ထောင်ကာ မရမာကြီးတိုင်းရင်းသားတို့အား ဗုဒ္ဓတရားတော်များကို ဟောကြားလမ်းညွှန်ပေးခဲ့သည်။ ၂၁-၂-၁၉၅၉ ရက်နေ့က စစ်တွေမြို့ ဇေတဝံဘုရားကြီး ရင်ပြင်တွင် ရခိုင်ဆရာတော်ကြီးများနှင့်အတူ ရခိုင်ပြည်ဝတီလေးရပ်လုံးဆိုင်ရာ မဟာသံဃသမဂ္ဂ ညီလာခံတွင် မရမာကြီးလူမျိုးများ ရခိုင်မျိုးနွယ်သို့ဝင်ရောက်ရေးကို အဆိုပြုစာတမ်းကို တင်သွင်းခဲ့ပါသည်။ ရဟန်းရှင်လူတစ်ရပ်လုံးက တညီတညွတ်တည်း ထောက်ခံမှုရရှိသဖြင့် ရခိုင်ပညာရှိများ၏ ထောက်ခံချက်စာများနှင့်တကွ နိုင်ငံတော်သို့ တင်ပြနိုင်ခဲ့ခြင်းကြောင့် ယနေ့ ရခိုင်မျိုးနွယ်စုတွင် မရမာကြီးတို့သည် ဝင့်ထည်စွာ ရပ်တည်ပါဝင်နိုင်လာခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

အသျှင်ဇောတိကသည် စစ်တွေမြို့ ကျောင်းတက်လမ်းရပ်ကွက် မရမာကြီးကျောင်းဟောင်း စာသင်တိုက်၏ ဦးစီးနာယကဆရာတော်ဖြစ်ပါသည်။ ကိုးနှစ်သားအရွယ်ကပင် ရှင်သာမဏေ ဖြစ်လာခဲ့ပြီး ၁၂ နှစ်အရွယ်တွင် ကျောက်ပန်းတောင်း မဟာအောင်မြေစာသင်တိုက်၊ အလိုတော်ပြည့်ဆရာတော်ထံတွင် ပရိယတ္တိစာပေများကို သင်ယူကာ အကြီးတန်းထိ အောင်မြင်ခဲ့ကာ အလိုတော်ပြည့်ဆရာတော်ကြီးကို ဥပဇ္ဈာယ်ပြု၍ ရဟန်းအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိခဲ့သည်။ စစ်တွေမြို့ ရန်ကုန်မြို့တို့တွင် မရမာကြီးကျောင်းများကို တည်ထောင်လျက် ရဟန်းသံဃာများ စာပေတတ်မြောက်ရေးနှင့် အမျိုးဘာသာသာသနာ တည်တံ့ပြန့်ပွားရေးအတွက် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိနေသည်။

နိဂုံး

တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများရေးရာဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးနှင့် ဒုတိယဝန်ကြီးတို့၏ လမ်းညွှန်ချက်အရ ရခိုင်ပြည်နယ်အစိုးရ၊ တိုင်းရင်းသားရေးရာဝန်ကြီးနှင့် ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးမှုများရလဒ်အဖြစ် မရမာကြီး တိုင်းရင်းသားများ၏ သမိုင်းကြောင်း၊ စာပေ၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ရိုးရာဓလေ့ထုံးတမ်းနှင့် အခြေခံအချက်အလက်များစာအုပ်ပြုစုရေးကော်မတီကို ဖွဲ့စည်းကာ စာအုပ်ထုတ်ဝေသည်အထိ ပြုစုဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ပါသည်။ ဤဆောင်းပါးတွင် ယင်းစာအုပ်မှ အဓိကအချက်အလက်များကို ကောက်နုတ်ဖော်ပြလိုက်ပါသည်။ အသေးစိတ် အချက်အလက်

များကို စာအုပ်တွင် ဖတ်ရှုလေ့လာနိုင်ပါသည်။

မိမိတို့သည် ပြည်ထောင်စုတိုင်းရင်းသားများပီပီ နိုင်ငံတော်၏ စီးပွားရေး၊ စိုက်ပျိုးရေး၊ လူမှုရေး၊ ပညာရေး၊ အားကစားမှအစ တတ်နိုင်သည့်ဘက်က လိုအပ်သလို ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြောင်းနှင့် ပါဝင်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိကြောင်း ယင်းစာအုပ်ပါ အကြောင်းအရာများ၊ ဓာတ်ပုံမှတ်တမ်းများ၊ စာရင်းမှတ်တမ်းများက သက်သေပြလျက် ရှိပါသည်။

ဦးမောင်နု

&cdkifvlrsdK;wdkY trnfrSnfrSKESifhjcif;'avh

arlu;DSf

“သုံးလုံးတွဲမှ ရခိုင်နာမည်ပီသသည်ဟု
ဆိုရလောက်အောင် ရခိုင်လူမျိုးတို့သည်
နာမည်ပေးရာတွင်
များသောအားဖြင့် အသံသုံးလုံးတွဲဖြင့်
ပေးလေ့ရှိကြပါသည်။”

ရခိုင်လူမျိုးတို့သည် သားသမီးများကို အမည်မှည့်ရာတွင် နာမကမ္မမင်္ဂလာအမှုတစ်ခုအဖြစ် အလေးအနက်ထားကာ ဆွေမျိုးမိတ်သင်္ဂဟများကို နေအိမ်သို့ဖိတ်ခေါ်ပြီး ရခိုင်ရိုးရာမုန့် အစားအစာများဖြင့် တည်ခင်းဧည့်ခံကျွေးမွေးကာ ကင်ပွန်းတပ်မင်္ဂလာပွဲကျင်းပပြုလုပ်လေ့ ရှိကြသည်။ ဤသို့ အမည်မှည့်သည့် နာမကမ္မမင်္ဂလာအမှုကို များသောအားဖြင့် နက္ခတ်ဗေဒင်ပညာရပ်ကို အခြေခံ၍ နေမွန်းမတည့်မီအချိန်တွင် မင်္ဂလာယူ၍ ကျင်းပတတ်ကြပါသည်။

ရှင်မှာ အစ လူမှာ အလယ်

ရခိုင်လူမျိုးတို့တွင် ဗေဒင်ပညာအလိုအရ အမည်ပေးရာ၌ "ရှင်မှာ အစ၊ လူမှာ အလယ်" ဟု ဆိုရိုးစကားသတ်မှတ်ချက်တစ်ခု ရှိပါသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ရှင်သာမဏေတို့ အမည်တွင် ရှင်၏မွေးနေ့ နံသင့်အက္ခရာတစ်လုံးကို ရှေ့အစတွင်ထား၍အမည်မှည့်ကြရသည်။ နေ့ရက်အလိုက် ရှင်းလင်းပြရသော် –

- **တနင်္ဂနွေနေ့ဖွား** ရှင်သာမဏေအတွက် နံသင့်အက္ခရာမှာ ဉ၊ အ ဖြစ်ရာ အမည်ကို အာစရ၊ ဥက္ကန္ဒပါလ၊ အင်္ဂုရ အစရှိသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊
- **တနင်္လာနေ့ဖွား** ရှင်သာမဏေအတွက် နံသင့်အက္ခရာမှာ က၊ ခ၊ ဂ၊ ဃ၊ င ဖြစ်၍ ရဟန်းအမည်ကို ကောဝိဒ၊ ခန္တီ၊ ဂန္ဓမာ အစရှိသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊
- **အင်္ဂါနေ့ဖွား** ရှင်သာမဏေအတွက် နံသင့်အက္ခရာမှာ စ၊ ဆ၊ ဇ၊ ဈ၊ ည ဖြစ်ရာ ရှင်ရဟန်း အမည်ကို စန္ဒ၊ ဆန္ဒာဓိက၊ ဇယန္တ၊ ညာဏ အစရှိသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊
- **ဗုဒ္ဓဟူးနေ့ဖွား** ရှင်သာမဏေအတွက် နံသင့်အက္ခရာမှာ ယ၊ ရ၊ လ၊ ဝ ဖြစ်ရာ ရှင်ရဟန်းအမည် ယသ၊ ရာဇိန္ဒ၊ ဝိမလ အစရှိသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊
- **ကြာသပတေးနေ့ဖွား** ရှင်သာမဏေအတွက် နံသင့်အက္ခရာမှာ ပ၊ ဖ၊ ဗ၊ ဘ၊ မ ဖြစ်ရာ ရှင်ရဟန်းအမည် ပညိန္ဒ၊ မဟိန္ဒ၊ ဘောဂ အစရှိသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊
- **သောကြာနေ့ဖွား** ရှင်သာမဏေအတွက် နံသင့်အက္ခရာမှာ သ၊ ဟ ဖြစ်ရာ ရှင်ရဟန်း အမည် သောမ၊ သဇာတ၊ ဟိန္ဒက အစရှိသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊
- **စနေနေ့ဖွား** ရှင်သာမဏေအတွက် နံသင့်အက္ခရာမှာ တ၊ ထ၊ ဒ၊ ဓ၊ န (ဋ၊ ဌ၊ ဍ၊ ဎ၊ ဏ)ဖြစ်ရာ ရှင်ရဟန်းအမည် တေဇိန္ဒ၊ ထေရဝံသ၊ နန္ဒ အစရှိသည်ဖြင့် လည်းကောင်း အမည်ပေးမှည့်ခေါ်ကြရသည်။

လူအမည်များအတွက်ဆိုပါလျှင် မွေးနံသင့်အက္ခရာကို အလယ်တွင်ထားကာ မွေးနေ့မတိုင်မီ နေ့၏ နံသင့်အက္ခရာကို အစထားပြီး မွေးနေ့၏ နောက်ကနေ့၏ နံသင့်အက္ခရာကို နောက်ဆုံးတွင်ထား၍ မှည့်ရပါသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ –

တနင်္ဂနွေနေ့ဖွား သားသမီးများကို နာမည်မှည့်လိုလျှင် စနေနံကို အစထားပြီး တနင်္ဂနွေနံကို အလယ်ထားကာ တနင်္လာနံကို အဆုံးထားရသည်။ ဥပမာ– ထွန်းအောင်ကျော်၊ နုအေးခင်။ ဤသို့မှည့်ခေါ်ခြင်းကို အမြစ်အညွန့်မှည့်ခေါ်ခြင်းဟု ခေါ်ပါသည်။ အလားတူ–

- တနင်္လာဖွား သားသမီးများကို အောင်ကျော်မိုး၊ အေးခိုင်ဇံ။
- အင်္ဂါဖွား သားသမီးများကို ကျော်စိန်လှ၊ ခိုင်စောယဉ်။

- ဗုဒ္ဓဟူးဖွား သားသမီးများကို စံလှမောင်၊ စောယဉ်ဖြူ။
- ကြာသပတေးဖွား သားသမီးများကို လှဖြူသံ၊ လှမြင့်သန်း။
- သောကြာဖွား သားသမီးများကို ဖြူသာထွန်း၊ မြသန်းတင်။
- စနေဖွား သားသမီးများကို သာထွန်းဦး၊ သာနှင်းအေး အစရှိသဖြင့်လည်းကောင်း မှည့်ခေါ်ကြပါသည်။

ဤသို့ အမည်မှည့်ခေါ်ရာတွင် မဟာဘုတ်တိုင်ဗေဒင်ပညာအရ နေ့နံမသင့်ပါက (ဥပမာ မွေးနေ့မှာ မရဏဖွားဖြစ်နေ၍) သင့်မြတ်သော မိတ်ဖက်နေ့နံ(ဥပမာ အဓိပတိဖွား ကျရောက်သောနေ့)သို့ ပြောင်းလဲ၍ အမည်ကို ရွေးချယ်မှည့်ခေါ်ပေးရပါသည်။

သုံးလုံးတွဲမှ ရခိုင်နာမည်ပီသသည်ဟု ဆိုရလောက်အောင် ရခိုင်လူမျိုးတို့သည် နာမည်ပေးရာတွင် များသောအားဖြင့် အသံသုံးလုံးတွဲဖြင့် ပေးလေ့ရှိကြပါသည်။ ဥပမာ – ရွှေထွန်းအောင်၊ စံလှကျော်၊ အောင်ကျော်သာ၊ မြဝင်းသာ၊ စိန်ရွှေမြ၊ ကျော့မြခင်။

အဦး အငယ် အထွေး

သားဦး၊ သမီးဦးနာမည်များတွင် ယောကျ်ား မိန်းမ မခွဲခြားဘဲ “ဦး”ကို ရှေ့ နောက်အလယ် မည်သည့်နေရာတွင်မဆို ထည့်လေ့ရှိကြပါသည်။ ဥပမာ မဦးကျော့စိန်၊ မောင်ဦးလှမြင့်၊ သာလှဦး၊ ကြာဇံဦး၊ ထွန်းဦးဇံ၊ ခင်ဦးသာ။

မိဘနှစ်ဦးစလုံးသည် သားဦး၊ သမီးဦးများဖြစ်နေပါက မွေးဖွားလာသော သားဦး၊ သမီးဦးတို့ နာမည်တွင် “ဦး”ကို မထည့်ကောင်းပေ။ “ဦး” အစား “ဝေ” ကိုသာ ထည့်ကြသည့် အယူရှိကြပါသည်။ ဥပမာ သာထွန်းဦးနှင့် နှင်းဦးခင်တို့ ဇနီးမောင်နှံတွင် မွေးဖွားသော သားဦးကို ကျော်ဇောဝေ၊ ခင်လှဝေ ဟု နာမည်ပေးရသည်။ သမီးဦးဆိုပါက မဦးဝေ၊ ခင်စောဝေ၊ မဝေသာ။

နောက်ဆုံးမွေးဖွားသော အထွေးဆုံးသားသမီးနာမည်တွင် “ထွီး”ဟုထည့်ကြသည်။ ဥပမာ မောင်ထွီးအောင်၊ လှမေထွီး။

အထွေးဆုံးမွေးခြင်းဟု မှတ်ယူပြီး “ထွီး”ဟူ၍ မှည့်ခေါ်ထားသူရှိနေပြီးမှ နောက်ထပ် သားသမီးထွန်းကားလာခဲ့ပါမူ ထိုသူ၏အမည်တွင် “ထွီး” ကို ထပ်မသုံးတော့ဘဲ “နှောင်း” ဟူသောအမည်ကို ထည့်ပြီး မှည့်ရသည်။ ဥပမာ မောင်နှောင်းချေ၊ မရှင်နှောင်း။

လူငယ်များကို ချစ်စနိုးဖြင့် မူလနာမည်နောက်တွင် “ငယ်”ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည့် “ချေ” ဟူသော စကားလုံးကို ထည့်၍ ခေါ်မှည့်ခေါ်လေ့ရှိကြသည်။

ဥပမာ မောင်ဖြူကိုမောင်ဖြူချေဟုလည်းကောင်း၊သန္တာကို သန္တာချေဟုလည်းကောင်း ခေါ်လေ့ရှိကြပါသည်။

မူလနာမည်အစတွင် မောင်၊ မတို့ ပါဝင်သောအမည်နာမများကို အသက်အရွယ် ကြီးပြင်းလာသည့်တိုင်အောင် အမည်ခေါ်ရာတွင် “မောင်” နှင့် “မ”တို့ကို မဖြုတ်ဘဲ ကို/ဦး/ ဒေါ် တို့ဖြင့် ဆက်၍ ခေါ်ဆိုကြရသည်။

ဥပမာ မောင်သာဇံကို အသက်အရွယ်အလိုက် ကိုမောင်သာဇံ၊ ဦးမောင်သာဇံ ဟူ၍

ခေါ်ကြရသည်။ ကိုသာဓ/ဦးသာဓ ဟူ၍ ခေါ်ဆိုပါက မခန့်လေးစားခေါ်သည်ဟု ထင်မှတ်ကြပါသည်။

မလှဖြူဆိုပါက အသက်အရွယ်အလိုက် မမလှဖြူ/ဒေါ်မလှဖြူ ဟူ၍လည်းကောင်း ခေါ်ကြရသည်။ ဒေါ်လှဖြူဟူ၍ ခေါ်ဆိုပါက မနှစ်သက်ကြပါ။

"ဦး"ဖြင့်စသော နာမည်များကိုလည်း "ကို" "ဦး" "ဒေါ်" တို့ဖြင့် ရှေ့တွင်ဆက်၍ ခေါ်ဝေါ်သုံးကြရသည်။ ဥပမာ ဦးလှစောကို ကိုဦးလှစော / ဦးဦးလှစော၊ မဦးသိန်းညွန့် ကို မမဦးသိန်းညွန့်/ ဒေါ်ဦးသိန်းညွန့်။

"သားဦး၊ သမီးဦး နာမည်များတွင် ယောကျ်ား မိန်းမ မခွဲခြားဘဲ "ဦး" ကို ရှေ့နောက်အလယ် မည်သည့်နေရာတွင်မဆို ထည့်လေ့ရှိကြပါသည်။"

"မိ" နှင့် စသော အမည်နာမများ

ရှေးရခိုင်သမိုင်းများတွင် "မိ" နှင့် "စော"ကို အမျိုးသမီးတို့၏ အမည်နာမရှေ့တွင် ထည့်သွင်းသုံးစွဲခဲ့ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

ဓညဝတီခေတ် (ဘီစီ ၃၃၄၁– အေဒီ ၂၈၈)ကို စတင်တည်ထောင်ခဲ့သော မာရယုမင်းသားကို မြို့သင်းကြီး ငအောင်လာက သူ၏သမီး "မိပိန်ညာ"နှင့် ပေးစားပြီး မင်းမြှောက်သည်ဟု ရခိုင်ရာဇဝင်သစ်ကျမ်း ပထမတွဲတွင်တွေ့ရှိရပါသည်။

မြောက်ဦးခေတ် (ဘီစီ ၁၄၃၀ မှ အေဒီ ၁၇၈၄ ထိ)တွင် ရခိုင်ရှေးဟောင်းအောင်လံတော်လင်္ကာကို ရေးစပ်ခဲ့သော စာဆိုတော်မှာ "မိပန်းရုံ" ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

မြောက်ဦးခေတ် နရနုမင်းနန်းတက်စဉ်က သံတွဲမြို့ကို အုပ်ချုပ်နေသော မိဘုရားတစ်ဦး၏ အမည်မှာ စာဆိုတော် "စောယဉ်မိ" ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းစောယဉ်မိသည် အဖြည့်ခံရတုနှစ်ပိုဒ်ကို ရေးသားပြီး နရနုမင်းကို ဆက်သခဲ့ရာ ကျန်နောက်ဆုံးပိုဒ်ကို နရနုမင်းက ဖြည့်စွက်ရေးသားပေးခဲ့ပါသည်။

အင်းဝခေတ်တွင် စာဆိုတော်အဖြစ် ထင်ရှားကျော်ဇောခဲ့သော စာဆိုတော်ရခိုင်သူတစ်ဦးမှာ "နန်းတွင်းမိညို" ဖြစ်ပါသည်။

ဗြိတိသျှခေတ် မြန်မာနိုင်ငံ၏ပထမဦးဆုံးပုဂ္ဂလိက ဘဏ်ပိုင်ရှင် သူဌေးဦးရဲကျော်သူ၏ ဇနီးအမည်မှာ

"မိသန္တာ" ဖြစ်ကြောင်း ၎င်းတို့၏ကောင်းမှုဖြစ်သော "သံကျောင်း"ခေါ် ဦးရဲကျော်သူ ကျောင်းတိုက်ရှိ အလှူရှင်ဓာတ်ပုံကမ္ပည်းတွင်တွေ့ရပြီး အခြားအလှူရှင်အမျိုးသမီးများ၏ နာမည်ရှေ့တွင် "မိ" ဟု ပါဝင်ကြောင်းကို အလှူကမ္ပည်းများတွင် တွေ့ရှိရပါသည်။

"စော" နှင့် စသော အမည်နာမများ

ရှေးကရခိုင်လူမျိုးတို့တွင် "စော"ဟူသော ဝေါဟာရဖြင့် အမည်ပေးလေ့ရှိခဲ့ကြောင်း ကိုလည်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ ဓညဝတီခေတ်မင်းဆက်တွင် မိဖုရားအချို့၏ နာမည်မှာ စောမာလာ၊ စောပန်းကုန်း၊ စောနန္ဒီ၊ စောကြည်၊ စောပန်းနု၊ စောပန်းဝေ၊ စောညက်ထွား၊ စောမာလာ၊ စောနတ်လာ၊ စောရွှေချပ်၊ စောပန်းဖြူ၊ စောလှမေ၊ စောဘူးတူ၊ စောမင်းဖြူ၊ စောလှခေါင်း၊ စောပုညို၊ စောဘုန်းထွဋ်၊ စောခေါင်၊ စောစစ်တို့ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

ဝေသာလီခေတ်တွင်လည်း သိဃ်းစန္ဒြမင်း၏ မိဖုရားအမည်မှာ စာဆိုတော် သုဝဏ္ဏာဒေဝီ ခေါ် "စောပြည့်ညို" ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

လေးမြို့ခေတ်တွင်လည်း မိဖုရားနှင့် မင်းသမီးတို့၏အမည်များမှာ စောမုခီ၊ စောလှမင်း၊ စောမင်းဖွား၊ စောဘုန်းခေါင်၊ စောဘီလူး၊ ရှင်စောဖြူ၊ စောစစ်၊ စောနန္ဒီ၊ စောလှပျို၊ စောလှကြီး၊ စောပျို၊ စောစစ်ညို၊ စောရွှေချမ်း၊ စောပျိုရွှေ၊ စောစံ၊ စောရွှေနန်း၊ စောရွှေသစ်၊ စောဆွေ၊ စောသူဇာ၊ စောပန်းတူ၊ စောစလပ်ပန်း၊ စောလှမိ၊ စောနန္ဒီ၊ စောဘီလူးမ၊ စောပို့မယ်၊ စောပဒုမာ၊ စောဖြူ၊ စောသမ္မာ၊ စောမာလာ၊ စောနန်းမင်းဖြူ၊ စောညို၊ စောသန္တာဖြူ၊ စောသမာ၊ စောရွှေပွင့်၊ စောမယ်ဖွား၊ စောညက်ထွား စသည်တို့ ဖြစ်ကြောင်းတွေ့ရှိရပါသည်။

မြောက်ဦးခေတ်တွင်လည်း ရှင်ဘုရင်နာမည်အချို့တွင် "စော" ပါရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ မင်းစောမွန်၊ ဘစောဖြူ၊ ဘစောညို၊ မင်းစောအို၊ စလတ္တာစောမွန်၊ ဘစောသီရိ၊ မင်းစောလှ အစရှိသည်တို့ ဖြစ်ကြပါသည်။

မိဖုရားနှင့် မင်းသမီးတို့၏အမည်များမှာ စောစံမယ်၊ စောပဘာ၊ စောပဒ္ဓာ၊ စောနန္ဒီ၊ စောတင်၊ စောရုစာ၊ စောပန်းဖျား၊ စောမိစော၊ ဖွားမင်းစော၊ စောထွေးမယ်၊ စောရှင်စော၊ စောသုဘာ၊ စောသူဇာ၊ စောနန်းဆက်၊ ဖွားစောမင်း၊ စောသန္တာ၊ စောဦး၊ ဖွားစော၊ စောသန္တာဝေ၊ စောရွှေကြာ တို့ဖြစ်ကြပါ သည်။ နန်းဆန်၍လှပသော အမည်များဖြစ်သဖြင့် နှောင်းလူတို့က အမည်များတွင် "စော" ကို သုံးစွဲလာ ကြပါသည်။

နိမိတ်ဆောင်နာမည်များ

သားသမီးမွေးသော်လည်း အဖတ်မတင်ဖြစ်နေပါက နောက်မွေးလာသည့်ကလေးကို အဖတ်တင်စေရန် ယက်သဲအောင်၊ ယက်သဲဖြူ၊ ကွန်ချပ်ကော၊ ကွန်ချုံမေဟု ပေးလေ့ရှိကြ ပါသည်။ ငါးဖမ်းသည့် ယက်သဲ(ယက်သွဲ)ဖြင့် ယိုးထားခြင်း၊ ငါးဖမ်းပိုက်ကွန်ဖြင့် ခြုံထားခြင်း ဖြင့် ငါးလွတ်ထွက်မသွားဘဲ အသက်ရှင်သန်ခြင်း၊ လုံခြုံဘေးကင်းခြင်း၊ ကယ်တင်ခြင်း သဘောဆောင်သော အတိတ်နိမိတ်ဖြင့် နာမည်ပေးထားကြခြင်းပင်ဖြစ်ပါသည်။ အချို့ ချူချာစွာ မွေးဖွားလာရသည့်ကလေးကို ဆန်ကော(ဆန်ခါ)ဖြင့် ခံယူစေသဖြင့် စံကောမ ဟူ၍ အမည်မှည့်ခေါ်ကြပါသည်။

အလားတူပင် သားသမီးအဖြစ် ကြွင်းကျန်ရစ်စေရန်အတွက် “ကြွင်း” သို့မဟုတ် “ကျန်”တို့ကို “ကြွင်းကျန်အောင်” “မကျန်သိန်း” စသည်ဖြင့် နာမည်တွင်ထည့်၍ မှည့်ခေါ်ကြပါသည်။ တချို့တွင် “ကုလားချေ” “ကရင်မ” “ရှမ်းမ”ဟူ၍ ရခိုင်မဟုတ်ကြောင်းသဘောဖြင့် အသက်ရှင်ကျန်အောင် အမည်မှည့်ခေါ်ကြပါသည်။

ကျန်းမာရေးစိတ်မချရသော မွေးစကလေးများအား ရဟန်းသံဃာများက ကျော်ခွ၍ သွားပေးပါက ဘေးအန္တရာယ်ကင်းစင်စေသည်ဟူ၍ အယူရှိကြသဖြင့် ထိုသို့ဆောင်ရွက်ပေးထားသော ကလေးများကို သင်္ဃါကျော် (သံဃာကျော်)ဟူ၍လည်း မှည့်ခေါ်ကြပါသည်။

ရခိုင်ရိုးရာနာမည်လှလှများ

ရခိုင်တို့၏ မိရိုးဖလာရိုးရာနာမည်များမှာ အလွန်လှပကျက်သရေရှိလှပေသည်။ ထိုသို့လှပသော ရခိုင်အမျိုးသမီးအမည်အချို့ကို ကောက်နုတ်ဖော်ပြရသော် သဒ္ဒါဖြူ၊ စမ္ပါယ်ဖြူ၊ နံ့သာဖြူ၊ ကြက်ရှန်းဖြူ၊ ကြိုင်လှဖြူ၊ ဝင်းစံဦး၊ ရိုးလှသန္တာ၊ နုလှသန္တာ၊ ခင်ဦးသန္တာ၊ သဇင်ခိုင်၊ ခင်စောခိုင်၊ ညှာစိမ်းခိုင်၊ စောသျှင်မေ၊ နုမြဖုံ၊ စောခင်နု၊ လှရှမ်းဖြူ၊ လှနုဖြူ၊ မြပွင့်ဖြူ စသည်တို့ ဖြစ်ပေသည်။

ရခိုင်အမျိုးသားအမည်စစ်စစ်များဆိုလျှင်လည်း ရဲကျော်သူ၊ ထွန်းအောင်ကျော်၊ သာဒိုးအောင်၊ ရွှေဖံအောင်၊ သာဖုံလှ၊ အောင်သာကျော်၊ သတိုးလှ၊ စံရွှေဦး၊ ထွန်းမြဦး၊ ကျော်ဖံမောင်၊ အောင်ကျော်ဖုံ၊ ထွန်းလှခိုင်၊ ထွန်းလှအောင်၊ အောင်ကျော်ခိုင်၊ စံရွှေဘော်၊ စံရွှေမောင်၊ ရဲလှအောင်၊ သာနို့အောင်၊ အောင်ကျော်ရှီ၊ ကောင်းစံရှီ၊ ကောင်းလှဖြူ စသည်တို့ ရှိကြပေသည်။

မပျောက်ပျက်စကောင်းသော ရခိုင်နာမည်များ

ထိုမျှလှပသော နာမည်များကို မှည့်ခေါ်ခြင်းအလေ့အထများရှိပါလျက် ယခုအခါ ရခိုင်ဆန်ဆန်အမည်မှည့်ခေါ်ကြခြင်းအလေ့အထ တစ်စစ နည်းပါးလာကြပြီး ခေတ်ဆန်သော အမည်နာမအမျိုးမျိုးကိုသာ အဆန်းထွင်၍ မှည့်ခေါ်လာကြသည်ကို တွေ့ရှိနေရပေသည်။ ထို့ကြောင့် ရခိုင့်ကိုယ်ပိုင်ဟန်ဖြင့် လှပ၍ စည်းစနစ်ကျနသော ရခိုင့်နာမည်စစ်စစ်များကို ရခိုင့်ဓလေ့ထုံးတမ်းများနှင့်အညီ မှည့်ခေါ်သည့်အလေ့အထကို ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းနိုင်ကြစေလိုကြောင်းကို ဤဆောင်းပါးဖြင့် တိုက်တွန်းလိုက်ရပါသည်။

မေကြီးသျှင်

ကိုးကား

– မဟာပညာကျော် (ရခိုင်မြို့)၏ ရခိုင်အခါပေးကျမ်း။

aetmdEdSifwbuf&aom cdkif'avh&m; (2)

trf;rf;avmi&D

❝ အိမ်ဟောင်းဖျက်၍ အိမ်သစ်ဆောက်သောအခါ၌ဖြစ်စေ
ထိုအရိုးခေါင်းခွံများကို အိမ်ရှေ့နံရံတွင်
တခမ်းတနား ပြန်လည်တပ်ဆင်ချိတ်ဆွဲ၍
ထိုခေါင်းခွံနှင့်ပတ်သက်သော ဖြစ်စဉ်မှတ်တမ်းများကို
မမေ့မလျော့ မှတ်သားကြရသည်။ နောက်မျိုးဆက်တို့ကို
ပြန်လည်ပြောပြ မှတ်သားစေရသည်။❞

နေအိမ်နှင့်ပတ်သက်သော ချိုချင်းဓလေ့များကို ဤတိုင်းရင်းသားရေးရာ၌ ဖေါ်ပြခွင့်ရခဲ့ရာ ရှေ့မီ နောက်မီ ဦးနိုင်းလိန်းက အလွန်ဝမ်းသာကျေနပ်ကြောင်း ပြောကြားလာခဲ့သည်။ ၎င်း၏ တိုက်တွန်းမှုနှင့် ကျန်ရှိနေသေးသည့် ချိုချင်းဓလေ့အကြောင်း သိကောင်းစရာများကို ထပ်မံဖော်ပြလိုပါသည်။

ရိုးရာအိမ်ရှေ့နံရံများရှိ အရိုးဦးခေါင်းခွံတို့၏ ရာဇဝင်

ချိုချင်းရိုးရာအိမ်များ၏ ထူးခြားသောအချက်မှာ အိမ်အဝင်တံခါးရှိရာ အိမ်ရှေ့အပြင်နံရံတွင် အရိုးခေါင်းမျိုးစုံကို ချိတ်ဆွဲပြသထားခြင်းဖြစ်သည်။ အရိုးခေါင်းခွံများကို သုံးမျိုးခွဲခြားနိုင်ပြီး ထို သုံးမျိုးစလုံးပင် သူ့အဓိပ္ပာယ်နှင့်သူဖြစ်သည်။ အိမ်ရှေ့နံရံတွင် သုံးမျိုးစလုံးဖြစ်စေ၊ တစ်မျိုးထက်ပို၍ဖြစ်စေ ရှိနိုင်သည်။

ပထမ အမျိုးအစား

ပထမအမျိုးအစားမှာ ကျား၊ ကျားသစ်၊ တောဝက်၊ ဝံ စသော လူတို့ကို အန္တရာယ်ပေးနိုင်သော တောကောင်တို့၏ အရိုးခေါင်းခွံများ ဖြစ်သည်။

ထိုအိမ်တွင် အန္တရာယ်ရှိ တောကောင်တို့၏ အရိုးခေါင်းခွံတို့ကို မြင်တွေ့ရသည်ဖြစ်အံ့။ ထိုအိမ်နေသူတို့၏ ရဲစွမ်းသတ္တိနှင့် စွန့်စားအောင်မြင်မှု၏ အမှတ်လက္ခဏာပင်ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုဦးခေါင်းခွံတို့က အိမ်ရှေ့နံရံများတွင် ကြွားကြွားဝံ့ဝံ့နေရာယူနေကြခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုအိမ်တွင် လက်ရှိနေထိုင်သော အိမ်ရှင်ယောကျ်ား ဖြစ်စေ၊ ထိုသူ၏ မိဘဘိုးဘေး တစ်ဦးဦးကဖြစ်စေ အန္တရာယ်ရှိသော တောကောင်ကို သတ်ဖြတ်နှိမ်နင်း၍ လူတို့ကို အန္တရာယ်စက်ကွင်းမှ ကာကွယ်ပေးခဲ့ကြောင်း ပြဆိုချက်ဖြစ်သည်။ (ငါတို့သည် လူညံ့မျိုးရိုးမဟုတ်၊ အန္တရာယ်ရှိ သားရဲတိရစ္ဆာန်တို့ကိုပင် ရဲဝံ့စွာ ရင်ဆိုင်၍ သတ်ဖြတ်နိုင်သူများ ဖြစ်သည်ဟု) မှတ်တမ်းပြုချက်များလည်း ဖြစ်သည်။ ဂုဏ်ယူဖေါ်ပြချက်များလည်း ဖြစ်သည်။ သားရဲတို့ကို ရင်ဆိုင်ကြရာတွင် လေးမြားသေနတ်ဖြင့်ဖြစ်စေ၊ ထောင်ချောက်များဖြင့်ဖြစ်စေ တိုက်ခိုက်နှိမ်နင်းလေ့ရှိကြရာ တိုက်ခိုက်မှုစွမ်းရည်၊ လုပ်ကြံမှုစွမ်းရည်တွင် အရည်အသွေးပြည့်ဝကြောင်း အရိုးခေါင်းခွံများက သက်သေခံနေကြသည်။ တောကောင်တို့ကို နှိမ်နင်းရာတွင် ထိခိုက်ဒဏ်ရာရခြင်းအပြင် လူသေဆုံးမှုများပင် ကြုံရတတ်သည်။ ဝက်ဝံကုတ်၍ မျက်လုံးတစ်ဖက်ပျက်စီးသွားသော ဦးလိန်းထန်းကို ဦးနိုင်းလိန်းက မြင်ယောင်နေသေးသည်။ အရိုး

ခေါင်းခွံတို့က ထိုသို့သော အနှစ်နာခံရမှု၊ အလျော်အစား သမိုင်းကြောင်းတို့ကိုလည်း ပြဆိုလေ့ရှိတတ်သည်။

သားသမီးမြေးမြစ်တို့သည် မိဘဘိုးဘွားတို့၏ အမွေကို ဆက်ခံကြရာ၌ ထိုအရိုးခေါင်းခွံများ နှင့်တကွ စွန့်စားမှုသမိုင်းမှတ်တမ်းများကိုလည်း ဆက်ခံကြရသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ အိမ်ဟောင်းဖျက်၍ အိမ်သစ်ဆောက်သောအခါ၌ဖြစ်စေ ထိုအရိုးခေါင်းခွံများကို အိမ်ရှေ့နံရံတွင် တခမ်းတနား ပြန်လည်တပ်ဆင်ချိတ်ဆွဲ၍ ထိုခေါင်းခွံနှင့်ပတ်သက်သော ဖြစ်စဉ်မှတ်တမ်းများကို မမေ့မလျော့ မှတ်သားကြရသည်။ နောက်မျိုးဆက်တို့ကို ပြန်လည်ပြောပြ မှတ်သားစေရသည်။

ဒုတိယအမျိုးအစား

ဒုတိယအမျိုးအစားမှာသမင်၊ ဒရယ်၊ ချေ၊ စိုင်၊ ဆတ် စသော အန္တရာယ်မပေးနိုင်သော တောသတ္တဝါတို့၏ အရိုးခေါင်းခွံများဖြစ်သည်။

ဆတ်၊ သမင်၊ ဒရယ်၊ ချေ စသော အသီးအရွက်စား တောတွင်းသတ္တဝါများကို မုဆိုးအတတ်ပညာဖြင့် ဖမ်းဆီးသတ်ဖြတ် စားသောက်ကြသည်။ ချင်းတောင်တန်း၏ ရှေးခေတ်လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် အသက်မွေးမှုလုပ်ငန်းများမှာ အမဲလိုက်ခြင်း၊ တောင်ယာခုတ်ခြင်း၊ အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်မွေးခြင်းဟူ၍ သုံးမျိုးရှိသည်။ လုံ့လဝီရိယ ရှိသူတို့သည်သာ ထိုလုပ်ငန်းများကို ထွန်းထွန်းပေါက်ပေါက် အောင်အောင်မြင်မြင် ဆောင်ရွက်နိုင်စွမ်း ရှိကြသည်။ အမဲလိုက်၍ သမင်၊ ဆတ် တို့ကို ရလာလျှင် မိမိတစ်ဦးတည်းသာ စားသောက်သုံးဆောင်ခြင်း မပြုကြပေ။ ရွာသားများကို ဝေငှကျွေးမွေးသော အလေ့အထများလည်းရှိသည်။ ထို့ကြောင့် ဆတ်၊ သမင်၊ ဒရယ် စသော အရိုးခေါင်းခွံများသည် လုံ့လဝီရိယ၏ အမှတ်အသား၊ ဝေငှကျွေးမွေးခြင်း၏ သက်သေသာဓကဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် အရိုးခေါင်းခွံများကို အိမ်ရှေ့နံရံတွင် အမြတ်တနိုး ချိတ်ဆွဲကြခြင်း ဖြစ်သည်။

တတိယအမျိုးအစား

တတိယအမျိုးအစားမှာ နွား၊ နွားနောက်၊ ကျွဲ၊ ဆိတ် စသော အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်တို့၏ အရိုးခေါင်းခွံများ ဖြစ်သည်။

ချီချင်းတို့သည် လုံယူး ခေါ် ကျောက်ပြင်ချီ အလှူပွဲကြီးများကို အထူးတလည် ဂုဏ်ယူစွာ ကျင်းပလေ့ရှိကြသည်။ ထိုအလှူပွဲကြီးများသည် လူသားတို့၏ ဂုဏ်သိက္ခာနှင့်လည်း ဆက်စပ်လျက်ရှိသည်။ ကျောက်ပြင်ကြီးမှာ အကြမ်းဖျင်းအားဖြင့် အလျား သုံးပေခွဲ၊ အနံ သုံးပေခွဲရှိသော စတုရန်း သို့မဟုတ် စတုဂံပုံစံလည်းဖြစ်နိုင်သည်။ အချင်း လေးပေဝန်းကျင်ရှိသော စက်ဝိုင်းပုံစံလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ တစ်တောင်ခွဲခန့်ရှိသော ကျောက်တုံးများကို စက်ဝိုင်းပုံစံတွင် ဖိုခနောက်တုံးစိုက်သကဲ့သို့ စိုက်ပြီးလျှင် ထိုကျောက်ပြင်ကိုတင်ရသည်။ ကျောက်ပြင်တင်ခြင်းကို ကြီးကျယ်သော အခမ်းအနား အစီအစဉ်ဖြင့် ကျင်းပလေ့ရှိကြသည်။

ပွဲရှင်သေသောအခါ ထိုသူ၏ အရိုးပြာအိုးကို သူပြုလုပ်ခဲ့သော ကျောက်ပျဉ်အောက်တွင် ထားရှိရသည်။ ဖိုခနောက်တုံးစိုက်သကဲ့သို့ စိုက်ထားသော ကျောက်တုံးများအနက် တစ်တုံးကို

လုစ်ခွာလျှင် အတွင်း၌ ဂူကဲ့သို့ တွေ့ရသည်။ ထိုဂူထဲသို့ အရိုးပြာအိုးကို ထည့်ရခြင်းဖြစ်သည်။ ပွဲမလုပ်ခဲ့ဖူးသူ သေဆုံးပါက ထိုသူ၏ အရိုးပြာအိုးကို သူနှင့်အမျိုးနွယ်တူတစ်ဦးဦးပြုလုပ်ခဲ့သော ကျောက်ပြင်အောက်တွင် ထားနိုင်သည်။ မျိုးနွယ်တူတစ်ဦးကမှ ပွဲမလုပ်ခဲ့လျှင် ထိုမျိုးနွယ်တို့သည် အရိုးပြာအိုးထားရန်ပင် ခက်ခဲကြ၍ အများ၏ အထင်သေးမှုကို ခံကြရသည်။ ထိုသို့ မဖြစ်စေရန်လည်း ကျောက်ပြင်ချီအလှူပွဲများကို ကြိုးစား၍ ပြုလုပ်ကြသည်။ ကျောက်ပြင်ချီအလှူပွဲပြုလုပ်သောအခါ ကျွဲ၊ နွား၊ နွားနောက်တို့ကို ပင်မထား၍ ကြက်၊ ဝက်၊ ဆိတ်၊ ခေါင်အိုးတို့ကို အချိုးကျသုံးစွဲကြရသည်။ ပင်မအကောင်ကြီး တစ်ကောင်ဆိုလျှင် ကြက်၊ ဝက်၊ ဆိတ်တို့မှာ အကောင် ၄၀ ဝန်းကျင်သုံးကြသည်။ ခေါင်အိုး၊ အသီးအရွက်၊ ပြောင်း၊ ဆန်တို့မှာလည်း လုံလောက်အောင် အသုံးပြုရ၏။ မိမိရွာသားများကိုသာမက အခြားရွာများရှိ မိတ်ဆွေများ၊ ဂုဏ်သရေရှိလူကြီးများ၊ ဆွေမျိုးများ၊ မျိုးနွယ်တူများ၊ အယုတ်အလတ် အမြတ် မရွေး ပွဲတော်လာ ပရိသတ်အားလုံးကို ကျွေးမွေးဧည့်ခံကြရသည်။ ခေါင်ရည်တိုက်ကြရသည်။ ခေါင်ရည်သည် မူးယစ်တတ်သော သေရည်ဖြစ်သော်လည်း အဝင်မဆိုးပေ။ မပြင်းသော ခေါင်ရည်ကို အမျိုးသမီးများနှင့် ကလေးများလည်း သောက်သုံးနိုင်သည်။ ရိုးရာတီးဝိုင်းကလည်း ဗုံမောင်းများကို သံစဉ်မျိုးစုံ၊ တီးကွက်မျိုးစုံ တီးမှုတ်၍ ကကြ ခုန်ကြ ပျော်ရွှင်ကြသည်။

ခက်ထန်ကြမ်းတမ်းသော တောင်ပေါ်ဒေသတွင် အသက်မွေးမှုက ပင်ပန်းလှပါ၏။ သို့သော် လုံ့လဝီရိယကြီးမား၍ စုဆောင်းရှာဖွေနိုင်သူ၊ သဒ္ဓါတရားကြီးမားသူတို့သည် ကျောက်ပြင်ချီအလှူပွဲကြီးများကို ပြုလုပ်နိုင်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် အိမ်ရှေ့နံရံတွင် ကျွဲ၊ နွား၊ နွားနောက်ဦးခေါင်းခွံများကို ချိတ်ဆွဲထားခြင်းသည် ကျောက်ပြင်ချီပွဲများ မည်ရွေ့မည်မျှ ပြုလုပ်ခဲ့ကြောင်း သက်သေထူခြင်းဖြစ်သည်။

အရိုးခေါင်းခွံများချိတ်ဆွဲခြင်းသည် အလှူတော်အတွက် ဂုဏ်ပြုလွှာကတ်ပြားများကို ဖြစ်စေ၊ ဘွဲ့တံဆိပ်ဓာတ်ပုံများကိုဖြစ်စေ၊ သူရဲကောင်းဂုဏ်ပြုကတ်ပြားများကိုဖြစ်စေ အိမ်နံရံ၌ ဂုဏ်ယူစွာ ချိတ်ဆွဲထားခြင်းနှင့်တူ၏။ ချိုချင်းတို့ကမူ အိမ်တွင်းနံရံ၌ မချိတ်၊ အိမ်ပြင်နံရံ၌ချိတ်၍ အဝေးမှပင် မြင်နိုင်၏။

အိမ်ရှေ့ရှိ လသာဆောင်ကြမ်းပြင်များ

ချင်းရိုးရာအိမ်များတွင် အိမ်ရှေ့၌ အိမ်မကြီးနှင့်ဆက်လျက် ကျယ်ပြန့်ကြီးမားသော ကြမ်းပြင်ကြီးများကို တည်ဆောက်ထားလေ့ရှိသည်။ ကြမ်းပြင်ကြီးများမှာ အလျား ၂၅ ပေ၊ အနံ ၂၀ ပေ ဝန်းကျင်ထိရှိ၍ အိမ်တစ်လုံးစာမျှပင် ကျယ်ပြန့်သည်။ အမိုးအကာမရှိပေ။ ဝါးခြမ်း သို့မဟုတ် ဝါးလုံးများကို ခင်းလေ့ရှိသည်။ တိုင်များကို ၁၅ ပေ ဝန်းကျင်အထိ ထောင်ထားကာ တိုင်များကို ဝါးလုံးတန်းများဖြင့် တွဲချည်၍ အကာအရံထားတတ်ကြ၏။ အထက်အောက် အကာတန်း နှစ်တန်းမျှ ရှိတတ်သည်။

ထိုသို့သော ကြမ်းပြင်ကြီးများကို သာမန်လူတို့ဆောက်ခွင့်မရှိပေ။ လုံ့ယူးခေါ် ကျောက်ပြင်ချီအလှူပွဲကြီးများ ပြုလုပ်မည့်သူတို့သာ ဆောက်လုပ်ခွင့်ရှိသည်။ အိမ်တွင်း၌ ဧည့်ပရိသတ်များ ကျပ်တည်းစွာ နေထိုင်ရမည်ကို အားနာသဖြင့် အမိုးအကာမပါသော နေစရာကို ဖန်တီးပေးခြင်းဟု ဦးနိုင်းလိန်းက မှတ်ချက်ချသည်။ သို့သော် ပွဲပြီးသွားသော်လည်း ထိုကြမ်းပြင်ကြီးကို

ဖျက်သိမ်းလေ့ မရှိကြပေ။ မပျက်စီးမချင်း ဤအတိုင်းပင် ထားလေ့ရှိကြသည်။ (အချို့သော နယ်များတွင် လုံယူးပွဲ အဆင့် မဟုတ်စေကာမူ သာမန် နတ်တင်အလှူပွဲများ ကျင်းပရုံဖြင့် ကြမ်းပြင်တည် ဆောက်ခွင့်ပေးခြင်းမျိုး လည်းရှိသည်။ နတ်ဆရာတို့၏ အာဘော်မှာ နယ်အလိုက် အနည်းငယ် ကွဲလွဲသည်။)

ဦးနိုင်းလိန်း ကလေးဘဝက သူတို့အိမ်ရှေ့ရှိ ကြမ်းပြင်ကျယ်ကြီးတွင် အမှတ်တရ ပျော်ရွှင်ကြည်နူးခဲ့ရ ပုံများကို သတိရနေသည်။ ထိုစဉ်က သူ့အသက်မှာ ငါး နှစ်ဝန်းကျင်သာ ရှိသေး၏။ နွေရာသီတွင် ကျင်းပခဲ့သော လုံယူးပွဲ၏ အစိတ်အပိုင်းအဖြစ် ကြမ်းပြင်ကျယ်ကြီး ပေါ်ထွက်လာသည်။ မိုးရာသီတွင် ထိုကြမ်းပြင်ကြီး၌ သူတို့ ပျော်ရွှင်စွာ ကစားကြသည်။ ထိုနှစ်က ရွာနှင့် အနီး ဆုံး နှစ်ဖာလုံလောက်တွင် တောင်ယာခုတ်ကြသဖြင့် တောင်ယာအိမ် မဆောက်ကြ။ တောင်ယာတဲသာ ဆောက်၍ လူကြီးအချို့သာ နေကြသည်။ သက်ကြီး ရွယ်အိုများနှင့် ကလေးသူငယ်များမှာ ပင်မ ရွာအိမ်တွင် သာ နေကြရသည်။ ကလေးငယ်နိုင်းလိန်းသည် ကြမ်း ပြင်၏ အကာတန်းဝါးလုံးများကို ကြည့်လိုက်သည်။ မိုးရွာ ပြီးနောက် ဝါးလုံးတန်းအောက်ခြေတွင် တွဲလွဲခိုနေသော မိုးသီးများကို ပွတ်တိုက်လိုက်သောအခါ ပျက်စီးသွားပြီး သူ့လက်ညှိုးမှတစ်ဆင့် ရေပေါက်များ အောက်သို့ ပြုတ် ကျသွားသည်။ ဤအခြင်းအရာကို သဘောကျလွန်း၍ ကြမ်းပြင်၏ ပတ်ပတ်လည်ရှိ တန်းများတွင် ရေစက် ရေသီးများကို ပွတ်တိုက်နေမိတော့၏။ ကလေးဘဝ၏ ပျော်စရာ အမှတ်တရများဖြစ်သည်။

ကြမ်းပြင်များမှာ လသာဆောင်၊ ဝရန်တာဆောင် များနှင့်လည်း တူနေပါသေး၏။ လသာသောညများတွင် သူတို့ကလေးတစ်သိုက် ကြမ်းပြင်တွင် အမျိုးမျိုး ခုန် ပေါက်ကစားကြသည်။ မောလာလျှင် ပက်လက်အိပ် လိုက်ကြသည်။ မိုးကောင်းကင်ကို မော့ကြည့်ရသော အရသာမှာ တစ်မျိုးတစ်ဖုံ ထူးဆန်းနေတတ်ပါသည်။

လကွယ်ညများတွင် ကြမ်းပြင်မှာ ပက်လက် အိပ်၍ မိုးကောင်းကင်ရှိ ကြယ်များကို ကြည့်ရှုရသော အရသာမှာ ပို၍ပင် ထူးခြားနေပါ၏။ ကြယ်များကို

“ ထိုသို့သော ကြမ်းပြင်ကြီးများကို သာမန်လူတို့ ဆောက်ခွင့်မရှိပေ။ လုံယူး ခေါ် ကျောက်ပြင်ချီ အလှူပွဲကြီးများ ပြုလုပ်မည့်သူတို့သာ ဆောက်လုပ်ခွင့် ရှိသည်။ ”

မရေတွက်ကောင်းဟု ဆိုကြသော်လည်း ရေတွက်ရင်း အိပ်ပျော်သွားခဲ့ဖူး၏။ လူကြီးတွေက ချီမပြီး အိမ်ထဲမှာ အိပ်စေကြသည်။

တံခါးပေါက်၊ ပြတင်းပေါက်များ အသုံးပြုခြင်း

ချင်းရိုးရာအိမ်များတွင် တံခါးပေါက်၊ ပြတင်းပေါက်များကို ညအခါ လုံခြုံအောင် ပိတ်လေ့ ရှိပါသည်။ သို့သော် မျောက်လက်၊ မင်းတုပ် စသော လက်သမားသုံးကိရိယာများဖြင့် ပိတ်ခြင်း မဟုတ်ပေ။ ပြတင်းပေါက်၊ တံခါးပေါက်များမှာ ဝါးလုံးကို ဘောင်ခွေ၍ ဝါးကပ်များဖြင့် ကာရံထားခြင်းမျိုးဖြစ်ကာ လက်သမားသုံးကိရိယာများကိုလည်း သုံး၍မရပေ။ ပြတင်းပေါက်နှင့် တံခါးပေါက်များမှာ အရှင်ဖြစ်၍ လက်နှစ်ဖက်ဖြင့် အလွယ်တကူ မ ရွှေ့နိုင်သည်။ ချီမ၍ ရွှေ့ကာ ပိတ်နိုင်သလို ချီမ၍ ရွှေ့ကာ ဖွင့်နိုင်သည်။

အိမ်တွင်းမှနေ၍ လုံခြုံအောင်ပိတ်ပုံမှာ ဤသို့ဖြစ်သည်။ တံခါးပေါက်အဖုံးမှာ အပေါက်၏ အတိုင်းအတာအတိုင်းဖြစ်သည်။ တံခါးပေါက်အဖုံးကို ချီမ၍ အပေါက်တွင် အထိုင်ကျထားခြင်းဖြင့် အပေါက်မှာ ပိတ်သွားသည်။ တံခါးပေါက်အတွင်းဘောင်၏ ဘယ်ညာနှစ်နေရာတွင် သစ်သားတုံးများကို နံရံနှင့်ကပ်လျက် ချည်နှောင်ထားသည်။ သစ်သားတန်းကို သစ်သားတုံးရှိ ဟနေသောနေရာတွင် အထိုင်ချလိုက်ခြင်းဖြင့် သစ်သားတုံးရှိ တံခါးပေါက်ကို အတွင်းမှ ကန့်လန့် ဖြတ်တန်းဖြင့် ပိတ်ပြီးသား ဖြစ်သွားသည်။ ပြတင်းပေါက်ကို လုံခြုံအောင် ပိတ်လိုလျှင်လည်း အလားတူ ဆောင်ရွက်ရသည်။

အိမ်ပြင်ထွက်သွားသောအခါ အိမ်ရှိတံခါးကို ပိတ်လိုလျှင် သစ်သားတန်းဖြင့် ကလန့်၍ ပိတ်သောနည်းဖြင့် ဦးစွာပိတ်ပြီး ဝါးနီး၊ ကြိမ်နီးတို့ဖြင့် ချည်နှောင်ရပါသေး၏။ များသောအားဖြင့် နေ့လယ်ပိုင်းတွင် သူခိုးသူဝှက်လည်း မရှိ၍ တံခါးလုံခြုံရေးကို အထူးတလည် ဂရုစိုက်ကြဟန်မတူပေ။ သို့သော် ညပိုင်း၌ကား အိမ်မောကျနေချိန်၌ ရန်သူတို့က အလစ်အငိုက် ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်ခြင်းကို ကာကွယ်ရန်လိုသည်။ သရဲသဘက်များ အလွယ်မဝင်နိုင်ဖို့လည်းလိုသည်။ ထို့ကြောင့် ညပိုင်း၌ကား သစ်သားတန်းဖြင့် လုံခြုံအောင်ပိတ်ထားကြသည်။

ချင်းရိုးရာအိမ်ထဲက အခန်းလွတ်ငယ်၏ လျှို့ဝှက်ချက်

ချင်းရိုးရာအိမ်များတွင်အခန်းလွတ်ငယ်တစ်ခုကိုမဖြစ်မနေထည့်သွင်းတည်ဆောက်လေ့ ရှိကြသည်။ ထိုအခန်းငယ်မှာ အတွင်းပိုင်း အစွန်ဆုံး၌ တည်ရှိ၏။ ဦးနိုင်းလိန်းငယ်စဉ်ကမူ ထိုအခန်းမှာ ခေါင်အိုးများနှင့် ပစ္စည်းပစ္စယအချို့ကို ထားရှိသဖြင့် စတိုခန်းသဘောမျိုးသာ ဖြစ်သည်ဟု ယူဆခဲ့၏။ သို့သော် ပစ္စည်းထားရုံ ထားဖို့အတွက်ကား သီးသန့် အခန်းငယ်လေး ထားစရာမလိုဟု စဉ်းစားမိသည်။

ကချင်ရိုးရာအိမ်များတွင်လည်း ချင်းရိုးရာအိမ်များမှာကဲ့သို့ပင် အစွန်၌ အခန်းငယ်လေး သီးသန့်ထားရှိသည်ဟု ဦးနိုင်းလိန်း သိရသောအခါ အံ့သြသွားသည်။ ကချင်တို့တွင် ထိုအခန်း နှင့်ပတ်သက်သော ပြောစမှတ်ပုံပြင်ရှိသည်။ ထိုပုံပြင်က ရိုးရာအိမ်များရှိ အခန်းလွတ်များနှင့် ပတ်သက်သည်။ ပုံပြင်ကား ဤသို့တည်း။

ကချင်နှင့် ချင်းက ညီအစ်ကိုများဖြစ်ခဲ့သည်။ အစ်ကိုဖြစ်သူ ချင်းက ရေကြည်ရာ မြက်နုရာ ရှာဖွေရန်အတွက် အိမ်မှထွက်ခွာသွားသည်။ ညီဖြစ်သူ ကချင်က အစ်ကိုပြန်လာမည့်ရက်ကို စောင့်နေသည်။ စောင့်နေရင်း အိမ်ကိုဆောက်သောအခါ အစ်ကိုပြန်လာပါက အဆင်သင့် နေနိုင်ရန် အခန်းလွတ်တစ်ခုကို အမြဲထားသည်။

ချို့ချင်းမျိုးနွယ်အချို့တွင် ထိုသို့သော ပြောစမှတ်ပုံပြင် မရှိပေ။ ပုံပြင်ရှိခဲ့သော်လည်း အစဉ်အဆက် လက်ဆင့်ကမ်းမှု မရှိတော့ခြင်းမျိုးလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ ပုံပြင်မရှိတော့သော် လည်း ရိုးရာအိမ်များ ဆောက်လျှင်မူ အခန်းလွတ်များ ထားရှိမြဲဖြစ်သည်။ ညီဖြစ်သူ ကချင်များ လိုက်လာပါက အဆင်သင့်နေနိုင်ရန် အခန်းလွတ်ထားရှိခြင်းလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။

ရှာပုန်းရှာရှောင်ပြဿနာ

ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာစနစ်ကို ကျင့်သုံး၍ အသက်မွေးနေကြရသေးသော ချင်းရွာ များသည် ပင်မရွာအိမ်၌ နှစ်ဝက်၊ တောင်ယာအိမ်၌ နှစ်ဝက် နေကြရသည်။ ပင်မရွာ၌သာ တစ်နှစ်ပတ်လုံး စုစုစည်းစည်း ညီညီညွတ်ညွတ်နေထိုင်ကြလျှင် အကောင်းဆုံးဖြစ်သော်လည်း ထိုသို့မနေနိုင်ကြပေ။

ရွာ၏စည်းလုံးညီညွတ်ရေးနှင့် ရပ်မှုရွာမှုများကို အားလုံးက ဆောင်ရွက်ကြလျှင် ထိရောက် အောင်မြင်မှုရှိမည်။ သို့သော် တောင်ယာအိမ်၌ အနေများရာမှ ပင်မရွာသို့ ပြန်လည် ပြောင်းရွှေ့လိုခြင်း မရှိတော့သူများလည်း ရှိသည်။ သူတို့ကို ရှာပုန်းရှာရှောင်များဟု သမုတ် ကြသည်။

ရှာပုန်းရှာရှောင်များ အိမ်ခြေများလာသောအခါ သီးသန့်ရွာသစ်သဘောမျိုး ထူထောင် နေထိုင်ကြသည်။ ပင်မရွာ၏အိမ်ခြေ နည်းပါးသွားတတ်သဖြင့် ပင်မရွာသားများနှင့် ရှာပုန်း ရှာရှောင်တို့ မသင့်မမြတ် ဖြစ်လေ့ရှိသည်။ သက်ဆိုင်ရာ အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်းကလည်း ရှာပုန်း ရှာရှောင်များကို တားမြစ်လေ့ရှိသော်လည်း အိမ်ခြေများလာပြီး ရွာဖွဲ့စည်းပုံနှင့် အင်္ဂါရပ် ပေါ်လွင်လာသောအခါ ရွာသစ်အဖြစ် အသိအမှတ်ပြုခံရခြင်းမျိုးလည်း ရှိတတ်ကြောင်း ဦးနိုင်းလိန်းက ပြောပြသည်။

အဓိကအကြောင်းရင်းမှာ ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာစနစ်ဖြစ်သည်။ ထိုစနစ်ကြောင့်

တောင်ယာရေယာ၌ အသီးအရွက် ပေါပေါများများရ၍ လောင်စာထင်းလည်း လွယ်လွယ်ကူကူ ရသည်။ ပင်မရွာနှင့် တောင်ယာအိမ်သို့ အပင်ပန်းခံ၍ ကူးချည်သန်းချည်လုပ်ရန် မလို။ ထို့ကြောင့် ပင်မရွာ၌နေ၍ လုပ်နိုင်သော အသက်မွေးမှုလုပ်ငန်းများကို ဖော်ဆောင်ဖို့လိုပါသည်။ လှေကားထစ်စိုက်ခင်းကိုတော့ ဦးနိုင်းလိန်းလန့်သွားပြီ။ လှေကားထစ်ဖော်ရတာ အလွန် ပင်ပန်းပြီး ရေကြီး၍ မြေပြိုလျှင် အလွယ်တကူ ပျက်စီးသွားသည်။ လှေကားထစ်ကိုတော့ အကြံမပေးကြပါနဲ့ဟု ဦးနိုင်းလိန်းက ကြိုတင်ပြောဆိုနေပါ၏။

အမ်းမ်လောင်ရှီ

rdwfqufrdwdkif&ifom;rsm;\ a&S;Ok0fvm0wfpm;qif,ifrI

wufwdk(ukdausmif)

“မြိုတိုင်းရင်းသားများသည် ရေကြည်ရာမြက်နုရာ
ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်ရင်း ရာသီဥတုမတူသော
အရပ်ဒေသ၏ အပူ၊ အအေး သဘာဝ၏ဒဏ်ကို
ကာကွယ်ရန်အဝတ်အထည်များကို
ရက်လုပ်လာကြပါသည်။”

မြို့တိုင်းရင်းသားများဆင်းသက်လာပုံ

မြို့တိုင်းရင်းသားဆိုသည်မှာ ဘေးအန္တရာယ်များကို ခြံစည်းရိုးခုနစ်ထပ်ဖြင့် ကာရံပြီး စုစုစည်းစည်း၊ ညီညီညွတ်ညွတ်၊ ချစ်ခင်ရင်းနှီးစွာ နေထိုင်သည့်လူမျိုးဖြစ်သည်ဟု အဓိပ္ပာယ်ရှိသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် တခြားသောမျိုးနွယ်များ၏ ဘေးအန္တရာယ်မှလည်းကောင်း၊ တောတောင် သားရဲတိရစ္ဆာန်များ၏ ရန်စွယ်မှလည်းကောင်း ကာကွယ်ရန် ဖြစ်သည်။ မြို ဟူသောအမည်နာမကို မည်သည့်အုပ်စု၊ မည်သည့်လူမျိုးကမှ မိမိတို့ မြို တိုင်းရင်းသားများကို အမည်ပေးထားခြင်းမဟုတ်ပါ။ မြိုဟူသောအမည်နာမသည် မိမိတို့လူမျိုး ဖြစ်တည်မှုကို အခြေခံ၍ မိမိတို့ကိုမိမိ 'မြို'ဟု ခေါ် ကြပြီး မိမိဘာသာစကားဖြင့် 'ခမိ'ဟု ခေါ်ကာ 'လူသား' ဟု အဓိပ္ပာယ်ရှိသည်။ 'မြို'ဟူသော ဝေါဟာရသည် မြိုမျိုးနွယ်စု ပေါ်ပေါက်လာသည့်ကာလကပင် ခေါ်ဝေါ်လာခြင်းဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း "မြိုဟူသောအမည်မှာ ရခိုင်လူမျိုးတို့ပေးထားသော အမည်ဖြစ်ပြီး မြိုတို့ကမူ သူတို့ကိုသူတို့ ခမီဟု ခေါ်ကြသည်"[၁] ဟု ရေးသားထားသည်။

မြိုတိုင်းရင်းသားများသည် ဘီစီ ၅၀၀၀ ခန့်က တရုတ်နိုင်ငံ တိဘက်ကုန်းမြင့်ဒေသမှ အာသံ၊ မဏိပူရ်ကို ဖြတ်ကျော်ကာ မြန်မာနိုင်ငံသို့ အစောဆုံးဝင်ရောက်လာပြီး မာရယုမင်းက ဘီစီ ၃၃၂၅ တွင် ပထမဓညဝတီကို တည်ထောင်ခဲ့သည်။ "မြန်မာမြေပေါ်တွင် မွန်ဂိုလွိုက်အနွယ်များသည် လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း ၅၀၀၀ ကျော် အထက်ကတည်းက အခြေချနေထိုင်ခဲ့ကြသည်"[၂]။

"မင်းစဉ်မင်းဆက်ဇယားဖြင့် ရခိုင်ဒေသသမိုင်းတွင် ပထမဆုံးပြဆိုသောမင်းမှာ မာရယုမင်း ဖြစ်သည်။ သူ၏ဖခင်မှာ မဇ္ဈိမဒေသမှ နေရပ်ဒေသမှစွန့်ခွာပြီး ရခိုင်ဒေသသို့ မြောက်ပိုင်းမှ ဝင်ရောက်လာသော မင်းသားတစ်ပါးဖြစ်သည်။ ၎င်းနောက်တွင် ဒေသခံများ ရှိနှင့်ပြီး လူမျိုးတို့၏ ခေါင်းဆောင်သမီးနှင့်ထိမ်းမြားရာမှ ပေါက်ဖွားလာခဲ့သူဖြစ်သည်။ စွမ်းရည်သတ္တိနှင့် ပြည့်စုံသူဖြစ်ပြီး ယခင်ရှိပြီးဖြစ်သော ဝေသာလီမြို့ကို တိုက်ခိုက်သိမ်းယူကာ ပထမဓညဝတီမြို့တော်ကို တည်ထောင်ခဲ့သည်"[၃]။

ရှေးရိုးရာဂျပ်ခုတ်အနုပညာ နောက်ခံသမိုင်း

မြိုတိုင်းရင်းသားများ၏ အနုစိတ်ဆန်းသစ်လှပသော ရှေးခေတ် ရိုးရာဂျပ်ခုတ် အနုပညာဒီဇိုင်းများသည် ယခုခေတ်မှ ဆန်းသစ်တီထွင်သော အနုပညာလက်ရာများ မဟုတ်ပါ။ ခူနှင်(တောလူ) တန်ခိုးရှင်တို့ထံမှ တောင်မင်းကြီး ရွှီစကိုယ်တိုင် ရယူလာသော ဒီဇိုင်းများ ဖြစ်ပြီး အလွန်ရှေးကျသော ယဉ်ကျေးမှုအမွေအနှစ် မူလလက်ရာများဖြစ်သည်။ မြိုတိုင်းရင်း သားတို့၏အသုံးအဆောင် အဝတ်အထည်များသည် မည်သည့်အချိန်ကာလမှစ၍ အကွက်ဖော် ဆန်းသစ်လှပစွာ ရက်လုပ်သည်ကို ခေတ်ကာလအနေဖြင့် တိတိကျကျ မဖော်ပြနိုင်သော်လည်း နှုတ်ရာဇဝင် ကဗျာဆရာကြီးများက ပြောပြထားသည်မှာ–

"မြိုတောင်မင်းကြီး ရွှီစသည် တောတောင်အနှံ့ တောလည်သွားရာမှ ခူနင်(တောလူ) ခေါ် တန်ခိုးရှင်တို့နေရာသို့ ရောက်သွားရာ ခူနင်အကြီးအကဲ၏ တန်းမျှားပွဲတော်နှင့် ကြုံကြိုက်

---

[၁] တိုင်းရင်းသားယဉ်ကျေးမှု ရိုးရာဓလေ့ထုံးစံများ(ရခိုင်)၊ ဒုတိယအကြိမ်၊ စိတ်ကူးချိုချိုစာပေ၊ ၂၀၁၈၊ စာ–၃၂။

[၂] ဝေ၊ ဌေး၊ ရခိုင်ရာဇဝင်၊ ရခိုင်သမိုင်း၊ တတိယအကြိမ်၊ ဒီဇင်ဘာ၊ ၂၀၂၂၊ စာ–၉၇။

[၃] ရွှေခိုင်၊ ထွန်း(မဟာဝိဇ္ဇာ)၊ ရခိုင်နန်းဆက်၊ မြို့ဆက်သမိုင်း၊ ၁၉၈၅၊ စာ–၁၈၆။

၍ ချောင်းမြောင်းကြည့်ရှုလေသည်။ ထိုအခါ ခူနင်အမျိုးသားများနှင့် အမျိုးသမီးများတို့ ကခုန်နေစဉ် "ခိင၀်"ခေါ် ညဉ့်ငှက်ဆိုးမြည်တမ်းရာ ခူနင်တို့သည် အလွန်ကြောက်လန့်ပြီး ဖရိုဖရဲထွက်ပြေးရာမှ သိုင်းကြိုးများ ပြတ်ပြီး ပြုတ်ကျကျန်ရစ်ခဲ့ကြလေသည်ဟု ဆိုသည်။ မြို့တောင်မင်းကြီး ရှိစသည် ထိုသို့ ကျကျန်ရစ်ခဲ့သော အီလန့်(ရင်ကပ်)၊ ထောင်ပက်(တဘက်ရှည်)၊ ဖရိုဖရဲ ထွက်ပြေးကာ ပစ်ချထားခဲ့သော တီးမှုတ်တူရိယာတချို့ကို ယူငင်ထွက်ပြေးလာခဲ့သည်ဟု ဆိုသည်။ အဆိုပါအထည်များကို ရှိစ၏ ညီမဖြစ်သူအား သင်ယူစေလေသည်။ သို့သော် အလွန်ခက်ခဲလှသဖြင့် မတတ်မြောက်နိုင်ဘဲ ဒေါသဖြင့် မီးရှို့ပစ်သည်ဟု ဆိုသည်။ ထိုသို့မီးရှို့ရာမှ ကျန်ရစ်သော ပြာပုံရုပ်ကြွင်းမှ ကြည့်ရှုရက်လုပ်ရာ တတ်မြောက်သည်ဟု ဆိုပါသည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ ရှိစ၏ ညီမထံမှတစ်ဆင့် လက်ဆင့်ကမ်းပညာအမွေပေးကာ မြို့အမျိုးသမီးများ တတ်မြောက်လာခြင်းဖြစ်သည်"ဟု ယနေ့တိုင် ပြောစမှတ်ပြုကြသည်။

မြို့အမျိုးသမီးများသည် ရှိစ၏ ညီမကတစ်ဆင့် ရိုးရာဂျပ်ခုတ် အနုပညာလက်ရာများကို သင်ယူတတ်မြောက်လာကြသကဲ့သို့ အမျိုးသားများသည်လည်း ရှိစမှတစ်ဆင့် သင်ယူတတ်မြောက်လာကြသည်။ ထို့ကြောင့် "မြို့အမျိုးသမီးတို့သည် အဆင်တန်ဆာ အသစ်အဆန်း မိမိကိုယ်တိုင် ရက်လုပ်ထားသော အဝတ်အထည်များ ဝတ်စားဆင်ယင်ပြီး အမျိုးသားများက တူရိယာများ တီးမှုတ်ကခုန်ကာ ဆနိပွဲတော်ကို ပျော်ရွှင်စွာဆင်နွှဲကြသည်ဟု ဆိုသည်"[၆]။

မြို့တိုင်းရင်းသားတို့၏ ရက်ကန်းဆင်ယင်မှု

ရက်ကန်းရက်လုပ်ရာတွင် ရှေးဦးစွာ မိမိလိုသည့် အတိုင်းအတာ၊ အရွယ်အစား၊ အထည်အမျိုးအစားပေါ်မူတည်၍ ရက်ကန်းကိုပြင်ဆင်ရပါသည်။ မြို့ရက်ကန်းပြင်ဆင်ရာတွင် စောင်ရက်လုပ်ခြင်းမှလွဲ၍ ရက်ကန်းရှယ်သူတစ်ယောက်၊ ခေါက်တုံ့ခေါက်ပြန် အတိုင်ရှယ်ကို သွယ်တန်းသူ တစ်ယောက်ဟူ၍ နှစ်ယောက်လိုအပ်ပါသည်။ မြို့ရက်ကန်း၏ ထူးခြားချက်မှာ တခြားအသုံးအဆောင်ပစ္စည်းများအတွက် ရက်ကန်းရှယ်ရာတွင် တစ်ယောက်ဖြင့်သာ ရှယ်ကြပါသည်။[၇]

မြို့တိုင်းရင်းသားတို့၏ ရက်ကန်းဆင်ရာတွင် ရက်ကန်းရှယ်ရန် လက်ရက်ကန်းစတင်ရာတွင် လိုအပ်သော ကိရိယာတန်ဆာပလာတို့ဖြင့် ပြင်ဆင်ရပါသည်။ အိမ်အောက်တွင်လည်းကောင်း၊ အိမ်ပေါ်တွင်လည်းကောင်း တပ်ဆင်ခြင်းဖြစ်သောကြောင့် အိမ်တိုင်ပုန်းဖီ(ဆင့်)၊ ပုန်းလျား၊ ရက်ကန်းတိုင်၊ လက်လိပ်တုံးများကို အသုံးပြုသည်။ အတိုင်ရှယ်သွယ်တန်းရန် အတိုင်ရှယ် ပြုလုပ်ပြီးမှ လိပ်တုံး၊ နှတ်တံ၊ နှတ်ကြိုး၊ နှတ်ဝါးနှင့် ကျောဲ့တံများကို ထည့်သွင်းပြီးလျှင် ရက်ကန်းရှယ်ရသည်။ ရက်ကန်းရက်လုပ်သူထိုင်ရန် အခင်း၊ ရက်ကန်းရက်လုပ်ရာတွင် အထည်တောင့်တင်းစေရန်အတွက် ခြေထောက်ကန်ရန် ခုတုံးနှင့် ခါးပတ်ကြိုးတို့ဖြင့် တပ်ဆင်ပြီး ရက်ကန်းရက်လုပ်ရသည်။ မြို့ရိုးရာ ဂျပ်ခုတ်ရက်ကန်းစင် ပြင်ဆင်ရာတွင် မိမိတို့လိုအပ်သော ပန်းကွက်၊ ဒီဇိုင်းရရှိရန်အတွက် အဓိက ကိရိယာပစ္စည်းများမှာ စင်ဦးတန်း(Back Rest)၊ အသားလိပ်လုံး (Roller Stick)၊ စည်းတန်း(Lease rod)၊ ဝင်ရိုးဝါးလုံး(ခ)အလယ်ဝင်ရိုး

[၆] သာအောင်၊ စိန်(ပလက်ဝ)၊ မြို့ တို့အကြောင်းရှေးဖြစ်ဟောင်း ဆောင်းပါးစုများ၊ ခုနှစ်မပါ၊ စာ-၁၃၂။

[၇] စိုးစိုးငြိမ်းစံ၊ မြို့တိုင်းရင်းသားတို့၏ ရက်ကန်းရက်လုပ်ခြင်းဆိုင်ရာ ဝေါဟာရများကို အတ္တဗေဒအမြင်ဖြင့် လေ့လာချက်၊ အောက်တိုဘာ၊ ၂၀၂၄၊ စာ-၁၇။

(Shedding Rod)၊ နှတ်သီတံ(Heddle Rod)၊ ဂျပ်(Beater)၊ ရက်ဖောက်(Weft Stick)၊ နယ်ကန်(Temple)၊ ဂျပ်ခုတ်ယန္တရားတန်း (Front Rest)၊ ခါးပတ်(Bcakstrap)တို့ ဖြစ်ပါသည်။

မြို့ရိုးရာ ဂျပ်ခုတ်ရက်ကန်းစင် ပြင်ဆင်ပြီးလျှင် ၎င်းကိရိယာများဖြင့် မိမိတို့လိုအပ်သည့် လုပဆန်းသစ်သော ရိုးရာပန်းကွက်များ၊ ခေတ်မီသော ဒီဇိုင်းများကို ပန်းကွက်ပေါ်မူတည်ပြီး ချည်အရေအတွက်ကောက်ယူကာ အကွက်ဖော်ပြီး ရက်လုပ်ကြပါသည်။

စောင်-ရက်ကန်းရှယ်နေပုံ

ရိုးရာပန်းကွက်များ ပုံဖော်ရက်လုပ်ပုံ

ရှေးခေတ်၊ ခေတ်သစ် ရှေးရိုးရာစဉ်လာဝတ်စားဆင်ယင်မှု

ရှေးရိုးရာစဉ်လာ ဝတ်စားဆင်ယင်မှုဆိုသည်မှာ လူ့ယဉ်ကျေးမှုရိုးရာနှင့်သမိုင်းကြောင်းအရ ရိုးရာစဉ်လာ ဝတ်စားဆင်ယင်ထားသော အဝတ်အစားများ၊ လက်မှုပညာများနှင့် အလှအပဆင်ယင်သည့် ပုံစံများကို ဆိုလိုပါသည်။ ၎င်းတို့သည် တစ်ဦးချင်း၏ မူလတိုင်းရင်းသားအုပ်စု၊ ဒေသအလိုက် သို့မဟုတ် ကာလအလိုက် သတ်မှတ်ထားသော ထုံးစံများနှင့် ယဉ်ကျေးမှုများကို ဖော်ပြပေးခြင်းဖြစ်သည်။ ရှေးရိုးစဉ်လာ ဝတ်စားဆင်ယင်မှုများသည် လူမျိုးတစ်မျိုး၏ ယဉ်ကျေးမှုကို ထိန်းသိမ်းကာ မျိုးဆက်သစ်များထံ အမွေကိုဆက်ခံရန် လက်ဆင့်ကမ်းပေးရန် အလွန်အရေးကြီးသည်။

မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း မှီတင်းနေထိုင်ခဲ့ကြသော ၁၃၅ မျိုးသော တိုင်းရင်းသားတိုင်းသည် မိမိတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ယဉ်ကျေးမှု၊ ကိုယ်ပိုင်ရိုးရာဝတ်စားဆင်ယင်မှုကိုယ်စီ ရှိကြပေသည်။

"မြန်မာနိုင်ငံမှ တိုင်းရင်းသားလူမျိုး ၁၃၅ မျိုး၏ စုပေါင်းအမျိုးသား လူမျိုးအမည် (National Name)မှ မြန်မာ (Myanmar)ဟူ၍ ဖြစ်လေသည်"[၆]။ ထို့ကြောင့် မြို့တိုင်းရင်းသားများသည် တိုင်းရင်းသားလူမျိုး ၁၃၅ မျိုးထဲမှ မြန်မာလူမျိုးတစ်မျိုးဖြစ်သည်။ ၂၀၂၄ ခုနှစ် သန်းခေါင်စာရင်းအရ မြို့တိုင်းရင်းသားအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုကုဒ်နံပါတ်မှာ (၇၀၆)ဖြစ်ပြီး မြို့တိုင်းရင်းသားစာပေ၏ နိုင်ငံတကာအသိအမှတ်ပြု စာပေကုဒ်နံပါတ်မှာ Iso-639-3Mro (cmr)တို့ဖြစ်ကြပါသည်။

မိမိတို့၏ ရိုးရာဝတ်စားဆင်ယင်မှုဖြင့် တိုင်းရင်းသားတို့၏ အလှအပကို ဂုဏ်ယူဝင့်ကြွားစွာ ဝတ်ဆင်လျက်ရှိကြပါသည်။ တိုင်းရင်းသားတစ်မျိုးနှင့် တစ်မျိုးမတူကွဲပြားသကဲ့သို့ ယဉ်ကျေးမှုဓလေ့ထုံးစံနှင့် ဝတ်စားဆင်ယင်မှုများလည်း မတူကွဲပြားနေပါသည်။ ခေတ်ရေစီးကြောင်းများ ပြောင်းလဲလာသည်နှင့်အညီ ဝတ်စားဆင်မှုများသည်လည်း သိသိသာသာ

[၆] မြတ်သူ၊ တက္ကသိုလ်၊ "အရေးကြီးပြီ သွေးစည်းကြစို့" တိုင်းရင်းသားရေးရာ၊ အမှတ် ၁၆၊ နိုဝင်ဘာ၊ ၂၀၂၄၊ စာ-၂၁။

ပြောင်းလဲနေပါသည်။ ခေတ်ကာလများ ပြောင်းလဲနေစေကာမူ သမိုင်းရှိသော လူမျိုးတစ်မျိုး၏ ကိုယ်ပိုင်ဝတ်စားဆင်ယင်မှု စံနမူနာအဖြစ် သတ်မှတ်ထိန်းသိမ်းထားကြသည်မှာ အစဉ်အလာ ကောင်း ဖြစ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် မြို့တိုင်းရင်းသားများ၏ ရှေးဟောင်းဝတ်စားဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့မှုနှင့် ခေတ်သစ်ဝတ်စားဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့မှု ပြောင်းလဲလာပုံကို ရေးသားလိုပါသည်။

ရခိုင်ရာဇဝင်များ၏ ဖော်ပြချက်အရ မာရယုမင်းသည် ပထမဓညဝတီကို ဘီစီ ၃၃၂၅ တွင် တည်ထောင်ခဲ့သည်ကိုထောက်လျှင် မြို့တိုင်းရင်းသားများသည် မြန်မာနိုင်ငံသို့ စတင်ရောက်ရှိသည့် ကာလမှာ ဘီစီ ၅၀၀၀ တွင် ဖြစ်ပြီး တိဗက်-မြန်မာ အနွယ်များ ဖြစ်သည်။ “မြို့တိုင်းရင်းသားများသည် မူရင်းတရုတ်ဒေသမှ တိဗက်ကုန်းမြင့်ဒေသကို ဖြတ်ကျော်ကာ အာသံ၊ မဏိပူရ်တွင် နေထိုင်လာခဲ့သည်။ ထို့နောက် မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်း၊ ချင်းပြည်နယ်၊ ရခိုင်ပြည်နယ်သို့ ဘီစီ ၅၀၀၀ ခန့်က ရောက်ရှိနေထိုင်သော ရှေးအကျဆုံး ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ ဖြစ်ကြသည်”[၇]။

မြို့တိုင်းရင်းသားများသည် ရေကြည်ရာမြက်နုရာ ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်ရင်း ရာသီဥတု မတူသော အရပ်ဒေသ၏အပူ၊ အအေး သဘာဝ၏ဒဏ်ကိုကာကွယ်ရန် အဝတ်အထည်များကို ရက်လုပ်လာကြပါသည်။ အဝတ်အထည်ကို မူလကအစ အသုံးပြုသောအခါ အပူ၊ အအေးဒဏ်ကို ကာကွယ်ရန် စတင်အသုံးပြုလာခဲ့ကြပါသည်။

ရှေးခေတ် မြို့အမျိုးသားတို့၏ ဝတ်စားဆင်ယင်မှု

မြို့တိုင်းရင်းသားများသည် ယဉ်ကျေးမှုဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်လာသည်နှင့်အညီ ရိုးရာဝတ်စားဆင်ယင်မှုသည်လည်း ခေတ်ပေါ်ဝတ်စားဆင်ယင်မှုတို့ကို ပြောင်းလဲဝတ်စားဆင်ယင်လာကြသည်။ မြို့တိုင်းရင်းသားတို့၏ ဝတ်စားဆင်ယင်မှုများသည် ဗြိတိသျှခေတ်တွင် ဓာတ်ပုံ

ရှေးခေတ်မြေအောက်မှ တွေ့ရှိရသော မြို့တိုင်းရင်းသားများ၏ ရိုးရာဝတ်စားဆင်ယင်ပုံ

ရှေးခေတ်မြေအောက်မှ တွေ့ရှိရသော မြို့တိုင်းရင်းသားများ၏ ရိုးရာခေါင်းရည် သောက်နေပုံ

[၇] တိုး၊ တက်(မိကျောင်း)၊ ဓညဝတီဌာနေ ကနဦးမြို့တိုင်းရင်းသားများ၊ ဖြိုးစာပေ၊ ပထမအကြိမ်၊ ဇွန်လ၊ ၂၀၂၅၊ စာ-၂၀။

မှတ်တမ်းတင်မှု အားနည်းကြပါသည်။ သို့သော်လည်း မှတ်တမ်းများအရ မြို့တိုင်းရင်းသားတို့၏ ဝတ်စားဆင်ယင်မှုကို သိရှိနိုင်ပါသည်။ ယနေ့ခေတ်တွင် ရိုးရာယဉ်ကျေးမှု ပွဲလမ်းသဘင်များတွင် ရှေးခေတ် ဝတ်စားဆင်ယင်မှုများကို မတွေ့ရဘဲ ခေတ်ပေါ်ရိုးရာ ဝတ်စုံများကို ဝတ်ဆင်လာကြပါသည်။ ခေတ်အလိုက် ရိုးရာဝတ်ဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့မှုများ အပြောင်းအလဲ ရှိလာပါသည်။

> “ ထိုနားကွင်းကြီးကို ဆင်းရဲ၊ ချမ်းသာမှုအပေါ် မူတည်၍ ဆင်းရဲသူတို့က ငွေသားဖြင့် ပြုလုပ်ထားသော နားကွင်းကို ဝတ်ဆင်ကာ ချမ်းသာသူတို့သည် ရွှေဖြင့်ပြုလုပ်ထားသော နားကွင်းကြီးများကိုဝတ်ဆင်ကြသည်။ ”

“မြို့အမျိုးသားတို့၏ ဝတ်စားဆင်ယင်မှုမှာ အလျား ၁၂ တောင်(အတောင် ၂၀)၊ အနံ တစ်တောင်ရှိသော ပါဒရီ ခေါ် ရိုးရာဂျပ်ခုတ် လက်ရက်ထည်များကို ဝတ်ဆင်ကြသည်။ အလျား ၁၂ တောင်ရှိသော ပါဒရီကိုကား အလုပ်လုပ်ရာတွင် ဝတ်ဆင်ကြပြီး အတောင် ၂၀ ရှိသော ပါဒရီကို မင်္ဂလာပွဲနှင်းသဘင်နှင့် မင်းခမ်းမင်းနားတို့တွင် ဂုဏ်အသရေရှိစွာ ဝတ်ဆင်ကြသည်။ ၎င်းပါဒရီကို ခါးတွင် သုံးပတ်ပတ်၍ အောက်ပေါင်ဘက်ကိုကျိတ်ကာ ရှေ့မြီးနောက်မြီးချပြီး ဝတ်ဆင်ရသည်။ မင်္ဂလာပွဲနှင့် မင်းအခမ်းအနားများတွင်ဝတ်ဆင်သည်မှာ အတောင် ၂၀ ရှိသော ပါဒရီ ခေါ် ဂျပ်ခုတ်အထည်ကို ခါးတွင် သုံးပတ်ပတ်ပြီးနောက် မြီးစွန်းအရှည်ကို ပေါင်နှစ်ခုလုံး သုံးပတ်ကျော့ကာ ရှေးအမြီးစနှင့် လက်ဝဲဘက် ခါးဆီးစပ်တွင် အစချင်း ပူးကပ်ချည်နှောင်လျက် အစွန်းတူ ချထားလေသည်”[၈]။

“မြို့အမျိုးသားများသည် ရိုးရာဂျပ်ခုတ်အထည်များကိုသာ တန်ဖိုးထား ဝတ်ဆင်ကြသည်။ ရှေးခေတ်မြို့လူကြီးတို့သည် အလျား ၁၂ တောင်ရှည်သော တောင်ရှည်ပုဆိုးကို ရှေ့တစ်စ၊ နောက်တစ်စထား၍ ခါးတောင်းကျိုက် ဝတ်ဆင်ကြသည်။ ရှေ့အစ နောက် အစသည် တွဲလွဲကျသည်။ ၎င်းတောင်ရှည်ပုဆိုးများကို ပွဲလမ်းသဘင်များတွင် ပိုးလုံချည် ခေါင်းပေါင်းနှင့် တွဲဖက်ပြီး ဂုဏ်သရေရှိစွာ ဝတ်ဆင်လေ့ရှိသည်။ မင်္ဂလာပွဲနှင့် မင်းခမ်းမင်းနားတို့တွင် ပေ ၂၀ ထက်ကျော်သော ဂျပ်ခုတ်ရက်ထည်ကို ခါးတွင်သုံးပတ်ပတ်ပြီး နောက်မြီး စွန်းရှည်ကို ပေါင်နှစ်ဖက်လုံးတွင် သုံးပတ်ကျော့ကာ ရှေ့မြီး၊ နောက်မြီးကို လက်ဝဲဘက်ခါးတွင် အစချင်း ပူးကပ်

[၈] တိုး၊ တက် (မိကျောင်း)၊ ဥဒေဝတီဌာနေ ကနဦးမြို့တိုင်းရင်းသားများ၊ ဖြိုးစာပေ၊ ပထမအကြိမ်၊ ဇွန်လ၊ ၂၀၂၅၊ စာ-၁၀၄-၁၀၅။

ချည်နှောင်လျက် အစွန်းတူချ ဝတ်ဆင်ရသည်။ ကိုယ်ဝတ်အင်္ကျီကို ကောင်းမွန်စွာ ရက်လုပ်ထားသော အဖြူရောင်အထည်ပေါ်တွင် အနီရောင်စင်းကြောင်း လက်ဝဲလက်ယာ နှစ်ကြောင်းစီ ရှေ့/နောက် လေးကြောင်းပါသော ဂျပ်ခုတ်ထည် အင်္ကျီ လက်တို ဝတ်ဆင်ကြသည်။ အလျားခြောက်ပေ၊ အနံလေးပေရှိ ပန်းအလှများဖြင့် ဖော်ဆောင်ရက်လုပ်ထားသော 'အီလိုန့်' (Lelien) ခေါ် ကိုယ်လွှမ်းစောင်ကိုလည်း ဘယ်ဘက်ပခုံးပေါ်တင်ပြီး လွှမ်းခြုံ ဝတ်ဆင်လေ့ ရှိသည်။ သို့သော် ရှေးခေတ်မြို့အမျိုးသားလူကြီးများသည် ခန္ဓာကိုယ်အထက်ပိုင်းတွင် အဝတ်မဲ့နေလေ့ရှိကြသည်"[၉]။

ရှေးခေတ်မြို့လူကြီးများသည်သျှောင်ထုံးကိုဘယ်ဘက်တစောင်းထားလျက်'လူ့ပေါင်' (Lupon)ဟု ခေါ်သော ခေါင်းပေါင်းပိတ်စ သို့မဟုတ် ပန်းရောင်ခေါင်းပေါင်းကို ပေါင်းကြသည်။ ၎င်းကို မြို့တိုင်းရင်းသားများက ခေါင်းပေါင်းထည်ကို 'လူ့ပေါင်' (Lupon)ဟု ခေါ်သည်။ 'ဆံထိုး'ကို 'ဆင်ဘိန်း'ဟု ခေါ်ကြပြီး 'ပန်းဖွား'ကို 'အဆွီ'ဟုခေါ်ကြသည်။ မြို့တိုင်းရင်းသားများတွင် နားနှစ်ဖက် အချင်းနှစ်လက်မခန့်ရှိ အဝိုင်းကွင်းကြီးနှစ်ကွင်းကို ဝတ်ဆင်ကြသည်။ ထိုနားကွင်းကြီးကို ဆင်းရဲ၊ ချမ်းသာမှုအပေါ် မူတည်၍ ဆင်းရဲသူတို့က ငွေသားဖြင့် ပြုလုပ်ထားသော နားကွင်းကိုဝတ်ဆင်ကာ ချမ်းသာသူတို့သည် ရွှေဖြင့်ပြုလုပ်ထားသော နားကွင်းကြီးများကို ဝတ်ဆင်ကြသည်။ မြို့တိုင်းရင်းသားများ၏ မင်းခမ်းမင်းနားတွင်ကား 'တကွစိ'၊ 'ရှည်စလေ'ခေါ်သော ရတနာကိုးပါးဖြင့် စီခြယ်ထားသော နားကွင်းကြီးကိုဝတ်ဆင်၍

မြို့အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီး
ဓညဝတီခေတ်ဝတ်စားဆင်ယင်ပုံ

မြို့အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီး
တိုင်းရင်းသားယဉ်ကျေးမှုနှင့်
ရိုးရာဓလေ့များ(ရခိုင်)

---

၉ (က)။ စိုးငြိမ်းစံ၊ စိုး။ မြို့တိုင်းရင်းသားတို့၏ ရက်ကန်းလုပ်ငန်းဆိုင်ရာ ဝေါဟာရများကို အတ္တဗေဒအမြင်ဖြင့် လေ့လာချက်၊ (စစ်တွေတက္ကသိုလ်)၊ ၂၀၂၃-၂၄၊ စာ၊ ၁၅-၁၆။
(ခ)။ စာခေါင်၊ မြို့ဘာသာစကား၏ စကားသံများကို အသုံးချ သဒ္ဒဗေဒအမြင်ဖြင့် လေ့လာချက် (ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်၊ ၁၉၉၀၊ စာ-၄၆။

'အန်ဘောင်'ခေါ် နားကွင်းဝိုင်းတွင် ပန်းစွယ်ကဲ့သို့ ရှေ့သို့ကွေးချထားသော နားတောင်းမျိုးကိုလည်းကောင်း၊ စဉ့်စန့်ဒတ်ရောင် ခေါ် ရတနာစုံပါသော ပန်းဖူးနားတောင်းကိုလည်းကောင်း ဝတ်ဆင်ကြသည်။

သို့ဖြစ်၍ စံရွှေဘုက မန်နရစ်၏ မှတ်တမ်းတွင် ဒုတိယမြောက်ဦးခေတ် နောက်ဆုံးမင်းဖြစ်သော သီရိသုဓမ္မရာဇာမင်း၏ နားတောင်းအကြောင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ထွန်းရွှေခိုင်(စစ်တွေဒီဂရီကောလိပ်)က မြန်မာဘာသာသို့ ပြန်ဆိုရေးသားကြရာတွင်–

"These stones hung from the englarged earboles of Thiri Thudamma and killed with there brilliance the many other precious gams and pearis with thron was encusted"[၁၀].

"ဤကျောက်မျက်ရတနာတို့သည် သီရိသုဓမ္မဘုရင်၏ ကြီးမားသော နား နှစ်ကွင်းမှ တွဲကျနေပြီး ယင်းတို့၏ တောက်ပမှုကြောင့် ရာဇပလ္လင်အား စီခြယ်ထားသည့် အခြားသော ကျောက်မျက်ရတနာများနှင့် ပုလဲတို့သည် အရောင်မှေးမှိန်ကြကုန်လေသည်။"

အမျိုးသားဝတ်ပါဒရီ ခေါ် တောင်ရှည်ပုဆိုးတွင် အဆတ်မတ်၊ ကြိုင်ပိုက်၊ အကော်စာပက်၊ အင်တွီဒင့်ထပ်၊ ဘောင့်ကော့၊ ဆောင်ဆိန်ကတောက်၊ ခေါက်တလင် စသည့် ရာသီပန်းများဖြင့် အကွက်ဖော်ရက်လုပ်သည်။ လီအင်ပီ ခေါ် ညှပ်ထည်များတွင် အင်စကောက် ကတောက်၊ ထော်ဒီကောင်၊ နာတရှိုင်၊ အုန်လက်ဆန်၊ မင်မူဒေါင် ပြိုင်ဘုံလင်၊ တဝါမိ၊ ဘောင်စ၊ ဆလိန်ထပ် စသည်ဖြင့် ပါဒရီ ခေါ် တောင်ရှည်ပုဆိုးများတွင်လည်း ရက်လုပ်ကြသည်။

မြိုအမျိုးသားများသည် ရိုးရာဂျပ်ခုတ် အထည်များကိုသာ တန်ဖိုးထားဝတ်ဆင်ကြပြီး ရှေးခေတ် "မြိုအမျိုးသားတို့၏ ဝတ်စားဆင်ယင်မှုမှာ အလျား ၁၂ တောင် (အတောင် ၂၀)၊ အနံ တစ်တောင်ရှိသော ပါဒရီ ခေါ် ရိုးရာဂျပ်ခုတ် လက်ရက်ထည်များကို ဝတ်ဆင်ကြသည်။ ယခုမျက်မှောက် ကာလတွင် ပါဒရီ ခေါ် တောင်ရှည်ပုဆိုးများကို ဝတ်စားဆင်ယင်မှုမရှိတော့ဘဲ ခေတ်နှင့်လျော်ညီသော ရိုးရာအင်္ကျီတို့ကို ဆန်းသစ်ဖော်ထုတ် ဝတ်ဆင်ကြသည်။"

ခေတ်သစ် မြိုအမျိုးသားတို့၏ ဝတ်စားဆင်ယင်မှု

ရှေးဟောင်းမြိုအမျိုးသားတို့သည် ဝတ်စားဆင်ယင်မှုမှာအလျား၁၂ တောင်(အတောင် ၂၀)၊ အနံ တစ်တောင်ရှိသော ပါဒရီ ခေါ် ရိုးရာဂျပ်ခုတ် လက်ရက်ထည်များကို ဝတ်ဆင်ကြသော်လည်း ယနေ့မျက်မှောက်ခေတ်ကာလတွင် ရိုးရာမူမပျက် လှပဆန်းသစ်သော ရိုးရာအထည်များကို ထုတ်လုပ်ဝတ်ဆင်လာကြသည်။ ထိုသို့ဆန်းသစ်တီထွင်ရာတွင် နှစ်မျိုးနှစ်စားတွေ့ရှိရပြီး ရိုးရာဂျပ်ခုတ်အထည်နှင့် စက်ရက်ကန်းထည်များ ဖြစ်သည်။

ထိုသို့ ဆန်းသစ်တီထွင်ထားသော အမျိုးသားဝတ် ရိုးရာဂျပ်ခုတ်အထည်သည် ထောင်ပက် ခေါ် တဘက်ရှည်ကို မူလက လသားအရွယ် ကလေးငယ်များကို ကျောပိုးချီရန် ရက်လုပ်ခြင်းဖြစ်သည်။ ၎င်းတဘက်ရှည်ကို မြိုအမျိုးသမီးများသည် မြန်မာအမျိုးသမီးများ ခြုံပဝါအဖြစ် ဝတ်ဆင်သကဲ့သို့ ဝတ်ဆင်လာကြသည်။ ယခုအခါ အမျိုးသားအတွက် အင်္ကျီ

[၁၀] ရွှေခိုင်၊ ထွန်း (စစ်တွေဒီဂရီကောလိပ်)၊ ရခိုင်ရှေးဟောင်းမြို့တော်များ၊ စာ၊ ၁၉၉–၂၀၀။

အဖြစ် ချုပ်လုပ်ဝတ်ဆင်ကြသည်။ “အမျိုးသားများသည် ‘လင်စိုင်’ခေါ် တောင်ရှည်ပုဆိုးနှင့် ခေါင်းပေါင်းအပြင် အမျိုးသမီးတို့၏ ထောင်ဘက် ခေါ် တဘက်ရှည်ကို နှစ်ခုစပ်၍ လက်နှစ်ဖက်လျှိုပြီး ဦးခေါင်းသွင်းနိုင်ရန် အပေါက်ချန်ကာချုပ်ပြီး အမျိုးသားဝတ်အင်္ကျီအဖြစ် ဝတ်ဆင်ခဲ့ကြပါသည်။ ထောင်ပက် ခေါ် တဘက်ရှည်သည် အလျား ခြောက်ပေ၊ အနံ တစ်ပေခန့်ရှိပြီး ဒီဇိုင်းပန်းကွက်များဖော်ပြီး ရက်လုပ်ထားသည်”[၁၁]။

မြို့အမျိုးသားများအတွက် ရိုးရာဂျပ်ခုတ်အထည် ထောင်ပက် ခေါ် တဘက်ရှည် မဟုတ်ဘဲ အသင့်ဝယ်ယူရရှိနိုင်သော အဝတ်စများဖြင့် ချုပ်ထားသော အမျိုးသားဝတ်အင်္ကျီဖြစ်သည်။ ၎င်းကိုချုပ်လုပ်ပုံမှာ ကိုယ်ခန္ဓာ၏ ရှေ့တည့်တည့်တွင်လည်းကောင်း၊ ကော်လံတွင်လည်းကောင်း၊ လက်နှစ်ဖက်စလုံးတွင်လည်းကောင်း ရိုးရာမူမပျက် လှပဆန်းသစ်သော ဒီဇိုင်းများဖြင့် ချုပ်လုပ်ဝတ်ဆင်ကြသည်။ မြို့အမျိုးသားများသည် ရိုးရာဂျပ်ခုတ်အထည် ထောင်ပက် ခေါ် တဘက်ရှည်ဖြင့် ချုပ်လုပ်ထားသော အမျိုးသားဝတ်အင်္ကျီကို နိုင်ငံတော်အခမ်းအနား၊ မင်္ဂလာရှိသော အခမ်းအနားဖြစ်သည့် မြို့အမျိုးသားနေ့၊ အိမ်သစ်တက်ပွဲ၊ နှစ်သစ်ကူးပွဲ၊ ဆနိပွဲတော်၊ တန်းမျှားပွဲတော်များတွင် ဝတ်ဆင်ကြသည်။ မြို့အမျိုးသားတို့သည် စက်ဖြင့်ရက်လုပ်ထားသော အင်္ကျီများကို နိုင်ငံတော်အခမ်းအနားများတွင် ဝတ်ဆင်ခြင်းမရှိသော်လည်း မင်္ဂလာရှိသော အခမ်းအနားတို့တွင် ဝတ်ဆင်ကြသည်။

ခေတ်သစ် ရိုးရာဂျပ်ခုတ်ထည်
ဝတ်စားဆင်ယင်ပုံ

ခေတ်သစ် စက်ရက်ကန်းထည်
ဝတ်စားဆင်ယင်ပုံ

မြို့အမျိုးသမီးများ၏ ရိုးရာဝတ်စုံများ

မြို့အမျိုးသမီးများ၏ ရိုးရာထမိ ဂျပ်ခုတ်အထည်များသည် ကွက်ဖော်ထမီ၊ ပန်းများသီလျက် အဆင်ဆန်း၊ အကွက်ဆန်း၊ ဒီဇိုင်းဆန်းများ ဖန်တီးလျက် ယခုခေတ် အမျိုးသမီးငယ်များ ဂုဏ်ယူဝင့်ကြွားစွာ၊ မြတ်နိုးတွယ်တာစွာဖြင့် ဝတ်ဆင်လာကြပေသည်။ မြို့အမျိုးသမီးတို့၏ ရိုးရာအထည်များသည် ရှေးခေတ်နှင့် ယခုမျက်မှောက်ခေတ် ရိုးရာအထည်တို့သည်

[၁၁] သာအောင်၊ စိန်(ပလက်ဝ)၊ မြို့တို့အကြောင်း ရှေးဖြစ်ဟောင်း ဆောင်းပါးစုများ၊ ခုနှစ်မပါ၊ စာ၊ ၁၂၉-၁၃၀။

ကွဲပြားမှုမရှိဘဲ တူညီနေသည်။ မြို့အမျိုးသမီးတို့တွင်လည်း ဂျပ်ခုတ်ရက်ကန်းအထည်နှင့် စက်ရက် ရက်ကန်းအထည်ဟူ၍ နှစ်မျိုး နှစ်စားရှိသော်လည်း များစွာကွဲပြားမှုမရှိဘဲ အနည်းငယ်သာ ကွဲပြားမှုရှိသည်။ ထို့ကြောင့် ခေတ်သစ် အမျိုးသမီးတို့၏ရိုးရာဝတ်ဆင်မှုအကြောင်းကို သီးသန့်ရေးသားရန် မလိုအပ်ပေ။

မြို့အမျိုးသမီးထဘီ(နီနက်/နီထက်)မှာ အလျား လေးပေကျော်၊ အနံ နှစ်ပေခန့်အစချင်း ထပ်ပြီး ဝတ်ဆင်ကြသည်။ ဒူးပေါ်ပေါင်ပေါ်မဖြစ် လုံခြုံစွာဝတ်ဆင်ကြသည်။ ထိုထဘီဝတ်ဆင်မှု မြဲမြံစေရန် ခါးစည်းကြိုး ဝတ်ဆင်ကြရသည်။ ထိုခါးစည်းကြိုးတွင် ရောင်စုံပုတီးစေ့များ သီထားသောကြိုး သုံးပေခန့် အပင် ၃၀ မှ ၆၀ ရှိသည်။ ၎င်းကိုကြေးဖြင့် ပြုလုပ်ထားသော 'ဘိုင့်လိုင်စဉ်'၊ 'ကိကယိန်'၊ 'ဆင်ကား'၊ 'ကြိုင်စာရှိ' တို့ကို ခါးတွင်ပတ်စည်းလျက် ဝတ်ဆင်ကြသည်။ မြန်မာဝေါဟာရ 'ဒီဇိုင်း'ဟူသောစကားလုံးကို မြို့လူမျိုးတို့က 'အကရိ'ဟု ခေါ်သည်။ အကရိ ခေါ် ဒီဇိုင်းသည် အထည်အမျိုးအစားအပေါ်မူတည်၍ ကွဲပြားခြားနားမှုရှိသည်။

အီလန် (ခေါ်) ရင်ကပ်ထည်များ

၁။ လီအင်ပီညှပ်ထည်နှင့် ၂။ ထေဒတ် ခေါ် ပုံသွင်းရက်ထည်ဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိသည်။ ၁။ လီအင်ပီညှပ်ထည်တွင် ပန်းဖော်လေ့ရှိသော အမျိုးအစားများမှာ– အဆမတ်၊ ကြိုင်ပက်၊ အကော်စာ ပက်၊ အင်တွိဒတ်ထပ်၊ ဘောင့်ကော့၊ ဆောင့်ဆိန်ကတောက်၊ ခေါက်တလင်စသည့် ပန်းပွင့်ကို ပုံဖော် ရက်လုပ်ကြသည်။ ၂။ ထေဒတ် ခေါ် ပုံသွင်းရက်ထည်တွင် အင်စကောက် ကတောက်၊ ထော်ထီကောင်၊ နာတရိုင်၊ အုန်လက်ဘန်၊ မင်မူဒေါင်၊ ပြိုင်ဘုံ၊ တဝါမိ၊ ဘောင်စ၊ ဆလိန်းထပ် စသည်ဖြင့် ရက်လုပ်ကြသည်။

ထောင်ပက် ခေါ် တဘက်ရှည်

ထောင်ပက် ခေါ် တဘက်ရှည်များ ရက်လုပ်ရာတွင် အင်းယော်၊ ဆာခုမနူ၊ မင်ကွေ ဆိပက်၊ ထပ်မရိပက်၊ ပေါင်စိန်စဲ့အိမ်၊ ထပ်ယေလောင်၊ အင်စရာပက်၊ စကာကဆိုက်၊ အင်စကော်ကတောက်၊ ဘောင်ကော့၊ ဘောင်စ၊ အင်မတ်ပက်၊ ဆဝင်ပွီယိန်ကိန်း၊ အလိန်ဆေဆိန်၊ ကင်စကအိမ်၊ လုံဆီ၊ လဘွေ ဆောင်ဆိုင်၊ ဘောင်စစပိ၊ ကြိုင်ပက်၊ စာပက်၊ ထွီထပ်တခုရ် တို့ဖြင့် ရက်လုပ်ကြသည်။

ထမီ ခေါ် နီနက်(နီထက်)

ထမီ ခေါ် နီနက်(နီထက်) ရက်လုပ်ပန်းဖော်ရာတွင် ဘူခိန်၊ ပေလက်မကိန်၊ အင်တွီဒပ်ထပ်၊ အောင်ထူဆကိန်း၊ ယေဟွေစကိ၊ ဆမီးကွင်း၊ ခဘက်ပက်၊ ဆဘောင်ပက်၊ မွေ့ယိုင်စပင်တို့ဖြင့် ရက်လုပ်သည်။

မြို့အမျိုးသမီးများသည် နောက်ဆံထုံးထုံးပြီး ရွှေ ငွေ ဖြင့် ဆံထုံးပြုလုပ်၍ ဆံထုံးထိပ်တွင် ရောင်စုံရတနာတို့ဖြင့် တပ်ဆင်ထားသည်။ ထို့နောက် တစ်ပေခန့်ရှိရောင်စုံပုတီးသီကြိုး ၁၀ ပင်မှ ၃၀ ပင်အထိ စုစည်းထားသော ခေါင်းပတ်ကြိုးကို မင်္ဂလာပွဲဟူသမျှတွင် ဝတ်ဆင်ကြသည်။ မြို့အမျိုးသမီးနားတောင်းကား အရှည်နှစ်လက်မခန့်ရှိ အစနှစ်ဖက် အဝ

အကျယ် တစ်လက်မခန့်ရှိ ရွှေ ငွေတို့ဖြင့် ပြုလုပ်သော ‘အတာရောင်’ ခေါ် နားတောင်း တို့ကို ဝတ်ဆင်ကြသည်။ နားတောင်းဆွဲကြိုးအဖြစ် ရိုးရိုးရောင်စုံပုတီးစေ့များ သုံးလက်မခန့်ရှိ ရွှေ၊ ငွေသားကြိုးနားဆွဲ (ကနဆွိ)အဖြစ် ဝတ်ဆင်တတ်ကြသည်။

မြိုအမျိုးသမီးများ၏လည်ပင်းတွင် ရောင်စုံပုတီးကြိုး (ရွှေကြိုး၊ ငွေကြိုး)တို့ကို ဝတ်ဆင်ကြသည်။ အမျိုးသမီးတို့၏ ရင်သားကိုလည်း အလျား နှစ်ပေ၊ အနံ တစ်ပေခန့်ရှိသော အီလန်/လီလန် ဂျပ်ခုတ်ရက်ထည်ကို ကိုယ်အပေါ်ပိုင်း ဘယ်ဘက်ချိုင်းအောက်လျှိုကာ ညာဘက်နှစ်စကို ချည်နှောင်လျက် လုံခြုံစွာ ဝတ်ဆင်ကြသည်။

“ရေးခေတ် မြို လူမျိုးများ၏ ဝတ်စားဆင်မှုများတွင် ငွေထည်ပစ္စည်းများကို အဓိကထား အသုံးပြုကြသည်။ မြိုအမျိုးသမီးတို့၏ ဝတ်စားဆင်ယင်မှုတွင် ငွေဒင်္ဂါးပြားများသည် မပါမဖြစ် အရေးပါသော အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်သည်”။

မြိုအမျိုးသမီးများရိုးရာဝတ်စားဆင်ယင်မှု
(မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်ပါတီခေတ်)

ခေတ်သစ် မြိုအမျိုးသမီးတစ်ဦး
ဝတ်စားဆင်ယင်ပုံ

မြိုအမျိုးသမီးတို့၏ လက်နှစ်ဖက်တွင် လက်ကောက်(ခေဆိ) တစ်ကွင်းမှအကွင်း ၂ဝ ထိ ဝတ်ဆင်ကြပြီး ခြေထောက် တစ်ဖက်တစ်ချက်တွင်လည်း ခြေချင်း(ခေခင်)လက်သန်းခန့် လုံးပတ်ရှိသော ငွေခြေချင်းကို တစ်ဖက်တစ်ကွင်းစီဝတ်ဆင်ကြသည်။ မြိုအမျိုးသမီးများ ထီပက်(တဘက်) အလျား ရှစ်ပေ၊ အနံတစ်ပေခွဲခန့်ရှိ ဂျပ်ခုတ်ကိုလည်း ပခုံးနှစ်ဖက် ရှိ လည်ကုပ်မှ သိုင်းပြီး အစွန်းနှစ်ခုကို ရှေ့သို့ချ၍ခြုံသိုင်းကာ ဝတ်ဆင်ကြရသည်။ ဤဝတ်စားဆင်ယင်မှုကို ဆနိ(အထူးသီးသန့်)ပွဲတော်၊ အိမ်သစ်တက်မင်္ဂလာပွဲတော်၊ နိုင်ငံတော်မှ ကျင်းပသော အခမ်းအနား များတွင် ဝတ်ဆင်ခဲ့ကြသည်။ ဤထီပက် (တဘက်) ရိုးရာဂျပ်ခုတ် လက်ရက်ထည်များကို ပန်းခက်၊ ပန်းနွယ်၊ ကနုတ်နှင့် ဒီဇိုင်းများမှာ အနုပညာလက်ရာ၏အစွမ်းဖြစ်ပေသည်။

မြိုတိုင်းရင်းသားတို့၏ ရိုးရာအထည်များတွင် အမျိုးသားတို့တွင်လည်းကောင်း၊ အမျိုးသမီးတို့တွင်လည်းကောင်း ဝါကုန်းအထည်အမျိုးအစားနှင့် အရှိုင်ထည်အမျိုးအစားဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိသည်။ ဝါကုန်းထည်အမျိုးအစားတွင် အထူးသဖြင့် အနီရောင်နှင့် အဖြူရောင်တို့ဖြင့်

ရက်လုပ်ထားပြီး အရှိုင်ထည်အမျိုးအစားတွင် အနီရောင်နှင့် အနက်ရောင်တို့ဖြင့် ရက်လုပ် ဝတ်ဆင်ကြသည်။ ၎င်းအထည်များကို ရက်လုပ်ထားသော အလုပန်းကွက်၊ ပန်းဖော်တို့ကို ကြည့်၍လည်း ဝါကုန်းအထည်၊ အရှိုင်ထည်ဟူ၍ လွယ်ကူစွာ အမျိုးအစား ခွဲခြားနိုင်သည်။

"ဥပမာအားဖြင့် ဝါကုန်းဆွေမျိုးစုသည် အဝါရောင်၊ ပန်းရောင်နှင့်အနီရောင်ခြယ်သမှု များကိုအဓိကထား၍ရက်ကန်းထည်များ ရက်လုပ်ကြသည်ကိုတွေ့ရသည်။ အရှိုင်၊ ခင်းတက်နှင့် အခြား ဆွေမျိုးများအချို့ကမူ ရွှေရောင်၊ ပန်းရောင်နှင့် ခဲရောင်သန်းသော အဆင်များကို အခြေခံ သည့် အထည်များကို ရက်လုပ်ဝတ်ဆင်ကြသည်။ သို့သော် မြိုလူမျိုးများအားလုံးသည် ဘုံအဆင် အနေဖြင့် ကြက်သွေးရောင်ကို အထူးနှစ်သက်သဘောကျပြီး အဓိကထား ဝတ်ဆင်ကြသည်။"

ထို့ကြောင့် ရှေးဟောင်းဂန္ထဝင်မြောက် ရိုးရာပစ္စည်းများဖြစ်ပြီး အသိအမှတ်ပြုခြင်း ခံရကာ နိုင်ငံခြားသားများက တန်ဖိုးကြီးပေးကာ ဝယ်ယူကြခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် မြိုလူမျိုးများသည် အလွန်ရှေးကျသော လူမျိုးဖြစ်သည့်အတွက် ဝတ်စားဆင်ယင်မှု အသုံး အဆောင် ရိုးရာပစ္စည်းများသည် အနုစိတ်လုပြီး နိုင်ငံခြားသားများအတွက် ဆွဲဆောင်မှုရှိ သောကြောင့် စျေးကြီးပေးဝယ်ယူကြသဖြင့် ကွယ်ပျောက်လုနီးပါးရှိနေပြီ ဖြစ်ပါသည်။ မိမိ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုအမွေအနှစ်များကို မြိုတိုင်းရင်းသားတိုင်း ထိန်းသိမ်းရန် လိုအပ်သည်။

တက်တိုး(မိကျောင်း)

ကိုးကား

- တိုင်းရင်းသားယဉ်ကျေးမှု ရိုးရာဓလေ့ထုံးစံများ (ရခိုင်)၊ ဒုတိယအကြိမ်၊ စိတ်ကူးချိုချိုစာပေ၊ ၂၀၁၈၊ စာ-၃၂။
- ဌေးဝေ။ ရခိုင်ရာဇဝင်၊ ရခိုင်သမိုင်း၊ တတိယအကြိမ်၊ သီရိဝစ္ဆစာပေ၊ ဒီဇင်ဘာ၊ ၂၀၂၂၊ စာ-၉၇။
- ထွန်းရွှေခိုင်(မဟာဝိဇ္ဇာ)၊ ရခိုင်နန်းဆက်၊ မြို့ဆက်သမိုင်း၊ ၁၉၈၅၊ စာ-၁၈၆။
- စိန်သာအောင်၊ (ပလက်ဝ)၊ မြိုတို့အကြောင်း ရှေးဖြစ်ဟောင်းဆောင်းပါးစုများ၊ ခုနှစ်မပါ၊ စာ-၁၃၂။
- မြတ်သူ၊ တက္ကသိုလ်၊ "အရေးကြီးပြီ သွေးစည်းကြစို့"တိုင်းရင်းသားရေးရာ၊ အမှတ်(၁၆)၊ နိုဝင်ဘာ၊ ၂၀၂၄၊ စာ-၂၁၊
- တက်တိုး၊ (မိကျောင်း)၊ ညေဝတီဌာနေ ကနဦးမြိုတိုင်းရင်းသားများ၊ ဖြိုးစာပေ၊ ပထမအကြိမ်၊ ဇွန်လ၊ ၂၀၂၅၊ စာ - ၂၀။
- စိုးစိုးငြိမ်းစံ၊ မြိုတိုင်းရင်းသားတို့၏ ရက်ကန်းလုပ်ငန်းဆိုင်ရာဝေါဟာရများကို အတ္တဗေဒအမြင်ဖြင့် လေ့လာချက်၊ (စစ်တွေတက္ကသိုလ်)၊၂၀၂၃-၂၄၊ စာ၊ ၁၅-၁၆။
- စာခေါင်၊ မြိုဘာသာစကား၏ စကားသံများကို အသုံးချသဒ္ဒဗေဒအမြင်နှင့် လေ့လာချက် (ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်)၊ ၁၉၉၀၊ စာ-၄၆။
- မြိုလူမျိုး အမျိုးသမီးများ၏ ရိုးရာဝတ်စားဆင်ယင်မှုစနစ်နှင့် ခေတ်သစ်တိုးတက် မှုများ၊ James Khora (အင်တာနက်)

u,m;½kd;m tJkdy: rDac: ';Dkyd&Gvmf

eef;arpk&ktmif

“ကြက်ရိုးထိုးရာတွင် ဒီးကူပွဲပြုလုပ်ရန်
ရက်ကောင်းရက်မြတ် ရွေးချယ်ရာ၌
ကြက်မကို အသုံးပြုလေ့ရှိပြီး
လိပ်ပြာခေါ်ရာတွင်
ကြက်ဖကို အသုံးပြုလေ့ရှိပါသည်။”

ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတွင် ကချင်၊ ကယား၊ ကရင်၊ ချင်း၊ ဗမာ၊ မွန်၊ ရခိုင်၊ ရှမ်း စသည့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုကြီးများမှ ပေါက်ဖွားလာသော တိုင်းရင်းသားလူမျိုး ၁၃၅ မျိုး ချစ်ခင်ရင်းနှီးစွာ စုစည်းနေထိုင်ကြပါသည်။ ပြည်ထောင်စုနယ်မြေနှင့် တိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်နယ် အသီးသီးတွင် နေထိုင်ကြသည့် ပြည်ထောင်စုဖွား တိုင်းရင်းသားများတွင် စာပေ၊ ဂီတ၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ဝတ်စားဆင်ယင်ပုံနှင့် သက်ဆိုင်ရာ ရိုးရာဓလေ့ထုံးစံများ၊ ရိုးရာဓလေ့ပွဲတော်များရှိကြပါသည်။ ရိုးရာဓလေ့ပွဲတော်များကို ရာသီအလိုက်ကျင်းပလေ့ရှိကြပြီး မိမိတို့ လူမျိုးစု၏ လူငယ်များကို ယဉ်ကျေးမှုအမွေအနှစ်များ လက်ဆင့်ကမ်းသည့် ပွဲတော်များလည်း ဖြစ်ကြပါသည်။

ကယားပြည်နယ်ရှိ ရိုးရာပွဲတော်များ

ကယားပြည်နယ်တွင် ကယားတိုင်းရင်းသားလူမျိုးစု ကိုးမျိုးဖြစ်သည့် ကယား၊ ဇယိမ်း၊ ကယမ်း (ပဒေါင်)၊ ကဲ့ခို(ဂေခို)၊ ဂေဘား၊ ပရဲ(ကယော်)၊ မနုမနော၊ ယင်းတလဲနှင့် ယင်းဘော် စသည့် မျိုးနွယ်စုများအပြင် ဗမာ၊ ကရင်၊ ရှမ်း၊ အင်းသား၊ လီဆူနှင့် အခြားတိုင်းရင်းသားများ အေးအတူ ပူအမျှ စုပေါင်းနေထိုင်လျက်ရှိသည်။ ကယားတိုင်းရင်းသားတို့၏ ရိုးရာပွဲတော် များစွာရှိသည့်အနက် ကူထိုးဘိုး ခေါ် တံခွန်တိုင်ပွဲတော်၊ ကေ့ ခေါ် တောလိုက်ပွဲ၊ အဲဒိုပေါ်မီပွဲ ခေါ် ကောက်ညှင်းထုပ်ပွဲ၊ အိမ်သစ်တက်ပွဲ၊ ကေ့ကရဲဒါး ခေါ် ငှက်လိုက်ပွဲတော်များသည် ထင်ရှားသည့် ပွဲတော်များဖြစ်ပါသည်။

အဲဒိုပေါ်မီ ခေါ် ဒီးကူပွဲတော်

အဲဒိုပေါ်မီ ခေါ် ဒီးကူပွဲတော်မှာ ကောက်ညှင်းထုပ်ပွဲဖြစ်ပါသည်။ ပွဲတော်ကို နှစ်စဉ် တော်သလင်းလနှင့် သီတင်းကျွတ်လများတွင် ကျင်းပလေ့ရှိပြီး ဘေးအန္တရာယ်ကင်းရှင်းရန်၊ ရောဂါဟူသမျှ ရွာပြင်သို့ မောင်းထုတ်ရန်၊ စိုက်ပျိုးထားသည့် ကောက်ပဲသီးနှံများ သဘာဝ ဘေးအန္တရာယ်မှ ကင်းဝေး၍ အောင်မြင်ဖြစ်ထွန်းစေရန်၊ မြို့ရွာများ စည်ပင်သာယာဝပြောပြီး အေးချမ်းသာယာလာစေရန်နှင့် ကွယ်လွန်ပြီးသည့် ဘိုးဘွား၊ မိဘ၊ ဆွေမျိုးသားချင်းများ၏ ဝိညာဉ်ကိုခေါ်ယူ၍ ရိုးရာဓလေ့နှင့်အညီ ပူဇော်ပသရန် ရည်ရွယ်၍ ကျင်းပခြင်းဖြစ်ပါသည်။

အဲဒိုပေါ်မီ ခေါ် ဒီးကူပွဲကျင်းပနိုင်မည့် ရက်ကောင်းရက်မြတ်ရွေးရန်
ကြက်ရိုးထိုးမည့်ကြက်ဖြင့် တိုင်တည်စဉ်

အဲဒိုပေါ်မီ ခေါ် ဒီးကူပွဲတော် ကြက်ရိုးထိုးသည့်ဓလေ့

ကယားတိုင်းရင်းသားတို့တွင် ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှု အမျိုးမျိုးရှိကြသည့်အနက် ကြက်ရိုးထိုးသည့်ဓလေ့ကိုလည်း အထူးယုံကြည်ကြသည်။ ကြက်ရိုးထိုးရာတွင် ဒီးကူပွဲ ပြုလုပ်ရန် ရက်ကောင်းရက်မြတ်ရွေးချယ်ရာ၌ ကြက်မကို အသုံးပြုလေ့ရှိပြီး လိပ်ပြာခေါ် ရာတွင် ကြက်ဖကို အသုံးပြုလေ့ရှိပါသည်။ တောင်ယာစိုက်ပျိုးခြင်း၊ အိမ်ဆောက်ရန် မြေ နေရာနှင့် အိမ်ဆောက်မည့် နေ့ကောင်းရက်မြတ်ရွေးခြင်း၊ အိမ်သစ်တက်ခြင်း၊ ထိမ်းမြားခြင်း၊ နာမကျန်းဖြစ်ခြင်း စသည့် သာရေး၊ နာရေးကိစ္စ အမျိုးမျိုးတို့ကို မပြုလုပ်မီ ကေ့ဗျာစယ် ခေါ် နတ်ဆရာ သို့မဟုတ် ရပ်ရွာထဲမှ ကြက်ရိုး ထိုးတတ်သူ လူကြီးတစ်ဦးက ဆောင်ရွက်ပေးရသည်။ အဲဒိုပေါ်မီပွဲ ခေါ် ဒီးကူပွဲတော် ကျင်းပမည့်ရက်ကိုလည်း ကေ့ဗျာစယ် ခေါ် နတ်ဆရာကြီးက ကြက်ရိုးထိုး၍ အတိအကျ သတ်မှတ်ပေးရပါသည်။

ကြက်ရိုးထိုး၍ အဲဒိုပေါ်မီ ခေါ် ဒီးကူပွဲ ကျင်းပနိုင်မည့် ရက်ကောင်းရက်မြတ် ရွေးချယ်စဉ်

နေအိမ်တွင် ကွယ်လွန်ပြီးသော ဘိုးဘွားမိဘဆွေမျိုးများအား တိုင်တည်၍ ကြက်ရိုးထိုးစဉ်

ကောက်ညှင်းထုပ်ခြင်း

အဲဒိုပေါ်မီ ခေါ် ဒီးကူပွဲတော် ခေါ် ကောက်ညှင်းထုပ်ပွဲကို ကျင်းပမည့်အချိန်မတိုင်မီ အိမ်တိုင်းစေ့ ပြောင်းကောက် ခေါ် နှံစားပြောင်းဖြင့် ခေါင်ရည်ချက်ကြရသည်။ ပွဲတော်ကျင်းပ မည့် ပထမရက်တွင် လူငယ်မောင်မယ်များက အိုးစည်ဗုံမောင်းများတီးခတ်ပြီး နံနက်

စောစော တောထဲသို့သွား၍ ကောက်ညှင်းထုပ်ဖက်ဖြစ်သည့် ဒီးကူရွက်များခူးရပါသည်။ အမျိုးသမီးများက ဒီးကူ ရွက်ကောင်း၊ ရွက်သန့်များ ရွေးချယ်ပြီး ကောက်ညှင်းထုပ်ရပါသည်။ ကယားတိုင်းရင်းသား ညီအစ်ကိုမောင်နှမများ စည်းလုံးညီညွတ်ကြစေရန်၊ စုပေါင်းလုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ကြစေရန်၊ စိတ်တူကိုယ်တူ တပေါင်းတစည်းတည်း ဖြစ်စေရန် ရည်ရွယ်၍ ကောက်ညှင်းထုပ်ကို သုံးမြှောင့် ပုံသဏ္ဍာန်ထုပ်၍ သုံးထုပ်လျှင် တစ်စည်း နှီးဖြင့်တွဲချည်ထားပြီး အိုးကြီးဖြင့် ပြုတ်ထားပါသည်။

ပြုတ်ထားပြီးသည့် ဒီးကူ ခေါ် ကောက်ညှင်းထုပ်များ

လိပ်ပြာခေါ်ခြင်း

ပွဲတော်ဒုတိယနေ့နံနက်စောစောတွင် ပြုတ်ထားသည့် ကောက်ညှင်းထုပ်များဖြင့် အိမ်ဦးနတ်၊ ရွာဦးနတ်များကို ပထမဆုံးပူဇော်ပသကြသည်။ ထို့နောက် ကွယ်လွန်ပြီးသော ဘိုးဘွားမိဘများကို တိုင်တည်၍ ကြက်မတစ်ကောင်ကို အိမ်ဦးနတ်အား ပူဇော်ပြီး မိသားစုဝင်များအားလုံး နေကောင်း ကျန်းမာစေရန်၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး အဆင်ပြေစေရန် ကြက်ရိုးထိုး၍ မေးမြန်းသည်။

ထို့နောက် အိမ်ထောင်ဦးစီးက ကြက်ဖတစ်ကောင်ကို စောင်ဖြင့်ထုပ်ကာ လမ်းဆုံလမ်းခွသို့ သွား၍တွေ့သည့် မြက်တစ်ပင် သို့မဟုတ် သစ်ရွက် သို့မဟုတ် ပိုးကောင်တစ်ကောင်ကို ယူ၍ အိမ်သို့ ပြန်လာရပါသည်။ အိမ်အပြန်လမ်းတွင် လမ်းဆုံလမ်းခွတိုင်း၌ ကြက်တောင်မွေး တစ်ချောင်းစီကို နုတ်၍ မြေ၌ စိုက်ခဲ့ရသည်။ အိမ်သို့ ပြန်ရောက်သောအခါ လမ်းဆုံလမ်းခွမှ ယူလာသည့် မြက် သို့မဟုတ် သစ်ရွက် သို့မဟုတ် ပိုးကောင်ကို အိမ်ခေါင်းရင်းတွင် ထားပြီး ကြက်ကို အိမ်ထောင့်တစ်နေရာတွင် ကြိုးချည်ထားရသည်။ မိသားစုဝင်များက ဖိတ်ကြားထားသည့် ဆွေမျိုးမိတ်သင်္ဂဟများအား ကျွေးမွေးနိုင်ရန် ထမင်းနှင့် ဟင်းလျာများ ပြင်ဆင်ချက်ပြုတ်ကြသည်။

ပဲလို့နတ် ပူဇော်ခြင်း

မွန်းလွဲပိုင်းတွင် ခြင်းကြားနှစ်လုံးထဲ၌ ဖွဲ၊ မီးသွေး၊ ထင်းရှူးဆီ၊ ဆူးပင်၊ ဒီးကူရွက်နှင့် ကောက်ညှင်းထုပ်များထည့်၍ ရွာအပြင်သို့ ယူဆောင်ပြီး “ပဲလို့” ခေါ်သည့်နတ်ကို ပသကြသည်။ အိမ်ရှိ အိုးခွက်ပန်းကန်အဟောင်းများအား စွန့်ပစ်ခဲ့ကြသည်။ ထို့နောက်

ကြက်တစ်ကောင်ဖြင့် ကြက်ရိုးထိုး၍ ပြည်နယ်အတွက်၊ ရွာအတွက်၊ မိသားစုဝင်များအတွက် အေးချမ်းသာယာမှု၊ စပါးဆန်ရေပေါများကြွယ်ဝမှု ရှိ မရှိ မေးမြန်းကြသည်။ “ပဲလို့” နတ်ကို ပသပြီး ပြန်လာရာ၌ နတ်ဆိုးများနှင့် မကောင်းဆိုးဝါးများ အိမ်တွင်းသို့ ဝင်မလာနိုင်စေရန် ဝါးကိုရာဇမတ်ကွက်ရက်၍ ယာယီကာထားပြီး ဆူးကိုင်း၊ ဒီးကူရွက်၊ ကြောင်လျှာရွက်၊ ထင်းရှူးဆီတို့ကို စည်းနှောင်၍ အိမ်အဝင်ပေါက်များ၊ အိမ်ထောင့်များ၊ လှေကားထိပ်များတွင် ချိတ်ဆွဲထားသည်။

“ဖိုးဒီးခရီး နတ်ရုပ်သည် ရွာအတွင်းရှိ မကောင်းသော အရာများ၊ ရောဂါဆိုးများကို ယူဆောင်သွားသည်ဟု ယုံကြည်ကြသည်။”

ဖိုးဒီခရီး ခေါ် နတ်ရုပ်ပြုလုပ်ခြင်း

ညနေစောင်းတွင် ကေ့ဗျာစယ် ခေါ် နတ်ဆရာမှ ဖိုးဒီးခရီး ခေါ် နတ်ရုပ် ပြုလုပ်၍ ကောက်ညှင်းထုပ်၊ ခေါင်ရည်၊ အသားတို့ဖြင့်ပူဇော်ပြီး မိုးလေဝသအခြေအနေ၊ ကျန်းမာရေး အခြေအနေ၊ စီးပွားရေးအခြေအနေ၊ စိုက်ရေးပျိုးရေးအခြေအနေများကို မေးမြန်းကြသည်။ ဖိတ်ကြားထားသည့် ဆွေမျိုး မိတ်သင်္ဂဟများကို ထမင်း၊ ဟင်းလျာ၊ ခေါင်ရည်နှင့် ဒီးကူများဖြင့် ကျွေးမွေးဧည့်ခံကြပြီး အိုးစည်ဗုံမောင်းများ တီးခတ်၍ ပျော်ရွှင်စွာ ကခုန်ကြသည်။

နတ်ဆိုးများအား နှင်ထုတ်ခြင်း

ညသန်းခေါင်ယံအချိန်တွင် ဆူးကိုင်း၊ ဒီးကူရွက်၊ ကြောင်လျှာရွက်၊ ထင်းရှူးဆီတို့ကို တံမြက်စည်းပုံသဏ္ဌာန်စည်းပြီး အိမ်ထဲမှ အိမ်ပြင်သို့ ပုတ်ခတ်၍လည်းကောင်း၊ ရွာ၏ တောင်ဘက်မှ ရွာမြောက်ဘက်သို့ ပုတ်ခတ်၍လည်းကောင်း၊ ဝါးစိမ်းကိုမီးရှို့၍ လည်းကောင်း၊ သံပုံးများတီး၍ လည်းကောင်း နတ်ဆိုးများနှင့် မကောင်းဆိုးဝါးများကို ရွာပြင်သို့ နှင်ထုတ်ကြသည်။ နတ်ဆိုးများကို မောင်းထုတ်သူများ အိမ်ပြန်ရောက်လျှင် ထိုသူများက နေရာအနှံ့အပြားကို ပြာဖြင့် ပက်ကြဲကြသည်။

ဖိုးဒီးခရီး ခေါ် နတ်ရုပ်ပို့ဆောင်ခြင်း

ဖိုးဒီးခရီးနတ်အား ပြန်လည်ပို့ဆောင်မည့် နံနက်တွင် လိပ်ပြာခေါ်စဉ်က အသုံးပြုထားသည့် ကြက်ဖဖြင့်

ကြက်ရိုးထိုး၍ လိပ်ပြာစုံ မစုံ၊ မိသားစုဝင်များ ကျန်းမာရေးကောင်း မကောင်း မေးမြန်းကြသည်။ ထို့နောက် ဒီးကူပြုတ်ရည်ဖြင့် ထိရှိမြ ခေါ် လယ်စောင့်နတ်၊ ယာစောင့်နတ်ကို ပူဇော်ပြီး အိုးစည်ဗုံမောင်းများတီးခတ်၍ ဖိုးဒီးခရီးနတ်ရုပ်ကို ရွာအပြင်သို့ ပို့ဆောင်ကြသည်။ ဖိုးဒီးခရီးနတ်ရုပ်သည် ရွာအတွင်းရှိ မကောင်းသောအရာများ၊ ရောဂါဆိုးများကို ယူဆောင်သွားသည်ဟု ယုံကြည်ကြသည်။

ဖိုဒီးခရီးနတ်ရုပ်ပို့ဆောင်ရန် ပြင်ဆင်နေစဉ်

ကျွေးမွေးဧည့်ခံခြင်း

ဖိုးဒီးခရီးနတ်အား ပြန်လည်ပို့ဆောင်သည့်နေ့သည် အစည်ကားဆုံးဖြစ်ပြီး မိမိတို့ရွာသို့ လာသမျှ ဧည့်သည်များ၊ ဆွေမျိုးများကို ထမင်းဟင်းလျာ၊ ခေါင်ရည်နှင့် ကောက်ညှင်းထုပ်များဖြင့် ကျွေးမွေးဧည့်ခံ၍ အခြားရွာများရှိ ဆွေမျိုးမိတ်သင်္ဂဟများထံသို့လည်း ကောက်ညှင်းထုပ်၊ ထမင်းထုပ်နှင့် ခေါင်ရည်များပေးပို့ကြသည်။ ရွာသို့လာသည့် ဧည့်သည်များကိုလည်း အိမ်အပြန် ကောက်ညှင်းထုပ်များ၊ ခေါင်ရည်များ၊ ဟင်းလျာများ လက်ဆောင်ထည့်ပေးလေ့ရှိသည်။

ကယားရိုးရာ ခေါင်ရည်ချက်နေစဉ်

ထိန်းသိမ်းစို့လေ့ ယဉ်ကျေးမှုအမွေ

အဲဒိုပေါ်မီ ခေါ် ဒီးကူပွဲသည် ကယားတိုင်းရင်းသားများ၏ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှု၊ ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုနှင့် လူမှုဘဝကို ထင်ဟပ်နေသည့် အဓိကကျသည့်ပွဲတော်တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ အဲဒိုပေါ်မီ ခေါ် ဒီးကူပွဲသည် ရှေးဘိုးဘွားများလက်ထက်မှ လက်ဆင့်ကမ်းသယ်ဆောင်လာခဲ့သည့် ဓလေ့ထုံးစံ ဖြစ်ပါသည်။ ယနေ့မျိုးဆက်သစ်များအနေဖြင့်လည်း မိမိယဉ်ကျေးမှုဓလေ့ထုံးစံများကို မပျောက်ပျက်အောင် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရန် တာဝန်ရှိကြပါသည်။

ထို့ကြောင့် ငွေတောင်ပြည်ဖွား ကယားတိုင်းရင်းသားများ၏ ရိုးရာအမွေအနှစ်ဖြစ်သည့် အဲဒိုပေါ်မီ ခေါ် ဒီးကူပွဲကို နှစ်စဉ် အစဉ်အလာမပျက် စည်ကားသိုက်မြိုက်စွာ ကျင်းပဆောင်ရွက်နိုင်ရေး မျိုးဆက်သစ်လူငယ်များ အနေဖြင့်လည်း ဝိုင်းဝန်းကြိုးပမ်း ဆောင်ရွက်ကြစေလိုကြောင်း တိုက်တွန်းရေးသားအပ်ပါသည်။

နန်းမေစုအောင်

ကိုးကား

- ကယားတိုင်းရင်းသားတို့၏ ဓလေ့ထုံးစံများ

u,m;vlrsdK;wdkYukvlyGJawmf

uEm&0wDbk;asm;(jyef^qu)f

"လူမျိုးတိုင်း လူမျိုးတိုင်းသည်
မိမိတို့လူမျိုးအလိုက်
အမြတ်တနိုး အထွတ်အမြတ်ထားသည့်
ပစ္စည်းတစ်ခုခု ရှိတတ်ကြရာ
ကယားလူမျိုးတို့တွင်
အမြတ်တနိုးထားသည့်ပစ္စည်းမှာ
ကလူ ခေါ် ဖားစည် ဖြစ်ပေသည်။"

ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံအတွင်း မှီတင်းနေထိုင်ကြသည့် တိုင်းရင်းသား လူမျိုးများတွင် ဘာသာဓလေ့ထုံးစံပွဲတော်များ အသီးသီးရှိကြပေသည်။ ဗမာလူမျိုးတို့တွင် အတာသင်္ကြန်ပွဲတော်၊ သီတင်းကျွတ်ပွဲတော်၊ တန်ဆောင်တိုင်ပွဲတော် အစရှိသည့် ပွဲတော်များရှိသကဲ့သို့ ကယားလူမျိုးတို့တွင် ဘာသာဓလေ့ထုံးစံ ပွဲတော်ကြီးငါးမျိုး ရှိပါသည်။ ကယားပြည်နယ်တွင် တန်ခူးလ၌ ပြုလုပ်သည့် ကူထိုးဘိုး ခေါ် တံခွန်တိုင်ပွဲတော်၊ ကလူ ခေါ် ဖားစည်ပွဲတော်၊ စက်တင်ဘာလတွင် ပြုလုပ်သည့် ဒီးကူ ခေါ် ကောက်ညှင်းထုပ်ပွဲတော်၊ ပြာသိုလတွင် ပြုလုပ်သည့် ကောက်သစ်စားပွဲတော်၊ တပေါင်းလတွင် ပြုလုပ်သည့် ကေး ခေါ် တောလိုက်ပွဲတော်များ ရှိကြလေသည်။

ကယားလူမျိုးတို့တွင်ရှိသည့် ဘာသာဓလေ့ ထုံးစံပွဲတော်များအနက် တိုင်းရင်းသားပြည်သူများ ဗဟုသုတဖြစ်စေခြင်းငှာ ကလူ ခေါ် ဖားစည်ပွဲတော်အကြောင်း ရေးသားတင်ပြမည် ဖြစ်သည်။ လူမျိုးတိုင်း လူမျိုးတိုင်းသည် မိမိတို့လူမျိုးအလိုက် အမြတ်တနိုး အထွတ်အမြတ်ထားသည့် ပစ္စည်းတစ်ခုခု ရှိတတ်ကြရာ ကယားလူမျိုးတို့တွင် အမြတ်တနိုးထားသည့် ပစ္စည်းမှာ ကလူ ခေါ် ဖားစည် ဖြစ်ပေသည်။ ဖားစည်ကို ရွှေ၊ ငွေ၊ ဘော်၊ ကြေးနှင့် သွပ်တို့ ပါဝင်သော ပဉ္စလောဟာသတ္တုငါးမျိုးဖြင့် ရောစပ်၍ ရှေးကယားပြည် ကန္တရဝတီနယ် ငွေတောင်မြို့ (ငွေတောင်ပြည်)၌ သွန်းလုပ်ခဲ့ကြပါသည်။

ငွေတောင်မြို့ဆိုရာတွင် အဆိုပါမြို့၏ တည်ရှိနေပုံကို အနည်းငယ်ဖော်ပြရန် လိုပေသည်။ ငွေတောင်မြို့ (ဝါ) ငွေတောင်ပြည်သည် အရှေ့တောင်ဘက်တွင် ကန်ခုနစ်ဆင့်နှင့် လောပီတ ကျောက်ပြားတောင်တန်း တည်ရှိပြီး တောင်ဘက်တွင် ရွှေတောင်၊ ငွေတောင်နှင့် ငွေတောင်ဆည် တည်ရှိသည့်အပြင် အနောက်ဘက်တွင် မိုးထိမြင့်မားသော လားဆို ခေါ် လွိုင်နန်းဖတောင် ရှိပေသည်။ ထို့ကြောင့် ငွေတောင်မြို့သည် ယခင်က ကြက်ပျံမကျ စည်ပင်သာယာလှပသော မြို့တစ်မြို့အဖြစ် ရပ်တည်လျက်ရှိခဲ့ပေသည်။ သို့ရာတွင် ပထမကမ္ဘာစစ်၊ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်နှင့် ပြည်တွင်းစစ်များကြောင့် ငွေတောင်မြို့တွင် နေထိုင်ခဲ့ကြသည့် မြို့သူမြို့သားများ စစ်ဘေးစစ်ဒဏ်ကြောင့် ဘေးကင်းရာသို့ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ကြသည့်အတွက် ယခုအခါ ငွေတောင်မြို့သည် လူသူနည်းပါးသော မြို့ရွာအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိခဲ့ရပေသည်။ ငွေတောင်မြို့တွင် ဖားစည်သွန်းလုပ်သည့် လုပ်ငန်းအပြင် ငွေတောင်လွယ်အိတ် ရက်လုပ်သည့် လုပ်ငန်းသည် အလွန်ထင်ရှား ကျော်ကြားခဲ့သည်။ အဆိုပါပိုးချည်ဖြင့် လွယ်အိတ်ရက်လုပ်သည့်ပညာနှင့် ဖားစည်သွန်းလုပ်သည့် လုပ်ငန်းများတို့သည် ယခုအခါ ဆိတ်သုဉ်းသွားခဲ့ရာ တစ်ချိန်က ထွန်းကားလာခဲ့သည့် ရိုးရာယဉ်ကျေးမှု အမွေအနှစ်များ ပပျောက်သွားသည့်အတွက် ဝမ်းနည်းကြေကွဲဖွယ်ရာအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိခဲ့သဖြင့် များစွာပင် နှမြောတသမိပေတော့သည်။

ကလူ ခေါ် ဖားစည်တည်ဆောက်ပုံမှာ မျက်နှာစာဝိုင်းပြီး မျက်နှာစာ အလယ်တည့်တည့်ဗဟို၌ နေဝန်းဖြာပုံသဏ္ဌာန် ဖော်ထား၍ ငါးရုပ်၊ ခရုရုပ်၊ ကြက်၊ ဒေါင်း အစရှိသည့် အရုပ်ကောင်များ ရစ်ပတ်ဝန်းရံထားပါသည်။ ဖားစည်ထောင့် လေးထောင့်တွင် ဖားတစ်ကောင်မှ သုံးကောင်စီအထိ ထပ်၍ပြုလုပ်ထားရုံမျှမက နံဘေးတစ်ဖက်တစ်ချက်တွင်လည်း ဆင်ရုပ်တစ်ကောင်မှ သုံးကောင်အထိ တပ်ဆင်ထားသည်။ ဖားစည်၏ မျက်နှာစာအချင်းသည်

သုံးဆုပ်မှ ခြောက်ဆုပ်အထိရှိကာ အရွယ်အစား အမျိုးမျိုးရှိပြီး ခြောက်ဆုပ်ရှိသည့် ဖားစသည့် အကြီးဆုံး ဖြစ်ပေသည်။

ဖားစည်ကို ငါးရုပ်၊ ဆင်ရုပ်၊ ခရု၊ ကြက် အစရှိသည့် အရုပ်များ ပြုလုပ်ထားခြင်း အဓိပ္ပာယ်မှာ "ဖားအော်မှ မိုးရွာ၊ မိုးရွာမှ ငါးမော့၊ ငါးမော့မှ ရေကြီး၊ ရေကြီးမှ ဆင်ဆွဲ၊ ဆင်ဆွဲမှ သစ်ကျ၊ သစ်ကျမှ ပြည်ဝ"ဟူ၍ ဆိုရိုးစကားအရ ကယားပြည်နယ်အတွင်း ရှေးယခင်က အဖိုးတန်သစ်များကို ဆင်ဖြင့် ဆွဲယူလုပ်ကိုင်ခဲ့ကြပုံ ထင်ရှားစေရန်လည်းကောင်း၊ တွင်းထွက်ဓာတ်သတ္တုများကို ဆင်ဖြင့် သယ်ယူခဲ့ရပုံကိုလည်းကောင်း ရည်ညွှန်းသွန်းလုပ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ဆိုကြသည်။

ဖားစည်ကို ကယားလူမျိုးတို့သည် အထွတ်အမြတ်ထားသည့် ပစ္စည်းဖြစ်သည့်အားလျော်စွာ အိမ်သစ်မင်္ဂလာတက်ပွဲ၊ မင်္ဂလာဆောင်ပွဲ၊ ဂုဏ်သရေရှိလူကြီးများ အသုဘပွဲ၊ ရာသီပွဲတော်များနှင့် စစ်ရေးစစ်ရာကိစ္စရပ်များတွင် တီးခတ်အသုံးပြုကြပါသည်။ ဖားစည်ကို ရိုးရိုးတီးခတ်ရုံနှင့် မပြီး၊ ပွဲတော်အမျိုးအစားအလိုက် တေးသီချင်းများဖွဲ့ဆို၍ သီဆိုကကြရသည်။

ကယားလူမျိုးတို့သည် ဖားစည်ကို အညစ်အကြေး ကင်းစင်ရာဖြစ်သည့် အိမ်ဦးခန်းနှင့် စပါးကျီနေရာမျိုးတွင် တသီးတသန့် ထားလေ့ရှိသည်။

ဖားစည်ကို ကယားလူမျိုးများတို့က ဘာသာဓလေ့ ရာသီပွဲတော်များတွင် အသုံးပြုခဲ့ကြသည်မှာ နှစ်ပေါင်း ၆၀ ကျော်ပြီဟု သိရှိရသည်။ လွတ်လပ်ရေးရရှိပြီးနောက် ကယားပြည်နယ်အစိုးရလက်ထက် ၁၉၅၂ ခုနှစ်၊ ဧပြီလ ၂၆ ရက်နေ့တွင် "ကလူ မင်္ဂလာပွဲတော်"ကြီးကို ဦးစီးကျင်းပခဲ့ပါသည်။ ယင်းသို့ ကျင်းပရခြင်းမှာ မိမိတို့ကျေးရွာအလိုက် တသီးတသန့်ကျင်းပခြင်းထက် စုပေါင်းကျင်းပခြင်းက ပိုမိုအဓိပ္ပာယ် ပြည့်စုံသည့်အပြင် တိုင်းရင်းသားပေါင်းစုံ ပါဝင်ဆင်နွှဲခွင့်ရရှိသည့်အတွက် တိုင်းရင်းသားစည်းလုံးညီညွတ်မှုကို များစွာအထောက်အကူပြုခြင်း၊ မျိုးချစ်စိတ် ရှင်သန်ထက်မြက်စေခြင်း၊ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုကို စဉ်ဆက်မပြတ်ထိန်းသိမ်းနိုင်ခြင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။

ယင်း ကလူမင်္ဂလာပွဲတော်ကို အခြေခံပြီး ခေတ်ပေါ်တေးသီချင်း ဖွဲ့နွဲ့ပြီး စုံတွဲအကဖြင့် ကပြဖျော်ဖြေသည်မှာ အလွန်ကြည်နူး ပျော်ရွှင်ဖွယ်ရာကောင်းသော ပွဲတော်ဖြစ်ပေသည်။ ကလူပွဲတော်သီချင်းမှာ–

"ဖားစည်သံသာလှတယ်၊ ကြွလာသူအဆွေများရယ်၊ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ မိတ်ဆက်လို့ကြိုဆိုမယ်၊ နှစ်စဉ် အချိန်တိုင်းဝယ်၊ ကျင်းပကာ ပျော်မြူးလွယ်၊ တောင်တန်းဒေသ၊ သဘာဝစုံတဲ့၊ ကန္တရဝတီတိုင်း ညို့ဆိုင်းသာလို့ရယ်"

"မြို့ လွိုင်ကော် ပျော်စရာကြွယ်၊ ဧည့်သည်တော်များစုံတယ်၊ ဘေးဘယာ ဝေးကွာအေးမြလို့ ကြည်လယ်လွယ်၊ တို့ကယားပြည်နယ်အတွင်းဝယ်၊ အမြဲညီညာပါလို့ရယ်၊ ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံတွင်း ရန်ရှင်းအောင်ကွယ်၊ အရှေ့ဆုံးမှာပဲ အစဉ်အမြဲ ကာကွယ်မယ်"

"ငြိမ့်ညောင်းသာယာ ပျော်ရွှင်ဖို့ရာ နွှဲလို့ ကြွလာကာ၊ ဖားစည်သံတွေ ချိုတေးဖွဲ့ကာမြူးတူးပျော်စေရာ၊ ဆွေမျိုးညီအစ်ကို ဒီလိုမှတ်ကာ၊ အမြဲပဲတွဲတော့မှာ၊ အို ကြွလာသူတွေ၊ ဘေးပေါင်းကင်းကွာ၊ အမြဲပင်ပျော်နိုင်စရာ၊ ဖားစည်သံသာ ကြားသူတိုင်း အေးစေလို့သာ၊

ဆွေမျိုးညီအစ်ကိုတွေပမာ၊ ချစ်ခင်ဖို့ရာ တောင်းပန်ကာ၊ အောင်စေကြောင်းအပေါင်း မိတ်သဟာ၊ ညောင်ရေလောင်း ဆုပဏ္ဏာ အောင်စေရာ မင်္ဂလာ၊ ပွဲတော်များ နောင်စဉ်မကွာ အစဉ်အလာ ပွဲတော်မှာ”

“ရှေးရေစက်နဖူးစာတွေ၊ ခုကမကွဲ အမြဲကြင်မလေ (ရှစ်ကမ္ဘာဆုံးတော့ မမုန်းနိုင်ပေ)၊ မောင်နဲ့ မနှစ်ဦး တွေ့ခဲ့သလေ၊ တောင်းဆုချွေကာ ကြည်နူးစေ၊ မြတ်စိန္တေထံမှာလေ၊ ရာသက်တိုင်အောင် ပေါင်းရဖို့ကိုလေ၊ ဆုတောင်းလို့ မသွေလွဲနိုင်ပါဘူး အချစ်ဦးသက်လယ်၊ မပစ်တမ်း ချစ်ပန်းပွင့်လန်းလို့နေ၊ နှောင်းအမြဲ ရှောင်ကာမသွေ၊ဖားစည်သံတွေဖွဲ့ကာသာယာကြည်နူး၊ အထူးပျော်စရာတွေ၊ အစဉ်အေးချမ်းလို့ ပန်းသမျှပြေ၊ အသည်းမှာစွဲပါတဲ့ ရူပါတွေ၊ မခွဲနိုင်ဘူးကွဲ့ သူဇာမေ၊ ပြောစကားကို မယုံနိုင်ပေ၊ သဘောထား တို့သိပါရစေ၊ အသည်းထဲစွဲကာနေ၊ မခွဲတမ်း ချစ်မယ်လေ”

ယင်းသီချင်းကို လေ့လာကြည့်လျှင် အလွန်သာယာ ကြည်နူးဖွယ်ကောင်းသော တေးသီချင်း ဖြစ်ပါသည်။ ကယားပြည်နယ်တွင် ဧပြီလ ၂၆ ရက်နေ့သည် ကလူမင်္ဂလာပွဲတော်ရက်အဖြစ် သတ်မှတ်ပြီး ရုံးပိတ်ရက်အဖြစ်လည်း သတ်မှတ်ထားပါသည်။ ယခင် ငွေတောင်မြို့တွင် ဖားစည်သွန်းလုပ်ငန်း၊ ငွေတောင်လွယ်အိတ်ရက်လုပ်သည့်လုပ်ငန်းနှင့် ငွေထည်လုပ်ငန်းကြောင့် အလွန်စည်ကားခဲ့သည့်မြို့ဖြစ်ခဲ့ပေသည်။ ယခုအခါတွင် ဖားစည်သွန်းလုပ်ငန်းရှင် များသည်လည်းကောင်း၊ ငွေတောင်လွယ်အိတ် ရက်လုပ်သည့် ပညာရှင်များသည်လည်းကောင်း၊ ငွေထည်လုပ်ငန်းရှင်များသည် လည်းကောင်း စစ်ဘေးစစ်ဒဏ်ကြောင့် ထွက်ပြေး တိမ်းရှောင်ကြရင်း ကွယ်လွန်ကုန်ကြ၍ ယင်းပညာရပ်များကို လက်ဆင့်ကမ်းပေးနိုင်မှု မရှိရကား အဆိုပါလုပ်ငန်းများ လုံးဝရပ်ဆိုင်းသွားပြီး တိမ်ကောပပျောက် သွားပေပြီ။ တစ်ဖန် လက်ရှိ ဖားစည်များကိုလည်း မသမာသော ဝိသမလောဘ မှောင်ခိုသမားများက ဝယ်ယူကြပြီး ပြည်ပသို့ ဈေးကောင်းကောင်းဖြင့် ထုတ်နေကြရာ ဖားစည်အရေအတွက်မှာ တဖြည်းဖြည်း ကုန်မလောက်ဖြစ်နေပြီဖြစ်ကြောင်း လေ့လာသိရှိရသည့်အတွက်

“ယခင် ငွေတောင်မြို့တွင် ဖားစည်သွန်း လုပ်ငန်း၊ ငွေတောင် လွယ်အိတ် ရက်လုပ်သည့် လုပ်ငန်းနှင့် ငွေထည် လုပ်ငန်းကြောင့် အလွန်စည်ကား ခဲ့သည့်မြို့ ဖြစ်ခဲ့ပေသည်။”

အလွှန်ဝမ်းနည်းဖွယ်ရာ ဖြစ်ရပ်များပင်။ ယင်းသို့ ပြည်ပသို့ ဆက်လက်ခိုးယူရောင်းချနေပါက ဖားစည်များ တဖြည်းဖြည်းပျောက်ကွယ်သွားပြီး ကယားလူမျိုးတို့၏ ယဉ်ကျေးမှုတစ်ရပ်သည်လည်း ပပျောက်သွားမည်မှာ မြေကြီးလက်ခတ်မလွဲတော့ပေ။

ဖားစည်သည် ကယားလူမျိုးတို့၏ ရှေးဟောင်းယဉ်ကျေးမှုအမွေအနှစ် ဖြစ်သည့်အပြင် ပြည်နယ်အတွင်း အဖိုးတန်သစ်တောများ၊ ဓာတ်သတ္တုများ ပေါကြွယ်ဝကြောင်းကို ဖော်ညွှန်းပြသပေးသည့်ပစ္စည်းဖြစ်သည်။ ကယားလူမျိုးများအတွက် ဂုဏ်ယူဝင့်ကြွားဖွယ်ရာ ဖြစ်နေပေသည်။ ဖားစည်သွန်းလုပ်သည့် ပညာရှင်များမှာလည်း ပျောက်ကွယ်ကုန်ပြီ ဖြစ်သည့်အတွက် ဖားစည်အသစ် တိုးတက်ထုတ်လုပ်မှုမှာလည်း ရပ်ဆိုင်းခဲ့ရပေပြီ။ ထို့ကြောင့် ဖားစည်ပပျောက်သွားလျှင် ကယားလူမျိုးတို့၏ ယဉ်ကျေးမှုတစ်ရပ်လည်း ပျောက်ကွယ်သွားမည်ဖြစ်၍ ကယားတို့၏ ရှေးဟောင်းအမွေအနှစ် ဖြစ်သည့်အပြင် ကယားလူမျိုးတိုင်း အထွတ်အမြတ်ထားသည့် ဖားစည်များ ပြည်ပသို့ ထွက်မသွားနိုင်ရန်မှာ ကယားလူမျိုးတို့၏ တာဝန်ဖြစ်ပေသည်။

ထို့ကြောင့် ယင်းတာဝန်ကို အမျိုးသားရေးတာဝန်တစ်ရပ်အနေနှင့်ခံယူပြီး ကယားလူမျိုးများ အဖိုးမဖြတ်နိုင်သည့် ရှေးဟောင်းယဉ်ကျေးမှု အမွေအနှစ်များကို အစဉ်တစိုက်ထိန်းသိမ်းကာကွယ် စောင့်ရှောက်သွားသင့်ပြီဟု တိုက်တွန်းရေးသားလိုက်ရပေသည်။

ကန္တာရဝတီ–ဘိုးဗျား(ပြန်/ဆက်)

[၁၃၅၅ ခုနှစ်၊ စာဆိုတော်နေ့အထိမ်းအမှတ် ကေတုမတီမဂ္ဂဇင်းပါ ဆောင်းပါးအား ပြန်လည်ကူးယူဖော်ပြခြင်းဖြစ်ပါသည်]

a&muf©uonf a,ma'o

aomif;0if;(,0f au;r)

“သာလွန်မင်းတရားကြီးလက်ထက်
မြန်မာနိုင်ငံတစ်ဝန်းရှိ
မြို့ရွာများကို စစ်တမ်းကောက်ယူခဲ့ရာ
မင်းရွာကျေးရွာ၏ နယ်နိမိတ်မှာ
“အရှေ့မြစ်သား မြစ်တစ်ဖက် အိမ်သစ်ရွာ၊ မြေနီရွာ၊
တောင်ကို မော်ကျွန်းစုတစ်ဖက် အင်းပုတ်မြေ၊
မြောက်ကို ကျွဲလူးတောင်၊
အင်းတိုင်တစ်ဖက် ပန်းထိမ်မြေ”ဟု ဆိုကြောင်း
မှတ်သားရသည်။”

စာရေးသူသည် နိုင်ငံ့ဂုဏ်ရည်မဂ္ဂဇင်း၌ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ခရီးသွားဆောင်းပါးတစ်ပုဒ် ရေးခဲ့ပါသည်။ ခေါင်းစဉ်မှာ "ယောဒေသသို့ လေ့လာရေးခရီးတစ်ခေါက်" ဖြစ်သည်။ ၎င်းနတွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်စဉ်က တာဝန်ဖြင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးတို့ အခြေချနေထိုင်ရာ ဒေသများသို့ မကြာခဏ ရောက်ခဲ့ရသည်။ တိုင်းရင်းသား ညီအစ်ကိုမောင်နှမများ၏ ယဉ်ကျေးမှုရိုးရာဓလေ့တို့ကို သိရှိခဲ့ရသည်။ မိမိဦးဆောင်ပြီး ခရီးထွက်ခဲ့ရသလို ဆရာများနှင့်လည်း လိုက်ပါခွင့်ရရှိခဲ့သည်။ တိုင်းရင်းသားတို့၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှု၊ စာပေဂီတ၊ အသုံးအဆောင်တို့ကို ပြပွဲများ ခင်းကျင်းပြသခဲ့သည်လည်း ရှိခဲ့သည်။ ပြတိုက်သို့ ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရန် ပစ္စည်းအချို့ကို အပ်နှံရသည်လည်းရှိ၏။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးတို့နှင့် သက်ဆိုင်သော စာပေများကို လေ့လာခဲ့ရသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများစွာ မှီတင်းနေထိုင်ခဲ့ကြသည်။ အေးအတူ ပူအမျှ ရင်းနှီးချစ်ခင်စွာ လက်တွဲနေထိုင်လာခဲ့ကြသည်။ အမျိုးသားပြတိုက်(ရန်ကုန်)၊ ပြည်လမ်း၌ စတင်ဖွင့်လှစ်ပြသသည့် အချိန်ကာလ ပြတိုက်အဝင်တစ်နေရာ၌ သစ်မြစ်ဆုံကို လက်ရာမြောက်စွာ ထုထွင်းပြသထားသည့် "ဥမကွဲ၊ သိုက်မပျက်" ပြကွက်တစ်ခုကို သတိရမိပါသည်။

ရှေးအတီတေက မြန်မာခုနစ်မျိုးရှိသည်ဟု ဖော်ပြကြသည်။ မြန်မာခုနစ်မျိုးကား သက်နှင့်ရခိုင် နှိုင်းပြိုင် တောင်သူ၊ ပျူကမ်းယံယော၊ ထားဝယ်နှောက၊ မျိုးသတ္တ ဟူသည်နှင့် အညီ သက်လူမျိုး၊ ရခိုင်လူမျိုး၊ တောင်သူလူမျိုး၊ ပျူလူမျိုး၊ ကမ်းယံလူမျိုး၊ ယောလူမျိုး၊ ထားဝယ်လူမျိုးဟူ၍ ခုနစ်မျိုး ရှိသည်။ မြန်မာလူမျိုး ခုနစ်မျိုးတွင် ယောလူမျိုးသည် သီးခြားလူမျိုးအဖြစ် ပါဝင်၏။

သမုဒ္ဒရာဇ်မင်းလက်ထက် ပျူမိဖုရားကြီး စန္ဒာဒေဝီကို အကြောင်းပြု၍ ပုဂံရာဇဝင်ဟောင်းတွင် "တစ်သောင်းခြောက်ထောင်၊ ရွှေနန်းဘောင်၌၊ ဥသျှောင်ကေရှင်၊ ထုံးကယဉ်နှင့်၊ ဆံပင်မိတ်လွှတ်၊ ရွှေခြည်ကွပ်သည်၊ ဖိတ်လှည့်ဖြူထွား၊ ဝတ်ဆင်ငြားလျက်၊ လက်ဖျားမှဒါန်း၊ ဝင်းရောင်ထွန်းသည်၊ ရွှေပန်းလည်းပန်၊ ရံရွှေရံလျက်၊ ဆင်အံနတ်တူ၊ စိန်ဉာဏ်ဖြူသည်၊ ချစ်သူဇနီး၊ ပျူလှတစ်ပါး" ဟု စပ်ဆိုကြသည်။ ဆက်၍ ပျူလူမျိုး မောင်စိန့်ခေါ် (ငစိန့်)တို့ ဇာတ်လမ်းကို ဖတ်ရှုလေ့လာရသည်။ ပုပ္ပားသား ပျူလူမျိုးများဘဝမှ တစ်မူပြောင်းလာကြသူများ ဖြစ်သောကြောင့် "တောင်သားအစ ပုပ္ပားက"ဟု ဆိုကြကြောင်းလည်း လက်ဆင့်ကမ်းစာပေများအရ လေ့လာရသည်။ ဆက်လက်၍ ယောဒေသရှိ တောင်သားလူမျိုးတို့ နေရာများသို့ ရောက်ရှိမှုကို တင်ပြလို၍ဖြစ်သည်။ ပျူလူမျိုးတို့နှင့် ဆက်စပ်သည်ဟု သုတေသီတို့က ယူဆကြသည်။ စာရေးသူသည် ယောဒေသသို့ တာဝန်ဖြင့် မကြာခဏ ရောက်ခဲ့ရသည်။

ယောဒေသ၊ ထီးလင်း၊ ဂန့်ဂေါ၊ ဆောမြို့နယ်အတွင်းရှိ ထန်းပင်ကုန်းရွာ၊ မင်းရွာ၊ လောင်းရှည်ရွာတို့ကို ရောက်ခဲ့သည်။ သာလွန်မင်းတရားကြီးလက်ထက် မြန်မာနိုင်ငံတစ်ဝန်းရှိ မြို့ရွာများကို စစ်တမ်းကောက်ယူခဲ့ရာ မင်းရွာ ကျေးရွာ၏ နယ်နိမိတ်မှာ "အရှေ့မြစ်သား မြစ်တစ်ဖက် အိမ်သစ်ရွာ၊ မြေနီရွာ၊ တောင်ကို မော်ကျွန်းစုတစ်ဖက် အင်းပုတ်မြေ၊ မြောက်ကို ကျွဲလူးတောင်၊ အင်းတိုင်တစ်ဖက် ပန်းထိမ်မြေ"ဟု ဆိုကြောင်း မှတ်သားရသည်။ ပုံတောင် ပုံညာတောင်တို့ကို ရောက်ခဲ့ရသည်။ ရှေးဟောင်းလက်ရာ စေတီပုထိုးများကို တွေ့ရသလို "ကိုးတောင်ပြည့်"စေတီငယ်များကိုလည်း တွေ့ရသည်။ "ဘုရားလေးသပ္ပာယ်၊ ကိုးတောင်ပြည့်တည်

ငယ်သာငယ်၊ ကယ်ဆယ်မယ့်ဘုရား၊ တူစုံမောင်နှံ ဖူးကြစို့လား”ဟု ရွာလူကြီးတစ်ဦးက ဆိုသည်။

စာပေပိဋကတ်တိုက်များလည်း ရှိသည်။ သုတ်၊ ဝိနည်း၊ အဘိဓမ္မာ ပေစာထုပ်များကို ထိန်းသိမ်းစုဆောင်းထားရှိသည်။ တောတောင်ကုန်းများပေါ်၌ သံကြွပ်ပါသော ကျောက်များ၊ ချော်ခဲများကို တွေ့ရပြီး ယခင်သံချက်ဖိုဟောင်းများကို ပီပီပြင်ပြင် အနေအထား တွေ့ခဲ့ရသည်။ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းများ၌ ရှေးလက်ရာ ဗုဒ္ဓဆင်းတုတော်များကို တွေ့ရှိလေ့လာ ဖူးမြော်ခဲ့ရသည်။ ထို့ပြင် နှစ်ဖက်ပိတ်စည်တော်ကြီးများကိုလည်း တွေ့ရပေသည်။

ယောဒေသသို့ သွားရောက်ခဲ့သည့် ခရီးစဉ်တစ်ခုတွင် တိပိဋကဓရ–ဓမ္မဘဏ္ဍာဂါရိက၊ အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ ဘဒ္ဒန္တသိရိန္ဒာဘိဝံသ(ယောဆရာတော်)ကို ဆုံတွေ့ဖူးမြော်ခဲ့ရသည်။ ဆရာတော်၏ တရားစာပေများကို အမြဲဖတ်ရှုမှတ်သားခဲ့ရာတွင် “ပစ္စုပ္ပန်သာ၊ ရောက်ဆဲမှာ၊ မှန်စွာအဖိုးတန်ဆုံး၊ ပြုလုပ်ဆဲသာ၊ အလုပ်မှာ၊ မှန်စွာ အရေးအကြီးဆုံး၊ ရောက်ဆဲလုပ်ဆဲ၊ သတိစွဲ၊ အမြဲတွင်အောင်သုံး၊ မသုံးမိက၊ အပူရ ဘဝနာ၍ အခွင့်ရှုံး၊ အချိန်ကိုထိန်း၊ အပူငြိမ်း၊ တွက်ကိန်း အကိုက်ဆုံး”ဟူသည့် “ပစ္စုပ္ပန် လက်မလွှတ်ရင် အကုန်တွက်ကိန်းကိုက်တယ်”ဟု ညွှန်ပြမှု ဓမ္မစာစု သတိပြု ကျင့်ကြံရပါသည်။

အမျိုးသားပြတိုက်(ရန်ကုန်)တွင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးတို့၏ ယဉ်ကျေးမှုပြခန်းဟူ၍ ခင်းကျင်းပြသထားသည်။ တိုင်းရင်းသားတို့၏ သမိုင်းကြောင်း၊ ကိုးကွယ်သည့်ဘာသာ၊ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်း၊ ရိုးရာဓလေ့၊ စာပေ စသည်ဖြင့်ရှိပြီး ရုပ်လုံးရုပ်ကြွများဖြင့် အဆင့်အတန်းမြင့်မြင့် ခင်းကျင်းပြသထားပါသည်။ နှစ်စဉ် ပြည်ထောင်စုနေ့ အခမ်းအနားသို့ တက်ရောက်လာကြသည့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးကိုယ်စားလှယ်များ၊ ယဉ်ကျေးမှုအဖွဲ့များ လာရောက်လေ့လာကြပြီး ခေတ်နှင့်လျော်ညီစွာ လိုအပ်သည်များကို အကြံပြုတင်ပြကြသည်။ ရိုးရာဝတ်စုံများ လှူဒါန်းကြသည်။ တာဝန်ရှိသူများကလည်း ခေတ်ကာလအခြေအနေနှင့် ကိုက်ညီအောင် ပြင်ဆင်ဆောင်ရွက်ပေးခဲ့ပါသည်။

ဝက်သက်ရွာမ၌ တွေ့ဆုံခဲ့ရသည့် တောင်သားရိုးရာဝတ်စုံနှင့် အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးများ

မိမိတို့ ကွင်းဆင်းလေ့လာရေးအဖွဲ့သည် ယောဒေသဖြစ်သည့် ထီးလင်းမြို့နယ်ရှိ ညောင်ကန်ရွာ၊ အကြည်ဝါးဆင်းရွာ၊ သံပုရာရွာတို့ကို ရောက်ရှိခဲ့သည်။ ကျေးရွာစာကြည့်တိုက်များအတွက်လည်း အလှူဒါန ပြုခဲ့ကြသည်။ ချင်းပြည်နယ်အစပ်ရှိ သံပုရာရွာတွင် ပေါ်တော်မူဘုရားဆင်းတုတော် ခြောက်ဆူကို ဖူးမြော်ခွင့်ရရှိခဲ့ပါသည်။ ထိုပေါ်တော်မူ ဘုရားဆင်းတုတော်များမှာ ယောဒေသတွင် ထင်ရှားကျော်ကြား၏။ မိမိတို့အဖွဲ့သည် အင်ကြင်းတောလမ်းအတိုင်း နွားလှည်းနှစ်စီးဖြင့် ခြောက်မိုင်ကျော် ခရီးသွားမှ သံပုရာရွာသို့ရောက်၏။ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်း နှစ်ကျောင်းရှိရာ မဟာမူလသုဓမ္မာဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းတွင် ညအိပ်ရပ်နား၍ ခရီးတစ်ထောက် တည်းခိုခဲ့သည်။ ကျောင်းထိုင်ဘုန်းတော်ကြီး ဟောကြားခဲ့သော တရားတော်ကို နာယူမှတ်သားခဲ့ကြသည်။

“ထီးလင်းမြို့နယ်တွင် ရွာကြီးသုံးရွာရှိသည်ဟု ဒေသခံလူကြီးများက ဆိုပြောကြသည်။ “ဝါးတစ်ရုံ၊ ပျားတစ်အုံ၊ ဝက်တစ်စီး”ဟု အဆိုရှိကြ၏။”

ခရီးပြန်လှည့်ခဲ့ရာ ဝက်သက်ရွာမသို့ ရောက်ရှိခဲ့သည်။ ထိုရွာသည် တောင်သားလူမျိုးတို့ အခြေချနေထိုင်ရာ ရွာကြီးတစ်ရွာဖြစ်သည်။ အရပ်ဒေသဓလေ့၊ ရွာဓလေ့၊ တောင်သားလူမျိုးတို့၏ ဘာသာ၊ ယဉ်ကျေးမှုဓလေ့များကို လေ့လာမှတ်တမ်းတင်နိုင်ခဲ့ပါသည်။ မိမိတို့ကို စေလွှတ်သော ရည်ရွယ်ချက်မှာလည်း တိမ်မြုပ်နေသည့် ဓလေ့ထုံးစံများကို ဖော်ထုတ်ထိန်းသိမ်းရန် ပါရှိပါသည်။ ထီးလင်းမြို့နယ်တွင် ရွာကြီးသုံးရွာရှိသည်ဟု ဒေသခံလူကြီးများက ဆိုပြောကြသည်။ “ဝါးတစ်ရုံ၊ ပျားတစ်အုံ၊ ဝက်တစ်စီး”ဟု အဆိုရှိကြ၏။ ဝါးတစ်ရုံမှာ အကြည်ဝါးဆင်းရွာဖြစ်ပြီး ပျားတစ်အုံဆိုသည်မှာ စို့ပျားရွာဖြစ်၏။ ဝက်တစ်စီးမှာ ဝက်သက်ရွာမ ဖြစ်သည်။ မိမိတို့အဖွဲ့ ဝက်သက်ရွာမ ဓမ္မစေတီဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းတွင် တည်းခိုခဲ့ကြသည်။

အဆိုပါ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းတွင် ခေတ်အဆက်ဆက် လက်ရာမျိုးစုံ၊ မုဒြာအမျိုးမျိုးရှိသော ဗုဒ္ဓဆင်းတုတော် ၁၆ဝ ကျော်ကို တွေ့ရှိဖူးမြော်ခဲ့ရသည်။ ဗုဒ္ဓပြခန်း၊ ပြတိုက်တစ်ခုဟု ဆိုရပေမည်။ ၎င်းဒေသတွင် တောတောင်ကုန်းများနှင့်တကွ မြေပြန့်ရာဒေသ လယ်ယာချောင်းမြောင်းများနှင့် ပြည့်စုံသည်။ တစ်ချိန်က

မင်းဘေးမင်းဒဏ်ကို စိတ်မချရသဖြင့် ပျူလူမျိုးတည်းဟူ၍ မည်သူ တစ်စုံတစ်ယောက်မှ မသိနိုင်ကြစေရန် ပြေးလွှားပုန်းရှောင်၍ အခြေချနေထိုင်သောနေရာဟု ယူဆရကြောင်း မိမိဆရာတို့က ဆိုပါသည်။ တောင်သားလူမျိုးတို့၏ ရိုးရာဝတ်စုံ ဝတ်ဆင်မှုကို မှတ်တမ်းဓာတ်ပုံများ ရိုက်ယူခဲ့သည်။

ပဇင်းချောင်ကျေးရွာမှ တောင်သားအမျိုးသမီးကြီးများ

ဝက်သက်ရွာမမှ ပဇင်းချောင်ရွာသို့ သုံးမိုင်ကျော်ခရီးကို တောတောင်ကုန်း အတက်အဆင်းတို့ဖြင့် လမ်းလျှောက်ခဲ့ကြသည်။ သာသနဒ္ဓဝံသဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းသို့ ရောက်ရှိခဲ့ပြီး ကျောင်းထိုင်ဆရာတော်ကို ကန်တော့ခွင့်ရရှိသည်။ ခရီးစဉ်ချောမွေ့စေရေးအတွက် ဂန့်ဂေါမြို့နှင့် ထီးလင်းမြို့တို့မှ မိတ်ဆွေများက ညှိနှိုင်းစီစဉ်ပေးခဲ့မှုကို ကျေးဇူးတင်မှတ်တမ်းပြုရပါသည်။ မြစ်ချောင်းတို့ကို ဖြတ်ကူးရာ၌ အသုံးပြုသော ကျေးလက်ဒေသအသုံးအဆောင် "ဘူးတောင်း"တစ်ခု လှူခဲ့သဖြင့် လက်ခံရရှိသည်။ အမျိုးသားပြတိုက်(ရန်ကုန်) ပြခန်းတစ်ခုတွင် ခင်းကျင်းပြသထားသည်။ စာပေဆုရ စာရေးဆရာ စောကြူမောင်(ယောမြေ) နှင့်လည်း တွေ့ဆုံ၍ ဒေသဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအခြေအနေကို သိရှိခဲ့ရသည်။

ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်နှင့် မြန်မာလူမျိုးတို့သည် ရှည်လျားသော သမိုင်းနောက်ခံရှိသည်။ မြန်မာ့ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုအမွေအနှစ်များကို စဉ်ဆက်မပြတ် ရှာဖွေဖော်ထုတ်ထိန်းသိမ်းလျက် တိုးတက်ပြန့်ပွားထွန်းကားအောင် ယဉ်ကျေးမှုဝန်ကြီးဌာနအနေဖြင့် ဆောင်ရွက်လျက် ရှိပေသည်။ မြန်မာ့ရိုးရာယဉ်ကျေးမှု စရိုက်လက္ခဏာတို့ကို မျိုးဆက်သစ်လူငယ်တို့ သိရှိကြစေရန် ဆောင်ရွက်ကြရမည်ဖြစ်သည်။ မိမိတို့အဖွဲ့သည် ယောဒေသ၏ နယ်မြေ တစ်စိတ်တစ်ဒေသကိုသာ ပဏာမကွင်းဆင်းလေ့လာခြင်းဖြစ်ပေသည်။ မိမိတို့ခရီးစဉ်သည် ဌာနမှ တာဝန်ပေးချက်အရ မင်းရွာကို အခြေပြုအဓိကထား၍ ရွာစဉ်တစ်လျှောက် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာများကို ကွင်းဆင်းလေ့လာ ဖော်ထုတ်ခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုစဉ်က ပဏာမလေ့လာတွေ့ရှိချက် အစီရင်ခံစာကို မှတ်တမ်းဓာတ်ပုံများနှင့်အတူ တင်ပြခဲ့၏။ ခရီးစဉ်အတွင်း တောကိုကျော်၊ တောင်ကိုတက်၊ ချောင်းကိုဖြတ်ခဲ့ရသည်။

တစ်ချိန်က မိမိသွားရောက်လေ့လာခဲ့သည့် ပြည်တွင်းခရီးစဉ်တစ်ခုကို သတိရစွာဖြင့် ပြန်လည်ရေးသားတင်ပြခြင်းသာ ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံသားအားလုံးသည် ယဉ်ကျေးမှုတန်ဖိုးကို အစဉ်မြတ်နိုးရန်လိုသည်။ နေပြည်တော်နှင့် ရန်ကုန်မြို့ရှိ အမျိုးသားပြတိုက်များ၊ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်များရှိ ဒေသဆိုင်ရာပြတိုက်များ၊ အထိမ်းအမှတ်ပြတိုက်များတွင်လည်း လာရောက် လေ့လာသိရှိနိုင်ပါသည်။ မြန်မာ့ယဉ်ကျေးမှုအမွေအနှစ်များ မပျောက်ပျက်အောင် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရေးသည် "အမျိုးသားရေး တာဝန်"တစ်ရပ်ဖြစ်ပါကြောင်း တင်ပြအပ်ပါသည်။

သောင်းဝင်း(ယဉ်ကျေးမှု)

ကိုးကား

– မင်းဘူးအောင်ကြိုင်၏ မြန်မာနိုင်ငံခေတ်အဆက်ဆက် ရှေးဟောင်းလက်နက်များ။

, Ofau;odar&;wGif wdkif&ifom;vlxk&ÍSeD;wdkif&ifom;wdkY &ydkif"avh

ESif;yGifh

❝ရှမ်းနီအမျိုးသားများသည်
တိုက်ပုံ၊ ပုဆိုးနှင့် ခေါင်းပေါင်းကို
စနစ်တကျ ဝတ်ဆင်အသုံးပြုကြသည်။
အမျိုးသမီးများသည် ရင်ဖုံးအင်္ကျီနှင့်
ကန့်လန့်စင်းတွဲဖက်ဝတ်ဆင်ပြီး
ခေါင်းပေါင်း ပေါင်းလေ့ရှိသည်။❞

မြန်မာနိုင်ငံ၏ မြောက်ဘက်ပိုင်းကုန်းမြင့်ဒေသ ကချင်ပြည်နယ်အတွင်း ရှေးနှစ်ပေါင်းများစွာက မှီတင်းနေထိုင်လာခဲ့ကြသော ရှမ်းတိုင်းရင်းသားလူမျိုးစု ငါးစုအနက် တိုင်းလိုင်ခေါ် တိုင်းလျမ်(ရှမ်းနီ)လူမျိုးစုတို့သည်ရှမ်းမျိုးနွယ်စုတွင်ပါဝင်သည်။ စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီးတွင် ကလေး၊ တမူး၊ မော်လိုက်၊ ဖောင်းပြင်၊ ဟုမ္မလင်း၊ ခန္တီး၊ နန်းယွန်း၊ ကသာ၊ ထီးချိုင့်၊ အင်းတော်၊ ဝန်းသို၊ ကောလင်း၊ ပင်လည်ဘူး၊ ဗန်းမောက်၊ ကချင်ပြည်နယ်တွင် မိုးညှင်း၊ မိုးကောင်း၊ ဖားကန့်၊ ဝိုင်းမော်၊ မြစ်ကြီးနား၊ တနိုင်း၊ ဗန်းမော်၊ ရွှေကူ၊ မိုးမောက်၊ မံစီနှင့် ရှမ်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းတွင် မိုးမိတ်၊ မဘိမ်းဒေသများ၌ပျံ့နှံ့နေထိုင်ကြသည်။

ရောဝတီနှင့်ချင်းတွင်းမြစ်အထက်ပိုင်း မြစ်ရိုးတစ်လျှောက်၊ မြစ်ကြီးနားမှ ကောလင်း၊ ဝန်းသိုတစ်လျှောက် သံလမ်းရိုးဒေသများသည် တိုင်းလိုင်(ရှမ်းနီ)တို့ နေထိုင်ရာဒေသများ ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့ကို တိုင်းလိုင်–တိုင်းနိုင်းဟုလည်း ခေါ်ကြရာ တိုင်းနိုင်းသည် ရှမ်းနီဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ ယဉ်ကျေးမှုအစဉ်အလာကြီးသော လူမျိုးများဖြစ်ပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာကို သက်ဝင်ယုံကြည်သူများဖြစ်သည်။ နယ်ချဲ့တော်လှန်ရေးနှင့် ဖက်ဆစ်ဆန့်ကျင်ရေးတွင် ထင်ရှားသည့် ရှမ်းနီတိုင်းရင်းသား ခေါင်းဆောင်မှာ ဝန်းသိုစော်ဘွားကြီး ဦးအောင်မြတ် ဖြစ်သည်။

ထင်ရှားသောရှမ်းနီတိုင်းရင်းသူတစ်ဦးမှာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကြက်ခြေနီအသင်းမှ ချီးမြှင့်သည့် ဖလောရင့်နိုက်တင်ဂေးဆုရှင် အထက်ချင်းတွင်းဒေသ ဟုမ္မလင်းမြို့နယ်ထဲမှ ရှမ်းနီတိုင်းရင်းသူ သူနာပြုဆရာမကြီး ဒေါ်သိန်းရီ ဖြစ်သည်။ ဖလော်ရင့်နိုက်တင်ဂေးဆုသည် သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များ၊ လူပယောဂများကြောင့်ဖြစ်သည့် ဘေးအန္တရာယ်ကြောင့် ဒဏ်ရာရ ဖျားနာသူ၊ မသန်စွမ်းဖြစ်နေသူများကို သက်စွန့်ဆံဖျား ကူညီကယ်ဆယ် ပြုစုသူများနှင့် လူထုကျန်းမာရေးနှင့် သူနာပြုအသိပညာဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များတွင် စံပြုထိုက်လောက်အောင် ဖန်တီးတီထွင်နိုင်သူများကို ကမ္ဘာ့ကြက်ခြေနီအဖွဲ့ချုပ်က ပေးအပ်သည့်ဆု ဖြစ်သည်။

အင်းတော်ကြီးအင်းသည်ရှမ်းနီတို့၏အထင်ကရနေရာဖြစ်သည်။ ကျောက်စိမ်းနယ်မြေဖြစ်သော ကချင်ပြည်နယ် ဖားကန့်ဒေသသည်လည်း ရှမ်းနီတို့၏ ဒေသတစ်ခုဖြစ်သည်။ ရှမ်းနီအမျိုးသားများသည် တိုက်ပုံ၊ ပုဆိုးနှင့် ခေါင်းပေါင်းကို စနစ်တကျ ဝတ်ဆင် အသုံးပြုကြသည်။ အမျိုးသမီးများသည် ရင်ဖုံးအင်္ကျီနှင့် ကန့်လန့်စင်းတွဲဖက်ဝတ်ဆင်ပြီး ခေါင်းပေါင်းပေါင်းလေ့ရှိသည်။

ကိုယ်ပိုင်ဘာသာစကားရှိပြီး အက္ခရာဖြင့် ရေးမှတ်ထားသော စာပေလည်း အခိုင်အမာရှိသောလူမျိုးဖြစ်သည်။ တောင်ပိုင်းရှမ်းတို့က(န)အသံ ထွက်သည်ကို တိုင်းလိုင်တို့က(လ) လေသံဖြင့် ပြောဆိုကြကြောင်းသိရှိရသည်။ ဥပမာအားဖြင့် တိုင်းလိုင်တို့၏ ကိန်းဂဏန်းနှင့် သက်ကြီးရွယ်အိုအလိုက် ခေါ်ဝေါ်ပုံ အချို့မှာ လရယ်=တစ်(၁)၊ လအီ=နှစ် (၂)၊ လအမ်း=သုံး(၃)၊ လအိုင်=လေး(၄)၊ လအို့=ငါး(၅)၊ လအုတ်=ခြောက်(၆)၊ လအစ် =ခုနစ်(၇)၊ လအက်=ရှစ် (၈) အထိသာ ရှိကြောင်း၊ ဆက်လက်၍ သက်ကြီးရွယ်အိုတို့အား ပူ=အဘိုး၊ ပူထောက်=အဘိုး၏အဖေ၊ ပူလင်း=အဘိုး၏အမေ၊ အရာ=အဘွား၊ ရာလင်း=အဘွား၏အဖေ၊ ရာလွမ်း= အဘွား၏ အမေဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်ကြောင်း လေ့လာသိရှိခဲ့ရသည်။

ရှေးအခါ၌ တိုင်းလိုင် (ရှမ်းနီ)တိုင်းရင်းသားတို့က ၁၂ လ ရာသီကာလအား ကဗျာအလင်္ကာဖွဲ့ဆိုခဲ့ကြသည်မှာ ပါတုံလမ့်=ရေနှင့်ငါးရာသီ၊ ပါလောင်းဟိုင်း= ငါးပေါများသည့်ရာသီ၊ မတ်ခမ်ဆုတ်လူးတွန်=ဆီးဖြူသီးမှည့်ချိန် ရာသီ၊ လန်းအီခင်ချီတောလိုင်း= ရက်ကန်းရက်ရာသီ၊ မွှင့်ရာကီလေးဖာ=ပန်းပွင့်များ ထရံတွင်ထိုးထားကြသည့်ရာသီ၊ ပါဥအုတ်=ငါးမိတ်လိုက်သည့်ရာသီ၊ ပါတွမ်မိတ့်= ငါးမျှားသည့်ရာသီ၊ ပါတတ့်လန်= ငါးနေလှန်းချိန်ရာသီ၊ ပါမိုင်ခိုင်လေဟေး=ငါးများလှေတက်အချိန်ရာသီ တစ်နည်းအားဖြင့် ငါးပေါသည့်ရာသီ၊ ယာထောက်ယိပ်ပါခေါဝ်းစော လော်ဆွမ်ကျိုင်=ငါးခုံးမဦးခေါင်းအား ညှစ်ပစ်ကာမျှစ်ချဉ် ဖြင့် ရောနှောဟင်းချက်စားရသည့် အချိန်ရာသီ၊ အောဝ်ပါ ဟိုင် ကွာခိုင် ကျွောင်းကွာဆုံဆွမ်း= ငါးဟင်း၊ ထမင်းတို့ဖြင့် ဆွမ်းပို့ချိန်ရာသီ၊ ခိုင်ကျွောင်း ကွာလှူ ကျောင်း=ကောက်ဦး ဆွမ်းကပ်လှူရသည့် အချိန်ရာသီဟူ၍ ဖြစ်ကြောင်း လေ့လာသိရှိရပါသည်။

ရှမ်းနီတိုင်းရင်းသားတို့သည် ဗုဒ္ဓဘာသာကို သက်ဝင်ယုံကြည်ကြသည့်အလျောက် ဘုရားအမှူးရှိသည့် သံဃာတော်များ အရုဏ်ဆွမ်းကို အချိန်မီ ဘုဉ်းပေးနိုင်ရန် နေ့စဉ်နံနက်စောစော ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းသို့ ဆွမ်းပို့လေ့ရှိကြသည်။ ဆွမ်းပို့ဟုဆိုရာတွင် ဆွမ်းပို့ချည်းသက်သက် မဟုတ်ဘဲ သက်ကြီးရွယ်အိုလူလတ် ကလေးအပါအဝင် ငါးပါးသီလခံယူပြီးမှသာ အိမ်ပြန်ကြသည်။ လယ်ယာလုပ်ငန်းဖြင့် မအားလပ်သူများမှာ ငါးပါးသီလမခံယူဘဲ ဆွမ်းပို့ပြီး ပြန်ကြသည်များလည်း ရှိပြီးယနေ့ခေတ်ကျေးလက်ဒေသများတွင် ထိုဓလေ့ကိုပို၍ တွေ့မြင်ရသည်။ မြို့နှင့်နီးသောရွာများတွင်လည်း စတီးချိုင့်များဆွဲ၍ ဆွမ်းချိုင့်ပို့ကြသည်များကို တွေ့မြင်ရသည်။ ရိုးရာအစားအစာများမှာ ပေါင်းတင်း၊ ခေါပုပ်၊ ငါးချဉ်၊ ညောင်ချဉ်၊ မုန်ညင်းပေါင်း၊ မုန်ညင်းလျော်၊ မုန်ညင်းချဉ်၊ မျှစ်ချဉ်၊ မှိုချဉ် စသည့် ဒေသထွက်အစားအစာများဖြစ်သည်။

ရှမ်းနီကျေးလက်ဒေသမှ ရက်ကန်းလုပ်ငန်းများသည် လုပ်ကိုင်သူ ရှားပါးလာနေပြီး ဗန်းမောက်မြို့နယ်တစ်ခုလုံးတွင် လက်ပံကျေးရွာ တစ်ရွာတည်းမှာ လုပ်ကိုင်ကြကြောင်း သိရသည်။ မိသားစုအိမ်တွင်းမှု တစ်ပိုင်တစ်နိုင် လုပ်ကိုင်နေကြပြီး မြို့နှင့် အလှမ်းဝေး၍ အဝတ်အထည်ကို ကိုယ်တိုင်ရက်လုပ်ဝတ်ဆင်ကြသည်။ ရိုးရာတဘက်၊ လွယ်အိတ်၊ လုံချည် အစရှိသည့် အသုံးအဆောင်များ ရက်လုပ်ကြသည်။ ကိုယ်တိုင်ရက်လုပ်ကြသလို ဒေသတွင်း၌လည်း အနည်းငယ်ပြန်လည်ရောင်းချကြသည်။ မိသားစုဝင်ငွေရရှိသလို ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုကို လက်ဆင့်ကမ်းထိန်းသိမ်းခြင်းဟု ရက်လုပ်သူများက ဆိုသည်။ ကချင်ပြည်နယ်နှင့် စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီးက ရှမ်းနီတို့၏ရက်ကန်းလုပ်ငန်းသည် တဖြည်းဖြည်း တိမ်ကောလာနေ၍ ပြန်လည်ဖော်ထုတ်ရန်နှင့် အားပေးကူညီကြရန် လိုအပ်ပါသည်။ ရှမ်းနီရက်ကန်းလုပ်ငန်းများ တိုး တက်လာရန် ပံ့ပိုးပေးသင့်ပါသည်။

ရှမ်းနှစ်သစ်ကူးနေ့များကို သီတင်းကျွတ်၊ တန်ဆောင်မုန်းလများတွင် တခမ်းတနားကျင်းပကြသည်။ ရှမ်းနီတိုင်းရင်းသားများ နှစ်သစ်ကူးအထိမ်းအမှတ်အဖြစ် ကောက်ဦးဆွမ်းကပ်လှူပွဲများလည်း ကျင်းပကြသည်။ ရှမ်းနီလူမျိုးများ၏ သင်္ကြန်ကာလတွင် ဘုရားရေသပ္ပာယ်သည့် အခမ်းအနားနှင့် ရိုးရာဓလေ့သည် အလွန်ပင်မွန်မြတ်လှပြီး ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းရမည့် အစဉ်အလာကောင်းတစ်ရပ်ပင် ဖြစ်သည်။

ရှမ်းနီဒေသများရှိရေးကတည်းက တည်ရှိခဲ့သည့် ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းအများစုတွင်ရေသွန်းကျောင်း ဟူ၍ရှိပြီး ၎င်းသည်သင်္ကြန်ပွဲတော်အတွက် ဆောင်ရွက်ထားသည့် အစီအမံတစ်ခုလည်း ဖြစ်သည်။ ရှမ်းနီလူမျိုးများ၏ ဘုရားဆင်းသည်ဆိုသည်မှာ သင်္ကြန်ကျသည့် အချိန်နှင့်ကိုက်ပြီး ဘုရားကျောင်းဆောင်ပေါ်တွင် ရှိသည့် ဗုဒ္ဓဆင်းတုတော်များကိုအခမ်းအနားနှင့် ရေသွန်းကျောင်း ရှိရာသို့ ပင့်ဆောင်ပူဇော်ထားရှိပြီး ရေသပ္ပာယ်ခြင်းဖြစ်သည်။

“ လူငယ်တစ်ဦးက အသက်အရွယ်ကြီးသူ တစ်ဦးဦးကို နှုတ်လွန်ရမ်းကား ပြစ်မှား ပြောဆိုမိပါက မိမိမှားမှန်းသိလျှင် "ပန်းကန်တော့" ထိုး၍ ဝန်ချတောင်းပန်ခြင်း ပြုသည့် ဓလေ့ဖြစ်သည် ”

တံခွန်ကုက္ကားမုလေးပွားကိုင်ဆောင်ထားသည့် အမျိုးသားကြီးများက ရှေ့ကဦးဆောင်ပြီးနောက် ဖြောအဖွဲ့များက ဖြောစည်များ တီးခတ်ပြီး မင်္ဂလာအခမ်းအနားနှင့်ပူဇော်ကြသည်။ တချို့နေရာများတွင် ပုဏ္ဏားဝတ်စုံဝတ်ထားသူက မင်္ဂလာတူရိယာဖြစ်သည့် ခရုသင်းမှုတ်ပြီး ရှေ့ကလိုက်သည်ကိုလည်း တွေ့မြင်ရသည်။ နောက်တွင် လူငယ်လူရွယ်များက ဆင်းတုတော်ကြီးများကို ပင့်ဆောင်ကြရသည်။ ဆင်းတုတော် အငယ်များကိုမူ သက်ကြီးရွယ်အိုများနှင့် ရပ်မိရပ်ဖများက ပင့်ဆောင်ကြရသည်။ အနောက်ကမူ မယ်ခိန်ဟုခေါ်သည့် အမျိုးသမီးကြီးများ၊ သူတို့နောက်တွင် လူပျို အပျို၊ လူငယ်လူရွယ်အဖွဲ့များ ပန်းကန်တော့ကိုင်ပြီး လိုက်ကြသည်မှာ အလွန်ပင် ကျက်သရေမင်္ဂလာရှိသည့် မြင်ကွင်းဖြစ်သည်။ ထိုသို့ အခမ်းအနားနှင့် ဘုရားကျောင်းဆောင်ပေါ်ကနေ ပင့်ဆောင်လာသည့် ဘုရားဆင်းတုများကို ရေသွန်းကျောင်းတွင် စံပယ်စေပြီး ရေသွန်းလောင်းကြသည်။ ရေသွန်းသည်ဆိုသည်မှာ သက်တော်ထင်ရှားမြတ်စွာဘုရားကို အာရုံပြုပြီးရေသန့်စင်ပေးခြင်း ဖြစ်သည်။ နွေရာသီအပူချိန်မြင့်မားသည့် ရာသီတွင် ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်မြတ်ကြီးအား ဥတုသပ္ပါယဖြစ်အောင် ရေသပ္ပာယ်ခြင်းအမှုကို ပြုခြင်းသည် အလွန်ပင် သင့်တင့်လျောက်ပတ်ပါသည်။ ဉာဏ်နှင့်ယှဉ်သည့် ဓလေ့စရိုက်ဖြစ်၍ ထိုအလေ့အထသည် အင်မတန်မှ မွန်မြတ်သည့် အလေ့အထဖြစ်ပြီး အဓိပ္ပာယ်လည်း လွန်စွာမှ ကောင်းမွန်ပါသည်။

သင်္ကြန်အကျရက်မှ အတက်နေ့အထိ မြတ်ဗုဒ္ဓ၏

ဆင်းတုတော်များကို ရေသွန်းကျောင်းတွင် ပူဇော်ကြသည်မှာ သင်္ကြန်လေးရက်ရှိက လေးရက်လုံးဖြစ်ပြီး မနက်ပိုင်းမှ ညနေပိုင်းအထိ ကျေးရွာအတွင်းရှိ အပျိုလူပျို၊ လူကြီးသူမများ အကုန်သွားရောက်၍ရေသပ္ပာယ်ကြသည်။ အတက်နေ့ရောက်သည့်အခါ သင်္ကြန်တက်ချိန်နှင့် ကိုက်၍ ဘုရားဆင်းတုတော်များအား ဘုန်းကြီးကျောင်းပေါ်သို့ ပြန်လည်ပင့်ဆောင် ပူဇော်ကြရသည်။

နှစ်ဆန်းတစ်ရက်နေ့တွင် အပျိုလူပျိုများစုပြီး ကျေးရွာအတွင်းရှိသက်ကြီးရွယ်အိုများကို အိမ်တကာလှည့်ပြီးရေးချိုးပေးခြင်း၊ ခေါင်းလျှော်ပေးခြင်း၊ ခေါင်းဆေးမင်္ဂလာပြုပေးခြင်း ကုသိုလ်များယူကြသည်။ ခြေသည်း၊ လက်သည်း လှီးဖြတ်ပေးကြသည်။ ဥပုသ်သီလစောင့်ထိန်းပြီး ဥပုသ်ထွက်လာသည့် လူကြီးသူမများကို သင်္ကြန်ကာလပျော်ပါးခဲ့ကြသည့် လူငယ်များက ခေါင်းဆေးမင်္ဂလာပြုပေးခြင်း၊ ခြေသည်းလက်သည်း လှီးဖြတ်ပေးခြင်းဖြင့် သီလရှိသူများကို ပြန်ပြီးကုသိုလ်ယူကြသည့် မွန်မြတ်သည့်ဓလေ့ဖြစ်သည်။

တိုင်းလိုင်(ရှမ်းနီ) တိုင်းရင်းသားတို့သည် ဘာသာရေးကို အလွန်ကိုင်းရှိုင်း လိုက်နာကြသူများဖြစ်ပြီး ရိုးရာဓလေ့များတွင်လည်း ဘာသာရေးနှင့်ဆက်နွယ်မှုများပါသည်။ ဘာသာရေးမဖက်သော မြတ်နိုးဖွယ်ရာ လူမှုရေးဓလေ့များလည်း ထွန်းကားကျန်ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။ ရှမ်းနီကျေးရွာများတွင် အပျိုခေါင်း၊ လူပျိုခေါင်းဦးဆောင်သော အပျို၊ လူပျိုအဖွဲ့များရှိပြီး ရပ်ရွာတွင် သာရေး နာရေးကိစ္စပေါ်ပေါက်တိုင်း ဝေယျာဝစ္စဆောင်ရွက်စရာများကို ထောင့်စေ့အောင် တာဝန်ယူ ဆောင်ရွက်ပေးလေ့ရှိကြသည်။ အပျိုခေါင်း၊ လူပျိုခေါင်းတို့၏ ဦးဆောင်မှုနောက်တွင် ကာယကံရှင်များ ပြန်လှည့်ကြည့်စရာမလိုအောင် စည်းကမ်းသေဝပ်စွာဖြင့် လုပ်ကိုင် ဆောင်ရွက်ပေးကြသည်မှာ အတုယူဖွယ်ကောင်းသော ရှမ်းနီတို့၏ လူမှုရေးရိုးရာဓလေ့ ဖြစ်သည်။

လူနှင့်လူချင်း ရိုင်းပင်းကူညီတတ်သောဓလေ့၊ စာနာထောက်ထားတတ်သောဓလေ့၊ စင်ကြယ်သည့် စေတနာသဒ္ဓါတရားကိုပွားများစေသောဓလေ့၊ မာန်မာနကိုနှိမ့်ချတတ်၊ ခွင့်လွှတ်တတ်သောဓလေ့များဖြစ်၍ မြတ်နိုးဖွယ်ကောင်းသောဓလေ့များကို ပိုင်ဆိုင်သည့် ရှမ်းနီတိုင်းရင်းသားများ ဖြစ်သည်။ အများသူငါတို့ နှစ်သက်လိုက်နာ ချစ်ခင်စရာ ဓလေ့ကောင်းတစ်ခုကိုလည်း တင်ပြလိုပါသည်။

မိမိအမှားကို မှားမှန်းသိသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် ဝန်ချကန်တော့၍ တောင်းပန်ရန် ဝန်မလေးတတ်သော ရှိသေကိုင်းရှိုင်းသည့် ဓလေ့တစ်ခုဖြစ်သည်။ ဥပမာ လူငယ်တစ်ဦးက အသက်အရွယ်ကြီးသူ တစ်ဦးဦးကို နှုတ်လွန်ရမ်းကား ပြစ်မှားပြောဆိုမိပါက မိမိမှားမှန်းသိလျှင် "ပန်းကန်တော့" ထိုး၍ ဝန်ချတောင်းပန်ခြင်းပြုသည့် ဓလေ့ဖြစ်သည်။ ပန်းကန်တော့ဆိုသည် မှာ ရွက်သစ် သို့မဟုတ် ငှက်ပျောရွက် အရွယ်တော်တစ်ခုခုကို ကန်တော့ပုံပြုလုပ်ကာ ထိုကန်တော့ထဲသို့ ပန်းခက်ပန်းပွင့်များ ထည့်ထားသောပစ္စည်းကို ခေါ်ခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုပန်းကန်တော့ဖြင့် မိမိကိုယ်ကို နှိမ့်ချကာ ကန်တော့တောင်းပန်လာသူတစ်ဦးအား ကန်တော့ခံသူသည် ကျေနပ်ခွင့်လွှတ်သည်သာ ဖြစ်ပါသည်။ မိမိကိုယ်ကိုနှိမ့်ချခြင်း၊ မြင့်မြတ်စွာသည်းခံခွင့်လွှတ်ခြင်း စသော ဘာသာရေး၊ လူမှုရေးပေါင်းစပ်ထားသည့် မြတ်နိုးဖွယ်ဓလေ့တစ်ခုဖြစ်သည်။

အချို့ရိုးရာဓလေ့များကို သမားရိုးကျဟု မြင်နိုင်သော်လည်း ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ အနှစ်သာရပိုင်းကို အကောင်းဆုံး အထောက်အပံ့ဖြစ်စေသည့် အလေ့အထကောင်းများဖြစ်သည်။ အသိဉာဏ်နှင့် ယှဉ်ပြီး ပေါ့ပေါ့တန်တန်သဘောမထားဘဲ မပျောက်ပျက်အောင် ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းပြီး ပိုမိုခိုင်မြဲလာအောင် ဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်သည်။ သမိုင်းကြောင်းရှိပြီး နယ်မြေတစ်ဆက်တစ်စပ်တည်းရှိသော ဘာသာစကား၊ စာပေ၊ ယဉ်ကျေးမှုရှိသော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများသည် တညီတညွတ်တည်းဖြစ်အောင် တိုင်းရင်းသားစာပေများ သင်ကြားကြပြီး မိမိတို့၏ ယဉ်ကျေးမှုများကို ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းကြရမည်ဖြစ်သည်။

လူတိုင်းတွင် အစဉ်အလာယုံကြည်မှု၊ လိုက်နာကျင့်သုံးမှု ဓလေ့ထုံးတမ်းစဉ်လာများရှိစမြဲဖြစ်ပြီး တိုင်းရင်းသားတိုင်းတွင်လည်း မိမိတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ဟန်၊ ကိုယ်ပိုင်ခံယူမှု၊ ကိုယ်ပိုင်သဘောထားတို့ဖြင့် တည်ရှိသော ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုဓလေ့များရှိစမြဲပင် ဖြစ်သည်။ ညီရင်းနောင်ဖွား ရှမ်းနီတိုင်းရင်းသားများ၏ ရိုးရာဓလေ့များသည် မာန်မာနကင်းစင်ပြီး စေတနာသဒ္ဓါတရား ပါဝင်ကြသည်။

ဘာသာအယူဝါဒများ၊ ဓလေ့ထုံးစံများ၏ အဆုံးအမနှင့် လမ်းညွှန်မှုများအောက်တွင် ကိုယ်အမူအရာနှင့် စိတ်နေစိတ်ထား ယဉ်ကျေးသိမ်မွေ့ခြင်း၊ စာနာထောက်ထားခြင်းများရှိစေပြီး ခေတ်မီတိုးတက်သည့် ယဉ်ကျေးသော လူ့အဖွဲ့အစည်းကို ထူထောင်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ယဉ်ကျေးမှုအဆင့်အတန်း တိုးတက်မြင့်မားမှ လူနေမှုအဆင့်အတန်းလည်း တိုးတက်မြင့်မားလာမည်ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးပေါင်း ၁၀၀ ကျော် မှီတင်းနေထိုင်သော ပြည်ထောင်စုဖြစ်သည်နှင့်အညီ မတူကွဲပြားသောယဉ်ကျေးမှုများနှင့်အတူ အမြဲရှင်သန်နေသည့် ယဉ်ကျေးမှုအမွေအနှစ်စုံလင်စွာ တည်ရှိနေမှုကို ထိန်းသိမ်းဖော်ထုတ်စောင့်ရှောက်သွားကြရမည်ဖြစ်ပါသည်။

နှင်းပွင့်

ကိုးကား

- https://www.shanstategovernment.com/tine-line-tine-lyan-shanni/
- https://www.moi.gov.mm/news/6792
- https://www.mdn.gov.mm
- (ကောင်းမွန်-၁၉၇၈ဖေဖော်ဝါရီလထုတ်မြဝတီမဂ္ဂဇင်း)

wdkif;&if;om;wdkY],}oESifh&}oH

atmifatmifat;

“မြန်မာဘာသာ၌ ပါဠိဘာသာကနေပြီး
တိုက်ရိုက် မွေးစားယူထားသော
စကားလုံး အတော်အတန်ရှိလေသည်။
ပါဠိဘာသာ၌မူ ‘ရ’ဗျည်းဖြင့် စာလုံးပေါင်းပါက
လျှာလိပ်သံဖြင့် ရွတ်ဆိုရစမြဲ ဖြစ်သည်။”

မြန်မာနိုင်ငံတွင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးအသီးသီး ပေါင်းစုနေထိုင်ကြသည့်အားလျော်စွာ စာစကားတို့သည်လည်း ကူးလူးဆက်နွယ်မှု ရှိကြလေသည်။ မူလတစ်ခုတည်းမှ ဆင့်ပွားသည့် အသုံးအနှုန်းမျိုးလည်း ရှိသကဲ့သို့ လူမျိုးတစ်ခုခုဆီကနေ မွေးစားယူထားသော အသုံးအနှုန်းမျိုးလည်း ရှိလေသည်။

'ရေးတော့အမှန် ဖတ်တော့အသံ' ဆိုသည့် ဆိုရိုးစကားကို သိကြပေမည်။ မြန်မာစကားလုံး အများစုသည် ရေးထားသည့်အတိုင်း အသံ မထွက်ပေ။ သည့်အတွက် 'ဘုန်း'ဟု စံသုံး သတ်မှတ်ထားသော်လည်း 'ဖုန်း' ဟူ၍ အသံထွက်ပုံမျိုး၊ စံသုံးက 'တောင်ဝှေး' ဖြစ်သော်လည်း အသံထွက်သည့်အခါတွင်မူ 'တောင်မွေး' ဟူ၍ အသံထွက်ပုံမျိုး၊ 'မိန်းကလေး'ဟု စံသုံး သတ်မှတ်ထားသော်လည်း 'မိန်းခလေး'ဟု အသံထွက်ရပုံမျိုး စသည်ဖြင့် တွေ့ရလေသည်။

ကနဦးကမူ 'ဘုန်း၊ တောင်ဝှေး၊ မိန်းကလေး' ဆိုသည်တို့ကို စံသုံး သတ်မှတ်ပုံအတိုင်း 'ဘုန်း၊ တောင်ဝှေး၊ မိန်းကလေး' ဟူ၍ပင် အသံထွက်မည် ဖြစ်သော်လည်း ခေတ်ကာလ ရွေ့လျောလာသည့်အလျောက် 'ဘုန်း၊ တောင်မွေး၊ မိန်းခလေး' ဟူသည်မျိုး အသံထွက်ပုံ ပြောင်းလဲလာခြင်း ဖြစ်သည်။ သည့်အတွက် လက်ရှိတွင် မြန်မာစကားလုံးတို့ကို စံသုံး စာလုံးပေါင်းသတ်မှတ်ပုံနှင့် အသံထွက်တို့ ထပ်တူမကျတော့သည်က များနေခြင်း ဖြစ်သည်။

ထိုသို့ ပြောင်းလဲရာတွင် ဗျည်းသံပြောင်းလဲပုံ၊ သရသံပြောင်းလဲပုံဟူ၍ ကွဲပြားပါသေးသည်။ စံသုံး သတ်မှတ်ရေးထုံး 'ဘုန်း'ကနေ 'ဖုန်း'ဟု အသံ ပြောင်းလဲပုံသည် 'ဘ'ဗျည်းသံကနေပြီး 'ဖ'ဗျည်းသံသို့ ပြောင်းလဲသွားပုံဖြစ်သည်။ စံသုံး သတ်မှတ်ရေးထုံး 'ပုလင်း'ကနေ 'ပလင်း'ဟု အသံထွက် ပြောင်းလဲပုံသည် 'ပု'ကနေ 'ပ'သို့ ပြောင်းလဲပုံ ဖြစ်ပြီး တစ်နည်းအားဖြင့် 'အု'သရသံကနေပြီး 'အ (မတြာဝက်)' သရသံသို့ ပြောင်းလဲသွားပုံ ဖြစ်သည်။

မြန်မာအခြေခံအရေးကာရန် ၆၄ မျိုးတွင် 'ယပင့် (–ျ)၊ ရရစ် (ြ–)၊ ဝဆွဲ (–ွ)၊ ဟထိုး (–ှ)' တို့ ၄ မျိုးသည် တစ်မျိုးချင်းစီဖြစ်စေ (ဥပမာ– ကျ)၊ နှစ်မျိုးစီဖြစ်စေ (ဥပမာ– မွှ)၊ သုံးမျိုးစီဖြစ်စေ (ဥပမာ– မြွှ) ပေါင်းစပ်နိုင်ကြောင်း သိကြပေလိမ့်မည်။ ထိုသို့ ဗျည်းတွဲတို့ ပေါင်းစပ်ထားသော သတ်မှတ်စံသုံးစာလုံးပေါင်းကို အသံထွက်သည့်အခါမူ ဖြုတ်ချန်ရသည်မျိုးလည်း ရှိသည်။ 'အမြီး' ဟူသော သတ်မှတ်စာလုံးပေါင်းကို အသံထွက်ရာ၌ 'မြီး'ကို 'မီး' ဟူ၍ 'ရရစ်'သံ ချန်ပြီး 'အမီး'ဟု အသံထွက်လေသည်။ 'မြွေ' ဟူသော သတ်မှတ်စာလုံးပေါင်းကို အသံထွက်ရာ၌ 'မွေ' ဟူ၍ 'ရရစ်'သံ ချန်ပြီး အသံထွက်လေသည်။

သတ်မှတ်ရေးထုံးတွင် မပါသော်လည်း အသံထွက်သည့်အခါ ဖြည့်စွက် ထည့်သွင်းရွတ်ဆိုခြင်းမျိုးလည်း ရှိသည်။ စံသုံး သတ်မှတ်ရေးထုံးက 'ပစ်' ဖြစ်သော်လည်း အသံထွက်ရွတ်ဆိုသည့်အခါတွင်မူ 'ပျစ်' ဟူ၍ 'ယပင့်' သံ ဖြည့်ဆိုရသည်မျိုးလည်း ရှိသည်။ စံသုံး သတ်မှတ်ရေးထုံးက 'ကျေပွန်' ဖြစ်သော်လည်း အသံထွက်ရွတ်ဆို သည့်အခါတွင်မူ 'ကျေပျွန်' ဟူ၍ 'ပွန်'တွင် 'ယပင့်'သံ ဖြည့်ကာ 'ပျွန်'ဟု ရွတ်ဆိုရသည်မျိုးလည်း ရှိသည်။ စံသုံး သတ်မှတ်ရေးထုံးက 'ဆည်းလည်း' ဖြစ်သော်လည်း အသံထွက်ရွတ်ဆိုသည့်အခါတွင်မူ 'ဆည်း (ဆဲ)' တွင် 'ဝဆွဲ'သံ ဖြည့်ကာ 'ဆွဲ' ဟူ၍ ရွတ်ဆိုရသည်မျိုးလည်း ရှိသည်။

မြန်မာဗျည်း ၃၃ လုံးတွင် ပါဝင်သော 'ယ'နှင့် 'ရ'တို့ကို ပုံမှန်အားဖြင့် အသံထွက် အတူတူဟု မှတ်ယူနိုင်သည်။ 'ယင်'နှင့် 'ရင်'တို့သည် ပေါင်းစပ်ထားသော ဗျည်းချင်းမတူ

သော်လည်း 'ယင်' ဟူ၍ပင် အသံထွက်ပုံမျိုး ဖြစ်သည်။ သို့သော် စကားလုံးအများစုတို့သည် ပေါင်းစပ်ပုံအပေါ် မူတည်ပြီး အသံထွက်ကို ခွဲခြားမှတ်သားရန် လိုအပ်သည်။ 'ယ'ဗျည်းနှင့် ပေါင်းလျှင်ကား 'ယ'သံပင် ထွက်လေသည်။ 'ရ'ဗျည်းနှင့် ပေါင်းလျှင်မူ 'ယ'သံဖြင့် ထွက်သည် လည်း ရှိသကဲ့သို့ 'ရ (လျှာလိပ်သံ)' ဖြင့် ထွက်သည်လည်း ရှိသည်။ လျှာလိပ်သံ ဆိုသည်ကား အင်္ဂလိပ်အက္ခရာ R ကို အသံထွက်ရပုံမျိုး ဖြစ်သည်။

စံသုံးသတ်မှတ်ရေးထုံးက 'ရေ' ဆိုလျှင် 'ယေ' ဟူ၍ 'ရ'ဗျည်းကို 'ယ'သံဖြင့် ထွက်လေသည်။ စံသုံးသတ်မှတ်ရေးထုံးက 'ရိုးမ' ဆိုလျှင် 'ယိုးမ့' ဟူ၍ 'ရ'ဗျည်းကို 'ယ'သံဖြင့် ထွက်လေသည်။ စံသုံး သတ်မှတ်ရေးထုံး 'ဆရာ' ဆိုလျှင်လည်း 'ဆယာ' ဟူ၍ 'ရ'ဗျည်းကို 'ယ'သံဖြင့် ထွက်လေသည်။ သို့သော် စံသုံးသတ်မှတ်ရေးထုံး 'ကရဝိက်'တွင်ပါသော 'ရ'ဗျည်းကို ဆိုလျှင်မူကား လျှာလိပ်သံဖြင့် ထွက်လေသည်။ 'တူရိယာ'တွင်ပါသော 'ရ'ဗျည်းကို ဆိုလျှင်လည်း လျှာလိပ်သံဖြင့် ထွက်လေသည်။ 'ပုရောဟိတ်'တွင်ပါသော 'ရ'ဗျည်းကို ဆိုလျှင်လည်း လျှာလိပ်သံဖြင့် ထွက်လေသည်။

ဤသို့လျှင် စံရေးထုံးစကားလုံး ပေါင်းစပ်ပုံတို့ထဲတွင် ဗျည်းချင်းတူသော်လည်း အသံထွက် ကွဲပြားတတ်ပုံ၊ ဗျည်းချင်းမတူသော်လည်း အသံထွက်တူညီတတ်ပုံ စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုးအဖုံဖုံ တွေ့နိုင်လေသည်။ ထိုသို့ စံသုံးသတ်မှတ်ရေးထုံးနှင့် အသံထွက်ပုံတို့ တစ်ထပ်တည်းမဟုတ်သောကြောင့် အသံထွက်ပုံအတိုင်း ရေးလိုက် သည့်အခါ စာလုံးပေါင်းက စံသုံးသတ်မှတ်ပုံနှင့် မကိုက်ညီဘဲ အလွဲလွဲ ဖြစ်သွားတတ်သည်။ 'သတိရ'ဟု စံသုံး သတ်မှတ် ထားသော်လည်း 'ရ'ကို လျှာလိပ်သံ မဟုတ်သော 'ယ'သံဖြင့် ရွတ်ဆိုရသောကြောင့် 'သတိယ' ဟူ၍ လွဲရေးမိကြပုံမျိုး ဖြစ်သည်။

'ရ'ဗျည်းကို ယခင်ကမူ လျှာလိပ်သံဖြင့် ရွတ်ဆိုကြမည် ဖြစ်သော်လည်း လက်ရှိတွင်မူ 'ယ'သံဖြင့် ရွတ်ဆိုရသည်က အများစု ဖြစ်နေပေပြီ။ မြန်မာဘာသာ၌ 'ရ' ပါသော စကားလုံး တို့သည် များသောအားဖြင့် ပါဠိ ဘာသာစကားလုံးကနေ တိုက်ရိုက်မွေးစားခြင်းဖြင့် လည်း ကောင်း၊ အသွင်ပြောင်း မွေးစားခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း ဖြစ်လာသည်က များသည်။ မြန်မာ ဘာသာတွင် အသုံးတွင်ကျယ်သော 'ပရဟိတ' ဆိုလျှင် ပါဠိစကားလုံး 'ပရဟိတ'ကို တိုက်ရိုက် မွေးစားယူထားခြင်း ဖြစ်သည်။ 'ပုဒ်' ဆိုလျှင် ပါဠိစကားလုံး 'ပဒ'ကို အသွင်ပြောင်း မွေးစား ယူထားခြင်း ဖြစ်သည်။

မြန်မာဘာသာ၌ ပါဠိဘာသာကနေပြီး တိုက်ရိုက် မွေးစားယူထားသော စကားလုံး အတော်အတန်ရှိလေသည်။ ပါဠိဘာသာ၌မူ 'ရ'ဗျည်းဖြင့် စာလုံးပေါင်းပါက လျှာလိပ်သံဖြင့် ရွတ်ဆိုရစမြဲ ဖြစ်သည်။ မြန်မာဘာသာစကားလုံးအဖြစ် နည်းလမ်း နှစ်မျိုး (တိုက်ရိုက်မွေးစား ခြင်း၊ အသွင်ပြောင်းမွေးစားခြင်း) ဖြင့် မွေးစားထားရာ၌မူ ပါဠိဘာသာတွင်ကဲ့သို့ လျှာလိပ်သံ ဖြင့် ရွတ်ဆိုရန် သတ်မှတ်ထားသော စကားလုံးမျိုးလည်း ရှိသကဲ့သို့ 'ယ'သံဖြင့် ပြောင်းလဲ ရွတ်ဆိုရန် သတ်မှတ်ထားသော စကားလုံးမျိုးလည်း ရှိလေသည်။

ထို့ကြောင့် 'ရာဂ' ဆိုသော စာလုံးပေါင်းပါ 'ရ'ကို မြန်မာဘာသာတွင် 'ယ'သံ (ယာဂ့) ဖြင့် ရွတ်ဆိုနိုင်မည် ဖြစ်သော်လည်း ပါဠိဘာသာတွင် ဆိုလျှင်မူ လျှာလိပ်သံ (ရာဂ့) ဖြင့်သာ ရွတ်ဆိုမည် ဖြစ်သည်။ ထို့အတူ 'ရာဟု' ဆိုသော စာလုံးပေါင်းပါ 'ရ' ကို မြန်မာဘာသာတွင်

'ယ'သံ ('ယာ' ဟူ၍) ဖြင့် ရွတ်ဆိုနိုင်မည် ဖြစ်သော်လည်း ပါဠိဘာသာတွင်ဆိုလျှင်မူ လျှာလိပ်သံ ('ရာ' ဟူ၍) ဖြင့်သာ ရွတ်ဆိုမည် ဖြစ်သည်။

မြန်မာဘာသာစကားတွင် 'ယ'ဗျည်းနှင့် 'ရ'ဗျည်း တို့ကို အသံထွက်သည့်အခါ 'ယ'သံချင်း တူသည်လည်း ရှိသကဲ့သို့ 'ယ'သံနှင့် 'ရ (လျှာလိပ်သံ) ခွဲခြား ထွက်ရ သည်လည်း ရှိသည်။ သည့်အတွက် 'ယ'သံဖြင့် ရွတ်ဆိုရ သည်ကို 'ယဗျည်း'ဖြင့် ပေါင်းစပ်ရမည်ဟု တရားသေ မှတ်၍ မရပေ။ 'ယ'သံ ထွက်သော်လည်း 'ရ'ဗျည်းနှင့် ပေါင်းစပ်ထားသော စာလုံးပေါင်းမျိုးလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။

သို့သော် ရခိုင်တိုင်းရင်းသားတို့၏ ဘာသာစကား တွင်မူ 'ယ'ဗျည်းနှင့် ပေါင်းလျှင် 'ယ'သံဖြင့် ထွက်၍ 'ရ'ဗျည်းနှင့် ပေါင်းလျှင် လျှာလိပ်သံဖြင့် ထွက်လေသည်။ 'ရာ' ဆိုလျှင် 'ယာ'ဟု အသံမထွက်ဘဲ လျှာလိပ်သံဖြင့် ထွက်လေသည်။ 'ရ'ဗျည်းနှင့် ပေါင်းသော စကားလုံး တိုင်းကို လျှာလိပ်သံဖြင့် ထွက်သဖြင့် စာရေးသည့် အခါလည်း လျှာလိပ်သံ မထွက်လျှင် 'ယ'ဗျည်းနှင့် စာလုံးပေါင်း၍ လျှာလိပ်သံ ထွက်လျှင် 'ရ'ဗျည်းနှင့် စာလုံးပေါင်းရမည်ဟု နားလည်နိုင်ပေသည်။ 'ရေ၊ ရယ်၊ ရွာ၊ ရိုင်း' စသည်တို့ကို မြန်မာဘာသာစကားတွင် 'ယေ၊ ယယ်၊ ယွာ၊ ယိုင်း' စသည်ဖြင့် 'ယ'ဗျည်းသံနှင့် အသံ ထွက်ရသော်လည်း ရခိုင်တိုင်းရင်းသားတို့ကမူ လျှာလိပ် သံဖြင့်သာလျှင် အသံထွက်ကြလေသည်။ ထို့ကြောင့် ရခိုင်တိုင်းရင်းသားတို့ပြောသော အသံထွက်ကို နားလည် သူ ဆိုပါက 'ယ'ဗျည်းဖြင့်ရေးမည် သို့မဟုတ် လျှာလိပ်သံ ('ရ'ဗျည်း)ဖြင့်ရေးမည် ဆိုသည်ကို လွယ်လင့်တကူ ခွဲခြားနိုင်လေသည်။ ဆိုလိုသည်ကား ရခိုင်တိုင်းရင်း သားတို့က လျှာလိပ်သံဖြင့် ပြောခြင်းဆိုလျှင် ထိုစကားလုံး ကို 'ရ'ဗျည်းဖြင့် ရေးမည်၊ လျှာလိပ်သံဖြင့် ပြောဆိုခြင်း မဟုတ်လျှင် 'ယ'ဗျည်းဖြင့် ရေးမည် ဆိုသည်ကို အလွယ် တကူ ခွဲခြား မှတ်သားနိုင်လေသည်။

" အင်္ဂလိပ်ဘာသာ ကနေ မွေးစားယူ ထားသော စကားလုံးများထဲတွင် လျှာလိပ်သံဖြင့် ထွက်လျှင် 'ရ' ဗျည်းဖြင့် စာလုံးပေါင်းရန် သတ်မှတ် ထားသည်။ "

အင်္ဂလိပ်ဘာသာကနေ မွေးစားယူထားသော စကားလုံးများထဲတွင် လျှာလိပ်သံဖြင့် ထွက်လျှင် 'ရ'ဗျည်း ဖြင့် စာလုံးပေါင်းရန် သတ်မှတ်ထားသည်။ ထို့ကြောင့် အင်္ဂလိပ်စကားလုံး carat ကို မြန်မာစကားလုံး

အနေဖြင့် ရေးသည့်အခါ အနီးစပ်ဆုံးအသံအဖြစ် ‘ကရက်’ ဟူ၍ ‘ရ’နှင့် ရေးရန် စံသုံး သတ်မှတ်လေသည်။ ထို့အတူ crane ကို ‘ကရိန်း’၊ corporation ကို ‘ကော်ပိုရေးရှင်း’၊ commission ကို ‘ကော်မရှင်’၊ camera ကို ‘ကင်မရာ’၊ contractor ကို ‘ကန်ထရိုက်တာ’၊ concrete ကို ‘ကွန်ကရစ်’၊ congress ကို ‘ကွန်ဂရက်’၊ conference ကို ‘ကွန်ဖရင့်’၊ Christmas ကို ‘ခရစ္စမတ်’၊ Christ ကို ‘ခရစ်တော်’၊ Christian ကို ‘ခရစ်ယာန်’၊ Greenwich ကို ‘ဂရင်းနစ်’၊ grant ကို ‘ဂရန်’၊ grain ကို ‘ဂရိန်’၊ graphite ကို ‘ဂရပ်ဖိုက်’၊ gramme ကို ‘ဂရမ်’၊ gross ကို ‘ဂရွတ်’၊ glycerine ကို ‘ဂလစ်ဆရင်’၊ jury ကို ‘ဂျူရီ’၊ generator ကို ‘ဂျင်နရေတာ’၊ stereo ကို ‘စတီရီယို’၊ strawberry ကို ‘စတော်ဘယ်ရီ’၊ spring ကို ‘စပရင်’၊ cigarette ကို ‘စီးကရက်’၊ secretary ကို ‘စက္ကရီတေရီ’၊ centigrade ကို ‘စင်တီဂရိတ်’၊ socialism ကို ‘ဆိုရှယ်လစ်’၊ tape–recorder ကို ‘တိပ်ရီကော်ဒါ’၊ transistor ကို ‘ထရန်စစ္စတာ’၊ driver ကို ‘ဒရိုင်ဘာ’၊ director ကို ‘ဒါရိုက်တာ’၊ decree ကို ‘ဒီကရီ’၊ degree ကို ‘ဒီဂရီ’၊ democracy ကို ‘ဒီမိုကရေစီ’၊ diary ကို ‘ဒိုင်ယာရီ’၊ neutron ကို ‘နျူထရွန်’၊ premium ကို ‘ပရီမီယံ’၊ proof ကို ‘ပရု’၊ protein ကို ‘ပရိုတင်း’၊ proton ကို ‘ပရိုတွန်’၊ pyramid ကို ‘ပိရမစ်’၊ patrol ကို ‘ပတ္တရောင်’၊ February ကို ‘ဖေဖော်ဝါရီ’၊ fashion ကို ‘ဖက်ရှင်’၊ Fahernheit ကို ‘ဖယ်ရင်ဟိုက်’၊ bacteria ကို ‘ဗက်တီးရီးယား’၊ bureau ကို ‘ဗျူရို’၊ bureaucracy ကို ‘ဗျူရိုကရေစီ’၊ bureaucrat ကို ‘ဗျူရိုကရက်’၊ brake ကို ‘ဘရိတ်’၊ brandy ကို ‘ဘရန်ဒီ’၊ battery ကို ‘ဘက်ထရီ’၊ mercury ကို ‘မာကျူရီ’၊ mercerized ကို ‘မာဆရိုက်’၊ marathon ကို ‘မာရသွန်’၊ metric ကို ‘မက်ထရစ်’၊ uranium ကို ‘ယူရေနီယံ’၊ Uranus ကို ‘ယူရေနတ်’၊ Jesus ကို ‘ယေရှု’၊ remand ကို ‘ရမန်’၊ ration ကို ‘ရာရှင်’၊ registry ကို ‘ရေစစ္စရီ’၊ radar ကို ‘ရေဒါ’၊ radium ကို ‘ရေဒီယံ’၊ radio ကို ‘ရေဒီယို’၊ radio–telescope ကို ‘ရေဒီယိုတယ်လီစကုပ်’၊ Roman ကို ‘ရောမ’၊ rubber ကို ‘ရော်ဘာ’၊ rifle ကို ‘ရိုင်ဖယ်’၊ rum ကို ‘ရမ်’၊ royal ကို ‘ရွိုင်ရယ်’၊ radar ကို ‘ရေဒါ’၊ lorry ကို ‘လော်ရီ’၊ warrant ကို ‘ဝရမ်း’၊ theory ကို ‘သီအိုရီ’၊ theorem ကို ‘သီအိုရမ်’၊ hydrogen ကို ‘ဟိုက်ဒရိုဂျင်’၊ electron ကို ‘အီလက်ထရွန်’၊ electronic ကို ‘အီလက်ထရွန်နစ်’၊ opera ကို ‘အော်ပရာ’၊ operator ကို ‘အော်ပရေတာ’ စသည်ဖြင့် ‘ရ’ဗျည်းနှင့် ရေးထုံးပေါင်းစပ် သတ်မှတ်ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့နိုင်သည်။ ထိုစကားလုံးတို့တွင် ‘ရ’ဗျည်းဖြင့် ပေါင်းစပ်ထားကြသည်နှင့်အညီ လျှာလိပ်သံဖြင့် ရွတ်ဆိုရန် ဖြစ်သည်။

ဤ ‘ရ’ဗျည်းတို့ကို ရခိုင်တိုင်းရင်းသားတို့ကလည်း လျှာလိပ်သံဖြင့်ပင် ရွတ်ဆိုကြလေ့ ရှိသည်။ ဗမာတိုင်းရင်းသားတို့က သတ်မှတ်ရေးထုံး ‘ရေ’ကို ‘ယေ’ ဟူ၍ ‘ယ’သံနှင့် ထွက်သော်လည်း ရခိုင်တိုင်းရင်းသားတို့ကမူ ‘ရေ’ ဟူ၍ လျှာလိပ်သံဖြင့် အသံထွက်သည်။ ထို့အတူ ‘ရာ၊ ရိ၊ ရောင်၊ ရိုး၊ ရောက်’ စသည်ဖြင့် ‘ရ’ဗျည်းနှင့် ရေးထားသည်တို့ကို ဗမာ တိုင်းရင်းသားတို့က ‘ယ’သံဖြင့် ထွက်သော်လည်း ရခိုင်တိုင်းရင်းသားတို့ကမူ လျှာလိပ်သံ ဖြင့် အသံထွက်ကြလေသည်။ ‘ယ’ဗျည်းဖြင့် ပေါင်းစပ်ထားသော စကားလုံးတို့ကိုမှ ရခိုင်တိုင်းရင်းသားတို့က ‘ယ’သံဖြင့် အသံထွက်လေသည်။

ထိုနည်းအတူ ‘ယပင့်၊ ရရစ်’တို့ဖြင့် ပေါင်းစပ်သော စာလုံးပေါင်းတို့ကိုလည်း

ရခိုင်တိုင်းရင်းသားတို့က အသံထွက် ခွဲခြားထွက်လေ့ရှိသည်။ ‘ကျောင်း’နှင့် ‘ကြောင်း’တို့ကို ဗမာတိုင်းရင်းသားတို့၏ အသံထွက်က အတူတူ ဖြစ်သော်လည်း ရခိုင်တိုင်းရင်းသားတို့ကမူ ခွဲခြား အသံထွက်ကြသည်။ ‘ယပင့် (–ျ)’ နှင့် ပေါင်းစပ်ထားလျှင် ဗမာတိုင်းရင်းသားတို့ အသံထွက်ပုံအတိုင်း ထွက်ပြီး ‘ရရစ် (ြ–)’ နှင့် ပေါင်းထားလျှင် လျှာလိပ်သံနှင့် ထွက်လေသည်။ သည့်အတွက် ရခိုင်တိုင်းရင်းသားတို့ လျှာလိပ်သံဖြင့် အသံထွက်လျှင် ‘ရရစ် (ြ–)’ နှင့် ပေါင်းထားသော စာလုံးပေါင်းမှန်း၊ လျှာလိပ်သံနှင့် မထွက်လျှင် ‘ယပင့် (–ျ)’ နှင့် ပေါင်းထားသော စာလုံးပေါင်းမှန်း ခွဲခြားသိနိုင်လေသည်။

ရခိုင်တိုင်းရင်းသားတို့က ‘ယပင့်၊ ရရစ်’တို့ကို ယနေ့တိုင်အောင် ခွဲခြားထွက်ဆိုသော အလေ့ကို ထိန်းထားနိုင်ခြင်းကြောင့် ‘ပင့်ရစ်မနိုင် ရခိုင်မေး’၊ ‘ပင့်ရစ် မသိ ရခိုင်နှင့် ညှိ’ ဆိုသည့်စကား ပေါ်ထွက်လာခြင်း ဖြစ်သည်။ ‘ပင့်’ ဆိုသော ‘ယပင့်’၊ ‘ရစ်’ ဆိုသော ‘ရရစ်’တို့ အနက် မည်သည်ကို သုံးရမှန်းမသိ ဒွိဟကြုံလာလျှင် ရခိုင်တိုင်းရင်း သားတို့၏ အသံထွက်ပုံ (လျှာလိပ်သံ ထွက် မထွက်)နှင့် တိုက်ဆိုင်ညှိနှိုင်းပြီး လျော်ကန်အောင် ရွေးချယ်သုံးနှုန်းနိုင်ကြောင်း ဆိုလိုရင်းဖြစ်သည်။

ဤသို့လျှင် အသံထွက်ပုံနှင့် စပ်လျဉ်းပြီး ရခိုင်တိုင်းရင်းသားတို့၏ အသံထွက်ပုံတချို့က မြန်မာစာစကားရေးထုံးတည့်မတ်စေရေးတွင် တစ်ဖက်တစ်လမ်းက ထောက်ကူပေးနိုင်ကြောင်း သတိမူနိုင်ပေသတည်း။

အောင်အောင်အေး

xif&Sm;aom u,m;jynfe,f Edkifiha&;acgif;aqmifrsm;ESifh bGJ*kPf xl;&&Sdrsm;

OD;usmfbef;z,fck

“လွတ်လပ်ရေးအကြိုကာလမှ လွတ်လပ်ရေးရပြီးခေတ်အထိ
ကရင်နီ ခေါ် ကယားပြည်နယ် နိုင်ငံရေးလောကတွင်
ထဲထဲဝင်ဝင်ပါဝင်ခဲ့ပြီး ထင်ရှားသော
ကယားပြည်နယ်နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များနှင့်
နိုင်ငံတော်အချုပ်အခြာအာဏာ
အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်သည့်
ကယားပြည်နယ် တည်ငြိမ်အေးချမ်းရေးအတွက်
ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ပေးခဲ့ကြသည့် ပုဂ္ဂိုလ်များ”

လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း ၈၀ ကျော် လွတ်လပ်ရေးအကြိုကာလမှ လွတ်လပ်ရေးရပြီးခေတ်အထိ ကရင်နီ ခေါ် ကယားပြည်နယ် နိုင်ငံရေးလောကတွင် ထဲထဲဝင်ဝင်ပါဝင်ခဲ့သည့် ထင်ရှားသော ကယားပြည်နယ် နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များနှင့် နိုင်ငံတော်အချုပ်အခြာအာဏာ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်သည့် ကယားပြည်နယ် တည်ငြိမ်အေးချမ်းရေးအတွက် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ပေးခဲ့ကြသည့် ပုဂ္ဂိုလ်များကို ၁၉၄၉ ခုနှစ်၊ လွတ်လပ်ရေးနေ့မှအစပြု၍ နိုင်ငံတော်က ထိုက်တန်သော ဘွဲ့ထူးဂုဏ်ထူးဖြင့် ချီးမြှင့်ပေးအပ်ခဲ့ရာ ချီးမြှင့်ခြင်းခံရသူများ–

နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များ

ဦးစဝ်ဝဏ္ဏ၊ ကယားပြည်နယ် (ပထမဆုံးဝန်ကြီး)

ဝန်ကြီး စဝ်ဝဏ္ဏ
ဥက္ကဋ္ဌ၊ ကယားပြည်နယ်ကောင်စီ
(၁၉၄၈–၁၉၅၂) (၁၉၅၆–၁၉၆၀)

ကယားပြည်နယ်ဝန်ကြီး(ဟောင်း)ဦးစဝ်ဝဏ္ဏသည် ကန္တရဝတီ လွိုင်ကော်စောဖျာ စဝ်ခွန်လီနှင့် ကြင်ရာတော် စဝ်စောစောမြတို့မှ မွေးဖွားလာသည့်သားဖြစ်သည်။ အရွယ်ရောက်လာသည့်အခါ မယ်စဲ့ဒေသမြို့အုပ်အဖြစ် တာဝန်ယူအုပ်ချုပ်ခဲ့သည်။ ၁၉၄၅ ခုနှစ်၊ ဂျပန်တော်လှန်ရေးတွင် ကန္တရဝတီနယ်တော်လှန်ရေးခေါင်းဆောင်အဖြစ် တာဝန်ယူပြီး မိုးဗြဲနယ်မှ ဦးသိုင်းဘဟန်၊ ကြယ်ဖိုးကြီးနယ်မှ ဦးစောရွှေ၊ ဦးအေမြလေး၊ ဘောလခဲနယ်မှ ဦးဂိုဘီတူရီနှင့်အတူ တော်လှန်ရေးပြီးဆုံးသည်အထိ ပါဝင်ခဲ့သည်။ ၁၉၄၇ ခုနှစ်၊ နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေရေးဆွဲရာတွင် ကရင်နီနယ်သည်ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံနှင့် ပူးပေါင်းလိုကြောင်း ရန်ကုန်မြို့တွင် ကျင်းပဆဲတိုင်းပြုပြည်ပြုလွှတ်တော်သို့ သွားရောက်တင်ပြခဲ့သည့် ကရင်နီကိုယ်စားလှယ်အစုအဖွဲ့တွင် ပါဝင်ခဲ့သည်။

၁၉၄၈ ခုနှစ်၊ ကရင်နီနယ်အစိုးရဖွဲ့စည်းသည့်အခါ ဦးစဝ်ဝဏ္ဏသည် ကရင်နီပြည်နယ်ဝန်ကြီးနှင့် ပြည်ထောင်စုအစိုးရအဖွဲ့ဝင် ဝန်ကြီးအဖြစ် ၁၉၄၈ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၅ ရက်နေ့တွင် ရန်ကုန်မြို့ ဆိုရန်တိုဗီလာအဆောက်အဦတွင်ကျမ်းသစ္စာကျိန်ဆိုခဲ့သည်။

စဝ်ဝဏ္ဏသည် လွတ်လပ်ရေးရရှိခဲ့သည့် ၁၉၄၈ ခုနှစ်မှ ၁၉၆၂ ခုနှစ်အထိ ကယားပြည်နယ်အရှေ့ပိုင်း ပြည်သူ့လွှတ်တော်အမတ်အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ကယားပြည်နယ် ကောင်စီဥက္ကဋ္ဌအဖြစ်လည်းကောင်း၊ ကယားပြည်နယ်ဝန်ကြီးနှင့် ပြည်ထောင်စုအစိုးရအဖွဲ့ဝင် ဝန်ကြီးအဖြစ်လည်းကောင်း တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။

ဦးသိုင်းဘဟန်၊ ကယားပြည်နယ်အရှေ့ပိုင်

ဖယ်ခုံမြို့နယ် (ယခင်မိုးဗြဲနယ်) ဗရဲ့ပဒေါင်တိုက် ဟွဒလန်းဒိန်းရွာနေ ဦးအားနိ+ ဒေါ်မူပိုင်ထားတို့မှ မွေးဖွားလာသည့်သားဖြစ်သည်။ ငယ်စဉ်ဘဝက တောင်ငူမြို့ (R.C.M) အလယ်တန်းကျောင်းနှင့် မော်လမြိုင်မြို့၊ စိန်ပက်ထရစ်အထက်တန်းကျောင်းတွင် ပညာ

ဦးသိုင်းဘဟန် (O.B.E)
ကရင်နီ(ကယား)ပြည်နယ်အရေးပိုင်

သင်ကြားခဲ့သည်။ ၁၉၃၆ ခုနှစ်နှင့် ၁၉၄၂ ခုနှစ်၊ မိုးဗြဲနယ်ပဒေသရာဇ်စော်ဘွားဆန့်ကျင်တော်လှန်ရာတွင် ခေါင်းဆောင်တစ်ဦးအဖြစ် တာဝန်ယူခဲ့သည်။ ၁၉၄၅ ခုနှစ်၊ ဖက်ဆစ်ဂျပန်တော်လှန်ရေးတွင် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းနှင့်ကြိုတင်ညှိနှိုင်း၍ မဟာမိတ်တပ် (၁၃၆) နှင့် ဆက်သွယ်ပြီး မိုးဗြဲနယ်နှင့် ကရင်နီနယ်တော်လှန်ရေးတွင် ပြောင်မြောက်စွာ ဦးဆောင်နိုင်ခဲ့သောကြောင့် မဟာမိတ်တပ်က (O.B.E) ဘွဲ့ ချီးမြှင့်ခြင်းခံရသည်။ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းကလည်း ဂုဏ်ပြုချီးကျူးစာပေးပို့ခဲ့သည်။ ၁၉၄၇ ခုနှစ်၊ တိုင်းပြုပြည်ပြုလွှတ်တော်သို့ မိုးဗြဲနယ်ကိုယ်စားလှယ်အဖြစ် တက်ရောက်ခဲ့သည်။ ၁၉၄၇ ခုနှစ်၊ ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေရေးဆွဲရာတွင် ကော်မတီဝင်တစ်ဦးအဖြစ် ပါဝင်ခဲ့သည်။ ကရင်နီနိုင်ငံရေးတွင် ထဲထဲဝင်ဝင် ပါဝင်လှုပ်ရှားခဲ့သောကြောင့် ၁၉၄၈ ခုနှစ်၊ လွတ်လပ်ရေးရရှိသည့်အခါ ကရင်နီပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့ဝင် အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် အရေးပိုင်အဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။ ကရင်နီပြည်နယ် ပြည်တွင်းစစ်ကာလတွင် နိုင်ငံရေးနှင့် စစ်ရေးတာဝန်များကို ပင်ပန်းစွာ ထမ်းဆောင်ခဲ့သောကြောင့် ၁၉၄၈ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ ၂ ရက်နေ့ ရန်ကုန်ပြည်သူ့ဆေးရုံကြီးတွင် ကွယ်လွန်သွားခဲ့သည်။ ဦးသိုင်းဘဟန်၏ စျာပနာအခမ်းအနားကို ဖ. ဆ. ပ. လ အဖွဲ့ချုပ်က ခမ်းနားစွာကျင်းပခဲ့ပြီး ကြံတောသုသာန်တွင် သဂြိုဟ်ခဲ့သည်။

သီရိပျံချီ ဦးအေးမြလေး၊ နိုင်ငံ့ဂုဏ်ရည်ပထမအဆင့် ကယားပြည်နယ်ဦးစီးအဖွဲ့ ဥက္ကဋ္ဌ

သီရိပျံချီ – ဦးအေးမြလေး
ခရိုင်ဝန်

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်း နိုင်ငံရေးလောကသို့ ဝင်ရောက်လာသည်။ ဖက်ဆစ်ဂျပန်တော်လှန်ရေးကာလ၌ အထူးထင်ရှားသည့် ကရင်နီ(ကယား)နိုင်ငံရေးသမားတစ်ဦးဖြစ်သည်။ ၁၉၄၇ ခုနှစ်၊ တိုင်းပြုပြည်ပြုလွှတ်တော်သို့ ကရင်နီပြည်နယ်ကိုယ်စားလှယ်အဖြစ် တက်ရောက်ခဲ့သည်။ ၁၉၄၈ ခုနှစ်၊ မြန်မာနိုင်ငံ လွတ်လပ်ရေးရသည့်အခါ ကရင်နီပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့တွင် လူထုစည်းရုံးရေးတာဝန်နှင့် ခရိုင်ဝန်အဖြစ် တာဝန်ယူခဲ့သည်။ လွတ်လပ်ရေးရခါစ ကရင်နီပြည်နယ် ပြည်တွင်းစစ်ကာလတွင် အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် စစ်ရေးတာဝန် ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။ ၁၉၄၉ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၄ ရက်နေ့တွင် နိုင်ငံတော်သမ္မတက "သီရိပျံချီ"ဘွဲ့ ချီးမြှင့်ခြင်းခံခဲ့ရသည်။

၁၉၅၅ ခုနှစ်တွင် ဒွါဒသမမြောက်ပုပ်ရဟန်းမင်းကြီးကချီးမြှင့်သည့် Kinght of the commander of St.Sylverter ဘွဲ့ကို ရရှိသည်။

၁၉၆၀ ပြည့်နှစ်တွင် ကယားပြည်နယ်အထူးတိုင်းမင်းကြီးအဖြစ် တာဝန်ယူခဲ့သည်။ ၁၉၆၂ ခုနှစ်မှ ၁၉၇၄ ခုနှစ်အထိ ကယားပြည်နယ် ဦးစီးအဖွဲ့ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် တာဝန်ယူခဲ့သည်။ ၁၉၈၀ ပြည့်နှစ်တွင် နိုင်ငံ့ဂုဏ်ရည် ပထမအဆင့် ချီးမြှင့်ခြင်းခံရသည်။

ဝဏ္ဏကျော်ထင် ဦးသိုင်းသန်းတင်
နိုင်ငံတော်ကောင်စီဝင်(ငြိမ်း)

ဝဏ္ဏကျော်ထင် ဦးသိုင်းသန်းတင်
နိုင်ငံတော်ကောင်စီဝင် (၁၉၇၉–၁၉၈၄)

ဖယ်ခုံမြို့နယ် (ယခင်မိုးဗြဲနယ်)၊ ဗရဲ့ပဒေါင်တိုက် ဟွဒလန်းဒိန်းရွာနေ ဦးအားနိ+ဒေါ်မူပိုင်ထားတို့မှ မွေးဖွားလာသည့်သားဖြစ်သည်။ ၁၉၄၂ ခုနှစ်၊ သခင်ကြွယ်–တောင်ငူ ဦးထွန်းဖေနှင့်အတူ မြန်မာ့လွတ်လပ်ရေးတပ်မတော်(ဘီအိုင်အေ)သို့ ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။ ဗမာ့ကာကွယ်ရေးတပ်မတော် တပ်ရင်း(၅)တွင် စောဖေသန်းအမည်ဖြင့် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။ ၁၉၄၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ ၁ ရက်နေ့တွင် ဂျပန်သူလျှိုသတ်မှုဖြင့် တောင်ငူထောင်တွင် သေဒဏ်အပြစ်ပေးခြင်းခံရသည်။ ဖ.ဆ.ပ.လ အဖွဲ့ချုပ်မှ သခင်သန်းဖေ၏

“၁၉၅၁ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၄ ရက်နေ့တွင် နိုင်ငံတော်သမ္မတက “ဝဏ္ဏကျော်ထင်” ဘွဲ့ ချီးမြှင့်ခြင်း ခံရသည်။ ၁၉၆၂ ခုနှစ်မှ ၁၉၇၄ ခုနှစ်အထိ ကယားပြည်နယ် ဦးစီးအဖွဲ့ဝင် အဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။ ၁၉၇၈ ခုနှစ်မှ ၁၉၈၅ခုနှစ်အထိ နိုင်ငံတော်ကောင်စီဝင်အဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။”

ကူညီမှုဖြင့် ထောင်မှလွတ်လာခဲ့သည်။ ၁၉၄၈ ခုနှစ်၊ ကရင်နီပြည်နယ် စစ်ဝန်ထမ်းတပ်သို့ ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။ ၁၉၅၁ ခုနှစ်၊ စစ်ရဲတပ်ရင်း(၇)သို့တပ်ခွဲမှူးအဖြစ် ပြောင်းရွှေ့တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။ ကရင်နီပြည်နယ် ပြည်တွင်းစစ်တွင် အစိုးရတပ်နှင့်အတူ ရှုပ်ရှုပ်ချွံချွံ တိုက်ခိုက်ခဲ့သည်။ ၁၉၅၁ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၄ ရက်နေ့တွင် နိုင်ငံတော်သမ္မတက "ဝဏ္ဏကျော်ထင်" ဘွဲ့ ချီးမြှင့်ခြင်းခံရသည်။ ၁၉၆၂ ခုနှစ်မှ ၁၉၇၄ခုနှစ်အထိ ကယားပြည်နယ်ဦးစီးအဖွဲ့ဝင်အဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။ ၁၉၇၈ ခုနှစ်မှ ၁၉၈၅ခုနှစ်အထိ နိုင်ငံတော်ကောင်စီဝင်အဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။

ဦးစပ်အုန်းညွာ၊ နိုင်ငံတော်ကောင်စီဝင် (ငြိမ်း)
နိုင်ငံ့ဂုဏ်ရည် ပထမအဆင့်

ဦးစပ်အုန်းညွာ
နိုင်ငံ့ဂုဏ်ရည်ပထမအဆင့်
နိုင်ငံတော်ကောင်စီဝင် (၁၉၇၄–၁၉၇၉)

လွိုင်ကော်မြို့ မင်းစုရပ်ကွက်နေ ကန္ဒရဝတီစောဖျာမင်းဆက် ဦးစပ်ရွှေဟုန်နှင့် သခင်မ ဒေါ်လှမယ်တို့မှ မွေးဖွားသည့် သားကြီးဖြစ်သည်။ ငယ်စဉ်ဘဝက တောင်ကြီးမြို့ ရှမ်းစော်ဘွား သားသမီးများ၏ အထက်တန်းကျောင်းတွင် ပညာသင်ကြားခဲ့သည်။ မြန်မာပြည်အတွင်းသို့ ဂျပန်ဝင်ရောက်လာသည့်အခါ အင်္ဂလိပ်တပ်နှင့်အတူ အိန္ဒိယသို့ လိုက်ပါသွားခဲ့သည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အပြီး မြန်မာနိုင်ငံသို့ အင်္ဂလိပ်တပ် အရာရှိတစ်ဦးအဖြစ် ပြန်လည်ဝင်ရောက်လာခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ လွတ်လပ်ရေးရခါစတွင် ခရိုင်ရဲဝန်အဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။ ၁၉၇၄ ခုနှစ်တွင် နိုင်ငံတော်ကောင်စီဝင်အဖြစ် ရွေးချယ်ခြင်းခံရပြီး နိုင်ငံ့ဂုဏ်ရည်ပထမအဆင့် ချီးမြှင့်ဂုဏ်ပြုခံရသူ ဖြစ်ပါသည်။

ဝဏ္ဏကျော်ထင် ဦးဘူးရယ်
နိုင်ငံတော်ကောင်စီဝင် (ငြိမ်း)

ကယားပြည်နယ် လွိုင်ကော်မြို့နယ် ချိုကယ်ရွာနေ ဦးဖရေးရယ်+ဒေါ်ဖရေးမြာတို့၏ သားဖြစ်သည်။ ၁၉၀၉ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ ၂၆ ရက်နေ့တွင် ချိုကယ်ရွာတွင်မွေးဖွားသည်။ ငယ်စဉ်ဘဝက ချိုကယ်ရွာတွင် အတန်းကျောင်းမရှိသောကြောင့် ဘုန်းကြီးကျောင်းတွင် ပညာသင်ကြားခဲ့သည်။ အရွယ်ရောက်လာသည့်အခါ လယ်ယာလုပ်ငန်းဖြင့် မိဘနှင့်အတူ လုပ်ကိုင်ခဲ့သည်။ ၁၉၄၂ ခုနှစ် တိုက်သူကြီးဖြစ်သူ ဖခင်ကွယ်လွန်သွားသည်။ ဖခင်၏ အရိုက်အရာ တိုက်သူကြီးတာဝန်ယူပြီး ရပ်ရေး ရွာရေးကိစ္စကို အားကြိုးမာန်တက်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ၁၉၄၅ ခုနှစ်၊ ဖက်ဆစ်ဂျပန်တော်လှန်ရေးတွင် ကယားလူငယ်များကို ဦးဆောင်၍ ပွန်ချောင်းအတိုင်းဆင်းလာသည့် ဂျပန်တပ်ကို ဦးစောဝဏ္ဏ၊ ဦးစောဦးရယ်နှင့်အတူ တော်လှန်တိုက်ခိုက်ခဲ့သည်။

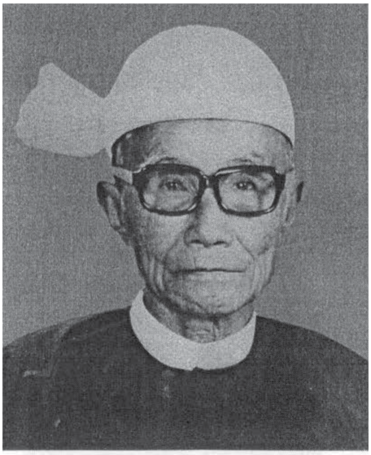

ဝဏ္ဏကျော်ထင် ဦးဘူးရယ်
နိုင်ငံတော်ကောင်စီဝင် (၁၉၇၄–၁၉၈၈)

၁၉၄၈ ခုနှစ်၊ လွတ်လပ်ရေးရပြီးနောက် ကန္တရဝတီနယ် အမတ်ချုပ်အဖြစ် တာဝန်ပေးအပ်ခြင်းခံရသည်။ ထို့အပြင် ကယားပြည်နယ်ကောင်စီအကြံပေးအဖွဲ့ဝင် အဖြစ် ၁၉၅၆ ခုနှစ်မှ ၁၉၆၀ ပြည့်နှစ်အထိ တာဝန်ထမ်း ဆောင်ခဲ့သည်။

ကယားပြည်နယ်အတွင်း ဝင်ရောက်လာသည့် ကေအန်င်ယူ သောင်းကျန်းသူများနှင့် ကေအမ်တီ တရုတ်ဖြူတပ်များကို ချေမှုန်းတိုက်ခိုက်ရာတွင် အစိုးရ အဖွဲ့ဝင်များ တပ်မတော်၊ ပြည်စောင့်ရဲအမှတ် (၇)တပ်ရင်း၊ ကယားအထူးရဲ၊ ကယားစစ်ဝန်ထမ်း တပ်နှင့်အတူ ပူးပေါင်းပါဝင်တိုက်ခိုက်ခဲ့သည်။ ၁၉၅၂ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၄ ရက်နေ့တွင် နိုင်ငံတော်သမ္မတက ဝဏ္ဏကျော်ထင်ဘွဲ့ ချီးမြှင့်ပေးအပ်ခြင်းခံရသည်။ ၁၉၆၂ ခုနှစ်၊ တော်လှန်ရေးကောင်စီအစိုးရ လက်ထက်တွင် ကယားပြည်နယ်ဦးစီးအဖွဲ့ဝင်အဖြစ် ၁၉၆၂ မှ ၁၉၇၄ ခုနှစ်အထိ တာဝန်ထမ်း ဆောင်ခဲ့သည်။ ၁၉၇၄ ခုနှစ်တွင် လွိုင်ကော်မြို့နယ် ပြည်သူ့လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်အဖြစ် ရွေးချယ်ခြင်းခံရသည်။ ၁၉၈၅ ခုနှစ်မှ ၁၉၈၈ ခုနှစ်အထိ နိုင်ငံတော်ကောင်စီဝင်အဖြစ် တာဝန် ပေးအပ်ခြင်းခံရသည်။ ၁၉၉၃ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၁၂ ရက်နေ့တွင် ချိုကယ်ရွာတွင် ကွယ်လွန် သွားခဲ့သည်။ ကျေးလက်တောရွာနေ တောသူကြီးတစ်ဦးက နိုင်ငံတော်ကောင်စီဝင်အထိ အဆင့် ဆင့်သော တာဝန်ကို ထမ်းဆောင်နိုင်ခဲ့သော ဦးဘူးရယ်ကို အထူးလေးစားဖွယ်ပင်ဖြစ်သည်။

မဟာသရေစည်သူ ဦးစိန်
ပါလီမန်အတွင်းဝန်

မဟာသရေစည်သူ ဦးစိန်
ကယားပြည်နယ် ပါလီမန်အတွင်းဝန်
(၁၉၄၈–၁၉၆၀)

ဦးစိန်သည် အရှေ့ကရင်နီနယ်(ကန္တရဝတီ) စောဖျာမင်းမျိုးမင်းနွယ်တစ်ဦးဖြစ်သည်။ ၁၈၉၈ ခုနှစ် တွင် သီရိဒေါ (ယခုလွိုင်ကော်မြို့)တွင် မွေးဖွားသည်။ အင်္ဂလိပ်ခေတ်တွင် ကန်ထရိုက်တာလုပ်ငန်း လုပ်ကိုင် သည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ် ပြီးဆုံးပြီးနောက်ပိုင်း ကရင်နီ နိုင်ငံရေးလောကထဲသို့ ဝင်ရောက်လာသည်။ ၁၉၄၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ ၂၀ ရက်နေ့ ဖွဲ့စည်းခဲ့သည့် ကရင်နီပြည်လွတ်မြောက်ရေးနိုင်ငံရေးအဖွဲ့တွင် အမှုဆောင်ကော်မတီဝင်နှင့် အကြံပေးပုဂ္ဂိုလ်အဖြစ် ပါဝင်သည်။

၁၉၄၅ ခုနှစ်တွင် ကရင်နီပြည်နယ် သမဝါယမ အသင်းကို ကိုယ်တိုင်တည်ထောင်ပြီး အသင်းဥက္ကဋ္ဌ တာဝန်ယူခဲ့သည်။

၁၉၄၆ ခုနှစ်၊ ဧပြီလ ၃ ရက်နေ့ ကရင်နီ ပဒေါင်ကောင်စီဖွဲ့စည်းသည့်အခါဥက္ကဋ္ဌ အဖြစ် ရွေးချယ်ခြင်းခံရသည်။

၁၉၄၆ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် ကရင်နီမိတ်ဆက်အဖွဲ့ကို ခေါင်းဆောင်ပြီး ဧပြီလ ၃၀ ရက်နေ့တွင် ရန်ကုန်မြို့ရှိ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းနေအိမ်တွင်လည်းကောင်း၊ ၁၉၄၆ ခုနှစ်၊ မေလ ၂ ရက်နေ့တွင် ရွှေတိဂုံဘုရားလမ်းရှိ ဆန်းကဖေးတိုက်၌ ဖဆပလအဖွဲ့ခေါင်းဆောင်များနှင့် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းတို့ကို တွေ့ဆုံဆွေးနွေးခဲ့သည်။

၁၉၄၆ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ ၃ ရက်နေ့ကျင်းပသည့် တတိယအကြိမ် ကရင်နီ ပဒေါင်ကောင်စီ ညီလာခံတွင် နိုင်ငံရေးအုပ်စု သုံးစုကွဲခဲ့ရာ ပြည်မနှင့်ပူးပေါင်း၍ လွတ်လပ်ရေးရယူရန် အုပ်စုတွင် ပါဝင်ခဲ့သည်။

၁၉၄၆ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ ၂၃ ရက်နေ့ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း လွိုင်ကော်မြို့သို့ ရောက်ရှိလာသည့်အခါတွင်လည်း ပြည်နယ်နှင့်ပတ်သက်၍ လိုအပ်သည့်ကိစ္စရပ်များကို တင်ပြခဲ့ပါသည်။

၁၉၄၇ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ ၂၃ ရက်နေ့တွင် ကရင်နီကိုယ်စားလှယ်အဖြစ် တိုင်းပြုလွှတ်တော်တွင် တက်ရောက်ခဲ့သည်။

၁၉၄၈ ခုနှစ်၊ ကရင်နီပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့ ဖွဲ့စည်းသည့်အခါ အစိုးရအဖွဲ့ဝင်နှင့် ပါလီမန်အတွင်းဝန်အဖြစ် တာဝန်ပေးအပ်ခြင်းခံရသည်။

၁၉၅၀ ပြည့်နှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၄ ရက်နေ့ လွတ်လပ်ရေးနေ့တွင် နိုင်ငံတော်က မဟာသရေစည်သူဘွဲ့ ချီးမြှင့်ခြင်းခံရသည်။

ကယားပြည်နယ်အနောက်ပိုင်း ပြည်သူ့လွှတ်တော်အမတ်နှင့် ပါလီမန်အတွင်းဝန်တာဝန်များကို ၁၉၆၀ ပြည့်နှစ်အထိ တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။ သက်ရှိထင်ရှားရှိစဉ်က (ကယား ဦးစိန်)ဟူ၍ နိုင်ငံရေးလောကတွင် လူသိများသောပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သည်။

ဝဏ္ဏကျော်ထင် ဦးလွှီးဇီ
မြို့ပိုင်

ဝဏ္ဏကျော်ထင် ဦးလွှီးဇီ

ဦးလွှီးဇီသည် ကယားပြည်နယ် ဒီမော့ဆိုမြို့နယ် ဒေါရောက်ခူရွာနေ ဦးသားစူး (ကားလို့)+ဒေါ်မူတု(ရီစာ)တို့မှ ၂၁-၆-၁၉၁၄ ရက်နေ့တွင် မွေးဖွားသည့်သားဖြစ်သည်။ ငယ်စဉ်က ဖယ်ခုံမြို့ စိန်ထရေးဇာအလယ်တန်းကျောင်းနှင့် တောင်ငူမြို့ အထက်တန်းကျောင်းတွင် ပညာသင်ကြားခဲ့သည်။ ၁၉၃၇ ခုနှစ်မှ ၁၉၄၂ ခုနှစ်အထိ ဘီသူအောက်ရွာတွင် ကျောင်းဆရာနှင့် ဓမ္မဆရာအဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။ ၁၉၄၂ ခုနှစ်မှ ၁၉၄၅ ခုနှစ်အထိ တိုက်နယ်သူကြီးနှင့် တိုက်အုပ်အဖြစ် ခန့်ထားခြင်းခံရသည်။ ၁၉၄၇ ခုနှစ်တွင် မြို့ပိုင်အဖြစ် ခန့်အပ်ခြင်းခံရသည်။ ၁၉၅၄ ခုနှစ်တွင် ဝဏ္ဏကျော်ထင်ဘွဲ့ ချီးမြှင့်ခြင်းခံရ

သည်။ မြို့နယ်လုံခြုံရေးနှင့် အုပ်ချုပ်မှုကော်မတီအတွင်းရေးမှူး၊ မြို့နယ်စည်ပင်သာယာရေး ကော်မတီဥက္ကဋ္ဌတာဝန်များကို ဖရူဆို၊ ဒီးမော့ဆိုနှင့် လွိုင်ကော်မြို့တွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။ ၁၉၆၉ ခုနှစ်တွင် မြို့ပိုင်ရာထူးဖြင့် အငြိမ်းစားယူခဲ့သည်။ ၁၉၇၄ ခုနှစ်တွင် ဒီးမော့ဆိုမြို့နယ် မဲဆန္ဒနယ်အမှတ်(၂)မှ ပြည်သူ့လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်အဖြစ် ရွေးချယ်ခြင်းခံရပြီး လွှတ်တော်သဘာပတိအဖွဲ့ဝင်အဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ဆိုဗီယက် ရုရှားနိုင်ငံသို့ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်အဖြစ် သွားရောက်လေ့လာခဲ့သည်။ ၁၉၉၃ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေရေးဆွဲရေးတွင် အမျိုးသားညီလာခံသို့ ဒီးမော့ဆိုမြို့နယ် တောင်သူလယ်သမား ကိုယ်စားလှယ်အဖြစ် တက်ရောက်ခဲ့သည်။ ဖက်ဆစ်ဂျပန်တော်လှန်ရေးတွင် ခေါင်းဆောင်တစ်ဦးအဖြစ် ပါဝင်ခဲ့သည်။ လွိုင်ကော်–တောင်ငူ ကားလမ်းဖောက်လုပ်ရာတွင် တာဝန်ရှိသူတစ်ဦးအဖြစ် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ၂၀၀၉ ခုနှစ်၊ နိဝင်ဘာလတွင် ကွယ်လွန်ခဲ့သည်။ ဦးလွှီးဇီသည် ထင်ရှားသည့် တိုင်းရင်းသားနိုင်ငံရေးသမားတစ်ဦးအဖြစ် မှတ်တမ်းတင်ပါသည်။

ဦးကျော်ခင်
ကယားပြည်နယ်ပြည်သူ့ကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ(ငြိမ်း)

ကယားပြည်နယ် လွိုင်ကော်မြို့ မင်းစုရပ်ကွက်နေ ဦးပွင့်+ဒေါ်နော်တို့၏ သားဖြစ်သည်။ ၁၉၃၁ ခုနှစ်တွင် မွေးဖွားခဲ့ပြီး မင်းစုရပ်ကွက်ရှိ အလယ်တန်းကျောင်း(ယခု အထက–၁) တွင် ခုနစ်တန်းအောင်သည်အထိ ပညာသင်ကြားခဲ့သည်။ ကယားပြည်နယ်တစ်ခုလုံးတွင် ထိုအလယ်တန်းကျောင်း တစ်ကျောင်းသာရှိပြီး ခုနစ်တန်းအောင်လျှင် ဆက်၍ပညာသင်ကြားရန် ခက်ခဲသည့်ကာလဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံလွတ်လပ်ရေးရပြီးနောက် ကယားပြည်နယ် အစိုးရဖွဲ့စည်းခဲ့သည့် ကယားရဲတွင် ဝင်ရောက်အမှုထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။ အင်းစိန် ရဲသင်တန်းကျောင်းတွင် တက်ရောက်ခဲ့ပြီး ဒုရဲအုပ်အဖြစ် ကယားပြည်နယ်ဝန်ကြီး စဝ်ဝဏ္ဏ၏ ကိုယ်ရေးအရာရှိအဖြစ် ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။ ၁၉၆၂ ခုနှစ်၊ မန္တလေးရဲသိပ္ပံတက်ရောက်ခဲ့သည်။ ရဲမှူးကြီးအဆင့်အထိ မြန်မာနိုင်ငံရဲတပ်ဖွဲ့တွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့ပြီး အငြိမ်းစားယူခဲ့သည်။

ဦးကျော်ခင်
ကယားပြည်နယ်ပြည်သူ့ကောင်စီ ဥက္ကဋ္ဌ
(၁၉၇၄–၁၉၈၈)

၁၉၇၄ ခုနှစ်၊ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ ကယားပြည်နယ်ပြည်သူ့ကောင်စီဖွဲ့စည်းသည့်အခါ ကောင်စီ၏ ပထမသက်တမ်း(၁၉၇၄–၁၉၇၈)ခုနှစ်တွင် ပြည်နယ်လုပ်ငန်းစစ်ဆေးရေးအဖွဲ့ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ်လည်းကောင်း၊ ပြည်နယ်ကောင်စီ၏ ဒုတိယသက်တမ်း(၁၉၇၈–၁၉၈၄)နှင့် တတိယသက်တမ်း(၁၉၈၄–၁၉၈၈)ခုနှစ်ထိ ကယားပြည်နယ်ပြည်သူ့ကောင်စီ ဥက္ကဋ္ဌ တာဝန်ယူခဲ့ပြီး အငြိမ်းစားယူခဲ့သည်။

ဘွဲ့ထူးဂုဏ်ထူး ရရှိသူများ

နိုင်ငံတော်အချုပ်အခြာအာဏာ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်သည့် ကရင်နီ(ကယား) ပြည်နယ်တည်ငြိမ်အေးချမ်းရေးအတွက် အသက်ကိုပဓာနမထားဘဲ ကာကွယ်စောင့်ရှောက် တည်ဆောက်ပေးခဲ့ကြသော အောက်ဖော်ပြပါပုဂ္ဂိုလ်များကို ထိုက်တန်သော ဘွဲ့ထူးဂုဏ်ထူး ဖြင့် နိုင်ငံတော်က ချီးမြှင့်ပေးအပ်ခဲ့သည်–

၁။	ဦးစဝ်အုန်းညွှာ (နိုင်ငံတော်ကောင်စီဝင်)	**နိုင်ငံ့ဂုဏ်ရည်ပထမအဆင့်**	၁၉၈၀
၂။	ဦးအေမြလေး (ခရိုင်ဝန်)	**သီရိပျံချီ**	၁၉၄၉၊ ဇန်နဝါရီလ ၄ ရက်
	(ကယားပြည်နယ်ဦးစီးဥက္ကဋ္ဌ)	**နိုင်ငံ့ဂုဏ်ရည်ပထမအဆင့်**	၁၉၈၀
၃။	ဦးစိန်(ကယား) (ပါလီမန်အတွင်းဝန်)	**မဟာသရေစည်သူ**	၁၉၅၀၊ ဇန်နဝါရီလ ၄ ရက်
၄။	ဦးမြတ်စိုး (အတွင်းဝန်)	**စည်သူ**	၁၉၅၁၊ ဇန်နဝါရီလ ၄ ရက်
၅။	ဗိုလ်ပျံ(တပ်ခွဲမှူး) စစ်ရဲတပ်ရင်း(၇)	**သီဟဗလဘွဲ့**	၁၉၅၁၊ ဇန်နဝါရီလ ၄ ရက်
၆။	ဗိုလ်သန်းတင်(တပ်ခွဲမှူး) နိုင်ငံတော်ကောင်စီဝင် စစ်ရဲတပ်ရင်း(၇)	**ဝဏ္ဏကျော်ထင်**	၁၉၅၁၊ ဇန်နဝါရီလ ၄ ရက်
၇။	မစ္စတာအာရ်ကေဆင် (ဆရာဝန်ကြီး)	**ဝဏ္ဏကျော်ထင်**	၁၉၅၁၊ ဇန်နဝါရီလ ၄ ရက်
၈။	ဦးဘူးရယ် နိုင်ငံတော်ကောင်စီဝင် (ကန္တရဝတီနယ်)	**ဝဏ္ဏကျော်ထင်**	၁၉၅၂၊ ဇန်နဝါရီလ ၄ ရက်
၉။	ဦးလွိုးဇီ(မြို့ပိုင်)	**ဝဏ္ဏကျော်ထင်**	၁၉၅၄၊ ဇန်နဝါရီလ ၄ ရက်
၁၀။	ဦးစဝ်ငွေသောင်း	**ဂုဏ်ထူးဆောင်လက်မှတ် နှင့် ခြောက်လုံးပြူးသေနတ်**	၁၉၅၁၊ ဇန်နဝါရီလ ၄ ရက်
၁၁။	ဦးအောင်ဇေယျ	**ဂုဏ်ထူးဆောင်လက်မှတ်**	၁၉၅၁၊ ဇန်နဝါရီလ ၄ ရက်
၁၂။	ဗိုလ်ချစ်စိန်(တပ်ခွဲမှူး) စစ်ရဲတပ်ရင်း(၇)	**ဂုဏ်ထူးဆောင်လက်မှတ်**	၁၉၅၁၊ ဇန်နဝါရီလ ၄ ရက်
၁၃။	ဦးသိန်းမောင် (မော်တော်စက်ဆရာ) ပြည်သူ့လုပ်ငန်းဌာန	**ဂုဏ်ထူးဆောင်လက်မှတ်**	၁၉၅၅၊ ဇန်နဝါရီလ ၄ ရက်
၁၄။	ဦးဝင်းဖေ(လမ်းဗိုလ်)	**ဂုဏ်ထူးဆောင်လက်မှတ် နှင့် နှစ်လုံးပြူးသေနတ်**	၁၉၅၅၊ ဇန်နဝါရီလ ၄ ရက်

၁၅။ ဦးဘိုးကြည် (ရုံးအုပ်ကြီး) **ဂုဏ်ထူးဆောင်လက်မှတ်** ၁၉၅၅၊ ဇန်နဝါရီလ ၄ ရက်

ဦးကျော်သန်း(ဖယ်ခုံ)

ကိုးကား

- ကယားပြည်နယ်အောင်မြင်မှုများ၊ ကယားပြည်နယ်ပြန်ကြားရေးဌာန၊ ၁၉၅၅။
- ရှမ်း/ကယားခွဲရေးတွဲရေးနှင့် ကရင်နီနိုင်ငံရေး (ဦးကျော်သန်း–ဖယ်ခုံ)၊ ၂၀၁၆။

reGf;ao;rGuif;onf ht Ekokkkpmqkyfn m&Sdfsm; (7)

&mrn ao;reG

❝ကိုလိုနီကာလ အင်္ဂလိပ်မင်းတို့ကြီးစိုးသည့်
ကာလမှာပင် ရုန်းကန်လှုပ်ရှားခဲ့သော
တိုင်းရင်းသားများထဲမှ
မိမိတို့ မွန်တိုင်းရင်းသား
ထူးခြားသည့် အမျိုးသမီးတစ်ဦးကို
ပြောလိုပါသည်။❞

"လူမျိုးအသီးသီး တည်တံ့နိုင်ဖို့အတွက်ဆိုရင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများရဲ့ စာပေ၊ ဘာသာစကား၊ ယဉ်ကျေးမှုနဲ့ စောင့်ထိန်းအပ်တဲ့ ထုံးတမ်းဓလေ့တွေကို တိုးတက်ထွန်းကား ခိုင်မာလာအောင် ဖော်ထုတ်ခြင်း၊ ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ခြင်းကသာ အဓိကဖြစ်ပါတယ်.."

(ဗိုလ်ချုပ်ကြီးနေဝင်း)

ယဉ်ကျေးမှုသည်ကား လူတို့ပေါင်းစပ်နေထိုင်ကြရာမှ ပေါ်ပေါက်လာသော လူနေမှု စနစ်ကို အခြေခံ၍ ထပ်ဆင့်ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း ဖြစ်သည်။ ယင်းသို့ကြောင့် ယဉ်ကျေးမှုဟူသမျှ သည် လူတို့နှင့် ကင်းကွာပြီး သီးခြားမရပ်တည်နိုင်ချေ။ ထိုကဲ့သို့သော လူနှင့် ယဉ်ကျေးမှုတို့သည် ခွဲခြား၍မရအောင် ဆက်စပ်နေသောကြောင့်လည်း "ယဉ်ကျေးမှုကွယ်ပျောက်လျှင် လူမျိုးပါ ကွယ်ပျောက်တတ်သည်"ကို လူမျိုးတိုင်း သိရှိနားလည်ထားကြရပေမည်။

ထိုသို့သော အကြောင်းကြောင့်လည်း မိမိတို့ယဉ်ကျေးမှု မကွယ်ပျောက်အောင် လူမျိုးတိုင်းက ထိန်းသိမ်းကြ၊ ကာကွယ်ကြ၊ ပြုစုပျိုးထောင်၍ အစဉ်သဖြင့် တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုး အောင် ဆောင်ရွက်ကြရပေမည်။ ယင်းသို့သော အကြောင်းကြောင့်လည်း ဗိုလ်ချုပ်ကြီး နေဝင်းက ၁၉၆၄ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၂ ရက် မန္တလေးမြို့ ပြည်ထောင်စုနေ့ အခမ်းအနား တွင် အထက်ပါ မိန့်ခွန်းကို မိန့်ဆိုခဲ့ခြင်းဖြစ်ပေသည်။

"ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်အတွင်း မှီတင်းနေထိုင်ကြသော ပြည်ထောင်စု ဖွား တိုင်းရင်းသားများက သမိုင်းပေးတာဝန်အဖြစ် ခံယူလျက် ညီနောင်တစ်စု တည်ထောင် ပြုပါက ပြည်ထောင်စုကြီး ကမ္ဘာတည်သရွေ့ တည်တံ့ခိုင်မြဲ ၊ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်နေမည် .. " ဖြစ်ကြောင်းဖြင့်လည်း ၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၂ရက်(ဗုဒ္ဓဟူးနေ့)တွင် ကျရောက်သည့် (၇၈)နှစ်မြောက် ပြည်ထောင်စုနေ့ ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်၊ နိုင်ငံတော်စီမံ အုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ ဥက္ကဋ္ဌ၊ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး သတိုးမဟာသရေစည်သူ၊ သတိုးသီရိသုဓမ္မ မင်းအောင်လှိုင်ထံမှ ပေးပို့သော သဝဏ်လွှာနိုဂုံးတွင် ယင်းသို့ မိန့်ဆိုထားသည်။

စည်းလုံးညီညွတ်မှုသည် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ တည်တံ့ခိုင်မြဲရေးအတွက် ကြီးမားသော မောင်းနှင်အားဖြစ်သည်။ တိုင်းပြည်တစ်ပြည် ကောင်းမွန်စွာ ရှင်သန်ရပ်တည်နိုင်ရေးသည် ထိုတိုင်းပြည်တွင် အတူတကွ မှီတင်းနေထိုင်ကြသော ပြည်သူအားလုံး၏ ခိုင်မာကျစ်လျစ်သော စည်းလုံးညီညွတ်မှုအားက အရေးပါလှသည်။ ပြည်သူတစ်ရပ်လုံး၏ ခုခံကာကွယ်နိုင်အားနှင့် လုပ်ကိုင်စွမ်းဆောင်မှုကို အစဉ်မြှင့်တင်နေကြရပေမည်။

ဤသို့သောကျစ်လျစ်ခိုင်မာသည့် စုစည်းမှုအားကို အဓိက ပျက်ပြယ်စေသောအရာမှာ အစွန်းရောက်မျိုးချစ်စိတ်ဆိုသည်ကို မိမိတို့ အထူးသတိချပ်ကြရပေမည်။ လူမျိုးတိုင်း မျိုးနွယ်တိုင်းသည် မျိုးချစ်စိတ်ကို ရှေ့တန်းတင်ကြလေ့ရှိသည်။ ဤသည်ကိုတော့ အပြစ် မဆိုသာပါ။ လူတို့၏ဇီဇ သတ္တဝါတိုင်း၏ အာသီသစရိုက်ဉာဉ်ဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း ယင်းသို့သော မျိုးချစ်စိတ်ကို အကြောင်းပြု၍ အစွန်းမရောက်ဖို့ လိုသည်။ အစွန်းရောက်သော မျိုးချစ်စိတ်သည် လူသားသာမက သက်ရှိလောက သတ္တဝါတိုင်းအတွက် အကျိုးမရှိ။ အစစ အရာရာ ပျက်သုဉ်းရေးသို့သာ ဦးတည်နေပေသည်။

ကိုယ်က အမျိုးချစ်သလို တစ်ဖက်လူကလည်း အမျိုးချစ်မည်ကို သတိတရားရှိကြရ ပေမည်။ မိမိတို့နိုင်ငံသည် ကိုယ့်ထီးကိုယ့်နန်း ကိုယ့်ကြငှန်းဖြင့် နှစ်ပေါင်းထောင်ချီ ရပ်တည်

ခဲ့သည်ကို အမှတ်ရကြပေလိမ့်မည်။ ယင်းထောင်ချီနှစ်ကာလတွင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးပေါင်း ၁၃၅ မျိုးသည် မရှိအတူ ရှိအတူ အေးအတူ ပူအမျှ သွေးရင်းညီအစ်ကိုချင်း နယ်မြေလု အာဏာပြိုင် စစ်ခင်းခဲ့ကြသည်မှအပ စုပေါင်းနေထိုင်ခဲ့ကြသည်သာဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း မြန်မာတို့သည် နှစ်ပေါင်း ၁၂၄ နှစ်ကြာ အချုပ်အခြာအာဏာ (ဝါ)လွတ်လပ်ရေး ဆုံးရှုံးကာ အင်္ဂလိပ်နယ်ချဲ့လက်အောက်တွင် နှစ်ပေါင်း ၁၂၀ ကျော်မျှ၊ ဖက်ဆစ်ဂျပန် လက်အောက်တွင် သုံးနှစ်ခန့် သူ့ကျွန်ဘဝ ရောက်ခဲ့ရသည်။ ဤသည်ကို မိမိတို့ မြန်မာများ သမိုင်းအမည်းစက် အစွန်းအထင်းအဖြစ် မေ့နိုင်ကြမည် မဟုတ်။

ဤသို့သော နိမ့်ပါးခဲ့ကြရသည့် ဘဝမှာပင် မြန်မာတိုင်းရင်းသားများသည် ကိုယ်စွမ်းသမျှအားအင်ဖြင့် ဘဝပေးတာဝန်၊ သမိုင်းပေးတာဝန်ကျေ ရုန်းကန်ကြိုးပမ်းခဲ့ကြသည်။ ကိုလိုနီကာလ အင်္ဂလိပ်မင်းတို့ ကြီးစိုးသည့်ကာလမှာပင် ရုန်းကန်လှုပ်ရှားခဲ့သော တိုင်းရင်းသားများထဲမှ မိမိတို့ မွန်တိုင်းရင်းသား ထူးခြားသည့် အမျိုးသမီးတစ်ဦးကို ပြောလိုပါသည်။

သူ့အမည်က မွန်-ဒေါ်နှင်းမယ်။ စာရေးဆရာမကြီးဒေါ်စောမုံညင်း၏ "မြန်မာအမျိုးသမီး" ဆိုသည့် စာအုပ်မှ သူမ၏ အချက်အလက်များကို ရယူဖော်ပြလိုပါသည်။ ဆရာမကြီး ရေးသားထားသည်မှာ "ရှေးက စာနယ်ဇင်းများတွင် "မနှင်း၊ တိုက်စိုး၊ ပိဋကတ်တိုက်" ဟု တွေ့ရသောအခါ သူနာပြုခေါင်းဆောင်လုပ်ခဲ့သော မွန် ဒေါ်နှင်းမှန်း မသိခဲ့ပါ။ ဒေါ်နှင်း၏ လုပ်ဆောင်ချက်များမှာ အတော်စုံပါသည်။ ဒေါ်နှင်းသည် ဘီလူးကျွန်း ချောင်းဆုံမြို့အပိုင် ဘိုးနတ်ရွာမှ မွန် ဦးဒွေးနှင့် မွန် ဒေါ်မမ တို့၏ သမီးဖြစ်သည်" ဟု စတင်ဖွင့်ဆို ရေးသားထားသည်။ (ပိဋကတ်တိုက် ခေါ် စာကြည့်တိုက်ကို တာဝန်ယူရသူ စာကြည့်တိုက်မှူးကို ယခင်က တိုက်စိုးဟု သုံးနှုန်းပါသည်၊ အယ်ဒီတာ)

မွေးသက္ကရာဇ်ကိုတော့ ရေးသားထားတာ မတွေ့ရပါ။ ငါးနှစ်သမီးအရွယ်တွင် ရန်ကုန်သို့ရောက်၍ ကျုံးကြီးလမ်းရှိ ဒေါ်မြမေကျောင်း၌ ခြောက်တန်း(ဆဋ္ဌမတန်း) အထိနေခဲ့ပြီး ခုနစ်တန်းကို စိန်မေရီကျောင်း၌ ဖြေဆိုကာ သပိတ်ကာလဖြစ်၍ သပိတ်ထဲပါသွားခဲ့သည်။ သပိတ်ကျောင်းသူဖြစ်သွားသဖြင့် ကျောင်းထွက်ခဲ့ရသည်။

ထို့နောက် ၁၉၂၀ ပြည့်နှစ် သပိတ်အပြီး နေရှင်နယ်ကောလိပ်တွင် အိုင်အေကို ရာဇဝင်ဂုဏ်ထူးဖြင့်အောင်၍ ၁၉၂၃ ခုနှစ်တွင် မော်တင်လိန်း ဆရာဖြစ်သင်တန်းတက်ခဲ့သည်။ နေရှင်နယ်ကျောင်းများမှာ အစိုးရအထောက်အပံ့ခံကျောင်းနှင့် အထောက်အပံ့မရသောကျောင်းဟူ၍ရှိရာ ၁၉၂၄ ခုနှစ်တွင် ဒေါ်နှင်းမယ်သည် အထောက်အပံ့မယူသောကျောင်း၌ ဒုတိယကျောင်းအုပ်အဖြစ် ကျန်ရစ်နေခဲ့သည်။ ထို့နောက် အနားယူလိုက်ပြီး ဘားနဒ်(ဗားနတ်)ပိဋကတ်တိုက်တွင် လက်ထောက်စာကြည့်တိုက်မှူးရာထူးကို ရရှိခဲ့သည်။

ယင်းနောက် အမျိုးသားစာကြည့်တိုက်ဖြစ်လာသောအခါ ၁၉၆၇ ခုနှစ်အထိ စာကြည့်တိုက်မှူးအဖြစ်မှ ပင်စင်ယူခဲ့လေသည်။ ဒေါ်နှင်းမယ်သည် ၁၉၃၀ ပြည့်နှစ်၌ ဘီအေအောင်၏။ စာကြည့်တိုက်များကို ကျောက်ဖြူ၊ မန္တလေး၊ မော်လမြိုင်မြို့များ၌ ဖွင့်လှစ်စဉ် ဒေါ်နှင်းမယ်သည် နေရပ်ဖြစ်သော ဘီလူးကျွန်း သံဖြူဇရပ်တို့မှ မွန်အမျိုးသမီးလေးများကို ရန်ကုန်မြို့ရှိ သူနာပြုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ဆက်သွယ်၍ သူနာပြုသင်တန်းများသို့လည်း ပို့ပေးခဲ့သည်။

"အမှန်ကို ဆိုရသော် ဆရာမကြီး မွန်-ဒေါ်နှင်းမယ်သည် ဤမျှမက မြန်မာ တိုင်းရင်းသားများ အရေး အချိန်ကာလ ပယောဂကို ရှန်းကန် ဖယ်ရှားကာ အမျိုးသမီးတစ်ဦး အနေဖြင့် ဂုဏ်ယူဖွယ် ဖြစ်သည်။"

အစိုးရက အကူအညီရသဖြင့် သူနာပြုတပ်တွင် ဒေါ်နှင်းမယ်သည် နှစ်ပေါင်းများစွာ ပါဝင်လှုပ်ရှားခဲ့သူ ဖြစ်သည်။ ထို့နောက် ဒေါ်နှင်းမယ်သည် မိမိတို့၏ တိုင်းရင်း သားအဖွဲ့အစည်းဖြစ်သည့် မွန်ဌာနချုပ်တွင် ဝင်ရောက်၍ စည်းရုံးရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုလုပ်ငန်းများကိုလည်း ထမ်းဆောင်ခဲ့သေးသည်။

မွန်ယဉ်ကျေးမှုအဖွဲ့တွင် တစ်ဦးတည်းသော အမျိုးသမီးအဖွဲ့ဝင်ဖြစ်ခဲ့သည်။ သူနာပြုအမျိုးသမီး အဖွဲ့များကို ဝတ်စုံပြည့် ဆင်မြန်းနိုင်ရေးအတွက်လည်းကောင်း၊ ဆေးဝါး ရရှိရေးအတွက်လည်းကောင်း မနားမနေ ကြိုးပမ်းခဲ့သူဖြစ်သည်။ စမ်းချောင်း၊ ကြည့်မြင်တိုင်၊ အလုံ၊ ဗိုလ်တထောင်၊ ပုဇွန်တောင် စသည်ဖြင့် သူနာပြု အမျိုးသမီးတပ်ဖွဲ့များမှာ ဒေါ်နှင်းမယ်၏ ကြိုးပမ်းမှုကြောင့် အင်အားကောင်းလှသည်။

ဒေါ်နှင်းမယ်သည် အင်္ဂလိပ်လက်ရေးတိုနှင့် လက်နှိပ်စက်စာမေးပွဲ(လန်ဒန်စစ်ဆေးရေး)ကိုလည်း ထူးခြားစွာ အောင်မြင်ခဲ့သူဖြစ်သည်။ အင်္ဂလိပ်စာပေနှင့် မွန်မြန်မာ အနုသုခုမပညာရပ်များကိုပါ ကျွမ်းကျင်သည့် အပြင် စစ်မဖြစ်မီကလည်း ဟံသာဝတီ၊ ပဲခူးဘုရင်မကြီး ရှင်စောပု၏ ရာဇဝင်ကို ရေးသားခဲ့သူဖြစ်သည်။

ဘကြီးတော်၏မိဖုရားခေါင်ကြီး မယ်နုအကြောင်း ကိုရေးသားပြီး ဆရာကြီးမှိုင်းအား ပြသရာ ဆွေမျိုးတော် များထံ ခွင့်ပြုစာများ ရောက်လာ၍ ရေးဖြစ်ခဲ့သည်။ ဒေါ်နှင်းမယ်ရေးသားသော ရှင်စောပုအကြောင်း စာပေ များမှာ ၁၉၃၂ ခုနှစ် တိုးတက်ရေးမဂ္ဂဇင်းများတွင် အစ အဆုံး ပါရှိလေသည်။

ဆရာမကြီး ဒေါ်စောမုံညင်းက "ကျွန်မမှာ ဒေါ်နှင်းနှင့်အတူ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူမှုဝန်ထမ်း ကွန်ဖရင့်ကျင်းပရာ ဂျပန်ပြည်သို့ ၁၉၅၈ ခုနှစ်က ရောက်ခဲ့၍ ရင်းနှီးသည့်အတိုင်း သူ့ထံမှစာဟောင်း ပေဟောင်းများကို လှန်လှောရှာဖွေရာ မမျှော်လင့်ဘဲ သူမ၏ မျိုးရိုးဇာစ်မြစ်ကိုပါ တွေ့မြင်သိရှိခဲ့ရသည်။"

ဒေါ်နှင်းမယ်က မွန်ယဉ်ကျေးမှု၌ အလုပ်ခန့် အပ်သင့်ကြောင်း၊ မွန် နာယက ဩဝါဒစရိယ ဆရာတော်၏ (၆-၁၂-၁၉၅၂)နေ့စွဲနှင့် စာတွင် "ဒေါ်နှင်း ဘိုးဘွား

မိဘများသည် မုတ္တမမြို့ နန်းထိုင်သော စစ်ကဲကြီး ဦးထော်လေး၏ မြေး၊ မွန်ဆရာကြီး ဦးဒွေး၏ သမီးဖြစ်၍ ဒေါ်နှင်းမယ်သည် စစ်ကဲ မောင်ထော်လေး(ဦးထော်လေး)၏ မြစ်ဖြစ်ပြီး မျိုးရိုးမြင့်မြတ်၍ စာပေဗဟုသုတနှင့် မွန်အမျိုးသားများ၏ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာပညာရပ်များကို ကောင်းစွာဆောင်ရွက်နိုင်စွမ်းရှိမည်ဟု ယုံကြည်ကြောင်း” ဖော်ပြထားသည်ကို ဖတ်ရသည်။

ဒေါ်နှင်းမယ်ကမူ သူမ၏ မျိုးရိုးအကြောင်း ရှည်ရှည်ဝေးဝေး ပြောမပြပါ။ သူလုပ်ခဲ့သော စာကြည့်တိုက်မှူးဘဝနှင့် သူနာပြုတပ်ဖွဲ့အကြောင်းသာ အကျယ်တဝင့် ပြောတတ်ပါသည်။ “ကျွန်မတို့နှင့် အသင်းအဖွဲ့ အစည်းအဝေးတိုင်း သူ့ကို တက်တက်ကြွကြွ အရွယ်နှင့်မလိုက်အောင် ပျော်တတ်သူပီပီ သူနာပြုဝတ်စုံကြီး တကားကားနှင့် လူငယ်တွေကြားတွင် လှုပ်ရှားနေခဲ့သည်ကို မြင်ယောင်မိပါသည်” ဟု ရေးသားထားပါသည်။ အမှန်ကိုဆိုရသော် ဆရာမကြီးမွန် ဒေါ်နှင်းမယ်သည် ဤမျှမက မြန်မာတိုင်းရင်းသားများအရေး အချိန်ကာလ ပယောဂကို ရုန်းကန်ဖယ်ရှားကာ အမျိုးသမီးတစ်ဦးအနေဖြင့် ဂုဏ်ယူဖွယ် ဖြစ်သည်။ ယခုထက်ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ရေးသားဖော်ပြသင့်ပါသည်။ သိမီလိုက်သူများ ရေးသားခဲ့သည့်စာများကိုသာ အားထားရသော မိမိတို့အနေနှင့် ပြည့်ပြည့်စုံစုံ မဖော်ပြနိုင်သည့်အတွက် အားမလို အားမရဖြစ်ရပါသည်။ နောင်တွေ့သည့်အခါ ကိုးကား၍ ပြန်လည်ရေးသားရန် ဆန္ဒရှိပါသည်။ လက်ရှိ စာမူကိုပင်ရေးသားနိုင်သည့်အတွက် ဆရာမကြီး ဒေါ်စောမုံညင်းကို အလွန်ကျေးဇူးတင်နေပါသည်။

ဆရာမကြီး ဒေါ်စောမုံညင်းက 'ဒေါ်နှင်းမယ်သည် ယခုအခါ အသက် ၆၇ နှစ်ရှိပြီ'ဟု ဆိုကာ အဆုံးသတ်ထားပါသည်။ ဆရာမကြီး ရေးသားခဲ့သည့် စာသည် ‘၁၉၇၂’ခုနှစ်ခန့်ကဖြစ်ပါသည်။ ၅၄ နှစ်ခန့်ကြာခဲ့ပြီဖြစ်၍ ဒေါ်နှင်းမယ် သက်ရှိ မဖြစ်နိုင်တော့ပါ။ မွန်မျိုးနွယ် ‘စစ်ကဲမောင်ထော်လေး’ကိုမူ သမိုင်းစာမျက်နှာ လှန်လှောမိသူတိုင်း၊ မြန်မာတိုင်းရင်းသားတိုင်း သိကြပါလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် ‘မောင်ထော်လေး’၏ မြစ်ဖြစ်သော ဒေါ်နှင်းမယ်ဆိုသည်ကို မိမိတို့သိထားကြဖို့ သင့်ပါသည်။ မွန်မျိုးနွယ်ဖွား မြင့်မြတ်သော အမျိုးသမီးများထဲမှ နယ်ချဲ့တို့ကြီးစိုးချိန်ကာလတွင် ကျပ်ကျပ်တည်းတည်းဖြင့် သမိုင်းပေးတာဝန်ကို ကျေကျေပွန်ပွန်လှုပ်ရှားခဲ့ပါ၏။ ဤသည်ကို သမိုင်းစာမျက်နှာမှ မထင်မရှား မှုန်ဝါး ပျောက်ပျက်မသွားစေရန် အထင်ကရ ရေးသားဂုဏ်ပြု မှတ်တမ်းတင်ရပါသည်။

ရာမည သွေးမွန်

ကိုးကား

- ဆရာမကြီး ဒေါ်စောမုံညင်း၏ “မြန်မာအမျိုးသမီး”စာအုပ်။

pmay*wDokkpG,fpkbnf pma&;q&mrBu;Dapmrkif

okwoDrmifidcsrf

“မြန်မာ့စာပေနှင့် ယဉ်ကျေးမှု အနုပညာလောကတွင်
ဘဝတစ်လျှောက်လုံး ရင်းနှီးမြှုပ်နှံကာ
မြန်မာစာပေ ယဉ်ကျေးမှုနှင့်
မြန်မာ့ဂီတသုခုမ အမွေအနှစ်များကို
တစိုက်မတ်မတ် ဖော်ထုတ်လေ့လာ
ရေးသားပြုစုခဲ့သည့် စွယ်စုံရ
အမျိုးသမီးစာပေပညာရှင်တစ်ဦးမှာ
စာရေးဆရာမကြီး စောမုံညင်းပင်ဖြစ်သည်။”

လွတ်လပ်ရေးအကြိုကာလမှစတင်ကာ မျက်မှောက်ခေတ်ကာလအထိ မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ ပညာရေး၊ လူမှုရေး စသည့် လူမှုစီးပွားအခန်းကဏ္ဍ အသီးသီးတွင် အမျိုးသမီးများသည် အရေးကြီးသော အခန်းကဏ္ဍတစ်ရပ်အဖြစ် ပါဝင်ခဲ့ကြသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ သူ့ကျွန်ဘဝမှ လွတ်မြောက်ရေးအတွက် လွတ်လပ်ရေးကြိုးပမ်းမှုကာလ သမိုင်း တစ်လျှောက်တွင်လည်း အမ်အေ ဒေါ်အုန်း၊ အင်ဒီပင်းဒင့် ဒေါ်စမ်း၊ မအမာတို့နှင့်အတူ ပညာတတ် မြန်မာအမျိုးသမီးများ၊ အလွှာစုံမှ အမျိုးသမီးကြီးငယ်များ တက်တက်ကြွကြွနှင့် တစ်တပ်တစ်အား ပါဝင်ဆောင်ရွက် လှုပ်ရှားခဲ့ကြသည်။ လူမှုရေးဆိုင်ရာ ပရဟိတကဏ္ဍတွင် လည်း ဒေါ်ဦးဖွန်းသည် သက်ကြီးရွယ်အို အဘိုးအဘွားများအား ကူညီစောင့်ရှောက်နိုင်ရန် ဘိုးဘွားရိပ်သာများကို ကိုယ်ပိုင်ငွေကြေးဖြင့် တည်ဆောက်ထူထောင်ကာ ကိုယ်တိုင် ဝိုင်း ဝန်းကူညီဆောင်ရွက်ခဲ့ကြောင်း လေ့လာသိရှိရသည်။

ထို့အတူ စာပေနှင့် အနုပညာလောကတွင်လည်း သမိုင်းခေတ်အဆက်ဆက်မှ စတင်ကာ အောင်မြင်ထင်ရှားသော အမျိုးသမီးအနုပညာရှင်များ ပေါ်ထွန်းခဲ့ကြောင်း တွေ့ရှိခဲ့ရသည်။ လေဘာတီမမြရင်၊ မြခြေကျင်း မငွေမြိုင်တို့မှာ အငြိမ့်ဇာတ်သဘင်လောကတွင် လျှမ်းလျှမ်း တောက် အောင်မြင်ခဲ့ကြသူများ ဖြစ်သည်။ စာပေလောကတွင် ဂျာနယ်ကျော် မမလေး၊ လူထု ဒေါ်အမာ၊ နုယဉ်၊ ငွေတာရီ၊ ကြည်အေးတို့မှာ ထင်ရှားအောင်မြင်သော အမျိုးသမီး စာရေးဆရာ မကြီး၊ ကဗျာဆရာမကြီးများပင်ဖြစ်သည်။

ထို့အတူ မြန်မာ့စာပေနှင့် ယဉ်ကျေးမှု အနုပညာလောကတွင် ဘဝတစ်လျှောက်လုံး ရင်းနှီးမြှုပ်နှံကာ မြန်မာစာပေ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် မြန်မာ့ဂီတသုခုမ အမွေအနှစ်များကို တစိုက် မတ်မတ် ဖော်ထုတ်လေ့လာ ရေးသားပြုစုခဲ့သည့် စွယ်စုံရ အမျိုးသမီးစာပေပညာရှင် တစ်ဦး မှာ စာရေးဆရာမကြီး စောမုံညင်းပင်ဖြစ်သည်။ စာရေးဆရာမကြီး စောမုံညင်းသည် မြန်မာ စာပေလောကတွင် မြန်မာလူမျိုးတို့၏ စာပေနှင့်ယဉ်ကျေးမှု အမွေအနှစ်များဆိုင်ရာ ဆောင်းပါး များ၊ တိုင်းရင်းသားတို့၏ သိမှတ်ဖွယ်ရာ ရိုးရာဓလေ့ထုံးစံဆောင်းပါးများ၊ မြန်မာ့ဂီတ အနုပညာ ဆောင်းပါးများကို ရေးသားပြုစုကာ စာပေတာဝန်ကို ကျေပွန်စွာ ထမ်းဆောင်ခဲ့ သကဲ့သို့ စာပေယဉ်ကျေးမှုနှင့် အနုပညာဆိုင်ရာ လူမှုရေးတာဝန်များကိုလည်း ကျေပွန်စွာ ထမ်းဆောင်ခဲ့သည့် စံပြုဂုဏ်ယူထိုက်သူတစ်ဦးလည်း ဖြစ်သည်။

ငယ်ဘဝဖြတ်သန်းမှု

စာရေးဆရာမကြီး စောမုံညင်းကို အဖ ဦးစံတင်(အခွန်တော်မင်းကြီး)နှင့် အမိ ဒေါ်ဒေါ်မြို့ တို့က ၁၉၂၀ ပြည့်နှစ်၊ အောက်တိုဘာလ ၈ ရက်နေ့တွင် ရှမ်းပြည်နယ် မိုးမိတ် မြို့တွင် မွေးဖွားခဲ့ပြီး အမည်ရင်းမှာ မရင်ရင်ဖြစ်သည်။ ငယ်ရွယ်စဉ် အထက်တန်း ကျောင်းသူ ဘဝကပင် စာပေဝါသနာ ကြီးမားခဲ့သူဖြစ်ပြီး စာရေးဆရာမ စောမုံညင်း၏ ပထမဦးဆုံးလက်ရာ မှာ ၁၉၃၂ ခုနှစ်ထုတ် ရတနာသီဟဂျာနယ်တွင် ဖော်ပြပါရှိခဲ့သည့် ပြန်လာပြီ မန်းရွှေမြို့ရယ် က ဟူသော တေးထပ်ကဗျာဖြစ်ကြောင်း သိရသည်။

ထို့နောက် အထက်တန်းစာမေးပွဲအောင်မြင်ကာ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်သို့ ရောက်ရှိ လာခဲ့ပြီး စောမုံညင်းကလောင်အမည်ဖြင့် စာပေယဉ်ကျေးမှုနှင့် အနုပညာဆိုင်ရာ ဆောင်းပါး

များ၊ ကဗျာများအား အဆက်မပြတ် ပြုစုရေးသား ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ ထို့အတူ အမျိုးသမီးကလောင်အဖွဲ့ ရန်ပုံငွေအဖြစ် ရတနာ့ဂုဏ်ရည်ပြဇာတ်နှင့် ကိန္နရီမောင်နှံ ပြဇာတ်တို့ကို ကိုယ်တိုင်ဇာတ်ညွှန်း ရေးသားခဲ့ပြီး ကိုယ်တိုင်ပါဝင်သရုပ်ဆောင် ဖျော်ဖြေခဲ့သည်အထိ ဘက်ပေါင်းစုံ၊ ကဏ္ဍပေါင်းစုံတွင် ထူးချွန်ထက်မြက်သော၊ ကျရာတာဝန် ကျေပွန်သော၊ အနုပညာချစ်စိတ် အပြည့်အဝသော သူတစ်ဦးလည်း ဖြစ်သည်။

ပညာရေးဖြတ်သန်းမှု

ထိုကဲ့သို့ အနုပညာကဏ္ဍအသီးသီးတွင် ဆေးစက်ကျရာ အရုပ်ထင်အောင် စွမ်းဆောင်နိုင်ခဲ့သော စာရေးဆရာမ စောမုံညင်းသည် ပညာရေးကဏ္ဍတွင်လည်း ထူးချွန်ထက်မြက်ခဲ့သူဖြစ်ကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရသည်။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်မှ မြန်မာစာ၊ ရာဇဝင်ဂုဏ်ထူးနှင့် ဝိဇ္ဇာဘွဲ့ ရရှိခဲ့သော စာရေးဆရာမကြီး စောမုံညင်းသည် ဂျပန်ခေတ်ကာလအတွင်းက ရှမ်းပြည်နယ် လားရှိုးမြို့နှင့် နမ္မတူမြို့တို့တွင် ကျောင်းဆရာမအဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။ ယင်းနောက် ၁၉၅၆ ခုနှစ်မှ ၁၉၇၂ ခုနှစ်အထိ ရန်ကုန်မြို့ရှိ လုပ်သားများကောလိပ်တွင် အချိန်ပိုင်း မြန်မာစာနည်းပြဆရာမအဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။

မြန်မာလူမျိုးတို့၏ စာပေယဉ်ကျေးမှုနှင့် ရိုးရာဓလေ့ထုံးစံများကို အထူးမြတ်နိုးတန်ဖိုးထားသည့် စာရေးဆရာမကြီး စောမုံညင်းသည် မိမိတို့၏လူမျိုး၊ မိမိတို့၏ စာပေ၊ မိမိတို့၏ ယဉ်ကျေးမှု အမွေအနှစ်များကို နှောင်းလူတို့ သိရှိမှတ်သားနိုင်ရန်နှင့် ဗဟုသုတရရှိစေရန်အလို့ငှာ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ရိုးရာဓလေ့ ထုံးတမ်းစဉ်လာ မှတ်သားဖွယ်ရာ ဆောင်းပါးများကို စာပေဘာဝ သက်တမ်းတစ်လျှောက် အပတ်တကုပ် အားထုတ်ကြိုးပမ်းကာ ရေးသားပြုစုခဲ့သည်။

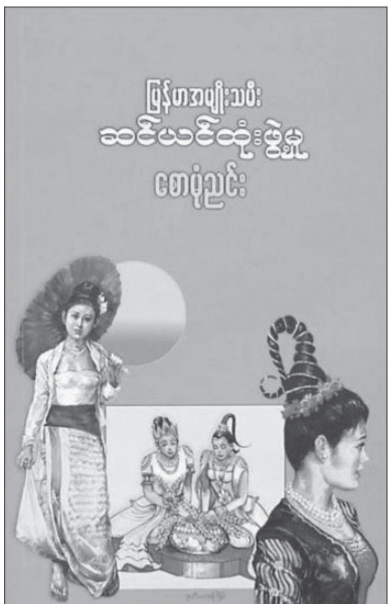

မြန်မာအမျိုးသမီး ဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့မှု

စာရေးဆရာမကြီး စောမုံညင်း ရေးသားပြုစုခဲ့သည့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ ဆောင်းပါးများအနက် မြန်မာအမျိုးသမီး ဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့မှုစာအုပ်သည် အထူးထင်ရှားအောင်မြင်ခဲ့သော စာအုပ်ဖြစ်သည်။ အဆိုပါ စာအုပ်တွင် သမိုင်းခေတ်အဆက်ဆက် မြန်မာအမျိုးသမီးများ၏ ဝတ်စားဆင်ယင်ပုံများကို အသေးစိတ်ပြုစုရေးသား ဖော်ပြထားပြီး စတင်ထုတ်ဝေချိန်မှ အစပြုကာ မျက်မှောက်ခေတ်အထိ ပြန်လည်ရိုက်နှိပ်ထုတ်ဝေနေရသည့် မြန်မာ့ယဉ်ကျေးမှုနှင့် အနုပညာဆိုင်ရာ စာအုပ်လည်း ဖြစ်သည်။

အလားတူစာရေးဆရာမကြီးစောမုံညင်းရေးသားပြုစု ထုတ်ဝေခဲ့သည့် မြတ်နိုးစရာ မြန်မာ့ရိုးရာများ၊ မြန်မာအမျိုးသမီး၊ မြန်မာ့ဇာတ်သဘင် တစ်ခေတ်ပြောင်းလဲရေး၊ မြန်မာမှုစုံ ပန်းရဂုံ၊ ကင်းထောက် အမျိုးသမီး လက်စွဲ၊ ရှေ့ဆောင်လူငယ် သောက်ရှူးကြွယ်၊ နော်ဇာကုံးနှင့် ပုလဲသွယ်၊ စောမုံညင်း၏ စောမုံညင်း၊ ကင်းထောက်မီးပုံပွဲ သီချင်းများ စာအုပ်အပါအဝင် ဂီတအနုပညာဆိုင်ရာ ဆောင်းပါးများ၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် အနုပညာဆိုင်ရာ ဆောင်းပါးများ၊ တိုင်းရင်းသားတို့၏ ရိုးရာဓလေ့ထုံးတမ်းစဉ်လာဆိုင်ရာ ဆောင်းပါးအမြောက်အမြားကို ရေးသားပြုစုခဲ့သူတစ်ဦး ဖြစ်သည်။

ထိုမျှမက ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်မှ ဘီအေဘွဲ့နှင့် နိုင်ငံခြားဘာသာသိပ္ပံကျောင်းမှ ဂျပန်ဘာသာ ဒီပလိုမာဘွဲ့များကို ရရှိခဲ့သည့် စာရေးဆရာမကြီး စောမုံညင်းသည် လုပ်သားများ ကောလိပ်တွင် မြန်မာစာနည်းပြ၊ မြန်မာစာကထိကအဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သကဲ့သို့ မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်ပါတီဌာနချုပ်တွင် ဌာနစုမှူး တာဝန်များကိုလည်း ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။

စာရေးဆရာမကြီး စောမုံညင်းသည် မိမိဝါသနာပါရှိရာ ယဉ်ကျေးမှု၊ ဂီတအနုပညာ၊ ရိုးရာဓလေ့ဆိုင်ရာ ဆောင်းပါးများကို ရေးသားပြုစု ထုတ်ဝေနေသကဲ့သို့ တစ်ဖက်တစ်လမ်းမှလည်း အမျိုးသမီးကင်းထောက် အဖွဲ့တွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက် လှုပ်ရှားခဲ့ပြီး နိုင်ငံတော်မှ တာဝန်ပေးအပ်ချက်အရ အင်္ဂလန်၊ ပြင်သစ်၊ ဆွစ်ဇာလန်၊

“စာရေးဆရာမကြီး စောမုံညင်း ရေးသားပြုစုခဲ့သည့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ ဆောင်းပါးများအနက် မြန်မာအမျိုးသမီး ဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့မှု စာအုပ်သည် အထူးထင်ရှား အောင်မြင်ခဲ့သော စာအုပ်ဖြစ်သည်။”

နယ်သာလန်၊ အိန္ဒိယနှင့် ဂျပန်နိုင်ငံတို့တွင် ကျင်းပသည့် အစည်းအဝေးများသို့ သွားရောက်လေ့လာ၍ တက်ရောက် ဆွေးနွေးခဲ့သည်။

လူမှုအဖွဲ့အစည်းများတွင်လည်း ပါဝင်ဆောင်ရွက်

ထို့အတူ ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန မြန်မာစာအဖွဲ့တွင် အဖွဲ့ဝင်အဖြစ်လည်းကောင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံစာပေနှင့် စာနယ်ဇင်းအဖွဲ့တွင် ဗဟိုအလုပ်အမှုဆောင်အဖြစ်လည်းကောင်း၊ အမျိုးသားစာပေဆုနှင့် စာပေဗိမာန်စာမူဆု စိစစ်ရွေးချယ်ရေးအဖွဲ့တွင် အဖွဲ့ဝင်အဖြစ်လည်းကောင်း ဆောင်ရွက်ခဲ့သကဲ့သို့ မြန်မာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ အမျိုးသမီးရေးရာကော်မတီ၊ အမျိုးသမီး စီးပွားရေးစွမ်းဆောင်ရှင်များအသင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံ အမျိုးသမီးအားကစားအဖွဲ့ချုပ်များတွင်လည်း အကြံပေးပုဂ္ဂိုလ်အဖြစ်လည်းကောင်း၊ နာယကအဖြစ်လည်းကောင်း ပါဝင်ဆောင်ရွက်လှုပ်ရှားခဲ့သည်။

စာပေဆိုင်ရာဆုတံဆိပ်များ

ငယ်စဉ်ကပင် စာပေနှင့် ဂီတအနုပညာကို ဝါသနာထုံခဲ့သော၊ ပါရမီထူးကဲသော စာရေးဆရာမကြီး စောမုံညင်းသည် နိုင်ငံတော်နှင့် အသင်းအဖွဲ့အစည်းများမှ ချီးမြှင့်သော စာပေဆိုင်ရာ ဆုတံဆိပ်များစွာကို ဆွတ်ခူးရရှိခဲ့သူတစ်ဦးလည်း ဖြစ်သည်။

၁၉၅၆ ခုနှစ်က ကျင်းပပြုလုပ်ခဲ့သည့် အင်ဒီပင်းဒင့် ဒေါ်စန်း အထိမ်းအမှတ် ကဗျာပြိုင်ပွဲတွင် စာရေးဆရာမကြီး စောမုံညင်းသည် ပထမ ရွှေတံဆိပ်ဆုကို ဆွတ်ခူးရရှိခဲ့သည်။ ထို့အတူ ၁၉၆၃ ခုနှစ်တွင် စာရေးဆရာမကြီး စောမုံညင်းသည် ရှေ့ဆောင်လူငယ် သောက်ရှူးကြယ် စာအုပ်ဖြင့် ကလေးလူငယ်ဆိုင်ရာ စာပေဘာသာရပ်တွင် တတိယဆုရရှိခဲ့သည်။ အလားတူ ၁၉၆၅ ခုနှစ်တွင် မြန်မာမှုစုံ ပန်းရဂုံ စာအုပ်ကို ရေးသားပြုစုခဲ့သူ စာရေးဆရာမကြီး စောမုံညင်းအား ဗုဒ္ဓဘာသာ ကလျာဏယုဝအသင်းကြီးမှ ယဉ်ကျေးမှုစာပေ ဒုတိယဆုအဖြစ် ရွေးချယ်ချီးမြှင့်ခဲ့သည်။

အရှေ့တောင်အာရှဆိုင်ရာ စာပေဆုရရှိ

စာပေလောကတွင် နှစ်ပေါင်းများစွာ ဖြတ်သန်းကာ မြန်မာစာပေ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ရိုးရာဓလေ့ ထုံးတမ်းစဉ်လာ သိမှတ်ဖွယ်ရာအဖြာဖြာကို ပြုစုဖော်ထုတ်ရေးသားတင်ပြခဲ့သည့် စာရေးဆရာမကြီး စောမုံညင်းကို နိုင်ငံတော်၏ အမြင့်မားဆုံး ဂုဏ်သိက္ခာအရှိဆုံးသော စာပေဆုအဖြစ် ၁၉၈၉ ခုနှစ်တွင် မြန်မာအမျိုးသမီး ဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့မှုစာအုပ်ဖြင့် အမျိုးသားစာပေဆု (မြန်မာ့ယဉ်ကျေးမှုနှင့် အနုပညာဆိုင်ရာ စာပေ)ကို ချီးမြှင့်ပေးအပ်ခဲ့သည်။

ထို့အပြင် ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်အတွက် အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများမှ စာရေးဆရာများကို သီးသန့်ရွေးချယ်ချီးမြှင့်သော အရှေ့တောင်အာရှစာပေဆုကိုလည်း စာရေးဆရာမကြီး စောမုံညင်းအား စိစစ်ရွေးချယ် ချီးမြှင့်ခဲ့ပြီး အဆိုပါ အရှေ့တောင်အာရှစာပေဆုကို မြန်မာနိုင်ငံမှ စာရေးဆရာများအနေဖြင့် တတိယအကြိမ်မြောက် ဆွတ်ခူးရရှိခဲ့ခြင်းလည်း ဖြစ်သည်။

လူမှုရေးလုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှု

စာရေးဆရာမကြီး စောမုံညင်းသည် ပညာရေးဌာနမှ သင်ကြားရေးတာဝန်များကို ထမ်းဆောင်ခဲ့သကဲ့သို့ အခြားတစ်ဖက်မှလည်း နိုင်ငံနှင့် ပြည်သူကိုအကျိုးပြုမည့် စာအုပ်စာတမ်းများစွာကို ရေးသားပြုစု ထုတ်ဝေနိုင်ခဲ့သည်။ ထိုကဲ့သို့ ပညာရေးနှင့် စာပေဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းများကို မဆုတ်မနစ် ကြိုးပမ်းထမ်းဆောင်ခဲ့သလို အချိန်မအားလပ်သည့်ကြားမှ လူမှုအကျိုးပြု၊ ပြည်သူ့အကျိုးပြု လုပ်ငန်းများကိုလည်း အားတက်သရော ပါဝင်လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြောင်း လေးစားအတုယူဖွယ် တွေ့မြင်ခဲ့ရသည်။

စာရေးဆရာမကြီး စောမုံညင်းသည် အမျိုးသားညီလာခံသို့ အထူးဖိတ်ကြားခံရသော ကိုယ်စားလှယ်အဖြစ် တက်ရောက်ခဲ့ရသကဲ့သို့ မြန်မာ့ရုပ်ရှင်ဆင်ဆာဘုတ်အဖွဲ့တွင် အဖွဲ့ဝင်အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ရုပ်ရှင်ထူးချွန်ဆုရွေးချယ်ရေးဘုတ်အဖွဲ့တွင် အဖွဲ့ဝင်အဖြစ်လည်းကောင်း ကျရာအခန်းကဏ္ဍမှ ကျေပွန်စွာ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။

ဂီတကိုလည်းချစ်လေသူ

စာရေးဆရာမကြီး စောမုံညင်းသည် ငယ်စဉ်ကျောင်းသူအရွယ်ကပင် စာပေဝါသနာပါခဲ့သူတစ်ဦးဖြစ်ကာ ဂီတသုခုမဘက်တွင်လည်း အထုံပါရမီ ပါရှိခဲ့သူဖြစ်သည်။ မြန်မာ့ရိုးရာ မဟာဂီတသီချင်းကြီးများကို ၁၄ နှစ်တိုင်တိုင် လေ့လာသင်ယူခဲ့ပြီး မြန်မာ့အသံမှ မဟာဂီတ သီချင်းကြီး သီချင်းခန့်များစွာကို ကိုယ်တိုင်သီဆို အသံလွှင့်ခဲ့သည်။ ထို့အတူ ၁၉၈၈ ခုနှစ်မှစတင်ကာ မြန်မာတို့၏ ယဉ်ကျေးမှုရိုးရာဓလေ့ထုံးတမ်းစဉ်လာများကို မြန်မာ့အသံ ယဉ်ကျေးမှုရေးရာအဖြာဖြာကဏ္ဍမှနေ၍ အခါအားလျော်စွာ စီစဉ်တင်ဆက် ထုတ်လွှင့်ပေးခဲ့သည်။

ဂီတအနုပညာကို မြတ်နိုးကာ ကိုယ်တိုင်လေ့လာလိုက်စားခဲ့သည့် စာရေးဆရာမကြီး စောမုံညင်းသည် နိုင်ငံတော်အဆင့် ကျင်းပပြုလုပ်ခဲ့သည့် အဆို၊ အက၊ အရေး၊ အတီး ပြိုင်ပွဲကျင်းပရေးအဖွဲ့တွင် ဗဟိုဦးစီးအဖွဲ့ဝင်အဖြစ်လည်းကောင်း၊ မဟာဂီတသီချင်းကြီး စိစစ်ရေးအဖွဲ့ဝင်အဖြစ်လည်းကောင်း၊ အမျိုးသားယဉ်ကျေးမှုနှင့် အနုပညာတက္ကသိုလ်၏ ဇာတ်သဘင်အကြံပေးအဖွဲ့ဝင်အဖြစ်လည်းကောင်း စာပေယဉ်ကျေးမှုနှင့် ဂီတသုခုမဆိုင်ရာ တာဝန်များကို ကျေပွန်စွာ တာဝန်ယူ လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။

ပြည်ပခရီးစဉ်များ

စာပေဂီတနှင့် လူမှုရေးတာဝန်များကို ကျေပွန်စွာ ထမ်းဆောင်ခဲ့သော စာရေးဆရာမကြီး စောမုံညင်းသည် နိုင်ငံ့အဖွဲ့အစည်းများ၊ အသင်းအဖွဲ့များနှင့်အတူ လေ့လာရေးခရီးစဉ်များ သွားရောက်ခဲ့ရာ မြန်မာနိုင်ငံစာပေနှင့် စာနယ်ဇင်းအဖွဲ့နှင့်အတူ ဗီယက်နမ်၊ တရုတ်နှင့် ပါကစ္စတန်နိုင်ငံများသို့ ချစ်ကြည်ရေး၊ လေ့လာရေးခရီးစဉ်များ သွားရောက်ခဲ့သည်။

စွယ်စုံရ စာပေဂီတသုခုမကြွယ်ပွင့်

စာပေနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာဆောင်းပါးများ ရေးသားပြုစုခဲ့သည့် စာရေးဆရာမ တစ်ဦး၊ မဟာဂီတ သီချင်းကြီးသီချင်းခန့်များကို လေ့လာသင်ယူခဲ့ပြီး ကိုယ်တိုင်သီဆို

အသံလွှင့်ခဲ့သော အဆိုပညာရှင်တစ်ဦး၊ မြန်မာ့ယဉ်ကျေးမှု အနုပညာများကို ဖော်ထုတ်ထိန်းသိမ်းခဲ့သော သုတေသီတစ်ဦးဖြစ်သည့် စာရေးဆရာမကြီး စောမုံညင်းသည် အနုသုခုမလောက ကောင်းကျိုးအဖြာဖြာကို သယ်ပိုးဆောင်ရွက်ရင်းဖြင့် ၂၀၁၁ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ ၁၁ ရက်နေ့တွင် ကွယ်လွန်အနိစ္စ ရောက်ရှိခဲ့သည်။ သို့ရာတွင်မူ စာရေးဆရာမကြီး စောမုံညင်း ရေးသားပြုစုခဲ့သည့် ဆောင်းပါး၊ ကဗျာ စာပေလက်ရာများမှာ ယနေ့ထက်တိုင် မြန်မာ့အနုပညာ ပန်းဥယျာဉ်ကြီးထဲတွင် မွှေးပျံ့သင်းဝေဆဲ၊ ရနံ့ထုံလျှမ်းဆဲပင် ဖြစ်ပါတော့သည်။

သုတေသီ မောင်ငြိမ်းချမ်း

vlyfaeaom trkdefpum;wm;jrpfa&;0ya'

oef;aZmf atmif (w&m;vTwfawmf a&SUae)

❝အမုန်းစကားဟူသည် လူတန်းစားတစ်ရပ်နှင့် တစ်ရပ်၊
တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး အမုန်းပွားစေသော ပြောဆို ရေးသားမှုဟု
သာမန်မှတ်ယူနိုင်ပါမည်။ အမုန်းစကားသည် လူတစ်ဦးနှင့်
တစ်ဦး၊ တစ်ဖွဲ့နှင့်တစ်ဖွဲ့ ချစ်ကြည်ရေး
ပျက်ပြားစေနိုင်သည်သာမက မိမိတို့နေ့စဉ်ဘဝတွင်
မလိုလားအပ်သောကိစ္စများ ပိုမိုရှုပ်ထွေးကာ မိမိတို့ဘဝနှင့်
လူမှုစီးပွား ထိခိုက်သည်အထိ ဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။❞

ယနေ့ခေတ်ကာလတွင် လူမှုကွန်ရက်များ ကျယ်ပြန့်စွာ အသုံးပြုလာသည်နှင့်အမျှ အကျိုးရှိစွာ အသုံးပြုသူ အနည်းငယ်သာရှိပြီး မိမိတို့ အမျက်ဒေါသများကို ဖြည်ချအန်ထုတ်ရာ နေရာတစ်ခုအဖြစ် အသုံးပြုနေသည်ကို ဝမ်းနည်းစွာတွေ့မြင်ရပါသည်။ Facebook လူမှုကွန်ရက်၏ အမုန်းစကား မူဝါဒတွင် တိုက်ရိုက် တိုက်ခိုက်ခြင်း၊ လူ့ဂုဏ်သိက္ခာ ကျဆင်းစေခြင်း၊ လူမျိုး၊ ဘာသာ၊ မသန်စွမ်း၊ ကျား/မ၊ လိင်ကွဲပြားမှုများကြောင့် ဖြစ်တည်နေသော အသိုက်အဝန်းကို ရည်ရွယ်ကာ အကြမ်းဖက်စေရန် လှုံ့ဆော်အားပေး၊ ကြေညာဖော်ပြ ရေးသားတင်ဆက်မှု အကြောင်းအရာများကို တားမြစ်ထားပါသည်။ အလားတူ YouTube နှင့် TikTok အပါအဝင် အခြားသော လူမှုကွန်ရက်တို့တွင်လည်း ဖော်ပြပါ လုပ်ဆောင်မှုများ သာမက နိုင်ငံသားဖြစ်မှု ၊ စစ်မှုထမ်းဆောင်ခြင်း၊ လုပ်သက်ကြာရှည်မှု၊ မုန်းတီးစရာ အပြုအမူ၊ ခြိမ်းခြောက်မှုများကို တားမြစ်ကာ ဖယ်ရှားမည်ဟု ဖော်ပြထားသော်လည်း အမုန်းစကားများသည် လူမှုကွန်ရက်မီဒီယာများတွင် ယနေ့အချိန်အထိ လွှမ်းမိုးနေဆဲဖြစ်ပါသည်။

ကျွန်တော်တို့မူလတန်းကျောင်းသားဘဝတွင် တိုင်းရင်းသားများကို နောက်ပြောင်ပြီး "+++ မုန်လာချဉ်၊ မုန်လာချဉ်ကို ဓားနဲ့ခုတ် ++ အမျိုးပြုတ်၊ ++ ++ ကုလားထိုင်၊ အထိုင်မတတ်ဟိုဒင်းညပ်၊ ++ တွေစား" ဟု နောက်ပြောင်ခဲ့ကြသည်။ ကလေးဘဝ မသိ၍ ပြောဆိုနောက်ပြောင်ခဲ့ကြခြင်းသည် အသိကြွယ်ဝချိန်တွင် မှားမှန်းသိခဲ့ကြသည်။ သို့သော် ယနေ့ခေတ်တွင် ကလေးငယ်များကြား၌ ယခုကဲ့သို့ နောက်ပြောင်သံများ မကြားရတော့ပါ။

လွန်ခဲ့သောနှစ်များက မြန်မာ့လူ့ဘောင်တွင် နိုင်ငံရေးသိမြင်မှု၊ ခံယူချက်ကို အကြောင်းပြု၍ တိုက်ခိုက်ပြောဆိုရေးသားမှုများ အလွန်ပင်များပြားခဲ့သည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ကျား/မ ဖြစ်တည်မှု၊ လူတစ်ဦး၏ ကိုယ်ခန္ဓာပုံပန်းသွင်ပြင်သာမက အသက်မွေး လုပ်ကိုင်နေသော လုပ်ငန်းကိုပင် တိုက်ခိုက်ကာ အခြားသူများပါ တိုက်ခိုက်ပြောဆိုစေရန် ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ စီးပွားရေးအရ အားပေးခြင်းမပြုရန် ဆန့်ကျင်လှုံ့ဆော်မှုများ ကျယ်ပြန့်ခဲ့ပါသည်။ လူအချင်းချင်းသာမက ဘာသာရေးခေါင်းဆောင်များကိုပင် လူပုံသဏ္ဌာန်ကို ထိခိုက်စော်ကားကာ ပြောဆိုရေးသားမှုများကို ပြောင်ပြောင်တင်းတင်း ကျူးလွန်နေကြသည့်အပြင် မိမိတို့လူမှုကွန်ရက်စာမျက်နှာကို အများစိတ်ဝင်စားမှုမြင့်တက်စေရန် မဟုတ်မမှန်သော အကြောင်းတရားများကို လှုံ့ဆော်ရေးသားကာ ဝင်ငွေရှာနေသူများလည်း အများအပြား ရှိလာခဲ့ကြပြီဖြစ်သည်။ ရှေ့နေလောကတွင် ရပ်ကွက်ထဲ ဆဲဆိုရမ်းကားမှုကို ဖေတော့ မောင်တော့မှုဟု ခေါ်ဆိုကြပါသည်။ ထိုသို့သော အင်တာနက် အွန်လိုင်းလူမှုကွန်ရက်မှ ဖေတော့ မောင်တော့ အကြောင်းအရာများကို နိုင်ငံတော်က ဥပဒေအရ အရေးယူနေရမှုများကြောင့် နိုင်ငံတော်၏ အဖိုးတန်လှသော ဘဏ္ဍာ၊ အချိန်နှင့် လူ့စွမ်းအားအရင်းအမြစ်များကို ပြုန်းတီးစေပါသည်။

အမုန်းစကားဟူသည် လူတန်းစားတစ်ရပ်နှင့်တစ်ရပ်၊ တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး အမုန်းပွားစေသော ပြောဆိုရေးသားမှုဟု သာမန်မှတ်ယူနိုင်ပါမည်။ အမုန်းစကားသည် လူတစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး၊ တစ်ဖွဲ့နှင့်တစ်ဖွဲ့ ချစ်ကြည်ရေးပျက်ပြားစေနိုင်သည်သာမက မိမိတို့နေ့စဉ်ဘဝတွင် မလိုလားအပ်သော ကိစ္စများ ပိုမိုရှုပ်ထွေးကာ မိမိတို့ဘဝနှင့် လူမှုစီးပွား ထိခိုက်သည်အထိ ဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။ နိုင်ငံတည်ငြိမ်ရေးကို ထိခိုက်ကာ အပြစ်ကင်းသူများ၏ အသက်အိုးအိမ်များ ထိခိုက်စေနိုင်သည်အထိ သက်ရောက်နိုင်ပါသည်။ ပြည်ထောင်စုအတွင်း မှီတင်းနေထိုင်

ကြသော တိုင်းရင်းသားများ၏ ချစ်ကြည်ရေးကိုလည်း ထိခိုက်စေကာ မလိုလားအပ်သော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများကိုလည်း ကြီးထွားစေပါသည်။

ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ဘာသာပေါင်းစုံချစ်ကြည်ညီညွတ်ရေးအဖွဲ့ကြီး၏ အမုန်းစကား အမုန်းတရားများ မပြန့်ပွားရေး ဟောပြောပွဲများကို ကျင်းပပြုလုပ်ခြင်းများရှိသလို နိုင်ငံပိုင်သတင်းစာများတွင်လည်း အမုန်းစကားနှင့်ပတ်သက်ပြီး –

“လူမျိုး၊ ကိုးကွယ်ရာဘာသာ၊ ကျား/မ သို့မဟုတ် မည်သူမည်ဝါဖြစ်သည်ဆိုသည့် အကြောင်းအရာတို့အပေါ်အခြေပြု၍ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦး သို့မဟုတ် လူအုပ်စုတစ်စုကို မျှတမှုမရှိစွာ ဝေဖန်သည့် သို့မဟုတ် မလိုမုန်းထားမှုကိုဖော်ပြသည့် ဆက်ဆံမှုတစ်မျိုးမျိုးကို ရည်ညွှန်းပြီး အကြမ်းဖက်ရန် လှုံ့ဆော်ခြင်းသည် အမုန်းစကားပင်ဖြစ်သည်။

အမုန်းစကားပြန့်ပွားခြင်းသည် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း ခွဲခြားဆက်ဆံမှုနှင့် အကြမ်းဖက်မှုကို ဖြစ်ပေါ်စေပြီး ဂုဏ်သိက္ခာရှိစွာနေထိုင်ရန်နှင့် ငြိမ်းချမ်းပြီး ညီညွတ်သည့် လူ့အဖွဲ့အစည်း တည်ဆောက်ရန် မျှော်မှန်းချက်တို့ကို ထိခိုက်စေသည့်အပြင် အကျင့်စာရိတ္တကိုလည်း ထိပါးစေသည်။

သို့ဖြစ်၍ ပြည်သူများအနေဖြင့် အမုန်းစကားများကိုရှုတ်ချရန်နှင့် တားဆီးရန် စီမံဆောင်ရွက်ရမည်။ အမုန်းစကား ဆန့်ကျင်သည့် လှုပ်ရှားမှုများတွင် အားလုံးပါဝင်ရန်နှင့် ပံ့ပိုးအားပေးရမည်”ဟု နေ့စဉ်ထုတ်သတင်းစာများတွင် ဖော်ပြနေပါသည်။

သို့သော် အမုန်းစကား ပြောဆိုရေးသားမှုများမှာ ယနေ့အချိန်ထိ တိုးပွားလျက်ရှိပါသည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ်မတိုင်မီက ပုဂ္ဂလိက ရုပ်သံမီဒီယာအချို့တို့တွင် အမုန်းစကားနှင့်ပတ်သက်ပြီး ပညာပေးတားဆီးခဲ့ကြသော်လည်း နောက်ပိုင်းတွင် ယင်းမီဒီယာများကိုယ်တိုင် အမုန်းစကား ရေးသားထုတ်လွှင့်မှုများကို အံ့သြဖွယ် မြင်တွေ့ရပါသည်။ လွန်ခဲ့သော ကိုးနှစ်ခန့်ကလည်း အမုန်းစကားပြောဆိုမှုများကို တားဆီးအရေးယူနိုင်ရန် ရည်ရွယ်ကာ ဘာသာပေါင်းစုံချစ်ကြည်ရေး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးအဖွဲ့က ဦးဆောင်ကာ ဥပဒေကြမ်းတစ်ခုရေးဆွဲပြီး ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်သို့ တင်သွင်း၍ အတည်ပြုရန် ကြိုးပမ်းခဲ့ကြသည်ကို မှတ်သားရပါသည်။

တည်ဆဲဥပဒေများတွင် အမုန်းစကားနှင့်ပတ်သက်ပြီး သီးသန့်ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်း မရှိသေးသော်လည်း ရာဇသတ်ကြီး ဥပဒေ၊ အီလက်ထရောနစ် ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်ရေး ဥပဒေ၊ ဆက်သွယ်ရေးဥပဒေတို့ဖြင့် အရေးယူနိုင်ပါသည်။

တည်ဆဲဥပဒေများနှင့် အမုန်းစကား

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ

ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်၏ ၂၀၀၈ ခုနှစ်၊ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အခြေခံမူများ ပုဒ်မ ၆(င)တွင် နိုင်ငံတော်၌ တရားမျှတခြင်း၊ လွတ်လပ်ခြင်းနှင့် ညီမျှခြင်းတည်းဟူသော လောကပါလတရားများ ပိုမိုထွန်းကားရေးကို အခြေခံပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။

ထို့ပြင် ပုဒ်မ ၃၄ တွင် ငြိမ်ဝပ်ပိပြားရေးနှင့်သော်လည်းကောင်း၊ ပြည်သူ့ကိုယ်ကျင့်တရားနှင့်သော်လည်းကောင်း ၊ ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးနှင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဤဖွဲ့စည်းပုံ

အခြေခံဥပဒေပါ အခြားပြဋ္ဌာန်းချက်တို့နှင့်သော်လည်း ကောင်း မဆန့်ကျင်လျှင် နိုင်ငံသားတိုင်းသည် ဘာသာ သာသနာရေးတွင် လွတ်လပ်စွာ ယူဆနိုင်သော အခွင့် အရေး၊ လွတ်လပ်စွာ ကိုးကွယ်ဆောက်တည်နိုင်သော အခွင့်အရေးတို့ကို အညီအမျှ ရရှိစေရမည်။

ပုဒ်မ ၃၄၇။ နိုင်ငံတော်သည် မည်သူ့ကိုမဆို ဥပဒေအရာတွင် တန်းတူညီမျှအခွင့်အရေး ရရှိစေရမည်။ ထို့ပြင် ဥပဒေ၏ အကာအကွယ်ကိုလည်း တန်းတူညီမျှ စွာ ရယူပိုင်ခွင့်ပေးရမည်။

ပုဒ်မ ၃၆၁။ နိုင်ငံတော်သည် ဗုဒ္ဓဘာသာ သာသနာတော်ကို နိုင်ငံတော်၏ နိုင်ငံသားအများဆုံး ကိုးကွယ်ရာဖြစ်သော ဂုဏ်ထူးဝိသေသနနှင့်ပြည့်စုံသည့် ဘာသာ သာသနာ ဖြစ်သည်ဟု နိုင်ငံတော်က အသိအမှတ် ပြုသည်။

ပုဒ်မ ၃၆၂။ နိုင်ငံတော်သည် ခရစ်ယာန်ဘာသာ သာသနာ၊ အစ္စလာမ် ဘာသာသာသနာ၊ ဟိန္ဒူဘာသာ သာသနာနှင့် နတ်ကိုးကွယ်သော ဘာသာ တို့ကိုဤဖွဲ့စည်း ပုံအခြေခံဥပဒေ အာဏာတည်သောနေ့၌ နိုင်ငံတော်တွင် ရှိနေကြသော ကိုးကွယ်ရာ ဘာသာများဟူ၍ အသိအမှတ် ပြုသည်။

ပုဒ်မ ၃၆၃။ နိုင်ငံတော်သည် အသိအမှတ်ပြု ထားသော ဘာသာသာသနာများကို တတ်နိုင်သမျှ ကူညီ စောင့်ရှောက်မည်။

ပုဒ်မ ၃၆၄။ နိုင်ငံရေးကိစ္စအလို့ငှာ ဘာသာ သာသနာကို အလွဲသုံးစားမပြုရ။ ထို့ပြင် လူမျိုးရေး ကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဘာသာရေးကြောင့်သော် လည်းကောင်း တစ်ဖက်နှင့်တစ်ဖက်၊ တစ်ဂိုဏ်းနှင့် တစ်ဂိုဏ်း မုန်းတီးခြင်း၊ ရန်မူခြင်း၊ စိတ်ဝမ်းကွဲခြင်း တစ်မျိုးမျိုး ပေါ်ပေါက်လာစေရန်ရည်ရွယ်သော သို့မဟုတ် ပေါ်ပေါက် လာရန် အကြောင်းရှိသော အပြုအမူသည် ဤဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေနှင့် ဆန့်ကျင်သည်။ ထိုအပြု အမူမျိုး အတွက် ပြစ်ဒဏ်ပေးနိုင်ရန် ဥပဒေပြဋ္ဌာန်း နိုင်သည်။

> **“ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်မှုနှင့် အခြားသူများ၏ အခွင့်အရေး ထိပါးမှုသည် စည်းပါးပါးသာ ကွာခြားသည်ကို အသိပညာ ဖြန့်ဖြူးပေးရမည် ဖြစ်ပါသည်။ ”**

ရာဇသတ်ကြီး ဥပဒေ

အမျိုးအစားတစ်ခုနှင့်တစ်ခု ရန်ငြိုးထားစေရန် အားပေးအားမြှောက်ပြုခြင်း။

ပုဒ်မ ၁၅၃–က။ မည်သူမဆို နှုတ်ဖြင့်ဖြစ်စေ၊ စာဖြင့်ဖြစ်စေ၊ အမှတ်အသားဖြင့်ဖြစ်စေ ထင်ရှားသော ပုံသဏ္ဌာန်ဖြင့်ဖြစ်စေ၊ အခြားနည်းဖြင့်ဖြစ်စေ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတွင် နေထိုင်သူအမျိုးအစား တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ရန်ငြိုးစိတ်ထားအောင်သော်လည်းကောင်း၊ မုန်းတီးစိတ်ထားအောင်သော်လည်းကောင်း အားပေးအားမြှောက်ပြုလျှင် သို့မဟုတ် ထိုသို့ အားပေးအားမြှောက်ပြုရန် အားထုတ်လျှင် ထိုသူကို နှစ်နှစ်ထိ ထောင်ဒဏ် တစ်မျိုးမျိုးဖြစ်စေ၊ ငွေဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ဒဏ်နှစ်ရပ်လုံးဖြစ်စေ ချမှတ်ရမည်။

လူတန်းစားတစ်ရပ်ရပ်ကိုးကွယ်သည့် ဘာသာကိုဖြစ်စေ၊ ဘာသာရေးယုံကြည်မှုကိုဖြစ်စေ၊ စော်ကားခြင်းဖြင့် ထိုလူတန်းစားတစ်ရပ်ရပ်၏ ကိုးကွယ်ရာဘာသာရေးစိတ်ကို နာကြည်းစေရန် ကြံရွယ်၍ မသမာစိတ်ဖြင့် တမင်ကျူးလွန်သော ပြုလုပ်မှုများ။

ပုဒ်မ ၂၉၅–က။ ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံတွင်နေထိုင်သော လူတန်းစားတစ်ရပ်ရပ်၏ ဘာသာရေးစိတ်ကို နာကြည်းစေရန် တမင် မသမာသောအကြံဖြင့် မည်သူမဆို စကားဖြင့်ဖြစ်စေ၊ စာဖြင့်ဖြစ်စေ၊ ထင်ရှားသော ပုံသဏ္ဌာန်ဖြင့်ဖြစ်စေ ထိုလူတန်းစားတစ်ရပ်ရပ် ကိုးကွယ်သည့် ဘာသာကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဘာသာရေးယုံကြည်မှုကိုသော်လည်းကောင်း စော်ကားလျှင် သို့မဟုတ် စော်ကားရန် အားထုတ်လျှင် ထိုသူကို နှစ်နှစ်ထိ ထောင်ဒဏ် တစ်မျိုးမျိုးဖြစ်စေ၊ ငွေဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ဒဏ်နှစ်ရပ်လုံးဖြစ်စေ ချမှတ်ရမည်။

အသရေဖျက်မှုအတွက် ပြစ်ဒဏ်။

ပုဒ်မ ၅၀၀။ မည်သူမဆို အခြားသူတစ်ဦး၏ အသရေကိုဖျက်လျှင် ထိုသူကို နှစ်နှစ်ထိ အလုပ်မဲ့ ထောင်ဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ငွေဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ဒဏ်နှစ်ရပ်လုံးဖြစ်စေ ချမှတ်ရမည်။

အသရေပျက်စေမည်ဟုသိသော အကြောင်းအရာကို ပုံနှိပ်ခြင်း သို့မဟုတ် ထုထွင်းခြင်း။

ပုဒ်မ ၅၀၁။ မည်သူမဆို အကြောင်းအရာတစ်ခုကို ပုံနှိပ်ရာတွင် သို့မဟုတ် ထုထွင်းရာတွင် ထိုအကြောင်းအရာသည် သူတစ်ဦးဦး၏ အသရေကို ပျက်စေသည်ဟုသိလျှင် သို့မဟုတ် ထိုသို့ပျက်စေသည်ဟု ယုံကြည်ရန် အကြောင်းရှိလျှင် ထိုသူကို နှစ်နှစ်ထိ အလုပ်မဲ့ ထောင်ဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ငွေဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ဒဏ်နှစ်ရပ်လုံးဖြစ်စေ ချမှတ်ရမည်။

အများပြည်သူ၏ အကျိုးပျက်စီးမှုကို ဖြစ်စေသော ဖော်ပြချက်။

ပုဒ်မ ၅၀၅။ မည်သူမဆို ဖော်ပြချက်ကိုဖြစ်စေ၊ ကောလာဟလကိုဖြစ်စေ၊ သတင်းကိုဖြစ်စေ ပြုရာတွင် သို့မဟုတ် ထုတ်ပြန်ကြေညာရာတွင် သို့မဟုတ် ဖြန့်ချိရာတွင်–

(ဃ) လူတန်းစားအချင်းချင်းဖြစ်စေ၊ လူမျိုးစုအချင်းချင်းဖြစ်စေ တစ်ဖက်နှင့် တစ်ဖက် ပြစ်မှုကျူးလွန်အောင်လှုံ့ဆော်ရန် ကြံရွယ်ချက်ရှိလျှင် သို့မဟုတ် အဆိုပါ လှုံ့ဆော်ခြင်းကိုဖြစ်စေတန်ရာသည့် ကြံရွယ်ချက်ရှိလျှင် ထိုသူကို

နှစ်နှစ်ထိ ထောင်ဒဏ်တစ်မျိုးမျိုးဖြစ်စေ၊ ငွေဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ဒဏ်နှစ်ရပ်လုံး ဖြစ်စေ ချမှတ်ရမည်။

ပုဒ်မ ၅၀၅-က။ မည်သူမဆို-

(က) အများပြည်သူတို့အား သို့မဟုတ် ပြည်သူတစ်စုအား အထိတ်တလန့်ဖြစ်စေလျှင် သို့မဟုတ် အထိတ်တလန့်ဖြစ်စေရန် ကြံရွယ်လျှင်၊

(ခ) မမှန်ဟုသိလျက်နှင့် သို့မဟုတ် မမှန်ဟု ယုံကြည်လောက်အောင် အကြောင်းရှိလျက်နှင့် မမှန်သတင်းဖြန့်ဝေလျှင် သို့မဟုတ် မမှန်သတင်းဖြန့်ရန် ကြံရွယ်လျှင်၊

(ဂ) အစိုးရဝန်ထမ်းတစ်ဦးဦး သို့မဟုတ် အစိုးရဝန်ထမ်းအမျိုးအစားတစ်ခုခု သို့မဟုတ် အစိုးရဝန်ထမ်းများအပေါ် ရာဇဝတ်ပြစ်ဒဏ်ထိုက်သင့်သော ပြစ်မှုကို ကျူးလွန်စေရန် တိုက်ရိုက်သော်လည်းကောင်း၊ သွယ်ဝိုက်၍သော်လည်းကောင်း တစ်ခုခုပြုလျှင် သို့မဟုတ် ယင်းသို့ပြစ်မှုကျူးလွန်စေရန် ကြံရွယ်လျှင် သို့မဟုတ် လှုံ့ဆော်လျှင် ထိုသူကို သုံးနှစ်ထိထောင်ဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ငွေဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ဒဏ်နှစ်ရပ်လုံးဖြစ်စေ ချမှတ်ရမည်ဟု ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။

ဆက်သွယ်ရေးဥပဒေ

ပုဒ်မ ၆၆။ မည်သူမဆိုအောက်ပါပုဒ်မခွဲ (က)၊ (ခ) နှင့် (ဂ) တို့ပါ ပြုလုပ်မှုတစ်ရပ်ရပ်ကိုကျူးလွန်ကြောင်း ပြစ်မှုထင်ရှားစီရင်ခြင်းခံရလျှင် ထိုသူအား သုံးနှစ်ထက်မပိုသော ထောင်ဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ငွေဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ဒဏ်နှစ်ရပ်လုံးဖြစ်စေ ချမှတ်ရမည်ဖြစ်ပြီး ပုဒ်မခွဲ(ဃ)ပါ ပြုလုပ်မှုတစ်ရပ်ရပ်ကို ကျူးလွန်ကြောင်း ပြစ်မှုထင်ရှားစီရင်ခြင်းခံရလျှင် ထိုသူအား နှစ်နှစ်ထက်မပိုသော ထောင်ဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ကျပ်တစ်ဆယ်သိန်းထက်မပိုသော ငွေဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ဒဏ်နှစ်ရပ်လုံးဖြစ်စေ ချမှတ်ရမည်-

(ဃ) ဆက်သွယ်ရေးကွန်ရက်တစ်ခုခုကို အသုံးပြု၍ ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးဦးအား ခြောက်လှန့်တောင်းယူခြင်း၊ အသရေဖျက်ခြင်း၊ နှောင့်ယှက်ခြင်း သို့မဟုတ် ခြိမ်းခြောက်ခြင်း။

အီလက်ထရောနစ် ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်ရေးဥပဒေ

ပုဒ်မ ၃၄။ မည်သူမဆို အောက်ပါပြုလုပ်မှုတစ်ရပ်ရပ်ကို ကျူးလွန်ကြောင်း ပြစ်မှုထင်ရှားစီရင်ခြင်းခံရလျှင် ထိုသူအား ထောင်ဒဏ် ငါးနှစ်အထိ ဖြစ်စေ၊ ငွေဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ဒဏ်နှစ်ရပ်လုံးဖြစ်စေ ချမှတ်ရမည်-

(ဃ) အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုခု သို့မဟုတ် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးဦးကို ထိခိုက်နစ်နာစေရန်ဖြစ်စေ၊ ဂုဏ်သိက္ခာကျဆင်းစေရန်ဖြစ်စေ သတင်းအချက်အလက်ကို အီလက်ထရောနစ်နည်းပညာဖြင့် ပြုလုပ်ခြင်း၊ ပြုပြင်ခြင်း သို့မဟုတ် ပြောင်းလဲခြင်း၊ ထိုသို့ ပြုလုပ်ခြင်း၊ ပြုပြင်ခြင်း သို့မဟုတ် ပြောင်းလဲခြင်းပြုလုပ်ထားသည့် အချက်အလက်ကို ဖြန့်ချီခြင်း။

အမုန်းစကားနှင့် အကြမ်းဖက်မှုဖြစ်စေရန် လှုံ့ဆော်မှုကို တားဆီးခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ နိုင်ငံတော်သမ္မတရုံးက ၂၀–၄–၂၀၂၀ ရက်နေ့တွင် ညွှန်ကြားချက်တစ်ရပ် ထုတ်ပြန်ခဲ့ရာ အောက်ပါ အတိုင်းဖြစ်ပါသည်–

၁။ ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်သည် လူမျိုးပေါင်းစုံ၊ ဘာသာပေါင်းစုံ စုစည်းနေထိုင်သည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းဖြစ်ပြီး လူတိုင်းသည် ဂုဏ်သိက္ခာရှိစွာ ဘဝရပ်တည်ရန်၊ လေးစားစွာ ဆက်ဆံမှုခံယူရန်၊ ကြောက်ရွံ့မှုကင်းစွာ နေထိုင်ရန် အခွင့်အရေးရှိသည်ဖြစ်၍ အပြန်အလှန် နားလည်မှု၊ အပြန်အလှန် လေးစားမှု စသည်တို့ကို အခြေခံသည့် လူ့အဖွဲ့အစည်း ဖြစ်ပေါ်စေရန် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ကြရမည် ဖြစ်သည်။

၂။ "အမုန်းစကား" ဟုဆိုရာတွင် လူမျိုး၊ ကိုးကွယ်ရာဘာသာ၊ ကျား မ သို့မဟုတ် မည်သူမည်ဝါဖြစ်သည်ဆိုသည့် အကြောင်းအရာတို့အပေါ်အခြေပြု၍ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦး သို့မဟုတ် လူအုပ်စုတစ်စုကို မျှတမှုမရှိစွာ ဝေဖန်သည့် သို့မဟုတ် မလိုမုန်းထားမှုကို ဖော်ပြသည့် ဆက်ဆံမှု တစ်မျိုးမျိုးကို ရည်ညွှန်းပြီး အကြမ်းဖက်ရန်လှုံ့ဆော်ခြင်းသည်လည်း အမုန်းစကားပင် ဖြစ်သည်။

၃။ အမုန်းစကားပြန့်ပွားခြင်းသည် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း ခွဲခြားဆက်ဆံမှုနှင့် အကြမ်းဖက်မှုကို ဖြစ်ပေါ်စေပြီး ဂုဏ်သိက္ခာရှိစွာနေထိုင်ရန်နှင့် ငြိမ်းချမ်းပြီး ညီညွတ်သည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းတည်ဆောက်ရန် မျှော်မှန်းချက်တို့ကို ထိခိုက်စေသည့်အပြင် အကျင့်စာရိတ္တကိုလည်း ထိပါးစေသည်။

၄။ သို့ဖြစ်၍ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဌာနများနှင့် တိုင်းဒေသကြီး/ ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့များသည် မိမိတို့၏ကွပ်ကဲမှု သို့မဟုတ် ညွှန်ကြားမှုအောက်တွင်ရှိသော ဝန်ထမ်းများ၊ အရာရှိများ၊ စစ်မှုထမ်းများ၊ အခြားလုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့ဝင်များနှင့် ဒေသခံပြည်သူများအနေဖြင့် အမုန်းစကားများကို ရှုတ်ချရန်နှင့် တားဆီးရန် စီမံဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်ပြီး အမုန်းစကား ဆန့်ကျင်သည့် လှုပ်ရှားမှုများတွင် ဝန်ထမ်းများအားလုံး ပါဝင်ရန်နှင့် ပံ့ပိုးရန် အားပေးရမည်။

၅။ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဌာနများနှင့် တိုင်းဒေသကြီး/ ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့များသည် ဤညွှန်ကြားချက်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ မိမိတို့၏ ဆောင်ရွက်မှုအခြေအနေနှင့် တိုးတက်မှု အခြေအနေတို့ကို နိုင်ငံတော်သမ္မတရုံးသို့ အစီရင်ခံတင်ပြရမည်ဟု ညွှန်ကြားထုတ်ပြန်ခဲ့ ပါသည်။

နိုင်ငံတကာ၊ နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးဆိုင်ရာစာချုပ် (ICCPR)

အပိုဒ် ၂၀–

(၁) စစ်ပွဲအတွက် မည်သည့် ဝါဒ ဖြန့်ချိမှုကိုမဆို ဥပဒေအရ တားမြစ်ရမည်။

(၂) ခွဲခြားဆက်ဆံမှု၊ ရန်လိုမှု သို့မဟုတ် အကြမ်းဖက်မှုဖြစ်စေမည့် အမျိုးသားရေး၊ လူမျိုးရေး သို့မဟုတ် ဘာသာရေးမုန်းတီးမှုအပေါ်မည်သည့် ဟောပြောလှုံ့ဆော်မှုမျိုးကိုမဆို ဥပဒေအရ တားမြစ်သည်ဟု ဖော်ပြပါရှိပါသည်။

မိမိတို့အလိုရှိပါက နိုင်ငံတကာဥပဒေများကို ကိုင်စွဲပြောဆိုတတ်သူများက အမုန်း တရားများနှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများ၊ အကြမ်းဖက်ရန် လှုံ့ဆော်မှုများကို တားမြစ်ချက်များ

ရှိကြောင်းကိုလည်း သတိထားလိုက်နာရမည် ဖြစ်ပါသည်။ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်မှုနှင့် အခြားသူများ၏ အခွင့်အရေး ထိပါးမှုသည် စည်းပါးပါးသာ ကွာခြားသည်ကို အသိပညာ ဖြန့်ဖြူးပေးရမည်ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသားအများဆုံး အလုပ်လုပ်ကိုင်နေထိုင်လျက်ရှိသော အိမ်နီးချင်း ထိုင်းနိုင်ငံတွင် ဘုရင်၊ မိဖုရားနှင့် ဆွေတော်မျိုးတော်များကို စော်ကား၊ အသရေဖျက်ပါက ထောင်ဒဏ် ၁၅ နှစ်ထိ ကျခံရနိုင်ပါသည်။

၂၀၁၅ ခုနှစ်က ထိုင်းနိုင်ငံတွင် စက်ရုံလုပ်သား Thanakorn Siripaiboon ဆိုသူသည် Facebook တွင်ရေးသားချက်ကြောင့် ထိုင်းဘုရင်၏ခွေးကို စော်ကားသည်ဆိုကာ ထောင်ဒဏ် ၃၇ နှစ် ချမှတ်ခံခဲ့ရသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြဋ္ဌာန်းတည်ရှိလျက်ရှိသော ဥပဒေများအရ နိုင်ငံတော်သည် သက်ဆိုင်ရာ ဘာသာ၊ သာသနာများကို ခွဲခြားမှုမရှိဘဲ တန်းတူအခွင့်အရေးပေးထားကြောင်း ပေါ်လွင်နေပါသည်။ ထို့ပြင် တည်ဆဲဥပဒေများသည်လည်း လူတစ်ဦးတစ်ယောက်၊ တစ်သင်းတစ်ဖွဲ့၊ လူတစ်စားကိုးကွယ်ရာကို ထိခိုက်စော်ကားပြီး အသရေပျက်အောင် ရေးသား၊ ပြောဆိုခြင်း မပြုနိုင်အောင် ပြဋ္ဌာန်းထားကာ အတည်ပြုကျင့်သုံးနေပါသည်။ သို့သော် ခေတ်ကာလ အခြေအနေအရ အမုန်းစကားကို တားမြစ်သော တိကျစွာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားသည့် ဥပဒေ တစ်ခုတော့ လိုအပ်နေသည်မှာ အမှန်ဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ခံယူချက်ကြောင့် အမုန်းစကား ပြောဆိုမှုကိုလည်း ထိရောက်စွာ တားမြစ်ရမည် ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့ ပြဋ္ဌာန်းရာ တွင်လည်း လက်ရှိအခြေအနေများသာမက မကြာမီ ကျယ်ပြန့်စွာ သုံးစွဲလာမည့် ဉာဏ်ရည်တု နည်းပညာ အသုံးပြုပြီး ရေးသားထုတ်လွှင့်ခြင်းများကိုပါ ခြုံမိစေရန် ပြဋ္ဌာန်းဖို့ လိုအပ်ပါသည်။

သန်းဇော်အောင် (တရားလွှတ်တော်ရှေ့နေ)

ကိုးကား

- Myanmar Law Information System : https://www.mlis.gov.mm/
- CNN : https://edition.cnn.com/2015/12/17/asia/thailand-lese-majeste-king-dog
- UNOHCHR ; https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/international-covenant-civil-and-political-rights
- Hate speech policy in facebook
- Eleven Broadcasting : https://www.youtube.com/watch?v=6TRuwf-S__k

&Sfynfe,fwGif aexkdifonfh vlrsdK;pktzGJU wdkif;&ifom;rsm;\ &dk;&m"avhxkH;rsm;

wdkif;&ifom;a&;&mokawoD

“ရှမ်းစော်ဘွားများအုပ်ချုပ်သောခေတ်တွင်
အဲန်တိုင်းရင်းသားများသည်
ဆင်ထိန်း၊ မြင်းထိန်း အနွယ်တော်များမှ
ဆင်းသက်လာသူများဟု ဆိုကြပြီး အဲန် ဆိုသည်မှာ
ရှမ်းဘာသာဖြင့် “လျင်မြန်ဖျတ်လတ်သူများ”၊
အချို့က “ရွှေ့ပြောင်းခြင်း”ဟု အဓိပ္ပာယ်ရပြီး
တောင်ယာခုတ်ခြင်း၊ အမဲလိုက်ခြင်းဖြင့်
ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်ကြသည့်
လူမျိုးဟုလည်း ခေါ်ဆိုကြသည်။”

ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်သည် ကချင်၊ ကယား၊ ကရင်၊ ချင်း၊ ဗမာ၊ မွန်၊ ရခိုင်၊ ရှမ်း စသည့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုး ၁၃၅ ကျော်ဖြင့် ပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်းထားသော နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့၏ စကား၊ စာပေ၊ အနုပညာ၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ဓလေ့ထုံးစံ၊ ကိုးကွယ်သည့် ဘာသာများကလည်း မတူကွဲပြား ခြားနားလျက်ရှိပါသည်။ ထိုသို့မတူကွဲပြားမှုများကို အသိအမှတ်ပြုပြီး စာနာနားလည်မှုရှိမှသာ တိုင်းရင်းသားစည်းလုံးညီညွတ်မှုကို ပိုမိုခိုင်မြဲစေနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

တိုင်းရင်းသားစည်းလုံး ညီညွတ်မှုမပြိုကွဲရေးသည် နိုင်ငံတော်၏ အမျိုးသားရေးတာဝန်ဖြစ်သည့် ဒို့တာဝန်အရေး (၃) ပါးတွင် တစ်ချက်အပါအဝင်ဖြစ်ရာ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများရေးရာဝန်ကြီးဌာနက တိုင်းရင်းသားစည်းလုံးညီညွတ်မှုအတွက် အထူးအလေးထား ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။ ထိုသို့ ဆောင်ရွက်ရာတွင် လူများစုတိုင်းရင်းသားများအရေးကို အလေးထားသကဲ့သို့ လူနည်းစု တိုင်းရင်းသားရေးရာများကိုလည်း ထည့်သွင်းဆောင်ရွက်လျက် ရှိပါသည်။

တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ အခွင့်အရေးကာကွယ်စောင့်ရှောက်သည့်ဥပဒေ အခန်း ၅၊ ပုဒ်မ ၉ (ည) ဝန်ကြီးဌာန၏ တာဝန်နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များတွင် "လူနည်းစုဖြစ်သော၊ ပျောက်ကွယ်လုနီးပါးဖြစ်နေသော တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများ၏ စကား၊ စာပေ၊ အနုပညာ၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ရိုးရာဓလေ့ ထုံးတမ်းတို့ကို ဖော်ထုတ်ခြင်း၊ ထိန်းသိမ်းခြင်း၊ စောင့်ရှောက်ခြင်းနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန် ဆောင်ရွက်ခြင်း" ဟု ဖော်ပြပါရှိပါသည်။ သို့ပါ၍ ရှမ်းပြည်နယ်အရှေ့ပိုင်းတွင် နေထိုင်ကြသည့် လူနည်းစု အဲန်တိုင်းရင်းသားများ၏ ရိုးရာဓလေ့ဖြတ်ထုံးများအကြောင်းကို ရေးသားတင်ပြလိုပါသည်။

သမိုင်းကြောင်း

အဲန်တိုင်းရင်းသားများသည် မြန်မာနိုင်ငံ ရှမ်းပြည်နယ်အရှေ့ပိုင်း တောင်ပေါ်ဒေသတွင် နေထိုင်ကြပြီး ရှမ်းမျိုးနွယ်စုပေါင်း ၃၃ မျိုးထဲတွင် တစ်ခုအပါအဝင်ဖြစ်သည့် မျိုးနွယ်စုတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းတို့ကို သွားမည်းလူမျိုး(Black Teeth) ဟုလည်း ခေါ်ဆိုကြသည်။ ဒေသန္တရအခြေအနေအရ ကူးလူးဆက်ဆံမှု နည်းပါးသောကြောင့် အဲန်တိုင်းရင်းသားတို့၏ မူရင်းနေထိုင်ရာ ဒေသ၊ မူရင်းလူမျိုးစုသမိုင်းကြောင်း စသည်တို့ကို တိတိကျကျ သိရှိခြင်းမရှိပေ။ တချို့သော "ဝ" လူမျိုးစုတွေက အဲန်လူမျိုးစုကို "ဝ" အမျိုးနွယ်ဝင်ဖြစ်သည် ဟု ပြောကြပါသည်။ ၎င်းတို့သည် အသားအရေတူညီပြီး စကားအနည်းငယ် ကွဲပြားကြပါသည်။ ရှမ်းမျိုးနွယ်စုများကလည်း အဲန်တိုင်းရင်းသားများက ရှမ်းမျိုးနွယ်စုမှ ဆင်းသက်လာသည်ဟု ပြောကြသည်။ မည်သည့်မျိုးနွယ်စုမှ အစစ်အမှန် ဆင်းသက်လာသည်ကို အတိအကျမသိရပါ။ သို့သော် ဘာသာစကားအရ အဲန်တိုင်းရင်းသားများ၏ စကားနှင့် "ဝ" မျိုးနွယ်စု၏ စကားသည် ၇၀ ရာခိုင်နှုန်း တူညီသည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိ ရသည်။ ကျန် ၃၀ ရာခိုင်နှုန်းမှာ ကွဲပြားခြားနား၍ ခက်ခဲသော စကားလုံးများဖြစ်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် "ဝ"မျိုးနွယ်စုများနှင့် ပိုမိုနီးစပ်သည်ဟု အဲန်မျိုးနွယ်စုများက ယူဆကြသည်။ အခြားလူမျိုးစုများနှင့် ရောရောနှောနှော နေထိုင်လေ့မရှိဘဲ တောင်ကုန်းတောင်စောင်းများတွင် ရွာတည်ကာ သီးသန့်နေထိုင်သော လူမျိုးစုဖြစ်သည်။ ရှမ်းစော်ဘွားများအုပ်ချုပ်သောခေတ်တွင် အဲန်တိုင်းရင်းသားများသည် ဆင်ထိန်း၊

မြင်းထိန်း အနွယ်တော်များမှ ဆင်းသက်လာသူများဟု ဆိုကြပြီး အဲန် ဆိုသည်မှာ ရှမ်းဘာသာဖြင့် "လျင်မြန်ဖျတ်လတ်သူများ"၊ အချို့က "ရွှေ့ပြောင်းခြင်း"ဟု အဓိပ္ပာယ်ရပြီး တောင်ယာခုတ်ခြင်း၊ အမဲလိုက်ခြင်းဖြင့် ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်ကြသည့် လူမျိုးဟုလည်း ခေါ်ဆိုကြသည်။

နေထိုင်ရာဒေသ

အဲန်တိုင်းရင်းသားများသည် မြန်မာနိုင်ငံ ရှမ်းပြည်နယ် အရှေ့ပိုင်းတွင် နေထိုင်လျက်ရှိကြပြီး မြို့နယ်အားဖြင့် ကျိုင်းတုံမြို့နယ်၊ မိုင်းခတ်မြို့နယ်၊ မိုင်းဖြတ်မြို့နယ်၊ မိုင်းဆတ်မြို့နယ် စသည့် မြို့နယ် ၄ မြို့နယ်တွင် ကျေးရွာစုစုပေါင်း ၃၄ ရွာ ၊ အိမ်ခြေပေါင်း ၁၂၅၃၊ လူဦးရေစုစုပေါင်း ၈၄၉၆ ရှိပါသည်။ ကျေးရွာအမည်များမှာ ကျိုင်းတုံမြို့နယ်အတွင်းရှိ နမ့်လင်းမိုင်ကျေးရွာ၊ ပန်ကျော့ကျေးရွာ၊ နမ့်လင်းကောင်ကျေးရွာ၊ ပန်လေကျေးရွာ၊ ဝမ်နောင်ကျေးရွာ၊ တင်ထပ်ကျေးရွာ၊ နမ်ခမ်ကျေးရွာ၊ နမ်လေကျေးရွာ၊ ဟိုလန်ကျေးရွာ၊ မိုင်းပတ်ကျေးရွာတို့တွင်လည်းကောင်း၊ မိုင်းခတ်မြို့နယ်အတွင်းရှိ အင်လုံကျေးရွာ၊ အင်ခိုလုံကျေးရွာ၊ ဘန်မတ်ကျေးရွာ၊ ဘန်ကျုံးကျေးရွာ၊ ဘန်ကျမ်းကျေးရွာ၊ ဘန်ပူကျေးရွာ၊ ကောင်ယောင်ကျေးရွာ၊ ပန်ပေါင်းကျေးရွာ၊ ဘန်းယက်ကျေးရွာ၊ နောင်ခမ်ကျေးရွာ၊ ပါကုန်းကျေးရွာ၊ လိုကကျေးရွာ၊ ပါသကျေးရွာ၊ ဟိုညိန်းကောင်ကျေးရွာ၊ ဟိုတဲန်းမိုင်ကျေးရွာ၊ ရန်ခေါင်ကျေးရွာ၊ ဘန်းဆိုင်ကျေးရွာတို့တွင်လည်းကောင်း၊ မိုင်းဖြတ်မြို့နယ်အတွင်းရှိ အဲန်ပန်ဟူး အပေါ်ကျေးရွာ၊ အဲန်ပန်ဟူး အောက်ကျေးရွာ၊ အဲန်ပန်ဟူး ရွာသစ်ကျေးရွာ၊ အဲန်နမ့်ခမ်းကျေးရွာ၊ ဟွေကုန်ကျေးရွာ၊ အဲန်မလန်းကျေးရွာတို့တွင်လည်းကောင်း၊ မိုင်းဆတ်မြို့နယ်အတွင်းရှိ ဝမ်အင်ကျေးရွာတွင်လည်းကောင်း ပျံ့နှံ့နေထိုင်လျက်ရှိကြသည်။

အဲန် အပျို၊ လူပျိုများ ဝတ်စားဆင်ယင်ပုံ

ဝတ်စားဆင်ယင်မှု

အဲန်တိုင်းရင်းသားတို့၏ ဝတ်စားဆင်ယင်မှုမှာ အမျိုးသားသည် ခေါင်းပေါင်းအဖြူရောင်နှင့် ကုတ်အင်္ကျီ အနက်ရောင်ဖြစ်ပြီး ဘောင်းဘီလည်း အနက်ရောင် ဝတ်ဆင်ထားကာ ခါးပတ် အနီရောင်ကို ခါးတွင် စည်းထားပါသည်။ ရိုးရာလွယ်အိတ်တစ်လုံးလည်း

လွယ်ကြသည်။ အမျိုးသမီးမှာ အနက်ရောင် ခေါင်းပေါင်းနှင့် အင်္ကျီအနက်ရောင် ဝတ်ဆင်ထားပြီး ထဘီလည်း အနက်ရောင်နှင့် ရောင်စုံချည်မျှင် အတန်းလိုက်ပါပြီး ပိတ်ပြားအနီရောင် ချုပ်စပ် ဝတ်ဆင်ထားကြသည်။ လူကြီးနှင့် ကလေးများ ဝတ်ဆင်ပုံ တူညီကြပါသည်။ ပွဲတော်နေ့ အချိန်ကာလများဆိုလျှင် အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးများ ကိုယ်စီ ကိုယ်စီ ဝတ်စုံပြည့်ဖြင့် ပွဲတော်များကို အတူတကွ ဆင်နွှဲကြပါသည်။

အဲန် အမျိုးသမီးများ ဝတ်စားဆင်ယင်ပုံ

ကွမ်းစားသည့်ဓလေ့

အမျိုးသားရော အမျိုးသမီးများပါ ကွမ်းစားကြပြီး ကွမ်းမှာ ရိုးရိုး ကွမ်းသီး၊ ကွမ်းရွက်မျိုး မဟုတ်ဘဲ အဲန်စကားအရ ညာနွှင်းဟုခေါ်သော တောထဲကအရွက်နှင့် လပ်မိုင်းဟု ခေါ်သော သစ်ပင်တစ်မျိုး၏ အခေါက်ကို ဆေးရွက်ကြီးနှင့် ထုံးထည့်ပြီး စားခြင်းဖြစ်သည်။ ကွမ်းစားသည့်အပြင် သွားများ မည်းမှောင်နေစေရန် မှိုင်းအဆီကို သုတ်လိမ်းကြသည်။ မှိုင်းအဆီ ရရှိအောင် ပြုလုပ်ပုံအဆင့်ဆင့်မှာ တောထဲတွင်ရှိသည့် “ကိုင်”ဟူသော သစ်ပင်တစ်မျိုးကို ခုတ်ယူပြီး အိမ်တွင် အခြောက်လှန်းထားရသည်။

မှိုင်းဆီရရှိရန် ပြုလုပ်နေပုံ

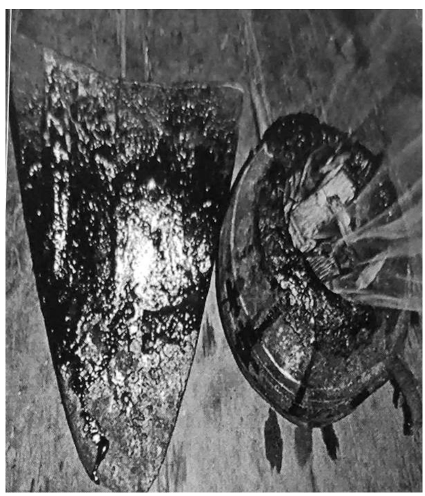

မှိုင်းဆီပြုလုပ်ရာတွင် ပါဝင်ပစ္စည်းများ

ထို့နောက်မြေကြီးရှုံ့ကိုလိုချင်သောအရွယ်အစား ရအောင် ကြေညက်အောင် ရိုက်ပုတ်ပြီး လိုချင်သောပုံစံ မှိုင်းဆီအိုးကို ပြုလုပ်ရသည်။ ပြီးနောက် မာကျောသွား စေရန် မီးဖြင့် ဖုတ်ရသည်။ ခြောက်သွားပြီးမှ တစ်ရက်မှာ ခုတ်ထားသော "ကိုင်" သစ်ပင်မျိုးကို ခွဲခြမ်းပြီး ရလာ သော ထင်းစအသေးကို ပြုလုပ်ထားသည့် အိုးထဲထည့် ကာ မီးညှိပေးရသည်။ မီးတောက်ပြီး အငွေ့များ တထောင်း ထောင်း ထွက်လာလျှင် ငါးမိနစ်–ဆယ်မိနစ်ကြာ ထားပြီး မှ သံပြားချပ်ဖြင့် ကော်ယူ၍ မှိုင်းဆီအသင့်ရပြီး ဖြစ်ပါ သည်။ ပြီးနောက် ထိုမှိုင်းဆီအား သွားတွင် သုတ်လိမ်းကြ သည်။ သုတ်လိမ်းသည့်အချိန်မှာ ညပိုင်း ထမင်းစားပြီး ချိန် သုတ်လိမ်းလေ့ရှိကြသည်။ သွားမည်းစေရန် ပြုလုပ် ခြင်း ဖြစ်သည်။ သွားလှပြီး သွားပိုးမစားဘဲ သွားများ ခိုင်မာပြီး လှပသည်ဟု ယူဆကြသည်။ သွားများ ပိုမို လှပစေရန် နေ့တိုင်းလိမ်းပေးလေ့ရှိကြသည်။ ကွမ်း လည်း စားပေးရသည်။ အဓိကအနေဖြင့် ပွဲတော်နေ့ရက် များတွင် ကလေး၊ လူကြီး၊ ယောကျ်ား၊ မိန်းမမရွေး အားလုံး သုတ်လိမ်းလေ့ရှိကြသည်။ သွားများ မည်းမှောင် နေမှ လှသည်ဟူသော အယူရှိသဖြင့် သွားမည်းသည်ကို အဲန်လူမျိုးတို့က ဂုဏ်ယူကြသည်။

"တိုင်ကြားရာတွင် တရားလို၏ မိဘ သို့မဟုတ် ဆွေမျိုး သို့မဟုတ် ညီအစ်ကိုမောင်နှမ သို့မဟုတ် အခင်းဖြစ်ပွားသည်ကို မြင်တွေ့သော မျက်မြင်သက်သေမှ ရပ်ရွာရှိ ရွာသူကြီးများဆီသို့ တရားခံအား တိုင်ကြားနိုင်သည်။"

ရိုးရာဖြတ်ထုံးများ

အဲန် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ ရိုးရာဓလေ့ ဖြတ်ထုံးများမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်ပါသည်–

၁။ ခိုးမှုဆိုင်ရာ ဖြတ်ထုံး (စုဦးဘရာ)

၂။ သားမယားပြစ်မှားမှုဆိုင်ရာ ဖြတ်ထုံး (မွီးပွိုးပလိုက်မပေါက်လန်း)

၃။ အမွေစားအမွေခံမှုဆိုင်ရာဖြတ်ထုံး (ဂွက်ပေါက်ကွန်း)

၄။ တစ်ဖက်သားနစ်နာစေမှုဆိုင်ရာဖြတ်ထုံး (လောင်ကီစွန်းကီဆွေ)

၅။ လူသတ်မှု တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ဖြတ်ထုံး (စုပိကျွန်းဦး)

ရိုးရာဖြတ်ထုံးနှင့်စပ်လျဉ်း၍ တိုင်ကြားဆောင်ရွက်ပုံ

တိုင်ကြားရာတွင် တရားလို၏ မိဘ သို့မဟုတ် ဆွေမျိုး သို့မဟုတ် ညီအစ်ကိုမောင်နှမ သို့မဟုတ် အခင်းဖြစ်ပွားသည်ကို မြင်တွေ့သော မျက်မြင်သက်သေမှ ရပ်ရွာရှိ ရွာသူကြီးများဆီသို့ တရားခံအား တိုင်ကြားနိုင်သည်။

တရားခံအား ဖမ်းဆီးခေါ်ဆောင်ရာတွင် အမှုဖြစ်ပွားပြီးနောက် တရားခံအား သူကြီး၏ အမိန့်ဖြင့် ဆင့်ခေါ်စေသည်။ ရွာသူကြီးအိမ်တွင် စစ်ဆေးမေးမြန်းခြင်းဖြစ်ပါသည်။ သူကြီးက တရားခံအား စစ်ဆေးမေးမြန်းမှုများ ပြုလုပ်ပါသည်။

ပထမဦးဆုံး တရားစီရင်ရန် ရွာသူကြီးက တရားလို၊ တရားခံ နှစ်ဦးစလုံးကိုခေါ်ပြီး အကြောင်းအရာကို စစ်ဆေးမေးမြန်းရသည်။ မေးမြန်းပြီး ထွက်ပေါ်လာသောအဖြေကို ရွာသူကြီးက မှတ်ချက်ပေးပြီး အပြစ်ကျူးလွန်သူအား တရားစီရင်ပါသည်။ သို့မဟုတ် နှစ်ဦးစလုံး၌ အပြစ်ရှိလျှင် နှစ်ဦးစလုံးကိုလျော်ကြေးတောင်းခံကာ ရွာခလေ့ထုံးစံအရ ရွာလူကြီးများကို အပြစ်ဝန်ချ တောင်းပန်စေသည်။ အပြစ်ကြီးလျှင် ကြီးသလို လျော်ကြေး ပေးခိုင်းပြီး ရွာခလေ့ထုံးစံအရ နတ်ပူဇော်ခြင်းကို ပြုလုပ်ရပါသည်။ နတ်ပူဇော်ပြီးမှသာ အပြစ်ကင်းလွတ်ခွင့်ကို ရရှိမည်ဖြစ်ပါသည်။

ခိုးမှုဆိုင်ရာ ဖြတ်ထုံး

ခိုးမှုဆိုင်ရာ တရားစီရင်ခြင်းသည် တစ်ဦးတစ်ယောက်က သူတစ်ပါး၏ ကျွဲ၊ နွား၊ ကြက်၊ ရွှေ၊ ငွေ စသည့် ပစ္စည်းဥစ္စာတို့ကို မတရားရယူမှုရှိနေလျှင် အသိသက်သေက တရားသူကြီးကို တိုင်ကြားရပါသည်။ ရွာသူကြီးကသိရှိပြီး အပြစ်ကျူးလွန်သူကိုခေါ်၍ တရားစီရင်ပေးရပါသည်။ တိရစ္ဆာန်ခိုးမှုကို တစ်ကောင်အစား နှစ်ကောင်ပေးလျော်စေသည်။ ရွှေငွေဥစ္စာကိုလည်း တစ်ခုအစား နှစ်ခုပေးလျော်စေသည်။ ရွာလူကြီးကိုလည်း မျက်နှာသစ်ပေးရသည်။ မျက်နှာသစ်ပေးခြင်း၏ အဓိပ္ပာယ်သည် လူကြီးကို ကန်တော့ရှိခိုးတောင်းပန်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

သားမယားပြစ်မှားမှုဆိုင်ရာ ဖြတ်ထုံး

သားမယားပြစ်မှားမှုဆိုသည်မှာ အမျိုးသားဖြစ်စေ၊ အမျိုးသမီးဖြစ်စေ လက်မထပ်ဘဲ အတူတူနေခြင်းနှင့် အိမ်ထောင်ပြုပြီးသားသူသည် နောက်ထပ်တရားမဝင်လက်ထပ်ခြင်း၊ မုဒိမ်းကျင့်မှုဖြစ်ခြင်းတို့ကို အပြစ်ရှိသည်ဟု သတ်မှတ်ထားပါသည်။ လက်မထပ်ဘဲ အတူတူ နေလျှင် ရွာသူကြီးက တရားစီရင်ပေးရသည်။ ကာယကံရှင်နှစ်ဦးစလုံးကို စစ်ဆေး၍ ထွက်ပေါ်လာသော အဖြေဆိုးများကို ရွာသူကြီးအား ငွေနှင့်ဝက်ထီးအကြီး တစ်ကောင်သတ်၍ နတ်ပူဇော်ခိုင်းပါသည်။ သို့မဟုတ် ထိုသူနှစ်ဦးအား လက်ထပ်စေခိုင်းပါသည်။ အိမ်ထောင်ရှိပြီးသော အမျိုးသားတစ်ဦးသည် သူတစ်ပါး၏ သားမယားအား အပြစ်ပြုမိပါကလည်း ဝက်ထီး ပိဿာ ၅၀ နှင့် ငွေကျပ် ထိုက်သင့်သလောက် ပေးလျော်စေပါသည်။ ပြစ်မှားမိသော မိန်းမသည် ကိုယ်ဝန်ရှိပါက အမျိုးသားက တာဝန်ယူပေးရပါသည်။ ကလေးမွေးပြီး ကြီးပြင်းလာသည်အထိ (ကလေး အိမ်ထောင်မပြုခင်အချိန်ထိ) ကလေးကို ကျွေးမွေးပြုစုပေးရသည်။ ဤအရာအားလုံး လုပ်ဆောင်နိုင်မှ အပြစ်ကင်းလွတ်ခွင့်ပေးပါသည်။

အမွေစားအမွေခံမှုဆိုင်ရာ ဖြတ်ထုံး

အဲန်လူမျိုးတို့၏ အမွေစားအမွေခံတရားစီရင်ခြင်းကို မိဘများကစီရင်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ ကလေးရှိသော မိဘတိုင်းက သား/သမီးအတွက် အမွေခွဲဝေနိုင်ဖို့ စီမံထားရသည်။ ခွဲဝေပြီး ထားသော အမွေများအား သား/သမီးများက ကိုယ်ရသင့်ရထိုက်သောအမွေကို ခံယူသင့် ပါသည်။ မိဘမသေဆုံးခင်ကတည်းက ပေးထားသောအမွေကို ထိန်းသိမ်းပေးထားရသည်။ အထူးသဖြင့် သားရှိက အမွေနှစ်ဆ ခံယူသင့်ပါသည်။ မိန်းကလေးဖြစ်ပါက မိဘများက အမွေပေးစရာမလိုပါ။ အကြောင်းရင်းမှာ မိန်းကလေးများက သူများဆီတွင် ချွေးမဖြစ်မှာ ဖြစ်သည့်အတွက် သူမှီခိုသော ယောက်ျား၏အိမ်မှ ယောက်ျား၏အမွေကို ဝိုင်းထိန်းပေးရသည်။ သားကြီးက မိဘနှင့်အမြဲတမ်း စားဝတ်နေရေးအတွက် ရုန်းကန်ရသည့်အတွက် အမွေနှစ်ဆ ခံသင့်ပါသည်။ အကယ်၍ ဖခင်က သေဆုံးသွားပြီဆိုလျှင် သားကြီးက အဖေနေရာ ဆက်ထိန်း ပေးရပါသည်။ သား/သမီး အချင်းချင်း အငြင်းပွားမှုဖြစ်လာပါက ရွာသူကြီးက တရားစီရင်ပေး ရသည်။ မိဘခွဲဝေပေးထားသော အမွေအတိုင်း ပြန်လည်စိစစ်၍ စီရင်ပေးရသည်။ နှစ်ဦး နှစ်ဖက် ပြေလည်မှုရှိသွားမှ တရားစီရင်ရေး အောင်မြင်သွားသည်ဟု ယူဆပါသည်။

တစ်ဖက်သားနစ်နာစေမှုဆိုင်ရာ ဖြတ်ထုံး

တစ်ဖက်သားနစ်နာစေခြင်းဆိုသည်မှာ လူဖြစ်စေ၊ တိရစ္ဆာန်ဖြစ်စေ၊ သူတစ်ပါး၏ ပိုင်ဆိုင်မှု ဖြစ်သော ပစ္စည်းအရာဝတ္ထုများ၊ လယ်ယာစိုက်ခင်းများအား မတရားဖျက်ဆီးပါက ရွာသူကြီးများကသာ အရေးယူဆောင်ရွက်ခြင်း ပြုလုပ်ရသည်။ ထိုက်သင့်သော တန်ရာတန် ကြေးအတိုင်း ငွေဖြစ်စေ၊ အစားထိုးပစ္စည်းဖြစ်စေ ပေးလျော်စေသည်။ စိုက်ခင်းများကို တိရစ္ဆာန်များက ဝင်ရောက်ဖျက်ဆီးပါက ယာခင်းပျက်စီးဆုံးရှုံးမှုအတိုင်း ပေးလျော်စေသည်။ ဥပမာ ကျွဲ၊ နွားများက လယ်ထဲ စပါးသွားစားမိပါက လယ်ပိုင်ရှင်က ကျွဲ၊နွားပိုင်ရှင်အား စပါးပြန်လည် ပေးလျော်စေပါသည်။ ဤအတွက် စီရင်ခြင်းသည် လယ်ပိုင်ရှင်နှင့် ကျွဲ၊ နွားပိုင်ရှင် တို့၏ နှစ်ဦးနှစ်ဖက် သဘောတူညီမှု ရရှိလာသည်အထိ အချင်းချင်း ညှိနှိုင်းစေပါသည်။ နှစ်ဦးနှစ်ဖက်စလုံးက သဘောတူညီမှုရရှိလာမှသာ တရားစီရင်ခြင်း အဆုံးသတ်၍ အပြစ် ကင်းလွတ်ပါသည်။

သွားမည်းဆိုးထားသော အဲန်အမျိုးသမီးများ

နိဂုံး

လူနည်းစု အဲန်တိုင်းရင်းသားများ၏ သမိုင်းကြောင်း၊ နေထိုင်ရာဒေသများ၊ ရိုးရာဓလေ့နှင့် ဖြတ်ထုံးများကို ထုတ်ဖော်တင်ပြခွင့် ရရှိသည့်အတွက် မြန်မာနိုင်ငံရှိ တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စု တစ်ခုကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရာတွင် အုတ်တစ်ချပ်၊ သဲတစ်ပွင့် အထောက်အပံ့ဖြစ်စေရေး၊ ပြည်ထောင်စုသမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော်အတွင်း အတူယှဉ်တွဲ နေထိုင်ကြသည့် တိုင်းရင်းသားအချင်းချင်း ချစ်ကြည်စည်းလုံး ညီညွတ်ရေး၊ လူမှုစီးပွားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအားဟန်ချက်ညီညီ အထောက်အကူပြုနိုင်ရေး စသည့် အကျိုးကျေးဇူးများကို ရရှိနိုင်ရန် ရည်ရွယ်၍ အဲန်တိုင်းရင်းသားတို့၏ ဒြပ်မဲ့ယဉ်ကျေးမှုအမွေအနှစ် (Intangible Cultural Heritage–ICH) ဖြစ်သည့် ဖြတ်ထုံးကို မှတ်တမ်းပြုတင်ပြလိုက်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

တိုင်းရင်းသားရေးရာသုတေသီ

ကိုးကား

- အဲန်တိုင်းရင်းသားစာပေနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအဖွဲ့က ပေးပို့လာသော အချက်အလက်များ။

jyefvnfjynfhNzdK;rJpGrf;tifESifh vlrIb0tqifhwef;jrifhrm;a&;oUdk

armif;armifjrifhbdef;(pufrIwuúodkvf)

“ပြန်လည်ဖွံ့ဖြိုးမြဲစွမ်းအင်သည် နေရောင်ခြည်၊
လေ၊ ရေ၊ မိုး၊ အပူစွမ်းအင်၊ ဒီရေ စသော
သဘာဝအလျောက်ရရှိသည့်
သမိုင်းအဆက်ဆက် လူသားများ
အသုံးချခဲ့သော စွမ်းအင်ဟု ဆိုနိုင်သည်”

လေ၊ နေရောင်ခြည်နှင့် ကမ္ဘာမြေတို့သည် ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင်၏ အရင်းအမြစ်များဖြစ်သည်။ ဤစွမ်းအင်အရင်းအမြစ်များသည် သဘာဝအတိုင်း ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင် ပြန်လည်ဆန်းသစ်ခြင်း သို့မဟုတ် ပြန်လည်ဖြည့်တင်းခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်ကြသည်။ လေ၊ နေရောင်ခြည်နှင့် ကမ္ဘာမြေတို့တွင် ကျွန်ုပ်တို့ မြင်တွေ့ခံစားနိုင်သော နည်းလမ်းများဖြင့် ပြောင်းလဲနိုင်သော စွမ်းအင်ရှိသည်။ မြေပြင်ပေါ်တွင် ထွန်းလင်းသော နေရောင်ခြည်သည် ကျွန်ုပ်တို့၏ အရေပြားပေါ်တွင် ကျရောက်သောအခါ ကျွန်ုပ်တို့ခံစားရသော အပူဓာတ်တို့တွင် နေမှ ကမ္ဘာမြေသို့ စွမ်းအင်လွှဲပြောင်းမှု၏ အထောက်အထားများကို ကျွန်ုပ်တို့ မြင်တွေ့ခံစားနိုင်သည်။ လေသည် စွန်များကို ကောင်းကင်သို့ ပိုမိုမြင့်မားစွာ ဆွဲယူနိုင်စွမ်းနှင့် သစ်ပင်များပေါ်ရှိ အရွက်များကို လှုပ်ခါနိုင်စွမ်းတွင် စွမ်းအင်လွှဲပြောင်းမှု၏ အထောက်အထားများကို ကျွန်ုပ်တို့ မြင်တွေ့ခံစားနိုင်သည်။ ရေနွေးငွေ့ ထွက်ပေါက်များနှင့် ရေပူစမ်းများ၏ ဘူမိအပူ စွမ်းအင်တွင် စွမ်းအင်လွှဲပြောင်းမှု၏ အထောက်အထားများကို ကျွန်ုပ်တို့ မြင်တွေ့ခံစားနိုင်သည်။ လူများသည် ဤပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲ စွမ်းအင်အရင်းအမြစ်များမှ စွမ်းအင်ကို ရယူရန် နည်းလမ်းအမျိုးမျိုးကို ဖန်တီးခဲ့ကြသည်။

နေရောင်ခြည်စွမ်းအင်

နေရောင်ခြည်စွမ်းအင်ကို "တက်ကြွစွာ" ဖမ်းယူနိုင်သည်။ တက်ကြွသော နေရောင်ခြည်စွမ်းအင်သည် နေရောင်ခြည်များကို ဖမ်းယူရန် အထူးနည်းပညာကို အသုံးပြုသည်။ အဓိက ပစ္စည်းအမျိုးအစားနှစ်မျိုးမှာ Photovoltaic ဆဲလ်များ (PV ဆဲလ် များ သို့မဟုတ် နေရောင်ခြည်ဆဲလ်များဟုလည်း ခေါ်သည်)နှင့် သတ်မှတ်ထားသောနေရာတွင် နေရောင်ခြည်ကို အာရုံစိုက်ပေးသော မှန်များဖြစ်သည်။ ဤတက်ကြွသော နေရောင်ခြည် နည်းပညာများသည် နေရောင်ခြည်ကို အသုံးပြု၍ လျှပ်စစ်ဓာတ်အားထုတ်လုပ်ပြီး မီးများ၊ အပူပေးစနစ်များ၊ ကွန်ပျူတာများနှင့် ရုပ်မြင်သံကြားများကို စွမ်းအင်ပေးရန် အသုံးပြုသည်။

Passive Solar Energy သည် မည်သည့်ပစ္စည်းကိရိယာကိုမျှ အသုံးမပြုပါ။ ၎င်းအစား တစ်နေ့တာလုံး နေရောင်ခြည်၏ သဘာဝအတိုင်းပြောင်းလဲနေပုံမှ စွမ်းအင်ကို ရရှိသည်။ ဥပမာအားဖြင့် လူများသည် ၎င်းတို့၏ ပြတင်းပေါက်များကို နေလမ်းကြောင်းသို့ မျက်နှာမူထားသော အိမ်များ ဆောက်လုပ်နိုင်သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ အိမ်သည် နေရောင်ခြည်မှ အပူပိုမိုရရှိမည်ဖြစ်သည်။ အိမ်ကို အပူရရှိစေရန် အခြားအရင်းအမြစ်များမှ စွမ်းအင်နည်းပါးစွာ အသုံးပြုမည်ဖြစ်သည်။ Passive Solar နည်းပညာ၏ အခြားဥပမာများမှာ အစိမ်းရောင်ခေါင်မိုးများ၊ အေးမြသောခေါင်မိုးများနှင့် Radiant Barrier များဖြစ်သည်။ အစိမ်းရောင်ခေါင်မိုးများကို အပင်များဖြင့် လုံးဝဖုံးအုပ်ထားသည်။ အပင်များသည် မိုးရေနှင့် လေထုရှိ ညစ်ညမ်းပစ္စည်းများကို ဖယ်ရှားနိုင်သည်။ ၎င်းတို့သည် ဒေသပတ်ဝန်းကျင်ကို ပိုမိုသန့်ရှင်းစေရန် ကူညီပေးသည်။ နေရောင်ခြည်ကို ပိုမိုကောင်းမွန်စွာ ထင်ဟပ်စေရန်အတွက် အအေးခံခေါင်မိုးများကို အဖြူရောင်ဆေးသုတ်ထားသည်။ ရောင်ခြည်အတားအဆီးများကို အလူမီနီယံကဲ့သို့သော ရောင်ပြန်ဟပ်သည့်အဖုံးဖြင့် ပြုလုပ်ထားသည်။ ၎င်းတို့နှစ်ခုစလုံးသည် နေရောင်ခြည်၏အပူကို စုပ်ယူမည့်အစား ထင်ဟပ်စေသည်။ ဤခေါင်မိုးအမျိုးအစားအားလုံးသည်

အဆောက်အအုံကို အအေးပေးရန် လိုအပ်သော စွမ်းအင်ပမာဏကို လျှော့ချရန် ကူညီပေးသည်။

အားသာချက်များနှင့် အားနည်းချက်များ

နေရောင်ခြည်စွမ်းအင်ကို အသုံးပြုခြင်း၏ အားသာချက်များစွာရှိသည်။ PV ဆဲလ်များသည် နှစ် ၂၀ ခန့် ကြာရှည်ခံသည်။ သို့သော် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းတွင် တစ်ခုတည်းသော စွမ်းအင်အရင်းအမြစ်အဖြစ် နေရောင်ခြည်စွမ်းအင်ကို အသုံးမပြုနိုင်သည့် အကြောင်းရင်းများ ရှိပါသည်။ PV ဆဲလ်များ တပ်ဆင်ခြင်း သို့မဟုတ် Passive Solar နည်းပညာကို အသုံးပြု၍ အဆောက်အအုံတစ်ခု တည်ဆောက်ခြင်းသည် ဈေးကြီးနိုင်သည်။ နေရောင်ခြည်ကိုလည်း ခန့်မှန်းရန် ခက်ခဲနိုင်ပါသည်။ မိုးတိမ်များက ပိတ်ဆို့ထားနိုင်ပြီး ညဘက်တွင် နေမထွက်ပါ။ ကမ္ဘာ့ဒေသအသီးသီးသည် နေရာဒေသ၊ အချိန်အခါနှင့် နေ့အချိန်ပေါ် မူတည်၍ နေရောင်ခြည်ပမာဏ ကွဲပြားစွာရရှိကြသည်။

လေစွမ်းအင်

လူများသည် လေစွမ်းအင်ကို ကာလကြာမြင့်စွာကတည်းက အသုံးချခဲ့ကြသည်။ လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်းငါးထောင်ခန့်က ရှေးခေတ်အီဂျစ်လူမျိုးများသည် လေစွမ်းအင်ဖြင့် လှေများကို တည်ဆောက်ခဲ့ကြသည်။ ဘီစီ ၂၀၀ ခုနှစ်တွင် လူများသည် အရှေ့အလယ်ပိုင်းတွင် ကောက်ပဲသီးနှံများကို ကြိတ်ခွဲရန်နှင့် တရုတ်နိုင်ငံတွင် ရေစုပ်စက်များ အသုံးပြုခဲ့ကြသည်။ ယနေ့ခေတ်တွင် ကျွန်ုပ်တို့သည် လေအားလျှပ်စစ်တာဘိုင်များဖြင့် လေစွမ်းအင်ကို ဖမ်းယူကြသည်။ တာဘိုင်သည် လေစက်နှင့်ဆင်တူသည်။ ၎င်း၏ထိပ်တွင် ပန်ကာကဲ့သို့သော ဘလိတ်ဓားသွား (ဒလက်)နှစ်ချောင်း သို့မဟုတ် သုံးချောင်းပါရှိသော အလွန်မြင့်မားသော မျှော်စင်တစ်ခု ရှိသည်။ ဤဓားသွား(ဒလက်)များကို လေဖြင့် လှည့်သည်။ ဓားသွား(ဒလက်)များသည် ဂျင်နရေတာ (မျှော်စင်အတွင်းတွင် တည်ရှိသည်)ကို လည်ပတ်စေပြီး လျှပ်စစ်ဓာတ်အားထုတ်လုပ်ပေးသည်။

လေတာဘိုင်အုပ်စုများကို လေစွမ်းအင်ခြံများ (Wind Farms) ဟု လူသိများသည်။ လေစွမ်းအင်ခြံများကို လယ်ယာမြေအနီး၊ ကျဉ်းမြောင်းသောတောင်တန်းများတွင် ပိုမိုတည်ငြိမ်ပြီး ပိုမိုအားကောင်းသော လေများရှိသည့် သမုဒ္ဒရာတွင်ပင် တွေ့ရှိနိုင်သည်။ သမုဒ္ဒရာတွင် ကျောက်ချထားသော လေတာဘိုင်များကို "ကမ်းလွန်လေစွမ်းအင်ခြံများ" (Offshore Wind Farms) ဟု ခေါ်သည်။ လေစွမ်းအင်ခြံများသည် အနီးအနားရှိအိမ်များ၊ ကျောင်းများနှင့် အခြားအဆောက်အအုံများအတွက် လျှပ်စစ်ဓာတ်အားထုတ်လုပ်ပေးသည်။

အားသာချက်များနှင့် အားနည်းချက်များ

လေစွမ်းအင်သည် အလွန်ထိရောက်မှုရှိပါသည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုရှိ အလယ်ပိုင်း၊ အနောက်ပိုင်းနှင့် ကမ်းရိုးတန်းတစ်လျှောက်ရှိ နေရာများတွင် တည်ငြိမ်သော လေတိုက်ခတ်မှုသည် ဈေးသက်သာပြီး ယုံကြည်စိတ်ချရသော လျှပ်စစ်ဓာတ်အားကို ပေးစွမ်းနိုင်ပါသည်။ လေစွမ်းအင်၏ နောက်ထပ် အားသာချက်ကြီးတစ်ခုမှာ ၎င်းသည်

"သန့်ရှင်းသော" စွမ်းအင်ပုံစံတစ်ခုဖြစ်သည်။ လေတာဘိုင်များသည် လောင်စာဆီများကို မလောင်ကျွမ်းစေဘဲ လေထုထဲသို့ မည်သည့် ညစ်ညမ်းပစ္စည်းများကိုမျှ မထုတ်လွှတ်ပါ။

သို့သော် လေသည် အမြဲတမ်းတည်ငြိမ်သော စွမ်းအင်အရင်းအမြစ် မဟုတ်ပါ။ လေတိုက်နှုန်းသည် နေ့၏အချိန်၊ ရာသီဥတုနှင့် ပထဝီဝင်တည်နေရာပေါ် မူတည်၍ အဆက်မပြတ် ပြောင်းလဲနေပါသည်။ လက်ရှိတွင် လူသားတို့၏ လျှပ်စစ်ဓာတ်အားလိုအပ်ချက်အားလုံးအတွက် လျှပ်စစ်ဓာတ်အားထောက်ပံ့ပေးရန် ၎င်းကို အသုံးမပြုနိုင်ပါ။ လေတာဘိုင်များသည် လင်းနို့များနှင့် ငှက်များအတွက်လည်း အန္တရာယ်ရှိနိုင်ပါသည်။ ဤတိရစ္ဆာန်များသည် ဓားသွား(ဒလက်)များ မည်မျှမြန်ဆန်စွာ ရွေ့လျားနေသည်ကို အမြဲတမ်း မဆုံးဖြတ်နိုင်ဘဲ ၎င်းတို့ထဲသို့ ဝင်တိုက်မိနိုင်ပါသည်။

ဘူမိအပူစွမ်းအင်

မျက်နှာပြင်အောက် နက်ရှိုင်းစွာတွင် ကမ္ဘာမြေ၏ အူတိုင်(Earth's Core) ရှိသည်။ ကမ္ဘာမြေ၏ အလယ်ဗဟိုသည် အလွန်ပူပြင်းပြီး ၆၀၀၀ ဒီဂရီစင်တီဂရိတ် (၁၀၈၀၀ ဒီဂရီဖာရင်ဟိုက်ခန့်) ရှိသည်ဟု ယူဆရသည်။ အပူသည် မျက်နှာပြင်ဆီသို့ အဆက်မပြတ် ရွေ့လျားနေသည်။ မြေမျက်နှာပြင်သို့ ပူဖောင်းများ ထွက်လာသောအခါ ကမ္ဘာမြေ၏ အပူအချို့ကို ကျွန်ုပ်တို့ မြင်နိုင်သည်။ ဘူမိအပူစွမ်းအင်သည် မြေအောက်ကျောက်တုံးများကို မဂ္ဂမာ (Magma) အဖြစ် အရည်ပျော်စေပြီး မဂ္ဂမာကို ချော်ရည်အဖြစ် မျက်နှာပြင်သို့ ပူဖောင်းများ ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည်။ ဘူမိအပူစွမ်းအင်သည် မြေအောက်ရေ အရင်းအမြစ်များကိုလည်း အပူပေးပြီး မျက်နှာပြင်မှ ပန်းထုတ်ရန် ဖိအားပေးနိုင်သည်။ ဤရေစီးကြောင်းကို ရေပူစမ်းဟု ခေါ်သည်။ သို့သော် ကမ္ဘာမြေကြီး၏ အပူအများစုသည် မြေအောက်တွင် ရှိနေပြီး အလွန်နှေးကွေးစွာ ထွက်သွားပါသည်။

မြေအောက်ဘူမိအပူကို နည်းလမ်းအမျိုးမျိုးဖြင့် ကျွန်ုပ်တို့ ရယူနိုင်ပါသည်။ ဘူမိအပူစွမ်းအင်ကို အသုံးပြုသည့် နည်းလမ်းတစ်ခုမှာ "ဘူမိအပူစုပ်စက်များ" ဖြစ်သည်။ အဆောက်အအုံတစ်ခုနှင့် မြေအောက်တွင် နက်ရှိုင်းစွာတူးထားသော အပေါက်များကြားတွင် ရေပိုက်တစ်ခု သွယ်တန်းထားသည်။ မြေအောက် ဘူမိအပူစွမ်းအင်ဖြင့် ရေကို အပူပေးပြီး မြေပြင်အထက်ရှိ အဆောက်အအုံသို့ အပူကို ယူဆောင်လာပေးသည်။ ဘူမိအပူစုပ်စက်များကို အိမ်များ၊ လမ်းဘေးများနှင့် ကားရပ်နားရာနေရာများကိုပင် အပူပေးရန် အသုံးပြုနိုင်သည်။ ဘူမိအပူစွမ်းအင်ကို အသုံးပြုနိုင်သော နောက်ထပ်နည်းလမ်းတစ်ခုသည် ရေနွေးငွေ့ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာ့ဒေသအချို့တွင် မြေအောက်ရေနွေးငွေ့များသည် သဘာဝအတိုင်း မျက်နှာပြင်ပေါ်ကို မြင့်တက်လာပါသည်။ ယင်းရေနွေးငွေ့ကို ဓာတ်အားပေးစက်ရုံသို့ တိုက်ရိုက်ပိုက်လိုင်းနှင့် ပို့လွှတ်နိုင်ပါသည်။ သို့ရာတွင်ကမ္ဘာ့ဒေသအချို့မှာတော့ မြေပြင် ခြောက်သွေ့နေပါသည်။ ရေငွေ့ ထုတ်လုပ်ဖို့အတွက် ရေကို မြေအောက်ကနေ ထိုးသွင်းရသည်။ ရေငွေ့များ မျက်နှာပြင်ပေါ် ရောက်လာသည့်အခါ ဂျင်နရေတာကို လည်ပတ်စေပြီး လျှပ်စစ်ဓာတ်အား ထုတ်လုပ်ပေးသည်။ အိုက်စလန်တွင် မြေအောက် ရေလှောင်ကန်ကြီးများ ရှိသည်။ အိုက်စလန်တွင် လူဦးရေ ၉၀ ရာခိုင်နှုန်းနီးပါးသည် သူတို့၏ အိမ်များနှင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကို

အပူပေးဖို့ ဘူမိအပူစွမ်းအင်ကို စွမ်းအင် အရင်းအမြစ်အဖြစ် အသုံးပြုကြသည်။

အားသာချက်များနှင့် အားနည်းချက်များ

ဘူမိအပူစွမ်းအင်၏ အားသာချက်တစ်ခုမှာ သန့်ရှင်းခြင်းဖြစ်သည်။ မည်သည့် လောင်စာမျှ မလိုအပ်ဘဲ လေထုထဲသို့ အန္တရာယ်ရှိသော ညစ်ညမ်းပစ္စည်းများကို ထုတ်လွှတ်ခြင်း မရှိချေ။ ဘူမိအပူစွမ်းအင်ကို ကမ္ဘာ့ဒေသအချို့တွင်သာ ရရှိနိုင်ပါသည်။ ဘူမိအပူစွမ်းအင်ကို အသုံးပြုခြင်း၏ နောက်ထပ် အားနည်းချက်တစ်ခုမှာ မြေအောက်တွင် ခြောက်သွေ့သော အပူသာရှိသော ကမ္ဘာ့ဒေသများတွင် ရေငွေ့ထုတ်လုပ်ရန်အတွက် ရေချိုအမြောက်အမြားကို အသုံးပြုကြသည်။ လူများသည် သောက်သုံးရန်၊ ချက်ပြုတ်ရန်နှင့် ရေချိုးရန် ရေလိုအပ်ပါသည်။

ဇီဝလောင်စာစွမ်းအင်

ဇီဝလောင်စာဆိုသည်မှာ မကြာသေးမီက အသက်ရှင်နေသော အပင်များ သို့မဟုတ် အဏုဇီဝပိုးမွှားများမှရရှိသော မည်သည့်ပစ္စည်းကိုမဆို ဆိုလိုသည်။ အပင်များသည် အလင်းစွမ်းအင်ဖြင့် နေရောင်ခြည်မှ စွမ်းအင်ကို ဖန်တီးသည်။ ဤစွမ်းအင်ကို အပင်များ သေဆုံးပြီးနောက်ပင် သိုလှောင်ထားသည်။ သစ်ပင်များ၊ အကိုင်းအခက်များ၊ သစ်ခေါက် အစအနများနှင့် ပြန်လည်အသုံးပြုထားသော စက္ကူများသည် ဇီဝလောင်စာစွမ်းအင်၏ အတွေ့ရများသော အရင်းအမြစ်များဖြစ်သည်။ အညစ်အကြေး၊ အမှိုက်၊ ပြောင်း၊ ပဲပိစပ်နှင့် ကြံ့ကဲ့သို့သော သီးနှံများကိုလည်း ဇီဝလောင်စာအဖြစ် အသုံးပြုနိုင်သည်။

ကျွန်ုပ်တို့သည် ဇီဝလောင်စာမှ စွမ်းအင်ကို မီးရှို့ခြင်းဖြင့် ရရှိသည်။ သစ်သားစများ၊ မြေဩဇာများနှင့် အမှိုက်များကို အခြောက်ခံပြီး "Briquettes" ဟုခေါ်သော လေးထောင့်ပုံများ အဖြစ် ဖိသိပ်သည်။ ဤ Briquettes များသည် ရေကို မစုပ်ယူနိုင်လောက်အောင် ခြောက်သွေ့ သည်။ အပူဖန်တီးရန် သို့မဟုတ် လျှပ်စစ်ထုတ်လုပ်ရန် သိုလှောင်ပြီး မီးရှို့နိုင်သည်။ ဇီဝလောင်စာကိုလည်း ဇီဝလောင်စာအဖြစ် ပြောင်းလဲနိုင်သည်။ ဇီဝလောင်စာများကို ရိုးရိုးဓာတ်ဆီနှင့် ရောစပ်ပြီး ကားများနှင့် ထရပ်ကားများကို မောင်းနှင်ရန် အသုံးပြုနိုင်သည်။ ဇီဝ လောင်စာများသည် သန့်စင်သော ဓာတ်ဆီထက် အန္တရာယ်ရှိသော ညစ်ညမ်းပစ္စည်းများကို နည်းပါးစွာ ထုတ်လွှတ်သည်။

အားသာချက်များနှင့် အားနည်းချက်များ

ဇီဝလောင်စာ၏ အဓိကအားသာချက်တစ်ခုမှာ ၎င်းကို သိုလှောင်ထားပြီး လိုအပ်သည့် အခါတွင် အသုံးပြုနိုင်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ သို့သော် ဇီဝလောင်စာအတွက် သီးနှံများ စိုက်ပျိုးခြင်းသည် မြေယာနှင့် ပိုးသတ်ဆေးများစွာ လိုအပ်ပါသည်။ ဇီဝလောင်စာ အစား အစားအစာအတွက် မြေယာကို အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။ ပိုးသတ်ဆေးအချို့သည် လေနှင့်ရေကို ညစ်ညမ်းစေနိုင်သည်။ ဇီဝလောင်စာစွမ်းအင်သည် ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲ စွမ်းအင်အရင်းအမြစ်တစ်ခုလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ ဇီဝလောင်စာစွမ်းအင်သည် ဇီဝလောင်စာကုန်ကြမ်းများ၊ လျှပ်စစ်ဓာတ်အား ထုတ်လုပ်ရန် ပြုပြင်ပြီး မီးရှို့ထားသော အပင်များပေါ်တွင် မူတည်သည်။ ဇီဝလောင်စာကုန်ကြမ်းများတွင်

ပြောင်းဖူး သို့မဟုတ် ပဲပိစပ်ကဲ့သို့သော သီးနှံများအပြင် သစ်သားလည်း ပါဝင်နိုင်သည်။ လူများသည် ၎င်းတို့ကို အသုံးပြုသလောက် မြန်မြန်ဆန်ဆန် ဇီဝလောင်စာကုန်ကြမ်းများကို ပြန်လည်မစိုက်ပျိုးပါက ဇီဝလောင်စာစွမ်းအင်သည် ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲ စွမ်းအင်အရင်းအမြစ်တစ်ခုဖြစ်လာသည်။

ရေအားလျှပ်စစ်စွမ်းအင်

ရေအားလျှပ်စစ်စွမ်းအင်ကို စီးဆင်းနေသောရေဖြင့် ထုတ်လုပ်သည်။ ရေအားလျှပ်စစ်ဓာတ်အားပေးစက်ရုံ အများစုသည် မြစ်၏စီးဆင်းမှုကို ထိန်းချုပ်သည့် ရေကာတာကြီးများတွင် တည်ရှိသည်။ ရေကာတာများသည် မြစ်ကိုပိတ်ဆို့ပြီး လူလုပ်ရေကန် သို့မဟုတ် ရေလှောင်ကန်တစ်ခု ဖန်တီးပေးသည်။ ရေပမာဏကို ထိန်းချုပ်ထားသော ရေကို ရေကာတာရှိ ဥမင်လိုဏ်ခေါင်းများမှ တစ်ဆင့် စီးဆင်းစေသည်။ ရေသည် ဥမင်လိုဏ်ခေါင်းများမှတစ်ဆင့် စီးဆင်းသွားသည်နှင့်အမျှ ကြီးမားသော တာဘိုင်များကိုလည်းပတ်စေပြီး လျှပ်စစ်ဓာတ်အား ထုတ်လုပ်ပေးသည်။

အားသာချက်များနှင့် အားနည်းချက်များ

ရေအားလျှပ်စစ်စွမ်းအင်သည် အသုံးချရန် အတန်အသင့် ဈေးသက်သာပါသည်။ ရေကာတာများသည် ရှုပ်ထွေးရန်မလိုအပ်ဘဲ ၎င်းတို့ကိုတည်ဆောက်ရန် အရင်းအမြစ်များကိုလည်း ရယူရန်ခက်ခဲခြင်း မရှိချေ။ မြစ်များသည် ကမ္ဘာတစ်ဝန်းတွင် စီးဆင်းနေသောကြောင့် စွမ်းအင်အရင်းအမြစ်ကို လူသန်းပေါင်းများစွာ ရရှိနိုင်ပါသည်။ ရေအားလျှပ်စစ်စွမ်းအင်သည်လည်း အတန်အသင့် ယုံကြည်စိတ်ချရသည်။ အင်ဂျင်နီယာများသည် ရေကာတာမှတစ်ဆင့် ရေစီးဆင်းမှုကို ထိန်းချုပ်သောကြောင့် ရေစီးဆင်းမှုသည် ရာသီဥတု (နေရောင်ခြည်နှင့် လေစွမ်းအင်များကဲ့သို့) ပေါ်တွင် မူတည်ခြင်းမရှိချေ။

သို့သော် ရေအားလျှပ်စစ် ဓာတ်အားပေးစက်ရုံများသည် ပတ်ဝန်းကျင်ကို ထိခိုက်စေပါသည်။ မြစ်တစ်စင်းကို ရေကာတာဖြင့် ကာရံလိုက်သောအခါ ရေကာတာနောက်ကွယ်တွင် ရေကန်ကြီးတစ်ခု ဖြစ်ပေါ်လာပါသည်။ ဤရေကန် (တစ်ခါတစ်ရံ ရေလှောင်ကန်ဟုလည်း ခေါ်သည်)သည် မူလမြစ်၏ နေထိုင်ရာကို ရေအောက်တွင် နစ်မြုပ်စေသည်။ တစ်ခါတစ်ရံတွင် လူများသည် မြို့တစ်မြို့လုံးကို ရေအောက်တွင် နစ်မြုပ်စေနိုင်သော ရေကာတာများကို တည်ဆောက်ကြသည်။ မြို့ သို့မဟုတ် ရွာတွင် နေထိုင်သူများသည် နေရာအသစ်သို့ ပြောင်းရွှေ့ရမည်ဖြစ်သည်။ ရေအားလျှပ်စစ်ဓာတ်အားပေးစက်ရုံများသည် အချိန်ကြာမြင့်စွာ အလုပ်မလုပ်ချေ။ အချို့သည် လျှပ်စစ်ဓာတ်အားကို နှစ် ၂၀ သို့မဟုတ် ၃၀ သာ ထောက်ပံ့ပေးနိုင်သည်။ မြစ်ကြမ်းပြင်မှ နွံ့ညွန်များ သို့မဟုတ် မြေမှုန့်များသည် ရေကာတာနောက်ကွယ်တွင် စုပုံလာပြီး ရေစီးဆင်းမှုကို နှေးကွေးစေသည်။

အခြား ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင်အရင်းအမြစ်များ

သိပ္ပံပညာရှင်များနှင့် အင်ဂျင်နီယာများသည် အခြား ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင်အရင်းအမြစ်များကို အသုံးချရန် အဆက်မပြတ် လုပ်ဆောင်နေကြသည်။ အလားအလာအရှိဆုံး

သုံးခုမှာ ဒီရေစွမ်းအင်၊ လှိုင်းစွမ်းအင်နှင့် ရေညှိ (Algae) လောင်စာတို့ဖြစ်သည်။ ဒီရေစွမ်းအင်သည် လျှပ်စစ်ဓာတ်အား ထုတ်လုပ်ရန်အတွက် သမုဒ္ဒရာဒီရေ၏ စွမ်းအားကို အသုံးချသည်။ ဒီရေစွမ်းအင် စီမံကိန်းအချို့သည် တာဘိုင်၏ ဘလိတ်ဓားသွား (ဒလက်) များကိုလှည့်ရန် ရွေ့လျားနေသော ဒီရေများကို အသုံးပြုသည်။ အခြားစီမံကိန်းများသည် ဒီရေမြင့်ချိန်တွင် ရေလှောင်ကန်များကို အဆက်မပြတ်ဖြည့်ရန်နှင့် ဒီရေနိမ့်ချိန်တွင် ရေကို ဖြည်းဖြည်းချင်း ထုတ်လွှတ်ရန် (တာဘိုင်များကို လှည့်ရန်) ရေကာတာငယ်များကို အသုံးပြုသည်။

လှိုင်းစွမ်းအင်သည် သမုဒ္ဒရာ၊ ရေကန်များသို့မဟုတ် မြစ်များမှ လှိုင်းများကို စုစည်းပေးသည်။ အချို့သော လှိုင်းစွမ်းအင်စီမံကိန်းများသည် ဒီရေစွမ်းအင်စီမံကိန်းများကဲ့သို့ပင် ရေကာတာများနှင့် ရပ်နေသော တာဘိုင်များကို အသုံးပြုကြသည်။ အခြားလှိုင်းစွမ်းအင်စီမံကိန်းများသည် လှိုင်းများပေါ်တွင် တိုက်ရိုက် မျောပါကြသည်။ ဤသို့ ရေပေါ် ပေါ်နေသော စက်ပစ္စည်းအပိုင်းအစများမှတစ်ဆင့် ရေ၏ အဆက်မပြတ် ရွေ့လျားမှုသည် တာဘိုင်များကို လှည့်ပတ်စေပြီး လျှပ်စစ်ဓာတ်အားကို ဖန်တီးပေးသည်။

ရေညှိလောင်စာသည် သန့်ရှင်းပြီး ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲ ဇီဝလောင်စာတစ်ခုဖန်တီးရန် ရေညှိများရှိ ထူးခြားသော ဓာတုပစ္စည်းများကို အသုံးပြုသည့် ဇီဝလောင်စာ အမျိုးအစားတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ရေညှိလောင်စာသည် အခြားဇီဝလောင်စာကုန်ကြမ်းများကဲ့သို့ စိုက်ပျိုးမြေဧကများ မလိုအပ်ချေ။

ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင်သည် နေရောင်ခြည်၊ လေ၊ ရေ၊ မိုး၊ အပူစွမ်းအင်၊ ဒီရေ စသော သဘာဝအလျောက်ရရှိသည့် သမိုင်းအဆက်ဆက် လူသားများ အသုံးချခဲ့သော စွမ်းအင်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ ယင်းစွမ်းအင်သည် လျှပ်စစ်ဓာတ်အား ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ ရေကျိုချက်ခြင်း၊ လေအေးပေးစနစ်၊ ကူးသန်းသွားလာရေးနှင့် သီးခြားပါဝါပေးစနစ် စသော အရေးပါသည့်ကဏ္ဍများ၌ ပါဝင်သည်။ ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင်များ ရှာဖွေရခြင်း၏ အကြောင်းရင်း များစွာရှိသည်။ လေထုညစ်ညမ်းစေသောအရာ

“မြန်မာနိုင်ငံသည် ရာသီဥတု သာယာ ကောင်းမွန်ပြီး နေသာသည့်ရက် များပြားသည့်နိုင်ငံ ဖြစ်သောကြောင့် နေရောင်ခြည် စွမ်းအင်သုံး လျှပ်စစ်ဓာတ်အား ထုတ်လုပ်ခြင်း လုပ်ငန်းများကို အားပေးဆောင်ရွက် သွားကြရမည် ဖြစ်သည်။”

များနှင့် ဖန်လုံအိမ်အာနိသင် ဓာတ်ငွေ့များ လျှော့ချရေး ကြိုးပမ်းမှုအနေဖြင့် အမေရိကန်နှင့် နိုင်ငံအများအပြား ရေးထိုးခဲ့ကြသော ကျိုတိုသဘောတူညီချက်သည် ယနေ့ခေတ်၏ အဓိက အာရုံစိုက်နေသော အကြောင်းအရာ ဖြစ်သည်။ အစားထိုးစွမ်းအင် သို့မဟုတ် ပြန်လည်ဖြည့် တင်းနိုင်သောစွမ်းအင်ရင်းမြစ်များသည် လက်ရှိစွမ်းအင်သုံးစွဲမှု၏ဘေးထွက်ဆိုးကျိုးဖြစ်သော အဆိပ်သင့်ပစ္စည်းများ ထုတ်လွှတ်မှုကို လျှော့ချနိုင်စေရန် အထောက်အကူပြုစေသည်။ အစားထိုးစွမ်းအင်သုံးစွဲခြင်းဖြင့် ဘေးဖြစ်စေသော ဘေးထွက်ပစ္စည်းထုတ်လွှတ်မှုကို တားဆီး နိုင်ရုံမက ယနေ့ခေတ်၏ အဓိကစွမ်းအင်ရင်းမြစ်အနေဖြင့် သုံးစွဲနေကြရသော သဘာဝ သယံဇာတရင်းမြစ်များကိုလည်း ယုတ်လျော့မှု မရှိစေအောင် ထိန်းသိမ်းနိုင်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် သဘာဝအရင်းအမြစ်များ ပေါများကြွယ်ဝသော်လည်း အခက် အခဲအမျိုးမျိုးတို့ကြောင့် လျှပ်စစ်ဓာတ်အားဖူလုံရေး၌ လိုအပ်ချက်များစွာရှိနေပါသေးသည်။ နေရောင်ခြည်စွမ်းအင်သုံး လျှပ်စစ်ဓာတ်အားထုတ်လုပ်ခြင်းလုပ်ငန်းသည် မြန်မာနိုင်ငံ အတွက်များစွာ အကျိုးရှိစေမည့် လုပ်ငန်းဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ရာသီဥတု သာယာ ကောင်းမွန်ပြီး နေသာသည့်ရက်များပြားသည့်နိုင်ငံဖြစ်သောကြောင့်နေရောင်ခြည်စွမ်းအင်သုံး လျှပ်စစ်ဓာတ်အား ထုတ်လုပ်ခြင်းလုပ်ငန်းများကို အားပေးဆောင်ရွက်သွားကြရမည် ဖြစ် သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပျမ်းမျှအားဖြင့် ရက်ပေါင်း ၃၀၀ ကျော်ခန့် နေ့အလင်းရောင်နှင့် နေရောင်ခြည် အပြည့်အဝရရှိနိုင်သည်။ နေရောင်ခြည်သည် ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင် ဖြစ်သောကြောင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကို မထိခိုက်သည့် သဘာဝအရင်းအမြစ် ဖြစ်သည်။ ကနဦး ကုန်ကျစရိတ် များပြားသော်လည်း ရေရှည်တွင် ကုန်ကျစရိတ်နည်းပါးပြီး အကျိုးရလဒ် များသော လုပ်ငန်းဖြစ်သည်။

နေရောင်ခြည်စွမ်းအင်သုံး လျှပ်စစ်ဓာတ်အားထုတ်လုပ်ရာတွင် ဆိုလာပြား၊ ဘက်ထရီ နှင့် လျှပ်စစ်ဓာတ်ကြိုးများ အဓိကလိုအပ်ပါသည်။ အရင်းအနှီးပစ္စည်းများကို ပြည်ပမှ တင်သွင်းရသော်လည်း လိုအပ်သည့်ပစ္စည်းများကို ပြည်တွင်းကုန်ကြမ်းများဖြင့် ထုတ်လုပ် နိုင်ရန် တီထွင်ကြံဆ ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် နိုင်ငံဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် အထောက် အပံ့တစ်ခု ဖြစ်ပေါ်လာမည် ဖြစ်သည်။ ယခုအခါ ပြည်တွင်း၌ ဆိုလာ၊ ဘက်ထရီ၊ လျှပ်စစ် မီးကြိုးနှင့် ထရန်စဖော်မာများ ထုတ်လုပ်နိုင်နေပြီဖြစ်၍ အရည်အသွေးပြည့်မီပြီး အဆင့် အတန်းမြင့်မားသော အီလက်ထရောနစ်နှင့် လျှပ်စစ်ပစ္စည်းများ တီထွင်ကြံဆ ထုတ်လုပ်ခြင်း ဖြင့် ပြည်တွင်းလျှပ်စစ်ဓာတ်အား လိုအပ်ချက်ကို ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်မည် ဖြစ်သည်။ ပြန်လည် ပြည့်ဖြိုးမြဲ စွမ်းအင်သုံးဖြစ်သည့် နေရောင်ခြည်စွမ်းအင်သုံး လျှပ်စစ်ဓာတ်အားပေးလုပ်ငန်း သည် တည်ဆောက်ချိန်တိုတောင်းပြီး တစ်ပိုင်တစ်နိုင်သုံးစွဲနိုင်သည့် အိမ်သုံးနှင့် လုပ်ငန်းငယ် များမှသည် စက်ရုံ၊ အလုပ်ရုံများ လည်ပတ်နိုင်သည့် အကြီးစားလုပ်ငန်းများအထိ ကြိုးပမ်း ဆောင်ရွက်ကြရမည် ဖြစ်သည်။ ဆိုလာလျှပ်စစ်ဓာတ်အားဖြင့် ကုန်ထုတ်လုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်မည်ဆိုပါက ကုန်ထုတ်လုပ်မှုစရိတ်ကို များစွာလျှော့ချနိုင်သောကြောင့် အကျိုး အမြတ်များ ပိုမိုရရှိမည် ဖြစ်သည်။

သို့ဖြစ်ရာ မြန်မာနိုင်ငံရှိ မြို့ရွာများ၌ နေရောင်ခြည်စွမ်းအင်သုံး လျှပ်စစ်ဓာတ်အား ထုတ်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းများ တိုးချဲ့ဆောင်ရွက်နိုင်မည်ဆိုပါက ပြည်သူများ၏ လူမှုဘဝ

အဆင့်အတန်း မြင့်မားလာမည် ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံအတွင်း လျှပ်စစ်ဓာတ်အား လုံလောက်မှုရှိလျှင် နိုင်ငံတော်နှင့် ပြည်သူများ လူမှုစီးပွားဘဝမြင့်မားတိုးတက်လာမည်ဖြစ်၍ ရှိရင်းစွဲပြန်လည် ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင်များကို တိုးချဲ့ထုတ်လုပ်ကာ ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင် နေရောင်ခြည်သုံး လျှပ်စစ်ဓာတ်အားပေးလုပ်ငန်းများ နိုင်ငံတစ်ဝန်း ကျယ်ပြန့်စွာ ဖြန့်ဝေပေးနိုင်ရေးအတွက် ဆိုလာလျှပ်စစ်ဓာတ်အား ထုတ်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းများ အောင်မြင်တိုးတက်ဖြစ်ထွန်းအောင် ဝိုင်းဝန်းကြိုးပမ်း ဆောင်ရွက်ဖို့ လိုအပ်ကြောင်း တင်ပြလိုက်ပါသည်။

မောင်မောင်မြင့်သိန်း(စက်မှုတက္ကသိုလ်)

ကိုးကား

- Renewable Energy, National Geographic Edcation

twåZD toufvdyfjym? 0dm 0f[bnf

xuf0D;vif;

"တိုင်းရင်းသားများ၏ ဝိညာဉ်နှင့် ပတ်သက်သော
အယူအဆတို့သည် ဗမာအများစု၏ အယူအဆနှင့်
များသောအားဖြင့် အတူတူပင်ဖြစ်သည်ကို တွေ့ရပေသည်။"

တိုင်းရင်းသားများနှင့်ပတ်သက်၍ ၁၉၆၇ ခုနှစ်တွင် မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်ပါတီက "ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ တိုင်းရင်းသားယဉ်ကျေးမှု ဓလေ့ထုံးစံများ" အမည်ဖြင့် ကချင်၊ ကယား၊ ကရင်၊ ချင်း၊ မွန်၊ ရခိုင်၊ ရှမ်း ဟူသော စာအုပ် ခုနစ်အုပ် ထုတ်ဝေခဲ့ရာ ပထဝီအနေအထား၊ လူမျိုးနှင့် ဘာသာစကား၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး၊ ဘာသာရေးနှင့် ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုဟု အခန်းများ ခွဲ၍သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းရင်းသားများ၏ အကြောင်းကို ပညာရှင်၊ စာရေးဆရာ၊ တတ်သိနားလည် သူများ၊ ဒေသခံများနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများ ပြုလုပ်ခဲ့သည့်နည်းတူ ကျမ်းအထောက်အထား များ၊ စာနယ်ဇင်းများ၊ ပြည်ပစာအုပ်၊ စာနယ်ဇင်းများအား ကိုးကား၍ သေချာစွာ လေ့လာ ညှိနှိုင်း မှတ်တမ်းပြုထားသည်ကို တွေ့ရှိရပေသည်။

ထိုသို့ မှတ်တမ်းပြုထားရာတွင် ခေါင်းစဉ်ကြီးများအောက်၌ ခေါင်းစဉ်ငယ်များခွဲ၍ အသေးစိတ် မှတ်တမ်းပြုစုထားသည်ကိုလည်း တွေ့ရှိရပေသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ပထဝီ အနေအထား ခေါင်းစဉ်ကြီးအောက်တွင် နယ်နိမိတ်၊ ရာသီဥတု၊ မြေမျက်နှာသွင်ပြင်၊ ပကတိ ပေါက်ပင်၊ သယံဇာတ၊ အခြေစိုက်နေထိုင်မှု၊ မြေယာအသုံးချမှု၊ လူဦးရေ စသည်ဖြင့် ပါဝင်ပြီး လူမျိုးနှင့် ဘာသာစကားအောက်တွင် လူမျိုးအမည်ဆင်းသက်လာပုံ၊ ရှေးဦးသမိုင်း၊ နောက်ခံ သမိုင်း၊ မျိုးနွယ်ဆက်စပ်မှု၊ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ပုံ၊ သွေးသားတော်စပ်ပုံ၊ ဘာသာစကား၊ ဒေသ အလိုက်ကွဲပြားပုံ၊ မျိုးကွဲနှင့် စကားအုပ်စု၊ စကားအုပ်စုအလိုက် ခံယူချက်ဟူ၍ ခေါင်းစဉ်ငယ် များအဖြစ် ထပ်မံခွဲခြားထားသည်ကို တွေ့ရှိရပေသည်။

ထို့အတူ စီးပွားရေးအခန်းကဏ္ဍတွင်လည်း မြေပြန့်လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေး၊ တောင်ယာ လုပ်ငန်း၊ လယ်ယာလုပ်ငန်း၊ မိုးရာသီ တောင်ယာစိုက်ပျိုးရေး၊ လှေကားထစ်စိုက်ပျိုးရေး၊ ခြံလုပ်ငန်း၊ ဥယျာဉ်လုပ်ငန်း၊ တောလိုက်ခြင်း၊ ငါးရှာခြင်း၊ တိရစ္ဆာန်မွေးမြူခြင်း၊ သစ်တော၊ ဓာတ်သတ္တု၊ ဆား စသည့်လုပ်ငန်းများ၊ ရက်ကန်း၊ သနပ်ဖက်၊ လက်ဖက်၊ ငွေထည်၊ ပန်းပု၊ လှေ၊ ထီးနှင့် တောင်း၊ ပလုံး စသည့် လက်မှုလုပ်ငန်းများ၊ အလေးချိန် အတိုင်းအတာ၊ စုပေါင်း လုပ်အား၊ ကူးသန်းသွားလာမှု၊ လုပ်အားဖွဲ့စည်းမှု၊ လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး စသည်တို့ ပါဝင်သည့်နည်းတူ လူမှုရေးကဏ္ဍတွင်လည်း ဆွေမျိုးတော်စပ်ပုံ၊ ခေါ်ဝေါ်ပုံ၊ အရိုက်အရာ၊ အမွေဆက်ခံပုံ၊ အိုးအိမ်တည်ထောင်ခြင်း၊ လိမ္မာရေးခြားရှိခြင်း၊ လူပျို အပျိုလှည့်ခြင်း၊ ကလေးဘဝ၊ စေ့စပ်တောင်းရမ်းခြင်း၊ ကိုယ်ဝန်ဆောင်ခြင်း၊ မီးဖွားခြင်း၊ ကင်ပွန်းတပ်ခြင်း၊ ပညာသင်ခြင်းနှင့် ရှင်ပြုခြင်း၊ ကွာရှင်းခြင်း၊ မုဆိုးမအပေါ် သဘောထား၊ နာမကျန်းဖြစ်ခြင်း၊ အသုဘနှင့် သင်္ဂြိုဟ်အခမ်းအနား၊ ဓလေ့ထုံးတမ်းအရ အုပ်ချုပ်ခြင်း၊ ဥပဒေ၊ စစ်တိုက်ခြင်း၊ တရားစီရင်ခြင်း၊ ပွဲလမ်းသဘင် စသည်တို့ ပါဝင်သည့်အပြင် ကချင်တိုင်းရင်းသားတို့တွင် လူမှုရေး၌ အပိုင်း(၂) ထပ်မံခွဲခြားထားပြီး မိသားစုအဖွဲ့အစည်း၊ နိုင်ငံရေးနှင့် အုပ်ချုပ်ရေး၊ ရိုးရာဥပဒေ၊ အထွေထွေ လူမှုရေးဆိုင်ရာဥပဒေ၊ တရားစီရင်ရေးဟူ၍ သီးသန့်ဖော်ပြထား သည်ကိုလည်း တွေ့ရှိရပေသည်။

ထို့အတူ ဘာသာရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအောက်တွင်လည်း ယုံကြည်ကိုးကွယ်မှု၊ နတ် အမျိုးမျိုး၊ ရိုးရာနတ်၊ နတ်ဆိုးများ၊ စုန်း၊ နတ်၊ ကဝေ၊ စုန်းအတတ်နှင့် မှော်ပညာ၊ အတိတ်နိမိတ်၊ အစွဲအလမ်း၊ အဆောင်၊ အရှောင်၊ အယူဝါဒ၊ ဗေဒင်၊ ကြက်ရိုးထိုး၊ ဘာသာရေးပွဲ၊ ရိုးရာပွဲ၊ ဂီတ၊ အက၊ ထိုးကွင်းထိုးခြင်း၊ တောင်ယာနတ်၊ စာပေ၊ ပြက္ခဒိန်၊ သက္ကရာဇ်ဖြို၊ တူရိယာ၊

သီချင်း၊ ဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့မှုများအပြင် တောင်ယာပွဲ၊ လယ်ခလော့၊ ရာသီအထိမ်းအမှတ်၊ သမိုင်း၊ ပုံပြင်များနှင့် စကားပုံများကိုပါ ထည့်သွင်းပြုစုထားသည်ကို တွေ့ရှိရပေသည်။

ထိုကဲ့သို့ ပြုစုရာတွင် ပြည့်စုံမှန်ကန်သော အချက်အလက်များ ရရှိစေရန်အတွက် သက်ကြီးဝါကြီးနှင့် သူကြီးများ၊ တတ်သိနှံ့စပ်သူများ၊ စာပေနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအဖွဲ့များ၊ နတ်ဆရာများ၊ ပြည်နယ်ဆိုင်ရာ တာဝန်ရှိသူများ၊ တက္ကသိုလ်များကို တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း၊ အဖွဲ့များခွဲ၍ စေလွှတ်သုတေသနပြုစေခြင်း၊ တိုင်းရင်းသားအကြောင်း ရေးသားထားသော မြန်မာစာအုပ်များ၊ စာနယ်ဇင်းများ၊ ပြည်ပနိုင်ငံထုတ်နှင့် ပြည်ပနိုင်ငံ စာရေးဆရာများ၏ စာအုပ်၊ စာနယ်ဇင်းများကို ကိုးကားခြင်း၊ ပြန်ဆိုခြင်းများ ပြုလုပ်ခဲ့ရာ နှစ်နှစ်အတွင်း တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သူ သုံးထောင်ကျော်၊ မြန်မာဘာသာစာအုပ် စာနယ်ဇင်း သုံးရာ့နှစ်ဆယ်ကျော်၊ အင်္ဂလိပ်ဘာသာစာအုပ်နှင့် စာနယ်ဇင်း နှစ်ရာကျော်ကို ကိုးကား၍ ဇယား၊ ဓာတ်ပုံ သုံးရာကျော်ဖြင့် အဆိုပါ တိုင်းရင်းသားစာအုပ်များကို ထုတ်ဝေခဲ့ခြင်းဖြစ်ရာ ထုတ်ဝေသည့် ၁၉၆၇ ခုနှစ်အထိ အပြည့်စုံဆုံး၊ အစုံလင်ဆုံးဟု ပြောရလောက်အောင် မှတ်ချက်ပြုနိုင်ပေသည်။

ဆိုသကဲ့သို့ တိုင်းရင်းသားတို့၏ ပထဝီအနေအထား၊ လူမျိုးနှင့် ဘာသာစကား၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး၊ ဘာသာရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုများကို ဖတ်ရှုလေ့လာရင်း ဘာသာရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုခေါင်းစဉ်အောက်တွင် ကယားနှင့် ကရင်တိုင်းရင်းသားတို့၌ ဝိညာဉ်နှင့် လိပ်ပြာကောင် အယူအဆဟူ၍ ခေါင်းစဉ်ငယ်အဖြစ် တသီးတခြား ဖော်ပြထားသည်ကို သတိပြုမိပေသည်။ ဝိညာဉ်နှင့် လိပ်ပြာကောင် အယူအဆသည် အမှန်တွင် တိုင်းရင်းသားများနှင့် ဇဂ ရာနှုန်းကျော်သော ဗမာများသာမက အရှေ့အနောက် ဥရောပ စသည့် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများအထိ ကြီးမားစွာ လွှမ်းမိုးထားသော အယူအဆဖြစ်သဖြင့် အထူးပင်စိတ်ဝင်စားသည့်အတွက် ဤဆောင်းပါးကိုရေးရခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ကယားတိုင်းရင်းသားများ၏ ဝိညာဉ်၊ လိပ်ပြာကောင် အယူအဆတွင် လူများ သေဆုံးသွားသောအခါ ဝိညာဉ်အားလုံးသည် ဒီးမော့ဆို ငွေတောင်ရောက်ရှိကြသည်ဟု ယူဆကြသည်။ တိရစ္ဆာန်များ၏ ဝိညာဉ်ပင် ငွေတောင်သို့ရောက်သည်ဟု ယုံကြည်ကြသည်။ သေသူ၏ အလောင်းနှင့်အတူ သေသူပိုင်ဆိုင်ခဲ့သော အသုံးအဆောင်ပစ္စည်းများကိုလည်း တမလွန်တွင် သုံးစွဲနိုင်သည်ဟု ယူဆကြသဖြင့် ပစ္စည်းများကို ထည့်ပေးလေ့ရှိကြသည်။ အခေါင်းထဲသို့လည်း အလောင်းနှင့်အတူ အပ်တိုတစ်ချောင်းကိုလည်း ထည့်ပေးလိုက်ကြသည်။ ဝိညာဉ်သည် ဒီးမော့ဆိုးသို့ နောက်ဆုံးရောက်ရှိချိန်တွင် ဂူဝ၌ ပိတ်ဆို့နေသည့် အလွန်ကြီးမားသော ခူကောင်ကြီး၏ အန္တရာယ်မှ ဖယ်ရှားရန် ဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။ ကယားနှင့် ဂေဘားတိုင်းရင်းသားတို့၏ အယူအဆမှာ သေဆုံးခါနီးသောအခါ သေဆုံးနှင့်ပြီးသော ဝိညာဉ်များက (အထူးသဖြင့် အဘိုးအဘွား၊ မိတ်ဆွေဝိညာဉ်များက) လာရောက်ခေါ်ဆောင်နိုင်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ဂေဘားတိုင်းရင်းသားတို့က ကောင်းမှုပြုလုပ်သောသူ သေဆုံးပါက နိဗ္ဗာန်ရောက်ပြီး မကောင်းမှုပြုလုပ်သူသည် ငရဲသို့ ရောက်ကြသည်ဟု ယုံကြည်ကြသည်။ မည်သည့်အရပ်သို့သွားရမည်ကို နတ်မင်းထံသို့ ပို့ဆောင်စစ်ဆေးရသည် ဖြစ်သည်။

ကယမ်း(ကယန်း)လူမျိုးတို့သည် နောင်တမလွန်ဘဝရှိသည်ဟု ယူဆကြသဖြင့် ယခင်က အိုးများ၊ ဓားမများ၊ ပေါက်ပြားများ ထည့်ပေးတတ်ကြပြီး နောက်ပိုင်းတွင် တန်ဖိုး

နည်းပစ္စည်းများနှင့် ဆယ်ပြားစေ့၊ မတ်စေ့များ ထည့်ပေးတတ်ကြသည်။ မိခင်သေဆုံး၍ ကလေး ကျန်ခဲ့ပါက မိခင်က ကလေး၏ လိပ်ပြာကို လာရောက်ခေါ်ငင်တတ်သည်ဟု ယုံကြည်ကြ သဖြင့် အသုဘချချိန်တွင် ကလေးနှင့်အတူ ကျောက်တုံးတစ်တုံးကို ရွာပြင်သို့ ယူဆောင် သွားပြီး စတိသဘော ကလေးအစား ကျောက်တုံးကို လိုမ့်ချပစ်ခဲ့ကြသည်။ သေသူပိုင်ပစ္စည်း များကို ယူထားခဲ့လျှင်လည်း သေသူ၏ ဝိညာဉ် သို့မဟုတ် လိပ်ပြာက ပြန်လာပြီး အနှောင့် အယှက်ပေးတတ်သည်ဟု ယူဆကြသည်။

ယင်းတလဲတိုင်းရင်းသားများ၏ လိပ်ပြာခွဲသည့်ဓလေ့တွင် ကျန်ရစ်သောကလေး၏ အရပ်အရှည်ကို ချည်မျှင်နှင့် တိုင်းထွာပြီး မိခင်၏ အလောင်းနှင့်အတူ ထည့်ပေးလိုက်ခြင်းဖြင့် ချည်မျှင်ကသာလျှင် သားသမီးအဖြစ် လိုက်ပါသွားသည်ဟု ယုံကြည်ကြသည်။

ကရင်တိုင်းရင်းသားတို့၏ ဝိညာဉ်လိပ်ပြာအပေါ် ယုံကြည်မှုတွင် လူတိုင်း၏ ခန္ဓာကိုယ် တွင် ဝိညာဉ်၊ လိပ်ပြာကောင်ရှိပြီး ထိုလိပ်ပြာကောင်သည် ခန္ဓာကိုယ်အတွင်းမှ ခေတ္တယာယီ ဖယ်ခွာ၍ လေလွင့်သွားလာ လှည့်ပတ်နေတတ်လေ့ရှိသည်။ အိပ်ပျော်ချိန်တွင်လည်း ထိုသို့ သွားလာနေတတ်ရာ အကယ်၍ လည်ပတ်နေရာမှ ကာလကြာရှည်စွာ မိမိခန္ဓာကိုယ်သို့ ပြန်ရောက်မလာခဲ့သော် သေခြင်းသဘော ဆိုက်ရောက်သည်ဟု ဆိုသည်။ ပိုးကရင်တို့က လိပ်ပြာကောင်သည် ခန္ဓာကိုယ်တွင် အမြဲမပြတ်နေထိုင်မှသာ ကျန်းမာသန်စွမ်း အသိဉာဏ် တိုးနိုင်ပြီး အကြောင်းတစ်ခုခုကြောင့် ခန္ဓာကိုယ်မှ ထွက်ခွာခဲ့လျှင် ဖျားနာတတ်သည်ဟု ယူဆ ကြသည်။ အလွန်အမင်းဖျားနာပါက လိပ်ပြာလွင့်တတ်ပြီး သေဆုံးသွားပါက သေဆုံးသူ၏ လိပ်ပြာနှင့် ကျန်ရစ်သူလိပ်ပြာများ အတူမနေသင့်သည့်အတွက် လိပ်ပြာခွဲတတ်ကြသည်။ ထိုသို့ လိပ်ပြာခွဲလိုက်မှသာ ကျန်ရစ်သူများ ကျန်းမာပျော်ရွှင်စွာ နေထိုင်နိုင်ကြသည်ဟု ယုံကြည်ယူဆကြသည်။

တိုင်းရင်းသားများ၏ ဝိညာဉ်နှင့် ပတ်သက်သော အယူအဆတို့သည် ဗမာအများစု၏ အယူအဆနှင့် များသောအားဖြင့် အတူတူပင်ဖြစ်သည်ကို တွေ့ရပေသည်။ စာရေးသူတို့ ငယ်စဉ်က မိမိတို့မောင်နှမကို လွန်စွာချစ်သော အိမ်ချင်းကပ်အဘွားတစ်ဦး သေဆုံးသောအခါ မိမိတို့၏ အရပ်ကို အပ်ချည်ကြိုးများဖြင့် တိုင်း၍ အလောင်းနှင့်အတူ ထည့်ပေးလိုက်သည်ကို ယခုအထိ အမှတ်ထင်ထင် ရှိနေဆဲဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့ လိပ်ပြာခွဲသောဓလေ့၊ ခြေမ၊ လက်မ ကြိုးချည်သောဓလေ့၊ မတ်စေ့ထည့်ပေးသောဓလေ့၊ သစ်ခက်၊ ခဲလုံး စသည်ဖြင့် ဝိညာဉ်ပြန်ခေါ် လာပြီး အိမ်တွင် တစ်ပတ် ကျွေးမွေးထားသော ဓလေ့၊ သေသူက ကျန်ရစ်သော၊ သုံးစွဲခဲ့သော ပစ္စည်း၊ အတွင်းပစ္စည်းများအား စွဲလမ်းတတ်သော ဓလေ့၊ ယမမင်း(ငရဲမင်း)ထံ အစစ်ခံသော ဓလေ့၊ ကောင်းတာလုပ်လျှင် ကောင်းတာဖြစ်မည်ကို ယုံကြည်သောဓလေ့၊ နောင်ဘဝရှိသည်ဟု ယုံကြည်သော ဓလေ့များမှာ အတူတူပင် ဖြစ်ကြပေသည်။

ဤသို့ တိုင်းရင်းသားများနှင့် ဗမာအများစု၏ ယုံကြည်ယူဆမှုအပေါ် စာအုပ်ပြုစုရေး အဖွဲ့က သီးခြားမှတ်ချက်ပြုထားသည်ကိုလည်း ကရင်တိုင်းရင်းသားများစာအုပ် စာမျက်နှာ ၂၃၈ တွင် ဤသို့တွေ့ရပေသည် “မြန်မာတို့၏ အခေါ်အားဖြင့် အသက်ဟု ဆိုသော ဇီဝသည် ဤလိပ်ပြာ ကောင်ပင်ဖြစ်သည်။ အနှောင့်ဆရာတို့က လိပ်ပြာဟူ၍ ခေါ်ကြသည်။ လိပ်ပြာလန့်ခြင်း၊ လိပ်ပြာခွဲခြင်း၊ လိပ်ပြာကြိုးချည်ခြင်းဟူသော အလေ့အထ၊ အယူအဆ၊ ယုံကြည်စွဲလမ်းမှု

များသည် ရှင်တော်ဗုဒ္ဓ၏ ဟောပြောဆုံးမချက်များ မဟုတ်သော်ငြားလည်း ဗုဒ္ဓဘာသာ မြန်မာလူမျိုးတို့၏ ဘိုးဘွားအစဉ်အဆက် ယုံကြည်ခဲ့သော ဤအစွဲအလမ်း ယုံကြည်မှုကို မစွန့်လွှတ်နိုင်ကြပေ” ဟူ၍ ဖြစ်သည်။

ဤတွင် ရိုးရာယုံကြည်မှုအရ ဝိညာဉ်ဟု အများသူငါ ရာနှုန်းပြည့်နီးပါး ယုံကြည်နေကြသော်လည်း ထေရဝါဒ ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် ဝိညာဉ်၊ လိပ်ပြာဟူ၍ မရှိကြောင်း ဆရာတော်ကြီးများနှင့် ဘာသာရေးစာအုပ်များက ပြည့်စွန်းလျက်ရှိကြောင်းကို တွေ့ရှိရသည် ဖြစ်ပါသည်။ မိမိလက်လှမ်းမီသမျှ တင်ပြရလျှင် ပါမောက္ခချုပ် ဆရာတော်ဘုရား၏ ၂၀၁၁ ခုနှစ်ထုတ် ပဋ္ဌာန်းမြတ်ဒေသနာစာအုပ် စာမျက်နှာ (၁၂၄)တွင် ထေရဝါဒ ဗုဒ္ဓဘာသာတရားတော်အရ ယခုဘဝ စုတိစိတ်ချုပ်သည်နှင့် နောက်ဘဝ ပဋိသန္ဓေစိတ်သည် ကြားကွက်လပ်မရှိ၊ ကြားကာလမရှိ တစ်ဆက်တစ်စပ်တည်း ဖြစ်ကြောင်း၊ သေသည်၏ အခြားမဲ့ဆိုသည့်အတိုင်း သဘာဝအချိန်ကာလ (ကြားကာလ) လုံးဝမရှိကြောင်း၊ သေဆုံးခြင်းနှင့် မွေးဖွားခြင်းသည် တစ်ဆက်တည်း ဖြစ်ကြောင်း၊ ပြောင်းလဲမှုသည် အလွန်လျင်မြန်ကြောင်း၊ အနန္တရသည် သေသည်၏ အခြားမဲ့၊ သေဆုံးခြင်းနှင့် မွေးဖွားခြင်း ဆက်တိုက်ဖြစ်သဖြင့် Soul ၊ ဝိညာဉ်၊ လိပ်ပြာ စသည်တို့ မဖြစ်နိုင်ကြောင်း၊ ပဋ္ဌာန်းတရားတော်တွင် စုတိနှင့် ပဋိသန္ဓေကြား အကြားမရှိသဖြင့် မြန်မာများယူဆကြသည့် ရက်လည် ခုနစ်ရက်၊ တိဗက်တွင် နေရာလိုက်ရှာနေရသဖြင့် ၄၉ ရက် စသည့် အယူအဆများသည် မှားယွင်းသောအတွေးများဖြစ်ကြကြောင်း၊ အကုသိုလ်အရ တစ္ဆေတော့ဖြစ်သွားနိုင်ကြောင်း၊ ဒါလည်း ဘဝတစ်ခုပင် ဖြစ်ကြောင်း၊ ဘဝဆက် ပြတ်မသွားကြောင်း၊ ပြတ်မသွားသဖြင့် တစ်လိုင်းတည်းဖြစ်ကာ အကုသိုလ်စိတ်ဖြစ်သဖြင့် အမည်းရောင်၊ ကုသိုလ်စိတ်ဖြစ်ရင် အဖြူရောင်ပြောင်းသွားနိုင်သော်လည်း Process သည် ပြတ်မသွားသဖြင့် ကံ ကံ၏အကျိုးဆိုတာ ပေါ်လာကြောင်း၊ အနန္တရပစ္စယော၊ သမနန္တရပစ္စယော၊ နတ္ထိပစ္စယော၊ ဝိဂတပစ္စယော ဆိုတာ သဘောပေါက်လျှင် ဘဝကူးခြင်းဆိုရာ၌ အကြားတွင် ဘာမျှမရှိ (ဝိညာဉ်၊ လိပ်ပြာမရှိ)ဆိုတာ သဘောပေါက်ကြမည် ဖြစ်ကြောင်းဟူ၍ ရှည်လျားစွာ ရှင်းပြထားသည်ကို တွေ့ရပေသည်။

ထို့အတူ တည်တောဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ ယနေ့ဗုဒ္ဓဝါဒဆိုင်ရာ အမေးအဖြေများ အတွဲ(၁)၊ စာမျက်နှာ (၂၀၃)တွင် ပစ္စုပ္ပန္န ဘဝပရိယောသာနဘူတံ အစချီ – အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟ ကျမ်းလာ ပါဠိပိုဒ်ကို ဖော်ပြပြီး အဓိပ္ပာယ်မှာ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၏ အဆုံးဖြစ်သော စုတိစိတ်ချုပ်သွားသောအခါ အကြားကာလဟူ၍မရှိဘဲ ဒုတိယဘဝ ပဋိသန္ဓေစိတ် ချက်ချင်းဖြစ်ကြောင်း၊ ထို့ကြောင့် ခုနစ်ရက်ပြည့်တွင် ရက်လည်ဆွမ်းကပ်ခြင်းမှာလည်း ဗုဒ္ဓဝါဒနှင့် အတ္တဒိဋ္ဌိဝါဒ ရောထွေးနေခြင်း ဖြစ်ကြောင်း၊ ဒါနပြုခြင်းသည် မည်သည့်အချိန်မဆို မိမိပြုလိုသောရက်တွင် ပြုလုပ်နိုင်ကြောင်းနှင့် အတွဲ(၄)၊ စာမျက်နှာ (၁၃၄၊ ၁၃၅)တွင် ဗုဒ္ဓဝါဒအတိုင်းဆိုလျှင် အဝိဇ္ဇာကျန်နေသေးသော သတ္တဝါတစ်ဦး သေလွန်လျှင် စုတိဟုခေါ်ပြီး နောက်ဘဝဖြစ်တာကို ပဋိသန္ဓေဟု ခေါ်ဆိုကြောင်း၊ “မရဏာသန္နဝီထိ” တွင် စုတိပြီးလျင် ပဋိသန္ဓေပဲ ဖြစ်ကြောင်း၊ စုတိနှင့် ပဋိသန္ဓေကြားတွင် မည်သည့်ဘဝမှ မရှိကြောင်း၊ အန္တရာဘဝ မရှိကြောင်းကို “သင်္ဂြိုဟ် ဝီထိ မုတ်မရဏာပွတ္တိ” အဖွင့်တွင် “တသ္မိံ နိရုဒ္ဓါဝသာနေ တဿနန္တရမေဝ” ဆိုသော စကားအထူးကို ထည့်ခဲ့ကြောင်း၊ အဓိပ္ပာယ်မှာ စုတိစိတ်ချုပ်ပါက အခြားမဲ့တွင် ပဋိသန္ဓေစိတ်သာ

ဖြစ်ကြောင်းကို အတိအလင်း ဟောကြားခဲ့ပေသည်။

ထို့အတူ သပိတ်သွတ်သည့် အယူအဆကိုလည်း လူသေရင် ဆွမ်းကျွေးသည်ဆိုသည်မှာ ရှေးဗြာဟ္မဏများ လက်ထက်ကပင် ရှိခဲ့ပြီး အင်္ဂုတ္တရ ဒသနိပါတ် ဇာဏု သောဏိသုတ်တွင် ဇာဏုသောဏိ ပုဏ္ဏားကြီး၏ လျှောက်ထားချက်အရ သေသူ ပြိတ္တာဖြစ်ခဲ့လျှင် ရှင်သူ က အမျှဝေမည်ဆိုပါက သေသူသည် ပြိတ္တာဘဝမှ ကျွတ် လွတ်သွားကြောင်း၊ ထို့ကြောင့် အကယ်၍ ပြိတ္တာဘဝ ရောက်ခဲ့လျှင် ကျွတ်လွတ်စေရန်နှင့် မရောက်ရှိပါက လည်း ကျန်ရစ်သူများ ကုသိုလ်ရရှိအောင် ဆွမ်းကျွေးပွဲ၊ အမျှပေးဝေပွဲများ ပြုကြခြင်းဖြစ်ကြောင်း၊ ရေစက်ချရာ တွင်လည်း "တထေဝ သီလသမ္ပန္နော၊ သဒ္ဓေါပုရိသ ပုဂ္ဂလော"ဟု အင်္ဂုတ္တိုရ် ပဉ္စကနိပါတ်တွင် လာသည့် အတိုင်း သီလရှိသူကို ပေးလှူရခြင်းက မြတ်သည့် အတွက် သီလကို အရင်ယူကြခြင်းဖြစ်ကြောင်း၊ ပြီးတွင် မှ တရားဟောပြီး အလှူရှင် စိတ်ငြိမ်သက်သောအချိန် တွင် ရေစက်ချရခြင်းဖြစ်ကြောင်း စသည့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် တို့ ပြုလုပ်ရခြင်း၏ အကြောင်းရင်းခံကို အတိအလင်း ပြောကြားထားသည်ကို တွေ့ရပေသည်။

ထိုနည်းတူပင် အရှင် အဘယာလင်္ကာရ (မဟာ ဝိဟာရဝါသီ) ရေးသားထားသော "သာသနာတော်နှင့် အလွဲများ" စာအုပ်၊ စာမျက်နှာ (၄၇)တွင် အဘိဓမ္မာ သဘောကို ဉာဏ်သက်မဝင်နိုင်သောကြောင့် အနတ္တဝါဒ မြတ်စွာဘုရားကို ကိုးကွယ်နေကြပါလျက် အတ္တဝါဒကို လက်ခံ ယုံကြည်နေကြ၏။ လူ့ခန္ဓာတွင် ဝိညာဉ်ကောင် လိပ်ပြာကောင်ရှိနေသည်၊ ကွယ်လွန်သောအခါ လူ့ခန္ဓာ ကိုယ်မှ ဝိညာဉ်ကောင် ထွက်ခွာသွားသည်။ ထိုဝိညာဉ် ကောင် လိပ်ပြာကောင်သည် ခုနစ်ရက်အတွင်း အိမ်တွင် ရှိနေသည်။ လူသေသောအခါ ဝိညာဉ်ကောင်သည် ထို ခန္ဓာကိုယ်မှထွက်၍ အခြားခန္ဓာကိုယ်တစ်ခုသို့ ဝင်သွား သည်ဟု ယူဆကြသည်။ စင်စစ်သော် ဤခန္ဓာကိုယ်တွင် မည်သည့် ဝိညာဉ်ကောင်မျှ မရှိ၊ ရုပ်တရား၊ နာမ်တရား နှစ်ခုဖြင့်သာ ဘဝတစ်ခု တည်ဆောက်ထားခြင်းဖြစ် သည်။ ယင်းတို့သည်လည်း အချိန်တိုင်း အသစ်အသစ် သာ ဖြစ်ပေါ်လျက် အဟောင်းတို့သည် ချုပ်ပျောက်မြဲ

"ဝိညာဉ်သည် မူလက ရှိနေသည့်အရာ မဟုတ်ဘဲ ဒွါရခြောက်ပါးနှင့် အာရုံခြောက်ပါး ထိတွေ့မှုမှ ထွက်ပေါ်လာရခြင်း ဖြစ်ကြောင်း"

ဖြစ်ကြသည်။ လက်ရှိဘဝတွင် ထိုရုပ်တရား၊ နာမ်တရားတို့ ချုပ်ငြိမ်းလျှင် နောက်ဘဝတွင် ရုပ်အသစ်၊ နာမ်အသစ် ဖြစ်ပေါ်လျက် သေဆုံးသူသည် ချက်ချင်း လူ့ဘဝ၊ နတ်ဘဝ၊ တိရစ္ဆာန်ဘဝ၊ ငရဲသားဘဝ တစ်ခုခု၌ ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ် ကံအားလျော်စွာ ရုပ်နာမ်အသစ် ဖြစ်ပေါ်ရ၏။ ဝိညာဉ် လိပ်ပြာကောင်က ဤခန္ဓာမှ ထွက်၍ ထိုခန္ဓာများသို့ ဝင်ပူးခြင်းမဟုတ်၊ ဤသဘောကို ပဋ္ဌာန်းတရားတော်တွင် အဗျာကတော ဓမ္မော၊ အဗျာက တဿ အနန္တရပစ္စယေန ပစ္စယောဟု ဟောကြားတော်မူအပ်၏။ ရေအိုးခွဲခြင်း၊ ခြေမ လက်မ ကြိုးချည်ခြင်း၊ အကြွေစေ့ထည့်ခြင်း၊ ပစ္စည်းများ ထည့်ပေးခြင်းတို့သည် အလွန် ဉာဏ်နည်းရာ ရောက်၏၊ မသေမီပြုလုပ်ခဲ့သော ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်သည်သာ ထိုသူအတွက် သံသရာရိက္ခာဖြစ်၏ဟု ဟောကြားတော်မူထားပေသည်။

ချမ်းမြေ့ဆရာတော်ရေးသားထားသော "ဘဝအတန်တန် ကံအထွေထွေစာအုပ်၊ စာမျက်နှာ (၁၀၄)တွင် သေသူရဲ့ ဝိညာဉ်ဟာ ခုနစ်ရက်အတွင်း သူရောက်ထိုက်တဲ့ဘဝကို မရောက်သေးဘဲ သရဲ၊ တစ္ဆေ၊ ဝိညာဉ်ဘဝတွေနဲ့ သင်္ချိုင်းမှာဖြစ်စေ၊ အိမ်နားမှာဖြစ်စေ သွားလာနေတယ်လို့ စွဲလမ်းကြတယ်။ ဒါကိုအန္တရာဘဝဒိဋ္ဌိ (ရောက်ထိုက်တဲ့ ဘဝကို မရောက်သေးမီ ကြားဘဝရှိသေးသည်ဟု ယူဆသောအယူအဆ)၊ ဒါဟာမှားသောအယူအဆသာ ဖြစ်တယ်၊ စိတ်ကို အသက်ဝိညာဉ်လို့ထင်ရင် အတ္တဒိဋ္ဌိဖြစ်တယ်။ ဒီဝိညာဉ်ဟာ သေခဲ့ရင် ဆက်ရှိရမည်။ တစ်ယောက်ယောက်ဆီ ကူးသွားတယ်လို့ထင်ရင် သဿတဒိဋ္ဌိဖြစ်တယ်။ တချို့သေသူရဲ့ သင်္ချိုင်းက မြေခဲကလေး၊ သစ်ကိုင်းလေး တစ်ကိုင်းဖြစ်စေ ယူလာပြီး အိမ်မှာ ထားကြတယ်။ တချို့က ဓာတ်ပုံကို တစ်နေရာမှာထားပြီး ထမင်း၊ ဟင်း၊ မုန့်ပဲသရေစာ စသည်တို့ တင်ထားကြတယ်။ သေသူရဲ့ ဝိညာဉ်ဟာ ဒီခဲလုံး၊ သစ်ကိုင်း၊ ဓာတ်ပုံမှာ ရှိနေတဲ့ သဘောပေါ့။ ပြီးတော့ ဒီဝိညာဉ်ကို ရည်စူးပြီး ဆွမ်းသွတ်၊ သပိတ်သွတ်၊ ဒါနကောင်းမှုတွေ လှူပြီး အမျှတန်းဝေမှ ဒီဝိညာဉ်က ကျွတ်လွတ်သွားပြီး သူရောက်ထိုက်တဲ့ကောင်းရာသုဂတိကို ရောက်သွားတယ်လို့ ယူဆကြတယ်။

အမှန်က သူရောက်သင့် ရောက်ထိုက်တဲ့ဘဝမှာ ရုပ်နာမ်အသစ်၊ ဘဝအသစ်နဲ့ ဖြစ်ပြီး နေပါပြီ။ အလောင်းထဲမှာ၊ အလောင်းနားမှာ မရှိတော့ပါဘူး။ သို့သော် ကွယ်လွန်ပြီး ချက်ချင်းပဲ ပြိတ္တာဘဝမှာ ဘဝသစ်ဖြစ်ပြီး တစ်စုံတစ်ရာ မျှော်လင့်တောင့်တရင်း အနီးအနားမှာ ရှိကောင်း ရှိနေမှာပဲလို့ ဆိုတဲ့သဘောနဲ့ သူ့ကို တရားနာဖိတ်တယ်ဆိုရင်တော့ သဘာဝကျပါတယ်၊ မှန်ပါတယ်ဟု ပြောကြားခဲ့ပေသည်။

ထို့နည်းတူပင် အများသူငါ ယုံကြည်နေကြသော အသက်၊ ဇီဝ၊ လိပ်ပြာနှင့် ပတ်သက်၍ သာဂလပြည့်ရှင် မိလိန္ဒမင်းနှင့် အရှင်နာဂသေနတို့၏ မေးမြန်းဖြေဆိုမှုတွင် အရှင်နာဂသေန၏ အဖြေ၌ ဒကာတော်မင်းမြတ် မျက်စိဖြင့် အဆင်းရူပါကို မြင်ရသည့်အခါ ထိုအဆင်းကြောင့်ပင် မြင်စိတ်ဆိုသည် ဖြစ်ပေါ်လာရ၏။ ထိုမြင်စိတ်နှင့်အတူ သို့တည်းမဟုတ် ထိုမြင်စိတ်အား အကြောင်းပြု၍ ထိတွေ့မှုဆိုသည့် ဖဿ၊ ခံစားမှုဆိုသည့် ဝေဒနာ၊ မှတ်သားမှုဆိုသည့် သညာ၊ တိုက်တွန်းနှိုးဆော်မှုဆိုသည့် စေတနာ၊ ခိုင်ကျည်တည်ငြိမ်မှုဆိုသည့် ဧကဂ္ဂတာ၊ စပ်လျဉ်းရာ တရားတို့အား စုစည်းထိန်းသိမ်းတတ်သည့် ဇီဝိတိန္ဒြေ၊ နှလုံးသွင်းတတ်မှု မနသီကာရ ဆိုသည့် ရှစ်ခုသော သမ္ပယုတ္တ တရားတွေ၊ အစဉ်အားလျော်စွာ ဖြစ်ပေါ်လာရသည်။ (ပဋ္ဌာန်း

မြတ်ဒေသနာတွင် ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ စေတနာ၊ ဧကဂ္ဂတာ၊ ဇီဝိတိန္ဒြေ မနသိကာရအပြင် မောဟ၊ အဟိရိက၊ အနောတ္တပ္ပ၊ ဥဒ္ဓစ္စ၊ ဝိတက်၊ ဝိစာရ၊ ပီတိ၊ အဓိမောက္ခ၊ ဝီရိယ၊ ဆန္ဒ၊ လောဘ၊ ဒိဋ္ဌိအထိ အသေးစိတ် ထပ်မံခွဲပြထားသည်)၊ ဤမျက်စိနှင့် အဆင်းဆုံတွေ့ရာ အကြောင်းရင်းတွင် ဇီဝဟူသည် လုံးဝမရှိ၊ လိပ်ပြာကောင်ဆိုသည်မှာလည်း မိမိ၏ အမှတ်၊ အစွဲသာလျှင် ဖြစ်၏။ စင်စစ်အားဖြင့် အမြင်၊ အကြား၊ အနံ့၊ အရသာ၊ အတွေ့ စသည်တို့ကို အကြောင်းပြု၍ စပ်လျဉ်း ဆက်စပ်ရာ မြင်မှု၊ နံမှု၊ ကြားမှု၊ အရသာရှိမှု၊ ထိတွေ့မှု စသော ဝိညာဉ်များ ပေါ်ပေါက်လာ ရခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုသို့ပေါ်ပေါက်ရာတွင် ဦးစွာဆိုခဲ့သော တွေ့ထိမှု၊ ခံစားမှု၊ မှတ်သားမှု စသည် တို့နှင့် တစ်ဆက်တည်းသာ ဖြစ်ပေ၏။ ထိုအကြောင်းတို့ကြောင့် အသက်၊ ဇီဝ၊ လိပ်ပြာကောင် ဆိုသည်မှာ ကိုယ်တွင်း၌သာမဟုတ် မည်သည့်နေရာတွင်မှ လုံးဝမရှိပေ။ ကြောင်းကျိုးမမှန်၊ လျော်ကန်သင့်မြတ်ခြင်း မရှိသည့် အယူအစွဲတစ်ခုသာ ဖြစ်ပေသည်ဟု မြွက်ကြားထားသည်ကို နန္ဒာမိုးကြယ်၏ မိလိန္ဒမင်းနှင့် အရှင်နာဂသေနတို့၏ သိမ်မွေ့နက်နဲသော ဘာသာရေး အမေးအဖြေများစာအုပ် စာမျက်နှာ (၁၆၂-၁၆၃)တွင် ဖော်ပြထားပေသည်။

ပါမောက္ခချုပ်ဆရာတော်ဘုရားကြီးကပင် အဘိဓမ္မာ မြတ်ဒေသနာ စာအုပ်၊ စာအုပ် စာမျက်နှာ (၃၅၅)နှင့် (၃၅၆)တို့တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာမှာ လိပ်ပြာ၊ ဝိညာဉ်ကောင်၊ အတ္တဆိုတာ မရှိဘူး။ ဘာပဲရှိတုန်းဆိုရင် ခန္ဓာငါးပါးပဲ ရှိတယ်။ ရုပ်နဲ့နာမ်ပဲ ရှိတယ်။ အဲဒီ ရုပ်နဲ့နာမ်ဆိုတဲ့ ခန္ဓာငါးပါးဟာ ဘယ်သူမှ ဖန်ဆင်းတာမဟုတ်သလို မြဲတဲ့တရားလည်း မဟုတ်ဘူး။ ထာဝရ ပြောင်းလဲနေတဲ့ သင်္ခါရသာဖြစ်တယ်။ ဝိညာဉ်ဆိုတာ မရဏ သန္တေဝ ပြောတာဆိုရင် အဓိပ္ပာယ် ရှိတယ်။ လူတွေရဲ့ အသက်၊ ဝိညာဉ်၊ လိပ်ပြာကောင်က ခန္ဓာအသစ် မတွေ့လို့ မလွတ်သေးဘူး။ ခန္ဓာကိုယ်ထဲက ထွက်မသွားသေးဘူး။ နောက်ခန္ဓာတွေ့မှ ထွက်သွားတယ်ဆိုတဲ့ အဓိပ္ပာယ် ဆိုရင်တော့ မှားတယ်။ စုတိစိတ် ပြီးတဲ့အခါ ပဋိသန္ဓေစိတ်က ချက်ချင်းပေါ်တယ်။ ဒါကို အနန္တရသတ္တိလို့ ခေါ်တယ်ဟု ပဋ္ဌာန်းမြတ် ဒေသနာတွင် ရှင်းလင်းခဲ့သလို အဘိဓမ္မာမြတ် ဒေသနာတွင်လည်း ထပ်မံရှင်းလင်း မိန့်ကြားထားပေသည်။

ထိုသို့ပင် မဟာစည်ဆရာတော်ဘုရားကြီးကလည်း ဒီနေ့သေ၊ ဒီနေ့အမျှဝေတာ အကောင်းဆုံးပေ့ါ။ ပြိတ္တာဖြစ်နေခဲ့ရင် စားရမဲ့ သောက်ရမဲ့ဘဝကို ခုနစ်ရက်ထားသလို ဖြစ်နေမယ် ဖြစ်ပါတယ်။ ကောင်းမှုလုပ်တာပဲဟု ဟောခဲ့သည့် နည်းတူ သျှင်သီရိရေးသားသည့် ဗုဒ္ဓယဉ်ကျေးမှုလာ မြန်မာဓလေ့ထုံးစံများစာအုပ်တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာ မြန်မာလူမျိုးတို့သည် လူတစ်ယောက် ကွယ်လွန်သောအခါ သက်ပျောက်ဆွမ်း၊ မြေဆင်းသပိတ်သွတ်ဆွမ်း၊ ရက်လည်ဆွမ်း၊ လလည်ဆွမ်း စသည်ဖြင့် ပြုလုပ်လေ့ရှိကြရာ ယဉ်ကျေးမှုဓလေ့၊ ဘာသာရေး ယုံကြည်ချက်မှတစ်ဆင့် ပေါ်ပေါက်လာခြင်း ဖြစ်သဖြင့် ပြောဆိုရန် မရှိသော်လည်း သေသူ သည် ချက်ချင်း ဘဝမကူး၊ အိမ်တွင် ခုနစ်ရက်နေသည်၊ အိမ်စောင့်နတ်ရှိပါက သေသူဝိညာဉ် တွယ်ကပ်မနေနိုင်သဖြင့် အိမ်တွင်းနတ်ကို အပြင်သို့ထုတ်ခြင်း၊ များသောအားဖြင့် ဆွဲထား သော အုန်းသီးကို စွန့်ပစ်ကြခြင်း၊ ခုနစ်ရက်စေ့သောအခါ ဝိညာဉ်ထွက်အောင် အိမ်ထရံခွာ ပစ်ခြင်းမျိုးသည် မှားသောအယူများဖြစ်ကြောင်း၊ ဘုရားတရားတော်အရ သေသူသည် သေလျှင် သေခြင်း လားရာဂတိငါးပါးတွင် တစ်ပါးပါးသို့ အိပ်သောယောကျ်ား နိုးဘိလားကဲ့သို့ သွားရကြောင်း၊ နတ်ပြည်၊ ငရဲပြည်၊ တိရစ္ဆာန်ဘုံ၊ လူ့ဘုံ၊ ပြိတ္တာဘုံတို့ ရောက်ကြသည်ဖြစ်ရာ

ပြိတ္တာ ၂၄ မျိုးတွင် အမျှပေးဝေမှုကို လက်ခံနိုင်သော ပရဒတ္တူပဇီဝိတပြိတ္တာဘဝ ရောက်မှသာ ကျွတ်လွတ်ရကြောင်း၊ သို့သော် အင်္ဂုတ္တရနိကာယ် အဋ္ဌကထာတွင် မိဘများအတွက် သုံးရက်မြောက်သောနေ့မှစ၍ အလှူအတန်း ပြုလုပ်ပေးရမည်ဟု မိဘကျေးဇူးအတွက် အထူးဖော်ပြထားရာ အတူနေ မိခင် ဖခင် ကွယ်လွန်သောအခါ အလွန် ပူဆွေးဝမ်းနည်းကြသဖြင့် စိတ်တည်ငြိမ်သည့်အချိန်မှ ကုသိုလ်အမျှဝေနိုင်ရန် လည်းကောင်း၊ ရပ်ဝေး ရပ်နီး၊ ဆွေမျိုးများ ကြားသိလာရောက်ကြသဖြင့် အချိန်တစ်ခု လိုအပ်သဖြင့်လည်းကောင်း၊ ထိုအချိန်လောက်မှ အလောင်းရှင်း၊ အိမ်ရှင်းသွားသည့်အခါ ဆွေမျိုးအစုံအလင်ဖြင့် ကုသိုလ်ဒါန ပြုနိုင်စေရန် ရည်ညွှန်းခြင်းကို အတွေးမှားလျက် လွန်ကဲစွာ ဆောင်ရွက်နေကြခြင်းမျိုး ဖြစ်နေကြကြောင်း စသည်ဖြင့် စုံလင်စွာ ရေးသားထားသည်ကို တွေ့ရပေသည်။

၁၉၇၅ ခုနှစ်ထုတ် တိုင်းရင်းသားတို့၏ တူညီသောရိုးရာဓလေ့များ စာအုပ်တွင်လည်း အစွဲအလမ်းခေါင်းစဉ်အောက်တွင် ကချင်၊ ကယား၊ ကရင်၊ ချင်း၊ ဗမာ၊ ရှမ်းတိုင်းရင်းသားများသည် ရိုးရာနတ်ယုံကြည်မှု၌ တူညီကြသည့်နည်းတူ စုန်း၊ ကဝေ၊ နတ်ဆိုး၊ ဝိညာဉ်၊ လိပ်ပြာတို့ကို စွဲလမ်းယုံကြည်ကြရာ၌လည်း တူညီကြသည်ဟု ထည့်သွင်းရေးသားထားသလို ချင်းတိုင်းရင်းသားများတွင် လူတစ်ယောက် ဖျားနာပါက လိပ်ပြာပျောက်ဆုံးခြင်းကြောင့်ဖြစ်ပြီး ထိုလိပ်ပြာပြန်လာစေရန် "ဘူးလ်"ခေါ် ပူဇော်ပွဲ ကျင်းပရကြောင်း၊ လိပ်ပြာ ခေါ်မည့်နေရာကို ဝိုင်းထားပြီး ဆန်နှင့် ရေပက်ကာ ထိုနေရာသို့ ကြက်တစ်ကောင်လည်း ယူသွားရကြောင်း၊ အပြန်တွင် သေဆုံးသူသည် မိန်းမဖြစ်ပါက လိပ်ပြာခြောက်ခုရှိသဖြင့် ခဲလုံးခြောက်လုံး၊ ယောကျ်ားတွင် လိပ်ပြာခုနစ်ခုရှိသဖြင့် ခဲလုံးခုနစ်လုံး ပြန်ကောက်ယူခဲ့ရကြောင်း ရေးသားထားပေသည်။ ထို့အတူ ကိုးကန့်အမျိုးသားများကလည်း ကလေးနေမကောင်းလျှင် နေကောင်းစေရန် လိပ်ပြာကို ပြန်ခေါ်ရကြောင်း ရေးသားထားပေသည်။

မြန်မာတို့ အထူးအားကိုးအားထားပြုရာ မဏ္ဍိုင်ကြီးဖြစ်သော မြန်မာ့စွယ်စုံကျမ်းတွင် ဝိညာဉ်နှင့်ပတ်သက်၍ ဝိညာဉ်နှင့်လိပ်ပြာဟူ၍ ခွဲခြားဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့ရပေသည်။ ဝိညာဉ်သည် မူလကရှိနေသည့်အရာ မဟုတ်ဘဲ ဒွါရခြောက်ပါးနှင့် အာရုံခြောက်ပါးထိတွေ့မှုမှ ထွက်ပေါ်လာရခြင်းဖြစ်ကြောင်း၊ မျက်စိ၊ နား၊ နှာ၊ လျှာ၊ ကိုယ်၊ စိတ်နှင့် ရူပါရုံ၊ သဒ္ဒါရုံ၊ ဂန္ဓာရုံ၊ ရသာရုံ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ စသည်တို့ ထိတွေ့ရာမှ အမြင်၊ အကြား၊ အနံ့၊ အရသာ၊ အတွေ့၊ အသိ စသည်တို့ ပေါ်ထွက်လာသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဒွါရခြောက်ပါးမှာ မီးခြစ်အိမ်နှင့်တူပြီး အာရုံခြောက်ပါးမှာ မီးခြစ်ဆံနှင့်တူကာ ထို နှစ်ခုပေါင်းမှ မူလမရှိသော မီးဆိုသည့် ဝိညာဉ် ထွက်လာကြောင်း၊ စောင်းအိုးနှင့် လက် ထိတွေ့ရာမှ မူလမရှိသည့် စောင်းသံထွက်သကဲ့သို့ ဥပမာပေးရှင်းပြထားပေသည်။

ထို့ကြောင့် ထိုဝိညာဉ်သည် အများယုံကြည်နေကြသော သေလွန်သည့်အခါ ထွက်ပေါ်လာသော အရာမျိုးမဟုတ်ဘဲ ဒွါရနှင့် အာရုံထိတွေ့မှုမှ ပေါ်ပေါက်လာသည့်အရာသာဖြစ်ကြောင်း ဥပမာများနှင့် မြင်သာအောင် ရှင်းပြထားသည်ကို တွေ့ရှိရပေသည်။ ထို့ကြောင့် ဝိညာဉ်ဆိုသည်မှာ အများထင်မှတ်နေသည့် တစ္ဆေ၊ သရဲကဲ့သို့ စိုးရွံ့ထိတ်လန့်ဖွယ်၊ ရွေ့လျားသွားလာ ခြောက်လှန့်နိုင်သောအရာ၊ ဝင်ရောက်ပူးကပ်ပြီး စေစားဆောင်ရွက်နိုင်သောအရာ၊ ရုပ်မရှိ၊ နာမ်သက်သက်ဖြင့် ကြိုက်သလို စေစားလုပ်ဆောင်နိုင်သောအရာ မဟုတ်ကြောင်းကို

အတိအလင်း ရေးသားထားပေသည်။ ထို့အတူ လိပ်ပြာကိုလည်း လိပ်ပြာဟူသော စကားသည် ပါဠိဘာသာ အတ္တနှင့် ဇီဝကို မြန်မာပြန်ဆိုထားသော စကားဖြစ်သည်။ လိပ်ပြာဝိညာဉ်၊ လိပ်ပြာအသက် စသဖြင့် တွဲဖက်သုံးစွဲသည်ကို ထောက်လျှင် လိပ်ပြာကို ဝိညာဉ်ဟုလည်း ခေါ်သည်။ အသက်ဟုလည်း ခေါ်သည်။ ထို့ကြောင့် အတ္တ၊ ဇီဝ၊ လိပ်ပြာ၊ ဝိညာဉ်၊ အသက် တို့သည် အနက်အဓိပ္ပာယ် တူကြသည်။ ယင်းအယူဝါဒသည် အိန္ဒိယနိုင်ငံမှ မြန်မာနိုင်ငံသို့ ရောက်လာဟန်ရှိသည်။ အကြောင်းမှာ လိပ်ပြာအယူဝါဒသည် ဗြဟ္မာကို ကိုးကွယ်သော အယူဝါဒနှင့် သက်ဆိုင်လျက်ရှိသည်။ မှော်ပညာ၊ ပယောဂပညာ တို့နှင့်လည်း သက်ဆိုင်လျက် ရှိသည်။ ယင်းအယူဝါဒနှင့် ယင်းပညာမှာလည်း အိန္ဒိယနိုင်ငံ ဗေဒင်ဘက်ဆိုင်ရာ သက္ကတကျမ်း များ၊ ဆေးဘက်ဆိုင်ရာ သက္ကတကျမ်းများနှင့် အယူဝါဒဆိုင်ရာ သက္ကတကျမ်းများတွင် ပါရှိသော အယူဝါဒနှင့် ပညာများ ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ သတ္တဝါနှင့် ကမ္ဘာလောကကြီးကို ကောင်းကင်ဘုံ၌ရှိသော ဗြဟ္မာကြီးက ဖန်ဆင်းသည့် အယူဝါဒတွင် အတ္တသည် ဗြဟ္မာကြီး၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်ပြီး ယင်းသည် ပရမအတ္တဖြစ်ကာ အခြားတစ်ခုမှာ ခန္ဓာကိုယ်ရှိ ငါကောင်ဆိုသော ဇီဝအတ္တဖြစ်၏။ ထိုအတ္တနှစ်မျိုးကို လိပ်ပြာ၊ ဝိညာဉ်၊ အသက်ဟု ယူဆ သုံးစွဲကြသဖြင့် လိပ်ပြာဟူသော အယူအဆမှ ဗြဟ္မာကို ကိုးကွယ်သော အယူဝါဒနှင့် ခန္ဓာအိမ် တွင် "ငါကောင်"ရှိသည်ဟူသော အယူဝါဒတို့မှ ဆင်းသက်လာကြောင်း ထင်ရှားပေသည်ဟု ဖော်ပြထားသည်။

ထို့ပြင် လိပ်ပြာချင်းကူး၍ ချစ်ကြိုက်သည်၊ လိပ်ပြာလုသည်၊ လိပ်ပြာစဉ်သည်၊ လိပ်ပြာနုတ်သည်၊ လိပ်ပြာချုပ်သည်၊ လိပ်ပြာသွင်းသည်၊ လိပ်ပြာခေါ်သည်၊ လိပ်ပြာခွဲသည်ဟု အကြောင်းအရာတစ်ခုချင်းအလိုက် ခွဲခြားရေးသားထားပြီး အဆုံးမှတ်ချက်ပြုရာတွင် လိပ်ပြာအကြောင်းကို ရေးသားရာ၌ အတ္တ၊ ဇီဝ၊ လိပ်ပြာ၊ ဝိညာဉ်၊ အသက်ရှိသည်ဆိုသော အယူဝါဒသည် ဗုဒ္ဓအယူဝါဒရှိသူတို့မှ တစ်ပါးသောအယူဝါဒရှိသူတို့၏ အယူဝါဒမျှသာဖြစ်၏။ ဗုဒ္ဓအယူဝါဒ၌ကား သတ္တဝါတို့၌ နာမ်တရား၊ ရုပ်တရားသာရှိ၏၊ အတ္တ၊ ဇီဝ၊ လိပ်ပြာ၊ ဝိညာဉ်၊ အသက်ဟူ၍ မရှိ၊ ယင်းတို့ကား ကြံစည်တွေးဆ၍ မှည့်ခေါ်ထားသော အမည် ပညတ်မျှသာ ဖြစ်၏ဟု တိကျစွာ ဖော်ညွှန်းရေးသားထားသည်ကို မှတ်သားဖွယ် တွေ့ရှိရပါသည်။

ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုပြီး နှစ်ငါးရာကျော်တွင် ပေါ်ထွန်းခဲ့သော အသျှင် နာဂသေနမထေရ်မှသည် ယနေ့ခေတ် ဆရာတော်ကြီးများအထိ ဝိညာဉ်အကြောင်းကို အတိအလင်း ဟောကြားထားသော်လည်း မိမိတို့၏ ကြီးမားသောသံယောဇဉ်အရလည်း ကောင်း၊ မိရိုးဖလာ ထုံးတမ်းစဉ်လာများအရလည်းကောင်း၊ မလုပ်လိုက်မိခြင်းသည် ပို၍ လုပ်လိုက်မိခြင်းထက် ပိုမိုစိုးရိမ်သောက ကြောင့်ကြ ဗျာပါဒများပြားစေနိုင်သဖြင့် ဗုဒ္ဓ ဘာသာဝင်တိုင်းလိုလိုပင် မလုပ်မဖြစ် လုပ်ဆောင်နေကြသည်ကို တွေ့ရပေသည်။

ထို့ကြောင့် ဤဆောင်းပါးသည် မိရိုးဖလာ ထုံးတမ်းစဉ်လာကို ယိုယွင်းပျက်ပြယ်ရန် ရည်ရွယ်ရင်း စဉ်းငယ်မျှမရှိဘဲ လွန်ခဲ့သော နှစ်ထောင်ချီကပင် ဟောကြားခဲ့ပြီး ယနေ့ထက်တိုင် ပျက်ယွင်းမှုမရှိ၊ ခိုင်ခိုင်မာမာပင် ရှိနေသေးသော ထေရဝါဒ ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ နက်နဲသော အနှစ် သာရကို သိရှိစေရန်သာ ရည်ရွယ်ရင်းဖြစ်ပါသည်။ စာရေးသူ၏ ဖခင်၊ မိခင်၊ ကြီးတော်တို့ ကွယ်လွန်စဉ်က မိမိမှာ ငယ်ရွယ်သဖြင့် မိမိထက်ကြီးသောသူများက စီစဉ်ခဲ့ကြရာ ဖော်ပြပါ

အတိုင်း ခြေမ၊ လက်မ ကြိုးချည်၊ ရေအိုးခွဲ၊ သစ်ကိုင်းငယ်အား ပြန်ယူလာ၊ ခေါင်ပုံထောင်၊ ထမင်း၊ ဟင်း၊ မုန့်ပဲသရေစာ ပြင်ဆင်၊ မြေးတွေကိုယ်တိုင်းထည့်၊ ရက်လည်ဆွမ်းကပ်လှူ စသည်အားလုံး ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြပြီး စာရေးသူ၏ အစ်မဖြစ်သူ ကွယ်လွန်စဉ် မိမိကိုယ်တိုင် ဦးဆောင် ပြုလုပ်ရသည့်အခါတွင်လည်း ဖော်ပြသည့်အတိုင်းပင် ပြုလုပ်ခဲ့ရပါကြောင်း။...။

ထက်ဦးလင်း

tvSwlav;(b|o;)aw;mif

armifbef;vdkf

"သင်္ဘောက မြို့ဝင်ခါနီးပြီးဆိုရင် အချက်ပေးဥသြသံနှင့်အတူ
လေးမျက်နှာစေတီကို ခပ်ဝေးဝေးက ဖူးတွေ့ရမှာဖြစ်သလို
အရှေ့အနောက်တောင်မြောက်တစ်ခွင် မေယုတောင်စွယ်
တွေနဲ့ ဝိုင်းပတ်ကာ တည်ရှိနေတဲ့ မြို့ကလေးအဖြစ်
လှမ်းမြင်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။"

ကျွန်တော်တို့ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းဒေသဆိုတာက မြစ်ကြောင်းခရီးကို အဓိက ထားရတာပါ။ နွေမိုးဆောင်းရာသီမရွေး သင်္ဘောနဲ့ခရီးသွားရတာမှာ စကားပြောဖော် မိတ်ဆွေသစ်တွေ ရနိုင်သလို လျှပ်တစ်ပြက် တရိပ်ရိပ် ဖြတ်သန်းသွားကြတဲ့ တောင်တန်းတွေနဲ့ ဒီရေပေါက်ရောက်တောတန်းတွေ၊ သောင်ကမ်းတွေပေါ် ဟိုဒီပျံသန်းကြတဲ့ ငှက်အုပ်တွေကို မြင်တွေ့ပုံကလည်း အသက်ဝင်လှတဲ့ မြစ်ရပ်ဝန်းပန်းချီကားတစ်ချပ်ကို ကြည့်နေရတဲ့ အလား ထင်ရပါတယ်။

မုန်တိုင်းမရှိမိုးဦးမိုးနှောင်းကာလ သင်္ဘောစီးပြီးခရီးသွားရသည့်အခါမှာ လတ်ဆတ်တဲ့ ပင်လယ်လေကို ရှူရှိုက်ရင်း တသုန်သုန်တိုက်နေတဲ့ လေရူးလေမြူးနဲ့အတူ ဆင်းသက်ကြတဲ့ မိုးစက်မိုးပေါက်တွေကလည်း တာဝန်နဲ့ဝတ္တရားတွေအကြား လွန်ဆွဲပျံ့လွင့်နေတဲ့စိတ်တွေကို အေးမြလန်းဆန်းမှုတွေ ပေးတတ်ကြပါတယ်။

ဒီလိုသင်္ဘောနဲ့ခရီးသွားတိုင်း ဖတ်ပြီးပေမယ့် ပြန်ဖတ်ချင်တဲ့စာအုပ်၊ ဝယ်ပြီးမဖတ်ဖြစ် သေးတဲ့ စာအုပ်တွေလည်း ခရီးဆောင်အိတ်ထဲယူခဲ့ပြီး ဖတ်ဖြစ်ခဲ့ခြင်း၊ မိမိထိုင်ခုံနဲ့နီးစပ်ရာ ခရီးသွားဖော်ချင်း လဲလှယ်ဖတ်ခဲ့တဲ့ စာအုပ်တွေကတစ်မျိုး၊ သုတ၊ ရသ၊ အသိပညာ တိုးပွား စေခြင်းများကလည်း အချိန်ဆိုတဲ့အရာကို အနိုင်ယူနိုင်ပြန်ပါတယ်။

ဒီလိုသင်္ဘောနဲ့ခရီးသွားခြင်းဟာ ဒီထက်မကပိုမိုသော အကျိုးဖြစ်ထွန်းမှုများစွာနဲ့ လိုရာခရီးလည်းရောက် အပန်းလည်းပြေစေသော ခရီးသွားခြင်းဟု ဆိုရပါမည်။

ကျွန်တော် စစ်တွေမှ ဘူးသီးတောင်သို့ သင်္ဘောနဲ့အိမ်ပြန်ရတဲ့ခရီးစဉ်အတိုင်း ဆိုရရင် စစ်တွေမြို့က ထွက်ထွက်ချင်း မယူမြစ်၊ ကုလားတန်မြစ်(ကစ္ဆပနဒီ)၊ နတ်မြစ်၊ လေးမြို့မြစ် မြစ်ကြီးလေးခု ဆုံစည်းရာ ပင်လယ်ဝကို နာရီဝက်ခန့်ဖြတ်ရပါတယ်။

လှိုင်းလေမှန်ချိန်ဆို တဖြူးဖြူးတိုက်နေတဲ့လေနဲ့အတူ တငြိမ့်ငြိမ့် တလိမ့်လိမ့် ရွေ့လျားနေတဲ့ လှိုင်းကြက်ခွပ်တွေက အိမ်အပြန်ခရီးကို ညင်သာစွာခေါ်ဆောင်သွားကြ သလိုပါပဲ။

ထိုမြစ်ဝကိုဖြတ်နေချိန် မြန်မာရခိုင်ရာဇဝင်ထဲက တဖုသသနှင့်ဘလ္လိက ညီနောင် ပင့်ဆောင်ခဲ့တဲ့ မြတ်ဗုဒ္ဓ၏ဆံတော်ရှစ်ဆူထဲက တစ်ဆူကိန်းဝပ်စံပယ်ရာ ဖရုံကာကျွန်းအလယ် ဆင်တမော်တောင်ပေါ်က ဆံတော်သျှင်ဘုရားကို အဝေးကဖူးမြော်နိုင်ပါတယ်။

ထိုမှတစ်ခါ မယူမြစ်ရိုးအတိုင်း မြောက်ဖျားကို ဆန်တက်မယ်ဆိုရင် နံနက် ၁၁ နာရီ ကျော်ကျော်လောက် ရသေ့တောင်မြို့ကလေးကို ရောက်ပါတယ်။ ရသေ့တောင်သင်္ဘောဆိပ် မှာ ပင်လယ်စာရခိုင်ဟင်းအစုံနဲ့ နေ့လယ်စာထမင်းစားရတာလည်း အရသာရှိပြီး အိမ်အပြန် လက်ဆောင် ပုစွန်ခြောက် (ရခိုင်အခေါ် ရွှေပုစွန်ခြောက်)ထုပ်တွေ ဝယ်ကြတာလည်း မမေ့နိုင် စရာပါ။

တစ်ချိန်က တောရဆောက်တည်ကျင့်ကြံခဲ့တဲ့ ရသေ့တစ်ပါးဟာ ဈာန်ရပြီး ကြွချီခဲ့ဖူး တဲ့တောင်ကို အစွဲပြုလို့ရသေ့တောင်မြို့လို့ခေါ်တွင်ကြောင်းလည်း ကြားဖူးပါတယ်။ နောက်ထပ် ရေမိုင် ၄၀ ခန့်လောက် ခရီးဆက်မယ်ဆိုရင် ဘူးသီးတောင်မြို့ကလေးကို ရောက်ရှိကာ သင်္ဘောခရီးစဉ်လည်း ဆုံးသွားပါတယ်။

အနောက်တံခါးမြို့လို့ခေါ်တဲ့ မောင်တောမြို့ကိုတော့ ဘူးသီးတောင်ကတစ်ဆင့် ၁၆

မိုင်ခန့် ကားလမ်းနဲ့ဆက်သွားရမှာပါ။

ဒီလမ်းကို မေယုတောင်ကြားလမ်းဟု ခေါ်ကြပြီး ဂငယ်ကောက်၊ ဃကောက် လို့ အက္ခရာပုံသဏ္ဍာန်နဲ့တူတဲ့ အကွေ့အကောက် အတက်အဆင်းလမ်းများနဲ့အတူ ၁၉၁၈ ခုနှစ် မာတင်(MARTIN) ကုမ္ပဏီက ဆောက်လုပ်ခဲ့တဲ့ တောင်ခေါင်းကြီးနဲ့ တောင်ခေါင်းလေး (ရခိုင်အခေါ် တောင်ခေါင်းဂြီး၊ တောင်ခေါင်းချေ)ဆိုတဲ့ ဥမင်လိုဏ်ဂူလမ်းနှစ်ခု ရှိပါတယ်။ အခုအချိန်မှာတော့ ပျက်စီးစပြုနေပြီဖြစ်လို့ အသုံးမပြုနိုင်တော့ဘဲ အစိုးရဘတ်ဂျက် အသုံးစရိတ်နဲ့ မေယုတောင်ကျော်လမ်းတစ်ခုကို ဖောက်လုပ်အသုံးပြုနေပါပြီ။

ကျွန်တော်နေထိုင်တဲ့ ဘူးသီးတောင်မြို့အကြောင်း ဆက်ပြောချင်ပါတယ်။ ဘူးသီး တောင်မြို့ဟာ မယူမြစ်ရဲ့ မြစ်လက်တက်တစ်ခုဖြစ်တဲ့ ပန်ဇင်းချောင်းကမ်းပါးဘေးပေါ်မှာ တည်ရှိပါတယ်။

သင်္ဘောက မြို့ဝင်ခါနီးပြီးဆိုရင် အချက်ပေးဥသြသံနှင့်အတူ လေးမျက်နှာစေတီကို ခပ်ဝေးဝေးက ဖူးတွေ့ရမှာဖြစ်သလို အရှေ့အနောက်တောင်မြောက်တစ်ခွင် မေယုတောင်စွယ် တွေနဲ့ ဝိုင်းပတ်ကာ တည်ရှိနေတဲ့ မြို့ကလေးအဖြစ် လှမ်းမြင်ရမှာဖြစ်ပါတယ်။

ဒီတောင်တန်းတွေပေါ်မှာ ရှေးပဝေသဏီ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ ဘိုးဘွားစဉ်ဆက်တို့ရဲ့ နေထိုင်ခြင်း သက်သေ၊ ကိုးကွယ်ခြင်းအစ လို့ဆိုရမယ့် ဘုရား၊ ပုထိုးစေတီတွေ မြင်တွေ့နေရတာ က ဗုဒ္ဓသာသနာ မယိုင်မလဲ ယနေ့ထက်တိုင် တည်ရှိနေခြင်း ပြယုဂ်တွေလို့ ပြောရပါလိမ့်မည်။

မြို့ကနေ မျှော်ကြည့်ပြန်ရင်လည်း မိုင် ၃ဝ အကွာမှာရှိတဲ့ မှိုင်းပြာပြာ စိုင်းတင်တောင်တန်း ကိုထီးထီးမားမား မြင်တွေ့ရမှာဖြစ်သလိုစိုင်းတင်ချောင်းအတိုင်း စိုင်းတင်တောင်ကြားကို အလည် သွားမယ်ဆိုရင် အလွန်သာယာလှပတဲ့ စိုင်းတင်(စိုင်းဒင်)ရေတံခွန်ကို ရောက်ရှိနိုင်ပါတယ်။

စိုင်းတင်(စိုင်းဒင်)ရေတံခွန်ဟာ အဆင့် ခုနစ်ဆင့်ရှိပြီး သဘာဝစွမ်းအားတစ်ခုဖြစ်တဲ့ ရေအား လျှပ်စစ်စွမ်းအင်ထုတ်လုပ်နိုင်ဖို့ အားထားစရာဖြစ်နေတာကြောင့် ဘူးသီးတောင် မြို့လေးရဲ့ အလှကျက်သရေကို ပိုလို့တိုးစေပါတယ်။

မေယုတောင်တန်းတွေပေါ်မှာ ပျဉ်းကတိုး(ရခိုင်အခေါ် ပြိုင်း)၊ ပျဉ်းမ (ရခိုင်အခေါ် ခမောင်း)၊ ပိတောက်၊ အင်၊ ကညင်၊ စကားဝါ(ရခိုင်အခေါ် စံဂါး)၊ တောင်ပိန္နဲ၊ သင်္ဘော်၊ ပိတောက် တွေအပြင် အခြားသော သစ်မာတွေလည်း ပေါများစွာ ပေါက်ရောက်ကြတယ်။ ဒါကြောင့်လည်း သစ်တောဧရိယာဖုံးလွှမ်းထားတဲ့ ရခိုင်ဒေသမှာ ဆောက်လုပ်နေထိုင်ကြတဲ့ အိမ်တွေဟာလည်း ခိုင်မာတောင့်တင်းကြလို့ အိမ်ကြီးရခိုင်လို့ ဆိုစမှတ်ပြုကြတာပါ။

ဒ့ါအပြင် ကရင်၊ မျှင်၊ ပတေး၊ ဝါးနက်၊ ကြသောင်းဝါပိုး စတဲ့ ဝါးမျိုးတွေပေါက်ရောက်နေ တဲ့ ကျယ်ပြောလှတဲ့ ဝါးတောကြီးတွေကလည်း စိမ်းစိုလှပဝေဆာနေတာကြောင့် မိုးရာသီ ရောက်ပြီဆိုလျှင် မျှစ်(ရခိုင်အခေါ် ဝါးတုတ်) မျိုးအစုံက ဈေးပန်းခင်းသဖွယ်ပါပဲ။

မေယုတောင်နဲ့ ထိစပ်နေတဲ့ စိမ်းလမ်းတောတွေမှာလည်း ကန်စွန်းဥ၊ ကန်စွန်းညွန့် (ရခိုင်အခေါ် မြောက်ဥ၊ မြောက်ညွန့်)၊ ကတက်ဥ၊ ကတက်ညွန့် (ရခိုင်အခေါ် သင်္ဘော်ဥ၊ သင်္ဘော်ညွန့်) ကြာပင်၊ မှိုဟင်း (ဟင်းရွက်တစ်မျိုး)၊ စိမ်ညှင်း၊ ဇရစ်၊ ပိန်းဆွယ်၊ ဒေါက်ကြွဲ (မိုးကျလက်ဖက်) စတဲ့ မိရိုးဖလာ ဟင်းအမယ်တွေက သိသူစူးစား အစွမ်းထက် အော်ဂဲနစ် သဘာဝဆေးဝါးများသာ ဖြစ်ပါတယ်။

ရာသီအမီ စိုက်ပျိုးကြတဲ့ စပါးကောက်ပဲသီးနှံတွေလည်း စိုက်ဖြစ်တိုင်းပေါက်နိုင်ကြလို့ ဒေသတစ်ခွင် ရေခံမြေခံကောင်းလှတယ်လို့ ပြောရပါမယ်။

ကျွန်တော်အကြိုက်ဆုံးကတော့ ဘူးသီးတောင်မြို့ရဲ့ ရေချိုပါပဲ။ ပင်လယ်ရပ်ဝန်းထဲရှိ ရေငန်စိမ့်မြေလို့ ထင်ရပေမယ့် မြေသားကိုတူးကြည့်လိုက်လျှင် ကြည်လင်တဲ့သောက်သုံးရေရရှိကြတာလည်း ကျွန်တော်တို့ဘူးသီးတောင်မြို့ရဲ့ အလှကျက်သရေကိုတိုးစေတဲ့ အကြောင်းရင်း တစ်ခုပါပဲ။

မြစ်ချောင်းအင်းအိုင်တွေကလည်း ပင်လယ်ရေအတက်အကျအချိန်နဲ့အမျှ ချိတ်ဆက်နေကြပြန်တော့ ရေချိုရေငန်စပ် ငါးပုစွန် အကောင်အကြီးအသေး အမျိုးစုံပေါများကြတာလည်း ပြောဖို့မလိုပါ။

အဝေးနေမိတ်ဆွေတို့ မရောက်ဖူးသူမသိနိုင်လို့ မိမိမြို့လေးအကြောင်း ယခုထက် ပိုသိအောင် ရေးချင်ပေမယ့် ကျွန်တော်ပြောပြချင်တဲ့အကြောင်းကလေး မရေးလိုက်ရမှာစိုးလို့ ဒီလောက်နဲ့ပဲ ရပ်လိုက်ပါမယ်။

ကျွန်တော်သိစေချင်တဲ့ အကြောင်းကလေးက ခုမှစပြောရမှာပါ။ ဘူးသီးတောင်ဆိုတဲ့မြို့အမည်လေး ခေါ်တွင်လာပုံလေးပါ။ ကျွန်တော့်အမေကတော့ သူ့ရဲ့ ဇာတိမြို့နာမည် ဘူးသီးတောင်ဆိုတဲ့ ခေါ်ပုံလေးကို အခုလို ပြောပြခဲ့ဖူးပါတယ်။

တောရဆောက်တည်တဲ့ ရဟန်းတစ်ပါးက အိပ်မက်တစ်ခုမက်တယ်တဲ့။ အိပ်မက်ထဲမှာ နတ်သားတစ်ပါးပေါ်လာပြီး ဒီတောတောင်တွေထဲက တစ်နေရာကို ညွှန်ပြခဲ့တယ်။ မိုးလင်းတော့ အဲဒီရဟန်းက ရွာသားတွေကိုခေါ်ပြီး နတ်သားညွှန်ပြတဲ့နေရာကို တူးကြည့်စေတော့ ရွှေဘူးသီးတစ်လုံးကို တွေ့ရကြောင်း၊ အဲဒီက အစပြုလို့ ဘူးသီးတောင်မြို့လို့ ခေါ်တွင်ခဲ့ကြောင်း ပြောပြဖူးပါတယ်။

“မိုးလင်းတော့ အဲဒီရဟန်းက ရွာသားတွေကို ခေါ်ပြီး နတ်သားညွှန်ပြတဲ့ နေရာကို တူးကြည့်စေတော့ ရွှေဘူးသီးတစ်လုံးကို တွေ့ရကြောင်း၊ အဲဒီက အစပြုလို့ ဘူးသီးတောင်မြို့လို့ ခေါ်တွင်ခဲ့ကြောင်း ပြောပြဖူး ပါတယ်”

ဒေသခံသက်ကြီးရွယ်အိုတွေကို မေးကြည့်တဲ့အခါမှာလည်း အမေပြောပုံနဲ့ ဆင်တူယိုးမှားဖြစ်ပုံက ပုံပြင်ဆန်နေသလားလို့ပဲ ကျွန်တော်တွေးမိပါတယ်။

လက်တွေ့ကျကျ စဉ်းစားတွေးခေါ်မှုဟာ ခိုင်မြဲသော အခြေခံအုတ်မြစ်ကို ဖြစ်စေတယ်လို့ဆိုတဲ့ ကမ္ဘာ

ကျော် စာရေးဆရာကြီး John C. Maxwell ရဲ့ How Successful People Think စာအုပ်ဖတ်မိတဲ့ အချိန်မှာတော့ ဘူးသီးတောင်မြို့လို့ အမည်တွင်ခေါ်ပုံလေးကို လက်တွေ့ဆန်ဆန် ကောက်ချက်ဆွဲဖို့ အတွေးတစ်ခု ဖြစ်ပေါ်လာပါတယ်။

စတွေးဖြစ်ပုံက ဘူးသီးတောင်မြို့နယ်ထဲက တောင်ဘဇာဆိုတဲ့ရွာလေးမှာ အလုပ်တာဝန်နဲ့ ရှိနေစဉ်ကပါ။ တောင်ဘဇာရွာကလေးဖြစ်လာပုံက စပြောရရင် မယူမြစ်အစပြုရာ ပန်ဇင်းချောင်းတစ်နေရာမှာ ပထဝီမြေပြောင်းလဲမှုကြောင့် သဲသောင်တစ်ခုဖြစ်လာပြီး ၎င်းသဲသောင်ပေါ် လှေဆိပ်ဖြစ်လာကာ ဒေသထွက်သီးနှံတွေနဲ့ မြို့ပြကုန်မျိုးစုံတွေ ရောင်းဝယ်ကြပါတယ်။

တစ်ပတ်မှာတစ်ရက်ကို ဈေးနေ့အဖြစ်သတ်မှတ်ပြီး ဈေးအမည်ကိုလည်း ယင်းမဆိုတဲ့ ရွာနဲ့နီးတာမို့ ယင်းမဈေး(ရခိုင်အခေါ် ယန်းမဇီး)လို့ ခေါ်စမှတ်ပြုကြပါတယ်။ နောက်တော့ အင်္ဂလိပ်အစိုးရလက်ထက်မှာ အဲဒီဈေးနေရာကို နယ်မြေအုပ်ချုပ်ရေးရုံးတစ်ခု ဖွင့်လိုက်ပြီးနောက် ယင်းမဈေးကို တောင်ဘဇာရွာလို့ ခေါ်ဝေါ်လိုက်ပါတယ်။ တောင်ဘဇာဆိုတဲ့ အခေါ်နဲ့ နာမည်ဟာ Town Bazar ဆိုတဲ့ အင်္ဂလိပ်အသံထွက်ပုံကို တိုက်ရိုက်ယူလိုက်တဲ့သဘောဖြစ်ပါတယ်။ Town(တောင်း)ဆိုတာမြို့၊ Bazar (ဘဇာ)က ဈေး၊ ပေါင်းခေါ်လိုက်ရင် တောင်ဘဇာဆိုတဲ့ အသံလေးဖြစ်လာပြီး တောင်ဘဇာ(Town Bazar) ဆိုသည်မှာ ဈေးမြို့ကလေးလို့ နားလည်နိုင်ပါတယ်။

အဲလိုခေါ်ဝေါ်သမုတ်ခြင်းဖြစ်စဉ်ကနေ အချိန်ကာလနေရာဒေသတူညီမှုကြောင့် ဘူးသီးတောင်ဆိုတဲ့ အမည်ကလေးဖြစ်လာပုံကို ဆက်တွေးကြည့်လိုက်မိပါတယ်။

အင်္ဂလိပ်လို ဗျူးတီး(Beauty)က လှပသော၊ တောင်း(Town)က မြို့ဆိုတော့ ဗျူးတီးတောင်း (Beauty Town)ဆိုတာ လှပသောမြို့ဟု အဓိပ္ပာယ်ရပါတယ်။ နောက်တော့ ဒေသိယစကားသံနဲ့ ဗျူးတီး တောင်းကနေ ဘူးသီးတောင်ဆိုတဲ့ ခေါ်သံလေး ပြောင်းလဲသွားနိုင်တယ်ဆိုတဲ့ အတွေးသစ်တစ်ခု ရလိုက်ပါတယ်။

တကယ်တမ်းလည်း ဘူးသီးတောင်မြို့ကလေးဟာ လှပစိမ်းလန်းသောရပ်ဝန်းဒေသမှာ တည်ရှိနေရခြင်းက ကျွန်တော်ရေးဖြစ်ခဲ့တဲ့ သက်သေတွေပါပဲ။

ရခိုင်စကားနဲ့ လှပခြင်းကို အလှပလှလို့ စကားလှလှလေးနဲ့ ဆိုတတ်ကြတာမို့ ဘူးသီးတောင်ဆိုတာ လှပသောမြို့ကလေးကို အလှပလှမြို့လေးတစ်ခုလို့ ဆိုလိုက်ရခြင်းပါ။

သစ်ပင်တို့ရဲ့အမြစ်ကို မြေသားတို့က ဖုံးအုပ်ထားကြတယ်။ အရှိတရားတို့ရဲ့အမြင်ကို အချိန်ကာလတို့က ဖုံးအုပ်သွားကြတယ်။ အမြစ်ကိုလိုချင်ရင် မြေသားတို့ကို တူးဖော်ရသလို အကြောင်းမှန်ကို သိလိုရင် တွေးယူတတ်ရမှာ ဖြစ်ပါကြောင်း ကျွန်တော့်ဇာတိ အလှပလှမြို့ကလေး ဘူးသီးတောင်မြို့အကြောင်းကို သတိတရနဲ့ ရေးသားလိုက်ရပါတယ်။

မောင်သန်းလှိုင်

စာမူများ ဖိတ်ခေါ်ခြင်း

တိုင်းရင်းသားရေးရာစာစောင်အတွက် ပြင်ပပညာရှင်များ၊ စာရေးဆရာများနှင့် သုတေသီများ၏ စာမူများကို လေးစားစွာ ဖိတ်ခေါ်ပါသည်။ စာစောင်၏မူဝါဒနှင့်ကိုက်ညီပါက ရွေးချယ်၍ ထည့်သွင်းဖော်ပြပေးမည် ဖြစ်ပါသည်။

တိုင်းရင်းသားရေးရာစာစောင်အတွက် စာမူများရေးသားပေးပို့လိုပါက စိတ်ပါဝင်စားသူ မည်သူမဆို A4 စာမျက်နှာ ၅ မျက်နှာထက်မနည်း၊ ၁၀ မျက်နှာထက်မပိုသောစာမူများကို မြန်မာရေးရာလေ့လာရေးအဖွဲ့၊ အမှတ်-၂၂/၂၄(ပထမထပ်)၊ ပန်းဆိုးတန်းလမ်း၊ ကျောက်တံတားမြို့နယ်၊ ရန်ကုန်မြို့၊ ဖုန်းနံပါတ် (၀၁ – ၈၃၈၇၅၆၈) သို့ လူကိုယ်တိုင်လာရောက်၍ ဖြစ်စေ၊ Email: myanmaaffairs@gmail.com သို့ဖြစ်စေ ရေးသား ပေးပို့နိုင်ပါရန် ဖိတ်ခေါ်အပ်ပါသည်။

အယ်ဒီတာ့စကား

– ရွေးကောက်ပွဲ၊ အစိုးရသစ်နှင့် ပြည်ထောင်စုဖွား တိုင်းရင်းသားတို့၏ မင်္ဂလာပြည့်လျှမ်း နှစ်ဆန်းချိန်ခါ

အထူးကဏ္ဍ

၁။ နှစ်သစ် စိတ်သစ် အကြံသစ် – ဇေယျ

နိုင်ငံရေး

၂။ စိတ်ရှည်သည်းခံ လမ်းကြောင်းမှန်ရမည့် ဒုတိယအကြိမ် နိုင်ငံရေး အသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလ – ဒေါက်တာအောင်မျိုး

၃။ ရွေးကောက်ပွဲအလွန် မြန်မာ့နိုင်ငံရေးနှင့် တိုင်းရင်းသားတို့၏ အခန်းကဏ္ဍ – မင်းလရောင်

၄။ ပါတီစုံကိုယ်စားပြုမှု၏ ပြယုဂ်နှင့် အချိုးကျကိုယ်စားပြုစနစ် (PR)က ပုံဖော်ပေးလိုက်သည့် လွှတ်တော်သစ် – ကျော်နိုင်တင့်

၅။ ငြိမ်းချမ်းသော ရှမ်းပြည်နယ်အရှေ့ပိုင်း တိုင်းရင်းသားတို့ဌာနေ – ဝင်အားလယ်–ခာတု

၆။ ဘရာဇီးနိုင်ငံ၏ ဖက်ဒရယ်စနစ်အကြောင်း တစေ့တစောင်း – မောင်သုတ(အညာမြေ)

စီးပွားရေး

၇။ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေချင် တိုင်းရင်းသားတို့ ဒေသတစ်ခွင် – ကျော်ဇင်

လူမှုရေး

ရိုးရာဓလေ့

၈။ ကချင်တိုင်းရင်းသားတို့၏ လူနေမှုစနစ်နှင့် ဓလေ့များ – ဒေါက်တာကျော်ဆွေညွှန့်(သမိုင်း)

၉။ မှိုင်းကာရီရှင်မ – မောင်သန်းဆွေ(ထားဝယ်)

၁၀။ ထားဝယ်ဒေသမှ ရှင်မာလဲနှင့် ဝေဿန္တရာပွဲတော် ယဉ်ကျေးမှုဓလေ့ – မြန်စာမြေသိန်းလွင်

၁၁။ ရခိုင်ပြည်နယ်အတွင်းရှိ မရမာကြီးတိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုအကြောင်း တစေ့တစောင်း – ဦးမောင်နု

၁၂။ ရခိုင်လူမျိုးတို့၏ အမည်နာမ မှည့်ခေါ်ခြင်းဓလေ့ – မကြေးသျှင်

၁၃။ နေအိမ်နှင့်ပတ်သက်သော ချီချင်းဓလေ့များ(၂) – အမ်းမ်လောင်ရှီ

၁၄။ မြိုတိုင်းရင်းသားများ၏ ရှေးရိုးစဉ်လာ ဝတ်စားဆင်ယင်မှု – တက်တိုး(မိကျောင်း)

၁၅။ ကယားရိုးရာ အဲဒိုပေါ်မီ ခေါ် ဒီးကူပွဲတော် – နန်းမေစုအောင်

၁၆။ ကယားလူမျိုးတို့၏ ကလူပွဲတော် – ကန္တာရဝတီ–ဘိုးဗျား(ပြန်/ဆက်)

၁၇။ ရောက်ခဲ့ရသည့် ယောဒေသ – သောင်းဝင်း(ယဉ်ကျေးမှု)

၁၈။ ယဉ်ကျေးသိမ်မွေ့ တိုင်းလိုင်(ရှမ်းနီ) တိုင်းရင်းသားတို့၏ ရိုးရာဓလေ့ – နှင်းပွင့်

စာပေယဉ်ကျေးမှု

၁၉။ တိုင်းရင်းသားတို့၏ 'ယ' သံနှင့် 'ရ'သံ – အောင်အောင်အေး

ထင်ပေါ်ကျော်ကြား တိုင်းရင်းသား

၂၀။ ထင်ရှားသော ကယားပြည်နယ် နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များနှင့် ဘွဲ့ထူးဂုဏ်ထူးရရှိသူများ – ဦးကျော်သန်း(ဖယ်ခုံ)

၂၁။ မွန်သွေးမကင်းသည့် အနုသုခုမ စာဆိုပညာရှင်များ(၇) – ရာမည သွေးမွန်

၂၂။ စာပေဂီတသုခုမ စွယ်စုံရသည့် စာရေးဆရာမကြီး စောမုံညင်း – သုတေသီ မောင်ငြိမ်းချမ်း

ဥပဒေ

၂၃။ လိုအပ်နေသော အမုန်းစကားတားမြစ်ရေးဥပဒေ – သန်းဇော်အောင်(တရားလွှတ်တော်ရှေ့နေ)

၂၄။ ရှမ်းပြည်နယ်တွင် နေထိုင်သည့် လူနည်းစု အဲန်တိုင်းရင်းသားများ၏ ရိုးရာဓလေ့ဖြတ်ထုံးများ – တိုင်းရင်းသားရေးရာသုတေသီ

သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်

၂၅။ ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင်ဖြင့် လူမှုဘဝအဆင့်အတန်း မြင့်မားရေးသို့ – မောင်မောင်မြင့်သိန်း(စက်မှုတက္ကသိုလ်)

အထွေထွေ

၂၆။ အတ္တ၊ ဇီဝ၊ အသက်၊ လိပ်ပြာ၊ ဝိညာဉ်ဟူသည် – ထက်ဦးလင်း

၂၇။ အလှပလှမြို့ကလေး(ဘူးသီးတောင်) – မောင်သန်းလှိုင်